LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN
Emblems
853
AL170e
1583
Rare Book
and Spec. Coll. Lib.

Garnet Smith.

Les planches de ce livre sont évidemment
de plusieurs auteurs
[illegible] titre et les meilleures gravures
paraissent exécutées sur les dessins
de Jean Cousin, la dixième
planche est [illegible] de la Croix de Lorraine

OMNIA
ANDREAE ALCIATI V. C.
EMBLEMATA:

Cum commentariis, quibus Emblematum omnium aperta origine, mens authoris explicatur, & obſcura omnia dubiaque illuſtrantur.

PER CLAVDIVM MINOEM *Diuionenſem.*

Poſtrema hac editione in meliorẽ formam redacta, & multis ſublatis mẽdis, ſumma cum diligentia excuſa.

IN ME MORS,

IN ME VITA.

PARISIIS,
Apud Hieronymum de Marnef, & Viduam Gulielmi Cauellat ſub Pelicano monte D. Hilarij.
1583.

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

http://www.archive.org/details/omniaandreaeal00alci

AVGVSTINO THVANO, IOANNI GVESLÆO, ET BARNABÆ BRISSONIO regiæ procurationis in ſuprema Gallorum curia Trium-uiris, ſacríque conſilij Senatoribus.

CVM poſtremam manum impoſuiſſem meis in Alciati emblemata commentariis, méque horum laborum quos vltrò ſuſceperam non tam pæniteret, quàm certè puderet adeò inconſultò & præcipitanter in lucem miſſos, nullo alio cõſilio vtendum mihi putaui, quàm vt arte aliqua corrigerem ſi quid caſu & temerè malè olim cecidiſſet: quemadmodum ſeſe gerunt qui ludunt teſſeris, quibus in manu non eſt vt ſemper felicem iactum obtineant. Itaque ſumpto ad cogitandum ſpatio, quantum quidem mihi conceſſum fuit otij ſuperioribus anteactis annis cùm Lutetia Aureliã diuertiſſem ad perſequendum iuris ſtudium, cui me addixeram, dedi operam vt commentarius non omninò malus poſtremò veniret in manus hominum: quem ſciebam non tam mea opera, cui vix auſim quicquam tribuere: neque ſtudio vel induſtria, cuius ego mediocritatem confiteor, quàm Alciati I C. *clariſsimi nomine apud multos imprimis gratioſum. Cúmque ſit omni homini ingenuo, quique animum applicat ad ſcribendum & commentandum aliquid, innatus quidam naturalis amor in libros, quaſi parens in liberos ſuſceptos: ego confecto libello cœpi mecum quærere cui meas probarem vigilias: & ne nihil receptæ darem conſuetudini, de patrono mihi diligendo tumprimùm cogitaui: non quòd exiſtimarem dignum eſſe opus quod in arce collocaretur tanquam illa Minerua Phidiæ: ſed quia optimum & honorificum ducerem laudari à laudato aliquo viro, cuius ſuffragia apud bonos omnes vterer. Hunc tandem mihi ſcrupum exemit pro ſua facilitate ſummóque in me amore* STEPHANVS PASQVIERIVS, *Senatus Pariſienſis cauſidicus, vnus ex iis quos diſertos noſtra vidit ætas, auctor enim mihi fuit vt vos ex omnibus appellarem: multa adiiciens quæ ſine aſſentandi aliqua ſuſpicione non auſim nunc mandare ſcriptis, quia non minus eſſe putem verecundum quædam etiam veriſſima ſilere opportunè, quàm alia cõmodè & ſobriè dicere. In quo ſi qua*

ſit à me culpa commiſſa, non poſſum imprudentiæ lapſum deprecari: at fidiſsimi tamen egregiéque cordati monitoris ductum, & eius hominis, cui me chariſsimum eſſe ſentio, auctoritatem ſequi, minimè ſum grauatus. Quæ mea quanquam honeſta oratio videri debeat, nonnullos tamen ſuſpicor fore, qui vel iudicium meum, vel etiam verecundiã deſideraturi ſunt, qui ſim auſus meas qualeſcunque nugas, quiſquilias, ineptiáſque quod ait ille, viris ornatiſsimis, digniſsimis, literatiſſimis, committere: ſed illi non tam moleſti erunt, atque vt ita dicam, ἀκριβοδίκαιοι, ſi ad eam quæ mihi cum Paſquierio intercedit, amicitiam, meúmque propoſitum aduerterint, qui libelli tenuitatem ſub ornatiſsimorum hominum nominibus apparere voluerim: vt quod meo quam humili ſtudio præſtare nondum poſſum, id ſplendore hominum in Repub. maximorum coner efficere. Quæ enim inuidia eſt ſi arrepta leui aliàs occaſione mihi propitios & ſalutares eos optem qui permagnæ ſunt auctoritatis: vel etiam proponam imitandos in eo in quo nũc verſer munere, vt aliquam laudis partem conſequar, quam vos fide omni ac religione, rerúmque maximarum experientia ſcimus eſſe conſecutos? Sed multa fateor, eáque præclara ſunt ei comparãda doctrinæ præſidia, qui vos non dico æquare, ſed imitari ſe poſſe ſperet, cui cogitationi defixus, non ſum adeò temere audax, aut parùm de me cogitãs, vt putem vnquam me ad eam gloriæ metam peruenturum: ſed ſi quantum vos in ſupremo Galliæ ſenatu poteſtas, ego in hac in qua verſor prouincia conſequar aliquando, non videbor malè bonas horas collocaſſe. Nec verò poſſunt omnes eſſe Thuani, Gueſlæ, Briſſonij, vt quaſcunque litium tricas expediant, vt res iudicatas animo percipiãt, vt legum morúmque rationes tanquam digitos teneant, vt formulas omnes iudiciorum prudenter & prouidè complectantur: non ideò tamen quanquam abſimus à perfectione tantorum operum cedendum foro putamus, quin quòd pro iſthac ingenij tenuitate poſsumus, omni animi contentione præſtemus. Et hæc vt miſſa faciam, non parum laboro ne mea pleriſque videatur nimis ambitioſè quæſita libri nuncupatio, atque qui meas merces approbari geſtiam iis qui hoc licitationis tædio facillimè careant: aut perinde ſim affectus, vt qui olim ſordidam & detritam togam impenſiùs oſtentabat, quò honoris fumum captaret. Adhæc non paruum pudoris periculum mihi fortè ſubeundũ eſt, quòd non vnum ex vobis aliquem, qui profectò mihi omnium inſtar eſſe poterat, ſed tres coniunctim ſim aggreſſus. Atqui, ne noceat ἄκαιρος εὔνοια, huius facti mei rationem ſi probaturus acceſſero, numquam verba mihi defutura puto, neque enim prodeo tanquam ludibundus ille Lacon, qui cùm vnus ad Demetrium Antigoni filium miſſus eſſet, ἓν πρὸς ἕν, nimiùm audacter & improbè reſpondit: ſed ita me comparo,

vt qui multiplici anchora ſuum nauigium firmat: aut vt dignitatis ampliſſimæ homines, & animorum coniunctione pares mihi conciliem hoc tempore, quò cùm ad vos acceſſero percipiam aliquē huius vel gloriæ vel doctrinæ guſtum: aut certè maximas virtutes quibus aliis anteſtatis, ſummas ingenij laudes, aliáque multa & magna rerum pulcerrimarum exempla, quæ in vobis luceſcunt, mihi proponam ad imitandum. Agedū, AVGVSTINE THVANE, *patrone fiſci ornatiſſime, te cōpellare audeo, quem ad omnem grauitatem probitatémque natura finxit: quem pridē tuo muneri & honori, qui certè magnus eſt, pro dignitate reſpondentē vniuerſa miratur Gallia, vnáque omnes quotquot de ingeniis & virtute aliqua inſigni iudicare poſſunt.*

Te GVESLAEE, *cognitor Regis ſapientiſſime, alloquor, quem ſuperiorib. anteactis annis ad cælum vſque noſtra euexit Diuio, eadémque abſentem obnixè laudat: quem nunc Senatus Pariſienſis ſuſpicit & exoſculatur: quem principis opt. max. aula vnum ex iis colit quos conſultiſſimos prædicat. Téque B*ARNABA BRISSONI *eloquentiſſime, & polyhiſtor ingenioſiſſime, quem ex meritis, acumine iudicij, doctrina, fide, boni omnes certatim laudant, induſtrij admirantur, eruditi complectuntur: quid multa? quos Regis & Reipub. negociis implicatos ad aſtra vſque tollunt ij quibus eſt patriæ commendata ſalus, eos adorſus iam liberè conuenio: & glebulam hanc mei fundi certè inopis, necdum ſatis exculti appendo: cuius quidem apprehenſione poteſtatem vobis facio totum agellum iſtum meum qualis qualis eſſe poteſt vindicandi. Quo ego, vt verè & ingenuè fatear, ſtudij huius mei omnem metam fixi & locaui: quod ſi vobis probari ſenſero, aliorum iudicia nihil moror:*

—— & quidquid ſum ego, quamuis
Infra Lucilli cenſum, ingeniumq́ue, tamen me
Cum magnis vixiſſe inuita fatebitur vſque
Inuidia: & fragili quærens illidere dentem,
Offendet ſolido.

Sed quia nihil à vobis agi ſcio non moderatum, nihil non æquabile, nihil quod cum ea quam ſuſtinetis in Repub dignitate non conſentiat, nolim pro mea vnius libidine vel tenuitate ſplendorem clariſſimorum veſtri nominum obſcurare. Si quid igitur à me peccatum fuerit, culpáue aliqua prætermiſſum, pœnā illam ignoranti debitam, quam de ſe Thraſymacho Socrates æſtimauit, opto mihi irrogari, nimirum qui argui à peritis, ab amicis admoneri, doceri à ſapientioribus, ſed veſtri maximè ſimilibus, è re mea cupiam. Stampis, Idib. April. 1580.

NICOLAI GVLONII VIRI DOCTISS. LITERARVM GRÆCARVM LVTETIÆ PROFESſoris Regij, de his in Alciati Emblemata commentariis.

Odyſſ.τ. Ἐννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὀαριστὴς,
Τῆς κνωσσοῦ βασιλεὺς, ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη,
Τοῦ παρὰ καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
Ἀρχομένοις ὁσίους Κρησὶν ἔθηκε νόμους.
Τὸν δ' ἡμῶν Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
Δῶκαν ἑοὶ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
Ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τοῦ δὲ κορεσσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν·
Οὕνεκα ῥητήρων εἴτ' ἐνθυμήματα φαίνει,
Ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει·
Εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
Οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γηραλέος φρονέει·
Εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
Μάντις ἀληθείης Οἰδίποδος κρατέει·
Αἱ δὲ παρεκβολαὶ Ἀλκιάτου εἰς δαίδαλα ἔργα,
Ἀτρεκέως τὸν ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GVLONII EPIGRAMMA LATINIS expreſſum numeris.

Ter ternos Iouis auditor rex Gnoſius annos,
Mæonidæ vt cecinit Muſa verenda, fuit:
A quo conſilium, ſacros mentiſque receſſus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At noſtrum Muſæ Minoëm aluëre benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dántque Heliconiadum ſacros haurire liquores:
Inde ſatur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur ſiue enthymemata torquet,
Aureus ex ſacro defluit ore lepos:
Seu reſerat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile ſapit.
Siue etiam abſtruſas res prorſum ænigmata pandat,
Oedipodem vates veridicus ſuperat.
Explanata quidem Alciati hæc Emblemata, paßim
Teſtantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinenſis.

Stephani Paſquier, in ſupremo Senatus Pariſienſi Patroni.

QVÆSITOR Minos vrnam mouet, hoc tibi, Claudi,
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic auguſta ſedeat ſub imagine Minos,
Omnia qui iuſto temperet imperio.
Hoc autem cur te ſortiri ſchema velimus,
Si petis, in promptu plurima cauſa ſubeſt.
Nam ſi Lethæo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elyſiis:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique ſuo,
An tu non iſto es Minos emblemate dignus,
Qui cum Minoïs nomine, numen habes?

Germani Andeberti, Aurelij Indict. Reg. Præſidis.

An tibi, an Alciato plus, Minos docte, pararis
Nominis & famæ, quis neget ambiguum?
Sic ænigma facis, nodoſa emblemata ſoluens:
Vis ſolum hoc tu? te vincis, & Alciatum.

Nicolai Quaterſolidi præfecturæ Columerienſis Vicelegati.

Te ſemel vt vidi, facilem doctumq́; repentè
Agnoui, verbis mellifluumq́; tuis,
Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abſtulit error,
Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.
Nimirum (ignoſcant Charites, Muſæq́; politæ,
Et, ſi quid peccem, parcat Apollo mihi.)
Nominis hoc anagramma tui & cognominis è re eſt,
O ANIMVS DVLCIS, quem tua ſcripta probant.

CLAVDIVS MINOS DIVIONENSIS,

Lectori ſtudioſo & candido.

PRotogenem pictorem ſua ætate nobilem, tam improbo fuiſſe ſtudio, tamque indefeſſa pingendi cura diligentiaque memoriæ proditum eſt, vt Apelli parem in omnibus futurum dicerent, ſi manum de tabula tollere potuiſſet: adeò vtile in omni vitæ humanæ inſtituto vulgatum illud, μηδὲν ἄγαν, vt Iſocratea in compoſitione cura diligentior à pleriſque reprehẽdatur. Quod ideò à me dictum volo, amice Lector, vt planum tibi faciã, quis meæ commentationis in hæc Emblemata modus à me ſit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cõgerere citra negotium poteram, ea duntaxat in ſuos locos contuli, quæ ad rem præſentem magis accommodata viderẽtur. In quo malui, breuiùs omnia perſequi, & leuiter attingere, quæ nemini eſſe ignota ſuſpicabar, quam quaſi ῥαψῳδεῖν, perq; locos cõmunes identidẽ exſpatiari. Sed ne te pluribus morer, non erit alienũ, re ab ouo ducta, quod aiunt, huius meæ lucubrationis conſilium explicem, vt eadem via compertum habeas, quid quantumque in literis contenderim, quoſque labores hactenus incredibili facultatum pene omniũ inopia laborãs in ipſis pueritiæ meæ rudimentis ſum perpeſſus. Quo tẽpore cùm ſperarem me liberatũ iri difficultatibus &, pænè dicã, miſeriis, quibus exerceri & interdum obrui pupillus ſolet omni parentum ope deſtitutus, manẽdum quaſi aliqua in vigilia mihi ſtatuebam, neque animũ ita deiiciebam, vt à liberalium artium ſtùdio penitùs auocarer: tametſi neque fortuna, neq; alia melior occaſio hũc mihi fructũ, quem Dei beneficio videor conſecutus, haud quaquam polliceri videretur. Nam me (anno ætatis duodecimo) per ſeptenniũ fermè ad inferiores relegatũ ſcholas, & nodis, quibus me expedire nõ niſi ſerò admodũ potui, detentũ conſtrinxit inimica & certè moleſta ſortis conditio,

quæ ſtudia mea neſcio quo veterno quaſi ſopita & fermè extincta reddidit. Quibus tamē in ærumnis ſic animus occaluit, vt ſeptem anni citiùs elapſi ſint, quàm meum me otium tam malè collocaſſe ſenſerim. Quæ quanquã vera ſint, tamen cùm exantlatos à me labores in memoriam reuoco, eſt certè quod ſumno & præpotēti Deo immortales habeam gratias, qui me hoc veluti gyro includi primùm voluerit: atque me, quamquã ea ætate nimium rudem, nec dum ſatis confirmatum, prouinciam ſuſcipere conceſſit, ad quam partim ætatis imbecillitate, partim etiam ingenioli modulo ac captu omninò erã ineptus. Poſtquam enim linguæ Latinæ & Græcæ, Mathematũ & Philoſophiæ peripateticæ rudimēta delibaſſem, earumque diſciplinarum cognitionem aliquam certè mediocrem percepiſſem in palæſtra viri literatiſſimi L. Baëzæ, Hiſpani hominis (cuius in Logicis & Arithmeticis commentationes in lucem editæ à doctis commendantur) opportunitatem aliquam ſum nactus ea omnia recoquendi ſeduliùs, quæ per triennium & eò plus in Philoſophico ſtadio primùm hauſeram. In quo quidem diuturna certè, parumque vtili meditatione retexendo, hærendum mihi diutius fuit quàm vnquam cogitaſſem, vt quaſi ſcopulum Siſyphium toto fermè ſeptennio effractis penè viribus voluerem. Quæ tamen à me dicta, nolim à quoquam ſic accipi, ac ſi quas in ſtudiis ærumnas pertuli, tam moleſtè ferre debeam: nihil enim eſt quod tanti faciam labores neſcio quos, aut ſpontaneas illas moleſtias, quæ ſtudioſos comitari ſolent: quanquam tamen (vt id ingenuè ac liberè) dubius ſim an ratione aliqua conqueri mihi liceat, quòd fortunam nõ tam iniquam habuerim, quàm ingenium inani admodum & ruſticano quodam pudore præpeditum. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono ſum id quod ſum) recreari paululum occepit ingenij mei languor: & ita hucuſque perueni, vt nunquam me pœnituerit tantillis laboribus adeptum ſtudiorum fructus vberiores quàm vnquam cogitaſſem: non quòd ingenio me valere iactem (quod in me quàm ſit exiguum, planè ſentio) ſed quòd mihi naſci contigerit tempore feliciore, quo inciderim in præceptorem cordatiſſimum, multiplici rerum cognitione locupletem, &, quod in maximis duco, cui meum ſtudium probari haud dubiè perciperem. Ex eo itaque cùm exceſſi, quantum in me fuit, bonorum auctorum Græcorum Latinorumque pomœria libero, & quieto animo peruolutaui, erat enim mihi otij ſatis: biblio-

thecas virorum aliquot eruditorum adij, quantum mihi conceſſum fuit; & eruditionis alicuius comparandæ inſtrumenta quamplurima perquiſiui, eaque auidè arripui, quaſi diuturnam ſitim explere cupiens, vt ea mihi nota eſſent, quorum poſtea vſum aliquem, quanquam admodum mediocrem, ſum diligentia & ſtudio conſectatus. In his itaque cùm mihi viderer aliquantò implicatus, deque multis multa conſultarem, commodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematum, quem recèns nobis Lugduno aduectum, & aliquot annis antè, Pariſiis excuſum, noueram à philologis omnibus nō minimùm commendari. Quem cùm de manibus ferè non deponerem, & multa in eo perobſcura deprehenderem, in quibus hærebam diutiùs, & in multis nitēdo ſudans, quòd tunc quos vellem imprimis libros non haberem, ſciſcitabar ex Leodegario Agathochthonio, Benedictino Diuionenſi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Latinaque lingua non mediocriter verſato, vnde mihi omnes nodi & ſcrupi diſſolui poſſent. Ille quidem de nonnullis me liberè admonuit, ſed hoc maximè, vt fontem ipſum, ſi fieri poſſet, adirē, ex quo nimirùm Emblema quodque ſumptum eſſe conſtaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri poſſet, enarrarem, id eſt, Alciati ſcripta alia, quòd id præſtarem commodiùs, ſedulò & accuratè voluerem: vtque ingenij vires periclitari paterer, meque nihilo ſegniùs exercerē, cùm ſtudia mihi alia grauiora nō ſuppeterēt, ipſa omnia Emblemata ſcholiis & commētariis illuſtrarem. Cuius viri conſilio primùm non leuiter inflammatus, primas lineas (quantum per ætatem certè tenellam & conſilij inopem licebat) ducere incepi: in quo primo impetu ſatis mihi ſum conſcius, me non ſecus atque vrſinum fœtum inconditum planè & informem peperiſſe. Quòd enim mihi hic auctor impenſiſſimè placeret, eum ſumma perlegi auiditate: cuius opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios pleroſque qui ad hoc argumentum tam plauſibile facere videbantur, deuoraui: perque multas Philologiæ areas locupletiſſimas ſumma cum voluptate exſpatiatus, ad extremum id mihi lucrifeci, quod nūquam fuiſſem cōſecutus, niſi animum ad hanc rerum explicandam difficultatem applicuiſſem. Et quidem non potuit hic liber vel ob argumenti ſplendorem varietatemque vel auctoris nomen clariſſimum apud omnes qui non ſunt alieni à Muſarum amœniorum choro, non gratiſſimus eſſe: cuius lepores & concinni-

tatem eò pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatem in eo coniunctam, quàm aliis penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri conſueuerunt. Quis igitur mihi iure ſuccenſeat, aut paulò etiam iniquiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Non enim meam qualemcunque induſtriam & ſtudium ab hoc genere ſcriptionis putaui vnquam alienum eſſe debere, quanquam non parum in eo eſſe difficultatis agnoſcerem, quæ niſi ab homine & otio & literis abundante, vix ſolui poſſe videretur. Quòd ſi quis, vt ſunt varia & iniqua ferè hominum iudicia, animo reputet commentarium nullo labore à nobis abſolutum, cenſeatq́ue id operis quibuſlibet aut etiã Grammaticulis committi non minus quàm mihi potuiſſe, vehementer errat. Quotus enim quiſque eſt (abſit arrogantia dicto) qui vel Ethicæ diſciplinæ aut phyſiologiæ ignarus, ne dicam hiſtoriæ aut linguæ Græcæ prorſus inſcium, qui vnum aut alterum Emblema pro dignitate enarrarit? At vt iſthæc miſſa faciam, quis noſter in eo explicando & illuſtrando libello conatus fuerit & induſtria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non poteſt non eſſe perobſcurum & valde ignotum, qui non plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo ſi non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior eluceſcat, certè diligentia quædam obſeruari non obſcurè ab iis poteſt qui ſunt æqui rerum æſtimatores. Id verò maximè, niſi fallor, perſpicuum erit in obſeruando fonte & origine cuiuſcunque Emblematis, in comparandis vtriuſque linguę auctoribus, qui magnum videbantur adferre adiumentum ad ſingulas notas & explicationes, vt denique in cumulandis iis locis, qui ſparſim apud Alciatum in ſcriptis aliis prolixiſſimis habeantur. Quæ cùm dico, ſcio equidem quid mihi obiici hoc loco poſſit: quaſi qui velim diligentiam ab omnibus approbari meam, vt nihil omninò concedam iis qui in eo libello primùm enarrando elaborarunt, ſuamq́ue nobis induſtriã probauerunt. Certè, vt verum fatear, modeſtiùs de me ſentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantię ſuſpicionem: ſed vt aliorum ingeniorum ſum candidus æſtimator, ita velim hoc mihi tribui cõcediq́ue, vt de me non falſa iactãti mihi credatur. Ne enim diſſimulare videar, ſcio ante annos octodecim, Sebaſtianum Stokamerum Germanum in aliquot Alciati Emblemata ſcripſiſſe commentariola (ſic enim appellat) familiariter admodum & ſtudio facili concinnata: ſed an fuerit au-

ctoris mentem, & argumenti ſplendorem ſecutus, aliorum eſto iudicium. Loquor de Torneſij Lugdunenſis Typographi editione, non de alia quadã quam ante aliquot annos adornauit Plantinus hac noſtra ætate diligentiſſimus Typographus: ea enim aliquot acceſſionibus lõgè alia eſt quàm prior: quod non erit obſcurum ei qui editionem vtramque conferre volet: at vel poſterior, vtut ſit, ea eſt tamen, vt eruditorũ oculis non ſatis digna videatur. Sed eſto, ſcripſit Stokamerus ille in aliquot Emblemata, non tamen attigit omnia: ſiquidẽ fortè diuinare non potuit quid in aliis auctor ſibi vellet: ita quædã perobſcura ſunt, vt vel multa rerũ cognitione, vel Delio natatore ſit opus ei qui ea cõmodè velit explicare. Adhæc, etiamſi Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis, omnium ferè Emblematũ ſententiã complexus ſit, eum tamẽ nõ puduit aliquot intacta omninò prætermiſiſſe, quã ob cauſam neſcio, niſi quod veriſſimum eſſe video quod vulgo dicitur, Docti eſt etiam quædam ignorare: vel, vt cum Poëta, Nõ omnia poſſumus omnes. Nihil enim moror Ieſuitanæ familiæ ſodalẽ aliquem, quẽ accipio ante annos ſex in hac Academia publicè interpretatũ hæc eadem Emblemata: ſed tamen quædã, non omnia attigit: quámnã ob cauſam neſcio, nec vt ſciã ſum admodum ſollicitus: me tamen non fugit, ſi perſecuturus eſſet quod inceperat, aliorũ quorundam induſtria ei fuiſſe vtendũm, aut certè vigilias maximas eum impenſurum in explanãdis rebus tam variis, támque ingenioſè ab ingenioſiſſimo Iureconſulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictum nolim, vt Ieſuitæ illi quicquam detrahi velim (quandoquidẽ lubens faueã literatis omnibus, cuiuſcunque profeſſionis & inſtituti habeantur) non hoc dico, inquam, vt mihi canere videar, qui nihil aliud poſſim de me aſſerere, quàm quod ingenio pænè nullo ſim: & ſi quid ſit, illud diligentiæ cuipiam velim tribui potius quàm acumini aut dexteritati. At ſi ad iuſtam carminũ tam lepidorum explicationem multa deeſſe obiecerit aliquis, dico, nihil eſſe quod omnibus numeris abſolutum dici & perfectum poſſit. Sum equidem, vt verè dicam, quod potui, cõſecutus, nullumq; vnquam laborem in bonis auctoribus euoluendis, qui in hoc mihi poſſent eſſe commodiores, effugi, vt ipſam auctoris mentem elicerem: quam ſi nondum aſſecutus omni parte videar, tamen quantum à me fieri potuit, conatus ſum, vt eo nomine noſtrã qualẽcunque diligentiã doctis non nimiũ moroſis probatum iri confidã. Quam ſi gratã ſtudioſis,

vt vtilẽ ſpero,& aliqua dignã approbatione intellexero, efficient profectò, vt qualiſcunque noſtra induſtria excitetur ad eam commentationem non modò illuſtrandã, ſed etiam locupletandam. Quid enim deſperem ſtudium eiuſmodi gratum fore cùm res per ſe iucunda & fructuoſa mirabiles amores in animis eorum qui ſunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis Orator, Poëta, Hiſtoricus, Philoſophus, aut aliquis alius ſcriptor, ſi γνώμαις inſignioribus tanquam ſtellulis effulgeat & ſplẽdeſcat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut trãſuerſo calamo notari ſolent, vt memoriæ commodiùs infigantur, & citiùs occurrant, cùm iis opus erit. Atqui has ſententias non paſſim, nec ſemper, nec vbiuis reperire eſt facile, cùm nullum ſit Emblema, quod præter ſententiam non afficiat animũ rei nouitate, & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhæc γνῶμαι ſunt interdum obſcuriores, neque omnibus peruię eſſe poſſunt: Emblema aut ſubiectæ picturæ cauſa, aut carminis ἑρμηνείᾳ aut ἐπιγραφῇ, aliquam facilitatem habet, in qua poſſit animus cõquieſcere. Proinde non mirum videri debet, ſi hoc ſcribendi genus & Alciato, & viris pleriſque grauibus admodum placuerit, vt aliquid eiuſmodi ludis eruditis conſequi poſſent, quod ſtudia grauiora dulci (vt ita dicam) lenimẽto reficeret. Id enim ſimile præſtitere poſt Alciatũ Gulielmus Perrerius Tholoſas, qui Moroſophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetraſtichis conſcripſit. Hinc pegma Coſtalij habuimus, hinc Bartholomæi Anuli pictam Poëſim egregiè & ſollerter elaboratam: mitto enim Bocchi laudatum ingenium, qui in hoc genere ſummum ſe artificem præſtitit: poſtremoque omnium optimè poſt Alciatum, ſi quid mihi credendum ſit, Ioannes Sambucus, & Adrianus Iunius, ſua nobis Emblemata cuderũt, quibus nihil ingenioſiùs aut accuratiùs adinuentum, nihil diligentiùs elucubratum aut abſolutum eſſe conſtat. Sed vt ſuperior ętate Alciatus fuit, ita, ni fallor, ſe priorem & ingenij ſolertia, & doctrinæ laude præſtitit: quem cùm hoc in genere primas tenere dicam, quas ſuo iure mihi repetere videatur, nõ eſt quòd quis ſuſpicetur me nonnihil famę doctiſſimorũ huius ſeculi virorũ Iunij, Sambuci, Achillis Bocchij detraxiſſe. Id verò ſtudij genus niſi fuiſſet liberale cenſendũ & docto homine dignũ, noluiſsẽt ipſi profectò viri tanti ſuam induſtriã cõtuliſſe, aut bonas interdũ horas collocaſſe in iis quæ nihili faciẽda eſſe duxiſsẽt. Sed de his iã ſatis.

Supereſt vt breuiter totam noſtræ commentationis rationem explicem, iiſque reſpondeam quos ad obtrectandũ citiùs

Conſilium & methodus horum commẽtariorum.

quàm imitandum paratos fore præſentio. In hac tota ineunda ratione nihil magis obſeruandum eſſe duxi, quàm ſcrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiã obſcuros enarrare, & Emblematum pænè omnium originem ex ſuo fonte ductam repetere, poſtremóque vſum cuiuſque loci & ſententiæ facilem pro virili parte adiicere. Quàm verò perſpicuè & commodè id à nobis tentatum ſit, non dico perfectum, alij viderint: aliquid certè laboris & diligentiæ obſeruari non obſcurè poteſt, doctrinæ nullam mihi tribui daríue laudem poſtulo: in quo tamen ab iis qui ſeriò docti ſunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiam impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibuſdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicant, ſed, quod ait Comicus, niſi quod ipſi faciunt, nihil rectum putant. Nullum adhuc ſcriptorẽ legi, qui cuilibet in omnibus ſatisfecerit. Nam in multis cura aut labor deſideratur, in aliis ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latinæ proprietas: in aliis denique multorũ auctorũ lectio, aut hiſtoriarũ cognitio: quaſi verò virtutes hæ omnes ſingulæ in ſingulis tam facilè deprehendi poſſent. Non enim me latet in Virgilij poëmate, Seruij Grammatici diligentis, & accurati operam ſæpenumerò deſiderari: quemadmodum nec deſunt, qui itidem in Porphyrionis & Acronis commentariis in Horatium obſeruent: ſed certè hi mihi videntur moleſtiſſimi cenſores, qui cùm nihil faciant, nulloque ſe labore nobis commendent, importunè tamen de aliorum ſcriptis conqueruntur. Non tamen vt mea qualicunque commentatione præiudicatũ alicui velim, quaſi mea tã vnicè probem, vt nolim aliquando vel emendari, vel caſtigari: à qua ſuſpicione quantum abhorream, qui me propriùs agnouerunt, facilè liberabunt: qui nihil aliud à doctis requiram; quàm vt haſce minutias ſua reprehenſione in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur: vt in iis recognoſcendis parem diligentiam atque operam impertiã. Non enim noſtros errores emẽdari feremus impatienter, neque nos vllo modo piguerit audire potiora ſuggerẽtem & meliora: vt nec moleſtũ erit priorem ſententiam commutare, ſi quid minùs accuratè tractatum aut expenſum à nobis quiſpiam conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarum cauſa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec ſine exemplis nec rationibus me præſtaturum intelligẽr, ſi modò adſit aliqua in iudicãdo æquitas, cũ nemini dubiũ ſit, po-

ſteriores cogitationes meliores eſſe : & in monumentis veterum legamus, Hippocratem artis medicæ principem quædam à ſe non ſatis diligenter tradita, primùm emendaſſe, ne cæteri etiam in idem impingerent. Idem factum à M. Tullio meminimus, cui cùm Rhetorici libri, quos adoleſcens ſcripſerat, non ſatis placerét, vt minus elucubratos damnare magna parte maluit, quàm corrigere, ſcripſitque accuratiùs libros alios oratorios, quos tanti fieri à doctis agnoſcimus. Sed & Fabius duos libros à ſe primùm De arte dicendi ſcriptos, quòd non ſatis probarentur, expunxit, & duodecim illos vtiliſſimos nobis magno ſtudioſorum omnium applauſu dedit, in quibus videtur & priores emendaſſe, & perfectius aliquid reliquiſſe. Quod illis igitur tantis viris laudi datum eſt in ſuis retractādis, non debet nobis eſſe dāno vel fraudi, vt meminerint quorum maximè intereſt, doctiores permulta ſcire non tamen omnia. Itaque vt ſeueriorem omnem obiurgandi anſam præcludam, ſubinde Horatianum iſtuc apud eum qui ſit reprehenſurus, oppono, vt & ſeipſum norit, & errata mea me non deprecantem ſuſtineat:

Si quid noviſti rectius iſtis,
Candidus imparti: ſi non, his vtere mecum.

Lutetia CIↃ. IↃ. LXXX.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI EX LIB. POETICES VI. DE ALciati Emblematis IVDICIVM.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit: ea verò talia ſunt, vt cum quouis ingenio certare poſſint. Dulcia ſunt, pura ſunt, elegantia ſunt: ſed non ſine neruis: ſententiæ verò tales, vt etiam ad vſum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II. DE POETIS NOSTRORUM temporum.

ALCIATVS poteſt inter poetarum collegium & conſortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuerſis in vrbibus iam impreſſa, vt ſunt epigrammata & emblemata. De hoc enim illud veriſſimè dici poteſt quod eſt apud Ciceronem de Scæuola, Iuriſperitorum eloquentiſſimus, eloquentium iuriſperitiſſimus: addam ego, & polyhiſtor, bonuſque poeta. Sed noſtra commendatione non indiget Alciatus, qui ſuis ſcriptis iam toti orbi illuſtris & clarus habetur.

SYNTAGMA DE SYMBOLIS: STEMMATVM ET SCHEMMATVM RATIONE, *quæ inſignia ſeu arma gentilitia vulgò nominantur: Déque Emblematis.*

DE ſymbolis & rerum notis nonnulla plerique ſcripſerunt: eorum tamen nemo eſt adhuc, quod ſciam, qui eam rationem & argumentum ſit accurata diſputatione perſecutus. Id vt præſtare quodammodò poſſim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione ſymbolorum, eorúmque vſu & fine quædam, ſi non accuratè, at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne ſubinde cogar anxiè repetere quæ ſemel dixiſſe ſatis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis eſt vel ſola coniectura, primos illos homines, ſed potiſsimùm Aegyptios & Chaldæos, qui in ſchola Memphitica philoſophati ſunt, imò ante expreſſam notarum aut characterum inuentionem & ſcripturæ vſum, reperiſſe ſymbola quædam rudia, vt animalium, vel ſiderum, vel rerum aliarum, quæ ἱερογλυφικὰ id eſt, ſculpturas ſacras appellarunt, quod primùm ab his factum eſſe conſtat, ne ab imperita multitudine myſteria & arcana ſapientiæ, quam colebant puris animis ac manibus, facilè profanarentur, ſed ab iis duntaxat intelligerentur, qui ſacris iiſdem initiati eſſent. Quarum rerum initia prima fuiſſe admodum rudia & ſimplicia nemo ambigit, qualia ſolent eſſe rerum pænè omnium principia, quæ à rebus minimis orta tandem progreſſum ampliorem, & certè maiorem conſequuntur. Quod nobis planum eſſe poterit, ſi eam inuentionem, quam Aegyptiis & Chaldæis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ iuuentioni Græci adiecerunt, tanta profectò cum venuſtate & apparatu, vt poſteriores Græcorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Aegyptiorum ſignis præfer-

re non dubitemus. Eo enim factum eſſe crediderim, quòd etiam inuēto ſcripturæ vſu à curioſis quibuſque ingeniis, ſed maximè philologis, Imperatoribus, ducibus, & aliis etiam quibus politior quædam literarum cognitio, rerúmque meliorum elegans & culta natura placuit, auctus ſit & aſſeruatus non ſine literarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vſus. Ad quam philologiæ partem quodam modo hoc Syntagmate declarandam (non enim mei pudoris eſt magnum quidpiam de me polliceri quicquid ſit, velim ſtudioſi æqui conſulant: nam aliis fortaſſe trado lampada, qui perficient quòd hîc à me inchoatum potiùs quàm perfectum) fingamus primum nobis aliquē ordinem familiarem, vt eruditos homines, & maximè rerum antiquarum ſtudioſos hac qualicunque, ſed tamen familiari commentione iuuemus.

Quid Symbolum & quotuplex ſit huius vocis acceptio.

SYMBOLVM ita Græci definiunt: σύμβολόν ἐστιν ἐξ οὗ ἐστὶν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι; eſt id quo aliquid coniectamus & cognoſcimus. Vocabuli huius multæ ſignificationes occurrunt: ex quibus hæ ſunt in primis, Symbolum accipi vulgare eſt pro ſigno quod epiſtolæ, vel vaſi, aut dolio, aut ceteris eiuſdem generis imprimitur, ne reſignentur à quibus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico ſigno, quam Teſſeram vocāt, Gallis *Mot du guet*. Tertiò idem ſonat ac collatio vel pecunia, qua plures in vnum conferunt ad epulas & conuiuia celebranda: quo ſenſu plerique viri eruditi etiam ſymbolum, & ſymbolam, vſurpant neutro & feminino generibus, & quibuſdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, eſſe legendum. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum ſignificat. Quintò, coniecturam ſeu iudicium, quo prænoſcimus aliquid, vel coniicimus, vel obſeruatione dignum putamus, quo ſenſu ad res varias transferri teſtantur auctorum monimenta. Sextò pro Principis numiſmate ſumitur. Septimò, pro argumento, ſeu etymo, ſeu denique vaticinio aut nota quadam qua quippiam occultatur, ſed tamen doctis auribus intelligendū proponitur, quo ſenſu poſtremo nos ſymbolum ad Emblematis naturā accommodamus, & veluti ad finem noſtri huius Syntagmatis explanare conamur.

De Symbolis Aegyptiacis.

OBSERVAMVS itaque à ſapientibus Aegyptiis ſym-

bola primùm fuiſſe vſurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant, quibus ſuam raram illam quidem & reconditam ſapientiam ſolis iis agnitam eſſe volebant, qui ea ſe dignos præſtarent. Ab ea enim conſultò & prudenter hiſce ingenioſis & eruditis ſymbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eoque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, caſtis beneq́ue rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Inſignis eſt apud Clementem Alexādrinum locus 5. Strom. quo loco ait, Aegyptios & Hebræos ſymbolis vſos fuiſſe reconditis, vt ſapientiæ diuinæ eos participes efficerent, qui rebus ſacris initiati eſſent. Addit etiam nefas exiſtimatum Platoni, eum qui minimè purus eſſet, ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob cauſſam ſacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuiſſe conſtat, nec vera myſteria oſtendi iis ſolita, qui temerè & impudenter accederēt, ſed qui primùm purgati eſſent, ſeſeq́ue diligenter præparent. Obſeruat idem eos, qui ab Aegyptiis docerentur, primùm quidem arripuiſſe viam & rationem, quæ vocabatur ἐπιστολογραφική, id eſt ad epiſtolas ſcribendas comparata methodus: alteram, qua ſacerdotes vtebantur, id eſt ἱερογραμματεῖς: tertiam & poſtremam ἱερογλυφικὴν nominabant, id eſt ſacram quandam ſculpturam vel cælaturam: ex quibus maximè celebris fuit ea quæ συμβολικὴ dicebatur. Longior eſſem, ſi exempla Clementis vſurparem, quæ eadem pænè ſunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id duntaxat. Omnes quotquot vetuſtis temporibus de rebus diuinis aliquid ſcriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci, rerum principia occulta eſſe voluerūt, & ipſum verum (τ' ἀληθὲς) ænigmatis, ſignis, ſymbolis, & allegoricis quibuſdam figuris tradiderunt, Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ cauſa eſt cur Apollo Pythius cognomen λοξίας habuerit, eò quòd obſcurè ac obliquè reſponderet. Cum Clemente illo polyhiſtore vnà coniungam Plutarchum, qui diſputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος idem omnino docet, interq́ue alia oſtendit hoc veterum Aegyptiorum inſtitutum fuiſſe, vt ab iis legerentur reges, vel ex ordine ſacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent: eò quòd illi ob fortitudinem, hi verò ob ſapientiā magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicoſis rex crearetur, ſtatim ſe ſacerdotibus erudiendum dabat, idemq́ue ſapientiæ particeps efficiebatur, eius inquam ſapiētiæ quę fabulis pleraque occultabat, & obſcuro quodam ver-

borum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: Εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης. Quod certè ipſi notãt, cum Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam, quam de rebus ſacris doctrinam profitentur, ea ſapientia conſtare, quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdam lateat.

De Pythagoræ ſymbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere, quæ cùm à Tyrrheniis (apud quos fuit educatus, teſte Plutarcho) aut ab Aegyptiis, vt relatum eſt ab Iamblicho nobili Philoſopho, accepiſſet, ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſce myſteriis occluſam eſſe voluerit. Tradit enim idem Iamblichus, eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem, ſupremum Deum, primum motorem, & primam illam cauſam rerum omnium: vt oſtenderent omnia Dei prouidentia curaque adminiſtrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generandum, ipſumque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio ſymbolo Deum deſignabant, quàm oculo depicto, cui & baculum ſeu ſceptrum ſubſtituebant: quandoquidem Deus vnus eſt, qui omnia videat, & penes quem ſit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen ſtantem baculum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἄφθαρτον καὶ ἀκίνητον, id eſt mutationi minimè obnoxiam, & quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto poſſit. Hanc Aegyptiorum Philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi & ſcriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Appuleius, Plutarchus: quamque noſtra ætate pænè intermortuam magno labore ac induſtria, imò verò admirabili pæneq; diuino ingenio excitauit, ſuiſq; perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieroglyphicôn Commentariis. Cuius primæ ſapientiæ vſum, ne id diſſimulare videar, retinuerunt multò ante Pythagoram Moſes, Salomon, aliique Hebræorum ſapientes: ſunt & qui de Chaldæorum ſymbolis ex Pſelli commentariis, quibus magica oracula ſeu Chaldaica Zoroaſtres exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum, animalium, ſtellarum, rerumque aliarum pleraque inuolue-

bant, vt minimè putem commodiùs ſapientiæ veterum quaſdam reliquias ad noſtra vſque rempora tranſmitti potuiſſe. Id verò ſi quis velit oſtenſum eſſe aliqua exemplorum farragine, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatum, Cupreſſum pro morte, Oliuam ſignum pacis, Laurum & Hederam ingenij ſemper virentis, Malum cotoneum connubij, notam iiſdem habitam fuiſſe, vt Satyrum vel capram libidinis, Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam menſis, & cætera alia longè multa, quæ immenſo labore pariq́ue doctrina idem Pierius executus eſt.

Vnde profectus Stemmatum vſus.

EX QVO factum eſſe conſtat, vt ſapientes quique poſteri inuentioni huic tam ingenioſæ multum ornamenti adiecerint ſuis tum libris, tum diſputationibus: ſic etiam permulti nobiles & generoſi, viriq́ue principes, qui bellicis olim negotiis præfecti ſunt, vt etiam hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent, quò ſui nominis atque familiæ ſplendorem quam latiſſimè propagarent, ſtemmata quædam & ſymbola ſibi vſurparunt. Et certè omnibus pęnè gentibus in more poſitum fuit, vt ſpeciale aliquod ſignum militare haberent, quo faciliùs cogi poſſent, & in vnum conuocari locum milites, qui vel ſparſi vel fuſi extra caſtra eſſent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus 1. Βιβλιοθ. retulit, quo loco initium eiuſmodi ſchematum videtur repetere à temporibus Oſiridis, his planè verbis: τὸ δ' οὖν Ὀσίριδι συνεστρατεῦσαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα διαφέροντας ἀνδρείᾳ ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπὸ τινῶν ζώων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindarus enim teſtis eſt Amphiaraum in expeditione Thebana pictum draconem in clypeo circumtuliſſe: Statius Capaneum hydræ: Polynicem Sphingis imagine, vſos in ſcutis fuiſſe. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in ſcuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlyſſes delphinem: Typhonem Hippomedon ore fumos efflantem: Perſeus Meduſæ vel Gorgonis caput. Neque enim dubium poteſt eſſe quin & cæteri Nobiles ſuæ inſignia familiæ, ſeu ſymbola quædam propria ſibi vēdicarint. Homerus alter 8. Aeneid. id minimè ſibi prætermittendum putauit, cùm Turni auxiliares copias memorat, quorum hominum arma ſignaque diligenter & ſtudioſè perſecutus eſt. Cimbrorum & Teuto-

num bello illo horribili, quod in Mario Plutarchus deſcribit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, ſuis in peltis, ſcutis, aliiſque id genus bellicis inſtrumentis, non modò nitorem armorum fuiſſe, ſed & depictas ferarum imagines. Nonnulli putant Marium primum Aquila pro ſchemate vſum, vt præter ceteros teſtis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperij Romani temporibus, in expeditionibus bellicis cùm educenda eſſet acies, aut etiam manus conſerendæ, pro ſigno, fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primò appellatas eſſe conſtat. Sed cùm incrementum aliquod cepiſſet imperium, ſigna alia ſibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebantur. Sed vt ea demum Aquila vſurpari cœpta eſt pro publico & perpetuo imperij Romani ſymbolo: ſic vſus inualuit, vt quęcunque legio diſtinctas inſignium notas haberet, quod poſteris ita tranſmiſſum eſt, vt eius rei memoria, quanquam longa temporum intercapedine, longoque ſpatio, & pænè vetuſtatis obliuione demerſa, ſcriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expreſſa fuiſſe trophæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri ſibi curarat. Plutarch. verò ait in eo ſummi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quique poſt mortẽ eius, Cæſarem coëgit ad lachrymas, Leonis conſpicuã fuiſſe imaginem enſem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam plerique ludicrum eſſe cenſeant, auſim tamen dicere id ſapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo conſtare: quod declarant erudita & literata illa ſympoſia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos ſi verè Principes agant, literatis colloquiis ſuas epulas condire par eſt: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & teſſeris, qui cubis & foliorum luſu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, ſed interea permultum otij & pecuniarum impenditur, multoque plus temporis inſumitur, quàm neceſſe eſſet: cùm in ea ſymbolorum doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudicium augeatur, exerceatur memoria, mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc miſſa faciamus. Quàm enim ſuperioribus anteactis ſeculis hic ſymbolorum vſus magnis quibuſdam viris arriſe-

rit,exemplis innumerabilibus teſtatum habemus: Quin id antiquarij & ſtudioſi longè antè,& hoc noſtro ſeculo diligẽter obſeruarunt in quibuſdam priſcorum temporum numiſmatis æreis & argenteis,tum ſaxis & ædificiis,longa ſeculorum caligine,& quaſi ſenio ferè omnino collapſis, ex quibus illorum veterum hominum ſtudium agnoſcunt in obſeruãdis familiis,vel gentis alicuius ſtemmatis aut effingendis iis quæ ipſi ſuo arbitratu conceperant,quæque vel multis, vel certè paucis,& quidem eruditis atque ingenioſis propoſita eſſe cupiebant. Siquidem vt è multis pauca ſublegam. Alexander Magnus Serpentis imagine vſus eſt, quod ſe à Ioue Ammone patre ſub forma ſerpentis eſſe natum credi vellet. Auguſtus Cæſar magnam ſui animi moderationem, alienumqúe ab omni temeritate iudicium,id eſt maturitatem in rebus gerendis oſtenſurus,in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè cauſa iuſſerat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cælari voluit : altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imagine in ſigillo ſeu ſphragidio ſumpſiſſe memorant: quo plerique coniiciunt eum deſignaſſe ſuam in rebus obſcuris illuſtrandis,& conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem ſolertiam,quod tamẽ ſignum commutauit Republ. primùm compoſita, & imagine Alexandri Magni poſtea fertur vſus, fortaſſe vt Monarchiam, qua ſe dignum putabat,intelligeret:quam vbi magna,planéque inaudita felicitate conſecutus eſt,nõ alia delectatus eſt imagine quàm ſua. Mæcenas eques Auguſto familiariſſimus, Ranam vſurpauit, fortaſſe Seriphiam, vt quibuſdã placet ad arcani fidem quam vnicè obſeruabat ille, deſignandam. Titus Veſpaſianus Auguſtum æmulatus, proprium ſibi ac peculiare ſchema vel ſymbolum habuit, quo maturandum eſſe præcipiebat Delphinum anchoræ alligatum. Narratur hiſtoriis Eccleſiaſticis,& D. Hieronymi Commentariis, literam Hebraicam TAV,ſalutis fuiſſe olim ſignum etiam Paganis ipſis habitũ quod parietibus templi Serapidis paſſim viſum fuit. Nullus eſt ex noſtris,quin audierit aut legerit memorabilem illam Conſtantini Magni expeditionem aduerſus Maxentium, qua maximè ſignis militaribus ſignum Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Crux meritò pro ſalutis nota vſurpari cœpta eſt,quòd T literæ,quod fuit olim abſolutionis ſignum, videatur reſpondere, ſi picturam & lineam ſpectes.

Quid enim, vt externa illa quæ innumerabilia ſunt, tranſiliam, vt quæ leguntur de Athenienſium Noctua, Perſarum Aquila aurea, vel Solis effigie, aut igni ſacro, Thebanorum Sphinge, Oſiridis cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem ſcriptores faciunt? Sed neſcio quo modo nos magis delectant & afficiunt domeſtica, vt eſt Nauis illa, quam pro ſtemmate habuerunt Franci veteres; ſicuti Sidonius Apollinaris & Panegyriſtes ille Pacatus teſtantur: quod idem ſignum Pariſiorum eſſe adhuc apertè videmus: vt tria illa Repagula rubea ſeu vectes, quibus in publico ſtemmate Burgundiones vſi ſunt; vt Vrſi, quibus Heluetij: vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniarium vnà cum ſilice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primum inſtituti ſunt; longum enim eſſet in ſingulis immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere. Quid, inquam, nunc memorem veterum illorum Gallorum ſtemmata & inſignia, quæ ſibi vel ingenioſi finxerunt, aut aliqua nacti ſunt occaſione, vel tanquam hæreditario iure poſteri vſurparunt? Quia tamen multus eſſem, imò verò fortaſſe nimius in ea rerum veterum commemoratione, quas ſubinde fateri cogimur longa vetuſtatis obliuione, nobis penè deletas & obliteratas, facilius videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere quæ non tam priſcorum hominum libris, quàm ipſo noſtrorum patrum, & quidẽ huius ætatis hominum exemplo, planè attinguntur. Itaque præter publicum & ſolenne imperij Germanici ſtemma, quod Carolus quintus ſuperioribus annis pro imperatorio iure habuit, ſymbolum etiam peculiare ſibi vendicauit, duas Herculis Columnas, vnà cum ſymboli anima VLTERIVS: Lodoïcus XII. antequàm ad regnũ euectus eſſet, aliqua ratione Hiſtricem, quem Porcum ſpiceum vulgus appellat: Franciſcus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia, quibus alij Reges regio nomine fuerunt vſi ad hæc noſtra vſque tempora, & Salamandram aliqua cauſa propriam ſibi fecit: Henricus II. eius filius creſcentem Lunam, vnà cum hemiſtichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Franciſci ſoror, heroïna verè illuſtris Heliotropium non ſine cauſa ſibi legit: Carolus IX. duas Columnas in ſe complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, deſcripto epigrammate: Catharina Medicea, Regum mater, Iridem ſeu cæleſtem arcum, adiecto

ſymboli argumento, φῶς φέρει ἤδη χαλήνην: Annas Momnorancius, militum magiſter, nudum Enſem, vna cùm verbo ἈΠΛΑΝΟΣ: Mareſcallus Santandreus nodum Gordium: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipſe Cardinalis Borbonius, paſtoriciæ dignitatis notam, Enſem ſeu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis Hederam altæ pyramidi hærentem, vna cum verſiculi parte altera TE STANTE VIREBO: Franciſcus Turnonius Cardinalis cœleſte Manna: Chriſtophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem ſe in igne comburentem, vnà cum ſententia, PERIT VT VIVAT: Ferrarienſis denique Cardinalis Heſperidum mala ab inſomni non cuſtodita dracone, quo virtutes ſignificari conſtat. Alphõſus Aragonum rex libro aperto, ad libertatem deſignandam, vti maluit. Franciſcus Sforcia cùm ducatum Mediolanenſem obtineret, Canis ſibi ſymbolum pingi fingíque curauit, vnà cum epigrammate, NEMO QVIETVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cętera Principum Italorum ſymbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Proſperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici diſtinctas, albo, viridi, rubeo, vna cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutem triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt: Hic verò Columna, quo tempore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obſeſſam defendebat, duplicem ramum complicatum pro ſymbolo circumtulit, alterum è Cupreſſo, è Palma verò alterum, vnà cum ſententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Caſanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis, victoriæ hunc eſſe notam volebat: vt ſignificaret in ea expeditione ſibi certiſſimum eſſe mori, vel vincere. Quibus profectò notis & ſignis illuſtribus magni illi heroes ac principes excellentem aliquam ſuorum animorum cogitationem non obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula percenſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citróq; habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa & externa prætercam, quidam auctores ſunt non omninò ma-

li, à quibus accepimus priorum Galliæ Regum, qui à Pharamundo profecti ſunt, inſignia fuiſſe tres Bufones aut Rubetas: nonnulli tres coronas malunt: alij Leonem qui Aquilam ad caudam habeat in quo illi boni ſcriptores temerè interdum & ſine iudicio caligant: quippè qui quod Regum quorundam peculiare ſymbolum fuerit, ad alios etiam tanquam commune omnium referant. Videri autem certius poteſt, tribus Liliis primum Clodoueum fuiſſe vſum, cùm primùm ſuadente Clotilde vxore lectiſſima, religioni Chriſtianæ nomen dedit: quod liliorum trium ſtemma poſteri etiam Reges ad noſtra vſque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica hiſtoria, quo loco vitam Gulielmi Nothi perſequitur, auctor eſt reges Anglos ad eam vſque regis illius ætatem certas inſignium notas minimè habuiſſe: ſed pro regum varia ſucceſſione, etiam ſigna illa fuiſſe varia. In quibus omnibus primò excogitandis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel ſculpendis, non video quid veri certíque, ſtatui certò poſſit: niſi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram ſemper pænéque incredibilem ſymbolorum eiuſmodi varietatem extitiſſe. Eſſet quidem imperiti hominis, parúmque in rerum veterum hiſtoria exercitati, qui auderet affirmare nullam ſubeſſe ſententiam in ea ingenioſa inuentione ſtemmatum, ſchematum, inſignium & ſymbolorum: quæ veteres ipſi non tam ſtudioſè affectaſſent, niſi ſuæ doctrinæ ſolertioris, ſuæ laudis & gloriæ, ſuarúmque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam eſſe voluiſſent.

Symbolorum tria genera.

CETERVM ne hoc quidem prætermiſſum velim, ſymbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia eſſe & varia: quorum tamen rationem multiplicem ad quoſdam quaſi cancellos reuocare poſſumus. Quædam enim hiſtorica ſunt, alia phyſica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum natura, ingenioſè ad mores vt plurimùm traducitur. Hiſtorica ſunt ea, quæ dicuntur ex hiſtoriis, vt Leænæ ſtatua ærea in acropoli Athenienſi poſita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonij triumuiri de M. Tullio interfecto, 29. Emblem. Hunni Scythici deſcriptio, 37. &c. Phyſica verò, vt Bacchi & Palladis ſimulachris eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργία, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci

poſſe facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia eliciatur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum vel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis qui omninò non ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen nō omnia ſymbola ſtēmata eſſe poſſunt: Alterum enim, nempè ſymbolum, latius: ſtrictius verò & ſpecialius alterum accipi compertiſſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſſe finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ij certè nobiles erant qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio: quæ cauſa fuit, vt ſæpè imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Aedilitatem maiorem, Præturam, Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib. 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim ſimulachra quædam oris ſimilitudinem artificioſè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in inſigniore domus parte poſitas armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus feſtis exornabāt apertis armariis: cumque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus eſſet, in funere circum ferebantur, addito, vt magnitudine quam ſimillimi apparerent, reliquo corporis trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: vt inde appareat maiorum imagines poſteris etiam temporibus nominatas, ſed non ita tamen vſurpatas. Nam inſignia Nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt habere ſua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilitia: quæ vt ad honorē & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſic certè vti credibile eſt, fuere poſtea virtutis præmia, & rerum præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Quæ ſpectentur in ſymbolis.

AD extremum itaque quid ad conficienda ſymbola in primis obſeruandum ſit, adiiciam, vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingenioſam cognitionem colunt) formulam quandam apponam ſymbolorum conficiendorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouij doctrinam, qui non modò notas heroicas Principibus multis excogitauit, ſed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare eſt, vt gyris quibuſdam & mæandris, nempè obſcuris ſententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis eſſet inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis eſſe videretur, quod ſymbolis Aegyptiorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorum iam antè quadam ex parte demonſtratum eſt.

Deinde, in eo vel maximè ſita eſt Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitateque quadam plurimum ſententiæ contineant: quod obſeruandum notat auctor grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id præterea obſeruatur vt plurimum, vt ſymbolum habeat aliquam cum adagio ſeu parœmia ſimilitudinem. Et quidem ſæpenumerò fit, vt ſymbolorum & àdagiorum eadem natura eſſe appareat, quanquam inter ſe ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obſeruauit in quibuſdam: & præter eum Appuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur, Ex quocunque ligno Mercurium non fieri, ſignificabant omnia & quæuis ingenia minimè ad doctrinam capeſcendam idonea: neque cuiuſque animum ita eſſe à natura informatum, vt ingenij cultum tam commodè capere poſſit.

Quæ tamen fortaſſe magis attinent ad ea ſymbola, quæ oratione viuáque voce vſurpantur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna poteſt intercedere ſimilitudo, vt nuſquam eſſe non poſſit inter res & verba non minima cognatio: aut ſi magis placeat, vt ænigmata, ſic ſymbola ſunt alia in verbis, in ſententiis alia: quædam etiam in vtroque, imò interdum literis atque ſyllabis. Quod pluribus illuſtrarem, ſi putarem id ſtudioſos aliquo tandem modo remorari.

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum ſymbolorum.

Ei itaque, qui ſymbolum aliquod vel ſchema commodè volet effingere, ſpectanda hæc primùm proponuntur, vt iuſta ſit animi & corporis analogia (per animum ſententiam vno, altero, vel certè paucis comprehenſam verbis intelligo: nomine corporis, ſymbolum ipſum deſignari placet.) Deinde, ne ita tenebricoſum ſit & obſcurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conſpici & diiudicari poſſit, ſi fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum ſunt ſidera, ſtellæ, luna, ſol, ignis, vnda, nubes, ſiluæ, rupes, ſpeluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, nequa humana forma, niſi admodum rarò, depingatur. Poſtremò, adhibeatur interdum anima illa ſymboli lingua quadam nobili minimeque vulgari, vt id *παράσημον καὶ ἄγαλμα*, ingenioſaque inuentio, quę cogitationem requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auerſum animum non habeant. Græcè aut Latinè commodè ſolet: aut denique, ſi magis placeat extera quadam lingua, idque ſententia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemiſtichio, integro verſu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliundè petitus ſit, dummodò argutiarum aliquid & ſalis contineat. De ſymbolis, ſchematis, & ſtemmatum ratione iam ſatis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

De Emblemate.

PLERIQVE ſunt non ſatis acuti, qui Emblema cum Symbolo cum Aenigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè confundant. Fatemur Emblematis quidem vim in ſymbolo ſitam eſſe: ſed differunt, inquam, vt Homo & animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, ſpecialiùs verò alterum norunt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ænigma non eſt, quanquam interdum cum ænigmate aliquam ſimilitudinem habeat: Ratio enim quædam eſt apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perſpicuæ ſunt: Aenigma verò in verbis ambiguum eſt & obſcurum, vt etiã viros alioqui ſolertes & ingenioſos interdum longa mora teneat. At Symbolorum & Emblematum, de quibus maximè hîc agimus, ratio debet eſſe clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arceantur, ſic do-

cti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema eſt γνώμη ſeu ſententia, quanquam ſæpè Emblemata ſententias in ſe contineant: niſi fortaſſe qua ratione Emblema ſumitur μετωνυμικῶς pro epigrammate ſeu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: & niſi fallor, aliter γνώμη eſſe minimè poteſt, niſi pro eo vſurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim ſæpenumerò eſt ἄφωνον: nec ſemper neceſſe eſt in Emblemate eſſe adiectum epigramma. Denique, vt vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi differre vt verba & res, ſeu ſigna quædam rerum, & res ſignatæ. Denique non eſt adagium vel parœmia: quia Emblema eſt aliquid ingenioſè ab ingenioſis excogitatum, vt ita dicam: adagium verò ſermo ſit in ore omnium verſans. In quo aduertendum an ij acutè viderint, & non potius aberrarint, qui quaſcunque ſententias, adagia, ſimilia, apophthegmata, hiſtorias ad Emblemata poſſe reuocari cenſuerunt, quaſi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Supereſt itaque Emblematis nomen explicemus, ſi priùs Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verborum ſignific. appoſuerimus. Verba ſignificant, inquit, res ſignificantur: tametſi & res quandoque ſignificent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum compoſuimus, cui titulus eſt Emblemata. Hæc ille.

Emblema quid, unde dicatur, & quomodo id nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.

DICITVR Emblema, quicquid interſeritur ornatus cauſa, non modò parietibus & pauimentis, ſed & rebus aliis permultis, vt vaſis, pateris, veſtibus: cuiuſmodi ſunt clauiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, ceteráque generis eiuſdem. ζωωτὸν vel δαίδαλμα dicitur Euſtatio nempè ornamētum exemptile quod innoxiè demi poteſt vaſis aureis vel argenteis, idemque reponi. Id enim nominis deductum eſſe conſtat παρὰ τοῦ ἐμβάλλειν, aut ἐπεμβάλλειν, quod eſt inſerere, interponere, vel iniicere. Antiquitus enim lapillis quibuſdam quadratis & minutè ſectis politiſque, in quibus eicones quædam intertextæ eſſent, ædes magnatum & Principum regiæ vt plurimùm ornabantur, vt colligere eſt ex Pauſania, Plutarcho, Appuleio, Philoſtrato, & aliis pleriſque: cuius etiam rei vſum aliquem videmus in quibuſdam

templis, tum ædibus publicis & priuatis, vt noſtra hæc ætas antiquitatis æmula pridem eſſe cœpit. Itaque μεταφορικῶς hîc Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia ſcitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerúmque pigmētis & lenociniis Rhethoricæ artis elaborata, Emblematis referta dici figuratè poteſt. Notum enim illud M. Tullij ex Lucilio:

Quàm lepidè lexeis compoſtæ vt teſſerulæ omnes
Arte, pauimento atque Emblemate vermiculato.

Verba ſunt Lucilij Poetæ Comici, apud quem Scæuola exagitabat Albutium, qui nimius eſſet in ornatu & ſtructura verborum: in quo non vitabat affectatum dicendi genus doctis auribus odioſum. Non poſſum ſubticere à M. Tullio Verrem reprehendi acerrimè, quòd emblematum vim, quæ eſſet in Siculorum vaſis, abſtuliſſet: quodque Suetonius ait Tiberium elegantiæ verborum ſtudioſiorem, emblematis vocem aſpernatum in quodam patrum decreto: commutandum enim verbum cenſuiſſe, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Ceterùm plerique vel ſuſpicari vel obiicere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici, cum ea carmina videantur potiùs expoſitiones eſſe & explicationes Emblematum, id eſt eorum ſymbolorum vel ſimulacrorum, quæ ab antiquis petita hîc magna parte repræſentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiuncta non temerè aliquando ſubiectorum habere rationem metonymicῶς, & ſententiam vel epigramma dici poſſe, quod Emblema in ſe complectatur.

CLARISS. VIRI ANDR. ALCIATI IN LIBRVM Emblematum Præfatio ad Chonradum Peutingerum Auguſtanum.

Dum pueros iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,
Detinet & ſegnes chartula picta viros:
Hæc nos feſtiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illuſtri ſignáque facta manu:
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſque notis.
At tibi ſupremus pretioſa nomiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipſe dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad Chonradum) De Chonrado illo Peutingero, cui hoc opuſculum dicatum conſtat, tantùm ea dicam & huc referã, quæ ſcriptorum noſtri temporis lectioni conſequi potui. Andreas Cratander in Epiſtola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: *Chonradus Peutinger.* Chonradus Peutingerus, eximium illud Auguſtanorum Vendelicorum decus & ſpecimen, qui cũ incomparabili auctoritate, quam in gnauiter ſuſtinẽdis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus eſt, egregiam humanorum ſtudiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde ſatis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationum reliquias, & venerandæ vetuſtatis exemplaria tranſmiſit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expreſſiùs Henricus Pantaleon Proſopographiæ parte 3. eiuſdem Chonradi vitam, laudéſque perſtrinxit. Sic autem. Chõradus ille Auguſtæ Vindelicorum ex honeſta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus eſt. Is cùm felici ingenio eſſet præditus, à teneris annis literis incubuit, & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc factum, vt iuris doctor omniũ acclamatione creatus fuerit. Accedebant

edebant multæ heroicæ virtutes, & rerum agendarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & ſingulare ornamentũ extitit, atq; à Maximiliano Cæſare inter ſuos conſiliarios cooptatus fuit. quinetiam hunc Eraſmus Roterod. plurimùm ob eruditionem dilexit, & inter ſummos amicos habuit. Scripſit is anno 1506 Sermones conuiuales, in quibus multa de mirãdis Germaniæ antiquitatibus referuntur: præterea de gentiũ quarundam emigratione Epitomen, quæ Procopio, & aliis hiſtoricis in editione adiecta. Erat enim Chonradus rerũ antiquarum ſingularis æſtimator, qui eiuſmodi indagare, & poſteris proponere magna delectatione erat ſolitus: tandem ætate confectus obiit, & apud ſuos honorificè ſepultus eſt. Hactenus Pantaleon, quæ omnia pęnè mihi videntur ſumpta ex 18. Epiſt. Eraſmi.

Dum pueros.] Diſſimilitudine ſuum negotium cum aliorum otio conferens, tria luſorum genera ponit, ex adiuncto tempore quo hoc opuſculum ſcripſerit. Pueri nucibus delectantur: hincq́ue vulgò trita prouerbia, Relinquere nuces; &, Ad nuces redire. Adoleſcentes & iuniores teſſera delectantur, quod eſt aleatorum. Segnes autem, quíque corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

iuglans.] nux.

teſſera.] Dicitur teſſera, quicquid ex omni parte quadratum eſt. Gel. lib. 1. c. 20. & Cæl. Rhodig. lib. 20. cap. 14. & 27. Cubus à Græcis dicitur: eſtque corpus ex ſex lateribus ęquali latitudine planitierum per quadratum. Is cùm eſt iactus, quam in partem incubuit, immotam habet ſtabilitatem, vt ſunt etiam teſſeræ quas in alueum ludentes iaciunt. Budæus 5. De aſſe.

Emblemata cudimus] A fabris aurificibus, vel aliis ſculptoribus ἀλληγορία.

Feſtiuis horis.] Diebus genialibus quibus animum remittebã à ſeuerioribus ſtudiis vel, feſtiuis horis, id eſt, ſubciſiuo tẽpore. Sic enim Mar. Tullius cùm dies aliqui dabãtur ad ruſticandum, vt etiamnum dantur iuſtitiorum dies noſtris Senatorib. ad eorum numerum accommodabat quæ ſcribebat: teſtis eſt ipſe 1. de Legibus.

Artificum illuſtri.] Hic verſiculus deſcriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων, qua de re iam ſatis. ſed hîc aduerte materialẽ cauſam:

Veſtibus vt torulos] Finalis cauſa, & vſus Emblematωn. Torulos autem apellat eminentias quaſdam in veſtibus, co-

rollis, & aliis ſimilibus. Cicero in Oratore perfecto, de mediocri genere dicendi loquens, Addit, inquit, aliquos vt in corona toros, omnemque orationem ornamentis modicis verborum ſententiarumque diſtinguit. Sunt itaque toruli, ornamenta ex auro vel argento, quæ petaſis, id eſt pileis, aut penulis veſtibúſque adiici ſolent. Palam eſt illud ex Amphitruone Plauti: Tum meo patri autem torulus inerit aureus ſub petaſo.

petaſis.] pileis, galeris, &c. Petaſum, Arcadicum pileum ſignificatione primaria eſſe, didici ex Heſychio. πέτασος τὸ τῶν ἐφήβων φόρημα. ſic enim legendum in Heſychio, non φρόνημα, vt in vulgatis. Suetonius ait, Auguſtum non niſi petaſatum, hoc eſt velato capite ſub dio ſpatiari ſolitũ. Certè & Poëtæ petaſatum Mercurium faciunt. Id nominis à πετάννυσθαι, pandere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non abſimile volunt. Prudentius 2. in Symmmachum:

Nec petaſo inſignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius ſeruare ſuas de clade palæſtras.

parmas.] Parma, ſcutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hæc quæ ſæpe ſolet vinci, quæ vincere rarò,
Parma tibi ſcutum pumilionis erat.

Varro de lingua Latina, & Alexander ab Alex. 6. cap. 22.

tacitis notis.] Sic ſe habẽt Aegyptiorũ Hieroglyfica, vt etiã num hodie ſymbola ea, quæ armis, ſcutis, ſignis militaribus, & ceteris id genus apponi ſolent. De quibus lepidum & eruditum ſcripſit Dialogum Paulus Iouius: nos in noſtro ſyntagmate quædam adduximus.

At tibi ſupremus.] Optatio ex diſſimilibus. Idem ferè diſſimilium locus eſt apud Horat. Ode 8. lib. 4. Carmin.

Donarem pateras, grataque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, diuite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, &c.

Huius autem diſſimilitudinis hæc mihi videtur germana

ſentẽtia: Poſſum ego tibi, Chonrade, Emblematum quorundam ſiluam & cumulum ex veterum auctorum bibliothecis aggregare: at magnus Imperator (cui ſis à cõſiliis) poteſt tibi commodè & munificè ſuppeditare veterum artificum manupretia, ſtatuas, imagines ingenioſè pictas, ſolerter expreſſas, ſculptas, efformatas ipſiſſimas inquã imagines nõ picturam quandam nudam aut deſcriptionem, qualis mea hæc eſt chartacea.

ſupremus Cæſar] Maximilianus Imperator, cuius conſiliariũ fuiſſe Peutingerum paulò ante meminimus ex Eraſmo.

Ipſe dabo.] Τὸ πρέπον in libro Poetico Poëtæ conſecrato. Non enim modo videndum quid, ſed & cui des. Seneca De beneficiis: Vide ne mittas munera ſuperuacanea, vt feminæ arma, ruſtico libros, & ſtudioſo retia. Id enim eſt ac ſi cani des paleas & oſſa aſino. Sic Martialis 14. lib. ſed non eodem tamen ſenſu:

Non ſunt munera quæ putas puella,
Cum donat vacuas poeta chartas.

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN. SVPER inſigni Ducatus Mediolanenſis.

EMBLEMA I.

EXILIENS infans ſinuoſi è faucibus anguis,
Eſt gentilitiis nobile ſtemma tuis.
Talia Pellæum geſsiſſe nomiſmata regem
Vidimus, hiſque ſuum concelebraſſe genus:
Dum ſe Ammone ſatum, matrem anguis imagine luſam,
Diuini & ſobolem ſeminis eſſe docet:
Ore exit. tradunt ſic quoſdam enitier angues.
An quia ſic Pallas de capite orta Iouis?

PRoponit ſchema gentilitiũ ſiue inſigne Ducatus Mediolanenſis, in quo ſerpens cęruleus in aureo æquore infantem, vel anniculum puerum rubore tinctum euomẽs, conſpicitur. Cuius quidem ſchematis rationẽ adferam, ſi priùs huc trãſtulero, quod idem noſter auctor auctor ea de re ſcripſit c. 43. De ſingulari certamine, vt Alciatus ipſe Alciatum enarret

hac in parte. Sic enim ille: Celebre eſt in Annalibus Othonis Vicecomitis cum quodam Sarraceno in Aſia certamen, quem ille manu captum confoſſumque galeæ ornamento priuauit, idque gentilitiis inſignibus ſuis addidit, hoc eſt, vipera vix natum, & adhuc manantem ſanguine infantem ore euomẽs: nimirum ab Alexandro Magno acceptum emblema. Siquidẽ in eius antiquis nomiſmatis idem ſigillum reperire eſt, quo Ioue ſe natum rex ille per ambages oſtendebat. Etenim ſerpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntque in Aſia genera ſerpentum, quos ore parere hominũ opinione receptum eſt. Hactenus ille. Celebratur itaque ſtemma eiuſmodi à diuina & antiqua origine, perenníque nobilitate, è ſano Sapientię capite, promanante. Sed inſtituenti mihi cõmentaria integra, quoad eius maximè fieri poteſt, occurrit præter alia, quæ de hoc ſtemmate Ducum Mediolanenſium retulit Franciſcus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finẽ: cuius hæc pænè verba ſunt: Azo Vicecomes, qui deinde Mediolani Principatum obtinuit, magni animi iuuenis, patris iuſſu cum copiis tranſmiſit Apenninum. In ea expeditione cùm fortè deſcendens equo requieſcit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in galeam Principis iuxtà poſitam irrepſit: quam cùm mox capiti reponeret, famoſo quidem & horrifico, ſed prorſus innocuo lapſu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lędi paſſus adoleſcens ille animoſus, ad omen geminæ victoriæ traxit: híncque factum tandem, vt ipſe pro ſigno bellico vipera vteretur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis raræque eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adoleſcens Bononię ſtudiis operam daret, ſe ſæpè audiuiſſe ſcribit. Idem pænè Gabriel Simeon Italus retulit, eo Compendio, quod lingua patria edidit de Ducibus Mediolanenſibus: cuius tamen verba huc conferre minimè attinet. Paulus autem Iouius, noſtra patrumque memoria hiſtoriæ ſcriptor inſignis, cum Alciato conuenit, eo nempè libro, quo Mediolanenſ. Principum Vicecomitum vitam eſt complexus. Ait enim Othonem (ſacro in bello contra Turcos & Sarracenos, Bulionio Godofredo duce) inſigni pietate & magnitudine animi virum, nihil territum Volucis Sarraceni ferocitate, qui medio in campo ad ſingulare certamen fortiſſimum quémque ex acie Chriſtiana prouocabat, cum eo fuiſſe congreſſum, tandémque eum non minore fortitudine quàm felicitate deuiciſſe: déque confoſſi hoſtis galea opimum ple-

Alciati locus.

Franci. Petrarcha.

Gabriel. Simeon

Paul. Iouius.

numq́ue immortali gloria ſpolium retuliſſe, auritam, ſcilicet, viperam inexplicatis ſpiris minaciter à cono caſſidis erectã, & puerum paſſis manibus deuorantem, quod vnum auſpicatę virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis geſtamen fuit, ſed & poſteris id inſigne audacter vſurpantibus, & imperia, & opes, & latè gloriã portendit. Fuere qui exiſtiment Volucem ex ſtirpe Alexandri Magni progenitum, tuliſſe pro inſigni viperã, ex Olympiadis fabula, puerum parturientẽ, quod ea à dracone ſe compreſſam fuiſſe, Iouis imagine, prædicaret. Sic Iouius. Ceterùm id ſtemma nobile & antiquum video. Si quis enim veterum Aegyptiorum notas, quas Hieroglyphicon nomine appellabãt, obſeruarit ex Oro maximè Niliaco, facilè diſcet eos imagine ſerpentis, Imperatorem regéq́ue deſignaſſe. Quid enim dominium orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimum & tutelarem ſiue cuſtodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinẽ figura ſerpentis exprimebant, niſi quòd ſpectato huius animalis admirabili genio, conditionẽ & dignitatem Principum eo ſchemate ingenioſo, eruditis hominũ oculis proponi volebant? Iactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi diſpendio ſuas opes adaugerent Anguem, niſi anguẽ deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ eſt, ſerpentes olim adiũctos leonibus, qui Opis Deæ ſimulachris apponi erant ſoliti, quo ſignificabant orbis Principatũ. Anguis enim circularis orbẽ, Leo verò fortitudinẽ viréſque repræſentabat. Quòd autem ſerpens ita ſępè depictus cõſpiceretur, qui ſibi caudam mordicùs ore retineret, pauci ſunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorũ quorundam hominum coniectura, qui aiunt eo intellectũ, & quaſi ob oculos poſitũ fuiſſe Regem eum, qui finem ſibi actionum omnium & cõſiliorum prudenter & accuratè proponeret, cuique vltima, imò verò minima etiam curæ eſſent. Eo enim nomine Auguſtus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus, Alexander ad cęlum euecti ſunt: contrà malè ceſſit Heliogabalo, Caracallæ, Commodo, Domitiano, & aliis, permultis Reipub. Romanæ peſtibus, quòd ſimul atque ad ſummum illum Principatum conſcenderunt, abiecta cura publica, ſibi tantum ſeruire, ſuáſque perſequi cupiditates, quo iure, qua iniuria, voluerunt. Ceterum Anguis imagine, Rex cuſtos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populus ſuum in Regem ſtudium(cuius beneficentiam grato ani-

Quid per ſerpentem Ægyptij deſignabant.

Quid per ſerpentem qui caudã mordicus teneat.

mo agnoſcebat)non alio modo poſteris commendabāt,quàm ſerpēte vigili,ſurrecto vertice,& elato pectore: quod Homericū illud declarat, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βυληφόρον ἄνδρα. Nō decet virū conſultorem, qualis Princeps eſſe debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidē ſenſu,ſerpens Epidaurius appellatur,vt apud Græcos ὄφεως ὄμμα,ad vigilantiā deſignandā. *Serpens Epidaurius.* Denique tam fuit inſigne & celebre id Hieroglyphicum ſerpentis, vt non temerè Imperator clariſſimus Epaminondas vſurparit extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores poſteri columnam erexerūt, appenſo clypeo, in quo ſculptus draco eſſet. Eius monumenti rationem affert Pauſanias, quia is Imperator laudatiſſimus ex Spartiatarum genere,quod Thebis antiquiſſimum fuit, ortum duxiſſe putabatur, quorum id gentilitium inſigne eſſet, vt qui ab anguineis illis dētibus à Cadmo telluri mandatis eſſent oriundi. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici ſtemmatis arcanum illuſtrandum adiiciam. In oſtentis enim & præſagiis,Angue ſumma nominis dignitas & amplitudo portendebatur, non modò iis qui ad regij dominatus, *Anguis quid ſignificabat.* aut etiā regni faſtigium expectabātur, ſed & iis,qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam ſibi compararunt. Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: Cùm Roſcius *Roſcius.* in cunabulis eſſet,educareturq́ue in Selonio, qui eſt campus agri Lanuuini, noctu lumine appoſito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum ſerpentis amplexu, quo aſpectu exterrita clamorem ſuſtulit. Pater autem Roſcij ad aruſpices retulit: qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc ſpeciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expreſſit verſibus: hæc Cicero. Spartianus auctor eſt, Seuero imperium præmonſtratum: *Seuerus Imp.* ei enim in ſtabulo dormienti ſerpens caput cinxit, & ſine noxa expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem *Aurelia. Imp.* portendiſſe imperium Aureliano, quanquam ille mediocrium fortunarum & parentū eſſet. Nam cùm eius pueri peluim ſerpens cinxiſſet,neque vnquam potuiſſet interfici, poſtremò mater eius anguē occidi noluit. Mulier hæc tēpli Solis ſacerdos erat, diuinationum minimè ignara, quippè quæ familiarē hunc ſerpentem,tanquā genium agnoſceret. Tiberius Cæſar ſerpentem draconem in deliciis habuit, eiq́ue ſua *Tiberius Cæſar.* manu cibū miniſtrauit: quem cùm is corroſum à formicis ob-

Maximinus Iunior. ſeruaſſet, monitus eſt cauendam eſſe ſibi vim multitudinis: formicis enim populum ſignificari. Maximini Iunioris, qui à patre regni particeps factus eſt, dormientis caput ſerpens circundedit, futuræ dignitatis præſagium. Idem pænè, quod de Alexandro Magno, refertur, de Pomponia Africani Scipionis *Auguſti mater.* matre, & Actia matre Auguſti Octauij, quæ in templo Apollinis ſomniauit ſe cum Dracone congreſſam, indéque factum, vt macula picti Draconis in corpore conſtanter hæreret, quæ nunquam poſtea eximi potuit. Sed hæc ſatis.

Fauces. Sinuoſus anguis. *ſinuoſi è faucibus anguis.*] Fauces ſunt gulæ partes interiores. Plinius: Summum gulę fauces vocãtur, poſtremũ ſtomachus. Sinuoſus autem epitheton ſerpenti conueniens: ſinuoſum enim dicimus à longo ſinu, & μεταφορικῶς apud eundem noſtrum auctorem poſtea, ſinuoſi in faucibus antri.

Stemma. *ſtemma*] Nobiliores erant, qui ſui generis imagines & ſtemmata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vſurpatur plerunque pro corona: deductum enim eſt id nominis à στέφειν. vt illud Homericum,

Στέμματ᾽ ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miſcellan. P. Nannij.

Gentilitia ſtemmata. *gentilitiis.*] Pro imaginibus poſteriora tempora inſignia gẽtilitia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ ipſa quoque primùm, vt ſimile eſt veri, virtutis fuere pręmia, ac rerum præclarè geſtarum decora. Budæus.

Pellæus Alexander. *Pellæum regem*] περιφραστικῶς pro Alexandro, vt apud Iuuenal. 10. Sat.

Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis. Auſonius Paulino:
Ocyus illa iugi fatalis ſoluere lora
Pellæum potuiſſe deum reor.

Sic autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib. 2. quam etiam Plin. Alexandri patriam appellat, 35. lib.

Præclarus Alexandri ortus. *ſuum genus.*] Iuſtinus lib. 12. ait Alexandrum, virum ſupra humanam potentiam magnitudine animi fuiſſe pręditũ. Qua nocte eum mater Olympias concepit, viſa per quietẽ eſt cum ingenti ſerpente volutari: nec Dei decepta ſomnio. Nam profectò maius humana mortalitate opus vtero tulit, quam cùm Aeacidarum gens ab vltima ſæculorũ memoria, & regnũ patris, fratris, mariti, & deinceps maiorum omnium illuſtrauerit: nullius tamen nomine quam filij clarior fuit. Plutarchus auctor eſt, quòd cùm Ammonis ſacerdos Alexandrum ſalutaturus, linguæ vitio prępeditus, pro παιδίον, filiole, dixiſſet

παιδὸς, id eſt, Iouis fili, hinc cæleſtis originis gratiam captatam, cui initia dediſſet error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile ſibi fuiſſe ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat, ne aliquis ſibi repugnaret. Id cur factum ſit, lege Auguſtin. De ciuit. lib. 3. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Appuleium primo Floridorum.

Dum ſe Ammone ſatum.] Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd ſub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito: qua de re multa Lilius Gyrald. Syntagmate 2. hiſt. Deor. Politian. cap. 52. Miſcellan. Lege & Hygin. lib. 2. De ſignorum cæleſt. hiſtoriis. *Iupiter Ammon.*

tradunt ſic quoſdam enitier angues.] Plinius lib. 8 cap. 23. & Solinus ca. 30. Polyhiſt. Amphiſbænas ore parere tradunt: his enim caput eſt geminum, hoc eſt, & ad caput & ad caudā. Neminem quidem ſtudioſorum latere velim, id commodè atque perſpicuè relatū ſcriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat, qui ex tam fœcundo ac copioſo rerum ſelectiſſimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim. *Amphiſbæna.*

enitier.] pro eniti, παραγωγὴ. Enixæ dicuntur feminæ, nitendi, hoc eſt, conandi & dolendi labore perfunctæ, Nexum enim dicimus arctum & colligatum. Nonius. Id quidem ad zonę ſolutionem referri non incōcinnè poteſt, qua partus deſcribitur à poëtis, nēpe quòd omni nexu oportet mulier ſoluatur, vt commodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouem: *Eniti.*

Ἐπεὶ τῆμος δὲ † ῥέει ἐτ' ἐλύσατο μίτρην, id eſt, quando peperit. quod & admonet Gręcus ſcholiaſtes. Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filij diſceſſum lugens, † ῥέη.

ᾧ ἔπι μούνῳ

Μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕςατον. quo loco ſcholiaſtes ab altero non diſſidet, quin & adiicit, ὅθεν καὶ λυσιζώνης ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐν ἀθήναις. Quorum locorum mihi copiā pro ſua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocenſium gymnaſij hac in Pariſiorū Academia primarius, vir vtriuſque linguæ peritiſſimus, & cum quo, literarum nomine, mihi nuper amicitia interceſſit.

An quia ſic Pallas, &c.] Teſtis eſt Pindarus Olymp. ode 7. cuius rei rationem (ſed aliam atque aliam) reddunt Fulgentius Mythologic. 2. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syntagm. 11. Ouid. Faſtor. 3. epimythia etiam ſua tradit, ſed longè aliis diuerſa. Ex his enim alij ſpeculationem phyſicā, *Cur Pallas è Iouis nata cerebro.*

alij ethicen, alij alia conſiderant, Themiſthius oratione 10. οὐδὲ προσκαλεῖς τοὺς φιλοσόφους (alloquitur Imperatorem Valentem) καὶ ἀποκνῶσι. καὶ ὁπόσον σὺ χρόνον τοῦ ἔτους ἐπὶ χώρας μένεις, ἀνάγκης χειμερίζεις τῶν λόγων. τοῖς στρατηγοῦσι δὲ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐν ἴσῃ προεδρείᾳ, γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεως σε θεραπευούσης. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διός, ἐνδεικνύμενοι καλῶς ὅτι προσήκει τῶν βασιλείων μήτε λόγον ἄπρακτον, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκφοιτᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν ἐνεργὸν εἶναι), καὶ γέμειν νοῦ τὸ στρατήγιον. Exiſtimo autem cum Pindari ſcholiaſte ad 7.Olympior. figmentum id eſſe referendum eò, vt dicamus artes & diſciplinas, è Iouis cerebro, id eſt, ſummi & præpotentis Dei mente & ſapientia prodiiſſe. Perſpicuum enim nobis eſſe debet, vt alia omnia bona, ſic ipſas quoque ingenuas artes à Deo nobis eſſe communicatas. Et quanquã Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, ductore tamẽ & magiſtro primùm opus eſt. Nemo enim eſt, qui doctrinæ laudatiſſimam ἕξιν comparare ſibi queat, qui non bonis præceptoribus ſeſe tradiderit inſtituendum. Hinc enim à minuendo, quòd neruos minuat, Mineruam dictam putant. Pallas autem vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, ab haſta vibranda, vel à Pallante occiſo: qua de re poſtea fuſiùs.

de capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3.

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade,

Hinc de patre ferunt ſine matris fœdere natam,
Prouida conſilia quòd neſcit curia matrum.

Poſtremum hunc verſum (quod obiter moneam) vna voce corruptum, Beroaldus emendat annotat. in Caligulam Suetonij, ac pro, conſilia, legi mauult, conſilium. Ego cum meo Iureto ita meliùs & commodiùs, niſi me coniectura fallit:

Prouida conſilij quòd non ſit curia matrum.

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRICIS *veruex, Heduis dat ſucula ſignum:*
His populis patriæ debita origo meæ eſt,
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt, animálque biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

NIhil mihi videtur hîc affingere, quàm quòd Mediolani, vrbis Inſubrum notiſſimæ, notationē eliciat ex duarum Galliæ ciuitatū ſchematibus publicis. Ait enim Heduos porci, Bituriges arietis habuiſſe ſignum. Memineram quidem Alciatum Parerg. iuris 5. c. 13. alterius meminiſſe. Huius hæc verba: Habebant & ciuitates ſua ſigna, quibus originem aut cultum teſtarentur Hinc in nomiſmatis Athenienſium plerunque vidimus noctuas. Sic Claudian. *Heduorum & Biturigum ſchemata.*

- ad mœnia Gallis
Condita lanigeræ ſuis oſtendentia pellem.

Quò fortaſſe pertinet quæ de Mediolani iactis fundamen-

tis refert Liuius 5. ab vrb. cond. Ex Heduorum itaque & Biturigum ſchematibus publicis hic conſtituit Mediolani ἔτυμον. Mediolanum autem à ſue mediatim lanato de nominationem ſumpſit. Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambroſius) aper eſt repertus media parte lanatus: Alij à Medo Inſubrum duce nominatum Mediolanum malunt. Vrbs eſt metropolis Galliæ Ciſalpinæ, à Gallis inſubribus condita 359. annis ante Chriſtum natum: quanquam Olanum ducem Tuſciæ primũ eandem excitaſſe teſtetur Cato fragmento 7. Origin. Hinc docti plerique prodiere, inter quos non infimum, ſed merita gloria certè inſignem Alciatum iure adſcripſerim, qui hoc emblemate Mediolanum natale ſolum non illepidè celebrat. Hoc obiter aduertendum, Imperio in Orientem tranſlato, veteri quaſi ſeneſcente Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde in tantum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli prima inter Occidentis vrbes. poſt Romam dicatur, & facilè ceteris anteire, vt magnitudine, ita & hominum frequentia, reliquiſque fortunæ bonis. Auſonius Catalogo illuſtrium vrbium:

Mediolanum, vnde nominatum.

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæquè domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci ſpecies. populíque voluptas
Circus, & incluſi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæque arces, opulenſque moneta,
Et regio Herculei celebris ſub honore lauacri,
Cunctáque marmoreis ornata periſtyla ſignis,
Mœniáque in valli formam circundata limbo.
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illuſtrandũ multa ſuppeditabunt Geografica Volaterrani & Munſteri: ille quidẽ lib. 4. hic verò 2. lõge plura retulit. Quædã etiã petẽda ex hiſtoria Liuiana lib. 5. ab v. c. vt iã monui:

Bituriges.

Bituricis veruex.] Veruecem hic pro ariete fortaſſe poſuit καταχρηστικῶς, ſed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis eſt Biturix) Aquitaniæ populi ſunt, quorum fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib. 8. belli Gallici Cæſar. Vrbs eſt Academiâ florentiſſimâ celebris, in qua per quinquennium magna cum laude ius ciuile docuit

in Academia Biturigum profeſſus eſt Alciatus.

Alciatus: quod ex aliquot ſuorum operum locis colligere eſt facilè, tum vel maximè his verſibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorem illic audiuit) quibus Biturigem donauit, cũ Italiã repeteret:

Vrbs Biturix inuitus, amans te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire,
Ergo vale & felix ſit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum ſtemma, quod nonnihil adiuuat huius loci enarrationem. Quibus Alciati verſibus contumelioſè reſpondit neſcio quis: quo iure, qua iniuria, non eſt meum diſquirere, niſi quòd exiſtimem nihil tam bellè fieri dicíue poſſe, quin malè interpretando poſſit deprauarier. Huius anonymi hoc eſt maledicum tetraſtichon,

Non nos, ſed noſtros nummos Alzatus amabat,
Qui tacitus ſpretis vanuit hoſpitibus.
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſtra vel horrentem frigore lana teget.

Cæterùm cùm ait vitulos, porrò Italos intelligit: cuius rei cauſam ex Gellio petas licet, lib. nempè 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta ſint.

Heduis dat ſucula ſignum.] Hedui, qui & Auguſtodunenſes, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & Francorum regno ſiti olim fratres & conſanguinei à Romanis appellati. Cæſar Comment. belli Gall. lib. 1. *Hedui.* *ſuccula.*] pro ſue, diminutiuum.

vetus hoc Gallica lingua ſonat.] Nimirũ Gallicè, Milan, dicimus, à mediatim lanato ſue. Sidonius Apollinaris lib. 7. epi. 1. *Vetus lingua Gallica.*

Et quæ lanigero de ſue nomen habet.] Veterẽ linguã Gallicam ait, vel propter Gallos Inſubres à quibus Mediolanum excitatum iam docuimus: vel propter veterem linguam, quàm lõgè aliam fuiſſe quàm quæ nunc nobis eſt vulgaris, & veriſimile eſt, & docti plerique autumant.

Culta Minerua &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuiſſe, nunc autem D. Teclam à populo Chriſtiano coli. Hæc virgo & martyr ſub Nerone apud Iconium, Pauli diſcipula. *D. Tecla Martyr.*

Nunquam procraſtinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Quî tot obiuiſſet tempore geſta breui?
Nunquam,inquit,differre volens.quod & indicat Alce:
Fortior hæc,dubites, ocyor ánne ſiet.

Alciatorum ſchemma.

PRincipis & patriæ hactenus inſignia quaſi depinxit;nunc ſuæ familiæ gentilitium ſtemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirum & diligentia commendabiles tacitè indicat, ſumpto argumẽto ab Alces feræ natura,quæ equi robore, ceruι celeritate, & ni proceritas aurium & ceruicis diſtingueret, iumẽto ſimilis habetur,auctore Plinio lib.8.cap.15. Quod quidem appoſitè illuſtrat eleganti Alexãdri apophthegmate, qui quærenti qua tandẽ via tanta ſibi adeò celeriter comparaſſet , reſpõdit (quod vnguibus Alces inſertũ legitur) μηδὲν ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut racraſtinando. Siquidem optima & accommoda belli comes eſt feſtinatio:quo fit,vt qui imperant,

quò rerum difficultates, quæ nõnihil remorando vltrò ſeſe offerunt arcere faciliùs poſſint, eo pede citiſſimo neceſſe ſit properâre. Eam enim ob rem Alexander ab omnibus fermè laudatur, quòd ſua præcipiti in rebus agendis cura & induſtria, Principum omnium celeritatẽ multis quaſi ſtadiis anteuerterit. Narrant enim eum pedites ſic inſtituiſſe, vt ſua celeritate equorum curſum adæquarent: ipſe nequidem ſibi parceret noctes vt plurimum inſomnes traduceret, ſéque crepitaculo excitaret, ſiquando ſomno corripi ſe ſentiret, quo maximè tempore vigilandum eſſe intelligeret. Itaque cùm ab eo Darius impeteretur, maximè conquerebatur nullum ſibi ſatis longum relinqui ſpatium, quo Alexandrum pro viribus & ea qua præſtabat animi contentione atque copiis, retunderet. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctúque, magnis itineribus confectis, improuiſum hoſtem offenderet, quem animum etiam adoleſcens habuiſſe memoratur. Huic enim cùm Ariſtoteles diceret expectandã eſſe robuſtiorem ætatem, qua longè melius & opportunius ad res bellicas animum applicaret: At metuendum mihi eſt, inquit, ne dum annos expecto firmiores, audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam patiar. Hũc Cæſar imitatus, ardua quæque quaſi temerè & ſine conſilio aggrediebatur, immò verò dicebat de iis conſultandum non eſſe, quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Aeliani locum de celeritate Alexandri in rebus conficiendis, variæ hiſt. lib. 10. Alexander Philippi filius ter decem ſtadiis continuo itinere confectis, antequàm quietẽ caperet, exercitus cum hoſtibus conflixit, & eos vicit. Ἀλέξανδρος τρὶς τεσσαρακόσια στάδια ἐφεξῆς μεθ' ὅπλων ὁδοιπορήσας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Rectè Flau. Vegetius l. 4. c. 31. in rebus bellicis celeritatem amplius ſolere prodeſſe quàm virtutẽ. Huc facit M. Tullius 6. Philipp. Nam cùm pleriſque in rebus gerendis tarditas & procraſtinatio odioſa eſt, tum hoc bellum indiget celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratione de Pompeij laudibus, ſeu, vt inſcribitur, Pro lege Manilia: Non enim illæ ſũt ſolę virtutes imperatorię, quę vulgò exiſtimãtur, labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agẽdo, celeritas in cõficiẽdo, cõſiliũ in prouidẽdo, &c. & deinceps: vnde illã tãtã celeritatem, & tam incredibilẽ curſũ initũ putatis. nõ enim illum eximia vis remigũ, aut ars inaudita quædã gubernãdi,

Alexandri feſtinatio.

Iulij Cæſaris celeritas.

Virtutes Imperatoriæ.

aũt venti aliqui noui, tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, ſed hæ res, quæ ceteros remorari ſolent, non retardarũt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortaſſe. Monemur itaque hóc lepido carmine maxima quæque perfici diligentia, & virium firmitate (quę duo apertè repræſentat Alce) & aſſidua tam animi quàm corporis cura & contentione feliciter abſolui. Nullus enim eſt repertus hactenus (niſi ſit à fortuna quadam benigniore lactatus) qui abſque aliquo labore improbo, conſtantiaque animi ſit aliquam ſummam laudem conſecutus. Citatur ex aliquo veterum: Ἀλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος εὐτυχεῖ: i. Alexander audendo, laborando, agendo, non deſidendo, ſummam celebritatem conſecutus eſt. Huic conuenit illud Heſiodi:

Celeritatis & diligentiæ laus.

Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Martial. *Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari.* Id vnum, ex præceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων. Quicquid agas, promptiſſimè, atque optimè & diligenter agere.

Fortior hæc, dubites, &c.] Id eſt, an fortior, velocior ne ſit Alce, dubium eſt. quo ſubindicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus æqualem eſſe debere: alterũ enim ſine altero non multum poteſt adferre commodi, imò damna plerumque maxima, funeſtumque exitium hinc conſequitur. Alcen deſcripſit Cæſar 6. Comment. quæ ſi quis conferat cum Plinianis, facilè aduertet id tam facilè non poſſe conciliari. Didici ex quibuſdam Germanis eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce, veriora eſſe quàm quæ à Cæſare. Is enim retulit aliorum quorundam, qui eam fortaſſe feram nũquam viderant, opinionem: at eam eſſe, qualem Plinius deſcribit, experientia conſtare.

In Deo lætandum. EMBLEMA IIII.

ASPICE vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quiſne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde ſenex.
Conſilium, mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

COnſilium noſtrum fuit hac noſtra qualicũque commentatione, primùm quidem fontem Emblematis ex inſigniore quodam ſcriptore petere, vſúmque indicare ſententiæ, quam peritus noſter artifex non modò animo committit, ſed etiã ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt alij nonnulli, nimiam lectionis diligentiam oſtentare, non ſemper initio tam ambitioſè, vel ſuperſtitioſè potiùs, vt ita loquar, originem indicabo, ſed poſtquàm quædam præfatus ero, de iis quæ ad ſubiectum argumẽtum neceſſaria videbuntur. Statim enim me recipio ad huius carminis ingenioſi ſententiam, ſi quædam prius vice præludij & quaſi diſputationis anticiparo. Vniuerſam poëſim ænigmatum eſſe plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippè quæ non ſit cuiuis intellectu facilis, quòd rerum veritas quibuſdam verborum inuolucris obtegatur. Huiuſmodi autem figmenta tribus modis explicari poſ-

Poeſis penè tota ænigmatis plena.

ſunt, vt plerumque veterum monimẽtis deprehendimus: quidam enim phyſicen, alij ethicen inſpiciunt: nonnulli etiam rei Theologicæ rationem habent, vti ex doctrina Platonicorum plerique docti viri. Sic enim Homerus ingeniorum vertex quatuor illa prima ςοιχεῖα inter ſe pugnantia, & ſeſe mutuò producentia effinxit ſub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte diſſidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem, quæ ſit rationis expers, in ſuperiorem ſeſe attolere intelligimus, virtutique vitium aduerſari. quo de genere eſt ea, quam nunc ſumus explicaturi, fabula. Ad Theologicam verò rationem nonnulla referuntur, vt cùm cælum ſuo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò abſumens, imaginem quandam intelligimus eſſe Dei, Cælum, Rheam atque Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælus (vel Cælius) eſſentiam diuinam præfert, Rhea vitam, Saturnus autem eiuſdem mentem. Quæ antè viſum eſt operæpretium admonere, vt maturiùs ad noſtri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus, Poëtaſque veteres, quantum fieri poterit, ab inepta quorundam ſciolorum contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabuloſis narrationibus obſeruare voluiſſe crediderim, quale priores illi Iuriſperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obſeruarunt, qui vt auctoritatẽ aliquam obtinerent, eamque augerẽt, artem ſuam vulgarem eſſe noluere, niſi cùm Gn. Flauius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus eſt cornicum oculos confixiſſe. Eodem planè modo veteres illi poëtæ ſub aliquo quaſi velo certè obſcuro, fabuloſisq; ornamentis res ſuas occultarunt, vt imperitã plebeculam à myſteriis ſapientiæ recõditioris arcerent. Quod & Lactantius indicat, lib. 1. c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè geſta ſunt, in aliquas ſpecies obliquis figurationib. cum decore aliquo conuerſa traduxiſſe, & mendacium nõ in factis, ſed in nominibus admiſiſſe. Quamobrem inepti & planè ἄμουσοι ſunt, qui in poëticis narrationibus, & figmentis explicandis, ipſas tantùm voces, nudaque vocabula, aut etiam ſimplices γνώμας conſiderant, nec ea potiùs eliciunt, quæ ſenſum aliquẽ abſtruſiorẽ contineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operum lineas quaſdã conſpiciunt, aut vt qui mercibus inuolutis appoſitas imaginum teſſerulas admirantur, nec quid intus lateat, aut incluſum eſſe poſſit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc ſtudium neſcio quid latens &

Quatuor elementa totidem deorum nominibus intellecta.

Cur Pallas cum Marte diſſideat.

Saturnus Rhea. Macrob. 1. Saturn.

Quem ad finem poetæ figmentis vſi ſint.

Allegoriæ poeticæ ratio.

reconditum, quod æquè omnibus peruium & apertum non ſit, ſed ei dũtaxat homini, *Ingenium cui ſit, cui mens diuinior*, vt Flaccus loquitur, ſicuti non obſcurè aliquot diſputationibus eſt à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipſos Philoſophis ſapientia neutiquam poſteriores, aut inferiores fuiſſe, præter alios quoſdam Platonicos contendit Maximus Tyrius. Hi enim ſeſe videntur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodaſſe, dum fabuloſa eiuſmodi prodiderunt, quæ diuinis rationibus accommodarunt, rem quidem aperta ratione abſtruſiorem, ænigmatis autẽ clariorem, æqualiter à ſcientia atque inſcitia diſtantem, fidem ſibi facientem propter id quod iucundum eſt, & admirationem, aliaque non ſatis vulgo perſuaſa: ad hæc quæ animum ad rerum exiſtentium perueſtigationẽ, & eorum quæ remota ſunt, inquiſitionem dil:gentem concitet. Qua in re præſtanda hi ſane homines magnum quiddam effecere: quandoquidẽ auribus humanis inſidias quaſdam ſunt commenti, ii quidem re ipſa Philoſophi, nomine autem Poëtæ, rem inuidioſam ad eam artẽ reuocarunt, quæ populũ admodum demulceat. Seſe enim perinde habet erga multitudinẽ popularem Philoſophus, atque diues aliquis in eos qui premuntur inopia. Sic autem videmus natura comparatum, vt qui vitio ſunt alicui addicti, virtutem contrariam non ſuſtineant, niſi eam ſuperinductus aliquis fucus adũbrarit. Habetur autem Poëta mollis & facilis, proptérque delectationem diligitur, & propter virtutẽ nequaquam, aut ſaltẽ rarò cognoſcitur. Ita enim medici ſalubre quoddam alexipharmacum dulci aliquo liquore aſpergunt, ne deterreatur æger ſaporis aut ſucci acrioris amaritie. Eodem planè modo de Philoſophia illa veteri ſentiendum, quæ ſententiis ſuis figmentorum ac carminum, tanquam veſte cultuque magnifico tectis, priſcorum hominũ animos primùm cepit atque deliniuit: neque ſecus id quidẽ, quàm diſſimulata diſciplinæ moleſtia ad inſtitutionẽ & morum feritatem cicurandam illexit. Nec eſt autem quod in dubiũ reuoces, vtri melius de diuinis tractarint, Philoſophíne an Poëtæ: quin potius ſtudium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuò ſeſe cõplecti deprehẽdas, vt eadem nõ diuerſa putes. Cùm enim Philoſophũ ais, Poëtam etiã intelligis. & cùm Poëtam, Philoſophũ quoque innuis. Hæc & multa alia Tyrius, quę huc cõferre placuit, ne inſequẽtibus repetere ſubinde cogar, quod ſemel admõnuiſſe ſatis erit, vt quãtũ Poëtis debeam⁹, philologus intelligat, no-

Laus poeticæ.

An poetæ philoſophis poſteriores.

Poetæ nomine, re philoſophi.

Poetæ ſe vulgo facilius accõmodant.

Poetica eadem ac philoſophia.

ſtrúmque conſilium in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planum aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut hiſtoriam attexere ſatis eſſe ad commentationes has, quãquam tenues, exiſtimaſſemus, anſam ridendi, carpendíque hæc, tanquam Poëtarum deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim ſunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc ſtudium vt planè nugatorium aſpernentur) & maximè hoc de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. Auguſtin. De ciuit. 18. cap. 13. & ipſe Plato 1. De legib. ſub perſona Athenienſis hoſpitis, nimirùm ob inſanum pæderaſtiæ flagitium Sed quia non video quàm ſit neceſſe ſingula tam anxiè perſequi, quin potius ad propoſitum finem me continuò recipere iam tandem par ſit: age verò, per Ganymedem ab aquila raptum, animam humanam intelligimus, quę, vt ait Plotinus; tum condere caput intra cælum dicitur, cùm relicta quaſi corporis ſecretione, cæleſtia mentis oculo contemplatur: quod ſanè abſque raptu quodam fieri minimè poteſt. Plato etiam in Phædone & Theæteto, cùm iubet animam à corpore ſeiungere, non loco ſegregandam eſſe intelligit, ſed monet ne corpori animus adhæreſcat, neque ob corporis commercium à mẽte ſuperiore fiat alienus, conetúrque, quantum fieri poterit, ſubditam ſibi animæ ſpeciem ad ſuperiora perducere. Conſtat autem ſumptum Emblema ex Xenophontis Sympoſio, quo loci concinnè & appoſitè Ganymedis ἐτυμον explanat. Ait enim Deos & Heroas animæ amicitiam multò pluris facere, quàm vſum qui ex corpore percipitur. Iupiter enim quorum formam (cùm eſſent mortales) amauit, has ipſas mortales eſſe ſiuit: quorum verò animas eſt amore proſecutus, hos immortalitate donauit; de quorũ numero Hercules, Caſtor ac Pollux eſſe dicuntur, cum aliquod aliis, quos Heroas appellabant. Sic etiam aſſeuerat Ganymedem non corporis, ſed animi gratia à Ioue in Olympum fuiſſe raptum. Cuius quidem rei & teſtimonium ex ipſo nomine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud Homerum, γάνυται δέ τ' ἀκούων, lætatur audiendo: & alibi, etiam πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδὼς, id eſt ſapientia plena mente conſilia ſciens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, ſed mentis deliciarum nomen Ganymedes referens inter Deos eſt relatus. Sed dum vacat, huc aſcribam verba Philoſophi, vt aliquo tandem onere candidatos linguæ Gręcæ leuare poſſim: Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυ-

Ganymedis fabula variè accepta.

Quid per Ganymedem intelligimus.

Vnde Emblema dictum.

χῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὖσων μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγασθείη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει. ὧν ἡρακλῆς μὲν καὶ διόσκουροι εἰσὶ, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι· καὶ ἐγὼ δέ φημι καὶ γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ διὸς εἰς ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ ὁμήρῳ.

--γάνυται δέ τ' ἀκούων·

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἀλλοθίπου,

--πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

ἐξ ὧν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon. Facillimum mihi eſſet repetere agalmatis hiſtoriam, niſi fallor à Plinio, qui ſic habet lib. 34. 8. Leocras aquilam ſentientẽ quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per veſtem, &c. perindeque facilè ex Homeri ſcholiaſte ad 4. Iliados Homericæ. Sed quid opus in tantillo libro tam multis? Ceterùm raptum eiuſmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quaſi domicilium penetrãt, tamque ſibi placent in iis quæ Deo grata ſunt, vt in hac etiam vita nonnihil æternæ beatitudinis deliciarum experiantur. Ab hoc non diſſentit Homeri ſcholiaſtes ad 4. Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam πρῶτον νοῦν: Ganymedis verò, eum qui conſiliis diuinis gaudeat, τοῦτο γὰρ ὁ Γανυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχει οἰκεῖον τὸ τοῖς μήδεσι γάνυσθαι. Hoc penè ſenſu dixit Naumachius, vetus poëta, pulcrum eſſe virginem puris ſemper cogitationibus delectari, id eſt (nam Græca perbellè conueniunt huic Ganymedis etymo) --καλὸν

Locus è Plinio.

παρθενικὴν καθαροῖσιν ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν. Sed & Grammatici non modò, quin etiam Philoſophi non poſtremi nominis beatos ſeu felices, quos εὐδαίμονας καὶ μακαρίους appellant, non alio ſenſu iis id impoſitum nomen putant, quòd habeant aliquem cum diis conſenſum. Nam & εὐδαιμονεῖν Ariſtotelis interpretantur εὖ ζῆν: nonnulli etiam θεωρεῖν. μακαρίους autem à μα, καὶ τοῦ χαίρω. Locus Ariſtot. eſt Moral. ad Nicomach. 7.

Iupiter quid.

Felices qui.

Iouis alite.] Aquilæ περίφρασις. Hanc auium reginam appellant, credideritque antiquitas eam Ioui tela miniſtrare & fulmen. Horatius 4. Carm.

Auium regina aquila, & Iouis ales.

Qualem miniſtrum fulminis alitem
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permiſit expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo.

Phornutus eam Ioui eſſe ſacram vult, quòd volandi pernicitate aliis auibus excellat. ἱερὸς δ' ὄρνις, inquit, αὐτοῦ ὁ ἀετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πτηνῶν. Lege Plinium lib. 10. cap. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 19. Hyeroglipficôn. Sunt qui aliò conuertunt aquilam: nauem enim intelligunt, cuius inſigne aquila eſſet, aut legionẽ militum, qua legione raptus eſſe putatur. Lactant. libro 1. cap. 10. Fulgẽtius Mythologic. 1.

Hom. Iliad. 5.

Puerum Iliacum.] Ganymedem, ab Ilio Troiæ ciuitate, qui Troëm partem habuit Troiæ regem: & à Poëtis dicitur ab aquila raptus, & in cælum ſublatus, vt deorum præficeretur aqualiculis. Martialis lib. 1.

Aethereas aquila puerum portante per auras
Illæſum timidis vnguibus hæſit onus.

Puerilis ſimplicitas Deo grata.

Quiſne Iouem tactum puerili, &c.] Puerilem ſimplicitatem, id eſt, innocentiam & mentis puritatem Deo gratiſſimam eſſe paſſim teſtantur ſacræ literæ. Quò illud ſacri oraculi referendum: Sinite paruuli ad me veniant. &, Niſi efficiamini ſicut paruuli, &c.

Homerus cur Mæonius dictus.

Mæonius finxerit vnde ſenex.] Homerus, qui Mæonius cæcutiens appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptus Philologiæ, à Mæone rege à quo educatus fertur, ita cognominatus. Therſagoras apud Lucianum in Demoſth. encomio, ita de Homero verba facit: πατέρα δὲ μαίονα τὸν λυδὸν, ἢ ποταμὸν, καὶ μητέρα * μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων.

*μεταλίπ-πην.

Ganymedis nomen vnde.

Conſilium, mens atque Dei, &c.] μυθολογία eſt, in qua aduertendum, quàm graphicè & commodè Ganymedei nominis vim exprimat. γάνυμι enim, vel γάννυμαι, lætor eſt: reſpondetq́ue his quę dixit, Gaudia præſtant: & μήδεα cõſilia. vnde γάνυσθαι μήδεσι τοῦ διός, Emblematis & figmenti ſenſum explanat.

Sapientia humana ſtultitia eſt apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID dicam? quonam hoc compellem nomine monſtrum
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem cructauit & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed relligione carentem,
Terrena tantùm quique curet, indicat.

HOc in mõſtro deſignãdo verbis vſus eſt obſcuris, & ſententiis planè ænigmaticis. Id tamẽ quicquid ſit, aperto primũm fonte: deinde auctoris cõſilio, ſi tamen poſſim commodè, illuſtrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex gryphis monoſtichis, & diſticho quodam, quę in collectaneis epigramm. Gręcorũ legimus, quęq; huc aſcribemus. Sũt autem εἰς χίμαιρα ἱπποκένταυρον, lib 4. Anthologię, his verbis: *Fons Emblematis.*

Ἀνδρόθεν ἐκκέχυθ᾽ ἵππος, ἀνέδραμε δ᾽ ἱππόθεν ἀνήρ·
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ᾽ ἄτερ, αἰόλος ἵππος.
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ᾽ ἀποπέρδεται ἵππον·

Ἵππος ἔην ἀκάρηνος, ἀνὴρ δ᾽ ἀτέλεστος ἔκειτο,
Ὅν γε φύσις παίζουσα θοῷ ἐνεκέντρισεν ἵππῳ.

ad verbum ſic effertur:

Ex viro deſcendit equus: aſcendit autem de equo vir.
Vir ſine pedibus, ſine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum.
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
**infixit.* *Sed hunc natura ludens acri equo * miſcuit.*

Quid hoc monſtro intelligatur. Hoc informi monſtro, quod nec omnino formam humanam, nec omninò ſerpentinam figuram habeat, natura quidem duplici, quodque necdum certam appellationem ſortiri poſſit, ij notãtur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tantùm ſapiunt: & neglecta conditione ſui meliore, humi repunt, in naturamque belluinam degenerant. Monſtrum enim, vt hîc exprimitur, in hominem non deſinit, nec eſt feræ *Epicurei.* principium: non enim finem ſpectant Epicurei homines, propter quem homini ſit conceſſa ratio, qua miſerè abutuntur, eamque ſpontanea quadam & exitioſa ignoratione inficiũt. *Philoſophi.* Tales fuerunt rigidi illi Philoſophiæ ſatellites, qui cùm perpetuò dogmatis ſapientiæ veteris, & ſibi parùm conſtantis adhæſerint, nihil aliud ſpirarunt quàm quę terrę ſunt, tametſi vnum illis videretur eſſe ſtudium cæleſtia diuinaque contemplandi: quos ideò exagitat vir ſanctiſſimus Auguſt. libris De ciuit. Dei, Lactantius, Euſebius, & alij multi. Opinor autẽ *Cecrops biformis.* hîc Alciatum exempli cauſa Cecropem appoſuiſſe, nec quidem abs re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, ſimulachrorum vſum induxit, aras conſtruxit, & ſacra diis fecit (teſte Euſebio, Herodoto, & pluribus aliis) quæ omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudita. Quòd verò primus inter marem & feminã certa connubia dicatur inſtituiſſe, quæ antè vaga eſſent & incerta, διφυὴς, id eſt biformis, eſt nominatus. Hincque colligere licet mundi ſapientiam, quam technis & præſtigiis ſatanicis inuexere priores illi Principes, merã fuiſſe ſtultitiã: cùm perſpicuum ſit eam longè deſciuiſſe ab inſtitutis illis priſcorum patrum, qui leges diuinas à Noëo, & eius meliori poſteritate hauſerant. Hos itaque vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena ſunt, & quorum Deus venter eſt, ex hominũ albo reiicimus. Neque enim hominũ appellatione digni ſunt, quanquã planum ſit eos rationis, doctrinæ cuiuſdã & humanitatis haud expertes fuiſſe, nam ea re caruerunt, qua

Qua maxime re homo à mutis animalibus differt.

ſola differt homo à reliquis animantibus, id eſt religione, in qua certè nos hominis ſummũ bonum conſtituimus. Quanquam enim homo ſit vera & expreſſa Dei imago, ſi tamen ſic ſe abiiciat atque proſternat, vt opificẽ Deum ignoret, in belluarum numerum meritò eſt aggregandus. Id porrò totũ poteſt conuerti in profligatos, & perditos huius ſeculi ἀθέους, & voluptuarios Epicuri aſſectatores, qui neglecta futuri boni ſpe, ſuas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adeſt, quodq́ue præſens eſt. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copioſè ſed ſatius eſt vt breuius contraham, ſi ſtudioſum quemque admonuero, id cõmodiùs repeti poſſe à Lactantianis Inſtitutionibus, maximeq́ue lib. 2. ca. 3. & ſequent. item lib. 3 cap. 10. lib. 5. ca. 15. & iis quæ ſequuntur, vt denique lib. 6. capitib. 1. 7. 9.

Athei.

Obſcura obſcuris deſcripta.

Quid dicam? quonam &c] Quæ noua ſunt ſtupenda, aut admirationis aliquid præ ſe ferunt, vt quæ à communi rerum natura ſunt aliena, deſcribi ferè ſolent quibuſdam verborũ ſubobſcuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hîc fit ab Alciato in monſtri huius periphraſi. Totum certè δυσχαστικὸν, vti periculoſæ plenum aleæ doctis viſum, mihi quidem non potuit non videri perobſcurum. Quòd ſi rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles poſſent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem induſtria diligentiam aliquam noſtram obſcurent.

Quæ dum interea meditor, fortaſſè non malè vno claudam prouerbio, quod hîc obſcurè proponitur: Id igitur prouerbiũ vſurparunt duo eccleſiæ Chriſtianæ lumina, Nazanzenus Gregorius, & Chryſoſtomus: Ille quidem in epiſtolis ſic, τὴν πεζὴν στέργειν φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν, pedeſtrem amplexari, humíque manentem philoſophiam. Idem monodia in Baſilium: ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος: quorũ vita ſeruilis eſt, qualis mancipiorũ & humum ſpectans. Sic Chryſoſt. adhortatur humi repentes cogitationes erigamus, ἵνα τοὺς χαμαὶ συρομένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν. Mitto enim quod de paganorũ ſtudio multi è noſtris tradiderũt, quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους καὶ ἐπιγείους appellat: id eſt, rerum caducarũ & humi repentiũ ſtudiis addictos. Sed Lactãtiana quædã lucem huic loco afferẽt, meo quidẽ iudicio, ex ca. 3. lib. 2. Quos homines (de philoſophis loquitur) philoſophus ac poëta Lucretius grauiter accuſat tãquã humiles & abiectos, qui cõtra naturę ſuę rationẽ ad venerãda terrena ſe proſternant. ait .n.

Et faciunt animos humiles formidine Diuûm
Depreſſoſque premunt ad terram. alio loco ſic idem:
Nec pietas vlla eſt, velatum ſæpe videri
Vertier ad lapidem atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi proſtratum &c.

Paulo pòſt, nõ oportet ſublimes & excelſos animos aduocari, atque in terrã præmi, ſed nihil aliud, quàm cæleſtia cogitare.

Biforme, quod non eſt homo, &c.] Secundi hi quoque verſiculi ſenarij ſunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hîc confundi virum & hominem, draconem cum angue ſiue ſerpente, &c. quæ ænigmatum lex eſt. Adhæc obſcuris verbis de induſtria videtur vſus, vt rem abſtruſam, & quaſi reconditam inſculpere potius quàm delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.] Hic Græcorum more non abſumit vocalẽ, quæ in cæſura hac remanet integra, idque ferè fit rei difficultatis aut grauitatis oſtendendæ ergô. Ceterum nouè videtur vſus his verbis, pedit, &, eructauit, quæ vim magnam habent ad demõſtrandam monſtri huius obſcœnitatem. Rem enim turpem turpia verba decent.

Pedere & eructare obſcœna verba.

Nec finis hominis eſt, &c.]Non deſinit in hominem, quòd finem non ſpectet, cuius maximè cauſa conditus homo ſit: nec habet feræ principium, quòd primò anima rationis participe donatum à Deo ſit, vt omnibus aliis animantibus excelleret, ſicuti copioſa diſputatione Cicero 1. De legib.

Plin. 7. cap. 56.

Cecrops rex Athenienſium.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus, qui Athenarum arcem extruxit: hinc Cecropidæ Atheniẽſes. Pauſanias ait eũ διφυῆ, hoc eſt, naturæ duplicis, ſuperiori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm inſtituerit in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod ſuperius attigi, de ſuperſtitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic dicitur induxiſſe. Lege D. Auguſt. De ciuit. cap. 8. lib. 18. Iuſtin. lib. 2.

Doctis Athenis.] dictis, μεταφορὰ epitheti. Doctas poſuit, propter celebratiſſimã toto orbe ſcholam. Hinc enim magni Oratores, hinc Rhetores, hinc Sophiſtæ, hinc clari denique legum latores. Plutarchus huius epitheti vim expreſſit commentario, πότεροι ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Reuera hæc vrbs, inquit, multarum etiam aliarum mater, artiumque benigna parens, quarum alias prima reperit, inque lucem miſit, aliis honorem, vim, incrementa, contulit. Græcè verò ſic: πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς

τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν εὑρομένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη· ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν. Cicero 1. de Oratore, omniũ doctrinarũ inuentrices Athenas appellat. Sic idẽ pro Flacco: Adſunt Athenienſes, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atque in omnes terras diſtributæ putantur. Hæc ſunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarum eulogia. Sed occurrũt etiam aliorũ quorundã nõ pœnitẽda teſtimonia: ſic enim Velleius Paterculus ad finẽ 1. hiſt. Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquẽtiæ, quã vniuerſa Græcia, operibúſque floruit, adeò vt corpora gentis illius ſeparata ſint in alias ciuitates, Ingenium verò ſolis Athenienſium muris clauſa exiſtimes. Apuleius enim 10. Aſini aurei: Quale autem & illud iudicium apud legiferos Athenienſes & catoſillos, & omnis ſcientiæ magiſtros. Idem Apolog. 1. Apud Athenienſes cattos Melecides fatuus. Et Iuſtin. lib. 5. Athenas vocat patriam cõmunem eloquentię. Lib. 2. idem ſcripſerat, literas certas ac facundiam, & ordinem ciuilem, diſciplinæ veluti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dictam volunt: Ipſę illæ bonarum artium magiſtræ & inuentrices Athenæ. Quid enim tranſiliam cum aliis quamplurimis Caſſiodorum, qui lib. 12. Variarum, epiſt. 15. Athenas ſedem eſſe ſapientium dictas ab antiquis ait. *Laus Athenarum.*

Sic & gigantes, &c.] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëtis, id eſt, terræ filij, vt vi nominis intellitur: γῆ, terra: γίνομαι, fio, naſcor. vel, παρὰ τὸ ἐκ γῆς ἱέναι, quaſi ἐκ γῆς γεγενημένοι. fuerunt autem ſtaturę admirabilis, quorum pedes in ſerpentum volumina deſinebant, iíque in Deorum perniciẽ nati putabantur: cum quibus pugnare anſi, fulmine concuſſi ſunt. Pugnam hãc attigit Pindarus in Nemeis. Huius figmenti rationẽ Mythologi adferunt, eamque traducunt ad homines quoſdã impios, qui Deos negligerent, aut etiam negarent: quorum pedes in Draconum volumina deſiiſſe aiunt, quòd nihil ſuperum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ greſſu ad inferna mergente. Macrob. Saturnal. 1. Quod epimythion hexaſticho complexus eſt Bartholom. Anulus in picta Poëſi: hunc enim ſcriptorem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor:

Tale gigantæum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at ſpernat, vel neget eſſe Deum:
Et tantum quantum ſenſu exteriore mouetur,
Commodat ad præſens ſe, vel ad id quod adeſt.

Hoc genus anguipedum mythici finxere Poetæ,
Quorum affectus humi (ſegnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pieriũ Valerianum lib.16.& 25. Hieroglyphic. Miſſos facio, qui multi multa de Gigãtibus, quorum alij fuiſſe negant, quidã contra & certè plures: non enim vacat ſublegere quæ de Gigãtibus tradunt Herod. in Clio. Plin.7.ca.16. Solin.cap.5. tantùm admonuiſſe ſat eſt. Ego quidem facilè mihi perſuaſerim hoc gigantum nomine intelligi veteribus barbaram & impiam gentem, quæ ſub hominis figura feritatem exerceret, à quibus honeſtarum rerum inducta fuerit ἀταξία, quales deſcribũtur à poëtis Cyclopes, Leſtrigones, alijque qui ferinis moribus vagabantur, inſontes & probos quoſque impunè lædebant, nullam diuini humanique iuris rationem habebant.

Vaſer. *Hac vafrum ſpecies, &c.*] ἐπιμύθιον ſeu figmenti ſententia.

Vafrum.] Vafrum, callidum, & quaſi valdè Afrum. Nonius. Cicero De repub.3. Non ſunt in diſputando vafri, non veteratores, non malitioſi.

Religio homini propria. *relligione carentem.*] in qua tamen ſummum hominis bonum eſſe liquidò conſtat, cetera enim quæ putantur eſſe homini propria, in ceteris quoque animalibus deprehẽdũtur. Religio ſola differentes homines à belluis facit: quam qui non admittit alienus à natura hominis, vitam pecudum ſub humana ſpecie viuit. Lactant lib.2. cap.3.& lib.3. cap. 10. & de ira Dei.cap 7.& 8. Notabo ad extremum humanam ſapientiam (quæ apud Deum ſtultitia dicitur D. Paulo) hîc potiſſimùm reprehendi, quippè quæ religione caruerit. Vult autẽ Lactãtius vnam cũ altera ideſt religionem cum ſapientia inſeparabili nexu colligari, in quibus hominis officium, & veritatem omnem incluſam eſſe colligit. Religio enim, quæ ſine ſapientia ſit, non religio, ſed ſuperſtitio putanda eſt: ſapientia verò ſine religione, mera eſt ſtultitia, de qua eſt illud Prophetæ: Perdam ſapientiam ſapientum, & prudentiam prudentum reprobabo, & D. Pauli, 1. Cor.1. & 3.cap.

Humana ſapientia cur ſtultitia dicatur. *Lib.3.c.11.* *Eſa. 29.* *Abd.1.*

Ficta religio. EMBLEMA VI.

REGALI reſidens meretrix pulcherrima ſella,
Purpureo inſignem geſtat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Sic Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta ſtolidas relligione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiant, quamq́ue obliquis interpretationibus contorqueant, & ad ſuos affectus accommodent, vt potè odio partium laborãtes, certè recenſere pudet. Quanquam enim ſalua fide & pudore aliorum ſententias in medium afferre poſſem, ne cui tamen ſtomachum moueam, tutius eſſe iudico veterum hominum doctrinam potius, quam nouorum placita conſectari. Id ex D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. ſumptum eſſe clarum eſt: quod quidem de ementita religionis obſeruatione, & veræ pietati oppoſita intelligitur. Ea eſt collectio reproborum, quæ meretrix dicitur, quod Deo rerum omnium auctore neglecto, & vero ſponſo Ieſu ſeruatore impuro, illicito & nouo quodam cultu, id eſt, fucatæ religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur inſidere.

Falſa religio quæ.

Aureum poculum.

Aureum poculum manu tenet, id eſt, hypocriſim perſequitur, qua diſſimulatis vitiis,& ſapientiæ fucatæ auro,pietatis veræ prætextu,quã plurimis imponit,qui ebrietate plus quã fanatica correpti,miſerè præcipites in ima ruunt. D. Auguſtinus lib.20. De ciuitate Dei,idem planè hunc locum interpretatur:Quæ ſit iſta beſtia,inquit,quãuis ſit diligẽtius inquirendum,non tamẽ adhorret à fide recta,vt ipſa impia ciuitas intelligatur,& populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, ſimulatio eius mihi videtur:in eis videlicet hominibus qui velut fidem profitentur & infideliter viuunt.Fingunt enim ſe eſſe quod non ſunt, vocanturque non veraci effigie,ſed fallaci imagine Chriſtiani. Hactenus ille. Calix aureus Adagij vice vſurpatur à D. Hieronymo:Multa de perfectione dicuntur,ait,vt qui volumen Philoſophi neſciunt,ſub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis.Origen. de vana & fucata eloquentia totum hoc intelligi voluit.Eos enim, qui apud gentiles, inquit,eloquentię laude floruerunt pesſimorum dogmatum ſermones mortiferos,id eſt,venenum in calicẽ aureum infuderunt.Lubens equidem huc referrem,quæ in eam ipſam rem commentati ſunt nonnulli è neotericis viri certè eruditi doctrinæqúe veteris amantes.Sed ex auctorum recentiũ fluuiis meos agellos tã ſæpe irrigare iam non eſt animus, ne quis philologus mihi pro ſuo iure diem dicat : quòd longè pulchrius ſit (vt Varro dicit apud M.Tullium)adire fontes, quã riuulos conſectari. At vt ad rem propiùs:Promptum quidem id nobis, verúmque eſſe conſtat:decipimur ſpecie recti.

Virtutem vitia imitantur.

Nam vt prudentiam malitia,& temperantiam immanitas in voluptatibus aſpernandis,& magnitudinem animi ſuperbia in animis extollendis,& deſpicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effuſio, & fortitudinem audacia:ſic ſuperſtitionem religio imitatur. Vt enim olim apud Græcos

Pſeudoſophi.

nonnulli Philoſophi pallio barbáque promiſſa raram quandam ſapientiam pollicebantur, ſemperque habebant in ore libertatem & honeſti ſtudium,cùm ex iis longè multi vitiis pluſquam vulgaribus,planèque ſeruilibus laborarent: Vtque apud Iudæos Phariſæi & Eſſæi triſti vultu,latis phylacteriis & cultu quodam fucato,apud imperitum & rude vulgus venabantur ſanctitatis opinionem :ita etiam , quod dicere nos admodum pudet & tædet,ſed dicendum tamen , inter Chriſtianos homines fuere iam olim,& adhuc hodie ſunt reuera

Phariſæi.

nimis multi, qui ſuis præſtigiis fictáque doctrina imperitos homines ineſcant, quibus errorum quaſi poculo miſerrimè & fallaciſſimè imponunt: ijq́ue tandem facti ebrij, erronea perſuaſione tanquam mente capti, puriſſimos veræ & ſimplicis doctrinæ fontes aſpernantur, & ita inſanientes ad belluæ nutum ſeſe totos componunt, vt nunquam poſtea de commutando vitę miſero ſtatu cogitent. *Pſeudo-chriſtiani.*

Regali reſidens, &c.] Adiuncta ſunt maieſtatis & regiæ cuiuſdam magnificentiæ. Turpitudo & impuritas regio in ſolio locum habet, qui ſoli virtuti debebatur. At nulla vitia præſentiorem inuehunt perniciẽ quàm quæ ſplendoris & honeſti veſte teguntur. Sedere enim in Hieroglyph. maieſtatem & auguſtum honorem exprimit, vt eſt à Pierio relatum lib. 43. Veſtis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hieroglyphic. *Quæ vitia maximè pernicioſa.* *purpura.*

Peplum.] ſacrum & ſolemne veſtimentum. Prouerbium hinc fluxit, Peplo dignus, ab Ariſtoph. deductum, de ſtrenuo & inſigni quodam viro. Suidas tamen peplum ait eſſe ἱμάτιον γυναικεῖον καὶ ποικίλον, οἷον περίπλός τις ὤν. *Peplum.*

Latices.] Latex, quòd intra aliquid lateat, dictus humor quiuis. Hîc vinum ſacrum, vt apud Virgil. in 4.

--latices nigreſcere ſacros.

illice forma.] illiciente & ſeducente. Illicere eſt illaqueare. Nonius vel illice, ab illex, id eſt, ſine lege. Plaut. Lectus illex eſt, eſca meretrix.

capit.] decipit & allicit. Virgil. 1. Georg.

--neque inſidiis noctis capiere ſerenæ.

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula. Nam quanti verba illa, vti ne propter te fidéue tuã captus, fraudatuſ-úe ſim. Et in iure ſæpe, capere pro decipere: vt, Non capitur qui ius publicum ſequitur, l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiam titulo de Minorib. vt l. 3. l. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatione, fallacia, damno non raro reperimus, l. 1. de in integrum reſtitut. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captioſum pro fallaci atque damnoſo. l. 41. de vſu, cap. vt & aliquot locis aliis.

Non tibi, ſed religioni.
EMBLEMA. VII.

ISIDIS effigiem tardus geſtabat aſellus,
Pando verenda dorſo habens myſteria.
Obuius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat,
Piaſque genibus concipit flexis preces.
Aſt aſinus tantum præſtari credit honorem
Sibi, & intumeſcit, admodum ſuperbiens:
Donec eum flagris compeſcens, dixit agaſo,
Non es Deus tu, aſelle, ſed Deum vehis.

Sacerdotes honore aſſiciendi.

SAcerdotes, Epiſcopi, & qui rebus ſacris præſunt, in honore ſunt habendi, ob id maximè, quòd ſacris præſint, quorum ſunt adminiſtri, licet interdum aut vitiis pluſquàm vulgaribus implicati, aut ignari & ſtupidi habeantur. Hi verò vt ſuum munus & officium curare vel maximè debent, ſic quantam dignitatem ſuſtineant, ipſos ſubinde animo ſecum reputare par eſt. Meminerint tamē ſe homines eſſe, nec ſibi arrogēt impenſiùs quòd tantum miniſterium gerant, & rerum diuinarum curam, quaſi humeris impoſitam habeant, ne vt aſinus audiuit, Non es Deus, ſed Deum fers, illi audiant: Nō vobis hæc, ſed Deo ſoli omnis eſt tribuenda gloria. Itidem dici

dici poteſt de præfectis Imperatorum aliorúmque prinpicũ cùm popularem applauſum excipiunt audacius quàm par eſt in prouinciis, in quibus vicem regiam obtinent. Sic enim adeò modeſtè, tamque circumſpectè ſeſe gerere debent, vt priuati honoris nomine nihil, ipſius Principis laudi vel minimum detrahant, & ſe interea norint quales ſunt. Eſt enim operæpretium τοὺς ἐν ἀξιώμασι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποι εἰσίν. Succurrit mihi exemplum nobile Cornelij Galli Aegypti prouinciæ præfecti. is quia ſeſe geſſiſſet inſolentiùs, multaque flagitioſè feciſſet, ſtatuas etiam ſibi locari paſſus & Pyramides in altum tolli, quibus à ſe geſta continerentur; accuſatus eſt à Valerio Largo: cognitioni præfuit Auguſtus: ignominia notatus eſt Gallus: vetuitque Cæſar, ne reus prouinciam poſtea obtineret. Retulit Dion. lib. 53. Huic penè ſimile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capitone; qui procurator Aſiæ ſub Tiberio accuſatus eſt in ſenatu à prouincialibus, quòd vim prætoris vſurpaſſet, militumque manu ad comitatum vſus eſſet: itaque conuictus, in exilium pulſus eſt. Laudatur à Plutarcho Vticenſis Cato, quòd quæſtor factus ſcribarum, officiorum, aliorúmque generis eiuſdem minuerit eam prærogatiuam, quam longo tempore vſurpauerant: iuſſit enim, miniſtros non magiſtros ſe eſſe meminiſſent. Sumptum eſt Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille:

Præfecti ad miniſtri Principum.

Fons Emblematis.

Ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
Ὅπερ συναντῶν πᾶς τις αὖ ἐπροσκύνει,
Τύφῳ δ' ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων μένειν ὄνος,
Ἤκουσεν, οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ' ἄγεις.

Qui verſiculi quoniam commodè (ſed περιφραστικῶς) redditi ſunt à Gabriele Faërno Cremonenſi, conferam huc perlibenter.

Simulacrum aſellus baiulans argenteum,
Cùm id tranſeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia eſt fieri ratus:
Iamque inſolenti elatus arrogantia
Nolebat ambulare, donec aſpero
Probè dolatus fuſte clunes, audiit:
O ſtulte, non es tu Deus, ſed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno diſticho complexus eſt Ioan.

Mercerus, Hebrææ linguæ Doctor regius: quod memini ab eodem non ſemel in ſuggeſtu obiter dictum:

Quid ſibi vult aſinus tergo myſteria portans?
Indoctos videas ſæpe præeſſe ſacris.

Quid per aſini ſymbolum veteres intellexerint.

Non erit à re alienum, ſi adiecero, aſinum à veteribus Aegyptiis ſapientiæ, fortitudinis, laboris indefeſſi, & frugalitatis eſſe ſymbolum. Qui enim ſapientiæ ſit operam daturus, eum oportet victu eſſe tenui, omnia quæ in vitam humanam cadere poſſunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandeſcentiam aut contumeliam ſeſe conuertere: animo eſſe paruũ, ſimplicem & inopem, vt aſinus eſt, qui nullum inter carduos & lactucam diſcrimen faciat: nullum denique ſit onus quòd detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terram proſcindat, ſitque totius humanæ commoditatis aſſiduus miniſter, vt etiam quod adagio dicitur, portare myſteria compellatur. Lege Pieriũ Hieroglyph. lib. 12. Et hęc quidem mihi meditanti, ſuccurit illa mordax & acuta Cornelij Agrippæ declamatio, quam De ſcientiarum vanitate inſcripſit, ad cuius finem adiunxit Aſini encomiũ, de quo homine quid omninò ſentiam, nihil habeo neceſſe dicere: niſi quòd cũ in literas declamitauit, videri voluit egregiè literatus: quanquã tamen non minus apud ſanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otioſè ſolers in vanitate artium inſectanda.

Aſini encomiũ per Cornelium Agrippam.

Iſis.

Iſidis effigiem &c.] Iſis, vxor Oſiridis, Aegyptia dea inuenit hordei ſegetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autem quæ Io, de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib 1. cap. 2. Cuius & meminit D. Auguſtin. lib. 8. cap. vlt. aliiſque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. quidque ea ſignificetur, enarrat Macrob. cap. 20. prim. Satur. & poſtremo Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Panſo dorſo.] reflexo, curuo propter impoſitũ onus. Ouid. 4. Metamor. *Suſtinet, et pãdo non fortiter hæret aſello*: Idẽ 1. Faſtor.

Venerat ẽt ſenior pando Silenus aſello. & 3.
Vtque piger pandi tergo reſidebat aſelli.

Item 2. Amor. *Currit in immenſum panda carina ſolum.*

Myſteria.

Habens myſteria.] Alludit ad parœmiam, ὄνος ἄγων μυστήρια. Sunt autem myſteria, arcana quædam vulgo minimè committenda, & iis tantùm cognita, qui iiſdem ſacris initiantur ἀπὸ τοῦ μύειν τὸ στόμα, ab ore obſignando. omnibus enim myſteriis ſilentij fides debetur.

Quà Dij vocant, eundum. EMBLEMA VIII.

In triuio mons eſt lapidum: ſupereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij eſt igitur tumulus, ſuſpende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monſtret iter.
Omnes in triuio ſumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, oſtendat ni Deus ipſe viam.

DIdicimus ex Stephano & Heſych. Græcis auctoribus, Mercurium Hodium & Hegemonium fuiſſe priſcis appellatum (Ὅδιος καὶ ἡγεμόνιος ἑρμῆς) tum à viis & ſemitis, in quibus ſtatuebatur ad viam monſtrandam peregrè proficiſcentibus. Proinde Hermæ, id eſt, ſtatuæ Mercurij, & lapidei ligneive cippi ſolebant in triuiis erigi ad indicanda viarum diſcrimina, quia αὐτῷ δέον εἰς πᾶσι πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutꝰ. Viatores itaque ſtatuis ſolebant lapidum aceruos cumulare, ſic enim Deum putabant honorari, ea ſcilicet re quæ in promptu eſſet & obuia: vel quòd ita viam repurgare viderentur; vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereuntibus eſſet notior. Vlpianus, auctor Græcus, annotat ad oration. Demoſth. aduerſus Leptinem, Hermas, id eſt, Mercurios eiuſmodi fuiſſe quadrangulo, ſuperiore

Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus.

Mercurij officia.

Hermæ

parte Mercurij figuram referentes, inferiùs inſcriptiones viarum oſtendentes. Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Iuuenalis huc reſpexit, cùm ait, *truncóque ſimillimus Hermæ*: & Prouerb. Mercurio dextro, & Mercuriale, & Bifrons Mercurius.

Sequenda natura. Hoc autem quaſi ænigmatio monemur, ea tantùm ſequenda eſſe ad quæ Deus & natura nos idoneos eſſe voluit, cùm ſummę fatuitatis & dementiæ ſit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua ſuſcipere & perſequi. Rectè dicebat Caro apud Ciceronem, naturam optimā ducem ſequendam, nihilqúe aliud fuiſſe olim gigantum more bellare cum Diis, niſi naturæ repugnare. Sed & D. Paulus adhortatur, eam vt ſortem vitæque rationem teneamus, cui nos Deus addixit. *1. Cor. 7. Epheſ. 4.* Sed quoniam menti humanæ ea eſt innata cæcitas & ignoratio, vt qua via ſit eūdū planè ignoret, omni piæ vitæ cultu, & ſummiſſa mente ad eum perfugiendum eſt qui ſe viā, qui veritatem, qui vitam eſſe faſſus eſt; quem qui ſequitur, in tenebris non ambulat: continuóque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendum, *γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι*: *Pſal. 143.* Oſtēde mihi, Domine, viam in qua ambulē. Certè & Socrates apud Platonem in Critone, pergendum ea ſolùm eſſe via, qua Deus nos ducit, aſſeuerat. Quò pertinet illud Perſij è 3. Satyra:

--diſce quem te Deus eſſe
Iuſsit, & humana qua parte locatus es in re.

Quid nomine Mercurij. Ceterùm ne tranſiliam quod ad rem pertinere videatur, hîc Mercurij nomine olim Deorum nuncij, vel ſacras literas (quæ nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel Prophetas & Doctores, ſacri & cæleſtis oraculi nuntios, ex quibus ortodoxam ſalutis æternæ viam & rationem excipere eſt neceſſe. *Serta.* Serta autem ſuſpenſa, honorem cultumque aliquem obſeruantiæ exibendum eſſe ſignificant. Hoc addā poſtremò: videri hoc Emblema non malè referri poſſe ad cuiuſque vitæ genus & inſtitutum, ad quod ingrediundum cùm difficile ſit, opus eſt aliquo Mercurio, id eſt præceptore ſeu doctore, qui viam doceat.

Tumulus. *Mercurij eſt igitur tumulus.*] In aliis quibuſdam exemplaribus, legitur Cumulus: ſed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus, quaſi tumens tellus, pro ſepulcro frequentiùs vſurpari ſolet, qui verò loco vocabuli tumulus, aut cumulus, legi malunt, facies, non mihi probantur: quia vocabulum, facies, pro effigie aut ſtatua hîc veram Latinitatem non ſapit. Non deſinam priùs, quàm quod improba lectione obſeruaui, ſtu-

dioſis rerum antiquarum communicem. Olim conſuetudine receptum fuit, vt ſuperſtitioſi temerè oblatos in via lapides ſtipiteſque, tanquam numina colerent. Appuleius de Aſino. Neque iuſtiùs religioſam moram viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut ſpelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata: vel enim colliculus ſepimine conſecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus. Propertius:

Et quicunque ſacer: qualis vbique lapis.

Xenophon: καὶ τοὺς μὲν οὐθ' ἱερῶν, οὔτε βωμῶν, οὔτ' ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι.

Suſpende viator Serta Deo.] Plinius hiſtoriæ mundi 21. cap. 2. Inter ſacra tantùm & bellicos honores, coronis nomen ſuum vindicantibus. Idem 3. cap. Et iam tunc coronæ Deorum honos erat. Quibus ex locis intelligimus, coronas ſtatuis rebúſque ſacris olim ſolitas appendi. Quòd ſi quis auctoritatem etiam aliorum ſibi dari poſtulet, adferre poſſũ Appuleium, qui ſic 3. De aſino aureo: In ipſo verè meditullio, inquit, Hipponæ Deæ ſimulacrum reſidens ædiculæ, quod accuratè corollis roſeis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4. lib. Iamq́ue per plateas commeantem, populi frequenter floribus, ſertis, & ſolutis adprecantur. Idemq́ue libro vndecimo, ſimulacrum Lunæ deſcribens: Corona, ait multiformis variis floribus ſublimem diſtinxerat verticem. Et paulò poſt. Dextra proferens ſiniſtram deæ coronam, mihi etiam Hercules coronam conſequenter. Itémq;, Nam ſibi viſus eſt quiete proxima, dum magno Deo coronas exaptat. At hunc veterum ritum reſpexit Ouid. Faſtorum 2. de Arione loquens, qui citharœdus à piratis captus, iamq́ue de vita deſperans,

-- capit ille coronam
Quæ poſſet crines, Phœbe, decere tuos.

De coronis quæ ſtatuis Deorum appendebantur.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris cauſa ſcilicet, cùm à Diis omnibus muneraretur.

Viator.] quicunque ſis hac in vita hoſpes, vt omnes reuera ſunt. Plato vitam noſtram modò viæ, modò peregrinationi ſimilem facit. παρεπιδημία γὰρ ὁ βίος.

Viatores homines.

Omnes in triuio ſumus, &c.] Iuxta Ouidianũ illud, Faſtor. 5.
Vt ſtat, & incertis, qua ſit ſibi, neſcit eundum,

Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis: ἐν τριόδῳ ἕστηκα: In triuio conſiſto: vt enim viam ſæpe pro conſilij ratione poni ſolēne eſt Græcis: ſic τριόδον pro incertitudine conſilij. Itaque Plato 7. Legum. καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος &c. Monet ne ad rem nouā & inuſitatam amplectendam accurramus, ſed conſiſtamus, quaſi ad triuium aliquod venerimus, & Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam neſcit, vbi, vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec ſingulas audet eligere, nec vniuerſas probare: Sic cui non eſt veri ſtabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæque ſeſe offerunt difficultates & ſalebræ. Adde quòd tam craſſa, tamque ſupina hominum mentibus inſita ſit ignoratio, vt quid potiſſimum ſequi debeat, quiuis ignoret, & niſi adiutus ope cæleſti, in certam aliquam viam ſe recipere non poteſt. Dicebat enim ipſe ſalutis inſtaurator: Sine me nihil quicquam efficere poteſtis. Nec verò ſumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; ſed ſi ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo eſt, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

Trames *tramite vitæ*] curriculo vitæ & decurſu. Toto diſticho eandem continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames tranſuerſa & obliqua ſemita.

oſtendat ni Deus ipſe viam.] Alluſio ad illud Pindari: Διὸς ἐκ προοιμίου, ab Iouis procemio quo ſignificatur conatus omnis noſtri principium à Deo ſumendum eſſe. Ariſtides oratione panegyrica: ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, οὐδὲν δὴ τὸ κωλῦον.. Sed, vt ait Pindarus, Deo initium oſtendente, nihil erit impedimenti. Item auctor alio loco eandem ſententiam vſurpauit: θεοῦ δέ, φησι Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχήν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον. Deo initium monſtrante, ait Pindarus, facilis eſt ſemita ad inueniēdum quod propoſitum eſt.

Fidei ſymbolum. EMBLEMA IX.

STET depictus HONOS *tyrio velatus amictu,*
Eiúſque iungat nuda dextram Veritas.
Sitque AMOR *in medio caſtus, cui tempora circum*
Roſa it, Diones pulchrior Cupidine.
Conſtituunt hæc ſigna Fidem, Reuerentia Honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitq; Veritas.

EX antiquiſſimo marmore, quod etiã viſitur hodie Romæ, ſumptum Emblema. Eſt autem Fidij ſimulacrum, quod imagine imberbi, ſed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea eſt facie, manum porrigit: in medio AMOR puer. His tribus ſimulacris FIDES deſcribitur; quippè quæ veritate, fide & amore nitatur. Veritatem matrem habet, illam quidem nudam & ſimplicem, non comptam fuco aliquo, non velo tectam. Et quidem fidés definitur, dictorum conuentorumq́ue conſtantia & veritas, quæ ideò parentem habere Veritatem dicitur, & eam nudã, quòd in pactis, conuentionibuſq́ue nihil fucatum eſſe, aut à vero alienum debeat: cui adhæret Honos porrecta dextera, tanquam ſtabilis cuiuſdam, firmiq́ue pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veſte, quòd veritas facillimè poſſit im-

Vnde tractum Emblema.

Fides adiunctis cauſis deſcripta.

Fides quid.

Veritas nuda, Honos.

minui & labefactari, niſi adſit honoris & reuerētiæ quædam ratio, qua eadem fulciri opportunè & cum dignitate poſſit. Hoc etiam virtutis præmium, & honeſtatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plaſtæ nobis adumbrarunt. At locum medium occupat honeſtus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Niſi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuæ conſocientur hæc inter ſe alioqui diuerſa, vinculum nullo penè negotio diſſolui poterit. Id etiam totum referre par eſt ad antiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem ſacroſanctæ τριάδος, apud quos, diu ante CHRISTI ſeruatoris aduentum, erat ſimulacrum quoddam triplici facie, cuius etiam nomen triplex, nempè Sanctus, Fidius, & Semipater, haud dubiè præcipuum religionis Chriſtianæ myſterium repræſentans. Quod ab Ouidio deſcribitur 6. Faſtor. Sanè Dionyſ. Halicarn. lib. 4. ait Iouem, Piſtium eſſe dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & Sagus, Piſtius, Sancus, & fidei ſponſor aliis nominibus efferebatur. Coniicere eſt Piſtium eūdem fuiſſe cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος καὶ πιστός, Fidius nominari commodè poteſt. Sed & hodie in Romanis antiquitatibus Fidij ſimulacrum ita effictum conſpicitur. Marmor eſt in feneſtræ modum formatum, in quo tres imagines effictæ ſtatuuntur. Dextra quidem virilis habitu pacifico, ſiniſtra verò vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream geſtans, quæ dextram dextræ iungat cum priore imagine. In harum duarum medio ingenui pueruli effigies cernitur, cuius ſupra caput hoc legitur, FIDII SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in ſiniſtra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. 1. 2. & 10. Hiſtoriæ Deorum.

Pudicus amor.

Sancta τριὰς Sabinis præfigurata.

Iupiter Piſtius, Sanctus, Sagus.

Fidij ſimulacrum.

Stet depictus Honos, &c.] Honorem pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutem. & Ouid. Faſt. 5. ex Honoris, & Reuerentiæ coniugio ortam eſſe Maieſtatem voluit. Plin. 35. cap. 10. Auguſt. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. Adiiciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipſamet verecundia dici non ineptè poteſt, quò ſpectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximum ornamentum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiam. itaque in iis pernicioſus eſt error qui exiſtimant libidinum, peccatorumque omnium patere in amicitia licentiam.

Honor Deus.

Tyrio amictu.] purpurea veſte. Ex Tyro vrbe Phœniciæ con-

chylia,& murices aduehuntur, quorum ſanguine fit purpura. Plinius lib.5.cap.19.Nũc omnis eius nobilitas in cõchylio atque purpura conſtat.Et lib.35.c.6. Quare Puteolanum potius laudatur,quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretioſiſſimæ purpuræ. De purpuræ autem inuentione,ſi vacat,lege Caſſiodorum initio lib.1. Variarum formularum. *Veritas Dea quomodo picta.*

Iungat nuda dextram VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt ſcribit in Amphiarao Philoſtratus,virgo niueis induta veſtibus. Hippocratus in quadam ad Philopæmenem Epiſtola, eam depingit mulierem pulchram , magnam , ſimpliciter ornatam,illuſtrem ac ſplendidam,cuius oculorum orbes pro lumine nitebant,vt aſtrorum & ſtellarum fulgorem viderentur imitari.Nuda hîc dicitur,quòd qui eam colunt, aperti ſunt ac ſimplices,nullo modo fraudulenti,aut inſidioſi,aut quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debeat , aut quòd in luce & oculis omnium agnoſci velit.Hinc Horat.1.Carm. *Nuda Veritas cur.*

-- & Iuſtitiæ ſoror
Incorrupta Fides,nudáque Veritas.

Dextra ſymbolum Fidei.

Ceterùm Fidei ſymbolum in dextris iunctis conſpiciebatur, idque Numæ Pompilij inſtituto. Moris etiam fuit , vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerent. Quod multis auctorum meliorum locis facile eſt obſeruare. Veritatis nudæ rationem docuit libro 44. Hieroglyphicôn Pierius: ſymbolũ verò dextrarum cõiunctionis Gyrald.1. Syntagmate Hiſtoriȩ Deorum:poſt ceteros omnes vir eruditus Cœlius Curio appendice Hieroglyph. Pierij quædam non pœnitenda retulit.

Diones pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine , & Venere duplici,maturiùs poſtea.Dione Veneris mater ex Ioue,vnde Venus Dionæa.Virgil.3.Aeneid.

Sacra Dionææ matri,diuiſque ferebam.

Fœdera.

Ad Maximilian. Medic lan. Ducem.

EMBLEMA X.

HANC citharam, à lembi quæ forma halieutica fertur,
Vendicat & propriam Muſa Latina ſibi,
Accipe Dux: placeat noſtrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum ſociis fœdera inire paras.
Difficile eſt, niſi docto homini, tot tendere chordas:
Vnaq́; ſi fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile eſt) perit omnis gratia conchæ,
Illeq́; præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coëunt proceres in fœdera: concors
Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.
At ſi aliquis deſciſcat (vti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis ſoluitur harmonia.

PRincipi ſuo indicat, quanta vis concordiæ ſit, ſumpta comparatione à lyræ temperato, aut confuſo concentu: ea enim conſtans ex ſummis, mediis, & infimis chordis concinnam reddit harmoniam, ſi tamen eam vir artis peritus aptauerit. Eodem quoque pacto Reſpublica omnis variæ ac diuerſæ conditionis hominibus compoſita, firma & concordi pace ligatur, ſi modò Principem habuerit idoneũ, qui & con-

Reipubl. cum lyra comparat.

ſilio & vſu rerum valeat, quique beneuolentiam, aſſenſum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ aliis quotquot vſquam fuere ab omni ſeculorũ memoria terrarum Dea gentiúmque Roma perſtitit, quandiu Principes habuit pacis & tranquillitatis ſtudioſos, iidemque auctoritate dignitateque cõmendabiles. Cicero de Republica diſputans inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Republ. verba faciẽtem, quando iam iamque peritura pręſentiebatur. Cùm enim Scipio in 2. lib. fine dixiſſet, vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipſo ac vocibus, concentum eſſe quendam tenendum ex diſtinctis ſonis, quem immutatum ac diſcrepantem aures eruditę ferre non poſſunt, eũque concentum ex diſſimillimarum vocũ moderatione concordẽ tamen effici & congruẽtem: ſic ex ſummis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt ſonis, moderata ratione ciuitatẽ conſenſu diſſimillimorum concinere: & quæ harmonia à muſicis dicitur in cantu, eam eſſe in ciuitate concordiam, arctiſſimum atque optimum omni in Republ. vinculum incolumitatis, quæ ſine iuſtitia eſſe non poteſt: quod à Cicerone petitum conſtat è 4. De republ. Platonis, cuius hæc verba: *ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὁμοίωται; τί δή; ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφήν, ἡ δ' ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύι· εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων· ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ.* Hæc ex Cicerone lib. de Republica retulit D. Auguſt. lib. 2. cap. 21. De ciuit. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, ſi admoneam Romanos veteres per Lyræ Hieroglyphicum concordiam deſignaſſe, vt & veteres alij iudicium compoſitum, concordiam inæqualium, rectam bonamque inſtitutionem, rationem, amorem, ſedatum animum, & alia plura: vt commodius ad concordiam ſuadendam ſymbolum ab Alciato minimè videatur excogitari potuiſſe. In lyra enim diuerſæ chordæ ſimul componuntur, & ad eundem tonũ temperantur, quod prudens & ſedatus homo præſtat vel in ſuis affectibus rationi ſubiiciendis, vel in œconomia moderãda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuerſi:

Locus inſignis è 2. de Repub. Ciceronis.

Quid per lyram veteres intellexerint.

cùm ſinguli ſint, non poſſunt non habere ſingulas de rebus opiniones: ſed ſapientis tamen Principis moderatione in vnum quaſi harmoniæ concentum conueniunt. Iſidorus quidem Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cùm Muſicę arti operam daret, Nauplij mala bene caneret, ſua verò bona malè diſponeret, neque ſibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Muſicos ſtultitiæ arguebat, qui lyrę chordas optimè iuxta ſuæ artis leges compararent, animum verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animũ harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Ariſtophanes ſapientem hominem & Gratiis ornatum, optimum Muſicum & citharœdum eſſe. Nam idem Plato putauit Muſarum nomen à μώειν quod ſonat idem ac honeſtè inſtituere. Sed inter ceteras ſymboli huius ſignificationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perſpicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi ſcriptores (inter quos principatum quendam ſibi ſuo iure Cicero vendicat) concordiam à corde deflectunt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde ſit animi principatus: vnde concordes, vecordes, & excordes denominantur. Alij concordiam à chorda deriuari malunt, quòd variæ chordæ cantum vnum faciant. Iam verò quia ſtudiorum conſenſus atque ſimilitudo amorem pariat, Platoni lyra conſecratur, & annumeratur inter ea quæ ſunt amoris monimenta. Cùm enim in ſe lyra ſuauitatem Muſicam contineat, non malè videtur habere quandam cum Venere, Amore, Gratiis ſimilitudinem: quippè quæ blando ad ſe homines illicio pertrahat. Ceterùm ea ſedati animi iucunda grataque imago, imò verò laborum, ſtudiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit inſtitutis Lacedęmoniorum expreſſa, apud quos erat ſollenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alij volunt ſonum aciem inſtruerent: & Achilles non alia ratione furibundum animum ſedabat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicum iſtuc mirabile eſſe videatur. Sed de lyra plus ſatis, & fortaſſe πάρεργα: niſi quòd huc referrem lubens quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo, cap. περὶ εὐδαιμονίας, quo loco humanam vitam cum lyra non inconcinnè confert. Non poſſum etiam, quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus diſputat apud eundẽ Stobæum, cap. περὶ βασιλείας, Regis eſſe munus vt Rempubl. lyræ inſtar moderetur: nempe, vbi priùs ſibi ipſi imperarit ex præſcripto legis: quippè qui noſſe debeat populi, quem ſibi

Concordia vnde dicta.

commiſſum habeat, harmoniam & concentum ad eam legem ſibi accommodandam eſſe.

Hanc citharam. &c.] Hîc lyram pro teſtudine, quæ vulgò eſt Lutina, accipit: cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15. *Lyra ſeu teſtudo.*

à lembi quæ forma halieutica-] quæ formam habet lembi nauiculæ breuis & celerrimæ. Lazar. Baifius lib. De re nauali. Halieutica autem per ſimilitudinē ſcaphæ piſcatoriæ: hinc Halieuticum opus, in quo de piſcibus tractatur. ἁλιεὺς enim piſcator, vt Ouidius Halieuticon opuſculum ſcripſit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32. cap. 2. *Lembus: Halieutica.*

Vendicat & propriam &c.] Vendicet ſibi propriam quantumuis, inuentionem tamen Græcis debet. Sed tamen Italos id ſibi vendicare ſuſpicor, quòd apud eos lyræ vſus ſit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Muſicę prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. ca. 15. *Lyræ inuentio.*

Quo noua cum ſociis, &c.] Hiſtorias Italicorum bellorū tibi cōpares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, ſi vacat.

gratia.] concentus, decorum, ſuauitas.

conchæ] lyræ, teſtudines.

Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.] θέσις admodum efficax, planeq́ue iis neceſſaria, qui ſuum imperium volunt eſſe ſtabile & permanens. Sit Iſocrat. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. Et Claudian. *Optimo principis cuſtodia quæ.*

Non ſic excubiæ, non circumſtantia pila,
Vt tutatur amor.

Præclarè Ageſilaus, cùm rogaretur cur Sparta non cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter ſe conſentiētes, ſatis eſſe ad vrbis præſidium reſpondit. Dicebat etiam ciuitatem non ſaxis, aut vallis, ſed incolarum virtute muniri, quos nimirum ſi iungat cōcordia, nullus poteſt firmior eſſe murus. Ad id reſpexit Cicero 2. Philip. Nónne igitur millies perire eſt melius, quàm in ſua ciuitate ſine armorum præſidio non poſſe viuere? Sed nullū eſt iſtuc, mihi crede, præſidium: charitate & beneuolentia ſeptum oportet eſſe, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil commendatius eſſe viro ciuili ait, quàm vt ſuos ciues amicitia mutua, concordiaq́ue deuinciat, litium & diſcordiarum occaſionem omnem tollat. λέγεται δὲ

τῶ πολιτικῶ μόνοι ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aſpernanda vox eſt Agaſiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi abſque ſtipatoribus & ſatellitio poſſet: Si ſubditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni præclara huc reſponſa conferã? Horum enim alter dictitabat, ſumma ope nitendum eſſe iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolentia potius quàm armis ſtiparentur: alter, amicis ſuadentibus, vt ſi Athenas caperet, firmis & validis eam præſidiis muniret, rectiſſimè dixit, nullum imperij firmius & ſtabilius eſſe præſidium, quàm ciuium beneuolentiam. Idemq́ue penè Syneſius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare poſſum, quin adiiciam iſtuc ex Arato Plutarch. Verã ac ſtabilem ciuium beneuolentiam, optimam eſſe Principis cuſtodiam: οὐδὲν οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Graſſatores enim & latrones ſeſe tutantur præcipitiis & rupibus, quantum poſſunt: Regi autem nihil fide & beneuolentia ſuorum firmius aut munitius eſſe vnquam poteſt.

deſciſcat.] diſcordet, aut factiones concitet.

ſoluitur.] diſſoluitur.

Harmonia vnde dicta. *harmonia.*] fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare Fab. ca. 10. lib. 1. Inſtit. Orator. & Macrob. 1. Saturn. ca. 6. Laudatur Iuſtiniano, Nouella conſtitutione 8. καλή τε καὶ σύμφορος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua ſoluta ſequitur ἀταξία & perturbatio omnium Reipubl ordinum.

Silentium. EMBLEMA XI.

CVM tacet, haud quicquam differt ſapientibus amens:
Stultitiæ eſt index linguaque voxque ſuæ.
Ergo premat labia, digitóque ſilentia ſignet,
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

ID expreſſum eſt ἐκ τῦ Παλλαδᾶ, 1. Anthologiæ Græcorum epigrammatum:

Πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
Τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἴσχρότατον.

Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namique tacendo tegit.

Sic enim ferè non diſtinguitur imperitus à docto, à circũſpecto prudentiq́ue homine imprudens, ſi linguam cohibuerit. *Prudentes pauciloqui.* Eam ob rem facile eſt cõiicere, cur quos Homerus, ingeniorũ vertex, ſapiẽtiſſimos effinxerit, eoſdẽ & ſilentes ferè, aut certè pauciloquos eſſe voluerit. Nouerat enim ſilentium, & parcum ſobriumq́ue orationis vſum, ſpecimẽ habere grauitatis: contráque apud ſapientes maximè, loquacitatem indicem eſſe ſtultitiæ. Neque enim alio nomine Therſitem morionem vituperatione dignum arguit, quàm quòd loquax eſſet, quàm quòd obſtreperus, importunè garrulus & ſeditioſus. *Therſites Homericus.* Is enim non propriè loquitur, nõ verba facit, vt alij, ſed tumultuatur

Neſtor eloquens. θερσίτης μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολῴα. Neſtori conſultiſſimo ſeni tribuit orationem melle dulcius ab ore fluentem: τοῦ καὶ ἀπὸ *Menelai oratio cordata.* γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Menelao argutam illam quidem, & nunquam à re diſcedentem breuiloquentiam: παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολυμυθής. Vlyſſi grandem & ve- *Vlyſſis oratio vehemẽs.* hementem, ſed diu tamen cogitabundum facit antequàm loqui incipiat. Rectiſſimè dictum eſt à quodam ex veteribus, loquendi magiſtros nos habere homines, tacendi verò Deos. *Pythagoreorum ſilentiũ.* Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pythagorica & Spartanus ille Lycurgus, qui ſuos à pueris ſilentio initiari voluit Notum eſt adagium Græcorum, Tutum ſilentij præmium: & illud Simonidis, Locutum fuiſſe pœnituit, tacuiſſe vero nunquam. *Megabizus reprehenſus à Zeuxide.* Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principẽ Megabizum ſermo. Is enim Princeps cùm, animi cauſa, in pictoris officinam deſcendiſſet, & vnà cum ſuis de arte pingendi diſputare ad oſtentationẽ auderet: Cùm primùm huc veniſti (inquit Zeuxis) & linguam continuiſti, pueri mei neſcio quid de te magni ſibi pollicebantur, quippè qui tuum cultũ tuamque purpuram obſeruarent: ſed vbi de arte, quam nõ tenes, loqui cœpiſti, te continuò vt ridiculum hominem eſſe putarunt. Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochum regem, qui hominem comitabantur, iubebant eſſe præſenti animo, experturum fortaſſe regis clementiam, vbi ad eius oculos perueniſ- *Iocus intempeſtiuus.* ſet: Nulla ergo mihi ſpes, inquit: alludẽs ad luſcũ regem, qui iocus intempeſtiuè iactus homini fuit exitioſus. Meritò a- *Laus Epaminondæ.* pud Pindarum celebratur Thebanus Epaminondas, qui quãquam multa ſciret, pauca tamen loquebatur. Et certè frequenter vſu venit, vt qui plus habeãt pectoris, vt ita dicam, id eſt, in quibus & eruditio & prudentia maior, ij minus habeant *Demaratus.* linguæ. Demaratus cùm in conſeſſu quodam ſileret, rogatus an id faceret ſtultitia, an ſermonis inopia, Atqui, inquit, ſtultus nunquam tacere poteſt. Non poſſum tranſilire abſque piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodam Principe vnà cum regiis oratoribus (quòd ille ſciret eos eruditis ſermonibus oblectari, curauit & quoſdam Philoſo- *Zeno ſenex, inter pocula taciturnus.* phos arceſſere) ſolus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiunt illi) quid nam ſumus noſtro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis eſſe ſenem, qui tacere ſciat inter pocula. Quod non ſimpliciter dignum laude habitum eſt: magnum enim eſt ſenem taciturnum eſſe, cùm ea ætas ſit admodum garrula: for-

taſſe maius, quòd inter pocula, vbi non non vno nomine ad loquendum homines prouocantur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquaciſſima. Itaque olim dictum eſt in neſcio quem, qui quamdiu ſiluit, tamdiu magnus & grauis habitus eſt: Philoſophus hic videri poterat, ſi tacuiſſet. Pindarus Iſthmiorum 1. Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuiſſe, gloriam maiorem afferre dicit: ἡ μὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπαμένον, εὐθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omninò ſenſum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea, nimirùm ſe ſcire σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. Non deſinam priùs, quàm huc retulero pulchrum certè Pythagorę Samij elogium quod ſcriptum reliquit Apuleius 2. Floridorũ: quandoquidem de ſilentij laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex veteribus longè antè dixerat, nullos certè fore ſapientiæ fructus, niſi qui à radicibus ſilentij proficſcantur. Sic igitur hic noſter Apul. Tot ille doctoribus eruditis (Pythagorã intellige ab Aegyptiis, Chaldæis, Pherecide Syro, Anaximandro Mileſio, Epimenide Cretenſi, aliiſque multis edoctus) tot tamq; multi iugis comitibus diſciplinarum toto orbe hauſtis, vir præſertim ingenio ingenti, ac profectò ſupra caput hominis animi auguſtior, primus philoſophię nũcupator & creditor, nihil priùs diſcipulos ſuos docuit quàm tacere: primáque apud eum meditatio, ſapienti futuro linguam omnem coërcere: verbaque quæ volantia poëtæ appellãt, ea verba detractis pinnis, intra murum candentiũ dentium premere. Prorſus inquam hoc erat primum ſapientię rudimentum, meditari, cõdiſcere: loquitari, dediſcere: &c. Idem fuit Iamblichi Pythagorei præceptum, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, linguã cohibe prę aliis omnibus ad Deorum exemplum. Sed ad id argumentum copioſè locupletandum, conſultò repete quę habet doctiſſimè cõgeſta Plutarch. commentario De garrulitate, & tractatu De Iſide & Oſiride: quo loco docet quid olim Harpocrates apud Aegyptios myſterij habuerit. De ſilentij vtilitate Gellius lib. 11. ca. 10. Plin. 3. ca. 5. & 28. ca. 6. Prouerb. Tutum ſilentij præmium.

amens.] qui mente eſt minuta, vel qui à mente deſcendit, Varro. hic, pro ſtulto, vel eo qui non malè Abderologus dici poteſt, id eſt ſtulta loquens, quique nihil niſi nenias, nugaſque meras effutiat. *Amens.*

Stultitiæ eſt index, &c.] Stultitiæ argumentum manifeſtiſſimũ eſt lingua effrenata: interpres eſt enim mentis & conſilij.

Ergo premat labia.] Ad id Iuuenal. Satyr. 10. apparet alluſiſſe:
- *digito compeſce labellum.*

Labra unde dicta. *Labia.*] Plutarchus 8. Sympoſiacôn, problem. 6. Labra, quòd iis cibus capiatur, appellationē ſortita eſſe vult, id eſt λαμβάνειν τὴν βορὰν. Sed id fortè nihil ad rem, vt pluribus diſputare, an labia, vel labias ſit legendum: neque enim me mouet Gellius & Apuleius, qui labias vſurpāt in voce feminina. Gellius quidem lib. 10. Noctium, ca. 4. bis vſurpauit labias in feminino. Et Macrob. 2. Saturn. ca. 2. citat quoſdā verſiculos, in quibus eſt, Cucurrit ad labias mihi. Sanè Apuleius lib. 3. Aſini aurei, dixit labias pendulas: lib. 10. cōtorta in modum linguæ extremâ labiâ grandiſſimum calicem vno hauſtu perhauſi: hîc enim labia extrema, eſt ſeptimus caſus. Eodē: labias modicas ambroſio rore purpurantes ſuauiari. At, quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebāt: quanquam Donatus ad Eunuchum diſtinxerit non aptè profectò, vt labra, ſuperiora, labia inferiora ſint: & virorum labra, mulierum labia: & labias aſinorum: quod an verum vnquam fuerit, ceteris relinquo diuinandum.

digitóq; ſilentia ſignet.] Alludit ad illud Ouid. ex Metamor. IX.
Quique premit vocem, digitoque ſilentia ſuadet.

Serapidi præpoſitus Harpocrates. Martianus Capella lib. 1. Verùm quidā redimitus puer ad os compreſſo digito ſalutari, ſilentium cōmonebat. Et Apuleius lib. 1. De aſin. aur. At ille digitum à pollice proximum ori ſuo admouēs, & in ſtuporem attonitus: Tace, tace, inquit, &c. Reſpexit autē ad id quod de ſimulachro Serapidis auctores referunt, cui præpoſitus erat ſilentij Deus Harpocrates, digito labia comprimens, aut Angerona ore ſera obſignato. D. Auguſtin. De ciuit. 18. cap. 5. Gyrald. Syntag. 1.

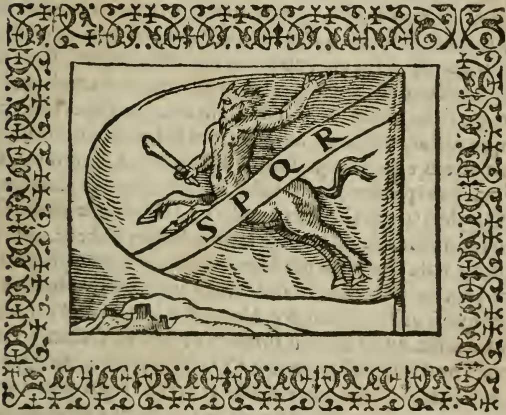
Reddere, & facere Harpocratem, quid. *Pharium vertat in Harpocratem.*] Apud Catullum reperitur formula hæc loquēdi prouerbialis, Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quòd eſt, imponere ſilentium. Idemque dixit, Et factum me eſſe puta Harpocratem: id eſt omninò taciturnum & ſilentem. Politian. Miſcel. cap. 83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

vertat in Harpocratem.] Verba Plutarchi ſunt ex diſputatione de Iſide & Oſiride: τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὰ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον. ἐν τῷ μεσορὴ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσιν, γλῶσσα τύχη,

γλώσσα δαίμων. id eſt, Harpocrates non eſt habēdus Deus imperfectus, aut etiam infans, vel certè qui leguminibus præficiatur, ſed præſes atque cenſor aliquis nouæ, imperfectæ & incompoſitæ hominum de Diis ſententiæ. Itaque & digitum ori admotum habet, quod ſignũ præ ſe fert taciturnitatis & ſilentij: proinde qui menſe Meſore offerunt ei legumina, dicere ſolent, Lingua fortuna, lingua genius.

Non vulganda conſilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE *quod cæco, obſcura & caligine monſtrum,*
Gnoſiacis clauſit Dædalus in latebris?
Depictum Romana phalanx in prœlia geſtat,
Semiuiroque nitent ſigna ſuperba boue:
Noſque monent, debere Ducum ſecreta latere
Conſilia: auctori cognita techna nocet.

MInotauri effigiem inter ſigna militaria Romanis ideò fuiſſe ſcribit Feſtus, quod non minus occulta eſſe debeant conſilia Ducum & Principum, quàm fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus: idque vel maximè in bellicis

Minotauri effigies in ſignis militaribus.

expeditionibus obſeruari debet. Vt enim momēti plurimum ad victoriam habet taciturnitas, ita ſæpenumerò ingentes adfert calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor eſt, Tiberium Cæſarem, cùm aliquādo apud eum quiſpiam percōtaretur, quid cauſæ eſſet cur ſua conſilia minimè cōmitteret iis quibus tutò fidere poterat, reſpondiſſe, Aut nulli, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. Id quod nouerat exactè & Metellus Macedonicus, qui ſciſcitāti cuidā ex amicis, qua ratione tam ſubito conſilio vteretur: Si ipſam, ait, veſtem ſcirem conſiliorū meorū eſſe conſciā, eam confeſtim abiicerem. Etenim σύμβουλος ἱερὸν ἐστι χρῆμα, Cōſultor res eſt ſacra: proinde non cuiuis communicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης, οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτοὺς, Qui potentiorum mala inquirunt, ſæpè antè ſeipſos peſſundant, quam cognouerint quod quærebant. Etenim qui ſolis radios, & ſplendorem omnibus apertum diffuſumque nolunt intueri, ſed ad ipſum ſolem conuertunt oculorum aciem, excæcantur. Itaque Philippides Comicus, cùm Lyſimachus ipſi dixiſſet, ſe velle de ſuis aliquid rebus impartiri: Quiduis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani. Quæ enim ſuauiſſima & viſu pulcherrima Reges habent, ea liberè oſtentari volunt, vt ſplendidā conuiuia, opes, munificentiam: ſi quid autem ſit arcani, id quidem non eſt mouendum, neque vel minimū attingēdum, &c. Nota eſt hiſtoria de Fuluio, cui peſſimè ceſſit, quòd arcanū Principis Auguſti Octauij credere vxori non dubitaſſet. Scribit Q. Curtius lib. 4. de Alexādri rebus geſtis, Perſarū morem eſſe vt arcana regū mira fide celent: vt non metus neque ſpes vocē eliciat qua prodantur occulta: vetus enim diſciplina Regum ſilentium vitæ periculo ſanxerat. Linguā grauius caſtigari, quàm vllum probrū: nec magnam rem ſuſtineri poſſe putāt ab eo, qui tacere graue ſit, quod homini facillimum natura eſſe voluerit: hæc ille. Huc reponenda verba Caſſiodori ex formula Notariorum, libro ſexto Variarū: Non dubiū eſt, ait, ornare ſubiectos Principis ſecretū, dum nullis ęſtimantur neceſſaria poſſe committi, niſi qui fuerint fide magna ſolidati. Publicū eſt quidē omne quod agimus: ſed multa nō ſunt antè ſcienda, niſi cùm fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tanto plus debent oculi, quanto amplius deſiderantur agnoſci. Regis conſilium ſolos decet ſcire grauiſſimos. Imitari debent armaria, quæ continent monumenta chartarum, vt quando ab ipſis aliqua inſtructio quæ-

Tiberius.

Metellus Macedonicus.

Philippides Comicus apud Lyſimachum.

Fuluio male ceſſit ob detectum principis arcanū.

ritur,tunc loquantur. Totum autem diſſimulate debent,quaſi ſcientes neſciant. Nam ſolicitis inquiſitoribus ſæpè & vultu proditur quod tacetur,&c. Leo imperator, lib. De bellico apparatu: In rebus(ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & temperantes viros & taciturnos, & qui in ſua & non aliorum poteſtate ſunt,cùm ſecretæ res iſtæ,vt ſecretiores fiant,minimè ad cognoſcendum multitudine indigent. Onoſander lib. De optimo imperatore,ca. De conſiliis non euulgandis, ſcribit, Stulti inconſideratique eſſe temerè in vulgus conſilium promere,& multitudini arcanũ intempeſtiuè cõmittere. Improbi enim,& qui de Republ. malè ſentiunt, eiuſmodi obſeruant occaſiones: quas nacti in hoſtes confeſtim trãsfugiunt, eum nuncium allaturi, vnde ſibi honores & præmia conſequi poſſe rentur. Nec fuit vnquam vllus exercitus, de quo pleraſque ob cauſas tum liberi, tum ſerui in hoſtes haud commigrent: vbi præſertim arcanum aliquod atque ſerium tractari ſentiunt, vel conſerendi manum,& præliandi tẽpus aduentare animaduertunt. Hæc ferè ille. Ceterũ acerba certè lex fuit olim apud Aegyptios,qua iubebatur iis abſcindi linguam qui Reipubl. arcana, quæ tecta eſſe oporteret, alicui detexiſſent, vt retulit Diodor. Siculus. Laudabile fuit inſtitutum maiorũ quo obſeruabatur vt ſi quis de Repub. quidpiã rumore alioúe modo,id ad magiſtratum deferret anteà,néue cum alio quoquam communicaret, ne inde publicis rebus detrimenti aliquid importaretur. Magiſtratus quę accepiſſet,vel occultaret, ſi ita videretur, vel multitudini proderet. Eam ob rem Athenis,cùm hoſpes veniſſet in officinam tonſoris,narrare cœpit victos eſſe Athenienſes in Sicilia: tonſor ſtatim ad magiſtratum renunciauit: hoſpes,quia non ſatis conſtanter affirmaret, vel quia vrbem totam eo rumore perturbaſſet, vinctus, tortuſque eſt,donec certiore nuncio de vero conſtitiſſet. Reuera multùm refert in rebus tam magni momẽti non temerè ſpargi rumores falſos,vel parũ veri ſimiles: vnde ex ſumma profuſaque lætitia mæror acerbiſſimus,ſummaque conſternatio: aut contrà,ex mærore,lætitia nimia & immoderata: quo nihil vel corporum valetudini,vel publicæ ſecuritati perniciosius. Referrem exemplum Val. Maximi de Publio Vatieno, ſed obuiũ eſt cuique,lib. 1. c. 8. cui etiã argumento bellè cõuenit, quod idem ſcribit initio lib. 2. Valerius: ſingula enim exſcribere non vacat. Interea tamen non prætermittam quod Ammian. Marcellin. 21. apud Perſas neminem conſiliorum fuiſſe

conſcium, præter optimates taciturnos & fidos, apud quos ſilentij quoque numen coleretur. Vide Vegetium De re militari cap. 6. lib. 3. Frontin. Stratagem. lib. 1. cap. 1.

Minotaurus. *Limine quod cæco &c.*] Deſcriptio periphraſtica l·byrinthi, in quo recluſus fuit Minotaurus. Plin. 36 cap. 13. Monſtrum hoc ex Paſiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idq́ue arte Dædalea, quod ſuperiore parte hominem, inferiore taurum referebat. Ouid. 2. De arte.

Dædalus occluſit conceptum ſemine matris
Semibouemque virum, ſemiuirumque bouem.

Hiſtoriam referunt Hygin. Palæphat. lib. 1. Fabuloſ. narration. Virgil. in 6. Ouid 8. Metamorph.

Dædalus. *Dædalus.*] Dædalus ingenioſiſſimus faber, cuius inuenta plurima narrat Plin. lib. 7. cap. 56.

Gnoſius. *In latebris Gnoſiacis.*] In tenebris labyrinthi Cretenſis. Gnoſos vrbs Cretæ clariſſima fuit Minois regia. Hinc Gnoſiacus, & Gnoſius adiect.

Phalanx. *Romana phalanx.*] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulum Macedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque teſtudine quadrata militum.

Signa ſuperba.] Vexilla militaria.

Techna. *Techna.*] τέχνη, pro fraude, cauillatione: aliàs artem ſignificat.

Nec quæſtioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIIII.

CECROPIA effictam quam cernis in arce Leænam,
Harmonij (an neſcis hoſpes?) amica fuit.
Sic animum placuit monſtrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quod fidibus contorta, ſuo non prodidit vllum
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

PAtientia & fortitudo pluſquàm virilis in muliercula extremis etiam cruciatibus affecta, tenacem fidem & illibatam, & admiraculum conſtantem arguit. Fuit Leæna ſcortum Harmodij & Ariſtogitonis, adoleſcentum in Athenienſi ciuitate nobilium, qui cùm inter ſe conſilium iniſſent de tollenda Piſiſtratidarum tyrannide, & Hipparchum duntaxat, è tyrannis alterum, de medio ſuſtuliſſent: (Hippiam enim fuerant adorſi) ſucceſſu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fidiculis, vt conſilia iuuenum proderet: ſed cruciatibus, quãquam grauiſſimis, non ceſſit: quin in his poſt multos cruciatus, animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei haberetur (non tamen tanquam ſcorto) animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice vt honoris cauſa intelligeretur. Exemplum hoc *Leænæ meretricis patientia in tormẽtis*

conſtantiſſimæ mulieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: quò noſtri fierent animoſiores, & conſtantiores in tormentis quibuſcumque perferendis Chriſtianæ perſuaſionis nomine: quandoquidem leui adeò de cauſa repertæ mulieres eſſent, quæ tam forti animo pro amicorum ſalute ac fama non modò cruciatus intolerabiles parui feciſſent, ſed & ſpontaneæ morti ſeſe dediſſent. Hæc enim ipſa, carnifice iam defeſſo, poſtremò linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, ſi etiam victa voluiſſet, ait idem Tertullian. Exempla permulta eadē penè ſunt apud Valer. Max. lib. 3. cap 3. idemque omninò Plutarch. in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leænæ facinus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadem in tormentis patientia, vel pertinacia potiùs prodita memoriæ fuit de quodam, qui Principem Gonzagam proditurus erat, & in hoſtium manus traditurus quàm hiſtoriam petas licet ex Cardani 8. cap. 40. De rerum varietate. Hiſtoriam hanc de Leæna plurimi retulerunt, vt Pauſanias in Atticis, Athæneus Dipnoſoph 13. cap. 24. Plin. lib. 7. cap. 23. idemque lib. 34. cap. 8. Gellius 9. cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20.

Cecropia in arce.] id eſt, Athenienſi, à Cecrope ſic dicta, vti ſup. memorauimus ex Plinio.

Virago. *viraginis.*] Virago ἀντιάνειρα, vel ἀνδρίς. Symmachus: αὕτη κληθήσεται ἀνδρίς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc eſt, vocabitur hæc virago, quia ex viro ſumpta eſt. Ouid. Metamorph 2.

-- Bello metuenda virago,

de Pallade loquens, quæ virili ſit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib. 6. de eadem: Conſultiſque virûm præſis, hinc dicta virago. Auſon. epi. 1. Treſſæque viraginis arma retractat, ſic appellatur Iuturna 12. Aeneid.

Fidiculæ vel fides. *Fidibus.*] Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ, vt putat Iſidorus 5. Etym. c. 27. quo loco ſcribit, Vngulas dictas, quòd effodiant: hæ & fidiculæ, quia his rei in eculeo torquentur, vt fides inueniatur. At Val. Maxim. lib. 3. cap. De patientia, apertè oſtendit, fidiculas eſſe funiculos, ſeu chordulas: Rupit verbera, ait, fidiculas laxauit, ſoluit eculeum. Sueton. in Caligula cap. 33. Quin & ſubinde iactabat exquiſiturum ſemel fidiculis de Cæſonia ſua, cur eam tantoperè amaret. Idem in Tiberio refert, eum Imperatorē excogitaſſe genus tormenti, vt repente veretris deligatis fidicu-

larum ſimul, vrinæque tormento homines diſtenderet. De his Seneca lib. 3. De ira, cap. 3. Apparatusque illi reddendus eſt ſuus eculei, & fidiculæ & ergaſtula. Ammian. Marcell. lib. 29. Intenduntur eculei, expediuntur pondera plumbea cum fidiculis & verberibus &c. l. 1. C. Theodoſ. De quæſtionibus. Nullas omninò ob fidiculas perferendas inconſultis ac neſcientibus nobis, &c. & l. 2. eod. Decuriones ſiue ob alienum, ſiue ob ſuum debitum exortes omnino earum volumus eſſe pœnarum, quas fidiculæ & tormenta conſtituunt. Extat in iure mentio eculei, vngularum, ſeu fidicularum l. 4. Cod. ad leg. Iul. mai. l. 16. C. de quæſtionib. l. 8. Cod. de malef. & Mathem. Curtius in 6. de Alexandri geſtis, Philotam ait poſt fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuiſſe. Sed de fidibus aut fidiculis plus ſatis.

Iphicrates.] Huius meminit Plinius 34. cap. 8. *Iphicrates*

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, id eſt, fortiores & deceptores. EMBLEMA. XIIII.

BELLEROPHON *vt fortis eques ſuperare Chimæram,*
Et Lycij potuit ſternere monſtra ſoli:
Sic tu Pegaſeis vectus petis æthera pennis,
Conciliòque animi monſtra ſuperba domas.

Conſilij & fortitudinis vis.

NVlla eſt tanta difficultas, aut etiam vis, quæ conſilio & magnitudine animi ſopiri, & tolli tandem non poſſit. Quanquam enim nobis interdum ſit concertandum cum fortioribus, & fraudum omni genere inſtructioribus, pugnæ tamen minimè eſt cedendum, ſi modò panoplia firmiſſima prudentiæ conſtãtiæque muniti & inſtructi ſimus. Notius enim eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam, nihil tam arduum tamque inacceſſum eſſe, quod dexteritate ingenij attingere & aſſequi non poſſimus: nullas denique tantas vires aut molimina impetere poſſe, quæ tolerantia & mentis dexteritate non retundantur, quod hoc epimythio bellè proponit. Bellerophon eques præſtantiſſimus, & adoleſcens formæ dignitate inſignis, ab Antia Prœti Regis Argiuorum vxore ſolicitatus ad amorem, idque cùm conſtanter eſſet auerſatus mulier doloris & odij impatiens, ad maritum detulit, ſéque ab adoleſcente fuiſſe appellatam mentita eſt. Itaque exul, factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus aleisque valde periculoſis expoſitus, non tamen animum abiecit, ſed permultis laboribus exantlatis victor euaſit: & denique ad Chimæram delendam non tam vocatus, quàm coactus, Pegaſo equo alato vectus, monſtrum, virtute incredibili confecit. Fabulam hanc copioſè & eruditè non modò retulit, ſed & ad hiſtoricam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor autem huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, déque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hęc eſt ſententia: Fabuloſum eſt quod in Lycia dicitur eueniſſe, tametſi hoc publica fama receptum ſit. Narratur itaque ad eum modum: Amiſodarus, ſeu Iſaras vti nominatur à Lyciis, ex Lyciorum colonia, quæ iuxta Zeliam erat, venit vnà cum nauibus piraticis, Chimaro duce, homine bellicoſo, ſed crudeli admodum & efferato. Huius nauis in prora leonis, in puppi Draconis habebat inſigne. Cumque noxæ multum Lyciis intuliſſet, maréque infeſtum habuiſſet, vt ne quidem traiici tuto poſſet, neque vrbes maritimæ proinde habitabiles eſſent, in eum quidem expeditionem ſuſcepit Bellerophontes, & ad extremum interfecit, fugientemque Pegaſo inſecutus: atque Amaſones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde ſequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmentis decantatam montem fuiſſe Soli oppoſitum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æſtum in planiciem re-

Bellerophontis hiſtoria

torquerent, factum eſſe vt inde fruges marceſcerent. Quæ mali cauſa cùm nota eſſet Bellerophonti, excidi iuſſit ipſe præcipitij partem eam, quæ leuiſſima putabatur, & plurimum ſolarem æſtum reflectebat, ſed quod non ei eſſent habitæ gratiæ, iratus ad vlciſcendum Lycios ſe contulit: tandem tamen à mulieribus placatus eſt: Eandem hiſtoriam complexus eſt integram enarrator Homeri ad Iliad. ζ. vt & lib 1 Palæphatus: ἀλληγορικῶς; autem Fulgentius 1. Mythologicôn Vide Prouerb. Bellerophontis literas.

Bellerophon.] à Bellero Corinthiorum Principe à ſe interempto ſic denominatus, quaſi malorum occiſor. τὰ βέλλερα enim mala dicuntur: vel quaſi βουληφόρον, ſapientem cōſultorē dixeris, vt apud Homer. βουληφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius. *Bellerophon unde dictus.*

Chimæram.] Chimæra monſtrum triforme, priore parte Leonem, Draconem poſteriore, media capram referebat, flāma ore euomebat. Homerus πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων μέσση δὲ χίμαιρα, δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatam ait. quo loco Seruius aſſerit reuera montem eſſe in Lycia, cuius tum cacumen arderet, iuxta quod Leones eſſent: media vero paſcua & ima ſerpentibus plena, quem habitabilem feciſſe poſtmodum Bellerophontem. A qua ſententia parum diſcedit Palæphatus, cùm ait, ante planitiem montis Chimæræ Leonem fuiſſe quendam, Draconem autem retrò, ex quibus paſtores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi acceſſiſſet, montem occupauit, poſteáque iniecto igni feræ perierunt. Triformis eſt autem Chimæra (qua notatur amoris petulentia, id eſt, χῦμ' ἔρωτος) quia voluptas corporis inſultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatem & laſciuiam inducat, poſtea verò pœnitentiam & venenum. Fulgentius 3. Pierius 1. & 14. Hieroglyphic. *Chimæra qualis & quid fuerit.* *Chimæra cur triformis.*

Pegaſeis pennis.] Pegaſum nauim fuiſſe, qua vectus eſt Bellerophon tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, ſi fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobiléſque vtrinque remorum ordines procul ſpectantibus, alatorū præbent animalium ſpeciem. Ad allegoriam verò ſi referamus, per Pagaſum (ex Meduſæ cæde prognatum) famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4. *Pegaſus quid.*

petis æthera.] Prouerbialis formula, pro, laudem conſequeris immortalem.

Conſilióque animi.] Plus conſilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis infinitis perſpicuum eſt.

Monſtra hominum ſycophantæ.

monſtra ſuperba.] ἀλληγορικῶς, pro doloſis ſycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiuſdem.

Vigilantia & Cuſtodia. EMBLEMA XV.

INSTANTIS quòd ſigna canens det gallus eoi,
Et reuocet famulas ad noua penſa manus:
Turribus in ſacris effingitur ærea peluis,
Ad ſuperos mentem quòd reuocet vigilem.
Eſt leo, ſed cuſtos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Duo paſtoris eccleſiaſtici munera.

DVo ſunt Epiſcopi neceſſarię dotes, vt eius cui animarum cura demandata ſit: nimirùm vt iis quibus præſit, continuo ſtudeat, vt nihil eorum eis deſit, quod ſpectet ad fidei veræ profectum & augmentum: néve quis à recta via deſciſcat, aut ſacræ doctrinæ terminos tranſiliat. Nec verò eſt ſatis, vigilantem eum eſſe, niſi etiam cuſtodē ſeſe fortiſſimum præbeat, id eſt, cum cura & vigilantia, quæ perpetua ſit oportet, eſt etiam neceſſe habeat coniunctam cum moribus doctri-

nam, qua & ſuos inſtituat, & alienos etiam hoſtes, atque erroneos homines forti animo retundat, veræque & ſanæ inſtitutionis quaſi haſta percellat. Quod duplici ſymbolo hîc oſtenditur, ſumpto argumento ab iis animalibus, quæ & ſacris in turribus, & pro foribus templorum apponi ſolent, gallo nimirùm, & leone: quorum alter vigilantiam, cuſtodiam alter deſignat. Sanè nō citra myſterium veteres gallum editiori ſacrorum templorum loco conſtitui voluerunt, quo paſtoris potiſſimùm vigilantia repræſentaretur. Quò ſpectat illud D. Gregorij ex homilia quadam: Quiſquis populi ſpeculator ponitur, inquit, debet in alto ſtare per vitam, vt prodeſſe poſſit per prouidentiam. Sunt præterea qui Doctores ſacros hieroglyphicè galli nomine, velint intelligi; propterea quod illi inter præſentis vitæ tenebras venturam lucem, quaſi cantando prænuncient. Vt verò gallus interuallis aliquot noctis, modò hos, modò illos excitat, & tempus antelucanum diſcrimine aliquo partitur: ita pro ratione perſonarum, aliarūque circumſtantiarum, doctrinam ſalutarem animis inſerere debet. Quantum verò ad leonem pertinet, Aegyptij vigilantem innuere cùm vellent, aut etiam cuſtodem, leoninum caput appingebant: leo enim clauſis oculis vigilat, dormit apertis, quocirca non ab re ad ſacra clauſtra & fana leones eriguntur, tanquam cuſtodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet, ſi quid præterea deſideres. Non poſſum illud Plutarchi tranſilire, lib. De Pythiæ oraculis: ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν, καὶ χαιρὸν ἐπιούσης ἀνατολῆς: i. qui gallum in manu pinxit Apollinis, matutinum tempus, & ſolis ortum inſtantem ſignificare voluit. Apuleius lib. 1. Commodum noctis inducias cantus perſtrepebat criſtatæ cohortis. Ouidius in Faſtis gallum Nocti cædi ſcribit à Romanis:

Nocte deæ Noctis criſtatus cæditur ales,
Quòd tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantiſſimè Plinius lib. 10. cap. 21. Proximè, ait, gloriam ſentiunt & hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque ſomno natura genuit. Norunt ſidera, & ternas diſtingunt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt cubitum, quartaque caſtrenſi vigilia ad curas laboremque reuocant. Nec ſolis ortum incautis patiuntur obrepere, diemque venientem nunciant cantu, ipſum verò cantū plauſu laterum, &c. Aelianus 4. animal. hiſtoriæ, cap. 29. ὁ ἀλεκ-

Gallus cur ſacris turribus ſtatuatur.

Quid per Leonem.

τρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ φασι, καὶ σκιρτᾷ. ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι. ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε. i. Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt afflatum diuino quodam ſpiritu bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipſum fallit, tum vehementiſſimè vocem contendens. Lucretius 4. ſic:

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucian in Somn. ſiue Gallo: philoſophicā Heliodor⁹ Aethiopic. 1. his verbis: καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὡς λόγος, αἰσθήσει φυσικῆς τῆς τοῦ ἡλίου καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D. Ambroſij locum ex lib. 5. cap. 24. libri, quem Hexaëmeron inſcripſit, apponere non grauabor, quòd ſit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus ſuauis eſt in noctibus, nec ſolùm ſuauis, ſed etiam vtilis, qui quaſi bonus cohabitator & dormientem excitat, & ſollicitum admonet, & iter facientem ſolatur, preſſum noctis canora ſignificatione proteſtans. Hoc canente, latro ſuas relinquit inſidias: hoc ipſe Lucifer excitatus oritur, cælumque illuminat, hoc canente, mæſtitiam trepidus nauta deponit, omniſque crebrò veſpertinis flatibus excitata tempeſtas & procella miteſcit. hoc canente, deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque munus inſtaurat. hoc poſtremò canente, ipſa Eccleſiæ petra culpam ſuam diluit quam, priuſquàm gallus cantaret, negando contraxerat. Iſtius cantu ſpes omnibus redit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapſis, Ieſus titubantes reſpicit, errantes corrigit. Hæc ille. quo ex loco facilè videmus, quid nobis ſtatuēdum ſit in vitæ & ſtudiorum ratione, cùm vir ille ſanctiſſimus tantum elaboret in eo explanando myſterio.

inſtantis eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auſon. in Eidylliis:

-ter clara inſtantis eoi
Signa canit ſerus deprenſo marte ſatelles.

Et reuocet famulas.] Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram.

Tu, ne feminei poſſint ceſſare lacerti,
Lanificam reuocas ad ſua penſa manum.

Idem de Lucretia 2. Faſtorum:

Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant.

Et in Epiſtolis:

Néve traham ſerua grandia penſa manu.

ærea peluis.] περίφρασις nolæ ſiue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6. Polydori cap. 13. De pelui ærea ipſe Alciat. 8. Parerg. cap. 11. *Nola ſeu tintinnabulum.*

cuſtos oculis quia dormit, &c.] Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες, ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλήν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμούς, κοιμώμενος δὲ ἀνεῳγότας τούτους ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς, τοῖς κλείθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & ſedulum hominem & cuſtodem cùm Aegyptij volunt oſtendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilãs oculos claudit; eoſdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem cuſtodiæ atque excubiarum ſignum eſt. Vnde & non abſque ſignificatione, templorum clauſtris leones, qui ſint cuſtodum loco appinxerunt. Leonem quidam παρὰ τοῦ λάειν, λᾶν, à videndo deductum volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit ob mercatorum vigilantiam. *Quid per leonem Aegyptij deſignabant*

νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

EMBLEMA. XVI.

Ne credas, ne (Epicharmus ait) non ſobrius eſto:
Hi nerui humanæ membraq́; mentis erunt,

Ecce oculata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ ſobrietatis olus:
Quo turbam oſtenſo ſedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida ſeditione grauem.

DVo hîc præcepta cuique honeſti ſtudioſo traduntur, nimirùm vt ſobrietatem amet, & credulitatem leuem & temerariam vitet: quam ad rem duabus (ſuo more) notis vtitur, nempè pulegio, & oculata manu: illo quidem, vt ſobrietas paruo contenta ſignificetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero 1. Epiſtolar. ad Atticum, carmen hoc Græcum citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatem bonorum, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem & diligentiam, atque ita Siculus inſuſurret Epicharmus cantilenam illam ſuam:

M. Tullij locus, vnde petita eſt Emblematis epigraphe.

νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

ac noſtræ quidem rationis ac vitæ quandam formam, vt opinor, vides. Alteram autem partem idem vſurpauit lib. De petitione Conſulatus. Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneto, neruos atque artus eſſe ſapientiæ non temerè credere, hæc Cicero. Relatum eſt etiam ab Alciato noſtro lib. Parergon 4. c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium ſeminarium eſt: quam vnam qui habeat, & cæteras etiam facillimè habuerit. Plato in Charmide temperantiam, vitæ hominum cuſtodem appellat. in Gorgia præcipit, vt qui ſanus ac beatus eſſe velit, hanc virtutem exerceat. Et Xenophanes nihil in homine naſci mali poſſe, qui temperantiam fuerit amplexatus. Itaque quotquot ſapientes olim habiti ſunt, temperatiſſimi prædicantur: vt Socrates, qui quòd tenui victu eſſet, ea peſte ſæuiſſima tactus non eſt, quæ Atticam inuaſit. Et Plato, apud quem cùm nobilis imperator Timotheus cœnaſſet moderatis cibis exceptus, poſtridie illi factus obuius, dixit, Qui apud te, Plato, cænant, ſequenti die bene ſe habent. Nominatur & Pythagoras inter ſobrios, qui etiam dicebat, Venter pinguis non gignit ſenſum tenuem, idem cùm offendiſſet aliquem inſigniter obeſum; Non deſines, inquit, tibi moleſtiorem carcerem ſtruere? Prætermitto Græcorum veterum frugalitatem laudatam ſapientibus, qui ſemel tantùm interdiu epularentur. Ergo Plato delatus in Siciliam, cùm nullum iſthic patriæ frugalitatis veſtigium obſeruaret, admiratus eſt inſulæ corruptiſſimæ deprauatum morem, quemadmodum refert ipſemet

Sobrietatis laus.

met in epiſtola quadam ad Dionis propinquos. Apud veteres Romanos, frequentior pultis vſus, quàm panis fuit: & eorum bonæ valetudinis quaſi quædam mater erat frugalitas, inimica luxurioſis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab immoderato Veneris vſu auerſa. Val. Max. lib. 2. cap. 5. Hæc etiam virtus nō modò philoſophos, ſed & Imperatores commendauit, vt Fabricium, Curium, Coruncanum, Catonem, Cæſarem Iulium, alioſque multos. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut ſtatim repellenda, cùm nemo citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemoque rectiùs iudicat & certiùs, quàm qui rem exploratam habet. Theocriti proinde laudatur illud: *Credulitas.*

μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.
Ne crede citiſsimè, niprius finem videas.

Retulit etiam id Epicharmium Clemens 4. Stromatum, & ad inſtitutum Chriſtianum accommodat. De credulitate, quædam mox adiiciam.

Epicharmus.] Siculus, Philoſophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teſte. *Epicharmus.*

ne non ſobrius eſto] Duo negata vni affirmationi æquiualēt.

nerui, membráque.] μεταφοραὶ, quibus vim vtiliſſimi præcepti illuſtrat.

Hi nerui humanæ, &c.] ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη, vt refert alicubi Stob. quo ſenſu dixit Iuſtin. genitricem virtutum frugalitatem. Hic neruos & membra ſumit μεταφορικῶς: vt apud Demoſt. νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα: vt M. Tullius, vectigalia, neruos Reipub. dicit. ſic Fabius lib. 1. mollem educationem neruos omnes animi & corporis frangere. & Dion. in Veſpaſiano, pecunias neruos eſſe imperij ſemper dixerunt, id eſt, νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονείας τὰ χρήματα ἀεί ποτε εἶναι ἔλεγον. *Sobrietas animi robur.*

oculata manus.] Adagium, quo rerum certitudo ſignificatur, vſurpatum à Plauto: *Oculata manus.*

Cum à piſtore panem petimus, vinum ex œnopolio,
Si æs habent, dant mercem: eadem nos diſciplina vtimur.
Semper oculatæ noſtræ ſunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expreſſiſſe Terētianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquam ego adeò aſtutus fui, quin quicquid poſſem, mallem in præſentia auferre potius. Et ſacræ literæ admonent omni ſpiritui credendum non eſſe.

Credens id quod videt.] Herodotus: ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures ſunt hominibus magis in- *Non ſtatim fidendum.*

credulæ quàm oculi. Heſiod. autem I. ἔργων ſub finem:

πίστις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

cuius ſententiæ vim tenere debent qui verſantur in Rebuſpub. & negotiis grauioribus implicantur, ſed maximè temporibus periculoſis. Si enim propter amicitiam multorum fucatam vix fratri fides interdum ſit habenda, perpetuò meminiſſe debemus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram inieceris, quandoquidem hominum ea ſit improbitas & verſutia, vt nõ modò ſermo, ſed & frõs, vultus & oculi ipſi perſæpè mentiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratione quietus in ſuo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidem habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impendet, quàm cùm delatoribus facilem ad ſe aditum præbent. Plato de Repub. magiſtratũ optat, qui ſit τὰ ὦτα διατεθρυλλημένος, id eſt, qui aures obtuſas habeat ad rumores & fabulas populares. Addam & id Plautinum è Truculento:

Non laudandus eſt is, qui plus credit quæ audit quàm
Quæ videt, non placet, cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vident, pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti
Decem, qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

Quod tamen non probatur Apuleio, initio Floridorum, qui vt inſeruiat argumento quod tractat, plus fidei aurium quàm oculorum eſſe adhibendum vult. Huius hæc verba: Non itidem maior mens Socrates: qui cùm decorum adoleſcentem, diuque tacentem conſpicatus eſſet: Vt te videam, inquit, aliquid eloquere. Scilicet Socrates tacentem hominem non videbat: etenim arbitrabatur homines non oculorum, ſed mentis acie & animi obtutu conſiderandos. Nec iſta re cum Plautino milite congruebat, qui ita ait: Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti decem. Imò hũc verſum ille ad examinandos homines conuerterat: Pluris eſt auritus teſtis vnus, quàm oculati decẽ. Atqui ſi magis pollerent oculorum quàm animi iudicia, profectò de ſapientia foret aquilę concedendum. Homines enim neque longè diſſita, neque proximè adſita poſſumus cernere, & cæt. Apuleius tamen aliò ſententiam torquet, vt dixi, neque propriè contrarium quid à Plauto ſtatuit, ſed certè diſſimile. Ad rem redeo. M. Tullius in Lælio: Hæc in fabulis ſtultiſſima perſona improuidorum & credulorum ſenũ. Non minimùm commendarunt ἀπιστίαν quidam ex veteribus, non quidem vt omnino fidem omnibus abrogemus, ſed vt nullo non loco circunſpecti ſimus, videamuſque

quatenus dextra ſit huic vel illi admouenda. Demoſthenes hanc ἀπιςίαν vnam ait omnibus qui ſapiunt conceſſam à natura cuſtodiam ſalutis & fortunarum. Homerus Vlyſſem quem ſapientiſſimum facit, non alio vſum præſidio dicit, neque alia ratione terræ mariſque periculis euaſiſſe, quàm quòd nemini ſe crediderit, & callidè conſilia ſua texerit. Heſiodus nō ab re monet, vt neque fratri quiſquam adeò fidem habeat, aut etiam negotium aliquod vel ioco tranſigat niſi teſte adhibito. Nullus eſt qui neſciat ab inimicis nobis importari grauiſſima incōmoda: ſed longè pernicioſius damnum ab amico creatur ſæpenumero; quia ſit alioqui facile inimici effugere inſidias: ab amico verò, aut eo qui amici nomen mentiatur, quis ita prouidè cauteque ſibi cauerit quin interdum opprimatur? Niſi moleſtum eſſet, oſtenderem multo plures ab amicis quàm inimicis oppreſſos eſſe: plures vrbes proditione captas, quam vi expugnatas: plures in veterum libris, ipſáque vita quotidiana reperiri amicorum queſtus, quàm inimicorū accuſationes. Verum longior eſſet oratio ex multis exemplis, quædam ſatis erunt. Dion periit, quanquam ſuſpicaretur inſidias ſibi ſtrui à Calippo, ſed veritus eſt obſeruare amicum & hoſpitem. Antipater Caſſandri filius, vocato ad cænam Demetrio, illoque viciſſim ſequenti die vocato, veritus ei diffidere, à cæna oppreſſus eſt. Sed ne longior ſim, lege orationem Dionis Chryſoſt. περὶ ἀπιςίας.

Pulegium.] ſiti & vinolentiæ contrarium, cuius vires permultas habet Plin. lib. 20. cap. 14. & Apul. De herbar. virtutib. cap. 92. multa. *Pulegium.*

Heraclitus.] Heraclitus in ſeditione quadam rogatus à ciuibus, vt concordiā ſuaderet, ſuggeſtum aſcendit, calicē frigida compleuit, infuſam digito farinam miſcuit vnà cum pulegio, idque bibit, & hinc diſceſſit: nimirùm reipſa loquens, plerumque ſeditiones ex luxu rerumque ſuperfluarum vſu oriri: inter eos autem facilè conſtare concordiam, qui modicis ac tantùm neceſſariis eſſent contenti. Plutarchus de garrulitate. *Heraclitus vt concordiam ſuaſerit.*

Quo turbam oſtenſo, &c.] In eo nōnullis fortaſſe σκοτεινὸς habēdus eſt Heraclitus, ſed certè hac ambage, & ſymbolis aphonis plus fortè perſuaſit, quàm alius quiſpiam oratione prolixiſſima, ſiquidē πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἐνϱῆμα καὶ νεῦμα πίςιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἥγηται: Plerūque vir cuius perſpecta fides eſt, vno verbo vel nutu longas aliorum orationes ſuperat. Sic enim fidē fecit Amaſidi Pittachus cùm *Magna vis eſt orationis non modò, ſed & geſtus viri boni.*

linguam immolatitiæ victimæ remiſit, tanquam membrum omnium vel optimum, vel peſſimũ. Sic Anacharſis, cùm apud Solonem repertus eſt eo geſtu dormiens, vt dextram haberet admotam ori, ſiniſtram pudendis: vt ſignificaret maiore ſtuſtio & cura linguam eſſe cohibendam, vt pars omnium maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facinus ad concordiã ſuos liberos adhortantis, vel Tarquinij ſuperbi ſumma papauerum capita baculo decutientis huc commemorem, cùm hęc iã vulgò trita ſint? Olim enim cùm nondum Platonis opera, vel Carneadis, aut Chryſippi ſapientia loquax eſſe didiciſſet, omnia breuibus oraculis, aut ſymbolis, interdũque ἀφώνοις, non minus commodè tradebantur, quæ pertinerent ad vitæ humanæ cultũ & informationem. Sed audiamus Plutarchum ea de re ſtudioſè commentario περὶ ἀδολεσχίας differentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται, καὶ θαυμάζονται διαφερόντως, ὡς ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν. ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσι ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις.

Πῇ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ Samius ſectæ celeberrimus auctor

Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui:
Quò prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quenque ſibi.
Quod didiciſſe Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem:
Ne ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent.
Qua ratione, hominum vita regenda fuit.

HVnc Pythagoræ verſiculũ in primis obſeruari diligẽter, & addiſci cuperẽ, ab iis maximè qui ſtudia liberalia ſectantur, & ex iis fructum aliquẽ ſperant vberrimum. Permulti enim ex iis peccant, quòd nõ ſatis attenti ſepta, vt ita dicã, lectionis tranſiliunt; & aliis rebus animũ applicantes, non vidẽt ſe abſcedere ab eo laudabili & ingenuo inſtituto, cui nomen dederunt. Alij ſunt, qui quanquã laborioſi, non ſunt attẽti ſatis, aut adiiciunt animũ ad ea quæ agunt: Alij denique, quanquam multa, & quidẽ ſæpè diuque agant, tamẽ innumerabilia, aut certè multa prætermittunt in tranſcurſu, quæ ad inſtituti laboris perfectionem valde conducerent. Sed præſtat Alciatũ magiſtrũ audire citiùs, qui ita ſuos auditores adhortatus eſt quadã prælectione, ab iiſdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum: Præeat nobis (inquit ille) vetuſtiſſimus Italicæ Philoſophiæ auctor Pythagoras, qui diſcipulos ſuos carmine Græco, quod maximè neceſſariũ adipiſcẽdæ diſplinæ eſſet admonuit, quódque quotidie eos in ore habere iuſſit. Id eſt eiuſmodi: πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; Etenim hæc tria non tã præcepta, quàm oracula vnicuique noſtrûm ſemper ante oculos eſſe debẽt: In primis ſcilicet, nè qua in re aut excidas, aut tranſuerſus ab inſtituto tramite feraris, quod iis cõtingit, qui aliis in rebus, animi intentione occupata, ad ſcholas tamẽ accedũt: vt qui vel amore capti, vel armis rixíſque dediti, vel aleæ luſuíque mãcipati, vel artibus illicitis addicti, ſcholaſtici tamẽ nomen ſeruant. In hos Annæus Seneca veteris Iureconſulti verbis inuehitur: Etiã magna, inquit, pars vitæ elabitur malè agẽtibus, maxima nihil agẽtibus. Qui enim auribus ſolis præſentes, mentẽ aliò intendunt, ij aliud agere Latinis dicuntur. Alterũ eſt, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: ſi verò quid malè vertiſſe viderimus, in futurũ abſtineamus. Etenim

Errores eorum qui literas addiſcunt.

Locus Alciati ex prælectione quadam.

1. Quò trãſgreſſus?

2. Quid agis?

præmium virtutis maximũ ipſa eſt animi voluptas. Iiſce enim iuuenibus, qui in ſophiſticis cauillationibus, vel legum optimarũ ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas, Cuius rei exẽplum in huius anni lectionibus accipi poteſt. Fuerunt florente Romano imperio varij in eorum Republ. magiſtratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconſules, vt Præſides prouinciarũ, vt clariſſimi, vt ſpectabiles, vt illuſtres: & ſi qua alia ſunt huiuſmodi nomina. Hęc hodie mutata Reipub. forma exoleuerunt, nec vllo in vſu permanſerunt, ſed vnuſquiſque iudex eam habet cognominationem, quæ ſibi vel lege municipij, vel Principis ſui diplomate conceſſa eſt. Ideoq; parum refert diutiùs in veterũ magiſtratuum muneribus dignoſcendis verſari. Bartolus certè & veteres non vltra tres aut quatuor lectiones hac in re videntur conſumpſiſſe.

3. *Quid omittis agendum?*

Quòd ſi quis maiorem anni partẽ hoc in argumento tranſigere velit, huic rectè præceptum Pythagoricum inſuſurrabitur, Vide quid agas. Supereſt tertium, ne quid agendũ omittamus. In quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidamq; huius carminis explicationem huc attexere malui, quàm quidpiã aliud comminiſci, aut aliundè minus opportunè inculcare.

Triplex hominum lapſus.

Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe potiſſimùm; aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt pl⁹ quàm deceat; aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori reſpondet illud, πῆ παρέβην; quò tranſgreſſus? alteri verò, τί δ' ἔρεξα; quid feci? tertiò, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

Aurea Pythagoræ carmina.

μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη.

Quæ interpretatus eſt auctor epigrammatis de viro bono, his quidem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quæ prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Præclarus Senecæ locus.

Lepidiſſimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De ira, c. 36. cuius verba nõ piget huc adiicere: Omnes ſenſus per-

ducendi ſunt ad firmitatem. Natura patientes ſunt, ſi animus illos deſinat corrumpere, qui quotidie ad rationem reddēdam vocandus eſt. Faciebat hoc Sextius, vt conſummato die cùm ſe ad nocturnam quietē recepiſſet, interrogaret animū ſuum, quod hodie malum tuum ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, & erit moderatior, quæ ſciet ſibi quotidie ad iudicem eſſe veniendū. Quid ergo pulchrius hac cōſuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur, quàm tranquillus, altus ac liber, cùm aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui, cēſorq́; ſecretus cognoſcet de motibus ſuis? Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatū è conſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, moris iam mei conſcia, totū diem mecū ſcrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo, quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cùm poſſum dicere, Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco, &c. Neque eſt alienum etiam quod relatū eſt apud Apuleiū 1. Florid. de Gymnoſophiſtis loquēs: Vbi ait, mēſa poſita, priuſquā edulia apponantur, omnes adoleſcētes ex diuerſis locis & officiis ad dapē conueniūt. Magiſtri perrogāt, quod factū à lucis ortu ad illud diei bonū fecerit. Hic alius ſe cōmemorat inter duos, arbitrū delectū ſanata ſimultate, recōciliata gratia, purgata ſuſpicione, amicos ex infenſis reddidiſſe. Itidē alius, ſeſe parētibus quidpiā imperantibus obediſſe, & alius aliquid meditatione ſua reperiſſe, vel alterius demōſtratione didiciſſe: denique cęteri cōmemorant. Qui nihil habet ad offerre, cur prādeat, imprāſus ad opus foras extruditur. Hęc Apul. Confer Hieroclis cōmentarium ad carmina Pythag. & Arrianū diſſertationum Epicteti lib. 4. c. 6. huc enim transferre ſingula, nihil attinet. Cæterū Gruē cū lapillo depictā, prudentiæ ſymbolum fuiſſe notum eſt. Docēt enim probatiſſimi auctores, lapillum Grues ideò ferre, dum in ſublime volant, vt illius lapſu explorent, ſupra terrámne an mare volitent: quod ex ſono intelligunt, ac proinde cōfidendū, an vlterius progrediendum ſit. Maximus Tyrius diſputatione 40. lapilli arrepti aliā rationē adfert, nimirū quòd propter imbecillitatē corporis, alaſque parū fultas, inſtar nauis fluitent à ventis impulſæ: quod cùm intelligunt, non antè ſe volatui credunt, quàm lapidem apprehenderint, firmamentum videlicet, vacillaturi volatus, ſalutiſque cuſtodiam. Harum prudentiā cùm non ignoraret cordatus homo Deucaliō,

Apuleius de Gymnoſophiſtis.

Gruis ſymbolum. Gruum volatus.

à diluuij fluctibus ſeruatum aiunt gruum beneficio: quarum quidem ſuperuolitantium clangore admonitus enatauit, teſte Pauſania. Non erit huc conferre alienum, quod ſcitè & ad hunc locum accommodatè Plutarch. retulit lib. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα. ſic enim habet: ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν ὅπως μὴ κατ᾽ οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον· ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρῴρους. σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βράγχια καταστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. id eſt, Illa verò gruum ad ventum aciei commutatio, non vnius, ſed & vniuerſi maritimi generis eſt: ſiquidem & æſtum fluctuſque contrà natãdo niti, & eadem de cauſa aquaticis omnibus mos eſt: cauent quippè ne ventus à tergo incumbens, ſquamas ſubrigat cieátque, atque ita nudatum & exaſperatum corpus vulneret: vnde in ventum, obnixíque fluctibus curſum dirigunt: ſic enim à vertice ſciſſi fluctus & branchias cohibent, & per ſumma delati minus infeſtant, & horrorẽ non incutiunt. Hęc ille. Aſcriberẽ alium locum nõ minùs commodũ ex eo quem ſcripſit ipſemet De animal. ſolertia libro: ſed indicare duntaxat hîc mihi ſatis eſto. Ammian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodam nebulone, eodémque proditore: Ignorabat, inquit, notum Ariſtotelis ſapiẽs dictum, qui Calliſthenem, ſectatorem & propinquum ſuum, ad regem Alexãdrum mittens, ei ſæpe mandabat, vt quàm rariſſimè & iucũdè apud hominem loqueretur, vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ portantem. Ne ſit hoc mirum homines profutura diſcernere non nunquam & decentia, quorum mentes cognatas cœleſtibus arbitramur: animalia ratione carentia ſalutẽ ſuam interdum alto tueri ſilentio ſolent, vt exemplum eſt perquam notum: Linquentes orientem grues ob calorem, plagamq́ue petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Taurum aquilis abundantem, timentes fortiſſimas volucres, roſtra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel neceſſitas extrema clangorem: iiſdemq́ue collibus agiliore volatu tranſcurſis proiiciũt calculos, atque ita ſecurius pergunt, &c. Neſcio an huc conferre auſim Virgilij illud ex 10. Aeneid.

-- qualis ſub nubibus atris
Strimoniæ dant ſigna grues, atque æthera tranant

Cum ſonitu, fugiuntque notos clamore ſecundo.

Vide Plin.lib.10.cap.13.Pierium Hieroglyph.lib.17. & Prouerb.Grues lapidem deglutientes.

Italicæ Samius ſectæ,&c.] Pythagoram Italicorum Philoſophorũ ſectæ auctorem fuiſſe teſtatur Cic.1.Tuſcul.& D. Auguſt.in lib.De ciuit.8.ca.1.Venit autem in Italiã Tarquinio Superbo regnante, tenuítque magnam illam Græciam cùm honore & diſciplina, tum etiam auctoritate. Multáque poſt ſæcula ſic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab inſula Samo denominatus eſt. Huius vitam pete ex Laërtio,Plutarch.Plin.lib.2. Gellio lib. 1.& 4.De huius doctrina Ouid.Metam.15. *Pythagoras.*

Quò prætergreſſus?] Lege Prouerb.Quò tranſgreſſus?

Quod didiciſſe gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc in rebus agendis nobis propoſuit, nimirùm ὡς αἰσχύνεσθαι τοὺς λογισμοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μήτ' ὄρνιθες: vt vereri addiſcant homines rationis participes, ſi deteriores ſe præſtiterint auibus in vitæ actionibus.

mala flamina.]aduerſi & impetuoſi venti.

Prudentes. EMBLEMA. XVIII.

IANE *bifrons, qui iam tranſacta futuraque calles,*

Quique retro ſannas, ſicut & antè, vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quod
Circumſpectum hominem forma fuiſſe docet?

Ianus biceps cur. IAnum biformē ſeu bicipitem veteres quidam plaſtæ & pictores effinxerūt, vel quòd ferinū & ſilueſtrem cultū ſuorum hominū in ciuilē mutarit: vel quòd pater Græcę & Latinæ gentis crederetur: aut quia Solē, quem eundem cum Iano volebant eſſe, cæleſtis aulæ ianitorem putarent, quippè qui eam oriens aperire, occidens verò claudere videretur. Sed tamen id tam celebre, variiſque nominibus decantatū Iani bicipitiū quam plurimi ad ſolertiam prudentiamq; regis retulerunt: ſi quidem prudentis eſt præterita noſce, futuris verò multo antè prouidere: quod ſignificauit Perſius, inquiens: *Prudentis officium.*

O Iani, à tergo quem nulla ciconia pinſit. Terent. in Adelph.
Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt,
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt, Proſpicere.

Typus optimi regis. Et certè hic regis optimi typus eſt, qui cùm cæteris præſit, debet etiam prudentia, aliiſque virtutibus antecedere. Neque enim alia ratione puto Aegyptios oculum in ſceptro regio ſuis hieroglyphicis deſignaſſe, quàm vt in Principibus, ſummíſque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Reipubl. vigilantem ac proſpicientem oculum eſſe debere ſignificarent. Hoc de figmento multi Poëtæ luſerunt, quorum alij ad alia ingenioſè traxerunt. Ouid. 6. Faſtor.

-- Videt Ianus quæ poſt ſua terga geruntur.

Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes alias adfert. Macrob. 1. Saturn. Creditur, inquit, geminam faciem prętuliſſe, vt quæ antè, quæque poſt tergum eſſent, intueretur. Quod procul dubiò ad prudentiam regis, ſolertiamque referendum eſt, qui & præterita noſſet, & futura proſpiceret, ſicut Anteuorta & Poſtuorta, diuinitatis ſcilicet aptiſſimæ comites apud Romanos coluntur. Quò ſpectat adagium, πρόσω καὶ ὀπίσω. A fronte & à tergo: quod eſt diligēter inſpicere, & præterita cum præſentibus & futuris conferre. Eundē fuiſſe Ianum cum Noëo (qui poſt diluuium vitem vinumque adinuenit) auctor eſt Beroſus, (niſi tamen nos fallit Beroſi nomen) quanquam diſſentiat Lilius Gregorius ſub finem Syntag. 4. Sed bicipitij huius cauſam aliam, & eandem penè attulit Plutarchus in quæſtionibus Romanis: Nempè quòd genere Græcus ex Perrhœbia fuerit, atque in Italiam *Macrobij locus.* *Ianus idem qui Noeus.*

profectus,ſedibus apud barbaros poſitis,linguam vitęque rationem mutauerit:ſic enim fama receptum eſt, vel quod Italos,qui ferinis eſſent adhuc moribus,quique iniuſtè viuerēt, ad aliud vitæ traduxerit & reuocarit inſtitutum , ita vt agriculturam & ciuilem cultum eos docuerit. Sic verò ille : διὰ τί τὸν Ἰανὸν διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσι, πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει Ἕλλην ἐκ περραιβίας ἦν (ὡς ἱστοροῦσι) διαβὰς δὲ εἰς ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν, ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν ἰταλίαν αὐτὸς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε.

Imago Iani bifrontis : ſed corona ſpicea in nummis etiam nunc conſpicitur,tributa Pompeio ob curam annonæ, de qua Eriſius in Nomiſmatis : qua ſimilitudine deceptus Theodor. Canterus eandem effigiē Iano tribuit lib.vlt.Variar.lection.

ſannas.]irriſiones ab occipitio diſtorto , & labris contortis. Perſ.1.Satyr.*Occipiti cæco,poſticæ occurrite ſannæ.* *Sanna.*

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA *Cecropiis inſignia præſtat Athenis,*
Inter aues ſani noctua cònſilij.

Armiferæ merito obſequiis ſacrata Minervæ,
Garrula quo cornix ceſſerat ante loco.

Pauciloqui ſapientes.

VErborum parſimonia ſapientes maximè decet, eorũque perſpicacitas in rebus obſcuris & difficilibus agnoſci verſariq́ue debet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & ſtulto prudens, rerumque ſciens, quòd pauciloquus, quodq́ue oculatus in iis ſit, ad quæ alij conniuent, vel oculorum mentis obſcura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei ſymbolum eſt Noctua, olim Athenienſium inſigne; ac Mineruæ ſacra, nimirùm propter oculos cæſios: quod indicat parœmia γλαὺξ ἵπταται: priſcis enim Athenienſibus Noctuæ volatus, victoriæ ſignum cenſebatur. Iuſtin. lib. 23. rei huiuſce cauſam Hieroni duci aſcribit, cui adoleſcenti prima bella ineunti, Aquilam in clypeo, Noctuam in haſta conſediſſe refert. Quod oſtentum, & in conſilio cautum, & manu promptum, Regémque futurum ſignificabat. Alij malunt referre ad nũmum aureum & argenteum in quo inſculpta erat Noctua; Vnde fluxit prouerb. Noctuas Athenas. Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm. 11.

Cur noctua Minerua ſacra & Athenarum ſymbolum.

Sed quorſum hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus ac legibus inſtitutam ſapientia, conſilio maturo, recta prudẽtia firmari ſpreta inani hominum loquacitate. Itidem de ſingulis magiſtratibus, quíque Remp. adminiſtrent, eſt ſtatuendum, qua ratione Demoſthenes, aliíque boni oratores auerſos habebant demagogos, blandóſque concionatores qui vulgi cupiditatibus inſeruiebant: nec minus eos inſectabantur quàm ſophiſtas obſtreperos optimi quique Philoſophi. Certè epigraphes argumentum, quod habet inſtar oraculi *Prudens magis quàm loquax*, poſſem non incommodè illuſtrare Fabij Maximi exemplo, qui quo tempore Annibalem iuueniliter exſultantem ſua patientia fregit, multis conuiciis militari laſciuia impetitus, non ponebat rumores ante ſalutem: niſi occurreret laudatum Eteonici facinus. Is Lacedemoniis præfectus, cùm accepiſſet ſuos milites in inſula Chio annona laborantes tacitè coniuraſſe in inſulares Chios: vtque ſeſe diſcernerent, arundinem manu pileóue circuntuliſſe: cenſuit ille non aperta vi (quod fieri commodè non poterat) agendum: ſed quindecim delectis comitibus per vrbem incedendo, qui primus ei obuiam veniebat arundinem ha

bens, obtruncari iuſſit. Cauſam ſciſcitantibus nihil aliud reſpondebat, quàm id à ſe factum, quòd geſtaſſet arundinẽ. Itaque cæteri cõiurati arundines ſtatim depoſuerũt. Imò Eteonicus Chius cõuocatus ne vllũ quidem de cõiuratione verbũ fecit, ne metũ aut ſuſpicionem iniiceret, ſed pecunias imperauit, quas iuſſit militibus diſtribui, ne quid noui molirentur. Ii ſtatim paruere. Sic paucorũ pœna periclitãtibus multis occurſum eſt. Retulit Xenoph. 2 rerum Græcar.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Rege, & Athenienſes Cecropidas appellari, iam in ſuperiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς ἀθήνας (ne iterũ adhuc repetere cogamur) hoc eſt, Minerua, quæ nomen huic ciuitati impoſuit. D. Auguſt. 18. De ciuit. cap. 9. ex Varrone diuerſum ab aliis ſentit. Vide Platon. in Cratylo. *Athenæ unde nominatæ.*

Armifera Mineruæ.] Minerua ex cerebro Iouis armata proſiliit. Mihi ſuccurrit illud Anacreontis de roſa: *Minerua tota armata è Iouis cerebro proſiliit*

Πολεμοχλόνον τ' ἀθήνην.

κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεὺς, id eſt, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata ſcuto & haſta Minerua: & Ouid. 6. Faſtor.

Creditur armiferæ ſignum cæleſte Mineruæ. Idẽ 2. Amorum, eleg. 6

Viuit & armiferæ cornix inuiſa Mineruæ. Martial. initio epigram.

Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ.

Meminit & in Olympiis Pindar. Ode 7. Armata autem fingitur (ait Phornutus) in ipſo ortu, quòd ſapientia ſuis ipſius præſidiis ſatis inſtructa ſit ad maximas & difficillimas res obeundas. Deinde artium omnium & belli Dea, quòd & diſciplinarum liberalium vſum, & bellorum adminiſtrationem ſine ſapientia mancam, & inanem eſſe intelligimus. Pindar. Scholiaſt. *Armata cur Pallas.*

Armiferæ merito, &c.] Noctuam dicatam fuiſſe Palladi, repudiata cornice, copioſè tradit Ouid 2. Metamorph. Minerua Erichthonium Cecropis filiabus ciſtella viminea incluſum ſeruandum tradiderat, & ne aperirẽt interdixerat. Quod cum neglexiſſent, Coronis factum Mineruæ indicauit, vnde ab eiuſdem comitatu repulſa eſt, & in cornicem mutata. Sic enim conqueritur: *--mihi gratia talis* *Noctua cur Palladi ſacra, reiecta cornice.*

Redditur, vt dicar tutela pulſa Mineruæ,

Et ponar poſt noctis auem, mea pœna volucres

Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.

Cuius poſtrema verba mythologiam habent. Garruli enim, quique nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam poſſunt

cum ſapientibus & cordatis viris habere commercium: quin vbi apud eos aliquid effutierint, tãdem odioſa infamiæ labe aſperguntur, & à conuictu laudato virorum honeſtorum, & virtute inſignium abeſſe coguntur. De noctuæ prudentia Dion. Chryſoſtomus doctè ac lepidè oratione Olympica, quæ eſt 12. Hoc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus ſcribat, Mineruæ noctuam meritò conſecratam, nempe ab Euſtathio ingenioſè ad 1. Iliad. rationem redditã: γλαῦκα ſacram eſſe τῇ ἀθηνικῇ ἀθηνᾷ, διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαυσσειν ταυτότητα: quia nimirum ἀθρεῖν & γλαυσσειν idem ſignificent.

Cornicum & vlularum diſsidium.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum eſſe diſſidium, quarum vel occiſarum ſanguinem permiſceri quidam negant: vt etiam ſi quis confundat, vtrumque ſeorſum diffluere narrent. Aelian. lib. 3. cap. 9. de animalib. perſpicuè idem tradit. ἐπεὶ δ' ἡ γλαὺξ ἐστὶν αὐτῇ (ſupple κορώνῃ) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ᾠοῖς τῆς κορώνης, ἡ δὲ μεθ' ἡμέραν ἐκείνην ταὐτὸ δρᾷ τοῦτο εἰδυῖα ἔχειν τὴν ὄψιν τὴν γλαῦκα τηνικαῦτα ἀσθενῆ

Maturandum. EMBLEMA. XX.

MATVRARE iubent properè, & cunctarier omnes,
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:

Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu:

Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi eſſe poteſt, cauendum à nimia celeritate, atque etiam mora: ſed videndum maximè, vt maturè non modo ſuſcipiamus, ſed & conſectemur quod nobis propoſitum eſt, ne hac vel illac aberrando parte nos quodammodo pœniteat. Plutarch. oratione ad Apolloniũ: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἔπος ᾔνεσαν περισσῶς: Sapientes iſtud quidem, Ne quid nimis, præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis:

Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεειναί:

eo enim vel maximè nomine Ariſtidem vrbe pepulerunt Athenienſes, quòd nimis iuſtus eſſe videretur. Eodem penè modo Epheſij Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico ſecundo, Terentio Varroni, homini iuueniliter exultanti & temerario, datus eſt collega Paulus Aemilius, maturus ætate & conſilio, vt ſua prudentia feruorem alterius temperaret. Sic Fabium Max. creatum aliquando belli ducem memini, eum quidem cunctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprimeret. Id ſi placet ad nimiam quorundam ſtudioſorum induſtriam referre, ſic ſtatuo. Præceptum hîc eſt rebus in omnibus agendis validiſſimum, quo aurea mediocritatis regula commendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum optimè colere: ita ſæpe putatur inutiliſſimum nimio ſe labore conficere. Plantæ aqua mediocri aluntur, immodica ſuffocantur: ſic iuuatur ingenium laboribus ac ſtudiis moderatis; contrà obruitur ſi immoderatè exerceas. Nam vt plerunque luſciniis euenit ob nimium canendi ſtudium, quo mirificè delectantur, vt in eo exſpirent, nempe quas vt ait Plinius, ſpiritus deficiat citiùs, quàm cantus: Ita nonnulli ſtudiis intenti plus quàm par ſit, in ipſo conatu interdum emoriuntur. Cæterùm nulla opera, quanquam ab illuſtri artifice profecta commendatur, quæ immoderata ſit, vt Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidem, vt immenſi laboris: in hoc tamen non laudabat, quòd manum ponere de tabula vix vnquam poſſet, ſignificabat ei nocere nimiam diligentiam; quam etiam in compoſitione Iſocratea reprehendit Fabius: adeò modus in rebus, & certi denique fines ſpectandi ſunt in omni capiendo conſilio, labore ſuſtinendo, aggrediendo, perficiendoque negotio, vt quod ait Flaccus.

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.

Quibuſdam certè in negotiis celeritate opus eſt: mora obeſt. hoc enĩ citat ex neſcio quo Plut. πθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὴν, ἐς αὐτὴν ἔβαλε σκότον: Certaminibus iã propoſitis, cunctatio virtutẽ profundas in tenebras deiicit. Itaque M. Curius Dentatus Conſul, cùm delectum ſubitum coactus eſſet educere, nemóque iuniorũ reſpõdiſſet, cõiectis in ſortẽ tribubus omnibus, Polliæ, quæ proxima exierat, primum nomen extractum vrna citari iuſſit, eo non reſpondente, bona haſtæ ſubiecit. Quòd cùm illi nunciatum eſſet, accurrit ad tribunal Conſulum, collegiumque tribunorum appellauit. At Conſul Dentatus appellationem non recepit, bona eius & ipſum vendidit, non tam feſtinatione pœnæ, quàm præueniendi periculi cauſa, quando res tumultúſque belli moram dilationemque non recepiret, dum interim cognoſceretur de excuſatione aut immunitate. Retulit Val. Max. lib. 6. Aliis in rebus probatur tardum conſilium, vt multo præſtantius: contrà nimium præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat. Sic Lucian. epigramm.

Οὐ βραδύπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων. ἡ δὲ ταχεῖα
Αἰεὶ ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

Maturitas. Sed de his iam ſatis. Virtus ea maturitas appellatur, illa quidem media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius apud Gellium libr. 18. cap. 11. Maturè, inquit, eſt quod neque citius eſt, neque ſerius, ſed medium quiddam & temperatum eſt. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimium cocta, ſed tempore ſuo temperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianam duobus verbis eleganter expreſſit Auguſtus Cæſar: nam & dicere in ſermonibus, & ſcribere in epiſtolis ſolitum ferunt σπεῦδε βραδέως per quod monebat, vt ad rem agendam ſimul adhiberetur & induſtriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duobus contrariis fit maturitas. Sic Poëta Neptunũ inducit diſceſſum ventis imperantem, vt & citò diſcedant, tanquam fugiant, & tamen ſtandi mediocritatem in regreſſu teneant, tanquam maturè, id eſt, temperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipſo diſceſſu claſſi noceãt, dum raptu nimio tanquam per fugam redeunt. Cæterùm id duabus notis Hieroglyphis ob oculos ponitur. Telum enim vel ocitatis agilitatiſque

Auguſti dictum.

Telum quid.

tatiſque indicium eſt, vt explicat lib. Hieroglyph. 42. Pierius. Remora autem impedimentum & tarditatem deſignat, idem libro 30. Alij rem plane eandem ſignificantes, Delphinũ Remoræ adiunxerũt, vt Paul. 3. Pontif. Max. Alij anchorã Delphino copularũt, vt Ald⁹ Manuti⁹ nobilis typographus. Eraſmus Prouer. Feſtina lentè, id plurib⁹ explanauit: in quod vberrimum copioſæ orationis quaſi fluuium congeſſit. *Remora quid.*

echeneide.] Remora, vel echeneis à ſiſtendis nauibus ſic appellata, παρὰ τοῦ ἔχειν τὰς ναῦς, ναῦς, de qua in ſequentibus opportunius. *volitant ſpicula miſſa manu.*] Ouid. ferè ſic 1. de Ponto, eleg. 4. *---Sarmatica ſpicula miſſa manu.*

Neſcio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa nympha Virgilius in decimo: *fugit illa per vndas*

Ocyor & iaculo, & ventos æquante ſagitta.

In deprehenſum. EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM *quacunque fugis, te perſequor: at nunc*
Caſsibus in noſtris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere noſtras:
Ficulno anguillã ſtrinximus in folio:

ALlegorica proſopopœia in quẽuis deprehenſum, & fugacẽ, qui ob ſcelera notatus ſemel atque iterum è manibus iudicũ ſublatus, & pro temporis occaſione ſubterfu- *Fugax tandẽ depr chẽſus.*

giis vſus, non tamen poſſit effugere & expedire ſeſe, ſi tãdem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè poteſt illuſtrari nobilibus hiſtoriis, de Perſe, Pſeudophilippo, Iugurtha, qui Romanorum infeſtiſſimi hoſtes dolis, fraudibus, ſubterfugiis vſi, vt vix capi poſſe viderentur, tandem tamen ſuccubuerunt: ſed libri ſunt in omnium manibus. E multis quæ occurrunt, vnum ſublegere placet ex Iuſtino. Hanno Carthaginiẽſis adeò diues erat, vt cæteros ciues opibus anteiret, is de occupando regno cogitauit, ſed interfecto primùm ſenatu: quod machinatus ſimulatis filiæ nuptiis, plebi in porticibus publicis, Senatui ſuas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis ſenatores tectiùs enecaret, & ita Remp. inuaderet. Quo tamẽ conſilio nefario per miniſtros detecto, magiſtratibus placuit ſcelus declinari, non vindicari; periculum enim erat ne plus negotij exhiberet res cognita, quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt, vt modus nuptiarum ſumptibus ſtatueretur. Quo conſilio præuentus Hanno, ſeruitia concitat, rurſusque conſtituta cædibus die, cũ iterũ ſe proditum vidiſſet, munitum caſtellum cum viginti ſeruorum millibus occupauit, ſed comprehenſus eſt ad extremum, dum ſibi conatur Afros & Mauritanos conciliare. Virgis cæſus effoſſis oculis & manibus cruribuſque fractis, necatus eſt: corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Filij quoque cognatique, quanquam innoxij vltimo ſupplicio affecti. Sed ne ſim longior, id & opportunè torqueri poteſt in eos qui fallacis ſunt fidei, quique crebrò furtim ſe ſubducunt ab iis, apud quos verum dicere neceſſe habeant: vti pleroſque (heu nimium multos) noſtra hac tẽpeſtate vidimus, qui aliud in ore promptũ habent, aliud in pectore clauſũ tenẽt, quod de Catilina Saluſtius ait; ſicque imponere aliis aſſueuere, vt non vereantur perfricta fronte pertinaciùs obſiſtere iis quos ſibi iuſtè interdum aduerſari norũt. Quod & accõmodari poteſt in pertinaces quoſdã & refractarios qui diuinis oraculis demũ in noſtrã ſententiã pertrahuntur, cũ nihil morentur humana. Ducta eſt ſimilitudo à natura anguillæ; quæ quia ſit lubrica, facilè contineri nequit, niſi folio fici ſcabro & aſpero. Lege prouerb. Cauda tenes anguillam: & Anguilla in ſtrigmento, in Eraſmicis & Iunij adagiis.

Anguilla lubrica.

Ficulno anguillã: &c.] Alluſio ad Prouer. Folio ficulno anguillam, cui poteſt videri aliud finitimum quod refertur ab aliis Inter Orci cancros adhærere: pro arctè irretiri, vt nu

la pateat effugij ratio.

Cuſtodiendas virgines. EMBLEMA XXII.

VERA hæc effigies innuptæ eſt Palladis: eius
Hic Draco, qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data: ſic lucos, ſacráque templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Peruigili laqueos vndique tendit amor.

PHidias clariſſimi nominis ſtatuarius, Palladis ſimulachro Draconem appoſuit, quẽ pedibus Dea comprimeret: quæ ſignificabat virgines & puellas (fuit enĩ Pallas virginitatis nu mẽ) peruigili cura continendas eſſe, vt ea ratione ſit optimè muliebri pudicitiæ conſultum. Nunquam eſt enim cõmittẽdum vt otio ſeſe dedant, aut plus quàm ſatis eſt, vagẽtur, quã doquidẽ eo ſexu nihil fragili⁹ ſit aut imbecillius. Val. Maximus lib. 6. refert exemplũ lõgè præclarum de Publio quodã Mænio, qui ſe pudicitiæ acerrimũ vindicem præſtitit. Nã in libertũ ſuum, quãquam admodum gratum ſibi animaduertit, quòd filiæ ſuæ iã nubili oſculum dediſſet: cũ præſertim non libidine, ſed errore lapſus videri poſſet. Et quidẽ pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ ſẽſib⁹ caſtitatis diſciplinã in *Cur Palladis ſimulachrum Draconem premeret.*

generari magni æſtimauit, eíque tam triſti exemplo præcepit: vt non modò virginitatem illæſam, ſed etiam oſcula ad virum ſincera perferret. Sanè Draco à viſu, quem acutiſſimũ habebat, nomen apud Græcos habuit, id eſt παρὰ τοῦ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι eſt, acutiſſimè video: vt & ὄφις, ſerpens, ab ὀπτί-λω; ideoque Palladi ſacer eſt, quia vocabulum id παρὰ τοῦ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiamque hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Porròquòd hîc ſcribat veram eſſe Mineruæ virginis effigiẽ, nec tamẽ explicet ꝑ partes, ſed Draconẽ tantũ adiungat, vigilantiæ veluti miniſtrum, non videtur alienum, ſi Deæ panopliam ſubiecero. Puella igitur armata virum ſapientem aduerſus omnes animi perturbationes ſe armantem, & vitiis animo forti reſiſtentem ſignificat. vel quòd virtutem ſuis ipſius præſidiis inſtructam ſatis eſſe intelligimus, vti iam dictum eſt. Galeam habet criſtatam in capite, quod referendum eſt ad iudicium, & conſtantiam, qua vel maximè ſapientis cerebrum, arx & propugnaculum animi, potiſſimum valeat: haſtam verò longam quòd oratione percutiat eminus. Scutum chryſtallinum viri ſapiẽtis magnam ſolertiam repræſentat, qua ſeipſum haud aliter intus diiudicat, quàm ſi in ſpeculo chryſtallino ea quæ externa ſunt, contempletur. Sed illud Gogoneo capite terribile apparet, quòd formidinis & terroris imaginem eſſe volunt: quam alij pectori Palladis appingunt, quia ſapiens in pectore terrorem habet, quo aduerſarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictam eſſe vult Phornutus, quòd malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quod ſapientia ſit multiplex, ſeu quòd tecta & operta ſit, neque cuilibet ſeipſam conſpiciendam præbeat. Candidus in eo color ſimplicitatem reſpicit: aureus internitens, vim ſapientiæ fulgurantem: purpureus fulgorem penetrantem. γλαυκῶπις ideò eſt, καὶ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δεινῶς ἀνδρείη, quòd vt illuſtris eſt & conſpicua, vt quidam volunt, ſic & formidabilis. Nonenim tam cæſios habet oculos, vt acutè nõ videat: ὀξὺ γὰρ δερμὸν. vnde & ὀφθαλμῖτις καὶ ὀπτιλέτις dicta, tẽplumque habuit à Diomede poſitum, nomine ὀξυδερκοῦς ἀθηνᾶς. Cæterùm alij, & Homerus maximè, tradunt eam glaucis eſſe oculis & cæſiis: qua ratione huic conſecrentur Dracones, & Vlulæ, nimirùm ob ſimilitudinem oculorũ acutiſſimo enim viſu eſt Draco, & quandam excubandi vigilan-

Draco vnde nomen habet

Cur armata Pallas.

Galea.

Scutum.

Caput Gorgonis in clypeo

Pallium.

Dracones & Vlulæ Palladi conſecrantur.

diſque vim habet, nec venatione capi poſſe videtur. Draconi autem ſimilem eſſe virtutem indagatricem aiunt quæ diligentiſſimè omnia perſcrutetur, rimeturq́ue ſtudio indefeſſo: ideóque ab acuto viſu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præter rem tamen, attexere quod perſpicuè docuit Ponticus Heraclides in allegoriis Homericis: ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀθηνᾶ νομίζεται· σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ συνέσεως ἐπώνυμός ἐστιν, ἀθρηνᾶ τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθροῦσα· διὸ δὴ καὶ παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν· ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, οὐδεμιᾷ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἔκ τε τῆς τοῦ διὸς κεφαλῆς γεγενῆσθαι δοκεῖ. τοῦτον μὲν γὰρ ἀπεφηνάμεθα τὸν χῶρον ἰδίως λογισμῶν εἶναι μητέρα. Quæ coniuncta eſt cum prudentia pœnitudo, iure apud Poëtas Athena, id eſt Minerua nuncupatur. Etenim eius nomen non aliundè ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam ἀθρηνᾶ vocetur, hoc eſt contemplatrix, & nihil non inſpiciens acutiſſimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt: quia prudentiæ vis non perit, neque vlla fœdari macula poteſt. Adhæc putatur è Iouis orta capite: quem locum præcipuè rationum eſſe matrem oſtendimus. Sed hactenus ſatis. Lege Phornutum libr. De natura Deorum, Fulgent. Mytholog. 2. Gyrald. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

innuptæ Palladis.] Hinc παρθένος dicta: eo enim nomine culta eſt in Acropoli Athenienſi: vnde & templum Parthenon. eius autem virginitas puri & incorrupti eſſe ſymbolum, Phornutus ait. *Pallas virgo.*

Cur Diua comes hoc animal.] Huius quidem rei meminit obiter Plutarchus commentario De Iſide & Oſiride.

Lucos, ſacráque templa colit.] nimirùm vt cuſtodię ſymbolum: eadem enim ratione hortis Heſperidum ſeruandis præfectus eſt Draco peruigil.

Innuptas opus eſt, &c.] Phocylidis eadem eſt ſententia: *Virginum cuſtodia.*

Παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
Μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς.
Κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι. id eſt,
Clauſa tibi virgo thalamis ſeruetur honeſtis,
Nec ſinito hanc ad connubium foris vſque videri,
Forma puellarum ſeruata parentibus ægrè eſt.

Quò ſpectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici deflectunt à παραθέειν τῇ μητρὶ, quòd virgo apud matrem ma- *Vnde παρθένος. dicatur.*

nere debeat. quem morem veterũ Heſiodus attigit 2. ἔργων:

Οὔτε δόμοισιν ἔνδοθε φιλῇ παρὰ μητέρι μίμνει.

Sed & Homerus in perſona Penelopes, vult pudicam mulierem vix ſolam in medium procedere, ſed ancillis comitibus ſtipatam, ſic enim ille:

Οὐκ οἴη, ἅμα τῇγε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο. id eſt,

Haud ſola aſt illam duæ famulæ comitabantur.

Val. Maximus exemplũ ſeueritatis memorat in Q. Antiſtio qui vxorem repudiauit, quòd illã in publico cum quadã libertina vulgari ſecretò loquentem vidiſſet. Is enim maluit occurrere incunabulis & initiis culpæ, quàm perfectũ ſcelus vindicare. itidem fecit Sempronius Sophus, nõ alia de cauſa, quàm quòd vxor, ignorante ſe, ludos ſpectare auſa eſſet.

laqueos vndique tendit amor.] γνώμη.

Vino prudentiam augeri. EMBLEMA XXIII.

HAEC *Bacchus pater, & Pallas communiter ambo*
Templa tenent, ſoboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur ſoluit: huis vſus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quod ſi qui abſtemius odit
Vina, Deæ nullum ſentiet auxilium.

PRo Diis fuiſſe veteribus habitos, qui ſibi beneficiis humanum genus deuinxiſſent, notius eſt ex M. Tullij libris De nat. Deor. Lactantio & Euſeb. quàm vt confirmare ſit neceſſe. Tantùm obiter admonebo, quoſdam Deos iiſdem olim templis & aris fuiſſe cultos; vt Cererem & Neptunum, quòd abſque ſale cibi penè omnes inſipidi ſint, refert Plutarch. Sympoſ. 4. Vt Herculem & Muſas, quia Euandrum literas docuit Hercules, idem teſtis eſt in quæſtion. Rom. Sic denique Mercurium iuxta Venerem ſtatuere, vt oſtenderent matrimonij voluptatem maximè orationis indigere: itemque Suadam & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellent, perſuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quoſdam Græcos, nomine peculiari Deos nuncupatos eſſe συνναοὺς, quibus delubrum commune fuit. ij etiam dicti ὁμοχέται vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricôs Syneſio epiſt. 1. συνναὸς ἡ ποιητικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ. Romæ etiam in inſcriptione priuatæ cuiuſdam domus, teſte Fabricio, Διὶ ἡλίῳ μεγάλῳ σαράπιδι, καὶ τοῖς συνναοῖς θεοῖς. De his verò ſatis. Plinius autem libro 23. ait, Vino ali vires, ſanguinem coloremque hominum, & mentem augeri cum nobilioribus partibus. Gellius libro 15. cap. 2. ex Platonis ſententia, vinum ingenij fomitem eſſe refert, virtutiſque incitamentum, ſi mens & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatum ſic emendat Gellius: Sed enim, inquit in primo & ſecundo De legibus, non vt ille nebulo opinabatur, ebrietatem iſtam turpiſſimam, quæ labefacere, & minuere hominum mentes ſolet, laudauit: ſed hanc largiorem paulò, iucundioremque vini inuitationem, quæ fieret ſub quibuſdam quaſi arbitris, & magiſtris conuiuiorum: ſobriis, non improbauit. Nam & modicis honeſtiſque inter bibendum remiſſionibus refici integrarique animos ad inſtauranda ſobrietatis officia exiſtimauit: redditque eos ſenſim lætiores, atque ad intentiones rurſum capiendas fieri habiliores, hæc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanaſſe ſuſpicor, Vinum acuit ingenium. Commodè itaque ἄγαλμα proponit Bacchi, & Palladis, eodem altari erectis, vt nimirùm ſignificetur prudentiæ incrementum eſſe aliquod, ſi Bacchi, id eſt, vini generoſi, ſed moderati, vſus acceſſerit. Etenim vinum promptiſſimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: itaque & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Ad hæc

Qui Dij veterib⁹ habiti.

Dij multi iiſdem aris poſiti.

Vini vis.

Plato quatenus vinum laudet.

Cur Bacchus & Pallas eadem ara locarentur.

Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda.

Et Aeſchylus, poëta clariſſimus, non niſi inter pocula tragœdias ſcripſiſſe fertur. Quid plura? Narratur & priſci Catonis, Sæpè mero caluiſſe virtus. Præterire non poſſum quod ſcribit Athenæus Dipnoſoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum: cauſam verò adiicit; ὡς λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ mulier vinum biberit, lateat. Ea cauſa maximè puto ab eodem Gellio ſcriptum lib. 13. cap. 11. Conuiuarum numerum à Gratiis ad Muſas deſinere. Sic veteres Bacchum Muſis adiunxerũt, quia vino non minimùm vires ingenij excitentur: quam ob cauſam laudata ſunt hominum veterum ſympoſia: eoque nomine Homerum puto ſuos Heroas, ipſumque Vlyſſem inter pocula de rebus longè ſeriis facere differentem, quod Virgil egregiè imitatus eſt. Scio quid Plutarchus ſentiat quo loco diſputat, An ſit inter pocula de rebus grauibus diſſerendum: ſed locum indicare mihi ſatis eſt ad alia properanti. Videtur porrò Alciati carmẽ confictum ex agalmate illo διονύσου καὶ ἀθηνᾶς lib. 4. Epigram. Græcorum, quod tale eſt:

Εἰπὲ τί σοι, ξυνὸν καὶ παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες
  Καὶ πόλεμοι, παρὰ σοὶ δ' εὔαδον εἰλαπίναι.
Μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μεταλλᾶ,
  Ἴσθι δ' ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω.
Καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. εἶδεν ἅπας μοι
  Ἠῶος δμηθεὶς ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
Καὶ μερόπων δὲ φυὴν ἐγεραίρομεν ἣ μὲν, ἐλαίῃ.
  Αὐτὰρ ἐγὼ γλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
Καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
  Λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν πάτρειον, ἣ δὲ, κάρη.

Quem dialogiſmum ſic Latio donatum reperi:

Dicito quid commune tibi eſt cum Pallade? namque
  Spicula ſunt illi, ſed tibi vina ſacra.
Talia ne temerè Diuos ſpectantia quæras,
  Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi curæ, tum belli gloria, & iſtud
  India teſtatur robore victa meo.
Prodeſt illa viris ſucco frondentis oliuæ,
  Pocula ſed noſtro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos eſt paſſa dolores
  Femur ego ſolui, ſed caput illa patris.

Bacchus pater.] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, Apollo pater. Liberum autem patrem nominatum aiunt, quòd cùm in India bellaſſet, multas ſecum feminas abduxiſſet, quę Bacchæ dicebantur.

Bacchus cur Pater.

ſoboles vtraque vera Iouis.] Bacchus Iouis ex Semele filius, de quo poſtea. Pallas ex Iouis capite nata, vt ſuperiùs expoſitum eſt. Suſpicor hoc in loco non temerè Bacchum vnà cum Minerua coniungi, & vtrumque ſobolem Iouis dici: vt notet duo præſtantiſſima munera homini à Deo conceſſa, quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia; alterum ad corporis vires inſtaurandas, nempè vinum, pertineat.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati.

ille femur ſoluit.] Hoc vberiùs in ſequentibus.

huic vſus oliui.] Olea Mineruæ tribuitur, quòd ſemper vireat, & aliquid ſemper habeat glaucedinis, & quòd oleum nihil contineat humidi admixtum, ſed ſemper ſincerum & ἀκήρατον perſeueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui ſertum oleæ aſſignẽt, quòd arbor hæc pacis ſit ſymbolum; ideóque arma ferri dicuntur, bellaque ſuſcipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem.

Olea quid Mineruæ ſacra.

inuenit primus at ille merum.] Præter alios quam plurimos, teſtis eſt Plin. 7. cap. 56.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde τὸ ζῆν idem ac τὸ πίνειν, aut πιεῖν ſignificare dicit, id eſt, viuere eſſe bibere.

abſtemius.] à vino abſtinens, temetum, vinum antiquis fuit. Gellius lib. 10. Ouid. Metamorphoſ. 15.

-- gaudétque meris abſtemius vndis. Varro:

Quantoperè abſtemias mulieres voluerint eſſe, &c. Nonius.

Abſtemius.

Prudentes vino abſtinent. EMBLEMA XXIIII.

QVID me vexatis rami? ſum Palladis arbor.
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

VIdetur hîc παλινῳδεῖν: Superiori enim dixit epigrammate, eum qui à vino abhorreat, haud quaquam prudentẽ ſuadere: quod rationibus aliquot, ſi non omninò neceſſariis, ſaltem tamen probabilibus confirmari poteſt. Nunc autem prudentes à vino abſtinere debere ponit. At hæc inter ſe ſic conciliare eſt facile, ſi dicamus prudentis eſſe vino moderatè vti: ſecus enim ſumptum, rationem obturbat, curas, vigoremq́ue animi impedit, vt meritò ceſſerit in Prouerbium, Sapientiam vino obumbrari, ait Plinius. Cuius quidem rei nõ inſcius Ro-

Romulus ſobrius. Matronæ Rom. vinum non attingebant.

mulus, vino ſemper eſt vſus parciſſimo. Capitale fuit Romanis matronis vinum attingere, vnde inſtitutum, vt cognatis oſculum ferrent, reprehendendi cauſa, quò indicium odor faceret ſi bibiſſent. Sed & M. Cato refert non ſolùm probro affectas, ſed mulctatas quoque à iudice mulieres non minùs ſi vino vſæ eſſent, quàm ſi adulterium admiſiſſent. Egnatius Metellus vxorem, quòd vinum bibiſſet, interemit: cuius facti nec accuſatorem, nec reprehenſorem habuit, vnoquoque exiſtimante optimo exemplo illam violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe, ait Val. Max. libro 2. cap. 1. Et ſanè, inquit, quæ-

cunque femina vini vſum immoderatè apetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam teſtis eſt, matronas liberas vino abſtinuiſſe, vt etiam ſeruos, item & ephebos omnes ad annum vitæ triceſimum, quod & apud Maſſilienſes in vſu fuiſſe nonnulli tradunt. Proditum eſt ab Aeliano, lib. 2. cap. 37. De var. hiſt. Zaleuci legem apud Locrenſes fuiſſe, qua ſi quis merũ bibiſſet, niſi valetudinis cauſa medico id iubente, morte mulctabatur. Ex quibus perſpicuum eſt, quàm olim odio habiti ſint ebrioſi, vinoque dediti. Porrò hîc oliua, Mineruæ arbor, vitem increpat, quæ ſuos ramos implicet, & admoueat oliuis. Sumptum eſt autem diſtichon ex eo Græco incerti:

Quibus vinum interdiceretur.

Fons Emblematis.

Παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, βρομίου τί με θλίβετε κλῶνες;
Αἴρετε τοὺς βότρυας παρθένος οὐ μεθύω.

Quod Iambicis dimetris ſic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ, non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Retuli paulò antè monitum Polybij certè graue, λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ vinum biberit mulier, lateat. Bellè conſentit illud Varronis ex Agathone: Virgo de conuiuio abducatur ideò, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. Ouid. 3. artis:

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna eſt concubitus quoslibet illa pati

An verò etiam conciliabimus ad epigrapham huius diſtichi Plautinum iſtuc? Non vinum moderari, ſed vino ſolent, qui quidem probi ſunt.

ſum Palladis arbor.] Plin. lib. 12. cap. 1. & lib. 17. cap. 44. teſtis eſt. Phornutus & Martianus Capella lib. 6.

Mineruæ oliua ſacra, Pacifera dicta: humanis vſibus non polluebatur, nec temerè Deorum aris accendebatur. Græci quidam negabant ab impudicis plantatam creſcere, fructúmue ferre, itaque à virginibus, & caſtis duntaxat inſeri volebant.

botros.] βότρυς, gemma, pro racemo accipitur συνεκδοχικῶς.

virgo fugit Bromium.] abborret à vino.

Bromius autem Bacchus dicitur: παρὰ τὴν βροντὴν refertur, id eſt, tonitru, qui dum naſceretur, eſt auditus, vt fabulantur: vel à βρέμω, fremo: Ouid. Metamorph. 4.

Bacchus Bromius.

— *Bacchúmque vocant, Bromiúmque Lyæum.*

Iuuenal. 6. Satyr.

— *Bromium committere noli.*

& ad rem appoſitè Theogoniæ ſcriptor non inuenuſtus, Pylades:

A ſtrepitu Bromius, *quòd vociferetur Iacchus:*
Quòd curis ſoluat corda, Lyæus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius, his Bacchus pater,
Illis Lyæus vitis inuentor ſacræ.

In ſtatuam Bacchi. DIALOGISMVS XXV.

BACCHE *pater, quis te mortali lumine nouit,*
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoſsida vidit.
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneraq́; etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm ſuperare ſenem?
Muneribus quandoque meis ſi parcere diſces,
Iunior, & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt:

Quos niſi dementeis talia ſigna decent?
Hoc doceo, noſtro quòd abuſus munere ſumit
Cornua, & inſanus mollia ſiſtra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Abſit, an humanis vreris ipſe focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere merſit aquis.
Hinc ſapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, qui vis miſcerier? & qua
Te ſanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aquæ, calicem ſumpſiſſe falerni
Qui cupit, hoc ſumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltrà, alacer, ſed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium, ſunt pendula guttura, dulce
Tu fluis, heu facilè commoda nulla cadunt!

BAcchicæ ſtatuæ profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per Dialogiſmũ, quo demonſtrat incommoditates & damna quæ temulẽtiam conſequantur: nã ex immodica vini potione ebrietas, ex ebrietate furor, quo nihil vel miſerius, vel exitialius videri, nedũ cogitari poteſt. Deinde ſumẽdi vini legem quandã præſcribit omnibus vtilem, & planè neceſſariam. Omnia ſigillatim diligentiùs aperiam, ne quid interturbem. De fugienda ebrietate Plinius fuſum orationis riuulum exprompſit lib. 14. toto 22. ca. Prouerbium, Vinum caret clauo: &, Vinum ſenem, etiam nolentem, ſaltare impellit. Plato 3. De Repub. & 6. De legib. *Vini incommoda.*

Bacchè pater.] Cur Baccho Liberi patris impoſitũ nomen ſit, Plutarch. explicat κεφαλ. ῥωμαϊκῶν libro: quòd nimirùm bibentibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiũtur: aut quia liba exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, i. Liber appellaretur. *Bacchus Liber pater.*

mortali lumine.] humanis oculis, hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuiſſe homines putare.

Praxiteles. *Praxiteles qui me, &c.*] Id Plinius attigit inter plurima Praxitelis opera laudatiſſima lib. 34. ca. 8. Oriundus hic celebris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia dicebatur, & ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

Ariadne à Baccho rapta. *rapientem Gnoſsida.*] Ariadnen intelligit, Minois Cretenſium regis filiam, quæ Theſei amore capta, Minotauri necandi occaſionem ei præbuit, ea lege vt ſe vxorem duceret. Sed eam Theſeus in inſula Naxo ſomno ſepultam reliquit, cuius miſertus Bacchus eam ſibi connubio iunxit, quam in cælo raptam, Coronam Gnoſſiam appellant.

Cur iuuenis Bacchus. *Cur iuuenis. &c.*] Ouid. 3. Faſtorum ſic:

Siue quòd ipſe puer ſemper iuueniſque videris,
Et media eſt ætas inter vtrumque tibi.

& in Metamorph.

-- tibi enim inconſumpta iuuenta,
Tu puer æternus, tu formoſiſſimus.

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter tranſigendos maximè conferat, ſi parciùs, &, vt decet, ſumatur: vel quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag. 7.

Lanugo. *Lanugine.*] Barba molli, à lanæ ſimilitudine, vt eſt in cotoneis malis.

queas Pylium cùm ſuperare ſenem.] Alluſio eſt ad Prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit: cui conuenit illud ex Athenæo:

Vinum inſanire facit. Οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει. hoc eſt,
Inſanire facit ſanos quoque copia vini.

Huc ſpectat quod Plato De legib. 1. ait: nõ ſolùm ſenem fieri bis puerum, verùm etiam temulentum. Per ſenem Pylium συνεκδοχικῶς ſenem quemuis ſapientem hominem intelligit, qualem Neſtorem Homerus celebrat in Iliade. Quem tamen locum de Bacchi iuuenta non de vi, ſed de ætate & tẽpore intelligendum eſſe mihi facilè perſuadeo cum Ioan. Fratre, viro ſanè docto, mirari enim poſſit aliquis Bacchũ iuuenem ſemper videri, cùm ſit ille Neſtore annoſior. Nã & apud Lucianũ Iupiter ridet Cupidinem, qui ſe puerum eſſe iactet, cùm ſit ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ Ἰαπετοῦ. Quam amici hominis explicationem lubens admitto, vt eruditam dignamq́ue quæ probetur omnium calculis.

Tympanum cur adiunctũ Baccho. *Tympana non manibus, &c.*] Tympanum luxuriæ inſtrumentum dicitur à Iuſtino, lib. 30. Suſpicor Baccho tribui tympanum, tanquam hilaritatis ſignum notiſſimum, vel propter

Strepitum inconditum, quem edere interdum ſolent qui vino ſunt onuſti.

Plutarchus de Ptolemæo Iuniore, qui temulentus in palatio, tympano comploſo obambulabat, Graue, inquit, & calamitoſum ſi Cleomenes opperiretur otium diſſolutum Regis Cybelij præſtigiatoris, vbi primùm ille tympanū poſuerit, & tripudiantiū cętus dimiſerit Gręcè ita: δεινὸν γὰρ εἰ Κλεομένης καθῆσθαι μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅταν πρῶτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον.

capiti non cornua deſunt.] Ouid. in Eſtiſt. Sapphus: Cornutus Bacchus.

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis βουκέρως, καὶ δικέρως eſt appellatus. Diodorus in 5. rationē reddit, quòd priùs boues iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipit, quòd audaces vinum reddat. Veteres cornibus prō poculis vſos, & eam ob cauſam Bacchum dici cornutum & temulentum ſcholiaſtæ quidam tradunt.

Hoc doceeo, noſtro, &c.] Sic Plin. ca. 1. lib. 23. Vino modico Vini vſus. nerui iuuantur, copioſiore lędūtur, ſic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur; triſtitiæ cura hebetatur, vrina & algor expellitur, ſomnus conciliatur: Contrà, ſi nimius adhibeatur vini vſus, belluina cornua capeſſimus, & in furorem intolerabilem nonnunquam ruimus.

Hoc doceo, noſtro quòd abuſus, &c.] Non me fugiebat, vnde vini, τοῦ οἴνου, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nempè παρὰ τὸ οἰήσεως τὸν νοῦν ἐμπιμπλάναι, quòd opinione mentem oppleat: vel, vt etymolog. ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hūc locum mihi ſatisfecerit Plutarchi monitum ex 7. Sympoſ. Probl. 10. cuius hæc eſt ſententia: Quod verò ſummum eſt, vt in conſultatione de rebus arduis imprudens atque imperitus rerum ſequatur prudentiores, hoc vinum ebriis adimit. Ideò enim Plato vino nomen ait impoſitum eſſe οἶνος, quòd efficiat, vt qui biberint, ſapere ſe putent, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν. Οἶνος vnde dicatur.

quòd al uſus munere ſumit cornua.] Athenæus lib. 13. οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπανέπλει κακὰ ἔπη καὶ τὰ μαινόμενα: Vino in corpus deſcendente, aſcendunt verba improba & furioſa.

ſumit cornua.] in effuſam prolabitur audaciam. Ouid. 1. Artis: Cornua quid.

-- tunc pauper cornua ſumit. & 4. Triſt.

Iam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi,

Nec mihi ſumendi cauſa ſit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco ſignificat ſe reſipuiſſe, & ab amoris laqueis extricaſſe ſe, ait,

Venerunt capiti cornua ſera meo.

Plato Dialogo De impoſitione nominũ, οἶνον dictũ vult, quaſi οἰόνουν, nempè διὰ τὸ οἰήσεως ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν. quod Horatius 1. Carm. videtur circumloquutione expreſſiſſe:

-- ſæua tene cum Berecyntio
Cornu tympana quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Addis cornua pauperi.

Ouid. 4. Faſtorum:

Mitte pater caput huc, placataque cornua vertas.

Bacchum cornutum quid finxerint. Quo loco admonẽdi mihi ſunt Philologi, Bacchũ veteribus κερασφόρον depictum, id eſt cornutũ, aut cornigerũ: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inueniſſe credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam cauſam hiſtoricam retulit 2. Legum, & poſt eum Athenæus Dipnoſoph. 2. Olim ſoliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis. hinc verbum κεράσαι, pro, vinũ fundere: & κρατὴρ, quaſi κεράτηρ, quod à nomine κέρας deflexum eſt. Pompeius Feſtus ad moralem ſententiam accedit, quòd qui temulenti ſunt, adeò interdum truces apparent, vt cornua habere videantur: & Scholiaſtes Horatij ad Odam 19. ſecundi Carm. ibi,

Te vidit inſons Cerberus aureo cornu decorum.

ait cornua Baccho tribui ſolita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignat.

Siſtrum. *mollia ſiſtra.*] Ebrius ad muſicam, vt aſinus ad lyram. Siſtro dulci & ſonoro inſtrumento in ſacris Iſidis vtebãtur veteres. Martial. *Hæc quatiet tenera garrula ſiſtra manu.*

Ouid. de morte Tibulli. *Quid nos ſacra iuuant, quid nunc Aegyptia proſunt ſiſtra?* De ſiſtro, Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue. Inſtrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutarch. commentario de Iſide retulit: circum erant parua quædam cymbala ſeu tintinnabula, & in eius parte ſuperiore ſculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Iſidis & Nephthys.

Nudus Bacchus. *Quid vult ille color membris, &c.* Nuda fiebant Bacchi ſimulacra, inquit Phornutus, vt naturam vini oſtenderent, quòd arcana detegat. Horat. 1. epiſt. *Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.*

recludit. Rubedo autem colorem ſatis indicat, hincque cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13.

Igneus Bacchus.

Cùm Semeles de ventre parens, &c.] Notiſſima eſt fabula, quã fuſè tractat Ouid. 3 Metamorph. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiiſſe, fabula nimirùm calorem eius & feruorem innuẽte, ait Phornutus: tali enim natura eſt vinum, vim obtinẽs igniparem. Sed apud Poëtas eſt: Femori Iouis inſutũ ad perfectionem veniſſe, quòd ſecundò femoribus vinum matureſcat ac perficiatur, cùm primùm enim maturum eſt, vſui prorſus eſt imperfectum: ſed pedibus calcatũ, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ eſt etiam tum æſtu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus confici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. Prouerb. Perdidiſti vinum infuſa aqua, fabulæ huius origo affertur. Veteres enim merum bibebant, non ſine noxa, donec Staphylius Sirrheni filius docuiſſet vini diluendi rationem. Plato etiam admonebat, Bacchum temulentum Deum ſobriis Nymphis temperandum eſſe, id eſt, vinum aqua miſcendum: quod hoc Epigrammate Meleagri compertius eſt:

Fabula de ortu Bacchi ad quid.

Αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος
 Νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
 Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Id ego ita olim conabar reddere:

Proſilit rapido cùm Bacchus ab igne puellus,
 Eſt Nymphis lotus pulverulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus ſit Bacchus: at illum
 Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

Bacchus Nymphis tẽperandus.

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perſpicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ. ὥς ποτὲ μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας, &c. ait enim Bacchum ſeu Dionyſium μαινόμενον appellatum à Poëta, id eſt, inſanum & furentem, quòd nimio vino inſani homines fiant. Bacchi nutricibus, vites intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per montem Nyſeron: quia conſuetudo fuit aſſeruandi vini cauſa admiſcere marinã aquam. Idem videtur ſentire Athenæus Dipnoſophiſt. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immiſta vinum augeat, & temperet. Priſci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum plu-

Nymphæ Bacchi nutrices.

ribus nutricum Nýmpharum menſuris manſuefactum eſſe ac domitum. Huc adſcribere non piget lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod, ni fallor, è Græco confinxit:

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
Ardebatque vno mater & ille rogo.
Et ſpes nulla ſuper miſeræ ſuccurrere matri,
At puer in flammis non tamen vſtus erat.
Ogygis occurrit, ſed non prius attigit illum,
Succubuit multæ quàm Iouis ignis aquæ.
Ignis abit, ſed non abiit vis ignea prorſus,
Quique cuti ſummæ parcit, in ima furit.
Nympha igitur procul: O puerum ne tangito, clamat,
Quiſquis es; ignis enim eſt, ni priùs imbre laues.

Huc facit illud Plutarch. diſputatione, An ſeni regenda Reſpub. Aquam mero miſcemus, quo Deum furentem (vt cū Platone iſtuc) ſobrio altero caſtigatū temperemus, ὥς φησι πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Idem de philoſophis, qui non minus literatis ſermonibus condiunt apparatum conuiuij, quâm vinum aqua diffuſa diluit, οὐχ ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεράννυντες: non minus Bacchum Muſis, quàm Nymphis permiſcentes. Huc pertinent Cnemonis verba ad Nauſiclem, lib. 5. Aethiop. hiſt. apud Heliodor. καί μοι δοκεῖς καὶ τοῦ δαιμονίου μάλιστα συνιέναι, τὸν ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαθιδρύων, καὶ λόγων ἥδυσμα τῷ ποτῷ συναναχέων. Videris mihi ſacrę rei tenere optimè rationē, qui cōiungis Baccho Mercuriū, & orationis condimentum poculis admiſces. Eiuſdem lege quæſtionem primam Sympoſ. 3.

Hinc ſapit hic liquidis, &c.] Idem eſt illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odyſſ. φ.

-- Οἶνός σε τρώει μελιηδὴς, ὅς τε καὶ ἄλλους
Βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.
Vinum lædit dulce quod & alios
Lædit, quicunque ipſum abundanter capit, neque decenter bibit.

At quę cauſa incuſandi vini, ſi quis damnū inde conſequatur? οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα οὐδὲ ὁ διόνυσος ποιεῖ, τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου. ὃς δ' ἔμμετρα πίνῃ ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & dolorem ait:

Οἷα διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc ſcio à variis accōmodari variè. Referā, ſi com-

modè poſſim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus liber, de Theodoro & Lyſimacho loquens: Cùm, ait, Lyſimachus præterea rogaſſet, num & è patria fugatus eſſet propter ſuorum inuidiam ciuium: reſpondiſſe, Nequaquam, ſed propter excellentiam ingenij, quod patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm non potuiſſet perferre vterũ, Iupiter eam miſeratus, abortiuũ ambuſſit, & inter Deos retulit: ſic cùm patria mea minor eſſet, quàm vt caperet Philoſophũ, bonus quiſpiam, ſiue Deus, ſiue Genius, Athenas in locum fortunatiorẽ commodioremque me tranſtulit, &c.

torret ab igne iecur.] Horat. 4. Carmin.

Commeſſabere maximi,
Si torrere iecur quæris idoneum. Idemque.
-- meum
Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnoſoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Sed nunc me doceas, &c.] Non ſat fuit oſtendiſſe incommoda, *Vino quomodo vtendum.* & ægritudines, niſi remedia quædã adhibeantur. Præceptum itaque eſt de vino tẽperatè ſumendo, nimirùm vt quarta pars aquæ ſemper immiſceatur: quod tamẽ præceptum pro ratione locorum, temporũ & perſonarum ad ἐπιείκειαν reuocandũ eſt. Prouerb. Epiſcythiſare. Athenæum 10. ca. 8. & lib. 15. cap. 15. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis:

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ μήδ' ἐλάχιστον,
Ἔστι γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
Χαίρει κιρνάμενος τρισὶ νύμφαις τέτρατος αὐτός,
Τῆμος καὶ θαλάμοις ἐστὶν ἑτοιμότατος.
Εἰ δὲ πολὺς πνεύσειεν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
Βαπτίζει δ' ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id eſt,

Nec minor eſto modus Bacchi, nec largior æquo,
Hinc mæror mentes occupat, inde furor.
Quartus tres ſecum Nymphas admittere gaudet:
Sic thalamis aptus, coniugioque venit.
Namque ſolet teneros contemnere multus amores,
Et ſomnum morti conciliare parem.

intra heminas] Significat vltra mediocres menſuras nihil adiiciendum, vel ſobriis menſuris vtendum. Neque enim Græcorum veterum bibacitate inſignium, aut Germanorum noſtri huius temporis conſuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

mox ebrius, inde furit.] Gallis veteribus non ebrietas modò, ſed ebrietatis comes rixa & cõcertatio à Platone, aliiſq; quibuſdam notatur. In cuius culpæ ſocietatem Germani à Cornelio Tacito vocantur, parique & vinolentiæ & contentionis appellantur nomine: ſic enim ille: Aduerſus ſitim non eadem temperantia: diem noctemque continuare potando nulli probrum: ſi indulſeris ebrietati ſuggerendo quantum concupiſcũt, haud minùs facilè vitiis, quàm armis vincentur. Crebrę, vt inter vinolentos rixæ, rarò conuiciis, ſæpius cæde & vulneribus tranſiguntur. Hæc Tacit. Obiter adiiciam quod memini legere me apud Firmicum Maternum, auctorem nõ poſtremi nominis, libello quo Paganorum errores conuellit: Lycurgum Thracium idò vites excidi iuſſiſſe, quia vinum in Thracia inſaniam furoremque pareret: quo pertinere puto initium Odes lib. 1. Carm. Horat.

Natis in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Aſtyages apud Xenophontem, cùm Cyrum rogaſſet, quam ob cauſam à vino abſtinuiſſet inter conuiuandum: quia metuerem, inquit, ne in cratere mixta venena eſſent: cùm enim tu ad natalititia amicos adſciuiſti, facilè obſeruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inquit ille? videbam enim vos, ait, neque mentis, neque corporis eſſe compotes.

Res dura hæc nimium, &c.] Dura quidem, iis potiſſimùm, qui ſibi omnia effuſè licere volunt.

Gramen. EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalemque mora.
Occulit inflexo nidum ſibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos ſic fouet illa ſuos.
Saturno Martique ſacrum, quo Glaucus adeſo
Polybides, factus creditur eſſe Deus.
His merito arguitur nodis tutelą ſaluſque:
Herbaque tot vires hæc digitalis habet.

GRamen herbam, quæ aliis eſt ſanguinaria, celebrat, vt tutelæ, præſidij ſalutiſque ſymbolum. Ex ea enim corona graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita. Sed & proprias quaſdam in ea vires eſſe exemplo eſt Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare ſoleat. Ad hæc Saturno & Marti gramen eſt conſecratum, ne quis eã in minimis habẽdam putet. Poſtremò comeſo gramine Glaucus, Deus marinus eſt habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defenſionem, ſalutemque intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præſidij ſpem voluerimus oſtendere: vt ſi potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quiſpiam in nos malè affectus noxam inferre, nos in legũ tutela,

& iuris noſtri innocentia fiduciam collocando, prouerbiali hoc ſchemate vtemur, dicemúſq; nos gramineas habere frõdes. Vt autẽ varij ſeſe caſus offerunt; ita diuerſis modis iſtuc vſurpari poteſt. Graminis ſymbolum ſignificare mihi videtur certiſſimum ęrumnarum omnium, & infortuniorũ quaſi pręſens alexipharmacum: quod & de diſciplinis humanioribus, integritate animi, aliiſque generis eiuſdem, quorum portus tutiſſimus eſt, intelligi facilè poteſt. De gramine Plin. ca. vlt. 24. lib. Athenæus 7. Et hæc prima mea coniectura fuit, inops quidem conſilij, quod verum fateri cogor, vt ætas in qua minutias haſce commentabar: nunc verò Emblematis huius veram ſententiam repeto ex Feſto Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victũ me fateor ſignificat: quod eſt antiquæ & paſtoralis vitæ indiciũ: nam qui in prato curſu aut viribus contendebant, cùm ſuperati erant, ex eo ſolo in quo certamen erat, decerptam herbam aduerſario tradebant. Citatur ex Attio,

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obſidionali corona, dari ſolitam è gramine teſtatur, quod gramẽ decerptũ erat quo loco obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Summũ enim apud veteres victoriæ ſignũ fuit herbam porrigere victos, hoc eſt terra & altrice humo & humatione etiã cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor eſt, victuſque vocẽ fugit victoris, terrã ac verbenas porrigit. Itaque herbã dare ſiue porrigere gramen, eſt ſeſe fateri victum, agnoſcere victorem, præſidij & ſalutis auctorem revereri.

Corona graminea. *Gramineam Fabio, &c.*] Corona graminea (quę & obſidionalis) duci dabatur ab iis quos quos obſidione liberarat, ait Gellius: eaque fiebat è gramine quod eo loco natum eſſet, intra quem clauſi erant qui obſidebantur. Hanc coronam S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum ſecundo, quòd vrbem Romam obſidione hoſtium liberaſſet. Hac nullam aliã fuiſſe nobiliorem, quæ nunquam niſi ſumma deſperatione daretur, Plinius 22. lib ca. 3. 4. & 5. memorat.

Patres, Senatores. *patres.*] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno eſſe animo deberent, ſic nominati. Salluſt. in Catil. hi vel ætate, vel curæ ſimilitudine, patres appellabantur.

Pœni. *Pœnos Hannibalemque.*] id eſt, Hannibalem Carthaginenſiũ Ducem. Pœni, quaſi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus, quam tamen deriuationem ab aliis vſurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Aeneid.

mora.] cunctatione. Hinc Fabius cunctator appellatus, de Poëta 6. Aeneid. Ennium imitatus, ſic: *Fab. Maximus.*

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Occulit inflexo nidum, &c.] Quibuſdam auibus & belluis herbarum quarundam cognitio eſt à natura inſita, vt quod arte maxima & diligenti obſeruatione homines ipſi ſciunt, hæ naturæ beneficio ſentiant. Quòd autem alauda ſiue galerita nidum ſibi ex gramine conficiat, ex veteri Prouerbio ſic expreſſum eſt à Caſſiano Baſſo ſcholaſtico, lib. De agricultura. Galeritæ, inquit, in gramine nidificant, vnde etiã prouerb. *Animalium quorondam ſolertia. Alauda in gramine nidificat.*

Ἐν κορυδοῦ κοίτα σκολιὴ κέκρυπται ἄγρωστι

Ramoſum gramen nido occultatur alaudæ.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto ſuum luſtrare nidum, impoſitis quibuſdam ramulis graminis, ſicuti aquila callitricho, cornix verbenaca ſupina, turdus myrtho, palumbes lauro, vt ex Zoroaſtre magi. ις γεωπονικῶν retulit literatiſſimus vir Belgij decus Iunius, adagio,

Alaudæ in nido latet gramen.

quo Glaucus adeſo, &c.] Id variis modis ab Athenæo libro 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piſcator fuit Anthenodius, natandi peritiſſimus, qui vel cunctos ſui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam ſolebat è portu ſpectantibus, donec iam extra eorum eſſet proſpectum, enatare. Cùm autem rediret, perſuadebat ſeſe in marinis fluctibus vixiſſe; hincque marinus Deus primùm eſt nominatus. Tradũt alij eum aliquando ob nimiam piſcium, quos ceperat, multitudinem fuiſſe defeſſum, onuſque in media via, abieciſſe: vnũ ex piſcibus moribundum herba guſtata reuixiſſe, & in fluuiũ proſiliiſſe; quod cùm Glaucus obſeruaſſet, eadem herba comeſa, immortalitatem adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comeſa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11. Auſonius: *Glaucus.*

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina guſtatu poſtquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piſcibus herbas
Sumpſit, Carpathium ſubiit nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens ſcrutator operti
Nereos, æquoream ſolitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id reſpexit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro ſalute coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit.)

Num mihi firmari poſſent mea vota, maligno
Impete depulſo morbi? num pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba ſuccis?
Gramine vel Glauci vel priſca Pæonis arte?

Gramen cur Saturno & Marti ſacrū.

Quòd dixit gramen Saturno & Marti ſacrum, Aiſchyrion Samius in quodam Iambo ait: Saturnum ſeminaſſe gramen, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ creſceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carminum:

Te per gramina martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3 Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum ſciens
Aequè conſpicitur gramine Martio:

Seruius nititur cauſam reddere, cur gramen Marti ſacrum ſit: & Ouid. etiam in Faſtis. Reuera gramen & in nominis ratione, & re ipſa, cum Marte aliquam habere ſimilitudinē videtur: nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & ſerpendo duci videntur: & cùm fit caſtrametatio, locus commodus, id eſt planities campi deligitur ab Imperatorum miniſtris, quo loci ſolet eſſe gramen, cuius omnino tollendi vel auellendi nulla ratio eſſe poteſt; ideóque puto ab Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum eſſe, 5. Transformat.

Polybides.

Polybides.] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæſiſſe: ſed hunc, quanquam leuem, ſcrupulum exemerunt proſopographi ex Argonautic. Apollonij ſcholiaſte. Plerique noſtræ Academiæ Pariſienſis viri eruditi mihi pridem ſignificarant, Polybidem Glaucum διὰ τὸν πολὺν βίον καὶ ἰδεῖν, eſſe fortè denominatum, quod ipſum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula. Sed huic tamen coniectaneo vt non planè ſum aſſenſus, ſic neque omninò repugnaui.

nodis] notis ſymbolis.

Digitalis] δακτύλιος, vt Ariſtolochia μάκρα ἢ δακτυλῖτις dicta à digitorum forma qui interſecti ſunt. q. d. herba hæc vires tantas habet, etſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19 Sunt & qui aculeatum gramen vocant trium generum, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &c.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XXVII.

ASSEQVITVR, *Nemeſiſque virum veſtigia ſeruat,*
Continet & cubitum, duráque frena manu.
Ne male quid facias, néve improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

NEmeſeos nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμεσᾶν, indignari, ſuccenſere, iuſtè accuſare. νέμεσις verò apud Latinos nomen non habet, Plinius teſtatur lib 28. cap. 2. & Auſonius eidyllio de Moſella:

--Latiæ Nemeſis non cognita linguæ.

Adraſtia etiam dicta vltrix ſuperborum & arrogantium verborum, τιμωρὸς ὑπὲρ ὄγκον καὶ ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pauſanias Adraſtiam ἀπὸ τοῦ μηδένα αὐτὴν ἀποδιδράσκειν: ἐστὶ γὰρ ἡ παρὰ τοῦ θεοῦ δίκη ἀνέκφευκτός τε καὶ ἀναπόδραστος: quod nimirum ipſam nihil effugiat: nam diuina vltio eſt ineuitabilis, quæque non poteſt effugi. Quo ſenſu puto dictum à Catullo,

--precéſque noſtras
Oramus caue deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te,
Eſt vehemens dea, lædere hanc caueto.

Idem Pauſanias in Atticis, auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimúmque contumelioſis & claræ mentis hominibus ſuccenſere, illosque iuſtè perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodum Nemeſim iuſtitiam interpretentur, cùm cecinit, αἰδὼς καὶ νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquere, & ad immortalium cœtus, euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum ſiſtens, & frenum manu tenens. De qua illud eſt in Græcorum collectaneis lib. 4.

Nemeſis vindex.

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa modum ſerua: hæc admonet, os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

Ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος οὕνεκα; λέξεις,
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.
Contineo Nemeſis cubitum. quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Deus omnia videt.

Plato Dialog 4. De legibus Nemeſim iudicij angelum appellat. cuius ſententia proximè accedit ad noſtram religionē. Nobis enim ex diuinis oraculis verè perſuademus ſupremum rerum omnium opificem nihil latere, nihilque omnino impunè relinquere, quippè qui, vt cecinit Orpheus,

Πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

Idem Tragic. Seneca:

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere,
Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodum veterum in moribus componendis cura, diligentiáque, vt oſtenderent ſuperbiam Deo præ aliis vitiis inuiſam eſſe, dixerunt eos qui hac correpti eſſent non modò cenſura diuina, ſed etiam indignatione puniri: ideóque proprium ad hanc vltionem numen adhibuere, Nemeſeos nomine nuncupatum. Colligere eſt enim è multis, quatuor potiſſimum (ait Ficinus) nempè legem, iudicium, iuſtitiam, Nemeſim. Horum exemplum quiſque noſtrum in ſe habet in mente legem quid agendum ſit, quid non, communi norma dictitantem, & honeſtum quidem ſequendum, eius verò contrarium fugiendum. Habet in ratione iudicium diſtinctiori quadam argumentationum diſcurſione diſcernens, quod in hac vel illa actione poſitum eſt honeſtum eſſe vel

In mente lex.

In ratione iudicium.

turpe. In voluntate eſt iuſtitia, quæ eligat aut proſequatur, quod ratio per mentis leges ſequendũ vel fugiendum dictauerit. Eſt & in imaginatione Nemeſis, quæ turpibus actionibus verbiſque ſuccenſeat ac legitimæ indignetur. Ariſtot. 2. de arte dicendi, νέμεσιν pro animi commotione accipit, & pro virtute, 2. Moralium ad Nicomach. mediam illã quidem inter φθόνου καὶ ἐπιχαιρεκακίαν, id eſt inuidiã & peruerſam lætitiã: definitur itaq; in Rhetoricis, λύπη ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν, dolor ob eius felicitatem, qui ea ſit indignus, quod ita velim apertius explicari. Opponitur miſericordiæ Nemeſis, id eſt indignatio; ſunt itaque quodammodo inter ſe contrariæ: ſed nõ tamẽ propter ſe, at propter res ſubiectas: bonũ enim bono nunquã contrarium eſt. Miſericordia, eſt ægritudo ex alterius miſeria, iniuria laborantis, & is quidẽ affectus naſcitur ex opinione mali, non cuiuſuis, ſed eius tantũ quod vel dolorem, vel interitũ afferat, dolorem quidẽ, vt ſi quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis deſtituatur, aut aduerſæ fortunæ caſu aliquo concutiatur: interitum, vt ſi quem innocentem torqueri, vexáriue videamus. At Nemeſis proſpera fortuna improborũ excitatur. In vtraque dolor quidã eſt: nã miſericordia dolemus innocẽtis afflicti infortunio: Nemeſi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re pleriquefallũtur qui eandẽ eſſe Nemeſim atque inuidiã putant, propter aliquã motuũ ſimilitudinem. Nam inuidia nullum inter bonos & malos diſcrimẽ ponit, ſed bonis alienis cruciatur, ſeu illa dignè, ſeu indignè accidát: & inter æquales ac ſimiles præcipuè regnat. At Nemeſis ægre fert tantũ indignos & improbos opibus & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi cõmotio eſt, vt virtus exiſtimetur, & in probis tantũ viris eſt. Cùm enĩ æquitas poſtulet, vt malis malè, bonis eueniat bene, certè vir probus & iuſtus maximè gaudet, cũ iuſtitia ſeruatur: vt cũ ſceleratos homines, ſicarios, graſſatores, prædatores alioſq; id genus de medio tolli videt: ſic neque minus gaudet quãdo viris bene meritis aliquid optimè ſuccedit. Quę omnia paulo pòſt exẽplis illuſtrabim⁹. De Nemeſi ſic Ammiã. Marcellin. li. 14. ad finẽ: Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorũ impiorũ bonorũq; præmiatrix aliquoties operatur Adraſtia atq; vtinam ſẽper, quã vocabulo duplici etiã Nemeſim appellamus. Ius quoddã, ſublime numinis efficacis, humanarũ mẽtium opinione lunari circulo ſuperpoſitum, vel (vt definiũt alij) ſubſtantialis tutela generali potẽtia partilibus præſidẽs fa-

In voluntate iuſtitia.

In imaginatione Nemeſis.

Locus ex Ammiano.

tis:quam Theologi veteres fingentes Iuſtitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia deſpectare terrena. Hæc vt regina cauſarum,& arbitra rerum, hæc diſceptatrix, vrnam ſortium temperat, accidentium vices alternans, voluntatumque noſtrarum exorſa interdum aliò quàm quò cõtendebant exitu terminans, multiplices actus permutando conuoluit. Eademque neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens, faſtus tumentes incaſſum,& incrementorũ detrimentorumque momenta verſans, vt nouit, nunc erectas mentiũ ceruices opprimit & eneruat, nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit. Pinnas autẽ ideò illi fabuloſas aptauit, vt adeſſe velocitate volucri cunctis exiſtimetur:& prætendere gubernaculum dedit eique ſubdidit rotam, vt vniuerſitatẽ regere per elemẽta diſcurrẽs omnia nõ ignoretur. Sic ille: qui etiam lib. 22. Quẽ ab ima ſorte aduſque iubendum Imperatori penè elatum, ideoque intolerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurẽ (quod dicitur) vellẽs, monénſque vt caſtigatiùs viueret, reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadã egit excelſa. Audiamus etiam Artemidorum, qui lib. 2. Nemeſis, ait, ſemper bona eſt viuẽtibus ſecundum legem, & moderatis hominibus, & philologis: at verò cõtra leges delinquẽtibus, & his qui aliquib⁹ inſidias ſtruũt, & magnas res auſpicantur. Nam impedimento eſſe,& obſtare his quæ inconſultè & præter animi noſtri ſententiam fiunt, Nemeſim vocamus. Quidam produnt, quod Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemeſi Plutarch. diſputatione De iis qui ſerò corripiuntur à numine, multa eruditè collegit, vt & Gyrald. Syntag. 15. & Eraſm. in Prouerb. Adraſtia Nemeſis.

Artemidori locus.

veſtigia ſeruat.] Epigramma Græcorum 1. ἰχναίη eam ob rem dicta, id eſt, veſtigiaria, quæ veſtigia hominũ inſequatur: eſt & quædam ad prouerbium alluſio, ἴχνος μετελθεῖν, & ἴχνη διώκειν: id eſt veſtigiis inſiſtere,& veſtigia perſequi: quod Platoni familiare eſt.

Continet & cubitum, duráque frena.] Hæc temperantiæ ſymbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicôn 36.& 48.

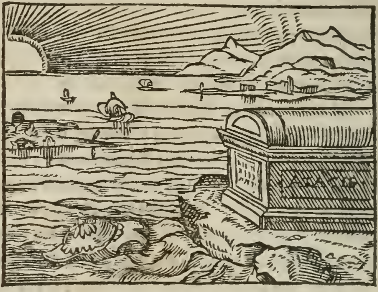
Ne malè quid facias.] Sic tandem Nero poſt multa impia & ſcelerata facinoroſa perpeſſus eſt ſuã Nemeſim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt: cui enim ſenatus coactus fuerat aſſentiri, huius ſtatuæ populus noctu culeum ſuſpendit, palam etiam voces

audiebantur, his conceptæ verbis: Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitum de latis, quàm vt Neronem apud Neronem accuſarent. Tandem poſt miſeram, impiam, & indignam omninò vitam, à ſenatu iudicatus eſt, vt nudus per publicum duceretur, furca eius inſerta capiti, virgis ad mortem vſque cæſus, atque ita præceps de ſaxo daretur, vt retulit Xiphilinus; & Eutropius: Paſſus eſt etiam ſuam, certè vt atrociſſimam ſic iuſtiſſimam Nemeſim Seianus, magno quidem ſed fallaci honore ſub Tiberio iactatus, adeò vt imperatori pro collega haberetur, ſed & Liuia Druſi, filij Tiberij ab eodẽ ſtuprata, & Druſo veneni potione per Eudemum medicum extincto, quòd denique Prætorianos militeſque alios multis ac magnis largitionibus ſibi deuinxiſſet, eoque in principem coniuraſſet, Tiberius hominem non aperta vi, ſed paulatim depreſſum irretiuit, eumque in ſenatu accuſauit. Crimine patefacto Patres ita cenſuerunt; vt Seianus capite mulctaretur, eius corpus in Gemonias proiiceretur, in liberos etiam animaduerteretur: qua de re multa Dio lib. 58. Corn. Tacit. in 5. Val. Max. 9. cap. De improbè dictis & ſceleratè factis, aliique multi.

néve improba verba loquaris.] Demadi peſſimè ceſſit, qui dum funeribus neceſſaria venderet, optaſſe dicebatur vt in hac arte ſua grande maiuſque ſolito lucrum obueniret, itaque damnatus eſt, quia id votum niſi ex mala mente, peſſimoque in Rempub. animo proficiſci iudicatum eſt: adeò ad lucrum non poſſe ſine multorum morte contingere. Retulit Seneca de benefic 6. Sic Theodoro præceptori Ptolomæi Aegyptiorum regis ſua lingua fuit exitio: nam cùm Pompeiũ interfici perſuaſiſſet, quia mortuos non mordere dixiſſet, imò verò ſeſe iactaſſet Cæſare Iulio fortiorem: in Aſia tandem à M. Bruto deprehenſus, meritas pœnas luit, vt eſt apud Plutarch.

Tandem tandem iuſtitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

ÆACIDÆ Hectoreo perfuſum ſanguine ſcutum,
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit:
Iuſtior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum poſſet adire ſuum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce ſepulchra ferit:
Viciſti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas eſt cedere iuſtitiæ.

APparet id ſumptum eſſe ex duobus Epigrammatib. Græcis lib. I. titulo εἰς δίκην: primumque ſic habet:

Ἀσπὶδ' ἀχιλλῆος τὴν ἕκτορος αἷμα πιοῦσαν,
Λαρτιάδης δαναῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
Ναυηγοῦ δὲ θάλασσα κατέσπασε καὶ παρὰ τύμβον
Αἴαντος νηκτὴν ὥρμισεν, οὐκ ἰθάκῃ.
Pelidæ clypeum non æquo ceſſit Vlyſſes
Iudicio, plenum ſanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit, namque natando
Is tumulum Aiacis, non Ithacam petiit.

Quod autem ſequitur, Alciatus ipſe expreſſit, ſed Muſa pau-

lum fuſiore, addiditq́ue poſtremo ἐπιμύθιον:

> Καλὰ Ποσειδάων δικάσει πολὺ μᾶλλον Ἀθήνης,
> Καὶ κρίσιν Ἑλλήνων συγχεῖν ἀπέδειξε θάλασσα.
> Ἀσπὶς ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ, καὶ σῆμα πιάσει,
> Αὐτόν σ' ἐγκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιώτην,
> Ἔρχεο παῖ Τελαμῶνος, ἔχεις σάκος Αἰακίδαο.

Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyſſem coorta eſt nobilis illa, Poëtisque decantata controuerſia, quæ ſanè Aiaci cedere coactus eſſet aſtutus & vafer Vlyſſes, niſi ſua eloquentia tanquam faſcino aliquo iudices Græcos in ſuam ſententiam pertraxiſſet. His tamen armis iniuria & dolo partis non diu potitus eſt malæ fidei poſſeſſor. Retulit enim Pauſanias non poſtremi nominis ſcriptor, ſe audiſſe ab Aeolenſibus, qui Ilium poſt eius euerſionem tenuerunt, de armorum eiuſmodi prodidiſſe iudicio, illudq́ue in primis: Poſt Vlyſſis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempeſtate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miſerorum & afflictorum conqueſtum, Iuſtitia verumq́ue laborat, ſed tandem eluctatur: & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depreſſa veritas emergit, & innocentiæ defenſio intercluſa reſpirat. Et pro Cœlio, exclamat magnam eſſe vim veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiamq́ue, contraq́ue fictas omnium inſidias facilè ſe per ſeipſam defendat. Idem in Sextiana defenſione: Alia quædam ciuem egregium iniqui iudicij procella peruertit, cæteri aut repentina vi perculſi, ac tempeſtate populari, per populum tamen ipſum recreati ſunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatiq́ue vixerunt. At verò qui ſenatus conſilium, qui auctoritatem bonorum, qui inſtituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut concitatæ multitudini iucundi eſſe voluerunt, omnes ferè Reip. pœnas aut præſenti morte, aut turpi exilio pependerunt. Permultis ſanè exemplis confirmari poteſt, pleroſque iudicum iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damnatos, deq́ue honoris gradu deceſſiſſe, qui tandem vita functi, certiſſimis coniecturis inſontes, & ab omni obiecto crimine immunes deprehenſi, concitatam de ſe opinionem non modò abſterſerunt, ſed immortali gloria tandem donati ſunt. Opportunè ergo dictum eſt à Liuio: Veritatem laborare ſæpè, extingui nunquam. Vt

De armis Achillis contentio.

Pauſaniæ locus præclarus.

Veritas & ius, premitur, non opprimitur.

enim quæ falſa ſunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iuſta violentis hominum iniuriis interdum cedunt, ſed tandem emergunt. Rectè Menander:

Ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
Εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἀδίκων
Κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών.
Tempore omni quod iuſtum eſt vincere par eſt:
Vnus vir iuſtus infinitis non iuſtis
Præſtat, Deo & iuſtitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorum hominum ſitu ſqualleāt, eorum tamen virtus nullis vnquam ſeculis obſcurari omninò poteſt. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp. κατακρύπτει δ' οὐ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν, id eſt, Nec pulueris ſitum occulit congenitorum inclytam gratiam.

Aeacidæ.] Achillis: ab Aeaco Telamonis & Pelei patre.

perfuſum ſanguine Hectoreo ſcutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

concio iniqua.] iniuſtum iudicium Græcorum procerum: vel iniqua concio Vlyſſis: quam repete ex Ouidij Metamorphoſ. 13. Concio, tria ſignificare Gellius lib. 18. cap. 7. notat ex Varrio Flacco: locum, ſuggeſtumque vnde verba fierent: item cœtum populi: & orationem ipſam quæ diceretur ad populum.

Ithaco.] Vlyſſi, ab Ithaca patria.

Iuſtior arripuit Neptunus.] aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ ſcutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod poſtea dicet, plus ineſſe piſcibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Controuerſiarum. 7. O maria iuſtiora iudiciis, ô mitiores procellæ patre! Sic Ouid. 1. Triſtium eleg. 4. vbi poëta ſuos labores cum Vlyſſis laboribus comparat:

Cúmque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiuſdem operis elegia vndecima:

Neptuníque minor quàm Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Aeneæ,

Iuſtior eſt animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video Hyperbolem: & quidem mari nihil eſt implacabilius.

dominum ſuum.] Aiacem, qui dominium quidem iure, poſt Achil-

Achillem mortuum, animo retinuerat: poſſeſſionem verò minimè, quam Vlyſſes eloquentiæ viribus obtinuerat.

boat.] clamat. tranſlatè à bobus.

voce.] catachreſis, pro ſono.

Viciſti, &c.] προσωποποιΐα.

Telamoniade.] Aiax Telamonis fili.

Affectus fas eſt, &c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, ad quod illuſtrandum ſuccurrit Aeliani exemplum nobile ex lib. 13. var. hiſt. de Macareo quodam ſacerdote Mitylenenſi, ſed quia liber eſt in omnium manibus, non aſcribam.

Etiam ferociſſimos domari. EMBLEMA XXIX.

ROMANVM *poſtquàm eloquium, Cicerone perempto,*
Perdiderat patriæ peſtis acerba ſuæ:
Inſcendit currus victor, iunxitq́; leones,
Compulit & durum colla ſubire iugum:
Magnanimos ceſſiſſe ſuis Antonius armis,
Ambage hac cupiens ſignificare duces.

Teſtis huius hiſtoriæ poteſt videri Plinius, qui ſic lib. 8. cap. 16. Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello cùm dimicatum eſſet in Pharſalicis campis, non ſine quodam oſtento temporum, *Emblema tractum ex Plinio & Cicerone 2.*

ſpiritus iugum ſubire illo prodigio ſignificante. Plutarchus autem in Ciceronis vita copioſa oratione recenſet interitus eiuſdem cauſas, quibus M. Antonius eum ad necem poſtulauit. Nulla tamen potior fuit, quàm quòd Cicero, cũ ſibi(è re ſua) maximè eſſet opus ſeruire tempori non potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis ſic excanduit Antonius, vt inde omnem, quod aiunt, lapidem mouerit, quo Cicero de medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe diſcedens primò in Tuſculanum veniſſet, indéque tranſuerſis itineribus in Formianum, vt nauim conſcenderet, in altum prouectus eſſet, ventiſque aduerſis agitatus, & vitæ & fugæ eum cepit tædium. Itaque reuerſus in Formianum ab Antonij militibus petitus eſt, & Popilius Lænas (quem aliquãdo Cicero in Senatu defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbentíque immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in roſtris poſitum fuit: quo loco orationes in Antonium Cicero habuerat. Valer. Max. 5. cap. 3. multa Seneca 7. Controuerſ. 2. & Suaſoriarum 6. capite. Seuerus Cornelius fatum hoc planè funeſtum ita deflet:

Abſtulit vna dies æui decus, ictáque luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ.
Vnica ſollicitis quondam tutela ſalúſque
Egregium ſemper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori legum, ritúſque: tógæque:
Publica vox ſæuis æternùm obmutuit armis:
Informes vultus, ſparſámque cruore nefando
Canitiem, ſacráſque manus, operúmque miniſtras
Tantorum, pedibus cuius proiecta ſuperbis
Proculcauit ouans: nec lubrica fata, deóſque
Reſpexit, nullo luet hæc Antonius æuo, &c.

Meminere alij quidam facinoris huiuſce Antoniani, vel potius inſolentiæ pluſquàm nefariæ inſani huius hominis iugatos leones ad currum iungentis. Et hoc quidem certè ſat nobis intelligi datur, nullam eſſe tantam vim, aut firmum animi propoſitum, nullius tam præfractam vocem & ſentẽtiam, quæ non coërceri aut edomari queat. Quoties enim vel libertas vel virtus oppreſſa, & quaſi ſopita eſt tyrannorum violentia? Vltrò ſeſe mihi offerunt exempla longè multa de iis qui indigna & immerita extincti nece à multis iam ante actis annis, deſiderium ſui nobis reliquerunt, vt eorum non poſſimus vel ſine lacrymis, vel iuſto dolore meminiſſe.

Nihil tam durum quod frangi non poſſit.

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cæſarem in ſenatu confoſſum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus, qui tyrannidem perferre non poterant; qui tamen cùm aleam periculoſiſſimi & funeſtiſſimi conſilij ſubiiſſent, longè aliud cecidit quàm putaſſent; tyrannum enim de medio ſuſtulerunt, at ipſam tyrannidem tollere non potuerunt. Statim enim perturbatis rebus, & omnium conſternatis animis eandem potentiam neſcio quo fato M. Antonius occupauit, quanquam moribus & vitæ inſtituto diſſimilis aliiſque partibus Cæſare inferior; cui apertè omni contentione animi reſtitit M. Tullius, & plerique alij nobiles Romani: quos (inito fœdere cruentiſſimo Triumuiratus) proſcripſit Antonius, ex iiſque multos interfecit. Eam quidem quam non modò antè præſentiebat, ſed planè experiebatur inſanam M. Antonij rabiem nõ diſſimulat ipſe Cicero 2. Philip. cùm ait: Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta eſt? afflixit Antonius: deſideratis clariſſimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: omnia denique quæ poſtea vidimus (quid autem mali nõ vidimus?) ſi rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus Antonio. Et deinde ſubiecit: Verſatus in bello eſt, ſaturauit ſe ſanguine diſſimillimorum ſui ciuium. Itemque 3. Philip. ait, cũ in hoſpitis tectis Brundiſij fortiſſimos viros, ciues optimos, iugulari iuſſiſſe, quorum ante pedes eius morientium ſanguine os vxoris reſperſum fuiſſe conſtabat. Certè Plinius lib. 14. cap. 22. Antonium ſanguine ciuium ebrium, & eum ſitientem nominauit. Et hæc quidem fortè ſatis. Quanquam enim ad Emblematis explanationem videamur adduxiſſe quæ ſtudioſo cuique ſatisfaciant: tamen adiiciemus, quod nõ parùm fortaſſe conducat ad materiam ſeu fontẽ carminis huius explanandum. Si enim locus eſt coniecturæ noſtræ dandus (in quo tamen nihil cuiquam velim præiudicatum) videtur id Alciatus duxiſſe potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, ſed (vt pleriſque doctis videtur) corrupto, qui ſic habet: Vehebatur in eſſedo Tribunus, &c. ſequebatur eum rheda cum leonibus, comites nequiſſimi. Nonnulli hîc legunt, leonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatẽ ſectantur, quique cenſoriam virgulam in ſcriptis authorũ meliorum ſubinde adferunt. Quo ex loco ſuum videtur Emblema confinxiſſe Alciat. &, leonibus, legiſſe pro, lenonibus: adhæc non rectè temporum rationem habuiſſe. Si quos moueat Plinianæ

M. Antonius tyrannus.

Fons Emblematis.

locus quem attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè has in parte auſim affirmare.

Tullij laus. *Romanum eloquium.*] κατὰ τὴν ἐξοχὴν Romanæ princeps eloquentiæ vocatur Cicero, vt etiam diſertus artifex Reipubl. adminiſtrandæ à D. Auguſtin. Plinius ſenior eum ſic lib. 7. c. 30. ſalutat: Salue, inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, &c.

Peſtis patriæ. *patriæ peſtis acerba ſuæ.*] Allegorica nefarij hominis, Reíque pub. pernicioſi hoſtis, deſcriptio, quã ſæpè orationibus vſurpat, vt Catilinariis, Poſt reditum, pro Sextio idem orator: vt cùm Clodium aliquando tetram & immanem belluam, ſæpè furiam, ſæpiùs peſtem appellat. Sed & Gabinium atque Piſonem, duas imperij Romani peſtes memini nominatos eadem oratione Sextiana. Sic in Politic. Plutarchus Reipub. hoſtes Ariſtiona, Nabim, Catilinam, peſtes, morbum & vomicam patriæ appellat, id eſt, νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως. ſic Virgil. Aen. 3. Harpyias peſtem & iram Deorum: & 12.

— Turni ſe peſtis ad ora
Fértque, refértque ſonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adiiciam, in eorum maximè gratiam, quos in politioribus literis inſtituimus: quicquid lethale, noxium & damnoſum eſt, id peſtis nomine ſolere appellari. verbum enim peſtis, παρὰ τὸ πεσεῖν: vnde ducta vox antiqua, peſſum. pernicies etiam à pernecando dicta. Salluſtius: Et ſi certa peſtis adeſſet, manſurum potius, &c. Catullus ſeipſum alloquens ita de amore ſuo,

Me miſerum aſpicite: & ſi vitam puriter egi,
Eripite hanc peſtem, perniciémque mihi.

Idem ad Rufum:

Eripuiſti heu heu noſtræ crudele venenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. peſtem paulisper reprimi, & ibidem: Atque delebitur non modò hæc tam adulta Reipubl. peſtis, verùm etiam ſtirps ac ſemen malorum. Idem 2. in Anton. vt Helena Troianis, ſic iſte Reipubl. cauſa belli, cauſa peſtis atque exitij fuit, & Philip. 7. Tetrã & peſtiferam belluam ne incluſam & conſtrictam dimittatis, cauete. Apuleius 5. Aſini aurei, De ſororibus Pſychæ: Sed iam, ait, peſtes illæ, teterrimæque furiæ anhelantes vipereum virus nauigabant. Idem lib. 7. Verùm fortuna meis cruciatibus inſatiabilis aliam denuò mihi peſtem

inſtruxit. Eodem ſchemate dixit idem Apuleius 9. Aſini, De muliere quadam: Sed omnia prorſus vt in quandam cœnoſam latrinam in eius animum confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5. contra gentes, de Ioue loquens? Vt eſſet, ait, criminum ſedes, maledictorum materia, locus quidã expoſitus, in quem ſpurcitiæ ſe omnes ſcenarum colluuionibus deriuarent &c.

iugum.] Nolim prætermiſſum quod notat Pierius 48. Hieroglyph. iugo ſeruitutem ſignificari, & fatigationem, vnde vulgatum illud, Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in ſeruitutem trahere, à bobus ſumpta metaphora. *Iugum quid.*

Ambage hac.] ſignis & mutis demonſtrationibus eiuſmodi. Leones enim iunxit, vt ſignificaret ſe fortiſſimos quoſque ſub iugum miſiſſe. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia multa ſignat: qua de re Pier. Valerianus lib. 1. Ambages autem primaria ſignificatione pro verborum circuitu, & ſententiarum aliorſum tortarum ductu accipi ſolet: at hîc, quantum coniicio, ſchema vel pompam, aut faſtum inſolentẽ arguit, quo tacitè quid ſibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter ſumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excuſandis aut velandis adhiberi nonnunquam ſolet. Liuius 2. Per ambages tegẽs ingenij ſui effigiem, & 9. Vix pueris dignas ambages, ſenes & conſulares fallendæ fidei exquirere, & id quidem trãſlatitiè, propriè verò ambages ſunt flexus & mæandri fluminum, Claudianus itaque Aequoris ambages dixit, ſic ſæpe apud Cornel. Tacitum Annalib. *Leo quid.* *Ambages.*

Gratiam referendam. EMBLEMA XXX.

AERIO inſignis pietate Ciconia nido,
Inueſtes pullos pignora grata fouet.
Taliaq́; exſpectat ſibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus:
Nec pia ſpem ſoboles fallit, ſed feſſa parentum
Corpora fert humeris, præſtat & ore cibos.

Parentibus quantum debeamus.

OMnibus iis qui humanitatis iura colunt, ab ipſa omniũ magiſtra natura perſuaſum debet eſſe quantum parentibus debeant, niſi tamen omnem humanitatem ſibi detrahi patiantur. Siquidem non homines modò arcano aliquo ſenſu pietatis in parentes, ſed & animantium quædam, à quibus abeſt ratio, admonentur. Ciconiæ enim, vt eſt apud Solin. c. 43. Polyhiſt. quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantum & ipſæ à pullis ſuis inuicem aluntur. Quamobrem Aegyptij cùm ſignificarent hominem, qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant, quòd hæ ſoleant genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipſæ fuerint educatæ. Iis enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulũ ſuppeditant: idq́ue quoad reſumptis pennis ſibi ipſis queant ſufficere. Itaque hæ & pie-

Ciconiæ pietas.

tatis, & grati animi ſymbola gerunt, vt videre eſt apud Pierium lib.17 Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores, aut etiam deteriores auibus eſſe. Atqui par eſt eo lubentiùs & alacriùs naturæ nos reddere quod accepimus, nimirum vitam eorum conſeruare tutarique, qui nobis auctores vitę fuerunt: & quo nobilior eſt noſtra conditio, eo affectus debet eſſe paratior ad humanæ vitæ officia obeunda, & pietatem omnem exercendam. Nobis enim ætate iam affectis, & imbecillioribus factis, itidem liberi reſtituent. Nec verò eſt quòd pluribus has naturæ leges commonſtremus, quãdoquidem omnes norint poſt tria illa, quæ ad diuinum cultum ſpectant præcepta primum rerum humanarum decretum eſſe, vt parentes ipſos in honore habeamus: cui & ſpem certumque præmium vitæ longioris adiecit ſupremus ille legis auctor Deus, ad excitandum hominum tarditatem. Heſiodus huc alludens, 1. ἔργων, ſeculum impium deſcribit ab effectis hominum ſceleratorum, qui probro contumeliaque afficient, eoſque ſenio affectos non ſuſtentabũt. Iupiter, inquit, perdet hoc genus hominum, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος ἀνθρώπων οἳ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας,

Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἵγε
Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν
Χειροδίκαι.

Sed vbi eſt illa naturæ vis (ait Caſſiodor. variar. epiſt. 14. lib. 2.) quæ amplexu copulæ deſtinatur ad poſteros? ferarum catuli ſequuntur parentes: à ceſpite ſuo virgulta non diſcrepant: propago vitis propriæ ſeruit origini, & diſcrepat homo à ſuo fuſus initio! Quid dicamus illa beneficia, quæ vel extraneam perſonam poſſunt obligare? Nutriuntur à paruulis: ipſis laboratur: ipſis diuitiæ conquiruntur: & cùm ſibi vnuſquiſque credat abundare quod poſſidet cùm à patribus adhuc quæritur pro altera potiùs ætate peccatur. Proh dolor! non mærebimus eorum affectum, pro quibus ſubire non recuſamus exitium? Maria ipſa ſæuis tempeſtatibus excitata genitoris cura non refugit, vt peregrinis mercibus acquirat quod propriæ ſoboli relinquat. Aues ipſę, quarum vita ſemper in eſcis eſt, naturam ſuam extranea ſorde non maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eiiciens triſtitiam hyemis, lætitiam verni temporis introducens, magnum tradit exemplum pietatis.

Nam cùm parentes eorum pennas ſenio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærendos idonei potuerint inueniri, plumis ſuis genitorum membra frigida refouentes, eſcis corpora laſſa reficiunt:& donec in priſtinum vigorem alis grandæua redierit: pia viciſſitudine iuuenes reddunt quod à parẽtibus paruuli acceperunt. Ideoq́ue non immeritò vita longa ſeruãtur,qui pietatis officia non relinquunt. Hactẽn. Caſſiod. Et hanc quidem naturæ legem, quòd plerumque à ſceleratis quibuſdam naturæ monſtris violaretur, iura ciuilia confirmarunt, vt l. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoſcendis: & de alendis liberis ac parentib. Cod. vbi reſponſum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ea tamẽ alimenta præſtari debẽt pro modo facultatum:& ſi non pręſtentur, captis pignoribus & diſtractis cogetur quis ſatisdare ſententię. Tractauit hoc argumẽtum Baſilius Magnus orationibus *εἰς ἑξαήμερον*. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Ariſtotel. 1. De animal. hiſtoria, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. ca. 4. Prouerb. *ἀντιπελαργεῖν*.

Aerio nido.] alto, ex ſubiecto adiunctum *μετωνυμικῶς*: vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aeria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aëriæ.

inſignis pietate.] Petronius Arbiter Ciconiam pietaticultricem appellauit, hinc in numis Adriani ſculpta eſt, cum inſcriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs ſummo in ſceptro Ciconiæ geſtabant effigiem, imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi eſſe faciendam: ſęuitiam & crudelitatem cohibendam atque comprimendam.

Effigies Ciconiæ in ſceptris.

Inueſtes.] impuberes, & quibus propter teneram ętatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius: de hoc verbo multa doctè Fornerius noſter Selection. 1. cap. 29.

Inueſtes.

pullos pignora.] Appoſitio. Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid. 3. Faſtorum:

Inque ſinu natos pignora chara tenent.

Liberi pignora.

Sic Nouella Valẽtiniani de libertis: Itaque libertus, qui ciuis Romani priuilegium fuerit cõſequutus, ſiue vnicum pignus, ſiue plures cuiuſlibet ſexus habeat filios, cùm mori cœperit, ſoboli ſuæ omnes proprias ſi maluerit facultates ſupremo ſe-

curus dimittat arbitrio. Claudian. I. De raptu Proſerpin. vbi Pluto queritur ſe priuari ſpe ſobolis:

Aſt ego deſerta mœrens inglorius aula
Implacidas nullo ſolabor pignore curas?

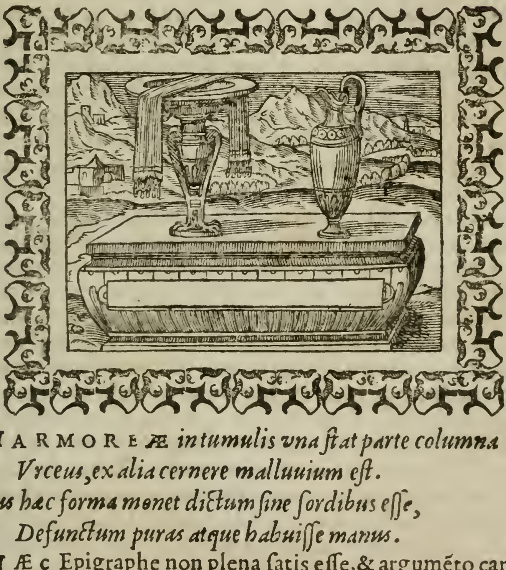
Et paulopòſt de Cerere:

Commendat Siculis furtim ſua pignora terris.

Idem 3. eiuſd. operis,

— reuocat tandem cuſtodia chari
Pignoris. —

Abſtinentia. EMBLEMA XXXI.

MARMOREÆ in tumulis vna ſtat parte columna
Vrceus, ex alia cernere malluuium eſt.
Ius hac forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atque habuiſſe manus.

HÆc Epigraphe non plena ſatis eſſe, & argumēto carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi ſic, *Abſtinentia à muneribus capiundis.* Ceterùm cùm nuper forte fortuna incidiſſem in Ariſteæ Græci ſcriptoris librum, qui eſt De lege diuina, commodè ſeſe locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus. Ille ſic: ἐπηρώτησα δὲ καὶ τοῦ τίνος χάριν ἀπονιζόμενος τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται· διεσάφουν δὲ, ὅτι μαρτύριον ἐστὶ τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν. πᾶσα γὰρ ἐνέργεια *Ariſteæ locus de Iudæorum ritu in manibus abluendis.*

διὰ τῶν χειρῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα:id eſt, Interrogarunt(Iudęos intelligit)cuius rei cauſa manus abluerẽt vota facturi:ſignificarũt illi id fieri in teſtimonium & argumentũ nullius ſceleris perpetrati. Nam quòd per manus omnes conatus ſoleãt expediri, ita pulchrè & ſanctè ad iuſtitiam omnia referebant. Nõnulla ſunt apud Caſſiodorum præclara monita, quæ ad id maximè faciant:ex eo petat qui volet lib.9.epiſt.19.& lib.11:epiſt.8.

Aqualis & malluuium. *Marmoreæ in tumulis.*]Hæ ſunt iudicis æquiſſimi notæ, quibus poſt mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte:malluuium cum mantili in altera depictum, arguit ſepulti hominis in adminiſtranda iuſtitia æquitatem & innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quéque maximè commendant:ſic ab eo ſi abſcedãt, non iudex, ſed im- *Virtutes iudicis.* pius & inhumanus carnifex habendus eſt. Reclamãt enim aduerſus iniquos iudices, & diuinæ & humanæ conſtitutiones, quòd in Republ. bene liberaliterque inſtituta nihil debeat incorruptius obſeruari quàm iudicium, quod lingua ſæpiùs quàm nummis peruerti ſolet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat ſe non intelligere, cur qui ſententiam pecunia corrumpit, pœna dignus ſit:qui autem oratione, laudem ferat. At præcipuè iudicis eſt nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri:debet enim ipſe perpetuò meminiſſe Deũ habere ſe iudicem, cuius oculum nihil effugere aut præterire poſſit. Adhæc, quantum ad ſymbola propoſita ſpectat, malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiũdis *Manus abluere quid olim.* abſtinentiam repræſentant. Manuum ſiquidem abluendarum geſtus olim fuit innocentiæ quædã aperta demõſtratio. Cùm enim quis ſe inſontẽ & immunem à crimine aliquo vellet indicare, ſed nec vllum in eo admittendo aſſenſum præbuiſſe, pręſentibus quibuſdã manus abluebat, vt ex ea manuũ munditie puritatẽ animi declararet. Huc quidẽ ſpectat illud regij Pſaltis, Lauabo inter innocẽtes manus meas: idémque eſt intellectum à peruerſo noſtri Redemptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiã profeſſus, crimenque in Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph.35.

Vrceus. *Vrceus*] Vas terreum aut æneum ad aquam excipiendam aut hauriendam. Malluuium, ſiue pollubrum, vas eſt ſiue lebes ad manus abluendas, quaſi manulauium.

Ius dicere. *Ius dictum.*]Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui ius dicit. Ius dicere ipſorum eſt magiſtratuũ. Cicero pro Flac-

co: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticum: Quippè ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat: & 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus eſſet, vrbe caruit ius non dixit.

Sed id paulò diſtinctius eſt explicandum, ne mihi diem dicant iuris ſtudioſi. Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicẽtis D. de iuriſdic. omn. iudic. Ius dicẽtis, hoc eſt Prætoris, officiũ eſſe latiſſimum. At non modo prętorem intelligimus iuris dicentis nomine, ſed & prężfectum vrbi, vt D. de off. pręf. vrb. l. 1. &, De in ius voc. l. 2. præſidem prouinciæ, l. cùm hi. §. ſed nec mandare, D. de tranſact. & ædilem curulem, qui certis de cauſis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis vſitatum, vt ius dicentis verbo Prætor appellaretur, velut iuri dicundo præ aliis conſtitutus, l. 2. §. populo, D. de orig. iur. At de vrbis prætore id modò intelligimus: alij enim qui creati ſunt Repub. augeſcente, ius non dicebant, ſed tantùm de capitalibus quæſtionib. cognoſcebant, quæ ipſis obuenerãt ſorte, vnde Quæſitores appellati. Ne longior ſim, ita ſtatuo, aliũ fuiſſe à Prætore iudicem, & à ius dicẽte: quod planum eſt ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Poſt. Itaque diſtinguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt ſtipulationem etiam prætoriam à iudiciali: tametſi aliquando iudicis & prætoris nomina confundantur. Etenim temporibus Imperatorum (quo antiqua penè omnia obſoleuerunt vnà cum linguæ Romanæ puritate) iudicum nomine quicunque magiſtratus etiam maiores appellari cœperunt.

puras habuiſſe manus.] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui *Puræ manus.* purè atque integrè vitam tranſigunt: qui neque dolo neque aſtu aliis negotium faceſſunt: qui denique ſunt (vt hîc Alciatus intelligit) ἀδωροδόκητοι, id eſt, à muneribus accipiendis alieni. Horatius paulò deflexit:

— *bene ſi quis*, inquit,
Et viuat puris manibus. Sic dicuntur in Nouell. 8. καθαραὶ χεῖρες.

Bonis à diuitibus nihil timendum.

EMBLEMA XXXII.

IVNCTVS contiguo Marius mihi pariete, nec non
Subbardus, noſtri nomina nota fori,
Aedificant bene nummati, ſataguntque vel vltrò
Obſtruere heu noſtris vndique luminibus.
Me miſerum! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt propriis ſedibus eiiciant.
Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti,
Hus niſi ſint Zetes, his niſi ſint Calais.

QVerela eſt de duobus ſuis vicinis, qui ædificando luminibus ſuis officerent, ſicque ab eis importunæ fatigaretur, vt olim Phineus ab Harpyiis, vt parum abeſſet quin propriis ædibus expelleretur, niſi ſuccurriſſet animi probitas & integritas. Sic enim viri boni ſæpenumero ab importunis dominis deturbantur ſine vlla legum & honeſti ratione, niſi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præſidio, & quaſi ariete vindicentur. Demoſthenes in Calliclem: τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν ἦν γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν: id eſt, Nihil moleſtius eſſe poteſt, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò etiam illud Pindari nō malè quadrabit ex Nemeor. 10. Χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποισι ὁμιλεῖν κρεσσόνων: Periculoſum

eſt contendere cum potentioribus.

pariete.] Proceleuſmaticus, dactyli vice.

ſatagúntque vel vltro, &c.] Arguitur iniuſtus & violentus diuitum animus, à quibus in primis eſt timendum, quippe qui neque ius neque bonum, ſed nec æquũ colunt. Qua ratione puto dictum à Platone 5. legum valdè diuites homines non eſſe bonos. Refert Plutarch. ita quendam dixiſſe Syllæ glorianti: Quomodo vir bonus eſſe potes qui tam magnas opes poſſideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obſtruere noſtris luminibus.] Obſtruere luminibus vicini ἐμποδίζειν τῇ ἀπόψει, eſt ſtructuram aliquam iuxta eius ædificium *Obſtruere luminibus quid.* facere, quæ lumen eidem eripiat. Obſtruere enim luminibus verbum antiquum iuris. Vnde Cicero pro domo ſua: Cùm ille negaret, inquit, primò ſe luminibus eius obſtructurum minabatur: Idem in Bruto: Vt horum conciſis ſententis (de Philiſto & Thucydidé loquitur) interdum etiam non ſatis apertis cum breuitate, tum nimio acumine officit Theopompus elatione atque altitudine orationis ſuæ, quod idem Lyſiæ Demoſthenes: ſic Catonis luminibus obſtruxit hæc poſteriorũ quaſi exaggerata altius oratio. Quod dictum à Cicerone per metaphoram nemo non videt, pro eo quod dixiſſet ſine tropo, impedimento fuit ne orationis Catonianæ lumina viderentur. Rectè Thucydides: πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Ex vicinis malũ bonũ que proficiſcitur. Harpyiarũ verò fabulã Plut. lib. De vſura vitãda, torquet in debitores, qui grauẽtur ære alieno: tolerant enim ac ſuſtinent tanquam Phinæus Harpyias illas pẽnatas paſcentes, &c. ὡς ὁ φινεὺς ἁρπυίας τινὰς ὑποπτέρους βόσκοντας. Referã Alciati verba ex Commentario ad t.t. De verb. ſignific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex volenti lautè ædificare, vt vicinum ad proximæ rei venditionem cogere poſſit, an eum quoque adiuuabit, qui lautum, ædificium perfecit ſed addere illi aliquid deſiderat, puta hortum ampliare, vel impluuium? qua in re cùm ego impeterer, negabam adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita conſtitutum eſſet, & qui ciues ad expolienda ædificia incitarentur, in eo qui iam perfeciſſet, hæc ratio locum non habebat. Paulo poſt ita: Verũ cum non tam iuri meo quàm iudicibus diffiderem, tranſegi, vt veriſſimũ ſit illud Heſiodi, μὴ δ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod vt ait Columella, non ſolùm de boue dicitur, ſed etiã de omnibus partibus rei familiaris; adeò refert non habere

malum vicinum: hæc Alciat.

geminæ quem tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Heſiodum ſe-
Harpyiæ quot, & vnde dictæ. cutus, duas tantùm Harpyias ſtatuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monſtroſæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ, vnde Suidas ait, ἁρπακτικοὺς δαίμονας εἶ(ναι). Sic autem habet fabula.
Phineus. Phineum vxorem duxiſſe Cleopatram, Boreæ & Orythyiæ filiam tradunt; cumque alteram nomine Idæam Dardani filiam ſuperinduxiſſet, eius nefario ſuaſu filios ex Cleopatra ſuſceptos excæcauit: qua de cauſa dicitur & ipſe à Diis excæcatus, in eumque miſſæ Harpyiæ, quæ cibos & menſam eius diriperent, & turpiſſimè fœdarent. Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos
Zetes & Calais. proficiſcentes à rege Phineo ſuſcepti fuiſſent honorificé, vt eum hac intolerabili moleſtia liberarent, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vſque inſulas perſecuti ſunt. Cætera ex 3. Aeneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed quoniam nobis propoſuimus fabulis ipſis allegòricas enarrationes adiicere, non videbitur à re alienum, ſi explanemus
Harpyia quid. quid Harpyiarum nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indicat, Harpyia rapacitatem notat: vnde Harpax, & harpagare verbum apud Plautum. Fulgentius ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis ſterileſcat, nulliúſque ſit frugis: Volucres propter celeritatem qua feruntur qui rapiunt: plumis o-
Cur volucres Harpyiæ. pertæ, quòd latitet quicquid ab iis eruſcatum eſt. Tres vero,
Cur plumis prædita. quoniam primò aliena expetuntur, cui ſuccedit inuaſio, & po-
Cur tres. ſtremò abſcondũtur. Hinc enim nomina è re facta, Aello,
Aello. tanquam ἑλὼν ἄλλο, tollens alienum: Ocypete, citius auferens,
Ocypete. Celænum verò nigrum, Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam,
Celæno. inuidiam & ſuperbiam intelligi velint. Opinor autem hîc Alciatum de induſtria duarum tantùm meminiſſe, vt ad rem ſuam, id eſt, duos vicinos accommodaret. Ille quidem 2. Prætermiſſorum ait, Harpyias ira tonantis aduerſus Phineum impulſas à Poëta fingi, quòd quęcunque maxima oriantur mala iræ diuinæ ſoleant aſcribi: & Theophraſtus haſce tempeſtates, ſterilitates, & alia generis eiuſdem, quæ non vitio terræ, ſed cælitùs proueniunt, ἀπὸ τοῦ δαίμονος αἰτίαν appellat, id eſt, cauſam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyiis requiras, conſule Syntagma 6. Hiſtoriæ Deorum Gyraldi.

Integritas noſtra, &c.] Accommodat fabulam. propriis ædi-

bus cedere cogar,& his expellar,niſi mentis integritate & honeſtate vindicer,meque tuter,vt olim Phineus,Zete & Calai adoleſcentibus fortiſſimis. Vitæ innocentis conſcientia (vt hoc vel obiter adijciam)eſt inſtar muri ahenei, qua nimirum quis ſuſtentatus non eget Mauri iaculis, nec arcu ad retundendas inſidias iniquorum & violentorum hominum.Itaque rogatus Bias quæ vita metu careret? innocens,inquit ,& eius qui ſit ſibi bene conſcius : nam omnes animum innocentem amant & charũ habent,vt eſt apud Pindar.adeò vt innocentem damnare pro grauiſſimo crimine ſit iam olim habitum: ergò, malè ceſſit Archiæ quod Archilochum interfeciſſet: Cæcilio Metello de Dalmatis citra cauſam triumphanti : Attalo regi Aſiæ,quòd inſontes amicos occidiſſet. Sed hæc ſatis: longius enim oratio euagatur.

His niſi ſint Zetes, &c.] Pindarus Pythior.4.

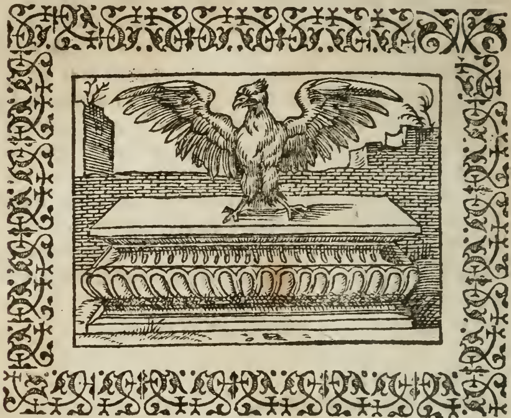
Θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἔν—
Τυεν βασιλεὺς ἀνέμων
Ζήταν κάλαΐν τε πατὴρ Βορέας,
Ἄνδρας πτερ[?]σι νῶτα πε-
φρίκοντας ἄμφω πορφυρέοις. id eſt,

Ridenti animo velociter ornabat rex ventorũ Zeten Calaimque pater Boreas viros,qui alis in tergo mouebantur ambo purpureis. Boream autem ventum eſſe Septentrionalem nemo neſcit,cuius filij dicuntur Zetes& Calais,fictis ingenioſè vocabulis. Ex nominum etymo non eſt dubium quin longè multa peti poſſint,quæ quaſi nos manu ducant ad cognitionẽ rerũ vberiorẽ,& quidem magis apertam. Certè mihi placet *Zetes & Calais,ad quid relata nomina.* ſcholiaſtis Pindari acumen,qui eo loco ζήτην ὡς ζαήτην[?],nempè ἄγαν ἄων,quòd nimium flet, interpretatur:κάλαϊν verò, vt qui καλῶς ἄων,quia leniter flet. At ad rationem phyſicam non vſurpat Alciatus,ſed ad mores conuertit, quò faciliùs ingenioſis hominibus ſuum id carmen oſtentet.

Integritas noſtra,atque animus quæſitor honeſti.

Nam κάλαϊς fortaſſe ἀπὸ τοῦ καλοῦ,quo animi deſignatur integritas:animus autem quæſitor honeſti,eſt ille ζήτης à ζητεῖν nomen habens, quod quærere ſignificat. Idem video poſſe obſeruari facile in Homericis nominibus per multis, & iis perſonis quæ à Platone inducuntur: quæ nomina interdum totius diſputationis argumentum implicant.

Signa fortium. DIALOGISMVS. XXIII.

QVAE te cauſa mouet volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantùm ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta columbæ:
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

Aquilæ pro ſtemmate imperatoris.

HOc ex Epigrammatôn Græcorum libro 3. ſumptum, pulchrè eſt æmulatus: quo ſub nomine Ariſtomenis Imperatorem Carollum V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam, quàm in ſcuto habuit & imperiali ſtemmate, quæ fortitudinis notã præ ſe ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit: ita ille Princeps alios & fortitudine & ſplendore nominis longè antecedit. Epigramma eſt Antipatri, quod huc adſcribere non piget:

Ὄρνι Διὸς Κρονίδαο διὰ χθορε, τεῦ χάριν ἕστας
  Γοργὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβον ἀειςομένους;
Ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ' οὕνεκεν ὅσσον ἄριστος
  Οἰωνῶν γενόμαν, τόσσον ὅδ' ἡμιθέων.
Δειλαί τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήσουσι πέλειαι·
  Ἄμμες δ', ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. hoc eſt:

Nuncia fare Iouis præpesque volatibus ales,

Cur

Cur magni ad tumulum ſidis Ariſtomenis?
Hæc homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum buſta columbæ,
Aſt ego delector fortibus vſque viris.

volucris Saturnia.]quaſi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Virg.in 4. *Iupiter Saturnius*

Nec Saturnius hæc oculis pater accipit æquis.

Sic apud Homerum multis in locis κρονίδης

magni Ariſtomenis.] ἀριστομένης. optimè mentis hominem ſonat, ait Pindari Scholiaſtes, & Pauſan. in Meſſenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planéque ſtupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaſerit. ſed tandem ab eiſdem occiſus, exſecto eius corpore (videndi cauſa) cor hirſutum eſt repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. meminit Dion Chryſoſtom. oratione 35. initio ferè. *Ariſtomenes.*

quantum inter aues.] Collatio parium.

Semideos inter.] Semidei ſunt Heroës illuſtres, & nobiles viri, qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quam proximè acceſſerunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipſis (qui vulgarem opinionem velis remisque conſectati ſunt) in numerum Deórum relati creduntur. Heſiodus: *Semidei.*

Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι--- Ouid. 1. Metamorph.

Sunt mihi ſemidei ſylueſtria numina Fauni,

& Statius in 2. Reges ſemideos appellat. Lucianus in mortuorum dialogis ſub Trophonij perſona, ἥρως, inquit, ἐστὶν ὃ μήτ' ἄνθρωπος ἐστὶ, μήτε θεὸς, ἀλλὰ καὶ συναμφότερον ἐστί. Mitto quæ Plutar. de oraculorũ defectu diſputat, quæq; D. Auguſt. 10. de ciuit. Dei cap. 21. aliíque certè multi retulerunt de heroibus.

Inſideant timidæ, &c.] Columbã pro trepidatione & timiditatis ſymbolo ponere vulgatiſſimum fuit antiquis, nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat: deducitur enim à τρέειν, quod eſt trepidare. Homerus enim ſic: *Columba pro trepidatione.*

Αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι. hoc eſt,
Hæ pauidæ greſſu ſimiles abiere columbis. Ouid. 1. artis,
Vt fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ.

Pierius Hieroglyph. lib. 22. id ſcitè perſpicuèque declarat, *Buſtum.* *buſta,*]ſepulchra. Iuuenal. Satyr. 3.

---portandum ad buſta cadauer.

Ouidius Faſtorum 5.

Compoſitique nepos buſta piabat aui. Et Virgilius

---ſemiuſtaque ſeruant Buſta.

Cicero in Piſonem: Quorum ergo furori niſi ceſſiſſem, in Catilinæ buſto, vobis ducibus, mactatus eſſem. Mortuorum cadauera olim cremabãt, & cineres quæ religioſè aſſeruabãtur, buſta dicebantur, quaſi combuſta. Cicero tamen 3. de legib. buſtum pro mõnumento accipit, vt & Suetonius pro ſepulchro.

Aquila inſigne Romanorum. *Nos aquila.*] Aquilam Romanorum (rerum dominorum) inſigne fuiſſe quam plurimi auctores referunt. Neque verò id ſine cauſa factum coniicio. nam vetuſti quique aquilam auium principem vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permiſiſſe regnum in aues vagas. Obſeruabãt enim *Aquilæ præſtantia.* eius auis præſtantiam virium, eam politam, concinnã, intrepidam, ſtrenuam, liberalem: quæ adiũcta perpetuò fortem debent *Aquilino naſo homines.* Principem comitari. Sed & aquilino naſo homines regios appellarunt, teſtibus Platone & Plutarcho: ita vt Perſæ ad regnum nemini aditum liberum concederent, niſi qui ea nota inſignis eſſet atque Cyrus ille, quem aquilino naſo fuiſſe memorabant. Pyrrhus etiam Epirotarum Imperator, Aqui*Pyrrhus, Aquila dictus.*læ cognomen ſibi datum à ſuis lubens admiſit. Cùm enim milites eum Aquilam appellaſſent, τί γὰρ, inquit, οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος; Quid verò non debeo veſtris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud Thebanos Aquilæ vt ſacræ aues colebantur, vt apud Aegyptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. Imò non auſim equidem tranſilire, Aquilã olim rerũ ſucceſſũ *Aquila ſacræ aues quibus.* proſperarum portendiſſe. ſic enim Iupiter omen optimum cepit, cùm ſibi aduerſus Titanas proficiſcenti apparuit Aquila. Prætermitto lubens quæ prolixa ſunt in Xenophontis commentariis. Certè Aquilam alij referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem ſeſſitaſſe: vnde regnũ Phrygiæ filio Midæ præmonſtratum volunt. Cùm Hiero admodum adoleſcens eſſet, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniiſſet, Aquila ſedit eius clypeo, quod præſagium regni fuiſſe creditur. Tarquinio Romam migrãti Aquila pileum è capite abſtulit: vnde Tanaquil vxor

vaticiniorum perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum ſeptem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit ſeptem Conſularibus oſtenſa. celebratur & Octauij Cæſaris Principatus primùm Aquilæ oſtento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana pranderet, Aquila ex improuiſo panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem ſediſſe dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Aſiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non ſentio mihi ad reliqua pergendum. *Aquila omē*

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. EMBLEMA XXXIIII.

Et toleranda homini triſtis fortuna ferendo eſt,
Et nimium felix ſæpè timenda fuit.
Suſtine (Epictetus dicebat) & abſtine oportet
Multa pati, illicitis abſque tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: ſic ſe continet à grauidis.

Philoſophia Epicteti duobus comprehenſa verbis.

DVobus his verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Philoſopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehendi poteſt. Primò ſiquidem ad patientiam adhortabatur, qua quiſque diſceret tum aduerſos fortunæ caſus, tum etiam laborem æquo animo perferendum: altero, eſſe ab omni luxu, potiſſimumq́ue venereo præcipiebat abſtinendum. Quæ duo præcepta duobus hiſce verbis comprehenſa, ſic Horatius illuſtrauit:

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, ſudauit & alſit,
Aſtinuit Venere & Baccho.

Patientia.

In tolerantia conſtans hominis animus agnoſcitur, quando ſcilicet malis non cedit, ſed contrà audentior exſurgit. Vnica ſiquidem conſtantia hominem ab hominum communi fece differentem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidem, vt doctè cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus & ſocietatem & auxilium ſuum fortis patientia miſceat: virtúſque omnis vidua ſit, quam non patientia firmet. At quantum conducat abſtinentia quantáſque habeat vires, pleni ſunt auctorum libri, plena antiquorum monumẽta, tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locum ſibi ſuo iure vendicet. Hinc apud Lactantiũ triplex ſtatuitur virtutis gradus: primus eſt à malis operibus abſtinere; alter, à verbis malis: tertius, à rerum malarum cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodum Patientia & Abſtinentia duæ virtutes ſunt præ ceteris vtiles, ſic iis oppoſita duo vitia, Intolerantia nempè & Incontinentia, multò omnium grauiſſimæ & exitioſæ maximè dicebantur Epicteto, teſte Gellio lib. 17. cap 19. nempè cùm aut iniurias, quæ ſunt ferendæ, nõ toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat, eáque ſibi imperando atque obſeruando curet, is erit plerunque impeccabilis vitámque viuet tranquilliſſimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc ob oculos ponatur συμβολικὸν adiecit, nempè taurum roboris excelſi patientiſſimum & abſtinentiſſimum animal. Aegyptij enim ſacerdotes cùm fortem & temperantem ſignificare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus. Onerum enim & laborum omnium patientiſſimus eſt, ærumnas nullas detrectat, inſtatq́ue operi herili quãtũlibet ſed & abſtinens eſt;

Abſtinentia

Tauri ſymbolum.

quippe qui poſt vaccæ cõceptum,cũ illa non coëat, vt idem Orus libro 2.literarum Hieroglyph. & Plin.lib. 8. cap. 45. Vide Pierium Valerian.lib.3.Hieroglyphicôn. De aduerſis æquo perferendis animo, quædam Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Conſolatione ad Apollonium. de abſtinentia verò exempla longè multa ſunt apud Val.Max.lib 4 cap.3.

Et toleranda homini,&c.]Huic reſpondet verbũ ἀνέχου. Adhortatio eſt ad patientiam:cui ſimile Virgil.illud:

Quicquid erit,ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.

Et nimium felix,&c.]Publij mimus eſt is:

Fortuna cùm blanditur,captatùm venit.

tum enim maximè timenda eſt,cùm valde proſpera putatur. ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea eſt, quæ cùm ſplendet, frangitur.

Horatianum hocetiam vulgò tritum: *Sæpius ventis agitatur ingens Pinus.* quò videtur reſpexiſſe ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι. τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέ μιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκήπτει βέλεα, φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν.

Epictetus.]Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygiæ, cuius quidem morum & vitæ tanta fuit admiratio, vt lucerna eius fictilis tribus drachmarum milibus penderetur. Circunfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis refertiſſimum, quod eius auditori Ariano tribuitur: continet libellus ille quaſdam diſputationes admodum vtiles & ſuccinctas ad perturbationes animi cohibendas. *Epictetus.*

illicitis abſque tenere manus.]id eſt tenere manus abs illicitis, nam abſque,hic non eſt vna dictio,ſed duæ,conflatæ ex præpoſitione abs,& copulatiua,que,ne quis fallatur.Suadet itaque continendas eſſe manus ab illicitis. notum hoc,

Eſt virtus,placitis abſtinuiſſe bonis.

cui non malè conuenit Ciceronis illud Offic. 1.Bene Pericles, cùm haberet,collegam in pretura Sophoclem poëtam,hique de communi officio conueniſſent,& caſu formoſus puer præteriret,dixiſſétque Sophocles:O puerum pulcrum, Pericles: at enim Prætorem,Sophocles,decet non ſolũ manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.

Sic ducis imperium,&c.] Aegyptij, cùm iudicarent hominem modeſtum,& qui facilè poſſet à malè factis auerti, taurum genu dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu con- *Tauri ſymbolo quid ſignificetur.*

ſtringatur, manſuetum ſe præbet, & vincula conſequentem. Pierius eodem lib. 3.

poplite.] poples, genu eſt curuatura, pars genu oppoſita. Lucanus: *-- niſi poplite lapſo*
Vltima curuati procederet vngula tauri.

In adulari neſcientem. EMBLEMA XXXV.

SCIRE *cupis dominos toties cur Theſſalis ora*
Mutet, & vt varios quærat habere duces?
Neſcit adulari, cuiquámve obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus ſonipes, dorſo excutit omnem,
Qui moderari ipſum neſciat, Hippocomon.
Nec ſæuire tamen domino fas: vltio ſola eſt,
Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

Locus è Demoſthenis interprete.

Ex Vlpiano Demoſthenis interprete, hiſtoriam primi huius diſtichi petitam ſuſpicor. Verba eius non piget adſcribere: ἀλεύας ἀπόγονός τις τοῦ ἡρακλέους θετταλὸς, ἐτυράννησε θετταλῶν. εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραννίδα οἱ θετταλοί, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντες εἰς συμμαχίαν τὸν φίλιππον· εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλε τοὺς ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος, καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοί, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι παγασὰς καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς.

ἄπιστοι θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν μήδειαν. ἢ ὅτι ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ ἀθηναίων πρὸς λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ θουκυδίδης, id eſt, Aleuas quidam ex Hercúlís familia Theſſalus, tyrannide in Theſſalia potitus eſt: deinde huius etiam liberi. Quam cùm Theſſali nec ferre poſſent, & quò ſe verterent, non haberent, Philippi opem petierunt. Is cùm veniſſet, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij nomine gratum ſuum animum declaraturi, vſumfructum Pagaſarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi conceſſerunt. Perfidi autem exiſtimati ſunt, vel propter Theſſalum Iaſonem, quem Medeæ fregiſſe fidem conſtat; vel quia bello Peloponneſiaco, cùm vtraque acies iam ſtaret in procinctu, ab Athenienſibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Hactenus Vlpian. Innaſcitur autem plerunque popularis rebellio, vel ob iniquam magiſtratus adminiſtrationem, vel intolerabilé Principum tyrannidem. Accidit enim plerunque principi rerum gerendarum imperito, quod equiſoni, qui dum equum alioqui violẽtum moderari neſciat, nec cùm ſit opus aut freno, vt ſiſtat, aut calcaribus, vt incitet ad curſum, aut modum teneat, excutitur facillimé, ſeque ex eius manu equus eximit: Eodem modo Princeps importunus, & in ſuos plus æquo ſæuiens, vel etiã omninò regni adminiſtrandi prorſus ignarus, vulgi animos in ſe cõmouet. Eam ob cauſam dicebat Ariſtippus bene ceſſurum Regi & Principi, ſi equitandi artem primùm teneret: etenim ſi alias diſciplinas diſceret, id quidem hominum opera & vigiliis effici, qui tamen ſæpenumerò verum dicere ne quidem audent, vt quod ſciunt odioſum eſſe principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps non modò ex hominibus, ſed ex equo didicerit, qui adulari neſciat, vt homo, nec certè blandiri, vt paraſitus aut ſcurra. Si enim vel ipſe Princeps equum, vt decet, non rexerit, erratum ſtatim equus vindicabit, ſuumq́ue ſeſſorem quicunque ſit, deiiciet. Serio itaque prius ars hæc addiſcenda principi, aut ſeſe indignum reputet, qui in tanto dignitatis gradu ſedeat. Quod præceptum alicubi à Plutarcho literis conſignatum memini ad hunc fermè ſenſum: Qui equos domant, iis primum adblandiuntur, ac molliſſimè tractãt, vt aſſueſcant freno: ſic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc reſpicit grauiter dictũ à Scipione

Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſe debet.

Scipionis cordata vox. Africano maiore, quo, regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupienti exprobrauit, non eſſe tempus, quandoquidem rex ipſe perpeſſus eſſet lupatum & hippocomonem. Quò etiam Stobei ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, ſerm. 44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantùm pullos alit, feroces autem famelicos valere iubet, ſed ambos ex æquo nutrit, magis verò caſtigat alterum, & cogit ſimilem fieri meliori: ſic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: ſed de alimento quidem minus ei proſpiciet; inſtituet verò, & vrgebit eum vehementiùs qui rationi & legi obſtiterit Plutarch. initio De inſtitutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, ſuis non obſequuntur ſeſſoribus. Qui autem indomiti perſtant, nónne ceruice duriſſimi, & animis feroces euaſerunt? Idem *Carneadis apophthegma.* De diſcrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene diſcere, præterquàm equitare: quod his aſſentetur præceptor in exercitatione literarum, ſemper ea probans quæ puer admiſerit, cedens ac ſubmittens ſeſe plus quàm par eſt. Certiſſimum enim eſt, ſæpè ab equo ſeſſorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca ſtudioſis penè omnibus ad manum eſſe ſcio: itaque hîc conſiſto. Nec verò hîc tranſilire poſſum, equum rectè cum populo, nòn quouis ſed ferocienti & qui niſi difficulter freno pareat, ſeſſorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominem deſignari ferocem quidem & animo inuicto, ſed qui tamen obſequatur rationi. Eſt enim equus, animal ferox & ſuperbum, ſed quod hominis leges ſubeat, & quas non egrediatur, vbi paulùm aſſueuerit; vt quod ait Horatius,

Non equitem dorſo, non frenum depellat ab ore.

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen iidem olim curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre:

Idipſum & obſeruatur in Carthaginis hiſtoria: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertum, & hinc gentem fore bello egregiam præmonſtratum eſt: cuius oſtenti ea ſignificatio fuit, facilem victu per ſecula gentem. Addam & hoc, apud Onirocritas & ſomniorum coniectores, caput equi, aſini, canis, ſi in ſomnis apparuerit, ſeruitutem ſignificari. De quibus iam ſatis. Nunc ad hiſtoriam redeo, quam

me non ſtatim eſſe nactum fateor; ſed penè aliud agens tandem reperiſſe.
Cùm enim iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, ſed ſcribendorum me ſatietas aliqua tandem caperet, quippè qui ad ſtudia grauiora feſtinarem, mihiq́ue permulta nondum ſatisfacerent, quòd omninò, ſicuti mihi propoſueram initio, conſilium auctoris detexiſſe non viderer, maximeq́ue trium vel quatuor Emblematon, & huius ipſius in primis, opportunè de iis verba facienti mihi, & ſtudia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctiſſimo ROBERTO VVEDIO, Tornodorenſi, Glareani Loriti quondam auditore, qui per ſeptennium hac in Academia Pariſienſi diligenter & eruditè docuit) mihi venit in mentem, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originem videri hauſtam ex Diod. Siculi lib. 16. ad annum Philippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexãdrum Phereum tyrannum interfecerunt Thebe vxor eiuſque fratres Lycophron & Tiſiphon: quia ex re ſibi gratiam popularem pepererunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapſi, ſæuitiam tantam exercuerunt, vt principes Aleuadæ in Theſſalia nobiliſſimi in eos coniurarint. Quòd verò id per ſe non poſſent, Philippum Macedonium in ſui auxilium aduocarunt: qui profectus in Theſſaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo reſtituit. *Locus è Diodoro Siculo.*

Theſſalis ora.] Regio Theſſalica, id eſt, ipſa Theſſalia.

obtrudere palpum.] Prouerb. Plautinũ, pro eo quod eſt, arte doloq́ue fallere, ſiue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Trãſlatio ab equiſonibus, qui refractariis equis vel manuum plauſu, vel linguę palpo blandiri ſolent. Lege Chiliad. *Obtrudere palpum.*

Regia quem morem Principis.] Occurrit exemplum Conſtãtini Manaſſis, de Imperatore Michaële ab aſſentatoribus miſerè perdito: In fabulis eſt (inquit ille) venatorẽ illũ Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: ſic certè cùm Michaëlẽ ſtipaſſent aſſentatores quidã improbi, effeminati, omninoq́ue malè feriati, in quod exitium miſerũ, in quam malorum lernam eum non coniecerunt! Curtius lib. 8. Non deerat talia cõcupiſcenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes ſæpius aſſentatio, quàm hoſtis euertit. Paterculus 2. hiſtoriæ Rom. De nepote Auguſti Caio: Nec defuit conuerſatio hominum vitia eius aſſentatione alentium, etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt adulatio. *Principes ab aſſentatoribus perditi.*

ſonipes. ſonipes.] equus velox & ſuperbus, à ſonitu pedum ſic dictus.

Hippocomō. Hippocomon.] ab equis ornandis ſeu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis inſtruendis fucato colore, robur inani ſagina mentientibus, ait Quintilian. & Alciat. noſter Comment. in tres poſteriores lib. Codic.

Clementia principis. Nec ſæuire tamen domino fas.] Clementia principem maximè decet, nihilque debet eſſe ab eo tam alienum, quàm nimia cenſuræ ſeueritas, quòd ſi cogant iura & leges in facinoroſum aliquando ſæuire, id efficere debent, non quidem perſonæ, ſed vitij odio.

Lupata. lupata.] frena aſperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à lupinis dentibus ita nominata, qui dentes inæquales ſunt. Ouid. 1. Amorum:

Aſper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian. 2. de raptu Proſerpinæ:

Terruit orbis equos preßis parere lupatis.

& Panegyrico de Probini & Olybrij conſolatu;

— iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidiſque docet ſeruire lupatis.

Obdurandum aduerſus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

NITITVR *in pondus palma, & conſurgit in arcum;*

Quò magis & premitur, hoc mage tollit onus.
Fert & odoratas, bellaria dulcia, glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis „
Qui conſtantis erit, præmia digna feret. „

OCcaſione palmæ arboris, quæ pondere preſſa non flectitur, ſed attollitur, & cuius ſuauiſſimi fructus, nempè dactyli, cum voluptate ſecundis menſis apponuntur: ad laborum & difficultatum perpeſſionem fit adhortatio, ex qua nempè ſimus vtilitatem aliquam non minimam capturi. Locus ſeſe mihi offert Phórnuti Græci ſcriptoris, qui ait, Muſas ex veterum ſententia coronari palma, ob nominis ſimilitudinem, eò quòd Phœnices primi credantur literas inueniſſe. Probabilior autem ratio eſt, quæ ab eo ſumitur, quòd planta hæc tenella ſit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter ſcanditur, fructuſque refert ſuaues admodum, vt non ab re Muſæ coronis vtantur è palma confectis. Græca ſi quis malit, apponam: *στεφανοῦνται δὲ φοίνικι ὡς μέν τινες νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν Φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα, ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ ἐνεργὲς καὶ ἀείζωον καὶ δυσανάβατον καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ.* Nullus eſt certè, qui eruditionis aut famæ laudem maximam aſſequi poſſit, niſi primùm graues & moleſtos labores pertulerit. Id velim ſymbolum bene natis adoleſcentibus proponi, qui aliquando ſtudiorum liberalium difficultate non minimùm deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione intimoque ſenſu deguſtarent, hac vna grata boni ſpe, moleſtias quantumuis acerbas deuorarent. Sanè rebus in agendis propoſita ſemper debet eſſe conſtantia, quæ ſit ærumnæ cuiuſuis firmiſſimum condimentum. Ad id explicandum palmam proponit; cui ſi pondera magna imponas, ac tã grauiter vrgeas & oneres, vt oneris magnitudo ſuſtineri nequeat, non deorſum illa cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur. Idcircò in certaminibus fuiſſe victoriæ ſignum quamplurimi prodidere, hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. cap. 6. ex Plutarch. 8. Sympoſiac. & Plin. 16. cap. 42. Conſtantiæ exempla Val. Maxim. habet lib. 3. cap. 8.

Phornuti locus.

Studioſi deterrentur laborum difficultatibus.

Palmæ natura.

odoratas glandes.] odoriferos dactylos.

Bellaria. *bellaria dulcia.*] πέμματα vel τραγήματα: ſuntque omnia ea quæ ſecundis menſis apponi ſolent. Gellius lib.13.c.11. Locus eſt elegans apud Ioann. Saliſberienſem(auctorem quidẽ non ineptum,&quem nõ ægrè inter optimos fortaſſe haberemus, ſi meliore ſæculo floruiſſet) in Polycratico lib.8.ca.7. Significant bellaria,ait,omne genus menſæ ſecundæ, quoniam ibi ſolẽt apponi quæ pulchriora ſunt & delicatiora. Vritur autem hoc nomine M. Varro. Bellaria, inquit, ea maximè mellita ſunt,que mellita nõ ſunt. Quod fortè eò referri poteſt,quòd vtenti gratiora ſunt ea quæ neceſſitas appetit, quàm quæ irritatio gulę inuenit:hæc ille. Addam & locũ Arnobij aduerſ. gentes lib.7.nam & his verbis bellaria ſignificat. Pulmentorum varietatibus,ait, afficiuntur Dij cælites, vt fieri mos eſt poſt cœnarum ditium & locupletum ſaginas:fruſtilla hęc paruula pro ſuauibus mateolis ſumunt, non quibus famem ſedent,ſed vt palatis admoueant otium, ſeque ipſos plenæ appetitu voracitatis inſtigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congeſta dicat.

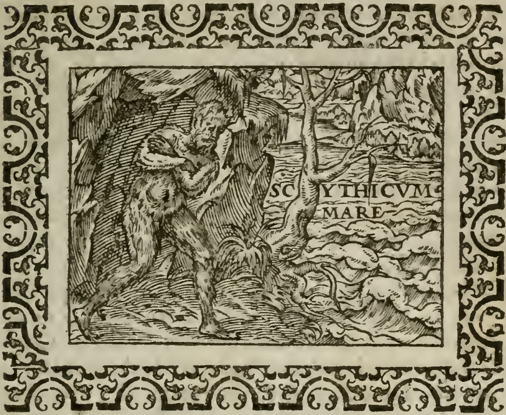
menſas inter.]ἀναστροφὴ, pro inter menſas.

reptans.] nitens & conſcendens,μεταφορά.

mentis qui conſtantis erit,&c.] γνώμη,quæ complectitur totius Emblematis ſententiam. Eam illuſtremus licet exemplo nobili,vt Emblema per ſe quidem lepidum, acceſſione quadam fiat illuſtrius. Admirabilis Q. Fabij Maximi conſtantia omni laudatione ſuperior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numeraſſet,fraudatus ea publicè,tacuit: vt enim parentibus,ſic neque patriæ communi parenti putabat eſſe aliqua occaſione ſuccenſendum. Cùm ſibi dictatori magiſtrum equitum Minutium iure imperij ſenatus æquauit, quanquam queri poſſet,ſiluit tamen. Multis iniuriis, contumeliis, probris laceſſitus, in eodem animi habitu permanſit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de ſe temerè à ſuis ſpargebantur, quòd cum Annibale iuueniliter exultante non confereret manus,aut contempſit aut eluſit, adeò vt ſe inuictum aduerſus iram,ſpem,metumque præſtiterit. Dignus ergo non vna palma Fabius:qui niſi ſe imprimis ſuoſque fortitudine inuictoque robore animi viciſſet, Annibalem potentiſſimum hoſtem vix etiam pugnando retudiſſet.

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

H VNNVS inops, Scythicique miſerrimus accola Ponti,
Vſtus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretioſa tamen ſtragula ſemper habet.
Nam murinæ illum perſtringunt vndique pelles:
Lumina ſola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, ſic ventos temnit & imbres:
Tutus apudque viros, tutus apudque Deos.

EMblema hoc à Iuſtino hiſtorico petitum eſſe, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum deſcriptionem, quam retulit ille lib. 2. euoluerit: Sic enim: Scythis inter ſe fines nulli: neque enim agrum colunt, nec domus illis vlla, aut tectum, aut ſedes eſt, armenta & pecora ſemper paſcentibus, & per incultas ſolitudines errare ſolitis. Vxores liberoſque ſecum in plauſtris vehunt: quibus, coriis imbrium hyemiſque cauſa tectis, pro domibus vtuntur. Iuſtitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum ſcelus apud eos furto *Locus è Iuſtino Hiſtorico.*

grauius: quippè ſine tecto munimentoque pecora & armenta habentibus, quid ſaluum eſſet, ſi furari liceret? Aurum & argentum perinde aſpernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle veſcuntur. Lanæ iis vſus ac veſtium ignotus: & quanquam continuis frigoribus vrantur, pellibus tamen ferinis aut murinis veſtiuntur. Hæc continentia illis morum quoque iuſtitiam dedit, nihil alienum concupiſcentibus. Quippè diuitiarum cupido ibi eſt, vbi & vſus. Atque vtinam reliquis mortalibus ſimilis moderatio & abſtinentia alieni foret. Profectò non bellorum tantum per omnia ſæcula terris omnibus continuaretur: neque plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorſus vt admirabile videatur hoc illis naturam dare, quod Græci longa ſapientum doctrina, præceptiſque Philoſophorum conſequi nequeunt, cultoſque mores incultæ barbariæ collatione ſuperari: tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis. Et hæc quidem Iuſtinus. Quem locum integrum, quia pulcherrimus eſt, aſcribere malui, quàm truncatum. Hinc enim Alciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, vti iam dixi: cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis, ſententiam complectitur, & quaſi animam ingenioſæ picturæ quam ſubiecit oculis. Ea verò ſignificatur, animum hominis pendere non debere ex his quæ caduca ſunt & fortuita, vt potè quæ ſollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant, ſed ea tantùm debere eſſe ſatis, quæ benigna natura ſit elargita, vel quæ ab ingenio proficiſcuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunque terrarum (etiam ſi ab omnibus penè miſerrima cenſeatur) eſſe tutam & ſecuram. Quam ad rem deſcribit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores eſſe opes & facultates quæ nobis inſunt, quàm quæ petuntur aliundè. Genus hoc hominum ſic deſcribi ab hiſtoricis recentioribus animaduerto, ne vel minimùm ſtudioſi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gotthi ex inſulis Oceani Germanici profecti, poſt Gotthos Longobardi, nouiſſimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egreſſi, quæ non longè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: miſera adhuc regio, vt potè quæ ſit ſub cælo frigidiſſimo. Duci Mo-

Biantis apophthegma.

Animus ab externis minimè pẽdens.

Paupertas vbique tuta.

Deſcriptio Hunnorum.

ſcouiæ tributaria: non tamen aurum, argẽtúmue, quibus omninò carent, ſed pretioſas animalium pelles ſabellorum ſciſmorumq́ue pendunt homines. Non arant, non ſerunt, neque panes conficiunt: ferarũ carnibus & piſcibus veſcũtur: aquam potant, ſub tuguriis ex virgultis contextis inter denſas ſyluas humiles habitant: vnde fit, vt homines ſylueſtribus feris commorantes, veſtimentis ſe non laneis neque lineis induant, ſed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo, vrſóve detractis. Nullius ipſis aut auri, aut argenti vſus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinisq́ue corpora communibant. Facilè huc poſſem aggerere nobilem eiuſdem gentis deſcriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè, ſed ſtudioſos admonuiſſe ſat eſt:

accola.] incola, qui aduentitius terram colat.

Vſtus perpetuo gelu.] Vrere etiam frigoris eſt. Virgilius 1. Georgicorum. *Vrere.*

— Boreæ penetrabile frigus adurit.

& Lucanus:

Vrebant montana niues. —

Sic Ouid. 3. Triſtium, eleg. 2.

Plurima me pelago terraque pericula paſſum
Vſtus ab aſsiduo frigore pontus habet.

eodem lib. eleg. 4. ----- *aſtricto terra peruſta gelu.*

ſed & Faſtor. 1.

Vos date perpetuos teneris ſementibus auctus,
Ne noua per gelidas terra ſit vſta niues.

Quanquam tamen verbum iſtud, Vrere, pro moleſtiam exhibere, accipi metaphoricôs, & quidem nõ rarò, palam eſt. Cornel. Tacitus lib. 13. Ambuſti multorum artus vi frigoris: & Feſtus Pompeius lib. 14. ait, primum nomen inde accepiſſe frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Qui Cereris non nouit opes.] qui vſum panis atque vini non habet. Sic Marcellinus: In ſua vita viſu ſunt aſperi, vt neque igni, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbarum agreſtium, & ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur.

Lyæi.] Bacchi, id eſt, vini, ἀπὸ τοῦ λύειν ſic dicti, quòd hominum membra & animos diſſoluat, vti norunt omnes. *Bacchus Lyæus.*

ſtragula.] veſtimenta, pallia: pro lectorum opertoriis aliàs. *Stragula.*

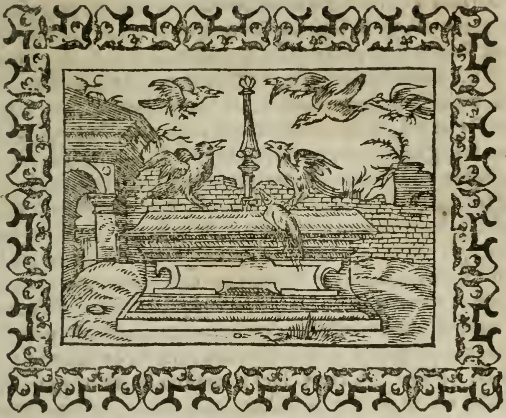
murinæ pelles.] è murium pellibus Ammian. Marcell. ſic: Indumẽtis operiuntur linteis, vel ex pellibus ſylueſtriũ muriũ

conſarcinatis. Nec alia illis domeſtica veſtis eſt, alia forenſis : ſed ſemel obſoleti coloris tunica collo inſerta non antè deponitur aut mutatur,quàm diuturna carie in pannulos defluxit defruſtrata. Hęc ille. Seneca in epiſtolis meminit pelliculārum vulpium & murium , quæ ad arcendum frigus comparatæ eſſent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam putant,ſed nondum ſcio an rectè.

Sic furem haud metuit,&c.] Sic ſanè nemo poteſt non beatiſſimus eſſe,qui eſt totus aptus ex ſeſe, quique in ſe vno ponit omnia: cui autem ſpes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna , huic nihil poteſt eſſe certi , nihilque quod exploratum habeat , permanſurum ſibi , ne vnum quidem diem, ait M. Tullius. Huc pertinent quæ Seneca diſputat epiſt. 14. quo loci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circunſpiciendum nobis eſt quomodo à vulgo tuti eſſe poſſimus. Primùm nihil inde concupiſcamus : rixa eſt inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno emolumento inſidiantis eripi poſſit : quàm minimum ſit in tuo corpore ſpoliorum. Nemo ad humanum ſanguinem propter ipſum venit , aut admodum pauci : plures computant quàm oderint. Nudum latro tranſmittit : etiam in obſeſſa via pauperi pax eſt. Ad philoſophiam ergo confugiendum : Hæ literæ non dico apud bonos,ſed apud mediocriter malos, inſularum loco ſunt,&c.

Con-

Concordiæ ſymbolum. EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter ſe concordia vitæ eſt,*
Mutua ſtatque illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi, ſtantque caduntque duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat, & ſecum regia fata trahit.

PRincipibus & Regibus hæc vna & prima eſſe cura debet, vt populi concordiam tutentur, omnemque motuum & ſeditionũ cauſſas præcidãt, ſi ſuum ſtatum tranquillum & ſecurum eſſe velint. Quam concordiam & conſenſum regiæ poteſtatis conſeruatricem hîc proponit συμβολικῶς, adhibita cornicum quæ ſceptrum ſuſtinent imagine. Maxima itaque debet eſſe Regum prudentia moderatio in eorum quibus pręſunt, amore foucndo & modis omnibus perſequendo, ſi modò ſibi bene velint eſſe conſultum. Meminiſſe ſiquidem debent imperium ſuum pendere à populari conſenſu. Quod ne ſit moleſtum exemplis hinc inde conquiſitis confirmare, tantummodò repetam quæ auctor ipſemet in l.15. Comment. De verbor. ſignific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, *Plebis cõcordia principi neceſſaria.*

Locus ex Alciato. non diuina iuſſione,ſed ex populi conſenſu reges aſſumpti ſunt:quod & poſt Romani imperij occaſum ſeruatũ fuit,cùm Carolus Magnus à populo Romano Auguſtus electus eſt, & à Pontifice Leone ſacro oleo inunctus:quod ius populi hodie Gregoriana lege in ſeptem Germaniæ Primates tranſlatũ eſt. Sic & Franci Chilperico eiecto,quòd regno nõ eſſet idoneus, Pipinũ,παντελαπάχου conſilio ſubſtituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degeneraſſet, rurſus Odonem , mox eius fratrem Robertũ, & deinde Roberti nepotem Hugonẽ ad ſummum faſtigium euexerunt. Is Hugo eſt , qui vulgò Capetus dicebatur,vnde oriundi ſunt qui etiam Francorum rebus moderãtur. Et quod de maximis hiſce Regibus,nimirùm Romano & Franco,dictum eſt, idem & in inferioribus obſeruatum fuiſſe,qui hiſtoricos legerit deprehendet, vt meritò cenſeam diuina lege eum iuſtum Principem eſſe, qui ex populi cõſenſu regnet:quod & Ariſtoteles tradit:qui verò inuitis dominetur,eum tyrannum eſſe. Vnde cùm magna regna non ex ſubditorum conſenſu,ſed per violentiam primò conſtituta ſint meritò D. Auguſt. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia eſſe dixit, adducto etiam piratæ cuiuſdam exemplo,qui comprehenſus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua cauſa mare haberet infeſtum: Quid tibi,inquit, vt orbem terrarum habeas infeſtum?ſed quia id ego exiguo nauigio facio,latro vocor:tu quia magna claſſe , Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè obſeruamus quàm fluxa,& momentanea ſit Principum potentia, quanquam ſublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim niſi precario, & quaſi populari ſuffragio imperant, nempè quorum niſi moderatum ſit imperium, quam citiſſimè corruit. *Hiſtoria Thryſi tyranni ex Aeliano.* Aelianus refert Thryſum inſignem tyrannum ſuos adeò torſiſſe,vt legem tulerit , qua nemo neque priuatim neque publicè inuicem colloqui aut miſcere ſermones auderet. Quod cùm ſubditis moleſtiſſimum & odioſiſſimum eſſet, qui nutu oculorum,manuumque geſtu animi ſenſa cogebantur exprimere,id etiam voluit eſſe prohibitum, vt moleſtiæ dolorem adiiceret intolerabilem : quiſpiam eorum locũ publicum petiit,qui multis lachrymis effuſis , alios etiam ad fletũ prouocauit. Id cùm reſciſſet tyrannus,in forum ſtatim venit,quò *Amaſidis fatum* etiam id ſi poſſet, populo eriperet, flendi nempè libertatem, ciues commoti arma regiis ſatellitibus extorſerunt , & ſuum tyrannum de medio ſuſtulerunt. Eandem fortunæ mutatio-

nem ſenſit Amaſis Aegyptiorum Rex. Cùm enim pleroſque ex ſuis extremo ſupplicio affeciſſet, alios fortunis ſpoliaſſet & in omnes inſolentior atque ſuperbior veniret, imperiū eius aliquantò toleratum eſt, donec Actiſanes Æthiopum Rex in eum irrupiſſet: tum enim odia occulta erupere. cūque multi ab eo deſciuiſſent, regno tandem pulſus eſt, teſte Diodoro lib. 2. Cæterùm Cornices haberi pro concordiæ ſymbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenalis Satyra prima: Cornix quid.

Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quæque ſalutato crepitat concordia nido.

quem Satyrici locum ſcio à pleriſque non de cornice (quod pro concordię nota hîc ſtatuimus) ſed de ciconia intelligi. Solent enim ad id Ouidianum iſtud adducere:

Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.

ſed cornicis imago videtur in Fauſtinæ Auguſtæ nūmis cum inſcriptione CONCORDIA. Sceptrum autem virgam regiam Hieroglyphicum regni eſſe, ex literis ſacris tradit idem Pierius lib. 41.

Mutua ſtatque illis.] Priores editiones habent;

Inque vicem numquam contaminata fides.

Quam autem ſequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quoſdam locos, quos poſtea indicabimus.

quòd ſcilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib 1.

Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma ceſſantes ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

hîc columnæ nomine, ſceptrum Principis, ipſumq́ue adeò ſtatum regium, populi, omniumq́ue Reipubl. ordinum concordia fundatum ſignificat: quæ niſi ſeruetur concordia, omnia peſſum eunt. Proinde Nazarius panegyriſtes: concordiam, fundamentum ac radicem otij, bonorum ciuium ſeminarium, quietis publicæ ſegetem appellat.

diſcordia præceps aduolat.] Diſcordiam Deam colvere pagani homines, quam eandem cum Ate (de qua poſtea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag. 1. Diſcordia Dea.

regia fata.] Regis aut Principis mortem.

Concordia. EMBLEMA XXXIX.

IN bellum ciuile duces cùm Roma pararet,
Viribus & caderet Martia terra ſuis:
Mos fuit in partes turmis coeuntibus eaſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc ſpecies: id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

Origo huius Emblematis. ME docuit Alciatus ipſemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam ſumpſerit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib. 2. & 18. quibus oſtenditur, dextras concordiæ ſigna vltrò citroque deſtinari ab exercitibus ſolitas. *Lib. 2. ca. 19.* Nec verò aſpernor, quod libris Genialium dierum notat Alexander Neapolitanus, nempè Marium, cùm in Romanos maxima clade ſæuiret, quos ſeruare voluit, dextra porrecta aut ſalute data incolumes feciſſe: *Dextra ſymbolum fidei.* niſi quod ille, ſuo more, vel multa confingat, vel auctorẽ non appellet ex quo aliquid mutuetur. Sed ad rem. Tacitus in lib. 2. Annalium, vbi de morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morientis contingẽtes, hîc geſtus eſt datæ fidei Germanico, qua pollicebantur familiares, eius ſe mortem vlturos Idem paulò ante: Ab rege Parthorũ Artabano legati venere,

miſerat amicitiam ac fœdus,& cupere renouari dextras. Hîc fœdus renouatum inter principes Germanicum & Artabanum ſignificatur. Occurrit exemplum Valerij Max. ex lib. 6. cap.4.de Caio Popilio,qui legatus ad Antiochum miſſus, iſque cùm prompto animo & amiciſſimo vultu dextram Popilio porrexiſſet, inuicem ei ſuam porrigere noluit, ſed tabellas ſenatuſconſultum continentes tradidit, cui cùm poſt aliquam breuem moram ſatisfeciſſet, Popilius manum eius tanquam ſocij apprehendit. Cæſar 2.De bello Gallico, tendere manus, petendę pacis ſignum fuiſſe Gallicum memorat, vbi de Bellouacis: item 7.Gergouiorum mulieribus,quæ pectore nudo prominentes,è muro paſſis manibus Romanos obteſtabantur.Signum item fuiſſe deditionis eodem lib.traditur, vbi de Heduis,qui manus tendere,deditionem ſignificare, & proiectis armis mortem deprecari dicuntur.Ferè tranſilieram quæ Iuſtin. de Dario moribundo retulit 11.lib. Is enim rex porrecta manu exſpirauit, quam vnicum pignus fidei regiæ dexteram ſe ferendam Alexandro dare dixit. Sic conqueritur Aeneas Virgilian.1.Aeneid.

---- cur dextræ iungere dextram

Non datur? quò pertinet & illud ex vndecimo Aeneid.

Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro:Per dextram ipſam,quàm hoſpes hoſpiti porrexiſti.Fuit enim & hoſpitij ſymbolum apud Syros & Perſas.Hinc &Romani Principum bene de Repub.meritorum ſtatuas pedeſtres & equeſtres ita effinxerunt,vt dextra porrecta, fidem in Rempubl. oſtenderent. Itaque in ipſo belli, ſeu tumultus ciuilis claſſico,ne amici cum inimicis abſque diſcrimine premerentur, interpoſitum eſt eiuſmodi fidei ſacramentum.Hoc de ſymbolo Pierius lib. 35.

Viribus & caderet,&c.] Significat bellum ciuile,idque videtur ex Horatij Epod.16.Oda imitatus: *Bellũ ciuile.*

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Itaque conſultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpenſis ait, Romanos nunquam niſi armis ſuis vinci poſſe:nec Italiam aliter quàm Italicis viribus ſubigi.

Martia terra,&c.]Roma, vel quòd fuerit ſtudiis aſperrima belli,vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, ſic appellata.Ouid.3.Triſt.eleg.7. *Roma terra Martia.*

Dumque ſuis victrix ſeptem de montibus orbem

Proſpiciet, domitum Martia Roma, legat.
Martial. 5. lib. epigr.
Pulcrior, & maior quo ſub duce Martia Roma.
alio quodam loco Martiam turbã, pro Romano populo dicit:
Crede mihi, nimium Martia turba ſapit.
Sic Symmachus lib. I. epiſtolar. Ab exortu penè vrbis Martiæ, & cætera.

Concordia inſuperabilis.

EMBLMA XL.

TERGEMINOS inter fuerat concordia fratres,
Tanta ſimul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis:

Vis cõcordiæ. CONCORDIA, vinculum incolumitatis & pacis, tot tãtáſque vires habet, vt vix ferè queat, etiamſi præ ſe ferat neſcio quid puſillum aut debile, nempè vbi ſingulorum habetur ratio. Vt enim lapides quidam inſulæ Cycladicæ (teſte Plinio) integri natant in aqua, fracti concidunt in fundum: ita Reſpublicæ diſcordiis peſſum eunt, & quam ocyſſimè collabuntur: concordi verò pace ligatæ manent & perdurant.

Quod apertè docuit Sciluus ille Scytha, cùm moribundus ex telorum faſciculo colligato, & poſtea ſoluto inuictam concordiam filiis commendauit. Eam ob rem etiam finxerũt veteres, Geryonem fuiſſe tricorporem aut tricipitem, quòd vnà cùm fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantaque fide æuum traduxit, vt ij vno nomine Geryones dicerentur, adeóque vnicam regi animam & voluntatem ineſſe, quanquã tres eſſent, communis iactabat opinio, quod ſanè idem omnino videtur Iuſtino ſub finem lib. 44. Nec enim moror, quòd alij id referant ad tres inſulas Hiſpaniæ copioſiſſimas, duas nempè Baleares & Ebuſin, quibus imperauit Geryon: ſed neque quod Palæphatus, ad Trinacriam, id eſt tricipitiam ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cũ hoc nihil ad noſtrum inſtitutum pertineat. Cęterum aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuiſſe, niſi ſeparatos & à ſe diſiunctos. ex quo perſpicuum fit, quàm firmus & inuictus ſit vnanimus ille animorum & voluntatum quaſi nexus atque conſenſus. Vniuerſi quippè concordes inuicti, qui ſinguli debiles, & nullius ſunt roboris. Sic enim, vt Philoſophi loquuntur, vnita virtus valentior eſt ſeipſa diſperſa. Lege Pierium lib. Hieroglyph. 32 c. De tricipitio. Tales fuiſſe Moliones, aut Molionides obſeruo; ſiquidem D Gregorius Nazanzenus, vt hoc obiter adiiciam, pro concordi fratrum amore, verbum Molionides vſurpauit, nõ ſine aliqua prouerbij facie: *οἱ Μολιονίδαι τῆς ὁμηρικῆς δέλτου τὸ θαῦμα, οὓς κοινωνία συμφορῶν ἐγνώρισε*: Molionidæ, Homerici poëmatis miraculum, quos periculorum ſocietas coniunxit. Plutarch. *περὶ φιλαδελφίας, θαυμάζουσιν οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγονέναι δοκοῦντας*: Nõ alter quã Molionidas illos admirantur, quos coalito corpore concretos fuiſſe exiſtimarunt. Hi vaſta corporis mole Augiæ regi Elidis auxiliares, oppreſſi ſunt ab Hercule atque interfecti, ait Pindarus Interpres Homeri ad Iliad. λ. quaternas manus totidémque oculos illis tribui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus:

Sciluri factum.

Geryon cur triceps & tricorpor.

Tergeminos.] Lucretius lib. 5.

Quidve tripectora tergemini quoque Geryonæ vis.

Virgil. 8. Aeneid. *maximus vltor*

Tergemini nece Geryonis ſpoliisque ſuperbus

Alcides aderat.

vno nomine Geryonis.] Geryon vocabulum priſcum à gera

Geryon vnde dictus. deriuatum quod eſt aduena, vt interpretatur Hieronym. Nã filius Priſci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo adueniens claſſe in Hiſpaniam, Geryonæ, id eſt, aduenæ nomen habuit. Non poſſum hoc loco ſubticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eum qui ſit infirmo corporis habitu, induſtrium ſibi pro ſocio debere ſumere, vt quõdam Niceas Lamachum. Siquidem proditum eſt memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuiſſe, qui multa crura, pluresque manus atque oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atque conſilio regni ſui fines moderaretur, hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Eunapius Sardianus auctor Grecus in vita Sophiſtarum: Lucianus in Toxari, ipſo extremo penè. Arrianus de Alexandri geſtis lib. 2. quo loco ſententiam retulit Hecatei Abderitę de Hercule & Geryone.

Vnum nihil, duos plurimum poſſe.

EMBLEMA. XLI.

LAERTAE *genitum, genitum quoque Tydeos vnà,*
Hac cera expreßit Zenalis apta manus.
Viribus hic præſtat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope,
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt.
Solum mens hominem, dextrà ve deſtituit.

Emblematis huius typum obſeruo apud Homerum. Iliad. κ, quo loco vna cùm Agamennone & Menelao Neſtor conſultat de mittendis exploratoribus in Troianorum caſtra. Hanc in ſe prouinciam recipit Diomedes animi magni vir, ſi tamen ei ſocius aliquis vnà profecturus adiungatur. Eius hæc verba. *Fons Emblematis.*

Νέστορ, ἐμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
Ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντα
Τρώων· ἀλλ' εἴ τίς μοι ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
Μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται,
Σύντε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
Ὅππως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
Ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id eſt,

Neſtor me mouet cor, generoſuſque animus,
Fortium hoſtium ſubire caſtra, quæ propè ſunt
Troianorum, ſed ſit aliquis vir qui me ſequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit
Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile ſit: ſolus verò quanquam intelligat,
Tamen ei tardior animus, & conſilium imbecellius.

Plutarchi diſputatio, qua ciuilem hominem informat, huc facit, cùm ita dicit: ἂν δ' ᾖ τις ἐργώδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ πάξαντα σφῶν, εἶτα προσελέσθαι τὸν φίλον ὡς ὁ Διομήδης,

Εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidem illa atque illuſtris, ſed ardua & difficilis, laborum & operis ſocium tibi amicum aſſumito, vt Diomedes. Quòd ſi mihi alterum adiungi iubetis, inquit, qui tandem poſſim obliuiſci diui Vlyſſis? &c. Eundem Homeri locum Apuleius de dæmonio Socratis vſurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlyſſes, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti conſilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificum perfici bellè poteſt, in his potiſſimùm quæ bellica negotia reſpiciunt, niſi maturo conſilio coniungantur corporis vires, id eſt, niſi iuuenum robuſtiorum viuacitas, ſenum & eorũ qui valeant experientia, ductu regatur. Non enĩ ſolũ viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporũ res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, ſententia. Proinde Sophocles: *Conſilium & vires.*

Γνῶμαι μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοὶ
Βουλαὶ τὰ δ' ἐξέπραξαν οὐ χειρῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: ſed eas res cōſilia effecerunt, non manuum robur. Proponitur autem ἄγαλμα, in quo ſint expreſſæ & mutuo coniunctæ effigies Vlyſſis & Diomedis quorum alter prudentia & conſilio, alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit, vtriuſque induſtria, & laudata ſtrenuitas in bello Troiano, notum eſt ex Homero & hiſtoricis. Huc Prouerbiū εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ, Vnus vir, nullus vir: quo intelligitur quantum conferat mutuum auxilium in rebus arduis & alioqui difficilibus. Huc etiam referendū illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob cauſam apud Aegyptios Mercurij gemini ſimulacrum ſic effictum conſpiciebatur vt alterum, ſenili eſſet vultu venerandum: alterum, florente iuuenta: vt ſignificarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia, vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo.

Vlyſſis & Diomedis effigies iuncta quid.

Mercurius geminus.

Ariſtoteles 8. Moral. Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω· καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perſpicuè declarat Saluſtius initio Catilinarij belli. Diu magnum inter mortales certamen fuit, víne corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priuſquàm incipias, conſultò, & vbi conſulueris, maturè facto eſt opus, ita vtrumque per ſe indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarch. diſputationem pulcherrimam, An ſeni gerenda Reſpubl. ſit. Sed accurrit mihi Heſiodi iſtuc.

Πλείων γὰρ πλειόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id eſt,
Plus augere poteſt multorum induſtria vires.

idemq́ue Homericum ex Iliad. μ.

— Πλεόνων δέ τι ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc ſciens prætercam ex Phœniſſis
— Εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. vel iſtud ex Hieraclidis,
μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

In id quadrat eloquium de Fauno Aboriginū rege, quod in 1. retulit Dionyſi⁹ Halicarn. vir ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνετός: & impiger & conſultus. De Mithridate ſic Paterculus: Conſiliis dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Thedoſij, dux conſilio, miles exemplo. Sed placet admodum quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione; quorum amicitia non minus quàm conſilium de rebus magnis celebrabatur.

Itaque qui gloriæ Scipionis inuidebant, dicebant eum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem nempe Lælium illius collegam geſtorum: Scipionem præclara quædam gerere, ſed Lælij conſiliis. Tradit Iul. Capitolin. Antonium Pium, nec in bellicis, nec in ciuilibus negotiis aliquid ſtatuiſſe, quàm ſumpto cum viris grauibus conſilio; dicebat enim æquius eſſe vt tot & talium virorum conſilium ſequeretur ipſe, quàm vt tot præclari homines ab vnius concilio penderent.

Laertæ genitum] id eſt, Vlyſſem Laertæ & Anticleæ filium. *Vlyſſes.* Hic Rex fuit Ithacæ & Dulichij inſularum, vir multiſcius & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri conſcripta eſt.

genitum quoque Tydeos.] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem. *Diomedes.*

Zenalis] Quis ille fuerit adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdam egregij pictoris, qui ætate Alciati non minus celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius: niſi aliquis malit eſſe nomen quoddam fictitium. *Zenalis.*

Solum mens hominem, &c] Conſilium viribus deſtitutum parum conducit: contrà verò corporis robur conſilij expers, facillimè in præceps ruit. Iſocrates Parænesi ad Demonic. *ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε. καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπισκότησεν.*

Firmiſſima conuelli non poſſe.
EMBLEMA XLII.

OCEANVS quamuis fluctus pater excitet omnes;
Danubiumq́; omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæſar
Dum Carolus populis bellica ſigna dabit.
Sic ſacræ quercus firmis radicibus adſtant,
Sicca licet venti concutiant folia.

INnuit ea vix confici, aut labefactari poſſe, quæ firmis hęrēt radicibus, quæq́ue vel longo temporis decurſu, vel inſigni aliqua virtute famam ſibi pepererunt immortalem. Id autem fermè totum mutuatus eſt ex Epigrammate quodam Crinagori εἰς Ῥώμην.

Οὐδ᾽ ἢν ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμυρίδ᾽ ἐγείρῃ,
Οὐδ᾽ ἢν γερμανίη ῥῆνον ἅπαντα πίη.
Ῥώμης οὐδ᾽ ὅσσον βλάψει θέρος, ἄχει κε μίμνῃ,
Δεξιὰ σημαίνειν καίσαρι θαρσαλέη.
Οὕτω καὶ ἱεραὶ ζηνὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
Ἑστᾶσιν. φύλλων δ᾽ αὖα χέουσ᾽ ἄνεμοι.

Apponam Ioannis Sleidani verſionem, vt tyrunculus facilè deprehendat, quorſum imitatus ſit Alciatus auctorem Græ-

cum,nec perinde ad verbum reddiderit, vt ſcilicet gratularetur Carolo V.Imperatori, qui Turcas inſigni victoria profligauit,vt mox dicemus. Sic ergo Sleidan.

Oceanus moueat licet omnes vndique fluctus,
Et potet Rhenum Teutona terra ſuum;
Non cadet imperium Romæ,quo tempore Cæſar
Præerit,atque ſalus publica facta reget.
Sacra Ioui quercus nam ſic radicibus hæret,
Et tamen aridulas huic capit aura comas.

Id cōuertitur ingenioſè ad celebres illas victorias,quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymannus trecentis millibus armatorum, Vngaria maiori ex parte occupata, Auſtriam, ipſamq́ue Germaniam toto conatu inuadere ſtatuiſſet, de Vienna, clariſſima Auſtriæ vrbe, obſidēda cogitauit, quod immenſo apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. aggredi conatus eſt, cuius minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani non ita putarent eſſe metuendum, vrbe vndique obſeſſa,tanta fortitudine reſtiterunt,vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fuſtibus adigi poſſent. Sic Turca per menſem integrum continuis oppugnationibus Viennam fruſtrà tētauit, poſtridie Id.Octob.re infecta inglorius diſceſſit, & fugienti ſimilis in Thraciam rediit,multis millibus ex ſuis amiſſis. *Germanorũ Principum victoriæ de Turcis.*

Oceanus quamuis, &c.] Citatur ex Lucilio:

——pater optimu' diuûm,
Vt Neptunus pater.

Patrem Neptunũ,vt hîc Oceanum patrem, qui aquam ſignificet,à qua cuncta oriuntur,dici palam eſt, quæ doctrina fuit Thaletis. Homerus: ὠκεανός τ' ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. Idem, ὠκεανόντε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα τηθύν. mater Tethys inquam, id eſt mare dicitur: vt Platoni prima illa rerum omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστον μὲν ὕδωρ cecinit. Simile Virgilianum hoc.

Oceanúmque patrem rerum.

Cicero Academ. 2. Princeps Thales,vnus ex ſeptem,cui ſex reliquos conſenſiſſe ferunt,ex aqua dicit conſtare omnia. Quò pertinent etiam Homerica iſthæc à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè lateq́ue patens oſtenditur,

Ἐξ οὗ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα
Καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρέατα πάντα νάουσι.

Sed & Catull. Argonauticis:

Oceanúſque pater totum qui amplectitur orbem.

Oceanus pater quid allegoricôs. Quid ſi per Oceanum patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem ſua celeritate, ſuoque (vt ita loquar) hominum, vel potius mancipiorum examine & inaudita multitudine, toti Europæ, orbíque Chriſtiano, vt magnum & immenſum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudumque minitantem? Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras miſſo: *-- illum*

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,
Conuocat hic amnes.

Intelligit itaque noſter hic auctor innumerabiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiumque Germaniæ fluuium nobiliſſimum numeroſo ſuo exercitu exhaurientes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numeroſiſſimum facerent, flumina exhauſiſſe finxerunt.

Sic ſacræ quercus, &c.] Comparatio appoſitiſſima. Licet vẽtis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant aridæ, ipſa tamen immota ſedet arbor: ſic imperium firmis hæret fundamentis auguſtum & ſtabile, tametſi plerique hinc auocentur, aut pereant in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Virgiliana collatio:

-- veluti annoſam valido cùm robore quercum
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter ſe certant, &c.

Quercus quid. Et aduerte interea, querc⁹ nomine ſignificari in Hieroglyph. fortitudinem, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian.

firmis radicibus adſtant.] Huc fortè non omnino malè illud referam Senecæ è lib. De prouidentia. Id in quoque, ait, ſolidiſſimum eſt, quod exercuit. Non eſt arbor ſolida, nec fortis, niſi in quam frequens ventus concurſat. Ipſa enim vexatione conſtringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epiſtola 265. Libanij Rhetoris (quem librum Græcè ſi haberem, eò libentiùs vterer:) Ea, inquit, me ne minimè quidem commouerunt. Neque enim vetuſta, & iam firmis radicibus arbor ad terram flecti, vento etiam maximè furenti, facilè poteſt.

Spes proxima. EMBLEMA. XLIII.

INNVMERIS agitur Reſpublica noſtra procellis,
Et ſpes venturæ ſola ſalutis adeſt:
Non ſecus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt, ſalſis iamq́ꝫ fatiſcit aquis.
Quòd ſi Helenæ adueniant lucentia ſidera fratres:
Amiſſos animos ſpes bona reſtituit.

SI quid noſtræ coniecturæ dandum, ſuſpicamur id ab Alciato ſcriptum fuiſſe, quo tempore ad Niceum colloquium, magna omnium ſpe & votis expectabãtur Reipubl. Chriſtianæ Principes potentiſſimi, Carolus quintus Imperator, & Franciſcus I. Galliarum Rex: quò loci nonnulli in certam ſpem veniebant fœdus aliquod firmum & ſtabile, pacemq́ue inter eos compoſitum tandem aliquando & ſancitum iri: vt eo tranſacto negotio rixarum omnium & cõtentionum, tum denique falſarum opinionum in religione Chriſtiana tam longè lateq́ue graſſantiũ omnis occaſio tolleretur, aut certè magna parte lues iſta ſanaretur. Comparat ergo Chriſtianã Rempublicam cum naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitata, ſic vt parum abſit, quin inſanis & furentibus aquis obruatur, omniumq́ue ſpes penitùs cadat, niſi tam craſſæ cali-

Tempus Nicei colloquij.

Comparatio Reipubl. cũ naui ventis agitata.

gini & tempeſtati Deus Opt. Max. aliquid lucis immiſerit, quò bonorum virorum totiusque populi conſternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Caſtorem & Pollucem intelligi velint ſummum Pontific. & Imperatorem, à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimantibus bellorum ceſſatio, turbationumque optata fuit quies. M. Tullius Epiſt. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempub. deſignauit. Conſcende, inquit, nobiſcum, & quidem ad puppim. Vna nauis eſt iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Idem in Piſonem non ſine gratia vſus eſt eadem allegoria: Non tam fui timidus, vt qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. nauem gubernaſſem, ſaluamque in portu collocaſſem, frontis tuæ nubeculam pertimeſcerem. Alios ego vidi ventos, &c. Et pro Sextio eandem tranſlationem mirè variat. Si mihi in aliqua naue cum meis amicis nauiganti hoc accidiſſet, vt multi ex multis locis prædones claſſibus eam nauem ſe oppreſſuros minitarentur, niſi me vnum ſibi dedidiſſent; &c. Cùm verò in hanc Reipubl. nauem ereptis ſenatui gubernaculis, fluitantem in alto tempeſtatibus ſeditionum ac diſcordiarum, armatæ tot claſſes, niſi ego vnus deditus eſſem, incurſuræ viderentur, depugnarem potiùs cum ſummo, non dicam exitio, ſed periculo certè veſtro, quàm non id vnus pro omnibus ſuſciperem. Horat. 1. Carmin. eodem ſenſu & ſchemate:

Caſtor & Pollux quid allegoricè.

O nauis, referent in mare te noui Fluctus, &c.

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui comparant, ſuccurrunt duo alij è Panegyricis Maximiano dictis. Prior is eſt Pacati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenaſti, & gubernacula fluitantia recepiſti, omnibus ſpes ſalutis illuxit, poſuere venti, fugere nubes, fluctus reſederunt: & ſicubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuerſatur obſcuritas, aut reſiduus vndarum pulſus immurmurat, neceſſe eſt tamen ante tuos nutus diluceſcat & ſileat. Alter verò eſt Mamertini: Neque, inquit, cùm Reipubl. nauem ſecundus à puppi flatus impleret, ſalutarem manum gubernaculis addidiſti, &c. alia enim longiora ſunt, quàm vt huc transferri commodè poſſint. De naui quædam Pierius doctè collegit libro 47. quæ hîc commemorare nihil attinet.

circum.] Circùm hîc aduerbij naturam induit.

fatiſcit.] deficit, & pænè obruitur vi tempeſtatis & fluctuum.

ctuum. Virgil. 1. Aeneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimiſque fatiſcunt.

Quòd ſi Helenæ aduenient, &c.] πείφεχσις eſt Geminorum, qui Caſtor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filij. Hi vbi adoleuiſſent, mare piratis liberarunt, eaque de cauſſa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, ſi horum alter appareat, tempeſtatem portendere; ſi ambo, ſerenitatem. De his ſic Plinius: Vidi nocturnis militum vigiliis inhærere pilis pro vallo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantium, aliiſque nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, vt volucres ſedem ex ſede mutantes: graues cùm ſolitariæ venere, mergentéſque nauigia: & ſi in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autem ſalutares, & proſperi curſus prænunciæ, quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenam ferunt. Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eoſque in Mari Deos inuocant. Hominum quoque capita veſpertinis horis magno præſagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdita. De ſtellis, quæ Dioſcuri appellantur, Plutarch. 2. Decretorum philoſophicorum, cap. 18. Ouid. ſub finem 5. Faſtorum. Diodor. Sicul. ſub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap. 2. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & alij quam multi. Sed obiter memini legere me apud Feſtum, ſtellã ſignificare lætum ac proſperum, idque ex Ateio Capitone, auctoritatem ſecuto Seruilij auguris. Lucem etiã ſeu lumen, id eſt φῶς pro ſpe accipi ſollẽne fuit, vt apud M. Tull. 1. Philippica: Lux quædã videbatur oblata, &c. Eurip. item φῶς ἥκει ἐμοῖς κακοῖς, lux venit meis malis. Nam & Varro de lingua Latina 2. teſtatur, lumen pro fauſto omine veteribus fuiſſe. Ex quo illud Virgilij: **Caſtor & Pollux.**

—— ſubitóque fragore
Intonuit læuum, & de cælo lapſa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

M

In ſimulacrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVÆ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?
  Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
  Quæ miſeris promptam Spes bona præſtat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent.
  Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos ſperare decet, præcido ſepultis.
  Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?
Sola domi manſi volitantibus vndique noxis,
  Aſcræi vt docuit muſa verenda ſenis.
Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſsimus oſcen;
  Eſt bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites? bonus Euentus, præcépſque Cupido.
  Qui præeunt? Vigilum ſomnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta aſtat? ſcelerum Rhamnuſia vindex,
  Scilicet vt ſperes nil, niſi quod liceat.

Elegans eſt Spei deſcriptio per Dialogiſmum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientiſſimis ſymbolis explicat. Ea enim hominem lætũ reddit, & ſemper meliora expectantem ad mortem vſque comitatur. Ea tamen ſi importuna ſit & immoderata, vltricem Rhamnuſiam ſecum aduocat, quæ vota plus æquo ambitioſa faciat irrita. Alia ſigillatim enarrabo, ſi priùs huc adſcripſero doctiſſimi viri B. Dardanij epigramma in Spem, vt, ſi fieri poſſit, cum Alciati Emblemate conferam. Eſt autem eiuſmodi: *Spei effectus.*

Tu quæ ſuſtentas tereti veſtigia ligno,
E'ſne Dea? an noſtro ſanguine creta? Dea.
Vnde ſata? è cæca rerum caligine, & ecquæ
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudent tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo ſemper te præit ore? Timor.
Suſpicis intento cur cælum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta ſuprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet cauſa ſerenos?
Excrucior quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum paſcit opinio mentem
Cæca meam, irrepſit curua ſenecta mihi.
Quid titubas pedibus? rerum eſt ſpes lubrica ſæpè
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Obiter adnotarim Spem Deam à Romanis cultam ædes habuiſſe in foro olitorio. Gyraldus ait, eam ſe vidiſſe pictam in Adriani Imperatoris aureo numiſmate. Femina fuit ſtans, inquit, iuſtitiæ laciniam ſiniſtra manu nonnihil attollẽs: dextra in cubitum elata pateram proferebat, in qua repoſitum erat veluti ciborium, id eſt, vas in floris ſimilitudine, cum hac inſcriptione SPES P. R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerunt, & ſedentem ſupra dolium cum cornice: quidam etiam cum Nemeſi, &c. hæc ille, vide Syntag. 1. *Spes Dea.*

ſuſpectans ſidera vultu.] Hîc aduertendum alicuius expectationis ſignum, quod expreſsè notauit regius Pſaltes, 120. pſalmo, ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου, & 122. πρός σε ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. *Spectare ſidera quid.*

peniculis reddita imago.] id eſt, penicillo depicta & expreſſa. Peniculus, vel penicillus, ſiue peniculum, pictorum eſt inſtrumentum, ex caudarum extremitatibus confectum. Plin. *Peniculus.*

35. lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam.

Elpidius. *Elpidij fecere manus.*] Nomen eſt è re fictitium, nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc eſt à Spe, quā depinxit, nomē habet.

ſpes bona præſtat opem.] Alludit ad Prouerb. Spes ſeruat afflictos: & Spes alunt exules. Ouidius.

Spes bona dat vires, animum quoque ſpes bona firmat:
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romę aram fuiſſe bonę Spei. Cui conuenit & verſiculus è Comœdia quapiam,

Ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Spes viridi veſte induta. *Cur viridis tibi palla?*] Palla veſtimenti genus eſt ad terram vſque promiſſum. Viridis autem color eorum eſt proprius, qui ſpe lactantur aliqua, dicet enim poſteà.

Nos ſperare docet, viridis ſpes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.

Fracta tela mortis. *Quid manibus mortis tela, &c.*] Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miſerias adactos ſoletur & recreet, vt enim habet Adagium, Aegroto dum anima eſt, ſpes eſt, & Theocritus:

Θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, τάχ᾽ αὔριον ἔσσετ᾽ ἄμεινον,
Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
Χὡ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ᾽ ὕει. hoc eſt.
Fidere, Batte, decet, melius cras forſan habebis;
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempeſtiuam libertatem à tyranno iniectus in caueam, in qua more feræ alebatur, ad cruciatum ignominiamque amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie cùm à quibuſdam admoneretur, vt inedia ſibi dolorum finem aliquem quæreret, his reſpondit: At cuncta homini, quoad viuit, ſperanda ſunt. Repete pulcherrimam Spei deſcriptionem apud Ouidium 1. De Pont. Eleg. 7. Quæ dum commentor, lubens adiiciam Fornerij mei, præclari certè hominis diſtichon, quod ille mihi vtraque lingua, eademque ſententia ſuggeſſit:

Ἐλπὶς γηροτρόφος μούνη τρέφει ἔνδοθι ἦτορ,
Ἧς ἀπάνευθε θανεῖν ἥδιον, ἢὲ βιοῦν.
Intus alit pectus noſtrum ſpes viuida: quaſi
Deſtituar, durum eſt viuere, malo mori.

præcido ſepultis.] Præcidere hic amputare vel denegare ſignificat: & dicimus, ſpem alicuius rei præcidere, id eſt, auferre ſiue præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr. *Præcidere.*

Cur in dolio, &c.] Ignauiæ hæc nota eſſe poteſt. Nam ferè dum ſperamus, deſidemus: ſed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Heſiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inſcribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuiſſet, innumerabilia calamitatũ genera tũ primùm homines inuaſerunt, vna tantùm ſpe in dolij labris remanente, id eſt, in ipſius ore pyxidis conſiſtente. Sic enim Heſiodus: *Locus ex Heſiodo.*

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
Ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη. hoc eſt, *— tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exiliere per orbem
Curarum infeſtæ effigies: Spes ſola remanſit
Intus, & è labris ima ſub parte reſedit.

Origenes aduerſus Celſum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculum, inquit, eſt quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines abſque malis, & graui dolore, & morbis moleſtioribus, quæ Parcæ mortalibus dederant: ſed femina manibus magnũ dolij operculum auferens, diffudit hominibus, & curas atroces partita eſt, ſola autem ibi Spes in tutiſſimis domibus intus relicta eſt ſub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen Pandoram, ad humanum corpus referunt, femineo nomine expreſſum, quòd carnis imbecillitas minimo exſolui poteſt. *Pandora.*

Aſcræi vt docuit, &c.] Heſiodus ab Aſcra Bœotiæ vico. Virgil. 6. Ecloga:

— hos tibi dant calamos, en accipe, Muſa
Aſcræi quos antè ſeni. —

Quæ tibi adeſt volucris? cornix.] Quòd vocem edat Cras, Cras cornix Spei adiungitur.

Oſcen.] Oſcen, auis dicebatur olim ab Auguribus, quòd ore auſpicium faceret, ait Varro. *Oſcen.*

Eſt bene cùm nequeat, &c.] Videtur hoc imitatus, & quidem mutuatus ex Suetonij Domitiano, vbi agitur de Cornice, quæ paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur ediſſe illud: ἔσται πάντα καλῶς, quod oſtentum ſic eſt aliquis *Locus ex Suetonio.*

interpretatus, ait ipſe Suetonius:

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Bonus euentus. *Qui comites? bonus Euentus, &c.*] Duo hi Spei comites vana quædam phantaſmata ingerunt, ne plus, tædij adferat expectatio, quàm ferre queant miſeri mortales. Boni Euentus ſimulacrum dexterâ pateram, ſiniſtrâ ſpicam ac papauer tenens, ſculptum Romæ fuiſſe ſcribit Plin. libro 34. cap. 8. & 36. cap. 5. Boni Euentus, & Bonæ fortunæ ſimulacra in Capitolio ex Praxitelis operibus. Gyrald. Syntagm. 1.

Spes vigilum ſomnia. *Vigilum ſomnia vana vocant.*] Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι, quò videtur alluſiſſe Maro in Bucolic.

— an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Non enim eſt qui verbis poſſit facilè conſequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid ſperant. Atque his inanibus ſimulachris perinde afficiuntur, ac ſemet oblectant, vt ſi iam tenerent quæ ſibi pollicentur.

Vigilum ſomnia vana.] Pindarus Olymp. 12.

— Αἵ γε μὲν ἀνδρῶν
Πόλλ' ἄνω, τὰ δ' αὖ κάτω
Ψευδῆ μεταμώνια τέμνοι-
σαι, κυλίνδοντ' ἐλπίδες. id eſt,

Spes etenim mortalium, multa ſurſum, deinde verò deorſum vana mendacia ſecantes volutant.

ſcelerum Rhamnuſia vindex, &c.] Quælibet enim ſperare, non eſt cuiuſlibet. Itaque in hoc præcipuè illud animo fixum hæreat, Ne quid nimis. Fortunæ, vt naturæ noſcẽda eſt menſura ſuæ, nec verò ſapiunt qui altiùs ſpirant, pluſque animi gerunt, quàm virium habeant.

In dies meliora. EMBLEMA XLV.

ROSTRA nouo mihi ſetigeri ſuis obtulit anno,
Hæcque cliens ventri xenia, dixit, habe.
Progreditur ſemper, nec retrò reſpicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
Cedat, & vt melius ſit, quod & vlterius.

RVſticus quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis porcinum caput pro ſtrenis obtulit. Hinc ſibi Emblematis argumētum nactus Alciatus, ex natura ſuis (qui dum ſiliquas ore reflexo colligit, ſemper vlterius progrediens, nunquā retrò aſpicit) nempè vt nihil procraſtinādo meliora ſequamur, neque temporis aliquam particulam ſinamus effluere, quod non pertineat ad aliquem progreſſum, & rei meliùs gerendæ occaſionem. Alludit autem ad extremum (vt ne in minutulis etiam otioſum deprehendas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod eſt VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudij Philoſophici aſſiduitatem, vt Plutarchus facit diſputatione de profectu morum? Sic enim ille ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔστι ληγούσης διαλείμματα προκοπῆς, οὐδὲ στηριγμός: In

Natura porci.

Symbolum Caroli Quinti Imp.

philoſophando & virtutis itinere nulla eſt ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. Contrà, miſerè & nonnunquam improbè deſipiunt qui ſuis ita malè rebus proſpiciunt, vt quo magis ætate prouehuntur, peiores euadunt, ſicuti Menedemus permultos Athenas, ſtudiorum cauſa, proficiſci dicebat, principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, tandem idiotas. Qui itaque ſe meliorem in dies facit, quaſi ſeipſum vincit: qui in deterius abit vinci ſe ignauè permittit: quod Plato 1. De legib. ait eſſe turpiſſimum: ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον.

Roſtra nouo.] Roſtrum non modò de auibus, ſed & de aliis animantibus dicitur.

cliens.] litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defendatur in iudiciis.

Illicitum non ſperandum. EMBLEMA XLVI.

SPES ſimul & Nemeſis noſtris altaribus adſunt,
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

RE ctè & verè Pindarus Nem. 8.
Κενεᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:
vanæ ſpei imbellis euentus: quò ſpectat Horatianum illud ex 4. Carmin.

Terret ambuſtus Phaethon auaras
Spes, &c.

Spes cum Nemeſi.

Meminimus in ſuperiori Spem cum Nemeſi vnà expreſſam fuiſſe: ex quo intelligi liceret, nihil niſi quod fas & iuſtũ ſit, quodque fieri facilè poſſit, expectandum, ſibique fingendum eſſe. Nam valdè eſt inſolens & temerarium ambire quæ nequeas aſſequi, aut ſi aſſequaris, non tamen tueri aut ſeruare poſſis. Occurrit exemplum Cæſaris Borgiæ Valentinorũ Ducis, qui audaciùs quàm aliquis alius eiuſdem cõditionis, Imperij maieſtatem ſibi pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curarat illud vulgo Italico, *O Cæſar, ò nullo*, id eſt, Aut Cæſar, aut nullus: qui tandem morte miſera interceptus, vaticinij locum inuenit: ſed non quem ſpe magnifica ſibi propoſuerat. Itaque de eo ſic luſit Sannazarius:

Cæſar Borgia.

Aut nihil, aut Cæſar vult dici Borgia: quidni?
Cùm ſimul & Cæſar poſſit, & eſſe nihil?

Idemque in eundem:

Omnia vincebas, ſperabas omnia Cæſar:
Omnia deficiunt, incipis eſſe nihil.

Obiter aduertendum diſtichon Alciati videri è quopiam Græco expreſſum, ſed ad imitationem effictum:

Ἐλπίδα καὶ νέμεσιν εὔνους παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod ſic eleganter reddidit Politianus:

Spem ſimul & Nemeſim poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nil habeas.

Scripſit & in eandem ſententiam lepidè ac doctè Marullus: qui quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, huc adſcribere non grauabor:

Quænam hæc tam ſemper tam læta eſt? optima rerum
Spes bona, quæ lateri iuncta? potens Nemeſis.
Dux magis an comes eſt? vindex magis, vnde duabus
Templa eadem? ſperes ne niſi quod liceat.

Pudicitia. EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, domini ſi inceſtet in ædibus vxor,
Deſpondetque animum, præque dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ eſt cauſſa: ſit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

Porphyrionis auis natura mira.

AElianus cap. 35. lib. 14. ait, Porphyrionem muliebris pudicitiæ obſeruatorem eſſe, matriſque familias adulteriũ ſuſpendio ſuo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnoſoph. lib. 9. ca. 12. ex Polemonis lib. 5. eorum quæ ad Antigonum & Adæum ſcripſit, retulitque Leonicus in Var. hiſt. lib. 3. cap. 17. Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum, mulieres quæ ſunt ſub viri imperio, diligenter obſeruare, eiuſmodique habere ſenſum adulterium admittentis vt quando hoc cognouerit, domino ſignificet, ſibique vitam ſuffocatione, vel vt alij volunt, ſuſpendio adimat, quam eſſe certiſſimam commiſſi adulterij notam aiunt. Huius rei cauſſa eſt in abditis naturæ arcanis: tantumque licet hinc colligere quàm turpe, quamque flagitioſum ſit adulterium, cuius actu vel clanculario auis eiuſmodi vita priuetur. Itaque quantum ad id argumentum pertinet, hæc adhiberi poteſt pro certæ & illibatæ pudicitiæ ſymbolo. Huius etiã naturę miraculi men-

tio eſt apud alios quoſdam, ſed neotericos, quorum ſtudium & induſtriam laudo : ſed veteres in primis habeo. Secundus Maternus(quem ego aliàs citaui,auctorem certè pium & doctum)ſcribit,à leone caſtiſſimo animali leænam feminam iugulari,quæ cum pardo coierit. Apud Ariſtotelem & Plinium exempla quædam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia oſtenditur. Non eſt alienum quod Nouella 12. Iuſtinian.ſcribit,eos qui ſe polluunt nefario coitu, ea facere quæ bruta rationis expertia deteſtantur. πράττειν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνόσια, καὶ τοιαῦτά γε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποσείεται ζώων.

inceſtet]polluat ſe adulterio. Inceſtus, vel inceſtum, eſt flagitium in affines admiſſum. Non.Marcel.ſed & pro quacunque libidinoſa pollutione Seruius accipit. κέστος, pudoris cingulum, quo ſponſæ ornabantur : per tranſlationem ſumitur pro pudore ac legibus connubij. Hinc ἀνίκεστον, pro turpi flagitio Græci accipiunt. Iuriſconſulti inceſtum ſumunt pro impudico,& turpitudinis flagitio in propinquos admiſſo,l. vlt. D. de ritu nupt. *Inceſtus.*

deſpondetque animum.]animum deſpondere, apud Ciceronẽ nuſquam legi Budæus opinatur : vſum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium,Columellam notat. apponit Plautin.id è Menæch. Pater eius poſtquam perdidit puerum,animum deſpondit. *Deſpondere animum.*

Abdita in arcanis.] Cauſſam occultam philoſophi appellant: vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur ſuccinum paleam trahit?id in naturæ arcanis eſſe dicunt. *Cauſſa occulta.*

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS *tumulus lacrymis ego perluo Virtus,*
Heu miſera albentes dilacerata comas?
Scilicet hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco
Vincerer, & cauſſa ſtet potiore dolus.

Fons Emblematis.

Explicatur id agalma ab Euſtachio ad Iliados Homericæ β. citaturque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributum Virtuti conditionem ſuam deploranti, mutatum fuiſſe à Mnaſalca Sicyonio, & in voluptatem conuerſum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctiſſimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrammatôn Græcorum ſumptum. eſt enim tetraſtichon Aſclepiadis,

Ἅδ' ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι
Αἴαντος τύμβῳ κειρομένα πλοκάμους,
Θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, εἰ παρ' ἀχαιοῖς
Ἁ δολόφρων ἀπάτα, κρεῖσσον ἐμοῦ κέκριται. id eſt,

Dilacerata comas, viſu miſerabilis eheu
Conſideo ad cineres hic Telamoniadæ.
Icta dolore graui mihi quòd fraus callida quondam
Iudicibus Graiis antè locata fuit.

Proſopopœia eſt Virtutis ad Aiacis tumulũ inſidentia, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quod iniuſtè

lata ſit à Græcis iudicibus ſententia de armis Achillis Vlyſſi, *Virtutem* non autem Aiaci,cui debebātur,adiudicatis. Quo intelligi *lugere quid.* datur,quoſdam viros bonos plerumque iniquorum iudicum decretis angi,& iniuſtè de ſuo iure deturbari; nullis tamen condolentibus aut opem vel conſilium præſtantibus. Eiuſdē omninò argumenti ſequitur eodem 3.lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuiſſe in littore Rhetæo, vt etiam Q. Calaber: ſed fuiſſe prope Sigæum Troiæ promontorium ponit Plinius lib. 5.cap.30. & Sozomen. hiſtor. tripar. cap.18. lib.2. *dilacerata comas.*] Signum doloris grauiſſimi. Sic Ouid. de Tibulli morte: *Venit inornatas dilacerata comas.* Aeſchyli ſcholiaſtes ἐν πέρσαις: συνήθες γὰρ τοῖς θρηνοῦσι τίλλειν τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciat. imitatus eſt Ouidian. hoc 4 de Ponto.13.

Venit ad albentes illabefacta comas.

· *iudice Græco.*]id eſt, Agamennone,quem prauum Atridem vocat Auſon. in Epitaphio Aiacis,quod etiam huc non malè *Agamenon.* referri potuiſſet. Vide nū alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is poſtremo locus mihi videtur altiore quadam conſideratione indigere,nam cùm dicit, *hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco Vincerer*, rem exaggerat ipſa Virtus lachrymarum plena à iudicis perſona. Eſt enim indigniſſimum, virtutem à Græcis ipſjs à quibus id omnium minimè fuit expectandum, eiectam,oppreſſam ac deſertam fuiſſe. ſunt enim Græci ſapientiæ nomine commendati,quo etiam cæteris aliis nationibus præluceant. Atqui ſi id à Barbaris profectum eſſet, ferendum quidem aut ridendum denique fuerat. E multis quæ occurrunt locis ad id illuſtrandum,apponam vnum aut alterum ex M. Tullio: quibus clarorum virorum beneque de repub. meritorum caſus miſeros & indignam fortunam conqueritur. Sic pro Sextio: Hæc audiuimus de clariſſimorum virorum conſiliis & factis: hæc accepimus, hæc legimus, neque eos in laude poſitos videmus,qui incitarunt aliquando populi animos ad ſeditionem,aut qui largitione cæcarunt mētes imperitorum,aut qui fortes & claros viros,& bene de Repub. meritos in inuidiam aliquam vocauerunt: leues hoc ſemper noſtri homines,& audaces,& malos,& pernicioſos ciues putauerunt,at verò qui horum impetus & conatus repreſſerunt qui auctoritate,qui fide,qui conſtantia,qui magnitudine animi conſiliis audacium reſtiterūt: ii graues, ij principes, ij duces, ij auctores, huius dignitatis atque imperij ſemper habiti

ſunt. At ne quis ex noſtro, aut aliquorum præterea caſu hanc vitę viam pertimeſcat, vnus in hac ciuitate quem quidem ego poſſum dicere, præclarè vir de Republ. merit?. L. Opimius indigniſſimè concidit, cuius monimentum celeberrimum in foro, ſepulchrũ deſertiſſimum in littore Dyrrhachino relictum eſt. &c. Idem 1. de Oratore vbi agit de Rutilij cauſa, qui C. Marij Proconſul à publicanorum iniuriis Aſiam defenderat, inuiſus equeſtri ordini, penes quem iudicia tunc erant in exilium pulſus eſt damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm eſſet ille vir exemplum, vt ſcitis innocentiæ, cumque illo nemo neque integrior eſſet in ciuitate neque ſanctior, non modò ſupplex iudicibus eſſe noluit, ſed ne ornatius quidem aut liberiùs cauſam dici ſuam quàm ſimplex ratio veritatis ferebat. Et poſt: nunc talis vir amiſſus eſt, dum cauſa ita dicitur, vt ſi in illa commentitia Platonis ciuitate res ageretur, nemo ingemuit, neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo eſt queſtus: nemo Rempub. implorauit; nemo ſupplicauit. Cæterùm neſcio an conferre huc poſſim opportunè adag. quo dicitur bonos viros eſſe lachrymabiles; faciles enim ſunt ad miſericordiam viri boni pijque: vt de Heraclito palàm eſt. ſic Aeneas Virgil. fatur lachrymans: Dido contrà duritiem eidem exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit noſtro num lumina flexit?

Et Horat. in Odis Plutonem illachrymabilem facit:

Non ſi trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Nolim prætermiſſum quod notatur à ſcholiaſtis quibuſdam, Aiacem (de quo hîc) nominatum ab αἴ, αἴ, heu, heu, nota dolentis ſeu lamentantis particula, & αἰάζειν lamentari eſt.

In fraudulentos. EMBLEMA XLIX.

PARVA lacerta, atris ſtellatus corpora guttis
Stellio, qui latebras, & caua buſta colit,
Inuidiæ prauíque doli fert ſymbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita zelotypis.
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quiſquis,
Sit quibus immerſus ſtellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino
Quam formæ amiſſo flore relinquit amans.

PLinius lib 29.cap.4.tradit è ſtellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm ſtellio immortuus eſt *Stellio.* vino, eorũ qui biberint, faciẽ lentigine obducit. Ob hoc in vnguento necant eũ, inſidiantes pellicũ formæ. Alciatus li. 1. Parergôn, cap. 46. id copioſè ſatis enarrat. Sic enim ait: Crimẽ ſtellionatus nomẽ ſumpſit à ſtellione lacerta ſtellata: quod animal malè apud veteres audiit, ſiue quia inuidũ (cũ enim *Crimẽ ſtellionatus.* eodẽ, quo anguis modo pellẽ exuat, eã cõfeſtim deuorat, tanquã vtilẽ eſſe pro comitialis morbi remedio norit, idcircóque hominibus præripiat, vt Plinius lib.8.cap.31.atteſtatur) ſiue quòd ex eo malũ medicamẽtũ fiat, quo mulieres decipiũtur. Nam cum mortuus eſt in vino, faciem eorũ qui biberint,

lentigine obducit:ob hoc invnguento eum necant,ſi quæ mulieres pellicum formæ inſidiantur.qua ex cauſa veriſimile eſt primò proditum id iudicium:an quia in id animal verſus ſit, vt canit Ouid.Metamorph.5. *--duri puer oris, & audax?* vnde impudentiæ eſt ſymbolum,Græceq; dicitur,ἀσκάλαφος, quia ſit ἀσκελὴς τῆς ἁφῆς, cōtactu aſper & durus. Hæc Alciat. noſter.Sanè idem Plinius lib 30.cap.10. nullum eſſe animal dicit,ex opinione communi,quod fraudulentius inuideat homini:indeque ſtellionum nomen in maledictum tranſlatū ferunt.Plerique volunt ſtelliones eoſdem eſſe ac tarantulas quas Græci ἀναλαβῶτας nominant. Quia verò ex proximo Alciati loco meminerimus criminis ſtellionatus, de eo hæc pauco obiter:Stellionatus iis obiicitur qui aliquid dolo fecerint:& vbicunque nomen proprium deficit criminis,ſtellionatus obiicitur,ait Vlpian.Locum autem præcipuè habet in eo qui rem fortè alij obligatam diſſimulata obligatione per calliditatem diſtraxerit:ſed & in eo qui merces ſuppoſuerit, vel corruperit,quíque impoſturam fecerit pœna ſtellionatus nulla eſt à legibus conſtituta quia nec legitimum crimen eſt.Cæterum & hoc aduertendum,vt auctoris mentem apertiùs aperiamus.in pleriſque animantibus certas quaſdam notas eſſe malignitatis à natura inditas,vt caueamus ne quid inde noxæ damníve contrahamus. Vulgo enim fertur cauendum eſſe ab iis qui notis quibuſdam inſignes ſunt. Diciturque non raró eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte,quique gibbo ſit deformatus aut ſtruma,aut aliquo generis eiuſdem vitio,cæteris infeſtiorem eſſe,& magis verſipellem: ſi quid tamen vulgari hominum opinioni dandum:Vitioſum corpus vitioſæ naturæ imaginem eſſe. Quod Homerus in ſuo Therſite confirmauit, qui vt deformior erat,ita etiam turpior, loquacior,& ſeditioſior, deſcribitur.

Nota malignitatis.

Sic Cicero pro Roſcio Comœdo cauillatur Fannium Chæreā ex habitu corporis:Nónne ipſum caput,& ſupercilia illa penitus abraſa olere malitiam,& clamitare calliditatem videntur? nónne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum (ſi quam coniecturam affert homini tacita corporis figura)ex fraude,fallaciis,mēdaciis conſtare totus videtur? qui idcirco capite & ſuperciliis ſemper eſt raſis,ne pilum vllum viri boni habere dicatur. Luſit eodem penè ſchemate Martialis in Zoilum:

Crine

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luſcus:
Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es.

ſtellatus corpora guttis Stellio] Vir. 4. Georg.
ſæpe ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blattis.

Ouid. 5. Metamorph.
latebraſque petit, aptumque colori
Nomen habet variis ſtellatus corpora guttis.

Huc referam non inuitus doctiſſimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduerſione, ex Epithalamio Franciſci Valeſij, hæc enim:

Sic quæ pellicibus nuptæ inſidiantur auaris,
Quas forma plus eſſe dolent, medicata propinant
Pocula; guttata lentigine ſtellio quæ tu
Inficis, vt vario ſignetur tergore vultus
Diſcolor & maculis liueſcant ora ſubortis.

& caua buſta colit.] Ouid. 3. Amor. 8. eleg.
Mors tamen a templis in caua buſta trahet.

prauique doli.] doli mali, quem Seruius definit machinationem quandam alterius decipiendi cauſſa, cũ aliud ſimulatur, aliud agitur. Labeo autem omnẽ fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipendum alterum adhibitam, cenſétque ſine dolo malo aliud agi poſſe, aliud ſimulari. *Dolus malus.*

Zelotypis.] ζῆλος, æmulatio ſeu inuidentia; τύπος, forma, Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animũ dedit viros quoque modo tollẽdi de medio, vt hoc etiam adiiciam prēter rem. Nam Cic. 2. de offic. refert Alexandrum Phereum ab vxore interfectum propter pellicatus ſuſpicionem. Sic Antoninum Verum Lucilla: Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, aliique à ſuis feminis, interempti. Denique cùm omnia perueſtigaris, collige tecũ. quod vindicta nemo magis gaudet quàm femina. Ouid. 2. artis, *Zelotypus*

Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Femina quàm ſocij deprenſa pellice lecti
Ardet & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum, flammamque ruit, poſitóque decore
Fertur, vt Aonii cornibus icta dei.

Lentigo. *lentigine*] Lentigo, macula ſubruſa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis ſimilitudinem.

Pellex. *pellice*] Pellex, quaſi παλλὰξ ἢ παλλακὶς, ait Gell. lib. 4. cap. 1. vel à pellendo, quod vxorem legitimam è thalamo pellat vel quod virum pelliciat. Paulus in l. 144. de verb. ſign. Digeſtis ex Maſurij Sabini ſententia pellicem pro ea ſumit quæ citra matrimonium cum aliquo conſueſcat, domíque retineatur: additque vulgò ſic accipi, quæ cum eo ſe miſceat cui ſit vxor. Cæterum an admittere auſim diſtinctionem Iuriſconſulti in dicta lege, inter pellicem, amicam, concubinam, nondum ſatis liquet Sed præſtat audire Demoſthenem oratione aduerſus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς diſtinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον, φύλακα, πιστὴν ἔχειν. Amicas habemus voluptatis cauſa: pelliceſſeu concubinas famulitij & curæ quotidianę gratia corporis vtimur: vxores autem ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidamque rei familiaris cuſtodiam habeamus.

Dolus in ſuos. EMBLEMA L.

ALTILIS allectator anas, & cerula pennis,
Aſſueta ad dominos ire redire ſuos,

Congeneres cernens volitare per aera turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitque gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa aliis, exitioſa ſuis.

HAc ſimilitudine(cuius facilè ſubintelligitur apodoſis) proditorum animum fraudulentum apertè arguit: qui cùm bene velle ſe fingant, vt ſimulatis eiuſmodi alloquiis imponant eo ſanè nocentiores, quò verſutiores, habendi ſunt. Sic enim plerumque inſontes & incautos in ignota diſcrimina, vel ad extremum vſque vitæ periculum adducant & compellant, ſed potiſſimum cùm vel vitæ conſuetudine & familiaritate, aut etiam obſequij aliqua ſpecie fucata eos tenent irretitos, nodiſque tam tenacibus illigatos, vt ſeſe hinc nequeant extricare. quo de genere ſunt veſpertiliones quidam, & ſceleratiſſimi ſycophantæ (quorum numerus quã-tum his temporibus accreuerit, dici non poteſt) qui viros inculpatæ vitæ, ſimplices planè, & ab omni fuco alienos, in diſcrimẽ & præcipitium trahũt: nullũque non mouẽt lapidẽ, vt quod eſt in prouerbio, in laqueos inducant: quam ad rem cuniculis quibuſdam vtuntur, cùm impingunt nomen deteſtandi ſortilegij, vel etiam hæreſeos, aut ſectæ alicuius, vt ſecuriùs magíſque impunè ouiculam, id eſt hominem ſimplicẽ, minimẽque malum ab omni crimine tam ſceleſto, tamque abominando alieniſſimum mactent, vel certè quocunque tandẽ modo exterminent: ſic vt inſons ille miſellus hac aſperſus labe (tametſi toto vitæ tẽpore virtuti pietatíque nomen dederit) humanæ ſocietatis pernicies, & peſtis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat credula, ita ob incõſtantiã maximã, quæ illi familiaris eſt, ad virtutes ipſas inuertẽdũ ſic prompta & parata ſit, vt quod ait Flaccus ſincerũ auidè cupiat vas incruſtare. Sed vt paucis cõtrahã, hoc genus hominum vt exitialius & magis auerſandũ, ſic & præter alios, in quod leges animaduertant, digniſſimũ. Quod enim vnicè docuit optima illa omniũ magiſtra natura, hi tollũt, & improbitate iniquiore labefactãt, nimirùm vbi cõtra ſuum ſanguinẽ inſidiantur, & in animas ſuas fraudem moliũtur, vt loquitur Salomon. Id totum tamẽ torqueri melius for-

Proditorum fraudes.

taſſe poteſt in patriæ proditores, quales fuere οἱ φιλιππίζοντες apud Græcos, apud Olynthios Laſthenes. Talis fuit Metius ille ſuffetus dux Albanorum pugnæ deſertor in bello Romanorum aduerſus Albanos, qui ſuæ proditionis pœnas dedit ab equis diſcerptus, vt lib. 1. Liuius memorat,

Anas. *Altilis allectator anas.*] Anatem à natandi aſſiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi morem eſſe aucupibus exóculatam columbam in reti colligare, quæ ſtrepitu cæteras columbas ad ſe pelliciat. ea dicitur παλεύτρια, à παλεύειν, quod eſt decipere, ſeducere, in laqueū allicere.

Sed audiamus ipſum Alciatum, qui ea de re ſic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutrio nómen veteratoris impoſtoríque ſeruo cõueniens. vnde & παλευτρίας, quaſi allectatrices aues Ariſtoteli lib. De hiſt. animal 9. turture vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eóſque ad congeneres capiendos adiuuent. quod & in coturnicibus fieri cõſueuit, itémque anatibus de quibus (eſt enim aucupij genus valde iucundum) nos quandoque carmine ſic luſimus.

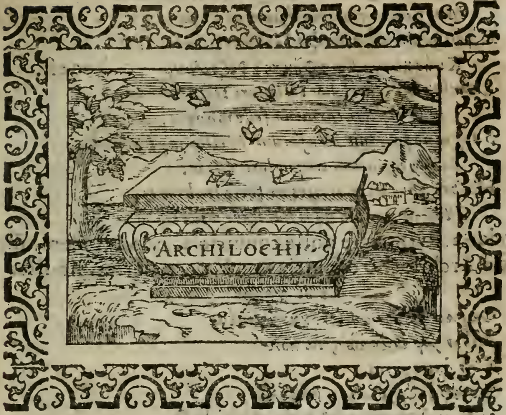
Altilis allectator anas, & cærula pennas, &c. Hæc Alciatus.

ire redire] ire, pro abire, vt alludat ad verba Iuſtiniani. in §. Ceruorum quoque, De rer. diuiſione, in Inſtitut. in ſyluam ire & redire ſolent. & paulò poſt: In iis animalib⁹ quæ ex conſuetudine abire & rdire ſolent. Martialis 12. lib. epigramm.

Atque inter menſas ire, redire ſuas.

Garrire. *garrit.*] Garrire, quaſi ineptè ſtrepere, Nonius & proprium eſſe auium quidam putant.

Maledicentia. EMBLEMA LI.

ARCHILOCHI *tumulo inſculptas de marmore veſpas*
Eſſe ferunt, linguæ certa ſigilla malæ.

VEſpæ tumulo affixæ Archilochi, linguæ malæ petulantiam effrenem arguunt: hæ enim raucæ ſunt & mordaces *Maledicentiæ nota.* ſed nullam ab iis neque oblectationem, neque fructum comparare poſſis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. *Scriptor male dicus.* Hoc autem Archilocho intelligitur ſcriptor quiuis inſolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios inſectans; in quo tamen neque curam, neque eruditionem poſſis deprehendere: ſed hoc tantùm notus, quòd audaciam in obtrectando maluerit oſtentare, tamq; praué innoteſcere, quam ſtare gratis, & cum ſilentio, vt loquitur Martialis. Fuit verò hic Archilochus Poëta Lacedemonius, vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben ſocerum tã atrocibus & virulentis carminibus inſectatus eſt, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc Prouerb. Archilochia edicta, pro contumelioſis & mordacibus: & Archilochi patria, pro maledicis: & Archilocum terere, pro eo quod eſt, maledicentia delectari. Quò pertinet Archilochi epitaphium ex 3. Epigramm. Græcorum lib.

Σῆμα τὸ δ' ἀρχιλόχȣ παραπόντιον, ὅς ποτε πικρὴν

Μούσαις ἐχιδναίῳ πικρῶς ἔβαψε χόλῳ,
Αἱμάξας ἑλικῶνα τὸν ἥμερον, οἶδε λυκάμβης
Μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
Ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
Κινήσῃς τύμβῳ σφῆκας ἐφεζομένους. hoc eſt,

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Muſarum Helicona, Lycambes
Luget natarum turpia lora trium.
Hoſpes abi tacite irrites ne fortè crabrones,
Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar. 2. Pyth. ait ſe nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene ceſſerint. Sic ille:

—ἐμὲ δὲ χρεὼν
Φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγορίαν·
Εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν, τὰ πολ-
λ᾽ ἐν ἀμαχανίᾳ
Ψογερὸν ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔχθεσι πιαινόμενον. id eſt,

Me autem oportet effugere morſum imbellem & impotentē, maledicentiam nempè. Vidi enim iam olim multa in egeſtate poſitum conuiciatorem Archilochum, infenſis obtrectationibus enutritum, & quaſi pinguem factum. Antiſthenes dicebat Diogenem veſpis eſſe ſimilem, veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeum autem acutiſſimum: Dion. oratione 8. & Stobæus Serm. 11.

Veſpæ obtrectatores.

certa ſigilla.] quæ ſunt ſymbola certæque notæ hominis intemperanter lingua abutentis, vt qui maledicentiſſimus fuerit.

In receptatores ſicariorum. EMBLEMA LII.

LATRONVM, furumq́ manus tibi, Scæua, per vrbem
It comes, & diris cincta cohors gladiis:
Atque ita te mentis generoſum prodige cenſes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui poſtquàm cornua ſumpſit,
In prædam canibus ſe dedit ipſe ſuis.

In receptatores.] Hæc epigraphe mihi ſtatim reuocauit in mentem quod de receptoribus, ſeu receptatoribus iura edixerunt, in quos nempe voluerunt acerrimè animaduerti, l.3. §. cognoſcit, D. de off. præf. vigil. quia ſine his diu maleficia latere nō poſſint. l.1. de recept. Sic Vlpian. in l. Congruit, de off. præſ. vult à præſide animaduerti in ſacrilegos, latrones, plagiarios, fures, prout eorum quiſque deliquerit: receptoreſque eorum coërcere, ſine quibus latro diutiùs latere non poteſt. Cui ſimile illud Quintiliani ex declamatione 255. vbi ait, proximos eos eſſe transfugis à quibus transfugæ recipiuntur: quia natura ſimile ſit, facere ſcelus & probare.

STobęo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες *Fons Emblematis à Stobæo.*

τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν: Quemadmodum Actæon à canibus, quos alebat, diſcerptus eſt: ita paraſiti & aſſentatores eos à quibus enutriuntur, miſerè perdunt. Nonnulli ſeſe putant inſigniores & quidem nobiliores, ſi quoſuis ſicarios, nulliúſque frugis homines & ganeones inertes, domi & menſæ ſuſcipiant, haud ſano mentis oculo præuidentes ſe vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Tutiſſimos enim ſe fore credunt, vtpotè tanto tamque generoſo ſatellitio ſtipati; & tamen non aduertunt, quanti conſtat, quamque noxia ſit ea familiaritas. Anulus in picta poëſi ſic:

> *Cornibus in ceruum mutatum Actæona ſumptis*
> *Membratim proprij diripuere canes.*
> *Næ, miſer eſt dominus, paraſitos quiſquis edaces*
> *Paſcit, adulantum præda parata canum:*
> *Se quibus irridendum ſuggerit & comedendum,*
> *Seruus & ex domino corniger efficitur.*

Venatores Actæones. Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum ad venatores referunt, qui ſuas opes miſerè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & ſumptuoſo: etenim à canibus, quos aluere, tandem vltione diuina quaſi membratim dilaniantur. Nam tametſi nihil aliud ſceleris admitterent, niſi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs poſſet egenis & pauperibus preſſis cōferri: ea tamē culpa ſatis habet grauitatis ad prouocandum iuſtam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non eſt elargitus, vt iis tam malè vtamur. Eoque grauius illi peccant, quòd rebus neceſſariis animum non applicent, vt agriculturæ, vt Reip. vt aliis honeſtis actionibus, ſed omnem temporis vſuram collocant in venatu: quo fit, vt in vrgentem minuſque ſibi notam penuriam præcipites ruant. Itaque dici non ab re poteſt, eos non à canibus modò, ſed auibus & equis abſumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc figmento nihil aliud docuiſſe, quàm homines cauere maximè debere, ne quid agant quod diis inuiſum ſit *Veterum induſtria.* aut ingratū, aut quod eos in iram prouocet. Adhæc olim omnes labori fuiſſe intentiſſimos, & manibus victum quæſiuiſſe non ſeruis aut exteris ſua negotia, ſed ſibi tātùm commiſiſſe: ideoque qui laborioſi eſſet, opibus & facultatibus præ cæteris *Otioſi venatores.* abundaſſe: contrà qui ſeſe otio dedebant, voluptates cōſectabantur, venationi & aleæ dabant operam, in extremam rerum penuriam decidiſſe, & opibus exhauſtos eſſe, quemadmodū &

ipſi Actæoni contigit. Sed id ſpeciatim in prodigos adoleſcentes non ab re licet conuertere, qui promi magis quàm condi, vt Phryges ſerò ſapiunt, & tum fortè, ſed fruſtrà reſipiſcunt, cùm nihil eſt amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm ſecundis fortunæ ventis opes ſuppetunt, quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud ſibi penſum relictum habent, quàm vt lautas culinas affectentur, alienaque quadra viuant) paſcant & enutriant. At exhauſtis patrimoniis, quid illis ſupereſt niſi vt aliena compilent, tandemque in malam crucem adigantur, ab iis relicti, longumque valere iuſſi, à quibus in cõditionem tam miſeram, tamque abiectam coacti ſunt? Non piget huc traducere, quæ Dion Chry- *Locus*
ſoſt. orat. 10. De ſeruis, oppoſitè ſcribit, ſe non putare damna *Dionis*
à malis canibus plures accepiſſe, quàm à malis hominibus. *Chryſoſt.*
Etenim à canibus pernicioſis vnum Actæonem aiunt (inquit ille) perditum, & his quidem in rabiem cùm acti eſſent: à pernicioſis verò hominibus dici nõ poſſe, quot perierint & plebeij & reges, quòt etiam ciuitates; hi quidem à ſeruis, illi autem à militibus & ſatellitibus; alij ab amicis quibuſdam, nomine tenus amicis: alij quidem à filiis & fratribus, vxoribúſque damna capiunt innumera. Retulimus ſuprà ex Conſtantino Manaſſe memorabile Michaëlis Imperatoris exemplum, quem cum Actæone diſcerpto à canibus comparat: ſiquidem incõſulto illi Principi, quòd ab aſſentatoribus obſeſſus eſſet, miſerè omninò ceſſit.

Scæua.] proprium quoddam nomen aut fictitium non temerè ſuſpicetur aliquis, plerique, ſæua, legunt, pro, dira, crudeli, terrifica, &c. ſed malim Scæuam accipi, vt Symmachus, pro improbo, ſiniſtræ famæ homine, rerum imperito. Quæ ſub obtentu tuo à quibuſdam ſcæuis deſignata dicuntur, ait ille. Et Græci, eum qui ſit ingenio tardo σκαιὸν appellant: οὐδὲ σκαιὸν, οὐδ' ἐπιλήσμονα, dicit Ariſtophan. i. neque ſcæuam, neque conſilij inopem.

manus.] multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp. & ſæpe aliâs.

prodige.] Cicero 3. Offic. Prodigi, qui epulis & viſceratio-
nibus, & gladiatorum muneribus, ludorum, venationumque *Prodige.*
apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem, aut nullam ſunt omninò relicturi.

allicit olla malos.] Ea eſt ollæ amicitia, vt habet Prouerbium; ad quod reſpexit Martialis lib. 2.

Hunc quem vina tibi, quem menſa parauit amicum,
Eſſe putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyathos, & ſumina, & oſtrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon, &c.] Tangit Actæonis fabulam, quam fuſè narrat Ouid. 3 Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notiſſimam.

In adulatores. EMBLEMA LIII.

SEMPER *hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram*
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios ſumitque colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hiánſque cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur Principis atros:
Albi & pudici neſcius.

Emblema è Plutarcho petitum.

EXpreſſum id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici, huius hęc verba: Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν. ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφομοιοῦται. καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξ ἀδυνάτου παρέχειν, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον. Adulatori qui-

dem omninò id accidit vt Chamæleonti: ſiquidem vt ille colorum omnium ſimilitudinem exprimit præterquàm albi: ſic aſſentator, cùm ſe ſimilem præſtare non poſſit in his quæ digna ſunt ſtudio, turpia quæque imitatur quantum poteſt. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant aſſequi quæ pulchra ſunt & difficilia, in næuis quibuſdam ac verrucis aut rugis depingendis toti ſunt, & quælibet repræſentant, præter ea quæ pulchra ſunt, quæque ingenioſi artificij laudem mereantur: Sic & aſſentator, vt principi viro, cui aſſidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, ſupercilium, acerbitatem in ſeruos, diffidentiam in domeſticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quod ſponte, naturæque propenſione ad deteriora propenſus eſt, videtur eo modo ſibi longè abeſſe à vitio reprehenſionis, ſi turpia imitetur. Quem morem vt barbaricis moribus conuenientiſſimum, meritò perſtrinxerunt auctores grauiſſimi: hoc enim vitio quòd laborarit Alcibiades, vt qui ingenio eſſet verſatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuiſſe dictus eſt. Sed mirum eſt ſanè quod narrant de Arabum quibuſdam populis, apud quos inualuit conſuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinem imitetur Principis; illoque membro faſciis lanaque conuoluto, ſic in medium prodit. Quod idem de ſcurra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiuſdam ciuitatis Argiuorum, vnus Philippo fuiſſet erutus oculus, poſtridie ſcurra faſcia ſimilem oculum circumligatus proceſſiſſe fertur. Idémque cùm crus in quadam pugna Regi fractum eſſet, in eius conſpectum venire non erat ſolitus, niſi claudicans, eodemque crure colligato. Ea itaque eſt aſſentatorum mens, hoc vnum ſtudium, vt imitentur omnia, omnibus aſſenſum præbeant, præterquàm iis quæ ſunt à natura ſua longiſſimè remota; nimirùm quæ à niueo ſimplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quaſi rubori omninò ſit aliena. Nam quod Antiſthenes dictitabat, vt meretrices omnia bona præter prudentiam, ſanumque iudicium ſuis amatoribus imprecantur: ſic aſſentatores iis quibus cum agunt. Vide Pierium in Chamæleonte, lib. 27. Hieroglyph.

Alcibiades. *Arabum aſſentatio.* *Scurra Philippi Macedonis.*

Semper hiat, &c.] De Chamæleonte ſic Plin. cap. 33. libro 8. Ipſe celſus, inquit, hianti ſemper ore, ſolus animalium nec *Chamæleon.*

cibo nec potu alitur, nec alio quam aëris alimento: & coloris natura mutabilior: mutat namque eum ſubinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, redditq́ue ſemper quemcunque proximè attingit, præter rubrum, candidumq́ue. Caſſiodorus Variar. formularum lib. 5. epiſt. 34. naturam Chamæleontis ad fruſtratorem debitorem non minùs ingenioſè traducit. Fugere neſcius, ſed ſuæ ſpõſionis ignarus: obliuioſus cùm relinquitur: trepidus, cùm tenetur. Mutat verba, variat conſtituta, nec in vna dicti ſui qualitate contentus, diuerſis imaginibus immutatur. Meritò Chamæleonti beſtiæ conferendus, quæ paruorum ſerpentum formæ conſimilis, aureo tantùm capite, & reliquis membris ſubalbẽtis praſini colore diſtinguitur. Hæc quoties hominum aſpectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimia timiditate, colores ſuos variè commutat, vt modò veneta, modò blattea, modò praſina, modò poſſit cyanea reperiri. Prouerb. Chamæleonte mutabilior.

Reciprocat.] repetit, retroflectitur, vel recipit. procare, petere eſt: vnde procax, & proci dicti. Reciprocum verò à recipiẽdo dici ait Varro, quia eò redeat vnde profectum eſt. Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè eſt auram reſorbere, ſubindeq́ue retrahere: ſic enim Liuius reciprocare pro reſpirare vſurpauit.

veſcitur aura.] Alluſio ad Prouerb. Vento viuere. Populari aura veſci, eſt populi nugis aſſentiri, vulgi mores inſequi.

Color albus & rubeus. *Albi & pudici neſcius.*] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem ſignat, vt dicemus poſtea.

Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi
non oportere.

EMBLEMA LIIII.

COLCHIDOS *in gremio nidum quid congeris? eheu*
Neſcia cur pullos tam male credis auis?
Dira parens Medea ſuos ſæuiſſima natos
Perdidit, & ſperas parcat vt illa tuis?

HOc ex Græco Archiæ: Typus Emblematis.
Αἶαν ὅλην νήσους τε διϊπταμένη σὺ χελιδὼν,
Μηδείης γραπτῇ πυκτίδι νοσσοτροφεῖς.
Ἔλπῃ δ' ὀρταλίχων πίστιν σέο τὴν δὲ φυλάξειν
Κολχίδα, μηδ' ἰδίων φεισαμένην τεκέων:
Sic Marullus expoſuit 3. Epigrammatôn:
Quid vaga tot terras vrbeſque emenſa volucris,
Colchidos in ſæuo nidificas gremio?
Pignoribusque tuis credis malè ſana fidelem,
Ipſa ſuos partus quæ laniauit atrox?
Ni fœtus exoſa tuos Pandione nata
Phaſiaca quærit perdere ſæuitia.

Breuius reddidit Politianus, nimirũ tribus hendecaſyllabis.

Medeæ ſtatua eſt miſella hirundo,
Sub qua nidificas. tuóſne credas
Huic natos, rogo, quæ ſuos necauit?

Sed breuiſſimè Borbonius noſter, vno diſticho,

Medeæ ſtatua eſt: natoſ cui credis, hirundo?
Fer aliò: viden' hæc mactet vt ipſa ſuos?

Fides non habenda ei qui fidẽ violarit.

Apoſtrophe eſt ad hirundinem, ad ſtatuam Medeæ nidificantem: ex quo datur intelligi, cauẽdum eſſe ab eo qui ſemel impoſuit: vel iis nullam amplius habendam fidem, qui ſemel vel quoquo modo læſerint: aut iis nullo pacto aſſentiendum, qui cùm ſua dilapidarint, vix aliorum curam commodè gerent. Nemini enim res aliena quàm ſua debet eſſe charior aut cõmendatior. Quomodo enim fieri poteſt, κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις: Id explicat Socrates apud Xenophõtem lib. 3. ἀπομνημ. nẽpè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγελ. Qua ratione Timarchũ impudicitiæ & prodigalitatis accuſauit Aeſchines, non tam vt hominem probro afficeret, quàm ne deinceps ad populum concionaretur. Qui enim rem familiarem adeò malè adminiſtraſſet, indignus videbatur cui publica crederẽtur. Præclarè Tiberij factum memoratur à Corn. Tacito: qui vt honeſtam innocentium paupertatem leuauit, ita prodigos, & ob flagitia egentes Vibidium Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianum, Sullam, Vitelliũ mouit ſenatu, aut ſpontè cedere paſſus eſt. Gorgia oratore publicè aliquãdo dicente vt concordiam ſuaderet, Melanthius non ſuſtinuit: aiebat enim de pace cum minimè aliis verba facere debere, qui ſibi, vxori & ancillæ concordiam perſuadere non potuiſſet. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minimè Duci fidem habendam dicebat, neque credendum iuuenum exercitum, qui ſuam ipſius patriam miſerè prodidiſſet. Id dicebat Ephoris, qui Imperatorem quendam lubricæ hominem fidei in hoſtes mitebant.

Medea.

Colchidos.] Medea Colchis nominata, quòd Colchorum regis filia fuerit, quæ Iaſoni vt nuberet, aurei velleris obtinendi corripiendique viam ei commonſtrauit, ſed priùs Dracone ſopito. Tandem ab Iaſone repudiata, quos ex eo liberos ſuſceperat, interemit. Repete fabulam ex ſeptimo Metamorph. Ouidij.

Temeritas. EMBLEMA LV.

IN PRÆCEPS rapitur, fruſtra quoque tendit habenas
Auriga, effreni quem vehit oris equus.
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

Significatur nihil ei cõmittẽdum eſſe, qui in proprios affectus nullum ſibi ſumit imperium, ſed temerè huc atque illuc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulli freni nullæque habenæ continent. Similitudinem hanc mutuatus eſt ex Platone, qui animum noſtrum cum auriga, corpus verò & eiuſdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod ab Hieronymo etiam dictum eſt, ſenſus corporũ quaſi equos eſſe ſine ratione currẽtes: animã verò in aurigæ modum frena currentium retinere. Maximè enim eſt efficiendũ, vt appetitus rationi obediant, eamque neque præcurrant, nec propter temeritatem, nec propter pigritiam aut ignauiam deſerant, ſintque tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis eſt in Phædro, de duobus equis bono & malo, & eorum auriga ratione: quò M. Tullius alluſiſſe viſus eſt 2. De Republ. Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quem locum *Cui non credendum.*

obſeruauit Heraclides Põticus lib. De allegoriis Homericis Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij ſermone 55. tractus eſt. Neque verò grauabor locum integrum ſublegere: τοῦτον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηΐνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν, ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἔχουσαν δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν· ἡ δὲ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα τοῦτο ἐμβιβασαμένου θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δὲ εἰσιν ἀτεχνῶς παντοδαποὶ, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστὴς, ὁ δὲ, θυμοειδὴς καὶ ἱππικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ, νωθὴς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. οὕτως ἅρμα ἐστασιασμένον ταράττει τὸν ἡνίοχον, κἆτα κἂν μὲν κρατήσῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥύμην ἄξων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας καὶ λαγνείας, καὶ ἄλλας οὔτε εἰλικρινεῖς ἡδονὰς, νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς. Quę Latinè ita ſonãt: Verũ hic vnus inuentus eſt modus ab ipſo Deo, quo humana cõditio minorẽ ſe eſſe diuina fateretur, propterea ſcilicet quòd animũ terreſtri corpori, tanquã aurigam impoſuit currui, cuius & habenarũ ſuſtinendarũ & incitandi vim eſſet habiturus. Huic enim aurigę, ſimul aurigãdi artem, viréſque tradidit: ſimul etiã liberum abutendæ artis arbitriũ dedit: qui poſtquàm inſcenderit currum, & habenas acceperit, ſiquidem felix beatúſque animus ſit memoriáque habeat ſe iuſſu Dei ſublatum eſſe in currum, validéque aurigationem regere debere, nimirùm habenas moderatur, regitque currum, & equorum temeritatem contundit. At equi diuerſum appetunt curſum, temeréque huc atque illuc rapiunt currum, hic ad petulantiam, ingluuiem ac contumeliam, ille ad temeritatem atque ferociam, alius verò tarditatem, mollitiem, ſeruitutẽ, fatuitatem, atque humilitatem ſectatur, cuiuſmodi ſeditionibus diſtractus currus, aurigam conturbat: & ſi vicerit eum præpotentis equi vis, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdum petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, cõuicia, impuritates, atque alias nefarias, miniméque ſinceras voluptates, interdum verò dominante iracundia, in multas variáſque calamitates vterque feratur in præceps.

Cypriani locus.

Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib. De diſciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, ſtimulos carnis,

carnis, refrenet impetum corporis. Accepit hanc enim poteſtatem, vt illi ad imperium eius membra ſeruirent. Et quaſi legitimus ac perfectus auriga vltra conceſſas corporis metas extollentes ſe carnis impetus, cæleſtium præceptorum habenis reflectat, ne vltra terminos ſuos currus iſte corporis raptus in periculum ſuum ſecum & ipſum rapiat aurigam, &c.

In præceps rapitur fruſtra, &c.] Alludit ad illud Virgilianum,

—fruſtra retinacula tendens,
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

& ad prouerb. De curru delapſus. Citatus ex Platone locus eſt in Phædro, qui explicatur commodiſſimè à Plutarcho. Quæſtionum Platonic. 8. quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tuſcul. Exiſſe è poteſtate dicimus eos qui effrenati ferũtur, aut libidine, aut iracundia. Qui igitur exiſſe è poteſtate dicũtur, ideò dicuntur, quia non ſunt in poteſtate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum eſt. hinc compotes & impotes, qui animum habent, vel non habẽt in ſua poteſtate.

effreni quem vehit oris.] Manifeſta alluſio ad parœmiam. Os infrene, id eſt, ἀχαλινοῦ στόματος ἵππος.

In temerarios. EMBLEMA LVI.

*A*SPICIS *aurigam currus Phaethonta paterni*

Igniuomos auſum flectere Solis equos:
Maxima qui poſtquàm terris incendia ſparſit,
Eſt temerè inſeſſo lapſus ab axe miſer.
Sic plerique rotis fortunæ ad ſidera Reges
Euecti, ambitio quos iuuenilis agit:
Poſt magnam humani generis cladem que ſuamque,
Cunctorum pœnas denique dant ſcelerum.

Stulti Principes. PHaëthontis caſus hîc traducitur in Principes quoſdam Duceſque iuueniliter exultantes, qui magno ſuo ſuorũque malo cuncta ſurſum & deorſum vertunt: cumq; quod volunt omne ſibi licere putent, non mirum eſt, ſi intolerabilem malorum lernã ſecum aduehant. Nihil enim aliud afferre poteſt tam cæca præcepſque temeritas, quàm certiſſimum populi diſcrimen, & interdum exitium. Quòd ſi illi quandoque reſipiſcant (quod fere non fit, niſi accepto damno, cóque grauiſſimo) id ſanè contingit, poſtquàm vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturam, vt ſpei nihil reliqui habeat: ferè fit enim, vt Principes illi fatui & excordes, eo quod habeant in alios imperij ac potentiæ, pro ſua libidine miſerrimè abutantur, & quaſi prodigant in Reipubl. detrimentum. Vitio datur Agamemnoni, quòd ambitioſus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantoſque homines ad necem poſtularit, ſuóſque ad eandem belli aleam prouocarit. Rectè Flaccus:

Fabula quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum & populorum continet æſtus.

Non eſt ambiguum, quin ſecurius æuum traduxiſſent, & gloriam credo meliorem fuiſſent conſecuti nobiliſſimi Imperatores Cyrus, Xerxes, & Alexander, ſi ſuis contẽti finibus, maluiſſent regna propria tutari & adminiſtrare, quàm armorum alea plus quàm par eſſet, alienis inhiare. Itidem & innumerabiles alij, quorum efferatior ambitio, regnandique cupiditas, & ſuum & populi interitum accerſiuit. Quid enim, vt cæteros taceam, aliud fecit Alexander, quanquam præclaris naturæ & doctrinæ ſubornatus muneribus, quàm vt graſſatorum princeps orbem circuncurſaret, ſibi ſuiſque labores & moleſtias innumerabiles crearet, nullumque quietis & otij finem pro-

poneret. Huius inſatiabilem victoriarum ſitim nullus vel proſperrimus ſucceſſus vnquam reſtinguere potuit: nullus honos, quanquam magnus, eius ambitionem ſedauit. Itaque non contentus ampliſſimo imperio Perſico, impetum fecit in Scythas, in Bactrianos, in Indos, vltrà etiam progreſſurus ſi per copias ſuas licuiſſet, aut niſi morte violenta repreſſus eſſet. Quid de Pompeio? quanta virtute & experientia viro? quā magni à ſuis habito? nec enim vna cauſa fuit cur à Romanis, aliiſque gentibus maximo in honore eſſet. Eum tamen miſerè occæcauit tandémque perdidit inſana ambitio, nec ſe modò, ſed & patriam & Remp. quam defendere ſe iactabat, oppreſſit & funeſtè dilacerauit. Totus enim in aucupanda gloria, in cuius communicationē admitti neminē ſuſtinebat, dū Spartacū perdomuit: dum Lucullo eripuit victorias Pōticas & Armeniacas: dū Metello honorē de piratis ſuffuratur, vnuſq; omnibus excellere, omniumq; obſcurare gloriam cogitat, alienauit à ſe optimorū quorumcunque animos. Ergo dum potentiam ſuam putat egregiè fultam C. Cæſaris affinitate, quē ſibi adiunxerat ad ſuas vires firmandas, ab eodem fuit oppreſſus.

Et hos quidem ſuæ ciuitatis Phaëthōtas rectè dicimus, quales nimium multos ſuperior patrum & noſtra vidit ætas. Cōſtantinus Manaſſes, Annal. de Michaëlo Imperatore hunc in modum ferè ſcribit: (quia enim Græca non ſuppetūt, Latinam verſionem huc conferre non verebor:) Vbi Michaëlus maturam ad ætatē peruenit, iámque ſolus amplitudinē negotiorū imperij procurare cœpit, reapſe verū illud probauit eſſe quod eſt in fabulis. Quippè mox vt alter quidā iuuenis Phaëthon, curru conſcenſo, totum Romanorum imperium perdidit, & ipſe de auito patrióque regno, veluti quodā curru, eſt deturbatus & excuſſus, non pronus tantùm cadens, ſed etiam deorſum lædens. Quippè luxurioſæ humidæque vitæ ſe dedidit, velut alter Nero, immodeſtus in vino, animo effeminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in colluſores exhauriens, qui erant ſcurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo ſtatim diliculo temulentiæ deditι, delicias ciborū & ſuauium opſoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigentes, potores, ludiones, libidinum flāmis furentes: qualis ſcilicet olim erat ille Sardanapalus, rex Niniuitarum, & cæt. Quod dum meditor, vltrò ſeſe offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratiſſimum,

Michael Imperator.

Carolus dux Burgundorum.

qui propter virtutem bellicam,& ditionem ampliſſimã,inter Principes fortunatiſſimos haberi potuiſſet,ſi vim ingenij qua pollebat,& magnitudinem animi qua ſe terribilem & formidabilem oſtenderat,ad ſua potius aſſeruanda,aut etiam augẽda,quàm ad extera expugnãda cõuertiſſet: nec ſanè tam infelicẽ mortẽ obiiſſet. De quibus tamẽ aliàs fortaſſe cõmodiùs. Huc refer Adagium, Aut Regem,aut fatuum naſci:&, Habenas ignarus non tractet. Fabulam hanc alij aliò transferunt, nimirùm ad inſignem quandam conflagrationem, vt Plato in Timæo,cui Lucretius lib.5. ſubſcribit. Facinus & aliquot alij tradunt fuiſſe Cometam vaſtum natura ſolarem, qui tandem diſſolutus,intolerabiles æſtus cõcitauerit. Sed hæc præter rem. Si ad mores referre malis, apponere huc potes exemplum Flaminij Conſulis, cuius temeritas inſigne detrimentum ſuæ Reipubl.attulit. Valer.Max.1.ca.6. Phaëthontis caſum ad principes improuidos,ambitioſos, ſuique officij minimè memores torſit etiam Dio Chryſoſtomus oratione prima De regno.

Equi Solis. *Igniuomos equos.*] Quatuor equi Solis naturam illius igneã indicant: Phlegon,à φλέγω,quod eſt inflammo: Pyrois, quaſi ignitus,ἀπὸ τοῦ πυρός: Eous , ab ἠώς,aurora: Aethon, quaſi ardens : Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint: vnde eſt illud,

Hæc iubet,hæc ſplendet,dein hæc calet,illa tepebit.

Malim ego à ſtudioſis legi diligenter quę de iis Solis equis habet Ouid.2.Matamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis eſt ἀπόδοσις. Fortunæ rota,cui inſidet,tributa eſt, propter varietatem & inconſtantiam. Galenus ἐν προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας egregiè fortunam eiuſque inconſtantiam depinxit.

Furor & rabies. EMBLEMA LVII.

ORA gerit clypeus rabioſi picta leonis,
Et ſcriptum in ſummo margine carmen habet,
Hic hominum eſt terror, cuius poſſeſſor Atrida:
Talia magnanimus ſigna Agamemno tulit.

QVorundam Principum & Imperatorum ferocia & immanitas ſignis plerumque notíſque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis ſymbolis apertè oſtendant. Quid enim ſignificant in eiuſmodi ſtemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferociam, internecionem, formidinem, &c. generis eiuſdem, quæ perpetuò ſanguinarios Duces comitātur? At vt carmen noſtrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in quo eſſet depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem ſcutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inſcriptione etiam adiecta: *Signa ferocitatis.*

Οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ᾽ ἔχων Ἀγαμέμνων.

hoc eſt, *Terror hic eſt hominum, quique hunc gerit, eſt Agamemnon.*

Leo quidem pro ſigno roboris & vigilantiæ apud Aegyptios habebatur: ſic & ad terrificum hominē, qui reliquos aſpectu *Leo, terroris ſymbolum.*

ſolo cõſternaret, aſſumebatur: teſtis eſt Pierius in Leone. Plutarchus Ariſtide: Hanc iuſti appellationem, inquit, regum & potentum nullus eſt proſecutus: ἀλλὰ πολιορκηταὶ καὶ κεραυνοὶ καὶ νικάτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευόμενοι, τὴν ἀπὸ τῆς βίας καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: ſed potius dicti ſunt vrbium vaſtatores, fulmina, & domitores: alij etiam aquilæ & accipitres vocari maluerunt, à vi & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

In eos qui ſupra vires quicquam audent.

EMBLEMA LVIII.

DVM dormit, dulci recreat dum corpora ſomno
Sub picea, & clauam cæteraque arma tenet,
Alciden Pygmæa manus proſternere letho
Poſſe putat, vires non bene docta ſuas.
Excitus ipſe, velut pulices, ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

PIndarus Nem. 10. χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων. id eſt, Difficilis pugna eſt fortioribus repugnare

velle, quod mihi declarat in Vrania Herodotus: καὶ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων βαπαλῆος ἐστὶ καὶ ὑπερμήκης. Apologus hic admonet, nihil præter vires aggrediendum, nec vllum ſuſcipiendum negotium, ad quod perficiendum vires non ſuppetant. Rectè Pindar. Pyth. β. χρὴ κατ' αὐτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον: oportet quiſque ſui modulum ſpectet. Sic Propertius.

Turpe eſt quod nequeas capiti ſummittere pondus,
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quiſque noſcat ingenium, acremque ſe & vitiorum, & bonorū ſuorum iudicem præbeat, ne ſcenici plus quàm nos, videantur habere prudentiæ: néue histrio videat in ſcena, quod non videat ſapiens in vita. Sed, ni fallor, conuerti fabula in eos poteſt, qui licet tenuis fortunæ ſint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potétiores, vel etiam doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi ſint præter infamiam & detrimentum. Alluſio eſt ad Prouerb. Cùm ſis nanus, cede. Quod intellexiſſe videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. quo loci magnum Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud effert prouerbiali ſchemate, eóque eruto è Græco apologo quopiam: Fruſtrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi, Thiodamas agreſtis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuiſſe ſuſurronum & blateronum aulicorum cōuiciis, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος καὶ μεγαλόψυχος ruſtici hominis contumelioſa inſectatione aut Pygmæorum inſultibus exterritus fuerit. Meminit figmenti huius Politian. Epiſtolą quadam, his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philoſtratum Pygmęi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noſter Commentar. De quinque pedum præſcriptione. Hæc cùm ſcripſiſſem commodè ſeſe hiſtoria Pygmæorum obtulit, quam retulit Philoſtratus in ſuis Imaginibus; vnde perſpicuè video Emblema hoc petitum eſſe. Temerarij.

Sub picea.] Piceam, quintam cedri ſpeciem eſſe docet Plinius cap. 10. lib. 16.

Alciden.] Herculem, vel ab Alcæo Amphitryonis & Perſei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictum volunt.

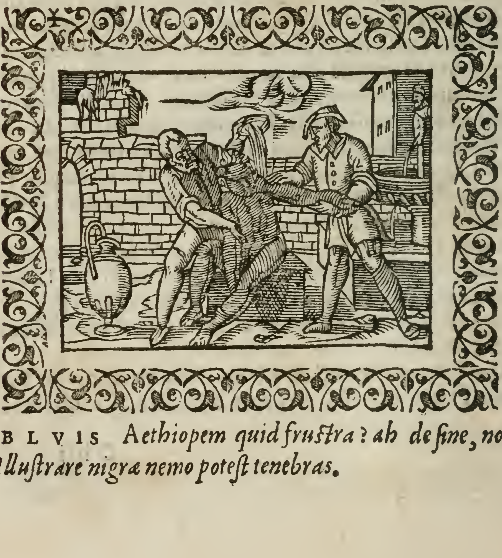
Pygmæi. *Pygmea manus.*] Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philoſtrato οἱ πήχεις παιδία, q.d. cubitales pueri. Euſtathius & D. Auguſtin. De ciuit. Dei 16. cap. 8. Nanos aiunt pygmæos appellatos à πυγὼν, vel πηχὺς, quod cubitum ſignificat. vel πυγὸς, breuis: itaque πυγμαῖος quaſi πηχυαῖος. Hi homunciones extremas Aegypti partes inhabitant, agricolationi dediti, ſubinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. aliiſque locis Gellius libr. 9. cap. 4. Exiſtimat tamen Cardanus de rer. variet. libr 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabuloſos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos eſſe. Sed hęc ἀπροσδιονύσως.

proſternere letho.] ſuffocare, elidere, tollere de medio.

vires non bene docta ſuas.] Phraſis Græca, pro non bene dimenſis ſuis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis auarum virium.

& ſæui implicitum, &c] partem eorũ contriuit vt pulices, partem recluſit in ſinu Leonina autem pelle dicitur vſus pro thorace Hercules poſt occiſum in ſylua Nemea leonem truculentiſſimum, de quo poſtea.

Impoſsibile. EMBLEMA LIX.

ABLVIS Aethiopem quid fruſtra? ah deſine, noctis
Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

EX Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet: *Typus Emblematis.*
Εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης.
Οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι.
quod idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:
Abluis Aethiopem fruſtrà quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.

Id autem ex apologo quodam Aeſopico manaſſe planum eſt: quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσι αἱ φύσεις ὡς προῆλθον τὴν ἀρχήν, naturas manere vt ſuum habuere principium. Pindar. Olymp. 13. ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος. Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν φύσεως ἣν ἔχοι τις ἀεί: Tegere difficile eſt quam quis naturam habeat. Succurrit illud Ciceron. ad Q. fratrem: hoc nunc non contendo, quòd fortaſſe cùm in omni natura, tum iam in noſtra ætate difficile eſt mutare animum, & ſi quid eſt penitus inſitum moribus, id ſubitò euellere. Quò referendũ Diogenis apophthegma: qui cùm improbum quendã & proteruum caſtigaret, rogatus quid faceret: Aethiopem, inquit, abſtergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi poteſt, quæ nulla arte nullâque induſtria corrigi aut mutari queunt. Sed ſpeciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata ſunt & ſimulata, vt gloriam inanem, non vitæ meritis, ſed precario emptam, cuius omnia ſimulacra, vt ſic dixerim, tanquam floſculi celeriter decidunt: quandoquidem ſimulatum quicquam non poſſit eſſe diuturnum, & ficta citò ad naturam redierint ſuam. Verè Flaccus: *Mores vel animũ mutare, difficile.*

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles; & indomitam quandam naturam, quæ nulla vi aut arte miteſcere poteſt, vt ſunt efferata quorundam ingenia, à quibus non poſſunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta ſunt. Nam

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu.—

Tametſi enim ad tempus deſinere videatur in pleriſque cacoethes, multaque prohibeant ætas, metus, & magiſtri; eum tamen habitum delere, nedum tollere, ferè non eſt qui poſſit. Aſcribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poëſi:

Indocile ingenium ſi pergas velle docere,
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum:

Tollere poſſe caput, greſſus glomerare ſuperbos:
Hunc tamen aut frenis, aut ſi calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniquæ mentis aſellus
In terram, & pedibus poſticis calcitrat, ergo
Deſine: nam nunquam ars naturam vincet, equuſque
Nunquam ex degeneri fiet generoſus aſello,
Et nunquam ex ſtolido cordatus fiet ab arte.

Aethiops non albeſcit. *Abluis Aethiopem.*] Huc pertinent prouerb. Aethiopem dealbare: & Aethiops non albeſcit. quò refert & illud Nazianzeni: πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ' αἰθίοψ τὸ μέλαν: hoc eſt, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorem Aethiops. Si quid de Aethiopibus pluribus requiras, conſule Plin. lib. 5. cap. 8. & cap. 30. lib. 6.

Cuculi. EMBLEMA LX.

RVRICOLAS *agreſte genus plerique cucullos*
Cur vocitent, quænam prodita cauſſa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, *quo tempore vites*
Qui non abſoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

Cuculus q[illegible] vere. ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipſemet li. 7. Parerg. iuris, cap. 5. his verbis: Cuculũ vocant: qui matrimonij ſui incurioſus ſit, quiquevxorem ſuam mœchis permittat. Cucu-

bitare verbum confinxerunt,quaſi cuculitare. Ego Cuculos peculiari conuitio agricolas dictos apud veteres legi,qui negligentes, ſocordes,tardíque eſſent,quòd non priùs putatas vites haberent,quàm cuculus canere cœpiſſet. Horatius:

—magna compellans voce cucullum.

Græcè κόκκυξ à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypſilon per u eo more quo nos Latini facimus pronunciaſſe. Recentiores Grammatici cuculos dici hos homines putant à natura auis,quę in alienum nidum,maximè Hypolaidis, quam ipſi Curucam vocant,oua ſua transfert. Sed hac ratione non cuculi,ſed curucæ dici debuiſſent; cùm non ipſi in alienum ſed alij in ſuum nidum congerant: vnde & adulterium dictū quaſi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaque Cuculi nomen abuſiuè in eos eſſe traductum,quorum impudicæ ſūt vxores; cùm ij,contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant ſpectato nimirum auis ingenio, quæ ſua in nidis alienis oua ponere ſoleat. Idem reperies Adagio Eraſmico, Cuculi Vide Plin. 18. c. 26. & Pierium lib. 25. Hieroglyph.

Scio etiam nomen Cuculi,alio accipi ſenſu,vt pro inepto homine,rerúmque imperito,vt apud Lycophronem Aiax κόκκυξ appellatur,ſicuti Meleager Glauconis filius inſulſus cuculus, κόκκυξ ἠλίθιος apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.] vnde & pro verni temporis ſymbolo ponitur Cuculus. Sic Heſiodus:

Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:

Vt quantum audieris quem reddit ab Ilice coccyx.

quo tempore vites &c.] Illud eſt quod Plinius ait, probro ſolere obiici vindemiatoribus,ſi cuculus eos deprehendiſſet vitem putantes. & Horat. 1. Sermon.

Tum Prænestinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpe viator
Ceßiſſet, magna compellans voce cucullum.

Veſpertilio. EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE ſuum volucri ex Mineide nomen,
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

CHærephon Athenienſis, Socratis diſcipulus, tam pertinaciter libris incubuiſſe fertur, vt lucubrationibus nocturnis extenuatus, maximum pallorem maciemque contraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt aliis placet Veſpertilio ſit vocitatus. Apud Ariſtophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, ὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τῇ φύσει, nihil natura differs à Chærephonte. Philoſtratus in præfat. vit. Sophiſtarum, duos fuiſſe eius nominis tradit, quorum alter Buxeus eſt cognominatus (vt πυξίνους Græci nominant, qui ſunt lurida cute, & texturæ rarioris) quòd admodum pallidus eſſet, ille enim lucubratione nimia ſanguine laborabat: iſque eſt, qui cognomen habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentiſſimeque momordit, qui etiam Gorgiæ ſtudium taxare auſus ſit. At quantum coniicere eſt, id non torquetur in pallorem qui ex ſtudiis contrahitur, ſed in labes quaſdam corporis, quæ animi

Chærephon Noctua dictus.

vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, aſſiduiſque lucubrationibus propè iam perditos, non ideò ludibrio ſunt habendi; ſed potius qui veſpertilionis æmulati naturam, videntur aliquo modo tum vocem, tum vultum humanum exuiſſe in eo, quòd in luce hominum verſari refugiunt. Ex quorundam qui non exſtant commentariis Aelianus refert in 9. Variæ hiſt. Philetam quendam Coüm fuiſſe adeò macilentum, vt occaſione etiam leuiſſima ſubuerti poſſet: qui ne à ventis tolleretur, ferreis ſoleis vtebatur. Id tamen figmento ſimilius eſſe quis non videt ad iocandum?

volucri ex, Mineide.] id eſt, veſpertilione. Mineides Thebanæ ſorores cùm Liberi patris ſacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiſo, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum ſono perterritæ, telis inſtrumentiſque ſuis in vites ac hederam repentè commutatis, omniq̄ue loco feris repleto, noctu fugientes, in veſpertiliones transformatæ ſunt. Ouid. 4. Metamorph. Hinc volucrem Mineidem pro veſpertilione dixit Alciatus. *Mineides.*

Fuſca viro facies.] Eius quidem rei cauſſam referre non temerè poſſumus ad lucernarum fuliginem, qua lucubrantes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud. EMBLEMA LXII.

VESPERE quæ tantùm volitat, quæ lumine luſca eſt,
Quæ cùm alas geſtet, cætera muris habet;
Ad res diuerſas trahitur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudiciumq; timent.
Inde & Philoſophos, qui dum cæleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſaq; ſola vident.
Tandem & verſutos, cùm clam ſectentur vtrumque,
Acquirunt neutrâ qui ſibi parte fidem.

QVanquam veſpertilionis nomen ad multa traduci poſſit, ſpeciatim tamen triplici hominum generi accommodat Alciatus. Primò veſpertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi ſe continent, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati: vel qui grauati ære alieno noctu tantum prodeunt, ne à creditoribus offendantur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quoſdam rigidos Philoſophiæ ſatellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ ſunt abſtruſa prorſus atque abdita, ſcrutantur, ac rerum cæleſtium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ, neque oculis intueri, neque tãgi manu,

Mala nomina.

Philoſophi cæci.

neque percipi ſenſibus poſſunt; & tamen ſic de his diſputare auſi ſunt, vt quæ aſſeruerunt, probata certaque videri velint. At profectò longè ſecus habendum nobis eſt. Illi enim dum contradicendi ſtudio inſaniunt, dum etiam quæ falſa profe-runt, arctè & accuratè defendunt, aliorũque argumenta, quã-quam vera, refutant audaciùs, non tantùm illis elapſa veritas eſt, quam ſe quærere ſimulant, ſed & ipſi eam potiſſimùm ſuo vitio perdunt. Socrates cùm eſſet omnium Philoſophorum vel Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorantiam, dicebat ſe dũtaxat hoc vnum ſcire, quòd nihil ſciret. Videbat enim oculatiſſimus ille veritatis indagator, Philoſophiam illã humanã nihil in ſe habe-re certi, nihil veri; nec (vt plerique cenſent) doctrinam ipſam diſſimulauit, vt alios refelleret, ſed quadã ex parte veritatem nouit: humanã enim ſapientiam nullam eſſe faſſus eſt, adeoque quam Philoſophi ſcientiã profitebantur, quæ tum maximè verſabatur in ſiderum inſpectione, contempſit, deriſit, abiecit. Tertiò & poſtremò nomen hoc traducitur in callidos & verſipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis ſunt nec illius, cum vtroque tamen colludunt, & plerumque tanta dexteritate res agunt ſuas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proſcindere & ridere: cumque aliud temporis exiget occaſio, eandem probabunt & extollent. Genus hominum certè vt verſatile & infidum, ſic deteſtandum maximè & execrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem neque mentem habent ſibi conſtantẽ? Non dubium eſt, quin alios, cum quibus verſantur, fallant, cùm ſeſe ipſi priùs fefellerint. Si enim veritatis eſſent aliqua tandem parte ſtudioſi, darent operã profectò, vt ſocietatem cum melioribus & ſapientibus inirent, iiſque adhærerent, contrarios verò fugerent, & ſeriò, non perfunctoriè aut oſcitanter, & quaſi aliud agentes aduerſarentur. Sed quid lucri, aut præmij denique? nimirùm quòd mendaces atque impoſtores, quibus non credatur, etiamſi vera dixerint: ſed & illud adiicitur, quòd vtrique parti ſuſpecti & odioſi apud omnes turpiſſima infamiæ labe aſperguntur. Vtrinque enim proditorum habẽtur loco, quibuſque neutra pars ex animo fauere poſſit, quo fit, vt qui factionis vtriuſque ſibi contrariæ conuictores & aſſeclæ voluerint haberi, non rarò ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubię fidei ho-

Verſipelles.

mo,ruptor Albani, Romaníque fœderis; cuius alio loco meminini: vt fuerunt in bello Italico Senenſes: in quo cùm ſe medios gererent in neutram partium inclinatos, ſedato tandem bello à diuiſis militibus confoſſi ſunt, vnde feſtiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senēſibus idem accidiſſe, quod iis ſolet, qui mediam domus partem incolunt, vt fumo ab inferioribus, puluere autem & ſtrepitu vexentur ab iis qui ſupernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone ſancitum eſt, vt qui in ciuili diſcordia & populi diſceſſione duas in partes, non vni aut alteri ſe adiunxiſſet, ſed ſolitarius, neuterque à communi malo ciuitatis ſeceſſiſſet, is domo, patria, fortuníſque omnibus priuaretur, & exul extorriſque eſſet; quod non inflammandæ aut augendæ diſcordiæ, ſed compeſcendæ potius, aut etiam extinguendæ gratia decretum eſt. Idem Phauorinus Philoſophus inter fratres & amicos diſſidentes faciendum eſſe cenſebat, vt qui eſſent in medio partis vtriuſque beneuoli, ſi in concordia amittenda parum auctoritatis quaſi amici ambigui habuiſſent, tum alter in alteram partem diſcederet, vt hac via concordiam vtriuſque inſtaurarent. Eo conſilio Cicero actionib. in Catilinam, vult in fronte, nedum in animo inſcriptum eſſe quibuſcunque ciuibus, vt omnes apertè fateantur quid bello tam nefario & periculoſo ſentiant. Sed ad alia feſtinandum, ſi prius monuero, Heſychium dixiſſe, veſpertilionem impurum hominem, quique in ambiguo ponat ea quæ fidei ſunt, repræſentare, vt ſunt qui omnibus etiam diſſimillimis ſectis adhærent, quibus non iniuria ἀπὸ τῦ μαρχίνου inditum nomen eſt. Pierius lib. 2. Sed perlege ipſius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat.

Soloniſ lex.

Veſpere quæ tantùm volitat, &c.] Veſpertilio, volucre biforme animal, à veſpere nomen trahens, quòd veſperi volitet, de quo Plin. cap. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi tetraſtichon hoc naturam veſpertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis volitat, diſcurrit, & inter
Quadrupedes non eſt nec numerandus aues:
Lacte ſuos nutrit pullos, & non parit ouum:
Sunt alæ, dentes, labra, pedéſque duo.

Aduerte autem illud (*Veſpere quæ tantùm volitat*) referri ad primum genus hominum quos attigimus, eorum nempè qui infames ſunt, & iudicium formidant.

quæ lumine luſca eſt.] Membrum hoc refertur ad caligantes

tes Philoſophos.

Quæ cùm alas.] Hæc pars ad poſteriores reſpicit, nempè verſutos & infidos, qui de ſe poſſunt quod eſt apud Varron. in Agathone, profiteri:

Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus ſum.

Caligant oculis.] caliginem inducunt, obſcurant.

Ira. EMBLEMA LXIII.

A LCÆAN *veteres caudam dixere leonis,*
Qua ſtimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm ſurgit bilis, crudeſcit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

ID è ſcoliaſte Apollonij Rhodij ad lib. 4. ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρά, ἀπὸ δ' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεται. Alcæa dicitur præcipuè leonis cauda, qua nimirum ad robur & fortitudinem excitatur. Impotentem & indomitum furorē ſignificantes Aegyptij, leonem catulos cauda flagellantem pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæſos, quoniam eorum oſſa inter ſe colliſa ignem videntur emittere. Plinius 8. lib. leonis irati ſigna colligens, ait: Leonum animi index cauda, ſicut & equorum aures. Immota ergo placidus, clemens, blandientiq́ue ſimilis, quod rarum eſt: crebrior enim

Leo cauda catulos verberans quid.

iracundia eius. In principio terra verberatur, incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur, &c. ex quibus colligere eſt facile, quantus ſit leonis concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibendum eſſe, omneſque occaſiones deuitandas, quòd ea perturbatio ſic hominem extra ſe deiiciat, vt in belluam ferociſſimam quaſi transformet. M. Tullius 1. De officiis: Licet ora ipſa cernere iratorum, aut eorum qui aut libidine aliqua, aut metu commoti ſunt, aut voluptate nimia geſtiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, ſtatuſque mutantur. Quid tandem? Aelianus 5. hiſtor. animal. cap. 39. idem quod Plinius: deque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib. 13. c. 14. eiuſdem animal. hiſt. Sic ad finem ſui clypei Heſiodus:

Ira cohibenda.

> Δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
> Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
> Σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
> Ἐμμενέως δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

id eſt,
> *Sæuum videns oculis, vt quando nactus leo corpus,*
> *Quique alacriter admodum vnguibus ſæuis pelle*
> *Diſſecta, quam citiſsimè lenem animum abſtulit:*
> *Alacriter adhæc furibundum cor explet.*

Sed huc propriùs accedit Lucani pulchra deſcriptio è lib. 1. quo loco Cæſarem cum leone furibundo comparat:

> *Aeſtiferæ Libyes viſo leo cominus hoſte,*
> *Subſedit dubius, totam dum colligit iram.*
> *Mox vbi ſe ſæuæ ſtimulauit verbere caudæ,*
> *Erexitque iubas, vaſto & graue murmur hiatu*
> *Infremuit, dum torta leuis ſi lancea Mauri*
> *Hæreat, aut latum ſubeant venabula pectus,*
> *Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit.*

Exemplo eſt Alexander Macedo, totius penè Orientis victor, qui ſubita quadam ira correptus, Clytum nutricis ſuæ filium (à quo fuerat ad Granicum amnem ſeruatus) interfecit; quemque prouinciæ præfecerat, conuiuio admouerat, multiſque honoribus, vt amiciſſimum, donauerat, impetu neſcio quo inflammatus ferro traiecit. At paulò pòſt cùm ad ſe rediiſſet, ereptum telum ex Clyti vulnere in ſeipſum doloris impatientia vertebat, niſi ſuorum manibus fuiſſet prohibitus. Itaque ſummè nobis elaborandum eſt in ira domanda, vel ſaltem ſic compeſcenda & continenda, ne nobis poſſit vllum adferre nocumentum: hanc enim qui vicerit, hoſtem ſe viciſſe

Ira percitus Alexander amicum interfecit.

omnium maximum & perniciosiſſimum dicere non iniuriâ poteſt. Euolue totum Plutarchi librum De ira cohibenda, & Val. Max. 9. cap. 3.

Alcæam veteres caudam, *&c.*] Teſtis eſt Pierius Hieroglyph. lib. 1. Leonis caudam ab eruditiſſimis Alcæam, ἀπὸ τοῦ δι' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius incitamento ad fortitudinem excitetur, vt dixi iam. *Alcæa.*

Lutea cùm ſurgit bilis.] Bilis Græcè χολὴ, omnis humor eſt in nobis calidus ſiccus. Duplex primùm ſtatuitur, naturalis vna, quæ ſimplici nomine bilis appellatur, eſtque vtilis ad alendum corpus: Alia verò eſt quæ recedit à naturæ mediocritate, additoque nomine vitium deſignante ſolet appellari, eſtque in multiplici differentia: alia enim rubra, alia glaſtea, alia nigra, flaua alia, liquida, aquoſa, fuſca &c. puto hîc intelligi glaſteam, quæ ἰσατώδης glaſtum colore cæſio refert, eam medici faciunt acerrimam, calidiſſimam, mordaciſſimam, quæque extremam inter bilis genera malignitatem obtineat, in ventriculo & circa ipſum gignitur à calore vehementiſſimo. Præter Galeni commentarios ea de re plura perdoctè diſputat Fernellius de functionibus & humoribus lib. 2. cap. 3. & 9.

crudeſcit.] crudus fit, commouetur, excitatur.

atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro ſui conditione commutare ſolet.

P ij

In eum qui ſibi ipſi damnum apparat.
EMBLEMA LXIIII.

C A P R A *lupum non ſponte meo nunc vbere lacto,*
Quod malè paſtoris prouida cura iubet.
Creuerit ille ſimul, mea me poſt vbera paſcet:
Improbitas nullo flectitur obſequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco tranſtulit, quod eſt eiuſmodi:

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
Ἀλλὰ μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
Αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
Ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

Id eſt, *Capra lupum lacto mammis inuita, ſed illud*
Paſtoris cogit mens malè cauta mei.
Nutritus per me, tandem fera ſæuiet in me.
Vertere naturam gratia nulla poteſt.

Videtur confictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiuſdem eſt argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, *Ingrati.* eoſque potiſſimùm qui perniciem iis adferunt de quibus bene meriti ſunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel gignere terra poteſt: tantumque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuicia, ingra-

titudinis ſolo nomine contineri dicantur. Quid verò execrabilius eſſe poteſt, quàm iis vitam adimere aut etiam quodam torquere pacto, qui nobis viuendi cauſſas ſuggeſſere, dederuntque operam, vt quod ſumus, eſſemus? C. Toranius ingratiſſimus filius trium virûm partes ſecutus proſcripti patris ſui prætorij & ornati viri latebras, ætatem, notaſque corporis quibus agnoſci poſſet, centurionibus edidit, qui eum perſecuti ſunt. Senex tamen pater de filij vita magis, quàm de ſua ſolicitus, petiit an incolumis filius eſſet, & an imperatoribus ſatisfaceret. At ipſe eſt qui te nobis prodidit, inquit vnus è militibus: continuoque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidem mors, ſed auctor cædis miſerior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proſcriptus ad clientem ſuum confugiſſet, ſceleratus filius militibus occidendum patrem, ſe præſente obiecit, bis parricida, vt qui cõſilio priùs, deinde ſpectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Miſſos facio alios quoſdam, qui nobis interdum occurrũt in hiſtoricorum monumentis, ne nimiùm hîc hæream, tantùm adiicio quod ſcribunt auctores grauiſſimi, ingratitudinem ſceleris atrociſſimi loco eſſe poſitam, adeò vt tanto crimini non ſit vlla pœna legibus conſtituta: quod, ſicuti ſapienter arbitrantur, maius ſit quàm vt ab hominibus vindicari poſſit, ideòque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere eſt apud Xenophontem, in Perſarũ moribus & ſtatutis hoc eſſe poſitum, vt maximè ingratitudinis notam inſectentur. Quem enim cognouerint poſſe gratiam referre, nec refert, in hunc ſeueriſſimè animaduertunt: quippè qui arbitrentur eos qui ſunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potiſſimùm impudentia ſequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Sanè vt hoc quaſi per tranſennam adiiciam, pulcherrimas ingenij ſui penè diuini dotes multum obſcurauit Ariſtoteles, ἡμίονος dictus ab Athenæo, quòd animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato; quanquam tamen alicubi diſſimulet in ſuis diſputationibus: ex quibus oculati homines facilè cõiiciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Confer huc, ſi vacat, pulcherrimum Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippæ contumelioſum, ex 2. ἀπομνημ. Xenophontis, & quædam Aeliani De varia hiſtoria exempla, ex lib. 3. cap. vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi ſunt, & iniuſtè

Ingratitudo ſummum vitium.

damnati. Nihil enim video aptius huic loco illuſtrando.

iubet.] permittit, ſinit: Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idem ſonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Quò refert Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in ſinu fouere: &, Aries nutricationis mercedem perſoluit. Sed mihi multa legēti occurrit opportunè illud Theocriti Eidyll. θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας ὥς τυ φάγωντι. ale & fœtus lupi, ale canes, vt te abſumant. ſic autem Scholiaſtes: ἐκτρέψεις αὐτὶς καὶ λύκων ἐκγόνους καὶ κύνας, ἐπὶ τῇ λύμῃ τῇ αὐτοῦ ὡς κἀγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπ' ἀχαριστίᾳ. ἐστὶ δὲ τοῦτο Σωκράτους, κακοὺς ποιῶν εὖ θρέψαι κύνας.

Fatuitas. EMBLEMA LXV.

MIRARIS noſtro quòd carmine diceris Otus,
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita eſt, ſimiles & habet ceu noctua plumas,
Saltantemq; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Otho ab Otide. HOc dictum eſt in quempiam temerarium, gloriabundum, & plus quàm par eſt, auitæ nobilitatis iactatorem,

quem Othonē appellat, ab Otide aue fatua & geſticulatrice, captuque facili, quam Ariſtoteles noctuæ ſimilem, & circa aures alarum quandam ſimilitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ὦτοι dicuntur, qui in re qualibet facilè decipiūtur, ac illi maximè, qui verbis ſeſe protelari facillimè ſinunt, cuilibet ſine delectu & prudentia dextram, quod aiunt, iniicientes, vt ex Euſtathio Homeri ſcholiaſte didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes, id eſt κενοδόξους, quidam eruditi homines adnotarunt. Vide Prouerb. Aues quæris. ὦτοι qui.

Aurita eſt, ſimiles, &c.] Plin. lib. 10. ca. 23. Otis bubone minor eſt, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi: quidam Latinè Aſionem vocant: imitatrix aliàs auis & paraſita, & quodam genere ſaltatrix: capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alto. Idem ferè Athen. Dipnoſoph. 9. cap. 14. *Otis auis*

mancipat.] manu capit, propriam efficit, & vſu capit. Horat. 2. Epiſtol. *Mancipare*

Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus.

Hoc tibi conueniens.] quaſi diceret: Tu te Otum iactas, vt qui originē trahas ab Othone Imperatore magno, cùm ingenio ſis ad vanitatem compoſito, ad aucupandam gloriolam pronus: ego verò te Otum ab Otide aue dixerim, quòd vti ea geſticulabunda & ad ſuas laudes aſſultans facilè capitur, ſic tu ineptus & glorioſulus conueniens tuis nomen moribus inditum habes.

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

CVM lupus eſuriens mandit ceruarius eſcam,
Præque fame captum deuorat hinnuleum,
Reſpiciat ſi fortè aliò, vel lumina vertat,
Præſentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quæritat incertam (tanta eſt obliuio) prædam.
Qui ſua neglexit, ſtultè aliena petit.

Lupus Ceruarius.

EA eſt Lupi ceruarij natura, vt quamuis poſt lōga ieiunia repertas ægrè carnes mandare cœperit, vbi quid caſu reſpexerit, obliuiſcatur, & copiæ præſentis immemor, aliud quærat, teſtib. Plin. lib. 8. c. 22. & Solino Polyhiſt. ca. 18. Idem contingit ambitioſis & auaris, qui ſpe honoris amplioris, aut commodi, in quo ſit vberior quæſtus neglecta præſenti ſorte venantur aliam. Fit tamen ſæpenumerò, vt vtraque fruſtrentur. Hinc Sophocles in Thyeſte:

— Τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
Πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

Id quidē exemplis quam plurimis confirmari poſſet: ſed vnū

duntaxat ex Iuſtino ſubiiciam. Pyrrhus in ampliſſimo imperij faſtigio collocatus, iam nec eo cōtentus, Græciæ, Aſiæque regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quiſquam Pyrrhum, quà tuliſſet impetum, ſuſtinere valuit. Sed vt ad regna deuincēda inuictus habebatur, ita victis acquiſitiſque celeriter carebat: tāto meliùs ſtudebat acquirere imperia quā retinere: quā ob cauſſam collatus eſt ab Antigono, luſori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, iis tamen vtendi modum negligat, Plutarch. reſte. Fruendum eſt itaque rebus præſentibus, & rectè agendo ſperanda meliora. Eſt enim animi valde puſilli & anguſti, inopiā metuere plus quàm par eſt, ideoque iis quæ adſunt, non frui, & alienis anxiùs inhiare, magnæ ſtoliditatis argumentū. Ferè enim fit, vt iuxta Prouerb. Duos inſequens lepores neutrum capiat: cuique illud conueniat: *Pyrrhus Epirota.*

Δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες.

Ambo concupiſcens neutrum aſſecutus es.

Aſcribam locum è Procopij 2. De bello Gothico: refert enim Belliſarium initio belli ſcripſiſſe ad Theudebertum Francorū Regem (qui cum eo manus conſeruit:) Satius eſt ſecurè ſua vt quiſque poſſideat, quàm dum aliena nimium appetit, de ſuis rebus periclitetur. Huic bellè conuenit quod Seneca refert epiſt. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidiſti aliquando canem à domino fruſtra panis aut carnis aperto ore captantē? quicquid excepit, protinus integrum deuorat, & ſemper ad ſpem futuri hiat. Idem nobis euenit: quicquid expectantibus fortuna proiicit, id ſine vlla voluptate dimittimus, ſtatim ad alterius rapinā erecti & attenti. Hoc ſapienti non euenit: plenus eſt etiam, ſi quid euenit, ſecurè excipit. Huc refer Adag. Præſentem mulge, quid fugientem inſequeris? Multæ ſunt affines huic ſententiæ: vt apud Heſiodum: *Procopij locus.*

Νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει.

Salluſtius in Catilinario, quo loco verba facit de legatis Allobrogum, pertractis ad ſocietatē nefarij belli, de euētu tamē anxiè dubitantibus: in incerto habuere, quidnam conſilij caperent. In altera parte erat æs alienum, ſtudium belli, magna merces in ſpe victoriæ: in altera maiores opes, tuta conſilia, pro incerta ſpe, certa præmia. Sed & Pſeudolus ſeruus apud Plautum ſic ſecum loquitur: Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit in labore, atque in dolore, vt mors obrepat interim.

Qui ſua neglexit, &c.] Non videtur incommodum, ſi apponam lepidum & facile T. Mori tetraſtichon huic Emblemati conuenientiſſimum:

Os canis implet anas, alium capturus hiabat:
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miſer interea, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare, tuam.

Superbia. EMBLEMA LXVII.

EN ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor,
Se conferre Deis auſa procax Niobe.
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duritiem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

Niobes fatũ, FIgmentum hoc Niobes ob inſolentem iactantiam in ſaxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quarundã mulierum ſuperbiam, elationemque immodicam, qua occæcatæ ne ipſis quidem Superis ſubeſſe ſe putant: quo fit, vt ſuæ mortalitatis immemores, in deteſtandam ἀναίσθησιν incidant. Hoc ergo verborum inuolucro monentur, ne ſeſe altiùs efferant, & plus quàm oporteat, apud alios intumeſcant, aut etiã plus ſibi tribuant, quã par eſt. Præterea de numine benè

ſentiẽdum eſſe, tacitè videtur innuere: quãdoquidem non erratur periculoſiùs, neque ſceleſtiùs quàm in numinis cõtemptu. Pindar. Olymp. θ. ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Diis cõuiciari, inquit, odioſa ſapientia eſt, & intempeſtiuè gloriari, idem eſt atque inſanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium:

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Quò non inconcinnè referam Baptiſtæ Gyraldi elegiacam proſopopœiam in Niobes tumulum:

Eſte procul læti, cernant mea funera triſtes:
Non ſimilis toto mæror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi bis pignora ſeptem:
Me miſeram! Diuum ſuſtulit ira mihi.
Dirigui demum lachrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor eſt, ſic mihi vita, dolor.
Diſcite, mortales, quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſthabuiſſe Deos.

Propter ἀλαζονείαν, itaque καὶ μεγαληγορίαν magnificos luit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc congeram inſignem Pindari locum ex Olymp. 9. quo ſub Cadmi perſona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Diis ſentire diſcat.

Εἰ δ᾽ ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
Εἰς τοῦ δ᾽ ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς.
Τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
Κάλλιστον οἶμαί γ᾽ αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
Θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. id eſt,

Si quis ſit qui Deos contẽnat, ad huius (nempè Penthei) mortem reſpiciens, ſecum animo reputet eſſe Deos. At verò temperantem eſſe, & numen diuinum colere, cenſeo rem eſſe omnium pulcherrimam, & ſapientiſſimam hominibus, qui huic ſeſe implicant.

En ſtatuæ ſtatua, &c.] Hoc imitatus ex ſenariis his, ex 3. Epigramm.

Ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρὸν,
Ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
Ἀλλ᾽ αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

id eſt, *Hoc in ſepulchro mortuus non conditur,*
Hoc eſt cadauer, & ſepulchrum non habens:
Sed eſt idem cadauer & ſepulchrum ſibi.

Illud ſimile tit. εἰς ἡρωΐδας lib. 4.

Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
Ζωὴν πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

Cæterùm id variè accipi figmentum reperio, vt cùm torquetur in prefractæ ceruicis hominem, ſtupidum, cumque qui ſit vel animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lucilio, poëta Græco de quodam ſaltatore, qui ſe mouere non poſſet, ὀρχηστὴς νιόβης ἔμπνοον ἀρχέτυπον, Orcheſtes ſpirans archetypum Niobes.

Niobe. *Se conferre Deis, &c.*] Niobe cùm liberorum numero eſſet elata, Latonam contempſit, ipſiq́ue ſe præferre non erubuit, quod ea non niſi duorum, Apollinis & Dianæ mater eſſet. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ ſagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipſamq́ue Nioben ſibi conuiciantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in ſaxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, ſi vacat, ex Palæphati libr. 1. & Pauſana. in arcadic. exquire.

vitium muliebre ſuperbia.] ſic Salluſt. in Iugurthino dicit ſuperbiam commune nobilitatis malum.

Ea eſt ἀναισθησία ſenſuum & vacuitas. *arguitoris Duritiem, ac ſenſus, &c.*] Lapis in Hieroglyphic. hominem ſenſus expertem ſignificat: vt pro ſtupido & alienatæ mentis homine vſurpari certum eſt: vnde illud Comici; Quid ſtas lapis? & primos illos homines rudes & impolitos, nulláque diſciplinarum cognitione cicuratos, ſaxeos appellarunt. hinc enim Maronis illud:

—quo tempore primùm
Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati, durum genus.—

Theocritus in Eidylliis Milonem ruſticum impolitum planéque rudem appellat fragmen duræ rupis, id eſt πέτρας ἀπόκομμα ἀτεράμνου. Lactantius lib. 1. cap. 20. loquens de termino, qui in Capitolio locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? niſi ipſos potiſſimùm lapides, ac ſtipites eſſe? Ouid. 5. Metamorph.

—ad auditas ſtupuit ſeu ſaxea voces,
Attonitæque diu ſimilis fuit.—

Idem. 13. Metam. *—duroque ſimillima ſaxo*
Torquet.—Et in Ariad.

——in ſaxo frigida ſedi,
Quamque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

quo ſenſu dixerat ante Ouidium Catullus de nuptiis Pelei,

Ariadnen ſaxea effigie fuiſſe, vt vim doloris exprimere non poſſet, neque in vllam vocem erumpere, cùm vidit ſe à Theſeo in littore Naxus inſulæ relictam. Tibullus lib. 2. Eleg. 4.

O ego, ne poſsim tales ſentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus eſſe lapis?
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet ora maris.

Ouidius de Ponto.

Felicem Nioben, quamuis crudelia paßam,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis.

1. de Ponto. Eleg. 2.

Fine carent lachrymæ, niſi cùm ſtupor obſtitit illis:
Et ſimilis morti pectora torpor habet.

Et deinde:

Ille ego ſum fruſtra qui lapis eſſe velim.

Sic impoſſibilitate ipſa mutata in lapidem Pſyche, quamuis præſenti corpore, ſenſibus tamen aberrat. Apul. 6. De Aſin. aur. quòd autem modò dicebam lapidem pro ſtupido vſurpari hieroglyphicè, id oſtento planum eſt quod animum perculit Superbi Tarquinij, cùm à columna lignea repentè lapſus anguis omnes in fugam vertiſſet, omninò hoc viſo cõſternatis. Nam portendebatis ſerpens nouum & inexpectatũ principem de columna lignea, hoc eſt ſtupore, quem diu ſimularat, proditurum.

Impudentia. EMBLEMA LXVIII.

PVBE *tenus mulier, ſuccincta latrantibus infra*
Monſtrorum catulis Scylla biformis erat.
Monſtra putantur auarities audacia, raptus:
At Scylla eſt, nullus cui ſit in ore pudor.

SCyllam Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe quòd eundem deperiret, ſic affecit, vt fontem in quo Nympha ſe lauare conſueuerat, veneficiis & magicis herbis infecerit: cuius rei neſcia Scylla fontem de more ingreſſa, inferiores corporis ſui partes in caninos rictus vidit eſſe commutatos: quam tantam deformitatem horrens, in mare ſe præcipitem dedit, & in ſaxum mutata, Poëtis argumentum fabulæ præbuit. Homerus Odyſſ. μ. Ouid. 14. Metamorph. Iuſtinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charybdi materiam Poëtis ſuggeſtam ait ob fretum quod in Sicilia citato ſæuóque impetu fertur, in quo vndarum inter ſe concurrentium tanta pugna ſit, vt aliâs veluti terga dantes vorticibus in imum deſidere, aliâs quaſi victrices in ſublime ferri videas: nunc hîc fremitum feruentis æſtus, nunc illic gemitus in voragine deſidentis audias. Accedit perpetuum Aetnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monſtri credita ſimulacra, dum nauigantes magnis vorticibus pelagi deſidétis

Scylla in monſtrũ marinum mutata.

Locus Iuſtini de Scylla.

exterriti latrare putant vndas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Scyllam fuiſſe nauem triremem Palæphatus tradit. Salluſtius ſaxum putat eſſe in mari prominens quod procul viſentibus muliebrem formam repreſentet, in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam pube tenus feris eiuſmodi ſuccinctam eſſe. Alciatus id appoſitè transſtulit ad impudentiam, quæ tribus potiſſimum vitiis rabidiſſimis comes eſſe ſoleat auaritiæ, ſiue rapinæ, audaciæ, inuidiæ, quæ ſub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumque latitant. Quid enim non uadeat impudens, qui nihil non ſibi permittit, turpe putat nihil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam ſignificari omnis generis impudentiam, quæ non ab re canibus cingatur, rictibus, audacia, rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam ex quo Alciatũ puto ſuum Emblema duxiſſe: σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε. διὸ δὴ κύνας οὐκ ἀλόγως ὑπέζωσται, θρασύτησι, ἁρπαγῇ, τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμένας. *Salluſtij locus.* *Emblematis typus.*

Pube tenus mulier &c.] Duobus in locis Virgilium imitatus eſt: ſic enim, ——— *pulchro pectore virgo,*
Pube tenus. ——— & alio loco,
Quid loquar aut Scyllam Niſi, aut quam fama ſecuta eſt,
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris, &c.

Ex quo loco aduertes duas fuiſſe Scyllas, quas plerumque Poëtæ confundunt, vt 6. Faſt. Ouid. Lege Nannij Miſcellan. lib. 6 & Iacob. Bononienſem, Annotationib. quas pauculas ſcripſit in Virgil. & eundem Virgil. in opuſc. cui Ciris nomen. *Duæ Scyllæ.*

Monſtrorum catulis.] canibus monſtroſis, Virgil. dixit:
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis. Et Ouid. 4. Triſt.
Eſſe canes vtero ſub virginis.

Cicero De haruſpic. reſponſis: Quam Scyllam tam eminentibus canibus, tamque ieiunis Poëtæ fingendo exprimere potuerunt, &c.

Φιλαυτία. Emblema LXIX.

QVOD nimium tua forma tibi Narciſſe placebat,
In florem, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenij eſt marcor, cladeſque Φιλαυτία *doctos*
Quæ peſſum plures, datque, deditque viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilque ſuas præter tradere phantaſias.

Vaticinium Tireſiæ de Narciſſo.

Narce herba.

TIreſias vates tam diu victurũ Narciſſum prædixit, quandiu à ſui conſpectu abſtineret. At ille propriæ ſortis ignarus, viſam in fonte ſui vultus imaginem ſic deperiit, vt ſui amore captus miſerè contabuerit, & in florem ſui nominis commutatus ſit, qui Narce dicitur & ſtuporem ſonat, quod Narciſſi odor caput aggrauet. Plin. lib. 21. capitib. 5. 11. & 29. Notantur hoc figmento, qui à veterum legibus & inſtitutis deſciſcentes, nouam quandam doctrinę formam conſectantur támque ſibi placent, vt licet obtuſiores reuera ſint, ſi quicquam tamen præcipiunt, violentius aliquantum inculcant, neglecta prorſus & obliterata maiorum via & ratione, eóque deuentum eſt, vt fidem illam canam, & priſcam veterum auctoritatem præ ſua opinione nihili ducant; tanta eſt cæcutientia, ſtultitia atque peruerſitas. Tales ſunt κε-

σοφοὶ quidam impudentiſſimi, qui nouorum dogmatum perſuaſione populum incautũ ineſcant, verborumque phaleris ſic protelant & peruertunt, vt miſerrimi homines errores perciti, quaſi guſtata loco, libenter à Chriſtianæ Reipubl. communione ſuo magno malo, deſciſcant. Tam enim ſunt perfrictæ frontis, vt ſua dogmata omnium eſſe certiſſima verbis ſcriptisque aſſerere non veriti, nullam aliam meliorem, aut certiorem de religione traditam fuiſſe ſententiam, quàm quæ à ſe ſuisque tradatur affirment. Sicque plurimorum damno & pernicie deteſtandam φιλαυτίαν in rebus diuinis experimur. Poteſt & hoc torqueri commodè in imperitos, & ἀμούσους rerum ſuarum non æquos admiratores, quibus ſanè (vt Comicus ait) nihil vnquam quicquam iniuſtius: nihil enim rectũ putant, niſi quod fecerint: quo fit, vt aliena tam impensè carpendo, ſuáque plus quàm par eſt, admirando, ingenioli flos abſque vllo fructu facillimè marceſcat. vnde meritò illud repetam quod Alciatus in quadam Oratione dixit: Nullum eſſe pernicioſiorem ſtudiorum calamitatem, quàm ſui ipſius confidẽtiam & admirationẽ, quem morbum Græci φιλαυτίαν appellant. Eſt enim ea lues adulatione deterior, eóque hominem inducit, vt ſe exiſtimet optimè ſcire quæ non intelligit, redditque eum negligentem, ſuperbum, otioſum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error & malum non tam oratione quàm frequenti auditu & collatione, quæ cum peritioribus habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua, nullus enim erit veræ ſapientiæ capitalior hoſtis quàm qui meliorum præceptorum dogmata flocci facit. Diuinus Plato, quem tanquam raræ alicuius & veræ ſapientię terreſtre oraculum meritò docti omnes ſuſpiciunt ac venerantur, lib. 5. De legib. auream planè ſententiam pari verborum pondere ſcripis mandauit: πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. τὸ δ' ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Quæ ſingula ſi diligenter expendamus, ſuppetet nobis accommodatum certè & præſens amuletum ad arcendũ, aut minuendum hũc animi errorem, hominibus quidem gratum, ſed tamen exitialem. In primis enim φιλαυτίαν non ab re appellat maximum quoddam malum innatum in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius

Noui doctores reprehenſi.

Imperiti φίλαυτοι

Præclarus Platonis locus.

ac præſentius, quod licet eo plerique morbo correpti ſint, non tamen vmquam de remedio quærendo, aut parti malè affectæ applicando cogitant, vt tandem ſani poſſint euadere. Atqui nulla exitialior aut damnoſior ægritudo eſt, quàm quæ ſui ſenſum adimit, ita vt ἀναισθησίαν quandam inducat, & tenaciter foueat: quo fit, vt omni animi contentione & induſtria in eo malo periculoſiſſimo propulſando eſt enitendum, & eò maior cura conferenda, quò morbus hic (in quo ſit fons, & certè principium aliorum omniũ, quæ in animum cadere poſſunt, vitiorum) grauiores affert corruptiones, cladémque ingenij præſentiorem. Nulla enim ratione fieri poteſt, vt qui hac perculſus peſte oberret, ſanum, vel in aliis vel in ſeipſo iudicium retineat, cùm ſe non norit: quandoquidem ſit in oculis mentis, infuſa caligo tam denſa, támque ſpinoſa, vt vel apertis oculis nihil videat. Itaque qui ſui capitur amore, non verè ſeſe amare poteſt, ſed falſam quandam de ſe opinionem, vt vmbram aliquam, quaſi qui in tenebris palpat, oſcitanter aucupatur. At verò (vt Plato docet) ſeipſum à ſeipſo falli πάντων χαλεπώτατον, imò verò adiiciam δεινότατον καὶ ἀθλιώτατον. Cùm enim impoſtor ipſe præſtò ſemper habeatur, nec minimùm quidem abſcedat, quo pacto non eſſet grauiſſimum malum, inprimiſque deplorandum? Cæcitas hæc omnium maximè intolerabilis, cùm inſcitiam noſtram ſapientiæ loco habemus, & quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio aſſecutos arbitramur. Tolerabile alioqui vitium, ſi ea tantùm placerent, quæ ingenij ſpecimina quædam præ ſe ferunt, aut alia generis eiuſdem: in quibus ſi tantùm fallimur, nec fallimus, aut ſi ſic fallimur, vt melioribus & peritioribus aurem patientem agnito errore præbeamus, nemo eſt quin væniale putet. Quotus autem quiſque eſt qui placido ferat animo, quòd ipſi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amicæ*, vt ait Flaccus,

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum Polypus agnæ.

Quo fit, vt vero verius dictum ſit Theocrito (vt id ad noſtrũ ſermonem conuertamus) — ἔρωτι

Πολλάκις ὦ πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirum id in cauſſa eſt, quòd vt ait Varro, Omnes videmur nobis eſſe belli, feſtiui, ſaperdæ, cùm ſimus σαπροί. Ex Ariſtonymo citatur illud: ἔστιν ἐν βίῳ μάλιστα βλάπτιον, τὸ ἀνοήτους ὄντας, τοὺς πολλοὺς, οἴεσθαι φρονίμους εἶναι. Id in primis eſt in vita Lu

Φιλαυτία morbus maximus.

Cæcitas animi maxima.

mana noxiũ, quòd permulti cũ ſe ſapere putent, tamen decipiant. Quamobrem nihil deterius aut periculoſius, quàm minimùm fidere. Certè (vt de me ipſe aliquid) ſum ſatis mihi conſcius, quàm debili & penè nullo ingenio ſim, ſi quid tamen ſit, numquam vllatenus me profeciſſe liberè confiteor, quàm cùm ignorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, tumq́ue meo non minimo ſumptu deprehendi, & apertis, quod dicitur, oculis expertus ſum, quàm non ſit tutum aliorum iudicio & famæ incumbere. Nam ſæpenumerò contingit, vt nos plærique præſentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti; ſicq́ue de nobis bene mereri putant, cùm ſæpius vt de coloribus cæci, ſic ij de noſtro captu & in literis, aut etiam honeſtis actionibus profectu ſentiant. Interea tamen eorum in ſententiam pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos ſinimus. Craſſam mehercle & ſupinam credulitatem. Agnouit lubens Socrates de ſe Phyſiognomi iudicium, talemq́ue à natura fore ſe palàm faſſus eſt, niſi ſe Philoſophiæ excolendum tradidiſſet. A qua quidem modeſtia longè ſemper abſumus, qui ementitos quoſdam ſapientię colores, & imaginaria virtutum ornamenta nobis ineſſe demitamur: & vt vera credimus abſolutáque, quaſi quibus ad perfectionem addi nihil poſſit, ideóque moleſtè ferimus, ſi qui, dum noſtri mentionem faciunt, non ſatis honorificè loquantur, eaq́ue tribuant quæ nos minimè attingũt vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratiſſimus ſanari niſi ægrè poteſt, niſi tamen aliquando meliore quodam impulſi genio, potius ſpectemus quid nobis deſit quàm quid adſit. Si quid enim adeſt, cauendum eſt inprimis ne effluat, aut pretio ampliori quàm par ſit, æſtimatum vileſcat apud alios. ſi quid deeſt, quod ſciamus ornamento nobis eſſe poſſe & vſui, efficiendum eſt, vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri poſſit. Sed in primis meminiſſe debemus, ſubindéque animo repetere, non quantum cæteris excellimus, ſed quantum aliis ſimus inferiores, & quàm alioqui deteriores. Illud enim φιλαυτίας vitium tam nobis familiare ac domeſticum, ſed tamen in primis exitioſũ, præterquàm quod tumorem, inuidiam, audaciam, & deſidiam fouet, ſolet etiam vnà ſecum aduehere & alere turpiſſimam ignorationẽ, quã meritò Sophocles δυσπέλαστον κακὸν appellat. Veteribus illud in ore fuit, eũ malignos habere vicinos, qui ſui

Aſſentatiõnis malum.

Socratis modeſtia.

Quæ ſequantur φιλαυτίαν.

laudator fuerit. Idcircò numquam probata eſt illa plus æquo pruriens φιλαυτίας opinio in Aſtydamante hiſtrione, quod ſuas ipſe laudes inſcribi vellet ſtatuę quàm meruerat. Non enim populus hominis votum inſolens ſibi ferendum eſſe putauit, quanquam de ſua patria bene meriti. Ar quod penè mihi, dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor eſt, Nymphas à Narciſſo ſpretas veriſſimè dixiſſe:

Aſtydamas hiſtrio.

Πολλοί σέ τε μισοῦσιν ἂν σαυτὸν φιλῇς.

Sophiſta.

Quid tam malè audiit Sophiſtarum nomen, niſi ob effrenatã illam, & cæcam ſui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil ſe neſcire iactabant impudentius) eósque contrariis armis oppugnaret nempè honeſta diſſimulatione potius, quàm pari verborum ſtrepitu atque contentione, dicebat hoc vnum ſe ſcire, quod rerum omnium eſſet inſcius. Quod non aiebat, vt falſa de ſe loqueretur, apud eos præſertim, quorum familiari conſuetudine vtebatur, ſed vt aſſereret ea lubens omnia ſe neſcire, quæ tam impudenti fronte ſibi arrogabant triuiales illi ματαιολόγοι, qui ſic liberales diſciplinas ipſamque Philoſophiam oſtentando, reuera proſtituerent & profanarent: aut potius vt ſignificaret ad veram ſolidámque ſapientiam neminem accedere vnquam poſſe, niſi primùm ſe norit ignorare. Sunt enim quidam ingenio tam ſtolido & lubrico, qui cùm nondum primoribus labiis literas deguſtarint, falſam tamen ſibi ſcientiæ perſuaſionem induant. Ex quibus alij ſe αὐτοδιδάκτους, alij πανσόφους καὶ πανεπιστήμονας efferre non verentur, alij alios quoſcumque conuellunt impetunt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingenioſiores, non perpendunt, ὅτι μωμήσασθαι ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσασθαι: ſibi nempè ignoſcunt, vt Næuius ille Horatianus, qui ſeipſum ignorans carpebat alios, ſéque venia dignum cenſebat. Quamobrem audiit ad extremum, ſtultum & improbũ hunc amorem eſſe, dignumqúe notari. At quanto in errore verſantur, qui ſibi primas nullo rubore tribuunt? Agathocles Peripateticus cùm apud Demonactem iactaret ſe ſolum & primum eſſe Dialecticorum, audiuit: Si ſolus es, qui primus? ſi primus, qui ſolus potes eſſe? Nõ eſt quòd repetam literatoris illius Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà ſecum natas, & tandem perituras diſciplinas. Nec eſt quòd memorem duorum in Philoſophia principum notam ſatis & peruulgatam φιλαυτίαν Ariſtotelis nempè & Ciceronis; quorum hic tam ſuæ ipſemet

Arrogantes.

Agathocles Peripateticꝰ arrogans.

Rhemnius Palæmon.

Ariſtoteles.

induſtriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in procœmiis laudē propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò ſuis, in eundē Philoſophico curriculo certatoribus parùm fauerit, ſed quod contradicendi ſtudio doctorem etiam Platonem vexarit, ſui nominis celebritatem nō parùm obſcurauit. Illi ipſi Philoſophi libris quos De contemnenda gloria ſcribunt, nomē etiam ſuum præfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum ſtudium, & exercendam doctorum hominum induſtriam: honos enim alit artes, nullusque ſui laboris præmio & contentionis honeſtæ laude fruſtrandus eſt. At quis ſanæ mentis eum dixerit, qui ſibi plura quàm habeat, arroget? Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimo. Thraſylaum quendam tanta inſania fuiſſe percitum, vt quotquot naues in Pyræum appellerent, ſuas eſſe crederet: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliisque ſuam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuerſus, hominem medico committeret. is vbi reſipuiſſet affirmauit ſe nunquam vixiſſe feliciùs, quàm cùm eo mentis errore teneretur; quippè qui in tanta voluptate nihil moleſtiæ ſenſiſſet. Perinde ſe habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento ſint, anxiè ſtudent, tum vel maximè quòd honorem alienum ſibi audaciùs arrogant, aut quod aliorum conatum nigro lolliginis ſucco & mera ærugine conſpergant. Olim diſcipulis mos erat, vt proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent. Quem morem ſecutus Plato 2. ad Dionyſium Epiſtola fatetur, quicquid ſcripſerit: non ſua, ſed Socratis eſſe. Qui leges primùm tulerunt ad cicurandos mores, aut continendos hominum animos, earum inuentionem non ſibi, ſed alicui numini tribuerunt: tum vt diuinitatis nomine, quaſi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis; tum vt infererent rudiorum animis leges; vt pulcherrimum Deorum inuentum, ſic & vtiliſſimum; à nemine eſſe violandas ſed tuto pectore colendas, tutandas, amandas. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium & diſciplinarum inuentionem ad primam illam cauſſam, id eſt, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Pallademè Iouis cerebro natam eſſe commenti ſunt. Quorſum hæc vt nimirùm intelligamus, quam in omnibus pulcherrima ſit modeſtia, quàmque turpis valdéque perniciosa φιλαυτία. Cōcludam itaque cum Platone dicamque eum qui magnus eſt futurus, maximè decere, neque ſe, neque ſua ſic admirari, vt nihil

& Cicero φίλαυτοι

Philoſophi φίλαυτοι.

Thraſylaus inſanus.

Platonis modeſtia.

Legum latores primi.

putet exactius nihil melius, διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτὸν, τὸν δ' αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον: Idcircò eſt operæpretium, vt quiſque nimium ſui amorem fugiat, meliores inſequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his ſatis, cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic ſimile penè eſt Epigramma pictæ Poëſeos Bartholom. Anuli, quòd propter elegantiam aſcribam:

Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui.
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc *fugite (ô iuuenes) fons iſte Philautia, ſeipſum*
Stultus vbi, cùm ſe non bene norit amat.

Euolue pulcherrimam diſputationem ea de re Marſil. Ficini, Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

tua forma tibi Narciſſe placebat.] Plutarch. Sympoſiac. 5. quæſtione 7. refert idem accidiſſe cuidam quem Eutelidam nominat. qui cùm ſe in vndis adſpectaret, amore ſui captus, penè periit dum ita deperiret.

Marcor. *marcor.*] putredo, caries. Metaphora, pro eo quod eſt deprauatio.

cladesque] mors & exitium, alia metaphora.

φιλαυτία,] cæcus amor ſui, attollens vacuũ plus nimio gloria verticem Horat. 1. Carmin.

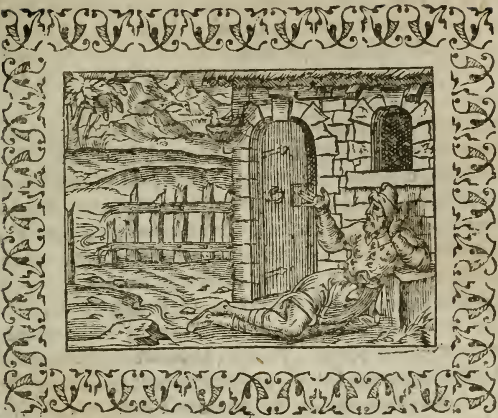
peſſum plures datque deditque.] pro, peſſundat & peſſundedit, tmeſis, peſſum, deorſum, quaſi ſub pedes proiectum, Apul. 5. Niſi eam peſſum de tantis opibus deiecero. Plaut. peſſum abire. Lucret. 6.

Multaque præterea ceciderunt mœnia magnis
Motibus in terris, & multis per mare peſſum
Subſedere ſuis pariter cum ciuibus vrbes.

methodo.] docendi ratione.

phantaſias.] opiniones. Rerum tamen viſiones & imagines Phantaſia φαντασίας appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. 10. vt viſa Cic. 1. Acad.

Garrulitas. EMBLEMA LXX.

QVID matutinos Progne mihi garrula ſomnos
Rumpis, & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitùs eruere.

IMitatus eſt Anacreontis Odam εἰς χελιδόνα, quæ ſic habet: *Character huius Emblematis.*

Τί σοι θέλεις ποιήσω,
Τί σοι λάλη χελιδών;
Τὰ ταρσά σευ τὰ κοῦφα
Θέλεις λαβὼν ψαλίξω,
Ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σευ
Τὴν γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς
Ἐκεῖνος, ἐκθερίξω;
Τί μευ καλῶν ὀνείρων
Ὑπορθρίαισι φωναῖς
Ἀφήρπασας Βάθυλλον;

Quam ſic Latiis numeris donauit H. Stephanus.

Quibus loquax, quibúſnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recîdam?

Imam ſecémve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Feciſſe fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas ſtrepens ad aures,
E ſomniis beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiuſdem argumenti eſt lib. 1. Epigr. Græcor. ἀγχιταρὶς hexaſtichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd eum importuno ſuo cantu excitatum, ſuauiſſimo ſomno priuarit; ideoque malum illi imprecatur. Hic autem hirundinem obiurgat ſomnos matutinos auertentem, ſuoque importuno cantu dormientes abrumpentem: idque maximè in eos torquet, qui odioſa garrulitate rationis inopiam præ ſe ferre ſatis arguunt, vt Progne abſciſſa lingua in hirundinem garritu nimio inſignem commutata, eos ſignificet, qui ſapientiæ parum, loquentiæ multum habent. Et ſanè vſu venire ſolet, vt loquaciores ferè ſint quibus eſt rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenij viribus anteſtant: cùm apud graues & ſapientes quoſque viros ſilentium commendatiſſimum, verborumque parcimonia grata ſit. Extat apud Ariſtophanem de Cleophonte quodam garrulo dicterium:

Garruli odioſa importunitas.

Ἐφ' οὗ δὴ χείλεσιν ἐπιβρέμεται θρηικία χελιδών.
Ex cuius labris hirundo Thracia inſtrepit.

Quò ſpectat præceptum Pythagoricum, hirundinem ſub eodem tecto ne habeas, quo ſignificatur, abſtinendum eſſe à conſuetudine garruli & ſuſurronis: & illud Nicoſtrati,

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
Ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
Ἐλέγχοιντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ. hoc eſt,
Loqui ſi indeſinenter, multáque, & velociter,
Prudentiam indicaret; vtique hirundines
Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.

Lege Plutarch. 8. Sympoſiac. problem 7.

Hirundo quid.

Progne garrula] Adnota hoc loco hirundine garrulitatem ſignari. Pierius Hieroglyph. 22. Videtur autem primum hunc verſum ex Martiale mutuatus lib. 14.

Si matutinos facile eſt tibi rumpere ſomnos.

Lucanus in tertio:

Dum non ſecuros liceat mihi rumpere ſomnos.

& obſtrepero Daulias ore canis?] Daulia, daulis, vel etiam *Luſcinia.*
daulias, pro luſcinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit ſub ditione Regis Thraciæ) in auem ſui nominis transformata dicatur à Poëtis. Ouidius 6. Metamorph. & Prou. Daulia cornix. Videtur autem hîc noſter Alciatus Prognen cum Philomela confundere, cuius linguam Tereus abſcidit (cùm ei vim intuliſſet) non autem Prognæ vxori. Hac de re vide quid diſceptent Cœlius Rhodigin. lib. 29. cap. 26. (non defuerunt enim qui Prognen in luſciniam commutatam fuiſſe aſſeruerint) Iacobus Bononien. & P. Nannius 6. Miſcellan. annotation. in Virg. Non enim video quàm ſit neceſſe quæſtionem hanc inter Grammaticos controuerſam dirimere, vt neque vacat conferre quæ legimus apud Thucydidem lib. 2. τῆς συγγραφῆς, Pauſaniam in Phocicis, Strabonem lib. 1. ad alia enim progredimur.

Dignus Epops Tereus, &c.] id eſt, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguam reſcindere, quàm omninò auellere. *Vpupa.* Vpupa auis militarem quandam criſtam in capite retinet, & quaſi adhuc filium quæritans, has videtur ingeminare voces, ποῦ, ποῦ, id eſt, vbi, vbi: hinc Epops dicta. De qua Plinius 10. cap. 29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45.

putare.] ſcindere, metaph. à vitibus.

Inuidia. EMBLEMA LXXI.

S Q V A L L I D A *vipereas manducans femina carnes,*
Cuiq́; dolent oculi, quæq́; ſuum cor edit,
Quam macies & pallor habent, ſpinoſaq́; geſtat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PIndarus 2. Pyth. ſic: — ϛάθμας
Δέ τινος ἑλκόμενος
Περισσᾶς, ἐνέπαξεν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ,
Πρὶν ὅσα φροντίδι μηχανᾶται τυχεῖν. id eſt,

Qui facultate alicuius tangitur abundanti, inflixit vlcus miſerum ſuo antè animo, quàm quæ ſecum corde molitur, aſſequatur. Nullum vitium inuidia penè vetuſtius eſt, aut homini damnoſius & efferatius: quandoquidem ſi cum quibuſlibet aliis conferatur, inſpiciemus quàm cæca temeritate rapiantur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia ſunt, quæ non aucupentur, aut ſentiant aliquam voluptatem. Inuidus perpetuò mæret aut triſtatur, eoq́; grauiùs afficitur, quo maiori tenetur inuidia, quia non ſecus atque ædes, in quibus ipſe ſit, conflagret. Miſerrima ſanè conditio, ſed quæ tanquam felicitatis pediſſequa, ſucceſſus videndo proſperos intabeſcat, vt Naſo cecinit. Hæc autem deſcriptio perelegans, qua in-

uidorum triſtiſſima & infeliciſſima, vita proponitur: quippè qui virulentis cogitationibus paſcantur, quæ ſibi horribilem perniciem adferant, quique ſine conſilio & ratione aliorum rebus opimis marceſcant, & aculeis maledicis pungant & inſectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quaſi per tranſennam, quid ea turpius àut miſerius, cùm vt aliis noxam damnumque inferat, ſibi prius, & quidem ſæpenumerò grauiùs nocet? Ego in cæteris iniquiſſima, in hoc tamen æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo eſt, tanquam veneno proprio afficit, perdit, abſumit, eumque vlciſcitur primum, à quo concepta & educata fuerit, quod habet illud:

Ὁ φθόνος ἐςὶ κάκιςον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ.
Τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

Squallida.] ſordida & inculta. Squallor etiã triſtitiæ nota.

Vipereas manducans carnes.] Inuidia ſimile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, niſi arroſis matris lateribus: ſic liuor eum primùm afficit, & quaſi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in deſcriptione Inuidiæ, 2. Metamorph. *Inuidia vt vipera.*

—— Videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum; &c.

Sed alia fortaſſe ratio commodè reddi poteſt, vipereas carnes edit inuidia quòd alienis malis gaudeat, iiſque paſcatur: (id vitium Græcis appellatur ἐπιχαιρεκακία) vel id dicitur vt eius pernicies oſtendatur, quæ enim venenata venenis aluntur animalia, exitialius venenum habent.

Cuique dolent oculi, &c.] Hinc illud Maronis:

Teſtatur gemitu graues dolores,
Suſpirat, gemit, incutitque dentes,
Sudat frigidus intuens quod odit.

quæque ſuum cor edit.] Alluſio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito: id eſt, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum Cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3. Tuſcul. ex Homero illud de Bellerophõte citat ex veterum neſcio quo: *Cor nom edendum.*

Ipſe ſuum cor edens, hominum veſtigia vitans.

Similes Maronis verſus hi:

Veſanos tacitè mouet furores
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis, Tityique vultur intus
Qui ſemper lacerat, comeſtque mentem.

Quò ſpectat dictum Matreæ Alexandrini, qui ænigmate luſitando aiebat ſe belluam alere quæ ſe ipſam abſumeret: θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίοι. quo ſignificabat quorundam inuidiam, qui improbè & ignauè dolerent ob proſperos ſuorũ laborum ſucceſſus. Retulit Euſtath. 1. Odyſſ. & Athenæus. Seneca lib. De paupertate: Interdum non licet eſſe palam miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedẽtes. Græci dicunt δάκνεσθαι, vel τὴν καρδίαν δάκνεσθαι, cùm graue & moleſtã animi ſolicitudinẽ ſignificant. Et δακέθυμος ἄτη, noxa animũ mordens, vt Homerus Iliad. vltimo, — τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων σὴν ἔδεαι κραδίην: quouſque lamentans & mærens cor tuum exedes?

Pallor inuidi.

Quam macies & pallor habent, &c.] Sic Ouid.

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,
Nunquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno, &c.

& Virgilius:

Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat oſſa.

Inuidi maledicentia.

ſpinoſaque geſtat tela manus.] Hoc referendum eſt ad aculeatam inuidorum maledicentiam. Siquidem

Effundit mala lingua virus atrum,

& perpetuò carpit quod aſſequi nunquam poteſt. Ad id reſpexit Ouid. cùm ait:

Indoluit, baculumque capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant.

Luxuria. EMBLEMA LXXII.

ERVCA capripes redimitus tempora Faunus
Immodicæ Veneris ſymbola certa refert.
Eſt eruca ſalax, indexque libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas ſemper amare ſolent.

Libidinis ſymbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite geſtet. Eruca quidẽ (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpotè quæ virtutis ſit calidiſſimæ. Plin. libro 19. ca. 8. Satyrus autem, ſiue hircus, luxuriam puridã & olentem deſignat. Sunt enim Satyri ad Venerẽ propenſiſſimi: vnde id nominis dictum putant à σαθὴ, quod virile mẽbrum eſt. Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu ipſo fœtere & olentem eſſe, vt quemque ab illicitæ Veneris titillationibus ſubducat. *Symbola libidinis.* *Satyri libidinoſi.*

redimitus tempora.] caput habens cinctum & coronatum. Virgil. in Copa:

— Graia redimita mitella.

Ouid. 3. amorum eleg. 9.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

In 10. Aeneid. vbi de Aemonide Phœbi ſacerdote:

Inſula cui ſacra redimibat tempora vitta

Eſt eruca ſalax.] frequens enim eius vſus Venerem ſtimulat. Eruca. Ideò antidotum contra amorem præſcripturus Ouid. ab erucę vſu cauendum ſuadet 2. De remedio. Martialis etiam:

—— Venerem reuocans eruca morantem.

& appendicibus Virgilianis:

—— libidinoſis incitatus erucis.

ibidemq́ue.

—— ſalacis nocte tollat erucas.

vt & Æmilius Macer in eleganti opuſculo De viribus herbarum:

Non modicè manſam, Venerem ſtimulare, vel hauſtam
Confirmant medici pariter pluresq́ue poetæ.

loquitur de eruca. Illud tritum vulgò:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

Et ex Ouidio etiam illud:

—— ex horto quæ venit herba ſalax.

indexque libidinis hircus.] Teſte Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Et Satyri Nymphas.] Vide Aelianum lib. 3. De var. hiſt. & Leonic. Thomæum lib. 2. ca. 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentes, & Satyrici, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι, pro libidinoſis & luxu diffluentibus accipiũtur. Idem in Pericle: οἱ Σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄρθια ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πράγματος: Satyri Baccho ſacri erectos habent mutones, diuinæ ſymbolum poteſtatis.

Luxurioſorum opes. EMBLEMA LXXIII.

RVPIBVS aereis, ſummique crepidine ſaxi
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

HOc ex apophthegmate Diogenis ſumptũ. Dicebat enim eos, qui profuſè & temerè bona decoquerent in rebus Venereis, cõuiuiis magnificis, & id genus aliis, arboribus eſſe ſimiles in montium cacumine naſcentibus, quarum fructus hominibus eſſent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Illud eſt quod vulgus noſtras crebrò vſurpat, E diuite malo malæ opes. Fit enim ſæpe, vt ampliſſimæ poſſeſſiones, quæ in pios vſus conuerti debuerant, in ſumptus inutiles, aut etiam pernicioſos & deteſtãdos prodigantur, nulla habita iuſti aut equi ratione. Sententiam illam argutam Diogenis retulit in Paraphraſi Menodoti orationis: ἐπὶ τὰς τέχνας Galenus, his planè verbis: καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης· ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους *Fons Emblematis*

ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς, ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας ἢ κολοιοὺς ἐσθίειν· τούτων τε τὰ χρήματα, μηδὲν μὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν κολάκων. id eſt, Præclarè itaque Demoſthenes & Diogenes, ſiquidem ille diuites imperitos, nulloque literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autem eoſdem ficubus comparabat, quæ naſcuntur in locis præruptis, & ad quæ difficilis acceſſus eſt: earum enim arborum fructu non homines, ſed coruos & graculos veſci: horum autem hominum bona & reditus non ab honeſtis hominibus, ſed à quibuſdam facetis & aſſentantibus abſumi.

Rupibus aereis.] id eſt, editiſſimis, altiſſimis, eadem metonymia qua ſuperiùs *aereo nido* dixit.

ſummique crepidine ſaxi.] Videtur hoc hemiſtichium ex 10. Aeneid. imitatus:

Fortè ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi.

Crepido. Editioris autem loci cuiuſque extremitas crepido appellatur, eſtque ora terræ, quam alluit aqua. ἀκρόκαρπος arbor dicitur in cacumine aut extremo fructificans.

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

Cornix inauſpicata. *improba cornix.*] id eſt, inauſpicata, quam Virg. ſiniſtram vocat in Eclogis, & improbã 1. Georgicon, vt & improbus anſer ob garrulitatem. Cornicem autẽ priſci inter prodigioſas aues reponebant. Itaque his nominibus improbæ vitę homines intelligit, ex quibus nulla poteſt neque gratia, neque commoditas elici.

paraſiti.] ſcurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciunt. De his in ſequentibus commodiùs.

ſcorta.] meretrices.

Iuſti qui. *iuſtos.*] viros bonos. In ſacris iuſti dicuntur non tantùm qui iuſtitiam, ſed & qui virtutes alias omnes colunt: eaque iuſtitia eſt, quæ in ſe virtutem amplectitur omnem: & Plato Dialogo, qui ἐρασταὶ, vel περὶ φιλοσοφίας inſcribitur, virtutes morales vno iuſtitiæ nomine complecti videtur.

Tumu-

Tumulus meretricis. EMBLEMA LXXIIII.

QVIS tumulus? cuia vrna? Ephyrææ eſt Laidos. ah! non
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma: illam iam carpſerat ætas,
Iam ſpeculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid ſcalptus ſibi vult aries, quem parte leæna
Vnguibus apprehenſum poſteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipſa teneret amantes:
Vir gregis eſt aries, clune tenetur amans.

LAidem tota Græcia celebrauit ob inſignem venuſtatẽ, ad cuius ædes frequens fuit concurſus, vt præter alios cecinit Propertius. Huius monumentum (Pauſan. teſte 2. Corinthiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatem exegerat, celebre viſebatur ſecundũ Bellerophontis ſeptum, iuxta Veneris cognomine Melanidos templum, cui pro inſigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus impoſita fuiſſe perhibetur: quo ſimulachro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum ſtolidumque animal, amatorem veſanum intellige, illum quidem à leæna partibus po- *Lais formoſiſſima.*

ſterioribus ſcalptum & detentum, quo rapina meretricia imperiumque in amaſios libidine prurientes, & quaſi vinculo colligatos exprimitur. Cæterùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterum ſententiis conſtat, & maximè ſacrorum Bibliorum locis aliquot: Ezechiel enim Hieroſolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Aegyptum ductus eſt: Plautus Truculento:

Leæna meretricem ſignificat.

Bonis eſſe oportet dentibus lænam probam,
Arridere quiſquis veniat, blandè alloqui, malè corde
Conſultare, bene loqui lingua: meretricem eſſe ſimilem ſentis. Condecet, &c.

Huic & conuenit ſenarius veteris cuiuſdam poëtæ:

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par eſt leænæ & feminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Ariete lib. 10. in quibus Laidis monumenti huiuſce meminit, & Gyrald. Syntagmate 13. hiſt. Deorum. De Laide plura apud Athenæum ca. 20. lib. 13.

Ephyre.

Ephyrææ eſt Laidos.] Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaię, quæ nunc eſt Corinthus. Propertius lib. 2.

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique, vt Athen.

Mors nemini vitatur.

ah! non Erubuit tantum perdere Parca decus?] Nimirùm mors nemini parcit. Virgilius in Appendicibus:

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

& Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem perſequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoque tergo.

Senectute forma defloreſcit.

Parca.] Atropos, id eſt, mors ipſa rerum vltima linea.

ætas.] nẽpè ſenilis, qua veniẽte color & venuſtas flacceſcit. Ouid. 3. Triſt. *Iſta decens facies longis vitiabitur annis.*
Rugaque in antiqua fronte ſenilis erit.
Iniicietque manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Veneri ſpeculum dicare.

Iam ſpeculum Veneri, &c.] Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus ceſſant, dicuntur vulgò arma poſuiſſe: & qui alicui omninò arti renunciaſſent, Deo illi qui arti præerat, inſtrumenta eius artis ſuſpendebant. Horat. 3. Carm. 26.

Vixi puellis nuper idoneus,

Et militaui non ſine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbyton hic paries habebit.

Idem 1. epiſtola ad Mæcenatem:

—— Veianius armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro.

vt alicubi Virgil. —— *hic victor ceſtus, artemque repono.*
loquitur de Entello. Sic ſcorta, cùm ad ſeniles annos perueniunt, Veneri ſpeculum dicant. Auſonius.

Lais anus Veneri ſpeculum dico: dignum habeat ſe
Aeterna æternum forma miniſterium.
At mihi nullus in hoc vſus, quia cernere talem
Qualis ſum, nolo: qualis eram, nequeo.

Aegrè ferunt enim rugas contractas, amiſſamque formæ gloriam, quàm diu in ſpeculo erant intuitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Triſt.

Cumque aliquis dicet, fuit hæc formoſa, dolebis,
Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum.

Idem ferè auctor De medicamine faciei:

Tempus erit quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſſa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te ſpeculo videris alternum:
Quæ mens eſt hodie, cur puero non eadem fuit?

De ſpeculo multa paſſim leguntur. Amor, vt ait Euripides, φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα, amat ſpecula & criniũ rufationem: apud eundem Electra damnat formæ lenocinium vſu quæſitum ſpeculi, in matre Clytemneſtra, abſente marito Agamemnone:

Ἡ ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.

quę flauos orbes crinium ad ſpeculum ſtudioſè componebas. Sed & Ouidius, tenerorum doctor amorum, eleg. 14. lib. 1. ad amicam,

Quid malè compoſitos quereris periiſſe capillos?
Quid ſpeculum mæſta ponis inepta manu?

Vir gregis eſt aries.] Virum gregis appellat arietem, vt primo Transformationum Ouidius: *Vir gregis*

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.

Virgilius etiam de Capro:

Vir gregis ipſe caper. ——

& in Georgicis.

Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.
Vide Macrob. lib. 6. cap.6.

In amatores meretricum.
EMBLEMA LXXV.

VILLOSÆ indutus piſcator tegmina capræ,
Addidit vt capiti cornua bina ſuo,
Fallit amatorem ſtans ſummo in littore ſargum,
In laqueos ſimi quem gregis ardor agit.
Capra refert ſcortum: ſimilis fit ſargus amanti,
Qui miſer obſceno captus amore perit.

Sargus quid. HOc de ſargo piſce, qui ſit à larrato piſcatore deceptus, manifeſtè in eos torquetur, qui cæco turpiq; amore capti decidunt in obſcenam perſonatarum meretricum naſſam, menti errore neſcio quo rati pulchrum eſſe quod pulchrũ apparet, vnde conditionem nacti miſeram eos diu & multũ pœnitet. *Quomodo à turpi amore cauẽdum ſit.* Quod diſcrimen vt vitari tandem aliquando poſſit, adhibenda eſt cautio diligens. Nam, vt noſtrates dictitãt, Prius noſſe opus eſt quàm amare: qui enim primò viſam ſtatim exardet, leuitatis non minimum præ ſe fert argumentum. Iudicio ſiquidem eſt opus & maturo conſilio. Proinde bellè pro-

fectò Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiuſmodi ignes, ſic honeſtos probat: ait enim, *Capra meretricem ſignificat.*

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet,
Gaudeat, & vento nauiget ille ſuo.

Porrò Capram referre meretricem ex eo patet, quòd morſu peſtilēti maximè noceat: germina enim perueſtigat, quæ auidiſſime depaſcitur: ſic meretrix adoleſcētiæ potiſſimùm cupida eſt, nimirùm ætas ea eſt, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quòd Thallum adoleſcentem, qui in Atticam mel & caricas empturus aduenerat, abliguriſſet. Huc ſpectat dictũ Architæ Tarentini, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Eſca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo piſces. Vide Plinium ſub finem ca. 59. libri 10. Sed tibi factum ſatis iri puto, ſi conſulas Aelianum De animalib. lib 1. ca. 23. cuius verba huc conferre non piguit. *Voluptas malorum eſca.* *Locus Æliani, eſt typus huius Emblem.*

φιλοῦσι πῶς τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς· ἐὰν γοῦν πλησίαν τῆς ἠιόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ οἱ δὲ ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ περιπτύξασθαι τὴν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καὶ τοι οὐ πάνυ τι ὄντες ἁλτικοὶ τὰ ἄλλως· νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν καὶ ὑφ᾽ ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ᾽ αὐτὰς σπεύδουσιν, ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δ᾽ ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ, εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης ὑφ᾽ ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβεβρεχέντα. ἑλκόμενοι δ᾽ οἱ σαργοὶ ὡς ὑπό τινος ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγός, αἱρεῖται δὲ αὐτῶν πολλοὺς ἀγκίστρῳ σκληρῷ.

Quorum verborum hæc eſt ſententia: Capras ſargi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ ſecundum littus paſcuntur, ſtatim præ lætitia geſtiunt, & quantum maximè poſſunt, adnatant: & quanquam ſalire non poſſunt, tamen ſalire nituntur, ſed fruſtrà tamen. Caprarum odorem percipiunt, etiamſi in fluctibus verſentur, quæ cauſſa eſt vt accedere ad capras in primis affectent. At cùm in ſuo amore ſint adeò infelici nati ſidere, earùm cauſſa capiuntur quas tam depereunt. Piſcator enim caprina indutus pelle cum cornibus, inſidias ſtruit, ſole relicto à tergo: atque farinã iure caprino madefactam in eam deiicit partem maris in qua ſargi ſunt: quo illicio odoris capti ſargi accurrunt, farinam degu-

ſtant, & maximè detinentur eius pellis capriuę quam ſentiűt. Ex his itaque piſcator multos valido hamo capit, &c. Ad id argumenti copioſiùs illuſtrandum repetenda eſt pulcherrima Socratis diſputatio cum Ariſtippo 2. Commentariorum Xenophontis, & colloquium eiuſdē Socratis cum Theodota, lib. 3. Conſtat autem hîc alludi ad Platonicū hoc, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν: voluptas malorum eſca.

Villoſæ indutus tegmina capræ.] Hoc mutuatus eſt ex Moreto Virgiliano:

—— Et cinctus villoſæ tegmina capræ.

Simus grex. *In laqueos ſimi quem gregis.*] Sargus capræ amore detentus, & emētita capræ forma deluſus illaqueatur. Simum gregem pro capris dixit: eodem enim epitheto vſus eſt Poëta 10. ecloga:

Dum tenera attondent ſimæ virgulta capellæ.

Citantur & hi verſiculi Neuij Aegiſtho:

Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus
Ludens ad cantum claſſium luſtrat.

Laqueo amorem ſignificari docuit Pierius, & Venerem vinculo: quo ſenſu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

Ouid. appoſitiſſimè:

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Se ſolum thalamos ſperet habere tuos.

obſceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus eſt Ouid. illud Faſtor. 2.

—— cæco captus amore furit,

de Sexto Tarquinio loquentis.

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

SOLE ſatæ Circes tam magna potentia fertur,
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equum domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci poſtquàm vina bibere ſues.
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

HOmerus Odyſſeas x ait, ſocios aliquot Vlyſſis, qui miſſi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga percuſſos à Circe, epotóque pharmacho venefico ſtatim in porcos eſſe transformatos. Quo figmento effingitur meretricis & libidinis fœdæ typus. Ea enim ſuis prçſtigiis humanas illas cogitationes & naturales motiones (quæ ὁρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tumultuantes viciat, & mutat in deterius, cùm ſcilicet in naturam quaſi belluinam abeunt. Per Vlyſſem autem qui nullo veneficio à priſtina forma dimoueri poteſt, mentem animæ ducem intelligimus. Quod ſic ad veterũ mythologorũ ſenſũ expreſſit vir induſtria & ingenio nulli penè ſecundus Eraſmus: Quid innuit Circes fabula, veneficiis homines vertentis in feras, niſi eos qui nequaquam ratione ducũtur id

Vlyſſu ſocij à Circe in belluas transformati.

Socij Vlyſſis qui.

quod hominis eſt proprium,ſed totos ſeſe dediderunt turpibus affectibus,iam præter hominis vocabulum nihil hominis habere,ſed ad pecudum degeneraſſe naturam,puta libidine in vrſos,ſomnolentia ignauiáque in ſues, ferocia in leones , atque ita de conſimilibus? Quid Vlyſſes,qui ſolus poculo epoto,virgáque monſtrifica percuſſus , non eſt mutatus , niſi firmum illum & conſtantem ſapientis habitum , qui nec frangi terroribus,nec vllis affectuum illiciis ab honeſto poteſt abduci? Sunt verò qui dicant rei veritatem ex eo eſſe inſpiciendam,quòd Circe meretrix,quos ſibi amore turpi deuinxit, effeciſſe tandem prædatores,viarum obſeſſores & homicidas, nempè quibus nihil ſupereſſet ad vitam miſeram ſuſtinendā; quæ vitia cùm potius ferarum ſint quàm hominum, rem totam lepido & commodo ſchemate Homerus,& alij nonnulli è veteribus adumbrarunt. Cui ſententiæ ſubſcribit Palladas lib 1.Græcor.epigr.his verbis:

Vlyſſes quid.

Circe meretrix.

Τὴν κίρκην οὔ φημι, καθὼς εἴρηκεν ὅμηρος,
  Ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἠὲ λύκους,
Τοὺς αὐτῇ προσιόντας ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος,
  Τοὺς δελεασθέντας πτωχοτάτους ἐποίει·
Τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
  Εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
Ἔτρεφεν ἔνδον ἔχουσα, δίκην ζώων ἀλογίστων·
  Ἔμφρων δ' ὢν ὀδυσεὺς τὴν νεότητα φυγών.
Οὐχ ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας δώρημα λογισμὸν
  Εἶχε, γοητείας φάρμακον ἀντίπαλον. id eſt.

Non,vt Homerus ait,triſti medicamine lectos
  Hoſpitio Circe reddidit ipſa ſues:
Pauperior ſed quiſquis erat diſceßit ab illa:
  Nam meretrix quondam pernicioſa fuit.
Exutoſque ſua prorſus ratione maritos
  Fornice continuit,non ſecus atque feras.
Et tamen hanc ſtrenue deluſam ſpreuit Vlyſſes,
  Inſigni rerum conditione valens.
Mercurioque datam nec fas eſt credere moly,
  Ille ſed ingenio reppulit vſque dolum.

Quinetiam nemo non videt eodem recidere Horatij carmina 1.Epiſtolar.

Sirenum voces & Circæ pocula noſti:
Quæ ſi um ſociis ſtultus cupiduſque bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & extors:
Vixiſſet canis immundus,vel amica luto ſus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non niſi coactus accedebat, parciſſimè cibum capere ſolitum, iocoq; vſurpare multis eiuſmodi appoſitis cibis, Circen homines trãsformaſſe in ſues: ipſum autem Vlyſſem mutari non potuiſſe conſilij Mercurij memorẽ, & abſtinẽtia ipſũmet ſua ſẽper vtentem. Ad hæc παρέργως. Nõ parum illuſtrabit hoc Emblema, Plutarchi Dialogus, quo Grillum diſputantẽ facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. ſic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον. οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσι. δὲ γὰρ τὴν κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐ δὲ ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὗσι καὶ ὄνοις γενομένοις· τὸν δ' ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν. id eſt, Vt piſces quibuſdam medicamentis celeriter capiuntur, ſed eſui tamen fiunt inutiles: ita mulieres quæ amoris poculis & veneficiis viros captant, voluptatéque in ſuam poteſtatem redigunt, ſtupidos eos, amentes & deprauatos vitæ ſocios deinceps habent. Ij enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vſa eſt, cùm in canes & aſinos degeneraſſent: Vlyſſem autem prudentem virum, prudenterque ſecum verſantem, omninò dilexit. *Præclarus Plutarchi locus.*

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas conuerſi ſunt, abſolui. Alterum eſt Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Aeneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem ſui nominis conuerſus. Quod fingi creditur, quoniam primus hac aue in auſpitiis vſus eſt, quodq́ue augur fuerit: quod à Seruio eſt annotatum. Sed id melius, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconſtantiam quæ ex turpi amore contrahitur. Tertium exemplum fuit appoſitum in Scylla, de qua iam ſuperiùs à nobis dictum ſatis. Hic tamen ſpeciatim conuertitur ad meretriciam turpitudinem, quæ vt ſupernè faciem virgineam oſtentat, ita infernè rabidi canes conſpiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui ad exitium miſeriamque certiſſimam precipites agãt, quotquot amore turpi capiuntut. Quæ omnia eo ſpectant, vt quiſque virtutis & honeſti ſtudioſus impudicarum mulierum dolos præſtigiasq́ue omnes declinet intelligatq́ue, quod Cicero ait, corporis voluptatẽ non ſatis dignam eſſe hominis præſtantia, eamque vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere. *Picus in auẽ mutatus.* *Scylla.*

Circe filia Solis.

Sole ſatæ Circes.]Ouid.initio 14.Metamorph.

Sole ſatæ Circes, variarum plena ferarum. Teſtis Higinus. Filia autem ſolis habitam propter herbarum ſcientiam, quæ radiis Solis vim & incrementũ capiunt, credibile eſt. Fabulæ huius meminere Diodor.lib.4.Plin.variis locis.D.Auguſtin.18.De ciuitate cap.17.

Teſtis equum domitor Picus]Sic Virgil.

——ancile gerebat
Picus equum domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percuſſum virga, verſumque venenis
Fecit auem Circe, ſparſitque coloribus alas.

Et rationem animi]ideò mythologici Venerem ἀφροδίτην, quaſi ἀφροσύνην, id eſt ſtultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propiùs alluſit 2.de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitriis hebetat calligine ſenſus.
Membráque Circeis effeminat acriùs herbis.

M.Tullius prima Verrina(vt hoc quaſi per tranſennam)alluſit ad hanc poëticam fabulam:Eſt adhuc, id quod vos omnes admirari video, non Verres, ſed Q. Mutius. quid enim facere potuit elegantius ad hominum exiſtimationem? æquiùs ad leuandam mulieris calamitatem? vehementius ad Quæſtoris libidinem coërcendam? ſummè hæc omnia mihi videntur laudanda, ſed repentè veſtigio ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus eſt Verres: redit ad ſe, atque ad mores ſuos &c.

Amuletum Veneris. EMBLEMA LXXXII.

INGVINA *dente fero ſuffoſſum Cypris Adonim*
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit,
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

Athenæus Dipnoſoph. 2. cap. 32. rationem affert, cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ foliis occultaſſe (quod alij tamen de Phaone Lesbio tradidere, vt retulit in hiſtoria Poëtarum Lil. Gyraldus) quòd nimirùm qui lactucis aſſiduè veſcuntur, hebetiores fiant, καὶ δικρητικοὶ, & ad libidinem minus idonei: lactucam enim frigidam eſſe, iam in ſuperioribus docui ex Plinio. Venus itaque fingitur emortui Adonidis genitalia lactucis recondere, vt moneamur libidinem turpémque voluptatem ciborum moderatorum vſu ſopiendam & reprimendam eſſe. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victus ratio temperata. Ouidius inter alia, quæ de remedio amoris ſcripſit, vt a quibuſdam cibis abſtinendum eſſe monet, ſic quoſdam eſſe tutò adhibendos ſuadet, his quidem verbis: *Lactucæ vis.* *Victus ratio quid conferat.*

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni

Munere) quos fugias, quoſve ſequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris,
An veniat Megaris noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum eſt vitare ſalaces,
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat:
Vtilius ſumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Sed & ex nimia ciborum copia turpem amorem excitari Phocylides teſtatur,

Οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ.
Ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.

Adonis. *Inguina dente fero, &c.*] Fabulam Adonidis ab apro interempti Ouid. ſub finem 10. Metamorph. deſcripſit, nec tamen huius myſterij meminit. Hanc attigit & Auguſt. De ciuit. 6. cap. 7. totumque illud ad Phyſicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21.

Cypria Venus. *Cypris.* Venus, ab inſula Cypro ei ſacra, libidini deditiſſima. Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17. De inuentorib. rerum, poſt Iuſtinum Martyrem, Euſeb. Lactant. & alios ſexcentos retulit.

Aruum genitale. *genitali aruo.*] Hîc aruum genitale pro virilibus & pudendis poſuit, quòd ſint generationis inſtrumenta, vt Virgil. 3. Georg.

Hæc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus
Sit genitali aruo, & ſulcos oblimet inertes.

Loquendi eandem formulam non eſt aſpernatus Auguſt. lib. 18. cap. 23. De ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cætera cuncta ſeruirent; ita genitale aruum vas in hoc opus creatum ſeminaret, vt nunc terram manus, &c. ſic aruum genitale, κῆπος Græcis, Latinè hortus dicitur.

lactuca reſiſtit.] Conſule Plinium. Dionyſ. Caſſius lib. 12. De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythagorici ipſam eunuchum appellant. Martial. 13. palumbes torquatos reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant, hebetántque palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet eſſe ſalax.

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

NE dirus te vincat amor, neu ſemina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præſto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pagaſæus Iaſon
Phaſiacis lædi non potuiſſe dolis.

ARtificiale eſt in Venereos motus, & præſtigiarum laqueo amuletum, cuius tamen rei fides penes auctores eſto. Pindarus Ode 4. Pythiorum, auctor eſt, Motacillam à Venere primùm è cælo ad homines deportatam, & Iaſoni traditam, vt Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt veneficis mulieribus ad incantationes eſſe perutilem: eam namque accipiunt trocho, & rota quadam alligant, quam in orbem voluunt præſtigiatores, & noxia verba immurmurant. Alij, quòd exempta viſcerum interanea orbi- *Motacilla Iaſoni a venere tradita.*

culo appendunt, vnde prouerbio apud Græcos vulgato, Iyngem hi dicantur habere, qui veluti quibuſdam præſtigiis homines ad amorem pertrahunt. Noſter Alciatus ex Homero & ſcholiaſtis quibuſdam, extulit quod hic octoſticho tradit; nimirùm ad arcendas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furioſius præſtigium) adhibendam eſſe motacillam humano ſtomacho, quæ diſponatur inter binos circulos ſeſe quaſi interſecantes. Sanè numquam mihi perſuaſero virum doctiſſimum, & rerum multarum cognitione inſignem, id aliis communicaſſe vt rem veram & ſeriam; & vt crederet tantam eſſe amatorij philtri vim, vt mentis humanæ libertatem ſic cògere, aut torquere vel flectere eo tandem modo poſſet. Sed tamen profectò non auſim diffiteri, pleraque eſſe remedia ex bonis auctoribus petenda, quibus effrenata & indomita penè amoris huiuſce petulantia cohiberi, aut etiam ſopiri queat. At verò quis tam excors erit aut ſtupidus, qui furorem illum Cupidineum inſigni hoc præſtigio coërceri poſſe dixerit, & faſcino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alij, quibus amatoria Ouidiana quandoque placuerint impenſiùs: tamen ipſemet extulit & verius, & quidem ſalubrius:

Iynx.

Præſtigium amoris præſtigio non pellitur.

Ardet & aſſuetas Circe tendebat ad arces,
Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo quiſquis opem noſtra tibi poſcis ab arte,
Deme veneficiis carminibúſque fidem.

Idem loco alio verè & diſertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Aemonias ſi quis decurrit ad artes,
Dátque quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herbæ,
Mixtáque cum magnis Marſa venena ſonis.
Phaſias Æſonidem, Circe tenuiſſet Vlyſſem,
Si modò ſeruari carmine poſſet amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vímque furoris habent.
" *Sit procul omne nefas: vt ameris amabilis eſto:*
" *Quod tibi non facies, ſoláue forma dabit.*

Sed miſeri homines amore perculſi graui, cùm re amata ſtatim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuere, res imprimis noxias & exitiales. Conſtat enim Lucretium poëtam, Antiochum, Caligu-

lam in furorem verſos ſumptis hiſce philtris, quemadmodum & Lucullum, alioſque nonnullos. Cæterùm nullum perinde remedium eſt efficax ad turpes hoſce motus ſedandos, quàm ſtudio & labori cuipiam honeſto ſeſe prorſus dedere: ſic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perſpicuum ſit, amorem hunc non niſi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli poteſt, niſi accedat labor aliquis & anxietas, quæ ſua moleſtia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius: *Remedium efficax in amorem.*

Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Quid ſi amuletum certius, & profectò ſalubrius huc apposuero, nempè vt iuxta D. Pauli conſilium, carnem cum vitiis crucifigamus? Iſte erit diuinus & cæleſtis ἀντέρως, qui terrenum illum & in hac corporis compage deliteſcentem ἔρωτα, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum ſatis erit ad turpia omnia libidinum motuumque genera frangenda.

Bacchica auis præſto tibi motacilla.] Auicula eſt plumis diſcoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro ſe circum agens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισοπυγίδα vocant, ſeu σείσουραν, aut κίλλουρον, vt apud Heſychium, Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *ballequeue*, à caudæ motu, ſeu cauda tremula. Varro meminit De lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumam alatam: altera quòd ſemper mouet caudam. Non me tamen fugit, quòd pluribus verbis contendat Baptiſta Pius, Annotationib. poſter. cap. 3. Motacillam, & Iyngem pro vna & eadem accipi non debere, idque contra Seruij & Gazæ opinionem Certè ἴυγξ Iynx, ea eſt quæ Gallicè *turcot*, auis paulò maior fringilla coloris varij: cui collum circumagitur, lingua ſerpentibus ſimilis, prælonga (qua exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibuſdam Italis) vngues vtrinque bini. Quæ autem hæc auis ſit, repete ex Ariſtot. 2. De hiſtor. animal. & Plin. 11. Lege prouerb. Iynge trahor. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationem auctores non reddunt. Heſychius quidem Bacchum ἰυγγίην cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vſus. Fortaſſe Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad ſe iyngis inſtar alli- *Motacilla quæ auis.*

ciat, ac ſi dicamus, illecebroſum, vel meliùs etiam iynx à Pindaro dicitur μαινὰς, non quòd Bacchi ſit auis, ſed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.] Pindari eſt iſtuc; nam τετρακνάμονα eam, de qua hic agitur, auem nominat, id eſt quadriradiam.

amuletum.] remedium aduerſus veneficia malaque medicamenta, ab amoliendo: ἀποτρόπαιον, ab ἀποτρέπειν amoliri, depellere, quod verbum frequens eſt Plinio.

Pagaſa. *Pagaſæus Iaſon.*] Falluntur qui legunt *Pegaſæus*. Iaſon autem dictus eſt Pagaſæus à Pagaſa Theſſaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouidius ſeptimo Metamorph. principio Pagaſæam puppem nominat. Idem 8.

—— auctor teli Pagaſæus Iaſon.

& Faſtorum 1.

Paſſus idem Tydeus, & idem Pagaſæus Iaſon.

Lucan. 2.

Vt Pagaſæa ratis peteret cùm Phaſidos vndas.

Phaſiacis dolis.] incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phaſias, à Phaſi Colchorum fluuio. Ouidius De arte:

—— maritum
Barbara per natos Phaſias vlta ſuos.

Laſci-

Laſciuia. EMBLEMA LXXIX.

DELICIAS *& mollitiem mus creditur albus*
Arguere, at ratio non ſat aperta mihi eſt.
An quòd ei natura ſalax & multa libido eſt?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris ſuaui eſt unguine muſcus Arabs.

PErſtringit mollitiem & laſciuiem nobilium quarundam matronarum, quæ ad corporis ornatum oſtẽtent raras pelliculas animalculorum, nempè muris aranei, æluri zibellini (felis libidinoſiſſimi) & præterea vtantur ſuffitu muſci Arabici. Sanè de muris ſalacitate multa ſunt à pleriſque ſcriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis: *Ornatus matronarum nimius.* *Mus albus.*

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Opici mures dicuntur Iuuenali ſalaces, libidinoſi, obſceni, à ſpelunca quam Græci ὀπὴν, id eſt foramen, cauernam, vt D. Auguſtin. tradit quæſt. in Exod. lib. 2. Sic enim obſcenitatis partes per cauernam interdum argui docet Auſonius in epigrammatis,

Deglubit, fellat, molitur per vtranque cauernam.

Legi Meſſalinã portentoſæ libidinis mulierem ab Epicrate

dictam eſſe Myconiam, quaſi dixeris murinam. Adhæc nonnulli feminam ſalaciſſimam per æluri feminæ ſimulacrum figurari dixerunt, propter animalis ingenium: cogunt enim mares ad coitum feminæ, ipſæque puniunt, niſi pareant. Cæterùm muſcum Arabicum circumferunt, non modò matronæ principes, ſed & aliæ gradu longè inferiores: tantaque in iis eſt & cultuum, & ſuffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem quæ inde capi poſſit, quòd in his aſſiduè verſentur, quibus nempè perſpectum non eſt quod Satyricus ait, voluptates ex vſu rariore commendari. Cur autem mulieres ſuffitu & ſuauiſſimis odoribus vtantur, hanc eſſe cauſſam aiunt, quòd totæ ſint venereæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nuſquam loco egredientem fingunt, niſi odore aliquo exquiſitiſſimo relicto ad ſuam præſentiam declarandam: adiiciunt præterea ſuffitus omnes eſſe ſalaces. Muliebres ornatus ridet taxatque Lucianus in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vbertimè Plautus in Pœnulo: item Aelian. 1. De varia hiſtoria.

Muſcus Arabicus.

mollitiem mus creditur albus arguere.] Lege Prouerb. Eraſm. Mus albus: in laſciuum & libidinis immodicæ hominem.

nurus.] matronas, nomẽ ſpeciali[9] pro cõmuni, συνεκδοχικῶς.

Zibellus.

Sarmaticum murem, &c.] Zibellus à quibuſdam mus Sarmaticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aduehatur: dicitur & Aelurus, de quo lege cap. 10. lib. 12. Aelian. De animalium hiſtor. Sed non à mure muſcum dici, at potius ab vmbilico capreoli cenſent eruditi homines.

Muſcus Arabs.] Dicam obiter, Romanos olim in obſidione Veiorum pellibus tectos hiemare cœpiſſe, vt eſt apud Liuium lib. 5. ſed hæ pelles rudiores erãt, vt ſeculum vnde fuit, quas nulli alij vſurparent in vrbe. Conſtat tamen pellium vſum, poſtea in veſtitum irrepſiſſe: quod Seneca teſtatur in epiſtolis, quo loco mentionem facit pellicularum vulpium, muriũque, quas Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametſi Zibellini maiores ſint, quàm quibus murium nomen conueniat.

Deſidia. EMBLEMA LXXX.

DESIDET in modio Eſſæus, ſpeculatur & aſtra,
Subtus & accenſam contegit igne facem.
Segnities ſpecie recti velata cucullo,
Non ſe, non alios vtilitate iuuat.

QVamquam id non incommodè torqueri poſſet in eos, qui concreditam ſibi eruditionis & ingenij dotem aliquam excellentem miſerè negligunt, idque non referunt ad vſum, cuius potiſſimùm gratia norunt ſibi eſſe demandatum & commiſſum à ſummo & præpotenti bonorum omnium auctore Deo; tamen, niſi me fallit animus videtur hoc reuera tortum eſſe in deſides quoſdam cœnobitas, qui θεωρίας imaginem aliquam profeſſi, ignauiæ ſitu ætatem terunt: literas aſpernantur, aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeāt ingenio & non parua naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges conſumere natum, & ex tertio illo hominum genere quod aſſignat Heſiodus, meritò dixerim, cùm nec ſibi nec aliis commodum aliquod referant. Quod ipſum tamen velim æquis auribus accipi, non enim is ſum qui auſim aut etiam velim carpere inſtituta illa vetera primùm quidem à ſapientiſſimis inducta patribus, noſtræ pietatis Chriſtianæ anteſignanis & vindicibus, quorum tanta eſt

Quorundam cœnobitarũ deſidia.

apud nos auctoritas, vt inuerecũdum eſſet, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, non colere, non amplexari. Vt ergo apertè dicam quod ſentio ea de re: hîc ab Alciato, à me, ab aliis etiam quibus ſimplex minimeque fucatus eſt animus, nullo modo reprehenditur monachorum inſtitutum & regula, ſed multorum ex iis otium, ignauia, imperitia notatur; quippe qui eo nomine peſſimè de ſe deque aliis mereantur. Iactent ij quantumuis ſui ordinis ſuarumque legum antiquam dignitatem & ſanctimoniam: niſi enim ſe ſimiles iis præſtiterint qui laboribus, vigiliis, ſtudiis, ieiuniis, omni denique patientiæ laude Chriſtianum nomen auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni habeantur eo, quod fuit honorificum apud priſcos, monachi nomine, quod illi ſua vecordia & inertia, ne quid dicam grauius, contemptum reddunt. Vtinam verò vt continuò ſolent inſoleſcere ob veterum illorum patrum admirabilem toti poſteritati religionem, ita eorundem vitæ inſtitutum æmularentur: non enim miſero & infelici otio ſe ita dederent, vt δὶς διὰ πασῶν abeſſent ab iis quos ad piæ vitæ religioſæque inſtitutionem ſe imitari dictitant. Sed ne abeam longiùs, quid laborioſius excogitari, quid ſãctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitæ ratio? quod purius aut vberius olim eccleſia ſeminarium clarorum virorum habuit, quàm quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc verò Deus optime! quàm abſumus à prima illa canaque religione, cùm qui ſeuerioribus inſtitutis ſeſe obligent, non tam pietatem quàm otium, non tam ſolitudinem meditandique de rebus diuinis opportunitatem, quàm deſidioſam vitam ſibi proponant. Ad id quidem certè pluribus exaggerare videtur eſſe non modò ſuperuacaneum, ſed & intempeſtiuum; quandoquidem notius ſit, quàm vt confirmare habeam, ne videar iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorem frugem reuocare laboris eſſet infiniti, & penè ἀδύνατον: admonere, intempeſtiuum & quidem importunum: reprehendere, prorſus odioſum, & perinde non omnibus gratum. Hac enim tempeſtate ſic omnia ſunt exulcerata, ſic lubrica & peruicacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere ſuppoſitos cineri doloſo; & quicquid in eiuſmodi quorundam hominum negotio velis attingere, vlcus & vomicam citiſſimè deprehendas, adeò ſub omni lapide

dormit ſcorpius. Itaque ſatius eſſe duco malum bene conditum non mouere,& huius ordinis viros bonos (quos tametſi paucos & colendos,& exoſculandos eſſe puto) à malorum fece ſemper abſtrahendos & eximendos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina ſæpè ferat.

Deſidet.) Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphoram ignauis conſentaneam: Quid ſedes Verres? quid ſpectas? Idem in Piſonem: An poteſt vlla excuſatio eſſe,non dico malè ſentienti,ſed ſedenti,cũctanti,dormienti in maximo Reip. motu conſuli? Eodem ſenſu Heſiod.ait,ſpem non bonam, virum indigentem tenere,ſedentem in taberna, cui victus ſufficiens non ſit: *Deſidere.*

Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἥμενοι ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demoſthen. 2. Olynth. Athenienſibus ſuccenſet, eoſque ſedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Deſidere in modio,pro ignaui ſigno ſuperiùs poſuit,in ſimulacrum Spei:

Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?

Itemque aſtra ſpeculari:

Quæ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?

Lege Pierium Hieroglyph.lib.56.

Eſſæus.]Eſſæi,Iudæi fuerunt,ab aliis vitę ſeueritate,ieiuniis & inſtitutis quibuſdã differentes. De iis Philo Iudæus. Euſebius De præpar.euãgel.& Philaſtrius in catalogo hæreſ. *Eſſæi qui.*

accenſam contigit igne facem.] Viſus eſt mihi hic locus inter alios permultos dignus eſſe qui maiore cura ſtudioque à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitãti tam multa è multis & variis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperanter abuti ſtudio, aut etiam pleriſque otioſus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima diſputans ex Democrito,ignitũ quiddam eſſe ait ex naturis concretis mente perceptis, globoſas ideas, quæ habeant igneam facultatem, idque corpus eſſe. Succurrit id Lactantij è 2.cap.3. Quòd ſi anima ignis eſt,in cælum debet eniti,ſicut ignis,ne extinguatur, hoc eſt ad immortalitatem quæ in cælo eſt. Virgil.in 6. *Facem accenſam tegere,quid, & quid per ignem intelligitur.*

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo
Seminibus. —

Heſiodus,& eius interpretes,ab ea opinione nõ recedũt,cùm aiunt Prometheum ignem cæleſtem clepſiſſe, quem ſimulacro à ſe confecto appoſuit,vt animatum fieret, ea enim mens

eſt,quæ molem agitat,& toto ſe corpore miſcet. Quòd ſi quis fortè putat, cur Heſiodus & ipſe Maro dicant Iouem ab hominibus ignem remouiſſe, facilis eſt reſponſio. Vis enim & ſolertia humani animi difficilis eſt inuentu, quòd hebetiore ingenio ſimus: adeò nihil tam excellens & præclarum ſine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Contegunt ergo cœnobitæ otioſi ac languidi facem accenſam ſub pallio, nullis artibus,aut ſtudiis honeſtis animum applicantes,nulla ſua induſtria ac diligentia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàm rectè in eos id Plautinum conuerti poſſit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta ſunt,adiicerem lubens quæ Plutarch. diſputat Commentario, An rectè dictum,λάθε βιώσας: eo etiam qui eſt de cupiditate diuitiarum, ſed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obſcuris vſos rationibus, potiſſimùm in rebus ſacris, lucernam corpori animam continenti ſimilem dixiſſe. Lux enim eſt,inquit,qui intus eſt animus, &c. Quòd ſi qui monachi,vt ſunt ex iis quidam boni viri, ſed non ſatis eruditi,dicant id à paganis auctoribus malè detortum, ne videar verbo moleſtus, quippè qui fauſta omnia illis precari non deſino, euoluant quæſo diligenter magni ac ſancti viri Chryſoſtomi Chriſtianam ſententiam,ad illum ſacri Euangelij locum, *Luceat lux veſtra, &c.* Hunc enim Chryſoſtomum iudicem honorarium ſi admiſerint;nihil dico amplius, cauſſa dicta eſt.

ſubtus accenſam facem contegit.] Petitum id è Socratis apophthegmate: οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατόν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ: Neque ignem veste nec turpe aliquod delictum tempore occultare poſſibile eſt, quò refero adagium, Sub tunica & ſinu,de iis quæ occultè fiunt, non palàm & in propatulo:& Manum habere ſub pallio, pro eo quod eſt,languere otio.

Non ſe, non alios iuuat.] Proinde ex tertio illo genere hominum,quod Heſiodus aſſignat;Cicero 2.Offic.Quamobrem contemnuntur ij qui nec ſibi nec aliis proſunt, vt dicitur: in quibus nullus labor, nulla cura, nulla induſtria eſt. Lege prouerb.Nec ſibi nec aliis vtilis.

Deſidiam abiiciendam. EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS iners, abeat: nam in chœnice figere ſedem
Nos prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duroque manus aſſueſce labori:
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

ADhortatio eſt ad laborem, ſumpto argumento ex parœmia Pythagorica, qua præcipiebat chœnici non eſſe inſidendum: cuius explanationem malumus ab ipſo Alciato repetere (cùm ſit obuius locus) quàm ab aliis quibuſque tametſi doctiſſimis, emendicare, vt ſumus initio polliciti. Sic itaque ille 1 Parergôn cap. 17. Sciendum eſt, inquit, apud Athenienſes fuiſſe menſuram tritici, quantum quiſque vno die comederet: ea erat & maior libra, vocabaturque chœnix, vel μέτρον, vt interpres Ariſtophanis ait: pēdebat autem earū drachmas CL. hoc eſt, ſeptem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpres ſcribit: noſtra autem menſura ſeſquilibram: eius chœnicis, dimidium drachmarum 75. libra ſeu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon oſtendit eo carmine: *Chœnici non inſidendum, quid.*

Attica non minor eſt: ter quinque hanc denique drachmis,

Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

Igitur iubet cõſtitutio duas libellas, id eſt chœnicẽ victualis ſubſtantiæ cuſtoditis præſtari: quod etiam olim fieri ſolitum oſtendit Pythagoræ ſymbolum, *Super chœnicem non eſſe ſedendũ*: id eſt, non debere quenquam præſenti cibo eſſe contentũ, ſed potius aduerſus legẽ Euangelicã de craſtino ſollicitari. Sic & Corinthij χοινικομέτραι dicti, quòd pluribus ſeruis abundarent: quibus demenſum, ſeu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, σιτομέτριον quotidie præſtandũ erat. Id ſingulis menſibus erat apud Romanos quaterni modij, vt ſcribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque prouerbio docebat Pythagoras, non oportere per inertiam & otium, cibum alienum ſectari, ſed ſua quemque induſtria debere ſibi facultates cõparare, quibus vitæ munditiei conſulatur. Proinde meritò Reſpub. omnis liberaliter inſtituta ſegnes & laborum oſores expellit & execratur. Inſtitutum celebre laudatur Athenienſium (profectum illud quidẽ ab Indis & Ægyptiis) quo inertia & otium iudicio publico damnabantur. Nam ſingulis annis ſtatoq́ue tempore ciues in iudicio ſiſtebant, expoſituri, quo quæſtu, quaque arte viuerent. Et Corinthi Periander hunc morẽ inſtituit, vt ſi quem ſplendidiùs obſonari animaduerterent, exquirerent vndénam ſumptus ille ſuppeteret: ſi eſſet vnde illud vitæ genus tueri poſſet, ſinebant vti: ſi facultatum modus non eſſet, iubebant hominẽ moderatiùs viuere: ni dicto eſſet audiẽs, mulcta damnabatur, at ſi nihil omninò haberet, nihilominus ita ſplendidè viueret, curabant interfici, quia hunc furem eſſe, aut prædatorem, aut calumniatorem neceſſe eſſet. Ea fuere veterũ inſtituta, hi mores: ſic enim cenſebant ignauum & nullius frugis hominẽ indignum eſſe qui vitæ commodis frueretur. Præclara ſe mihi offert oratio Tiberij in ſenatu, qua reſpondit M. Hortalo, nobili iuueni, cui inopi Auguſtus antè ſuccurrerat, vt ſuum ordinem ſeruaret: ſed poſtea cùm ſe, ſuoſq́ue liberos, quos multos habebat, ſuſtentare non poſſet, Tiberium Cæſarẽ rogauit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui ſic Tiberius: Si quantum pauperum eſt, venire huc, & liberis ſuis petere pecunias cœperint, ſinguli numquam exſatiabuntur, Reſp. deficiet: deinde, quod ſi ambitione exhauſerimus, per ſcelera ſupplendum erit. Dedit tibi, Hortale, Diuus Auguſtus pecuniam, ſed non compellatus, nec ea lege vt ſemper daretur: langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ex ſe metus, aut ſpes, aut ſecuri

omnes aliena ſubſidia exſpectabũt,ſibi ignaui, nobis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus, apud Florentiam patrio inſtituto in eos animaduerti, qui otioſè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorum quiſpiam, vnde victum ſibi comparet, niſi rationem poſſit explicare, qua vitæ probet integritatẽ, vt ſceleris conuictus plectitur, aut vt ciuitati pernicioſus eiicitur. Tale profectò debet eſſe ignaui hominis maleque feriati præmium, κοιμώμενος γὰρ οὐδετὸς ἄξιος, ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam ad ſummam virtutis laudem peruenturum, qui duram & aſperam illius callem numquam fuerit ingreſſus. Siquidem ὁ φεύγων μύλην, ἄλφιτα φεύγει. vnde meritò vt ſtudiorum labores ſequitur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Samij dogmata ſancta.] Pythagoræ ſymbola oraculorũ inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarch. variis locis: quę ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex veteribus nominantur Anaximander, Mileſius iunior, & Polyhiſtor, Alexãder, quorum libri temporis iniuria perierunt. Plutarch. Athenæus & Laërtius, non perpetua diſputatione, ſed hinc inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philip. Beroaldus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſedulam operam nauarunt. *Pythagoræ ſymbola.*

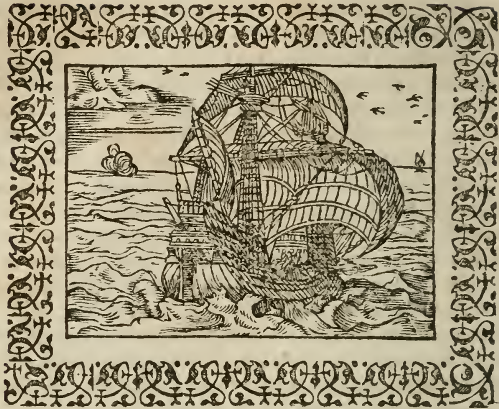
duroque manus aſſueſce labori.] verbum hoc, aſſueſce, frequentatiuum vel naturæ neutrius, pro actiuo malè vſurpari me, nõ longè antè, monuit Fornerius I C. doctiſſimus vel aliud agẽs: cui ego, vt in cæteris aſſentior facilè: malim ego dicere

—— *duroque manus compone labori.*

craſtina vt hora.] id eſt, dies craſtinus: Synechdoche.

In facilè à virtute deſciſcentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA velut limax ſpreto Remora impete venti,
Remorumque, ratem ſiſtere ſola poteſt:
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos
Detinet in medio tramite cauſſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Inconſtantes. QVi ſunt ingenio lubrico & inconſtanti, mentem ſuã ab honeſto quodam inſtituto vitæ dimoueri facillimè ſinunt. Sic enim cum damno non leui cœptis rebus abſtinent, eaſque penitùs deſerunt, vel controuerſiæ, aut litis mouendæ tricis, & quaſi tendiculis auocati, vel quibuſdam illecebris amaſiæ alicuius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis armorum permutatione, ſentiunt tandem ſuo magno malo quàm periculoſum ſit, & quidem alienum à recta mẽte, Philoſophiæ ſeptis auocari, vt rei vel leniculæ, vel etiam flagitioſæ ſe adiiciant. Id enim refert nauis, quæ remora piſciculo minutiſſimo ſiſtatur. Mirũ ſanè & planè incredibile, niſi

ſidem auctores magni nominis facerent. Hic remora, impedimentum & obiectam tardationem ſignificari apud veteres aſſerit Pierius Hieroglyph. 30. Commodiſſimum habes exemplum ad id illuſtrandum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. commentar. hi enim adoleſcentes magnis naturæ & ingenij conformati dotibus ad res ſummas nati leuiculis occaſionibus non tam deterriti quàm auocati ab officio, ſibi ſuæque Reipub. exitium crearunt. De Echeneide Plutarch. 2. Sympoſiac. quæſtione 7. & 2. Problematon, quæſt. 3. non enim commodè poſſumus citra tædium omnia huc conferre. *Remora quid.*

Parua velut limax, Remora, &c.] Teſtis eſt Plin. lib. 9. c. 25. Sic Baſilius: ἐχῖνος ὅταν προΐδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων, ψηφῖδα τινὰ ὑπελθὼν γενναίαν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι· τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων. id eſt, Echinus vbi præſentit ventorũ tumultus, calculũ quendã & lapillũ magnũ arripit, in eoq; quaſi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuũ dimoueatur: quod quod cùm nautæ obſeruãt, prænoſcunt ventorũ & fluctuum agitationẽ. Caſſiodor. meminit epiſt. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variat. 7. ca 37. ſatis conſtare ait hærentẽ remoram naues retardare. Et Rondeletius contendit experimẽto vidiſſe triremem, in qua Cardinalis Turonẽſis Romã vehebatur, à curſu inhibitam, eamque deprehenſam præbuiſſe cõuiuium. Echeneis ab ἔχω, & nomine ναῦς, quòd naues remoretur, vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet. *Locus Baſilij Magni.* *Echeneis.*

impete.] id eſt, impetu. Statius 7. Thebaid.

—— *aurigamque impete vaſto.*

Vide Gellium ca. 7. lib. 19.

ad ſidera vectos] ἀλληγορία.

in medio tramite.] pro, in media inſtituti via, & re infecta, ἀλληγορικῶς.

Ignaui. EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI ardeolam ſtellarem effingere ſerui
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ceuet in aere falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

ANtequam veniam ad explicationem huius carminis, lubet paulum exſpatiari, non tamen vt omninò volitē præter caſam quod aiunt, ſed vt à theſi ad hypotheſim, quod præcipiunt Rhetores, facilius me recipiam. Quia enim id omninò tortum eſt in ardeliones , eóſque qui multis , variisque ſtudiis eodem tempore animum applicant, quæramus an prouidi ſint qui ſic ſe gerunt. Primùm quidem videmus eſſe natura comparatum, vt nemo ſit repertus hactenus ingenio adeò felici: naturęque bonitate præſtās, vt pluribus artibus addictus, multum promoueat. Rei enim vnius ſtudium, facultas vna, & negocium alioqui ſerium, totum hominem requirit : quodque de cibis medici ſolent præſcribere , itidem in ingeniis prudentes homines diligenter eſſe cauēdum præcipiunt. adeò nullus eſt ita valenti ſtomacho, quin ſibi permultùm noceat, ſi

multiplici & confuſa, immoderataque ciborũ copia ventriculum ſaburrare malit, & corpus onuſtum reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & neceſſariis epulis valetudini cõſulere. Sic qui pluribus & variis ſtudiis vno eodemque tempore ingenium onerat, ſeipſum quidem ad tempus videtur reficere varietate rerum: ſed interea tamen non modò nihil inde lucri capit, ſed memoriam obtundit, aciemque ingenij debilitat. Aliquis fortè mihi Catonem Portium obiecerit, quem ſummum hominem fuiſſe memorant hiſtoriæ, nempe is ſummus Imperator, ſummus orator, ſummuſque Iuriſconſultus à quibuſdam elogio magnifico celebratus. Si tamen conferatur cum quibusdam aliis vel Græcis, vel Romanis qui ſuperiore aut inferiore ſeculo floruerunt, longè aliud ſentiendum erit: fuit enim M. Cato Aquilio Gallo multò inferior, ſi illius in iure peritia cum huius doctrina veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate dicendi neque Lucium Craſſum, Marcúmue Antonium, neque Hortenſium, aut Ciceronem ſuperauit. Iam verò in diſciplina belli non eſt cum C. Cæſare comparandus, aut aliis certè multis, quos Reſp. Romana olim laudatiſſimos aluit. Idem iudicium de cæteris, nam & Plato relictis artibus leuioribus, ſe totum philoſophię conſecrauit: & Demoſthenes cùm ſe glorię daret, relicta philoſophia, in qua non parum profecerat, eloquentiam eſt amplexatus. Et quidem viri illi magni in id videntur incubuiſſe, vt vnam diſciplinam ſibi ornandam & excolendam proponerent, ad eãque vnam ſuum omne ſtudium reuocarent. Ita qui excellere aliis & anteſtare, aut aliqua in laude eſſe volet, procul abeſſe debebit ab illo πολυμαθίας immoderato ſtudio, quæ ἀμαθίαν ſæpenumero inducit. Statuo itaque cum Seneca: Certis ingeniis immorari & innutriri oportere: nuſquam eſſe qui vbique eſt. In peregrinatione agentibus hoc euenire, vt multa hoſpitia habeant, nullas amicitias: idem accidat eſt neceſſe iis qui nullius ingenio familiariter ſe applicant, ſed omnia curſim & properanter tranſmittunt. Nihil æquè ſanitatem impedit quàm remediorum crebra mutatio. Non conualeſcit planta quæ ſæpius transfertur, &c. Sed iam ſatis luſimus. Veniamus ad argumentum Emblematis: ſuſceptum eſt in ardeliones, vanoſque oſtentatores, quo hominum genere nullum aliud impudentius aut inutilius: quandoquidem ſe omnia tenere, & ad vnguem noſſe profiteantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & importunam loquacitatem inuenias nihil.

Ardelionũ ſtudia taxãtur.

Sed iubet paucis in eiuſmodi Thraſones inuehere: quòd omnia ſibi tam temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt ſi cum aliis(quod fit ſæpiuſculè) rixantur,

Tot pariter pelues, tot tintinabula credas
Pulſari.

Excurſus in ardeliones. Quam enim ex omnibus artem aut diſciplinam adduxeris in medium, cuius ſe imperitos non negent? Quid tam reconditum, & obſcurum in rerum arcanis eſſe poteſt, quod illi ſua induſtria, miráque ingenij ſolertia non ſint exactè complexi? Tanta eſt horum hominum tam male feriatorum impudẽtia, támque inſolens proteruia, vt cùm oculos, quod aiunt, cornicum auſi ſint configere, nemini debeat eſſe mirum, ſi de rebus, quas minimè compertas habent, contra omnium ſententias & iudicia pronuntient audaciùs, & plus quàm par eſt, iniquiùs. Tum enim videas eos ſuam opinionem elato ſupercilio tueri accuratiùs, ſic vt periculum ſit, ſi coneris eos de cauſſa deiicere, ne ſua efferata licentia in te impotentius ſæuiant quàm velles, acriùs inuehant, ſuáque Stentorea & vocaliſſima loquentia te tuáſque rationes inuidioſè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem reſpondendi libertatem eximant. Si verò ſit quæſtio de literis quæ ad humanitatem pertinent, quas vel primoribus tantùm labris degustarint, aut tibi tacendum, aut ſi penitus auſcultare nolis, colloquendum eſt rariùs, eóque pacto vt non vſpiam te quicquam refellere poſſe videare. Si quid de Iuriſprudentia fortè dicendum ſit, tum bellè ſuo more excurrent. Nunquam, inquient, veteres exactè diſciplinam legum ſunt interpretati, aut, Farragines ſunt gloſſematum intolerabiles, aut inter ſe mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud eiuſmodi. Si de arte medica ſermo eſt, Numquam tam concinnè, támque opportunè(ſi modò fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. Si de aſtrorum ſcientia, quid? Hoc lippis & tonſoribus eſſe notiſſimum contẽdent, nempè vt diligenti hac & benè prouida cautione propriam inſcitiam tegant. At ſi ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendũ ſit, aperient ſtatim, quid iuris habeant in iis excutiendis: ſolertes ſe eſſe fingent, ſudabũt nitendò, neque tamen hilum proficient, & abundè ſatagent, nihil agent tamen. Nec eſt quod Philoſophiam commemorem. Illi enim nihil neſciunt, qui tam ſeriò per omnem diſciplinarum circulum peruolitarunt, vt ſuo iudicio vel ipſe Plato cæcutiat, Ariſtoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas

deliret,& Peripatetici omnes miſerabiliter errent. Adeò ſunt in omni diſciplinarum genere exercitatiſſimi, vt, contra Socratis inſtitutum & mentem,hoc tantùm ſciant, quòd omnia ſciant,quin potius hoc tantum neſciant,quòd omnia ignorẽt: Ac ſi tam multa ſciant,mirum eſt maximè, quòd ſe neſciant. Si enim vel quadam ex parte ſcirent quid illud ſit γνῶθι σαυτὸν, iampridem perſpexiſſent ſapientiæ aditum cuiuis obuium & patentem eſſe non poſſe, niſi cùm ali quid ſe ignorare norit: aut ſi quid ſciat,non oportere eo faſtu intumeſcere,vt nullum alium ſcire meliùs poſſe & abſolutiùs audeat exiſtimare. Sed miſſos faciam' eiuſmodi πολυπραγμοσύνας,veniamúſque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inuehar, & ſpecialiùs id conferre videar in Sophiſtas quoſdam iactabundos, nihílque non tentantes: quod quidem tamen in genere video intelligi de iis poſſe, qui ſuam operam & ſtudium collocant in variis & multiplicibus vno eodémque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi poſſunt illi ſatis audacter & anxiè, perficere verò conſtanter minimè poſſunt. In vetere quadam fabula inductus erat ſeruus quidam fatuus, & nihil non ſatagens, qui aſteriæ vel ardeolæ ſtellatæ figuram repræſentaret,vt mores & conatus ardelionum exprimeret. Hi quotquot ſunt, ſatis mouent ſeſe:nihil tamen promouent,nihilque agunt,ſed tantùm ſatagunt,ídque ad modum adulterini & degeneris falconis, qui ſit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem deſcribit Attalum Martial.1.& 2.& lib.& Afrum 4. Talis eſt apud Terent.in Eunuch. Thraſo,vt etiam Suffenus apud Catullum. Huc refer adagium,Callipedes.

Ardeolam ſtellarem.] Plin.lib.10. cap. 60. tria facit Ardeolarum genera,quæ ſunt Leucō,ab albedine; Aſterias,ab aſtrorum fulgore per ſimilitudinem dicta;&Pellos,quia non ita in altum volat. πέλως enim propè ſonat. *Ardea.*

Fabula priſca.] Locum hunc, ſeu Emblematis fontem, malim repetere ex loco Ariſtotelis,qui eſt lib.9.cap.18.De hiſtoria animal.vbi meminit huius priſcæ ſeu veteris fabulæ. Ea auis & Pauſaniæ ὄκνος,id eſt pigra & ignaua nominatur.

ceuet.] alas agitet,& volare contendat. Ceuere propriè clunes mouere,verbum obſcenum. Perſius Satyra 1. *Ceuere.*

—an, Romule, ceues?

Iuuenalis 2.

An te ceuentem, Sexte, verebor? & 9.
Computat & ceuet, ponatur calculus.
Fides ſit penes hiſtoricos.] Eiuſmodi eſt illud Salluſtij è Iugurthino? Cæterùm fides eius rei penes auctores erit.

Auaritia. EMBLEMA LXXXIIII.

HEV *miſer in mediis ſitiens ſtat Tantalus vndis,*
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui, quaſi non habeas, non frueris quod habes.

Emblematis typus ex Petronio Arbitro, & Horatio.

Est auari hominis εἰκὼν, ſumpta ex Petronio Arbitro & Horatio, verbis quibuſdam tantùm mutatis. Ille enim ita in Satyrico:

Nec bibit inter aquas, nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

Hic verò 1. Sermon. Satyra 1.

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur: congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians, & tamquam parcere ſacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum ſi dempſeris vſum,
Quamuis largus opum ſemper egenus ero.
Imò etiam pœna eſt partis incumbere rebus;
Quas cùm poßideas eſt violare nefas.
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appoſitis abſtinet ora cibis.

Sic enim auari hac in vita ſuos iam manes patiuntur, quibus quid mali optes niſi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit, epulis ante ora poſitis excruciari fame, & inedia tabeſcere, ſignificat eos quos magis magíſque acquirendi deſideriũ cogit, præſentem copiam non videre, & in affluentia inopes, egeſtatis mala in vbertate patiuntur, neſcientes parta reſpicere, dũ egent habendis, χρημάτων δ' ὄρεξις, ἢν μὴ ὁρίζεται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μείζονες γὰρ ὀρέξεις μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι, aiebat Bion. id eſt, Cupiditas habendarum opum, niſi aliqua ſatietate cohibeatur, extrema pauperie longè deterior eſt: maiores enim cupiditates egeſtatem quoque maiorem arceſſunt. Proinde ſi quem diuitẽ efficere voles, (dicebat Epicurus) μὴ χρήματα προστίθει τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει, non eſt quòd opes augeas, ſed tollas cupiditatem. Diſſentiunt inter ſe Poëtæ de cauſſa pœnarum Tantali. Alij enim ad inferos relegatum eſſe volunt, eiuſque capiti ſaxum impendere, cuius caſum ſemper extimeſcat: eáque pœna cruciari, quòd Deorum liberalitate ſit vſus intemperantius, cùm eorum cõuiuiis intereſſet: vel quòd linguam habuerit incontinentem: vel quòd Pelopem filium membratim diſſectum coctúmque cœtui Deorum comedendum apposuerit, vnde in inferis perpetua fame ſitíque torquetur, vel etiã in mediis epulis & aquís famelicus & ſiti enectus cogatur langueſcere. Referam huc Maximi Tyrij Platonici verba ex oratione 25. Quid, obſecrò, continua hominũ cupiditate egẽtius? Vbi enim ſemel animus ſuprà quàm neceſſarius exigit vſus, voluptatibus indulſerit, priorẽ continuò faſtidit, nouarũ cupiditate detinetur. Et hoc eſt quod Tantali ſignificat ænigma, continuã videlicet voluptuarij ſitim, vt cùm oblectationũ interdum latices affluant, recedant interdũ, propterea cupiditatum refluxus excitetur; quibus tamen cupiditatibus infeſtiſſimus dolor, metus ac perturbatio permixta ſint. Nam quidnã homines timere peius ſolent, quàm ne præſens voluptas elabatur? Græca ſi quis malit, hæc ſunt, τί γὰρ ἂν εἴη πενέστερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διηνεκῶς, ἐπεὶ-

Auari conditio.

Max. Tyrij locus.

δὲν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν παρ' τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν προτέρων ἔχει, καὶ ἑτέρων ἐρᾷ καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα, τοῦτό ἦν ἄρα, δίψα διηνεκὴς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λύπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαὶ, καὶ φόβοι. φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophon apud Achillem Statium ſcriptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto, ait, vehementior? An quia ſimul atque apparuit, euaneſcit, nec amanti ſui perfruendi poteſtatem facit? ſed Tantali poculo ſimilis videtur? Sæpe enim etiam inter bibendum auolat, amánſque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam hauſtum eſt priùs eripitur, quàm qui bibit, exſaturetur, &c. Apud eundem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait, eorum qui in aliquo ſacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam, vetas. Tantóne tempore, vt propter fluuium ſedeam, ſitímque explere non poſſim? Næ ego Tantali menſæ haud diſſimilem torum ſortita ſum, &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tantali talenta, Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epiſt. ad Iulium Florum, & Ciceron. vltimum paradoxum.

Achilles Statius.

Tantalus vnde dictus.

miſer.] Tantalus, quaſi ταλάντατος, id eſt, infeliciſſimus. Plato in Cratylo. Apul. lib. de Deo Socratis: ſolus Tantali vice in ſuis diuitiis inops, egens, pauper, non quidem fluentem vllũ fugitiuum captat, & fallacis vndæ ſitim, &c.

Qui quaſi.] Vulgatiſſimum illud, Tam deeſt auaro quod habet, quàm quòd non habet. Marſupiorum miniſtrum. i. δοῦλον τῶν βαλαντίων, auarum hominem vocat Eunapius Sardianus. talis deſcribitur in Aulularia Plauti Euclio, miſerrimus ſenex, amittendi metu ſeſe perpetuò excrucians. Contrà laudatur à Theocrito Ptolemæus Philadelphus, qui domi ſuæ non occultaret opes inutiles, vt formicæ ſolent, quæ aurum penitus egeſtum in antris aſſeruare memorantur, vt Solinus & alij quidam tradunt. Huc Horatian. *Magnas inter opes inops*, 3. Carm. 16.

In auaros.

Emblema lxxxv.

S E P T I T I V S *populos inter ditiſsimus omnes,*
Arua ſenex nullus quo magis ampla tenet,
Defraudans geniumq́; ſuum, menſaſq́; paratas,
Nil præter betas duráque rapa vorat.
Cui ſimilem dicam hunc, inopem quem copia reddit?
Anne aſino? ſic eſt: inſtar hic eius habet.
Namque aſinus dorſo pretioſa obſonia geſtat,
Séque rubo aut dura carice pauper alit.

PLutarchus libello περὶ εὐθυμίας meminit negotiatoris cuiuſdam Chij, qui omnium maximè auarus, tametſi multũ vini, primæque bonitatis venderet, ipſe tamen ſibi acidum, vappamq́ue conquirebat. Et fortaſſe is fuit, à quo cùm profugiſſet ſeruus, rogatus quamobrem ſe ab heri dominio fugitiuus extuliſſet: Quia, inquit, cùm præſto bona ſint, mala tamen quærere ſolet, quippe qui vinum generoſum vendat, tantúmque ſubacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id ho-

Auari aſino comparati. minum comparatur aſino, qui tergo geſtet epulas opiparas, obſoniáque delicatiſſima, & tamen carduis victitet. Plerique enim ſunt adeò excordes, támque ſui parum memores, vt ſolo pane mucido, vappa, & larido ſubrancido ſe expleant, quãquam opimis poſſeſſionibus abundent. In quo ſanè vt geniũ inſigniter defraudant, ſic & partis ad vſum humanum conceſſis miſerabiliter abutuntur. *Locus Plutarchi.* Verba huc apponam Plutarchi: *ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτὸν, οὐδέν τι τοῦ Χίου βελτίων γενόμενος, ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸν ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος. οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ' ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἰδίων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσι*. Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ peſſimum è carne ſanguinem eliciunt: ſic tu quæque peſſima in teipſum confers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generoſi copiam venderet aliis, ſibi vappam & acidum vinum ſeruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugiſſet: Quia, inquit, cùm ei bona adſint, malum tamen conquirit. Ei longè multi ſimiles ſuauia poculenta tranſmittunt, & ad moleſta prauáque quaſi accurrunt. Idem *περὶ φιλοπλουτίας: οὐδὲν εὖ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος*. Nihil capiens inde commodi, veluti balneatoris aſinus, qui ligna & ſarmenta defert, ſemper fumo plenus ac fauillis, nunquam autem balnei particeps, neque teporis, neque mundiciei. Simile eſt illud ex ſecundo Epigrammaton.

Πολλὰς μυριάδας ψηφίζει Ἀρτεμίδωρος,
Καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῇ βίον ἡμιόνων.
Πολλάκις αἱ χρυσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι,
Πολλὸν ὑπὲρ νώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

hoc eſt,

Viuens vt muli, dum ſumptus præcauet omnes,
Supputat innumeras Artemidorus opes.
Aurum ſæpè gerunt ingentia pondera dorſo
Muli, ſed ſiccum non niſi gramen edunt.

Ex M. Tullio citari hoc memini: ferebat hanc quoque iniquitatem Septius, & imbri frumenta in area corrumpi patiebatur.

Talis Opimius apud Horatium 2. Satyrarum 3.

Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappámque profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt opreſſus, &c.

Defraudans geniúmque ſuum.] Defraudare genium, eſt, naturę denegare quod appetit: cui opponitur, Indulgere genio, & animo obſequi. Plaut. in Aulul. **Defraudare genium.**

Perditiſſimus ego ſum omnium in terra:
Nam quid mihi opus vita eſt, qui tantum auri
Perdidi quod cuſtodiui ſedulò? egomet me fraudaui,
Animúmque meum, geniúmque meum, &c.

Et Terentius Phormione:

—— Suum defraudans genium.

betas duráque rapa.] Synecdoche, pro quibuſlibet abiectis eduliis: in quo notanda ſordities auarorum.

inopem quem copia reddit?] Antitheta. Ouidium imitatur 3. Metamorph.

Quod cupio mecum eſt, inopem me copia fecit.

Séque rubo, aut, &c.] Alludit ad illud: Aſinus ſtramina mauult quàm aurum. Id genus homines à Græcis nominati χεροδοφάγοι, & cumini ſectores ab Ariſtotele, χυμινοπρίσται, 4. Moral. Nicomach.

In aulicos. EMBLEMA LXXXVI.

VANA Palatinos, quos educat aula, clientes
Dicitur auratis nectere compedibus.

Aureæ compedes aulicorum.

ALluſio eſt ad Diogenis apophthegma: dicebat enim Ariſtippum (Philoſophum aulicum) aureis teneri compedibus, ne poſſet exire: quòd ſplendidiore Principum vita captus Philoſophicam vitam mentiretur. In quo ſenſu etiam Seneca dixit, ſtultum eſſe compedes ſuas, quamquam aureas, adamare. Id tamen quàm ſtudioſè faciant aulici, nemo eſt quin videat. Non enim animaduertunt quantum voluptatis & oblectamenti ſuppeditet viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ, nec aliis gnathonum more, aut paraſitorum neſcio cuius rei gratia, manum deoſculari; rideti arridere, & fœdè palpando quãlibet perſonam induere. In quibus factitandis quid (obſecro) fidei aut bonæ mentis, quæ honeſti ratio eſſe poteſt, cùm ſimulationis & perfidiæ ſentinam inexhauſtam in animo præſentem vbique circumferant? Ea de re copioſiùs Lucianus, eo ſcilicet Commentario quod ſcripſit De iís qui conducti mercede in diuitum familiis viuũt. Apud Plutarc. Theophraſtus exprobat Ariſtoteli, quòd relicta Academia mallet in Philippi aula verſari, quod & antè fuerat à Diogene reprehenſum, Ariſtotelem cænare quando Philippo, Diogenem

cùm Diogeni placeret. Quantum autem pertinet ad noſtri diſtichi materiam, videtur reſpicere ad M. Catonis lepidam ſententiam. Dicebat enim fures priuatorum furtorum in neruo & compedibus ætatem agere, publicos in auro & purpura viſendos. Retulit Gellius lib. 11. cap. 18. Huc Aureæ compedes: &, Leo chordula vinctus,

In ſordidos. EMBLEMA LXXXVII.

QVÆ roſtro, clyſtere velut, ſibi proluit aluum
Ibis, Niliacis cognita littoribus,
Tranſiit opprobrij in nomen: quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadesq́ ſuum.

ID dicitur in putidos & ſorditie quadam inſignes, vt qui turpia, & quæ alioqui ſilentij fidem requirunt, eructantes aperiunt, & quæ natura prouida voluit eſſe tecta, detegunt euulgantque: ſicque interdum loquuntur, vt quod vulgò dici ſolet, podicem ex ore faciant. Hos itaque non ab re Ibides dixeris, id eſt, ſordidos & ineptulos: indignos, inquam, qui in hominum albo numerentur, perſpecto auis ingenio. Hæc enim roſtri aduncitate ſe per eam purgat partem, id eſt aluum qua reddi ciborum onera maximè eſt ſalubre: itaque clyſteris vſum primùm dicitur oſtendiſſe. Plinius libr. 8. cap. 27. & Ariſtot. 9. De natur. animal. Quamobrem Oui-

Homines impuri & ſordidi.

dius & Callimachus ſuos æmulos & obtrectatores hoc nomine inſignes eſſe voluerunt, vt mox ſubiiciam. Κλύζω idem eſt quod abluo: vnde clyſter nomen habet.

Callimachus. *quo publius hoſtem Naſo, &c.*] Callimachus Poëta Cyrenæus, Batti filius (hinc Battiades dictus) diſcipulus Hermocratis Iaſei Grammatici, Apollonium Rhodium qui ſe ingratum diſcipulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit, eumque per contemptum Ibim nominauit, quaſi auem Aegyptiam & Alexandrinam, ſiue quòd Alexandrinus eſſet, quamuis Rhodius diceretur, ſiue quòd ſpurciſſimus & impudentiſſimus. Sic etiam Ouidius Callimachum imitatus, *Ouid. in Ibim.* aduerſarium quendam ſuum Ibim appellauit, quòd virum Romanum mentiretur: vel quòd exulantis Ouidij vxorem turpi amore tactus ſollicitarit: multaque ad Auguſtum deferret, quo diutiùs in exilio Poëta detineretur. Itaque doctum emiſit Poëmation in Ibim Naſo, in quo non expreſſit maledici nomen, ſiue quòd inultus maledicat, & prouocatus regerat in eum conuicia, ſiue quòd aliquem nominatim carpere, & ita verbis proſcindere lege prohibitum eſſet. Ouidius eodem opuſculo in Ibim:

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo téque, tuóſque modo.

De Ibide, lege quæ ſcribit Plutarchus, Comment. Vtrum plus rationis inſit in terreſtribus animantibus quàm aquatilibus.

Strabo 17. lib. ἡμερώτατοι δὲ ἡ ἶβις πελαργώδης μὲν κατὰ σχῆμα καὶ μέγεθος· διττὴ δὲ τὴν χροιάν, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δὲ ὅλη μέλαινα, μεστὴ δ᾽ αὐτῶν ἅπασα τρίοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Suidas meminit huius poëmatis, ἶβις, inquit, ἐστὶ ποίημα ἐπιτηδευόμενον εἰς ἀσάφειαν καὶ λοιδορίαν εἰς τινὰ ἶβιν γενόμενον ἐχθρὸν τοῦ Καλλιμάχου· ἦν δ᾽ οὗτος Ἀπολλώνιος ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά. At Apollonius non tam doctori ſuo, quàm patriæ ingratus, meritò nomen id ſortitus eſt, præcipuè cùm per ignominiam vocabulum ſpurciſſimæ volucris, qua refertiſſima patria fuit quam tum auerſabatur, ferre coactus eſſet.

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

A N G V I L L A S quiſquis captat, ſi limpida verrat
Flumina, ſi illimes auſit adire lacus,
Caſſus erit, ludetq́; operam: multum excitet ergo
Si cretæ, & vitreas palmula turbet aquas;
Diues erit: Sic iis res publica turbida lucro eſt,
Qui pace, arctati legibus, eſuriunt.

ID videtur ſumptum ex apologo quodam Aeſopico, de piſcatore aquam verberante, vt fugientes piſces incautè in retia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culparet aliquis, ſtatim huic piſcator: At niſi, ait, ſic moueatur vnda, me mori eſurientem eſt neceſſe. Quod ſanè apertè deſignat, ὅτι καὶ τῶν πόλεων δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τὰς πατρίδας εἰς στάσιν πελάγωσιν: eos nempè qui Rerum publ. clauum tenent, tum vel maximè quæſtum facere, cùm patria, ſua opera, laborat ſeditione. Proinde vulgato Adagio ij dicuntur anguillas captare, qui priuati quæſtus gratia tumultus concitant, cùm videant publico Reipubl. ſtatu nihil ſe poſſe corradere. Itaque non mirum, ſi ſeditiones enatas eſſe

Anguillas qui dicantur captare.

gaudeant, vel etiam excitent, quò publicum ciuitatis malum in ſuum vertant commodum. Prouerbij vſum ex Ariſtophanis verbis colligere erit facile.

> Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
> Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ λαμβάνουσιν οὐδέν.
> Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
> Αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.
> *Feciſti, vt is qui captat anguillas, facit:*
> *Quieta cùm ſunt ſtagna, venatur nihil:*
> *Sed cænum vbi omne illac & hac ſubuerterit,*
> *Captura magna eſt, tu quoquè vbi perturbaueris*
> *Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.*

Principum quorundam rapina. Hanc artem (heu nimium) callent quidam Principes δημοβόροι, qui tyrannico conſilio in ciuitatibus diſſidia ſerunt, quò licentius mulſtent miſeram plebeculam. Notiſſimum eſt quod iactitant magni illi latrones à laqueo immunes, nihil eſſe vtilius & opportunius, quàm in aqua turbida piſcari. Sic viuitur: ea eſt morum deprauatio atque hominum peruerſitas, vt qui ipſi ſæpenumerò legum ſacra tractant, aut certè quibus vt cuſtodibus aſſeruanda & tutanda concreduntur, ipſimet legum ſolutis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquando Marius apertè libereque faſſus eſt. Bello enim contra Cimbros geſto, cùm mille Camertes ciuitate donaſſet, idque quibuſdam reprehenderetur, vt à legibus patriis alienum; ſtatim ait ſe inter armorum ſtrepitus legum præſcriptum & quaſi vocem audire minimè potuiſſe. Lege prouerb. Anguillas captare, & Pierij Hieroglyph. lib. 29.

Caſſus erit, ludétque operam.] id eſt, ſpe excidet, fruſtrà ſe laboraſſe ſentiet. Prouerbiales metaphoræ.

Palmula. *palmula.*] remi extrema pars, ſic dicta eò quòd protenſa eſt in modum palmæ. Virg. 5. Aeneid.

> *Littus ara, & læuas ſtringat ſine palmula cautes.*

Aqua vitrea. *Vitreas aquas.*] Per ſimilitudinem vitreæ dicuntur aquæ, cùm ſunt quietæ, nec turbatæ. Statius quinto Siluarum;

> *— Vitreáſque natatu*
> *Plaudit aquas. —*

ſic iis res publica, &c.] Similitudo erat, cuius hîc eſt ἀπόδοσις.

pace.] pacis tempore.

Lex cur primùm lata. *arctati legibus.*] Elegans metaphora à vinculis aut compedibus, quibus illigati ſontes retinentur. Lex, teſte Cicero-

ne, vinculum eſt ciuitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis, &c. Nec ſanè aliunde magis florent Reſpublicæ quàm cùm legum viget auctoritas: quæ inſtitutæ ſunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, tradit Iſidorus auctor non omninò malus. Huc pertinet quod alicubi dictum eſt à Demoſthene: οὐδὲν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει.

Legis virtus eſt imperare, vetare, permittere, punire, ait Modeſtinus. Seneca 95. epiſt. appellat leges minis mixta præcepta. conſtituuntur itaque leges pœna; infirma enim lex eſt quæ neruos nō habet aduerſus facinoroſos, inquit Demoſth. ergo punit lex ea etiam interdicto quæ non ſponte admittuntur flagitia, ſed culpa aliqua atque ignorantia: vt lex Aquilia culpam in damno dato vel leuiſſimam, l. 31. Si putator, l. 44. ad l. Aquil. D. Sed ad rem: leges conſtringunt improbos, alioſque in officio continent Repub. quieta, nulloque tentata tumultu. Sic M. Tull. pro Sextio: Illum tot iam funeribus Reipubl. exultantem ac tripudiantem, legum, ſi poſſet, laqueis conſtringeret. Rebus enim perturbatis ſcelerati homines ſibi pollicentur impunitatem, qua nulla maior ad peccandum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæſar dictitabat iis quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæue vis vrgeret, bello ciuili opus eſſe.

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

DELPHINI inſidens vada cærula ſulcat Arion,
Hocque aures mulcet, frenat & ora ſono.
Quàm ſit auari hominis, non tam mens dira ferarum eſt:
Quique viris rapimur, piſcibus eripimur.

Fons Emblematis. ** ἀγχόθι.*

ID extulit è Gręco Βιάνορος hexaſticho, quod eſt 1. Epigram. ſic autem:

Φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι τυρσηνίδος * ἐγγύθι δίνης
Φορμικτὰν ἀκάτου θῆκαν ὑπερβύθιον,
Αὐτίκα μὶν κιθάρῃ λιγυηχέι δέξατο δελφὶν
Σύνθρονον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχεθ' ἑλισσόμενος,
Μέχρις ἐπ' ἰσθμὸν ἔκελσε κορίνθιον· ἦ ῥα θάλασσα,
Ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddidimus.

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vaſtum pelagi fortè dedere fretum.
Protinus in mediis delphin apparuit vndis

Illicio gratæ dulciſonæque chelys:
Seſſoremque Iſthmum deuexit aduſque Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quàm tellus gignat alumna viros.

Hiſtoriam, ſeu (ſi mauis) fabulam copioſè tractauit Herodotus lib. 1. & poſt eum Gellius ca. vltimo lib. 16. retulit & Ouidius 2. Faſtor. ea eſt de Arione citharœdo, qui arte ſua pecuniis partis cùm patriam repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum cauſſa conſilium ceperunt de eo interficiendo: quod vbi animaduertiſſet, impetrata ab eis venia fidibus cecinit, tum ſtatim è prora ſeſe in profundum deiecit: quem ſubitò à delphino exceptũ, & dorſo Corinthum vſque vectum aiunt. Alluſit ad hanc hiſtoriam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de ſomnio naufragij: *Arionis citharœdi à Delphino ſeruati hiſtoria.*

Sed tibi ſubſidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat antè ratem.

Enalum etiam adoleſcentem in mari à Delphinis ſeruatum, eodem penè quo Ariona modo, retulit in Sympoſio ſeptẽ ſapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo, qui cùm fortè in mare decidiſſet excipientibus Delphinis, ab imoque retrahentibus, euaſit. Ait idem Plutarch. ad finem diſputationis, qua inquirit, An ſit aliquid in brutis rationis. Id autem dicitur, & non iniuria flectitur in crudelem & inſatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum non verentur conſpirare, quò bonis eorũ & opibus potiri quoquo modo queant. Hincque admonemur, mitiores eſſe feras in hominem quàm ipſe homo in hominem ſit. Quid verò ſceleſtius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò ſui facit immemorem: ſed etiam ſibi & aliis exitialem? Eam itaque rectè Menander appellat μέγιστον ἀνθρώποις κακόν: Euripides veriſſimè, *Auaritia quanta pernicies.*

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ,
Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
Φίλοις τ' ἄμικτος ἐστὶ καὶ πάσῃ πόλει.

& Bion Sophiſta optimè: τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης κακίας εἶναι cenſuit. Cur autem ſummum malum à quibuſdã dicatur auaritia, in promptu ratio eſt, quòd ea vix vnquã ſola eſſe queat: quippè cùm perpetuas habeat ſibi comites rapinã, periurium, mendacium, proditionem, atque etiam parricidium, quod exemplis lõgè multis perſpicuum eſſe poteſt: ſed vnum *Auaritia ſummum malum.*

ad rem præſentē ſatis erit, quod ex Ariſtotele protulit Ariſtonymus: Socios octo latrones de ſpoliis inter ſe concertaſſe, ex quibus quatuor ſunt interfecti: deinde quatuor alios rurſum eo nomine dimicaſſe: vnde factum vt duo tantùm fuerint ſuperſtites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euaſit. Sed quid reliqui tādem futurum, ſi etiam dextra in ſiniſtram armetur? Hæc ille. Cicero pro Quintio: Nullum eſt officium tam ſanctum atque ſolemne, quod non auaritia comminuere atque violare ſoleat. Et quidem ſtatim omnis iuſtitia negligitur, & aliena per iniuriam occupantur, cum pectus auaritia, miſeroque cupidine feruet, ait Horatius.

vada cærula.] mare cærulæum.

ſulcat.] μεταφορὰ ab aratoribus, pro eo quod eſt, ſecat, proſcindit, tranſgreditur.

frenat & ora ſono.] Ab equis tranſlatio in verbo, frenat, pro eo quod eſt, retinet, ſiſtit, regit.

viris rapimur, piſcibus eripimur.] Id paulò antè carmen Græcum expreſſit:

Ἦ ῥα θάλασσα·
Ἰχθῦς ἀνθρώποισι εἶχε δικαιοτέρους.

Eſt & eiuſdem argumenti 4. Ἀνθολογ. epigramma, cuius concluſio eadem cum Alciati verſu vltimo,

Κτεινόμεθ᾽ ἀνθρώποις, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Triſt. eleg. 4.

Cumque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Gula. EMBLEMA XC.

CVRCVLIONE gruis tumida vir pingitur aluo,
Qui Laron, aut manibus geſtat Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſi, *& talis* Apici,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

HAc eicone depingũtur lurcones & guloſi ſeu helluones, quorum illis tribuit gruis collum, vt ſibi dari poſtulabat Philoxenus: his, vel(etiam ſi mauis) vtriſque ventrem maximè prominentem. Expreſſit autem ventris hæc gulæque mãcipia, duarum auium maximè furacium, & gulæ deditarum imagine. Larus enim edaciſſimus eſt, qui quòd totam eſcam ore deuoret, locum fecit prouerbio, Larus hians. Auicula eſt è mari victum quæritans aut Lacubus, quæ Gauia Latinis dicitur. Hinc Matron, quidam parodus, Chærephontem paraſitũ comparauit famelico laro, eo quòd voraciſſimus eſſet belluo. Πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Onocrotalus autem olorum ſimilitudinem habet: nec omninò differre viderentur Onocrotali & olores, niſi faucibus ipſis ineſſet alterius vteri genus. Huc enim inexplebile animal congerit, mira vt ſit rapacitas, mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita, in verã aluum ruminantis modo refert. Plinius ca. 47. lib. 10. Et hæc belliſſima gulloſorum inſignia.

Guloſorum imago.

Larus.

Onocrotalus.

Martialis vndecimo lib. *& quàm*

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

Melanthius. Melanthij Poëtæ tragici ὀψοφάγȣ inſignis votum fuiſſe traditur, vt collum olorinum optaret, quo diutiùs dapum ſenſu frueretur: vt etiam eius quem ſuperiùs attigi, qui ſibi à Diis volebat impartiri τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχῶν, id eſt, guttur tres longum cubitos, cuius eſt mentio apud Gellium 19. ca. 2.

Curculione gruis.] gruis collo. Videtur ex proprio feciſſe ap-*Curculio.*pellatiuum: eſt enim curculio, vermis edaciſſimus, quaſi gurgulio ſic dictus, & frumenti ſortitus vocabulum: quo nomine ſunt etiam notati plerique paraſiti. vt ex 2. Miſcellan. Nannij diſces.

tumida vir pingitur aluo.]id eſt φύσκων, quaſi dicas vẽtroſum: quo epitheto notatus eſt Ptolemæus Euergetes, propter abdominis ſtudium. Vt Alcæus Pittacum Mitylenæum φύσκωνα καὶ γάστρωνα, quòd pinguem haberet aqualiculum, appellauit, teſte Laërtio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, ſicuti & à Galeno oratione ἐπὶ τὰς τέχνας.

Γνάθευε δοῦλος νηδύος τ' ἠοστημένος: abdominis miniſter, & ſeruus gulæ. Huic conuenit Perſianum hoc Satyr. 1.

Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.

Id hominum genus vocantur προγάστορες Græcè, nempe queis pingui abdomine venter prominet.

Talis forma fuit Dionyſi, &c.] Duos hoſce inter guloſos inſignes memorat Athenæus lib. 1. ca. 3. Dipnoſoph. Apicius qui-*Apicius.*dem omnium helluonum maximus gurges, librum etiam edidit De gulæ irritamentis: non enim ſatis habuit Principum congiaria & Capitolij vectigal deuoraſſe. Hunc ſibi manus intuliſſe quidam referunt, cùm ſubductis rationibus ex ſextertio millies quod in culinam congeſſerat, centies tantùm ſupereſſe ſibi cognouiſſet. Lege Plin. 9. ca. 17.

Inſigniter guloſi. *Et gula quos celebres, &c.*] vt præter ſuperiùs nominatos, Gnatho Siculus, Publ. Gallonius, Aeſopus, Clodius Albinus, Aſtydamas, Abron, & quamplurimi alij, quorum luxus ex veterum monumentis hinc inde colliges.

Ocni

Ocni effigies, de iis qui meretricibus donant, quod in bonos vſus verti debeat.

EMBLEMA XCI.

IMPIGER haud ceſſat funem contexere ſparto,
Humidaque artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrenuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Femina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inque ſuum.

ID ex Pauſaniæ Phocicis tractum: enumeratis enim aliquot ſtatuis Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, poſt has virum quendam ſedere ait, inſcriptionéque indicare eum eſſe Ocnum, qui texat è iunco reſtim vel funem, ſed aſtantem aſellam totum quod ille laborioſè texuerit arrodentem. Gnauum & induſtrium hominẽ fuiſſe Ocnum aiunt, qui vxorem ſumptuoſam & prodigam habuerit, quæ profundere conſueuerat quicquid ille opere faciundo per ſummum laborẽ quæritaſſet, idque per ambages voluiſſe Polygnotum deſignare. Compertum eſt etiã Ionum vulgò prouerbium eſſe, quoties *Character Emblematis.* *Ocnus.*

hominem ſignificant ad laborem quidem vehementer propẽſum, ſed nihil inde capientem commodi, Ocni funiculum torquet. Ita fermè Pauſanias. Huius quidem effigie Plutarchus meminit libello περὶ εὐθυμίας & Plin.35.ca.11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertius 4. Elegiarum:

Ocni funiculum torquere.

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Aeternumque tuam paſcat aſella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap. 81. Miſcellan. Politiani.

Impiger.] diligens, induſtrius. Virgil. 1. Aeneid.

—— ille impiger hauſit
Spumantem pateram.

& Ouid. 1. Metamorph.

—— patrios adit impiger ortus.

Nomen Ocni.

Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, ſignificat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς, & ipſa ῥαθυμία dicitur ὀκνὸς καὶ ὀκνηρία, ſed & ὀκνεῖν, idem eſt quod pigreſcere. Hæc tamen dictio ad ſenſum potius attinet: ignauus enim eſt, nihilque agit, tametſi laboret, qui ſuas opes malè collocat, eaſque in vſus minimè neceſſarios erogat.

ſparto.] geniſta: ſic enim quidam interpretantur. Spartum verò genus eſt herbæ apud Hiſpanos frequentiſſimæ.

Humidaque artifici.] περίφρασις teſtis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio, ſperatque diteſcere: ſed quicquid labore tam improbo partũ enaſcitur, ad ornatum quendam ſuum transfert prodiga & inſolens mulier: vnde vero verius à Iuuenale ſcriptum Satyr. 6.

Mulier prodiga.

Prodiga non ſentit pereuntem femina cenſum,
Ac velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Numus, & è pleno ſemper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti ſua gaudia conſtent.

quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

Mundus muliebris.

mundum.] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia conſeruanda: Munditiæ, ornatus, & cultus, hæc feminarum inſignia ſunt, his gaudent & gloriantur, hunc mundum muliebrem appellarunt maiores noſtri. Nonius ex Lucilio:

Legauit quidam vxori mundum omne penumque.

Vlpianus noſter ait mundo muliebri contineri ſpecula, va-

guenta, vaſa vnguentaria, & ſi qua dici ſimilia poſſunt, diſtinguitque muliebria ornamenta à mundo muliebri, ac ſi mulier poſſit eſſe munda, nec tamen ornata: vt ſolet in iis contingere quæ ſe mundarint lotæ in balneo, neque ſe ornarint: & cõtrà, eſt aliqua ornata, nec tamen mundata. Sed hoc nimiùm ſubtiliter à Iuriſconſulto, nam apud oratores, poëtas, alioſq; terſos auctores, mundo muliebri non ea modò continentur quibus mulier fit mundior, ſed etiam quibus ornatior. Val. Max. lib. 9 cap. De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum de abrogata lege Oppia, quæ lata fuerat olim bello Punico ſecũdo ad coërcendam mulierum luxuriam. ſed eas tamen ait excuſari mentis imbecillitate, & grauiorum operum negata affectatione, quamobrem omne ſtudium ad curioſiorem ſui cultum illis permitti.

prodigit.) conſumit, diſſipat, verbum aptiſſimum ad prodigalitatem notandam.

In paraſitos. Emblema XCII.

Qvos tibi donamus, fluuiales accipe cancros,
Munera conueniunt moribus iſta tuis.
His oculi vigiles, & forfice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximaque aluus adeſt:

Sic tibi propenſus ſtat pingui abdomine venter,
Perniceſque pedes, ſpiculaque apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, menſæque ſedilibus erras,
Inque alios mordax ſcommata ſalſa iacis.

APparet hoc ſuſceptum eſſe in mordacem quendam καὶ ἀχαλίνȣ ςόματος ſcurram, cui ſymbolicè cancros fluuiales dono dat, paraſiticis moribus apprimè reſpondẽtes. Decorum itaque ſeruat in eo, quòd rationem habeat perſonæ cui hæc tribuat: intereaq́; graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui ad quæſtum & ventrem omnia cõferat ſua ſtudia, vt aliis, & plerumque etiã pręſentibus obloquatur, in quos eiaculetur moleſta & acria quędam dicteria. Id autem genus hominũ ſi quando iocãdi fines tranſiliant, ita vt è ſalibus hilari fronte acceptis, & datis ad ſcommata mordacia ſe conferant, iam tum faſtidio eſſe nõ ab re incipiunt: nec enim ſapiunt qui iis omnia licere volunt, quandoquidem nihil magis lubricum ſit & importunum conuicio, quod quaſi melle litum animos ingreditur. Paraſitum Luciani & Iuuenal. 3. & 4. Satyr. perlege.

Licentia nimia paraſiti.

oculi vigiles.] aperti: quod refert paraſitorũm vigilantiam in obſeruandis aliorum menſis. Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγος in Chiliad.

Forfex.

& forfice plurimus ordo, &c.] ἀλληγορία ab exercitu. Pedes habent cancri fluuiales ad modum forficis. Forfex ſutorũ eſt inſtrumentum, quo pannum aptant, & in fruſtra cõmoda diſſecant. Chelę autem ſunt cancrorum brachia, & à Gręco χηλὴ, quod etiam ſignificat vngulam. Hùc pertinet Pliniana deſcriptio cancrorum, quæ eſt lib. 9. ca. 31.

Abdomen.

ſtat pingui abdomine venter, &c.] Abdomen, pinguedo eſt ſpinæ adhærens, in qua ſunt renes: tamen à pube ad præcordia ſurſum verſus abdomen peruenire Cornelius Celſus tradit lib. 4. Iuuen.

—— venter adeſt abdomine tardus.

Auſonius Eidyllio 9. cui Moſella nomen:

—— cui prodiga nutat
Aluus, opimatoque fluens abdomine venter.

certè paraſitus dicitur Euſtathio γαςρόπληξ, quòd abdomini inſeruiat.

Scurra deſcriptio.

Cùm vagus.] Horat. 1. Epiſtolar. bellè ſcurram ita deſcripſit:

Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret,
Impranſus, non qui ciuem dignoſceret hoſte:
Quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus:
Pernicies & tempeſtas, barathrumque macelli.

menſæque ſedilibus erras.] Hinc epitheta, τραπεζολοιχὸς, quòd menſas illingat, & nidorẽ è cibis ſurgẽtem rabido ore carpat. Hinc θυράπαξ, aut θυράρπαξ quòd foribus alienis inſidietur, nempè qui ſueuerit aliena viuere quadra. Prou. Sartaginum pernicies.

ſcommata ſalſa.] Epitheti metaphora. De ſcommatum generibus Macrobius Saturnal. 7. ca. 5.

Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere.

EMBLEMA XCIII.

In modicis nihil eſt quod quis lucretur: & vnum
Arbuſtum geminos non alit erithacos.

Aliud.

In tenui ſpes nulla lucri eſt: vnoque reſidunt
Arbuſto geminæ non bene ficedulæ.

D *Vobus ganeonibus.*] Ganeo, cui vitæ modus eſt culina, vti Varro deſcribit, quanquam à M. Tullio ſumatur etiam pro ſcortatore qui proſtibula & meretriculas aſſectatur.

E rebus minimis parum lucri.

Non eſt multũ lucri expectãdum ex rebus minimis, in quibus quanquã multum laboris & operę collocetur, tamen fructus indę parum capitur. At in rerum maiorum adminiſtratione vtilitas multo conſurgit vberior; quamobrem vulgo variis efferuntur modis adagia, vt in tenui ſtatu cõſorti non eſſe locũ dicamus, qualia ſunt iſta, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbuſtum duos erithacos: Vno ramo non bene ſedent duæ ficedulæ: & quod noſtrates iocando efferunt, Noſtra ianua non ſuſtinet duos mendicos. Falluntur itaque, qui è rebus minutulis ampliſſimum expectant quæſtum, præſertim ſi ſit eodem ſtudio conſors, vbi plerumque res abſque inuidia tranſigi, niſi ægrè poſſit.

& vnum arbuſtum.] Prouerb. eſt Chiliad. Arbuſtũ vnum non alit duos erithacos. Cedrenus πολυκοιρανίαν deteſtans, hanc ſimilitudinem vſurpauit: δύο, φησὶν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα εὐοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν. Vt vnũ arbuſtum duos erithacos non alit: ſic vnum regnum feliciter à duobus principibus adminiſtrari non poteſt.

Erithacus.

Erithacus auis eſt quædam ſolitaria, vt eodem in ſaltu non temerè niſi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nunc Syluiã, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à ſyluarum deſertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine intelligitur: huius meminit Plin. 10. ca. 20.

In tenui ſpes, &c.] Diſtichon eiuſdem argumenti cum ſuperiori, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad prouerb. Tenuis ſpes. Vide Chiliad.

vnoque reſidunt arbuſto.] Prouerbium aliud idem cum ſuperioribus.

Ficedula.

Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamen vuis potius veſcatur. Martial. lib. 1.

Cùm me ficus alat, cùm paſcar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Lege Plin. lib. 10. ca. 29.

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

REGNATORQVE penus, menſæq; arroſor herilis
Oſtrea mus ſummis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falſa oſſa momordit;
Aſt ea clauſerunt tacta repentè domum.
Deprenſum & tetro tenuerumt carcere furem,
Semet in obſcurum qui dederat tumulum.

ID videtur propriè in eos eſſe tortum, qui lautioris victus ergô ſe in domos opulentas ſeruiliter ingerunt, vnde nihil præter damnum, aut etiam interitum conſequantur, vel in eos quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præproperam ſibi arceſſunt, quíque, vt vulgo dicitur Gallico, ſuum in dentibus tumulum conficiunt. Hi ſunt ἀκρατεῖς ſeu impotentes, qui obiectam cupiditatem ſectantur, hi ſic deſcribuntur à Lucilio, vt citat Nonius Marcellus: *Guloſi in ſpontaneam lapſi ſeruitutem.*

Qui ſex menſes vitam ducunt, Orco ſpondent ſeptimum.

Porrò gulam in ſeruitutẽ pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud Horatij, quanquam fortè aliò recidat:

—qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum qui paruo neſciet vti.

Emblema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hic redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere.

Παμφάγος ἑρπυστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
Ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
Πώγωνος διεροῖο νόθην ὠδύξατο σάρκα,
Αὐτίκα δ' ὀστρακόεις ἐπλατάγησε δόμος.
Ἁρμόσθη δ' ὀδύναισιν. ὁ δ' ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
* πότμον Ληφθεὶς, αὐτοφόνον * τύμβον ἐπεσπάσατο.

Penus. *Regnatórque penus.*] Penus eſt omne eſculentum aut poculentum, ſed frequenter metonymicôs pro eo loco in quo aſſeruantur eſculenta quæuis, accipitur. quo de nomine controuerſiam repete non pœnitendam ex Gellio cap. I. lib. 4.

Oſtrea hiulca.] hiantia, vel oſtreas hiantes. De oſtreis Plinius 32. cap. 6.

Falſa oſſa.] id eſt, teſtam oſtreæ, quam oſſa putabat eſſe.

domum.] pro cochlea, vel teſta, qua pro domo vtitur, ídque metonymicôs & catachreſticôs.

Deprehenſum furem.] In iure eſt ἐπ' αὐτῷ φόρῳ.

retro tenuerunt carcere furem.] ἀλληγορία à furibus, qui deprehenſi coniiciuntur in carcerem.

tumulum.] μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à conſequenti quòd perierit ſorex in Oſtreæ teſta.

In garrulum & guloſum.

EMBLEMA XCV.

VOCE boat torua, prælargo eſt gutture, roſtrum
Inſtar habet naſi, multiforíſque tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventrique gulæq́ꝫ
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

SVſpicor id fractum ex Clementis Alexandrini 2. Pædagogi cap. 1. cuius hæc verba, τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ, τῷ ἰχθύϊ τῷ καλυμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα ἐοικώς. Qui animum in aluo defodit, piſci qui aſellus dicitur, maximè ſimilis Hunc ex piſcium genere ſolum habere cor in ventre, ἐν τῇ γαστρὶ, Athenæus ex Ariſtotele tradit. quamobrem vocatur ab Epicharmo ἐκτραπελόγαστρος propter monſtrificam ventris naturam. Cæterùm Onocrotalus, qni & Truo dicitur, gutturis eſt ampliſſimi, & vocis clamoſiſſimæ, ita vt ruditum aſini dicas, & naſum habere inſtar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι, vt verbo Ariſtotelis vtar, ſuo incondito clamore, importunáque garrulitate cælo mare conturbare apud quoſdam videntur, cùm tamen importuna ſua loquacitate dent ſine mẽte ſonum: quippè qui omnia referant ad ingluuiem: quibus denique (vt apud noſtrates dicterio vulgato notantur) omnia

Onocrotalus quid referat.

ſunt lingua & podex. Id genus homines, quod in dicendo nemini cedere videantur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctíque faſtidiunt.

boat.] tranſlatio à bobus.

Inſtar habet naſi.) Feſtus ad hunc modum: Truo, auis onocrotalus, Cæcilius irridens magnitudinem naſi: Prô dij immortales, vnde prorepſit truo!

Rabula. *rabulam.*) Rabula, à radendis auribus, vel à rabie, vel à raui, id eſt, raucitate. Hominem ſignificat, qui cauſſam quam defẽdit, à iudice contendit extorquere, vt ſunt patroni illi triuiales & plebeij cauſſidici: inter quos qui clamoſiſſimus eſt, putatur alios iudicio & doctrina excellere. Cicero De oratore: Non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, ſed doctiſſimum & perfectiſſimum quærimus.

addictum ventríque gulæque.) Is vnico verbo γλωσσογάστηρ, vel γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux lib. 2.

Doctorum agnomina. EMBLEMA XCVI.

MORIS *vetuſti eſt, aliqua profeſſoribus*
Superadiici cognomina.
Faciles apertóſque explicans tantum locos,
Canon vocatur Curtius.

Reuoluitur qui eodem, & iterátque nimis
Mæander, vt Pariſius.
Obſcurus & confuſus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.
Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,
Dictus truo eſt ſcholaſticis.
Contrà eſt vocatus, tenuis eſſet Albius
Quòd voce, veſpertilio.
At vltimas mutilans colobotes ſyllabas,
Hirundo Craſſus dicitur.
Qui ſurdus aliis ſolus ipſe vult loqui,
Vt ſturnus in prouerbio eſt.
Hic blæſus, ille raucus, iſte garriens:
Hic ſibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tuſſit hæſitans,
At conſpuit alius, vt pſecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa ſurgunt nomina.

SIc eſt natura vel potiùs conſuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obſeruemus, & maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibuſdam ſuperioris ſæculi Iuriſconſultis, vel etiam, quantum coniicio, in aliquot aliis, qui ſuo tempore minus aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamẽ, vt par erat, nominibus parcit) vnde ſinguli ſingula in ſcholis cognomina ſunt ſortiti, quibus notaretur ingenij vel naturæ proprium & peculiare vitium in legibus enucleãdis. vel hoc generalius accipi poteſt. Homines enim imperiti, vt etiam argutuli quidam auditores, qui naſum rhinocerotis habent, faciliùs quod ſtultè dixeris reprehendere, quàm quod ſapienter tacueris, probare poſſunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum

profectò onus eſt atque munus, vt ipſemet aſſeuerat diſputatione I. De natura Deorum, ſuſcipere atque profiteri ſeſe omnibus ſilentibus vnum maximis de rebus magno in hominum conuentu audiendum. Adeſt enim ferè nemo quin acutiùs atque acriùs vitia in dicente quàm recta videat. Ita quicquid eſt in quo offenditur, id etiam illa quæ laudanda ſunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis iudicatur. Nec quicquam eſt tam inſigne, nec tam ad diuturnitatem memoriæ ſtabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander. *Mæander.*] Mæander flexuoſus & ſinuoſus fluuius, quod nominis ſæpè pro obliquitate ſumitur. Huc prouerb. Labyrinthus.

Qui vel columnas voce rumpat.] huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.] De hac aui in ſuperioribus.

Colobotes.] mancus & decurtatus, κολοβόω, comminuo & trunco.

ſturnus.] De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Pſecas.] ſtillicidium vel gutta, aut ſtilla. Pſecas iam olim audiuit Antimachus Lyricus: quòd identidem exſpueret, quod & cognomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi excidit.

Magna hominum in vitiis notandis proteruitas. *Quàm multa rebus, &c.*] At iſtæc licentia, & deprauata conſuetudo reprimenda erat. Siquidem conuicia quæ torqueri ſolent, ob ea quæ ſunt in corpore vel in fortunis hominum vitioſa, proficiſcuntur ab animis parum ſanis. Proinde Vlyſſes apud Homerum Therſitæ non claudicationem, non gibbum aut caluitiem exprobrat, ſed omninò garriendi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia inſectatur in Agamemnone, ſed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quaſi frenum imponi rectæ rationis poteſt.

Natura. EMBLEMA XCVII.

PANA *colunt gentes (naturam hoc dicere verum eſt)*
Semicaprumq́ hominem, ſemiuirumq́ Deum.
Eſt vir pube tenus, quod nobis inſita virtus
Corde oriens, celſa verticis arce ſedet.
Hinc caper eſt, quia nos natura in ſæcla propagat
Concubitu, vt volucres, ſquamea, bruta, feras.
Quod commune aliis animantibus, eſt caper index
Luxuriæ, Venerisq́ ſignaq́ aperta gerit.
Cordi alij ſophian; alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

PAn pingebatur, vt multarum diuerſarumque naturarum particeps. Id enim nominis Pan totum vel vniuerſum ſonat. Itaque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipſe ſub hoc habitu quo cernitur, ſolem ſe eſſe prudentioribus permittit intelligi. Hunc Deum Arcades colunt appellantes τὸν τῆς ὕλης κύριον, non ſyluarum dominum, ſed vniuerſæ ſubſtantiæ materialis dominatorem, ſignificare volentes, cuius materiæ vis, vniuerſorum corporum, ſeu illa diuina, ſiue terrena ſint, com- *Pan, Deus.*

ponit eſſentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitum ad hominem tranſtulit. Homo enim conſtat animo diuino, cæleſti, immortali, Angelis & Deo ſimili: corpore verò mortali ex quatuor elementis compoſito; hac quidem parte belluinam naturam proximè referenti. In animo duę partes ſunt illa quę intelligit, meminit, ſapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur ac valet, quæ pars ſuperior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines ſumus, qua Deo ſimiles, qua cæteris animalibus excellentiores, & longè ſuperiores. Altera eſt ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & beſtiæ quàm homini ſimilior: in qua ſunt motus illi qui Græcis πάϑη dicuntur, pars longè inferior & abiectior, qua nimirùm à belluis nihil differimus. Homo itaque medium eſt quiddam inter diuinas intelligentias, & bruta animantia, eamque ob cauſſam finxerunt veteres Pana eſſe Deum, qui ſuperiore parte hominem, inferiore verò caprum referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quaſi propoſito agalmate ſignificaretur, homo enim pro ſuperiore ſui parte rationem habet diuinam, & cæleſtem, inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cum belluis. Cæterùm ſunt qui hominis naturam triplicem hîc notari velint; diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem, qua cum Angelis participat; humanam, qua cum belluis; diabolicam autem, qua quippiam ſceleſtè & deprauatè cogitat & molitur, quod planum etiam facit Auguſt. ſub finem c.3. lib.14. De ciuitate.

Pan, homo.

Hominum natura triplex.

Pana colunt gentes.] Conſule Lactant. & D. Auguſt. eod. opere De ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum De natura Deorum, & poſt eum Gyraldum De hiſtoria Deorum Syntagm 15. Nonnihil & tibi ſuppeditauerit Euſeb. 5, præpar. Euangelicæ. Seruius ad eclogas Virgilianas, Pana Deum ruſticum ad naturæ ſimilitudinem factum eſſe ſcribit. Cuius boni Grammatici ſententiam integram aſcriberem ſi omninò noſtro huic argumento reſponderet.

Eſt vir pube tenus.] Alij legunt, Vir tenus vmbilico eſt, quam voles, ſequitor lectionem.

quod nobis inſita virtus.] Cicero 1. Tuſc. Platonem in Timæo ſecutus, & Ariſtotelem in 2. De animo, Principatum animi ait eſſe in capite ſicut in arce ſumma: ira verò & cupiditas locis diſcluſæ: illa enim in pectore, hæc ſubter præcordia ſedem habere dicitur. Galen⁹ in lib. De placitis Hippocratis & Platonis, in cerebro poſuit ſpiritus animales, id eſt, imaginatio-

Animus an in cerebro an in cordi.

nem,memoriam,ſenſum,motum, & intelligentiam: facultatem vitalem in corde,naturalem in iecore, de quo exiſtit nutritio & generatio;quæ tria ſunt non partes, ſed facultates & vires de vnico animo exiſtentes, qui vt ſeipſum moueat ratiocinando,iraſcendo & concupiſcendo,vtitur cerebro,corde & hepate, quæ tria ſunt inſtrumenta ſede & loco diſtincta. Quòd itaque Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celſa verticis arce ſedentem, animum ſiue eam animi facultatem quæ rationis eſt intelligit,quæ vitæ principium à corde,mentis verò & intelligentiæ à cerebro habeat,vel fortaſſe ad veterum quorundam ſententiam,qui animi principatum in corde ſtatuebant, vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus.Plutarch.De placitis 4.c.5.

celſa verticis arce ſedet.] πεϱίφϱαϲις & ἀλληγοϱία à ſummo & præſtanti Principe in arce ſumma,vt loco tutiori,ſedente.

Hinc caper eſt,&c.] in ſuperioribus dictum eſt, hircum libidinis eſſe ſymbolum,& cōcubitu fit generatio. Vide Macrob. cap.8.Saturn.1.lib.

vt volucres,ſquamea,bruta,feras.] Animalium eſt diuiſio: ſunt enim aut aërea,vt volucres aues;aquatilia,vt piſces; terrena, vt homines & bruta omnia. Huc confer principium 1.Metamorph.Ouidianæ. *Animalium genera.*

Cordi alij ſophian.] id eſt, rationem & mentem, cuius ſedem in capite bona Philoſophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, eſſe voluere. Lege Opificium Dei Lactantij.

Inferiora modus nec ratio.] Inferiora belluina planè ſunt, vt ira & appetitus, quæ tamen ſuperiori animi parti, id eſt ipſi menti ſubiici debent, niſi enim in motus imperium obtineat ratio,quid inter hominem & belluam putabis intereſſe?

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

VT ſphæræ Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic variis, caſibus illa præeſt.
Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cùm fortuna mala eſt, ſæpè requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

Liberales, quàm illiberales artes ſequi ſatius.

SOlebant veteres Fortunam ipſam ita effingere, vt mulier eſſet quæ pilæ inſiſteret. At Mercurium ſtudioſorum numen cùm deſignabant, baſim quadratam ſeu vndique quatuor angulis nitentem teſſeram efficiebant: hoc enim modo firmum ſtudiorum & artium liberalium fundamentum ſtatumque effingebant, vt quæ nullo fortunæ impetu poſſunt concuti. Sic Bias ille Prienæus omnia ſecum ſe portare prædicabat, ſic Ariſtippus Cyrenæus ciuibus ſuis mandauit, vt eas ſibi pararent poſſeſſiones, quæ naui fracta ſimul cum poſſeſſore poſſent enatare. Igitur hi mihi ſapientes videntur, qui periculoſis artibus relictis togæ ſtudia ſequuntur. Hæc ipſemet

Alciatus

Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis propoſitis admonet bonas diſciplinas opera diligenti amplectendas eſſe, quibus nimirùm fortuitos caſus nō temerè vel ſuſtinere, vel etiam retundere poſſimus. Quò ſpectat illud vice Prouerbij celebratum, λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη: ſua enim cuique ars pro viatico eſt. Video carminis huius materiam ſumptam ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fusè & oratorio more Fortunæ & Mercurij ſymbola diuerſiſſima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch. commentario De exilio. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione ἐπὶ τὰς τέχνας huc congeſſimus in gratiam Philologorum: τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοί, γράφοντες καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν· καίτοι τοῦθ' ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν ἐν χεροῖν ἔχειν αὐτῇ καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικὴν, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον· ὥσπερ οὖν ἐν νηῒ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ· κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον κἀν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ, ἔμπληκτός τε γάρ ἐστι καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ' ὅσον πάλιν οὕτως ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα· ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον, ἥτις αὐτὴν ἄγει καὶ φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης· ἔνθα συναπόλλυνται δὲ μὲν ἀλλήλοις, ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ· μόνη δ' ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων αὐτὴν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος· τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα· τὸν δ' Ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργάτην δὲ τέχνης ἁπάσης θέασαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίου τῆς τύχης κεκοσμήκασιν οἱ γράφοντές τε καὶ πλάττοντες· νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίκτητον οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ' εὐθὺς ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ· ἐστὶ δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμὺ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδραιότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν· ἴδοις δ' ἂν τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δὲ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ' ἀπολειπομένους πότ', οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ' ἑπομένους

Emblematis fons.

τε καὶ διὰ παντὸς ἀπολαύοντας τῆς ποιηρίας αὐτῆ. id eſt, Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatem, non ſatis habuerunt eam pingendo fingendoq́ue ſpecie muliebri repræſentare (quod tamen erat magnum amentiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauum prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſuerunt: adhæc eam priuarunt oculis: iiſq́ue omnibus fortunæ inſtabilitatem deſignarunt. At verò quemadmodum, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parũ abeſt quin periclitetur, improbè certè ille praueq́ue omninò fecerit, ſi cæco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm longè plura naufragia, eaq́ue grauiora multis in familiis quàm in mari accidant, profectò amens ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſeipſum fortunæ, cæcæ Deæ, commiſerit; ea enim nullam habet firmitatem & conſtantiam, ſtolida nimirùm & expers mentis eſt, quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna eſt habenda ratio, prætermittat; locupletet autem indignos: neque hoc quidem conſtanti aliquo modo, nam & quæ dederit, poſtea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hominum multitudo conſectatur, nunquam in eodem manentem loco, eò quòd baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis, quam ob cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia, interdum etiam in mare detruditur, in quo vnà omnes obruuntur qui fuerint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intereaq́ue ſecurè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamen ea tanquam ſurda nihil auxilij eis præſtet. Et quidem fortunæ facta eiuſmodi ſunt. Nunc verò contemplare, quæſo, Mercurium ſermonis dominum, omniſq́ue diſciplinæ opificem, quem contrario prorſus modo exornarunt pictores & fictores. Iuuenis eſt & formoſus, formam habẽs nõ arceſſitam, neque fuco illitam: ſed ſtatim vbi apparet, ea quidem forma, virtus animi eluceſcit: hilaritatem oculis præ ſe fert; acutè intuetur: eius autem ſedes, cubus eſt, omnium figurarum maximè ſtabilis, permultumq́ue à caſu aliena. Hac etiam figura Deum hunc interdum ornant, vt poſſis intueri eos à quibus colitur, hilari eſſe vultu, ſicuti & dux ipſe Deus: cui numquam ſuccenſeant, vt ſunt qui fortunam accuſant, cùm ſe relictos à tergo contemptoſq́ue ſentiunt. Qui enim eum conſequuntur, per omne vitæ tempus eius prouidentia ſingulari perfruuntur.

Fortunæ imago.

Mercurius qualiter effectus.

Vt ſphæra Fortunæ.] Fortunam rotundo lapidi inſidentem pinxerunt veteres, quò eius inſtabilitatem deſignarent; vt pluribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuinar. inſtit. Lactant. & Auguſtin. in ciuitate Dei 2. 4. & 7. libris potiſſimùm. Hîc porrò ſphæram pro quacumque re volubili & rotunda vſurpauit. *Fortuna cur inſideat orbi.*

cubo ſic inſidet Hermes.] Galenus in Oratione quam proximè citaui, ad artes (ſi modò eius eſt) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem, quàm fortunæ, effictum eſſe à veteribus, tum pictoribus, tum ſtatuariis. Iuuenis enim eſt forma conſpicua, non tamen fucatus, ſed natiua quadam ſpecie in baſi quadrata, quæ firmitatis & ſtabilitatis nota eſt, &c. Idem fere Pierius lib. Hieroglyph. 39.

Hermes.] Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Feſtus: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ orationis ductum. Hîc autem apud Feſtum (obiter admoneo) firma oratio eſt pactum ſeu ſtipulatio, firmiſſimum iuris vinculum, vt didiciſſe me memini ex Gulielmo Fornerio, Anteceſſore Aurelio doctiſſimo. *Mercurij imago.*

Diſce bonas artes, &c.] Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Diſce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

In iuuentam. EMBLEMA XCIX.

NATVS vterque Iouis tener atque imberbis vterque,
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, æterna ſimul & florete iuuenta,
Numine ſit veſtro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua ſenecta pede.

Duo ad valetudinem conducentia. DVo ſunt, quæ vt corpus bene conſtitutum, ſanum & incolume conſeruant, ſic & animum ipſum curis expediunt, nimirùm certa victus ratio, vinumque moderatè ſumptum; vt contrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam hominis labefactant & corrumpunt, ipſamque ſenectutem accelerant. *Apollo & Bacchus iuncti, quid.* Hîc itaque deſcriptos videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principem, qui ſalubri diæta præcipiat quid quantumque ſit in victu ſequendum vel fugiendum: hunc verò, qui vino ſollicitudines adimat. Marſil. Ficinus lib. De vita cælitùs comparanda, duos hoſce Deos ſic copulat: Fratres certè ſunt indiuiduique comites Phœbus atque Bacchus: ille quidem nobis duo potiſſimùm, adfert, lumẽ videlicet atque lyram: hic item præcipuè duo, vinum odoremque vini ad ſpiritum recreandum, quo-

ram vſu quotidiano ſpiritus ipſe tandem Phœbæus euadit & liber. Philoſophorum eſt etiam ea ſententia, ſed tria tamen eſſe ad vitam longam, adeoque valetudinem tutandam neceſſaria conſtituunt. Prima eſt frugalitas, temperantia, ſobrietas (quam modò δίαιταν appellabamus) eam enim eſſe matrē ſanitatis aſſeuerant artis medicæ profeſſores: eam virtutum omnium domicilium prædicant philoſophi omnes; victꝰ enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secundò labor & exercitatio corporis moderata, ocium enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius,

Cernis vt ignauum corrumpant ocia corpus,
Et vitium capiunt, ni moueantur, aquæ.

Vtendum exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. tantumque cibi & potionis vtendum, vt reficiantur, vires, non opprimantur. Tertiò voluptas animi honeſta & oblectatio: cor enim in quo eſt calor vitalis, facilè moleſtiis atteritur, vt contrà exhilaratur lætitia vireſque ſumit. Qua ratione Ariſt. 4. de morib. ad Nicomach. riſum & iocum ait ad vitam degendam eſſe neceſſarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate poſuit, & riſui lætitiæque operam dabat. Legimus & ſapientiſſimum latorem legum Lycurgum τῷ γέλωτι, id eſt riſui ſtatuam erexiſſe, eoque Lacedæmonios ad riſum & lætitiam inuitaſſe, Plutarch. in Lycurgo.

tenet atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna eſt Phœbo Bacchóque iuuentus,
Nam decet intonſus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyraldi Deorum hiſtoriæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in Delo inſula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vſum primus tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Saluete, &c.] vt illud Homeri Iliad. ω.

Χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.

verborum hæc formula ſolemnis fuit in Hymnorum epilogis.

quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt ſuperiùs explicatum eſt in ſtatuam Bacchi.

Numine veſtro.] veſtro beneficio.

Tu vino curas.] Horatius:

Curas edaces diſsipat Euhius.

& Tibullus 1. Eleg.

Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora, triſtitiæ diſſoluenda dedit.

dilue.) tolle, aufer. μεταφορά.
Vt lento accedat, &c.) ἀλληγορία periphraſtica.

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA C.

ADVENISSE hyemem frigilla renunciat ales:
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æſtatem ſeſe expectare cucullus:
Autumno eſt tantùm cernere ficedulas.

Temporum viciſſitudo.

HOc referendum videtur ad quaſque temporum & annorum viciſſitudines, vel ad ea quæ ſuo non alio tempore ſolent eſſe tempeſtiua, quorumque magna vis eſt, ſi ſuo tempori vſum accommodemus. Rectè Ouidius:

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quaſi cyclicam μεταβολὴν varij varia luſerunt, quæ huc non piguerit aſcribere, eaque potiſſimùm, quæ maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. & ſeptimam quarti, Ouid. ad Piſonem:

Ceſſat hyems madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates, æſtatum terga laceßit
Pomifer autumnus, nebulis ceſſurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meßibus æſtas:
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.

Et Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribuſque niues.

Claudian. de ſene Veronenſi, qui numquam pedem limine ſui tugurioli extulerat:

Frugibus alternis, non Conſule computat æuum:
Autumnum pomis, ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemque reducit:
Metiturque ſuo ruſticus orbe diem.

Bartholomæus Anulus in Poëſi picta, ad hominum magniq́ue mundi perpetuum & æternum curſum ingenioſè traduxit:

Ver, æſtas, autumnus, hyems, hæ quatuor annis
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer æui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde ſenex:
Aeterno vt ſimilis mundo reuolutio vitæ
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

Huc prouerbium Ver hyemem ſequitur, & varios locos Hieroglyph. Pierij. Idipſum ait Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium diſcipulum: Nullius rei finis eſt, ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiunt atque ſequuntur. Diem nox premit, dies in noctem: æſtas in autumnum deſinit: autumno hyems inſtat, quæ verè compeſcitur: omnia tranſeunt vt reuertantur.

frigilla.] auis à frigore dicta, vt quibuſdam placet: de qua Ariſtot. lib. 8. ca. 3. De hiſt. animal. *Frigilla.*

vere nouo garrula hirundo redit.] Ouid. Faſtor. 2. *Hirundo.*

—— an veris prænuncia venit hirundo?

Dicitur & à Sappho ἦρος ἄγγελος ἱμερόφωνος ἀηδών, veris nuncia blandiloqua luſcinia. Notum eſt adagium, vna hirundo non facit ver. Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph. Huic ſimile adag. Audi Chelidonem, eo quòd hæc auis prænunciet veris aduentum.

cuculus.] de quo in ſuperioribus.

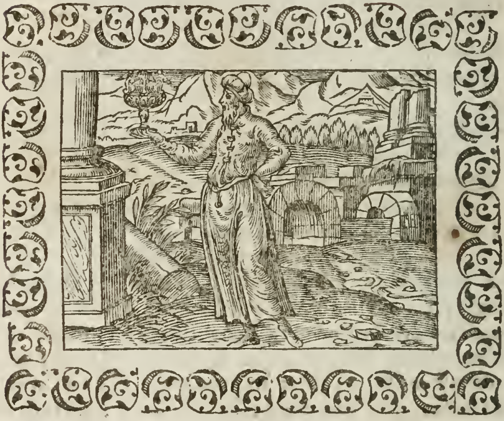
Indicat æſtatem cuculus.] Tribuitur hoc etiam Hirundini à Philemone Comico:

Ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γυναι, λαλεῖ: hirundo æſtatem nunciat, ô mulieres: ſed Ariſtophanis interpres Equitibus hoc citat, νέα χελιδὼν ἐςὶν ἔαρος ἀρχὴ: Noua hirundo veris eſt initium.

ficedulas.] de ficedulis etiam alibi.

Scyphus Neſtoris.

EMBLEMA CI.

NESTOREVM geminis cratera hunc accipe fundis,
Quod grauis argenti maſſa profundit opus.
Clauiculi ex auro, ſtant circum quatuor anſæ:
Vnamquamque ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor.
Mæonidæ doceas quid ſibi Muſa velit?
Eſt cælum, ſcyphus ipſe: colorque argenteus illi,
Aurea ſunt cæli ſidera clauiculi.

Pleiadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorque fera eſt.
Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit vſu:
Bella gerunt fortes: callidus aſtra tenet.

HOmerus in Neſtore, ſene eloquentiſſimo & conſultiſ- *Neſtoris cra-*
ſimo, typum ſapientiæ repræſentat: cuius patera ge- *ter.*
minis fundis, argentea, clauiculis aureis, quatuor anſis, & ſub harum quaque ſedens columba, cælum & pulcherrimum aſtrorum ornatum ſignificabat. Nam crater, cui ſit color argenteus, clauiculis aureis, cælum refert puriſſimum, & ſtellas aurei coloris: columbæ ſunt Pleiades: duo vmbilici vtraque vrſa. Hoc igitur ſchemate aſtronomiam tacitè commendabat, quam quidem ſolus ſapiens & apprimè exercitatus, ingenio poteſt aſſequi, vt ſolus Neſtor ſuum poculum manu ferre poterat. De huius artis excellentia plura repetere licet ex Plinio variis locis, ſed potiſſimùm cap. 37. libri ſeptimi. Cæterùm Homeri interpretes memorant Neſtorem, quamquam ſenex admodum eſſet, poculum ſuſtuliſſe, cùm cæteri iuniores vix à menſa tollerent. Sic habet Homeri locus:

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσας κε τραπέζης,
Πλεῖον ἐόν· νέςωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc eſt.
Vix alij plenum poterant ſuſtollere menſa
Poculum, at ipſe ſenex Neſtor facilè abſtulit illud.

De hoc Neſtoreo poculo pluribus Athenæus Dipnoſophiſt. 10. capite duodecimo ſed maximè decimo tertio, libri duodecimi. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de illo cratere Neſtoreo Cornelius Vitellius Annotationibus in Georgium Merulam.

Quod grauis argenti.] Circum locutio, qua nimirùm Neſtoris ſcyphum commendat à materia.

fulua columba.] Fuluam, auream interpretor: ne quis ad colorem ſimpliciter referat. Sex columbæ ſunt apud Athenæum, non quatuor duntaxat, quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent, vt Naſo cecinit in Faſtis. Martialis huc alluſit in 8.

Hi duo longæuo cenſentur Neſtore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Eſt cælum.] Tribus diſtichis ſequentibus continentur epimy-

thion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiades. *Pleiadas eſſe.*] Columbæ repræſentant Pleiadas, numero tamen non obſeruato. Nam Pleiades ſeptem ſunt ſtellæ iuxta Tauri ſignum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quòd veris tempore oriantur. Lege Ouidium Faſtorum quarto.

Vrſa duplex. *magna minorque fera eſt.*] Vrſam maiorem ſiue Elicen, & minorem ſiue Cynoſuram intelligit, quæ Græcis arcti dicuntur, ſuntque Septentrionali polo velut axe quodam nixæ, & arctico circulo clauſæ, ſicque diſpoſitæ, vt reſupinata vtraque caput alterius contegat: cuius autem caput quæ ſuperior eſt, ad inferioris caudam contendat. De his Ouidius Faſtorum 4.

magna minorque fera.] Ouidianum hoc tertia elegia, quarto Triſtium.

Magna minorque feræ —

longo vſu.] Longa exercitatio & experientia doctrinam parat certiſſimam: potiſſimumque ad diſciplinam aſtronomicam longa obſeruatione opus habent.

Bella gerunt fortes.] Collatio eſt diſſimilium: qui corpore ſunt firmo & valenti committunt prœlia atque inter ſe dimicant: ſapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cæleſtium cognitionem.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA æternùm pendens in rupe Prometheus
Diripitur ſacri præpetis vngue iecur.
Et nollet feciſſe hominem: figuloſque peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant ſcire, deúmque vices.

HVius Emblematis inſcriptio ſumpta eſt ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐ πρὸς ἡμᾶς, quod adagij vice ponitur à doctis. Notiſſima eſt Promethei fabula, qui cùm hominem ex luto finxiſſet, & Mineruæ opera ignem cæleſtem ſurripuiſſet, vt luteam ſtatuam animaret, ęgrè tulit Iupiter, cumq́ue Mercurij miniſterio ligari iuſſit ad Caucaſum montem Scythiæ aſperum & inhabitabilem: aquilamq́ue exhibuit, vel, vt aliis placet, vulturem, qui perpetuò cor exederet, exeſumq́ue renouaretur. Martial. lib. I. *Promethei fatum.*

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Aſsiduam nimio pectore pauit auem, &c.

Quid per Prometheũ Caucaſo alligatum.

Macrob.lib.1.in Somnium Scipionis, huius fabulæ myſteriũ exponit.Per vulturem,ſiue aquilã, iecur immortale tundentem,nihil aliud intelligunt priſci illi Theologi,inquit, quàm tormenta malæ conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimãtis,& ipſa vitalia indefeſſa admiſſi ſceleris admonitione laniantis, ſempérque curas, ſi fortè requieſcere tentarint, excitantis, tamquã fibris renaſcentibus inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis, lege hac qua ſe iudice nemo nocens abſoluitur, nec de ſe ſuam poteſt vitare ſententiam.Plato Dialogo De regno,à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus eſſe tradit.Idem in Protagora, ſapientiam à Prometheo ſurreptam ait, hominibúſque communicatam. cuius hæc ferè verba ſunt:Cõmunem Vulcani & Mineruæ officinam,in qua artes excolebantur,clàm ingreſſus, furatus eſt Vulcani artem igneam,aliámque Mineruæ, qua viuendi facultas obuenit.Prometheum vatem fuiſſe ex etymo nominis oſtenditur:quid ſit enim προμήθεια,& quid προμηθεύεσθαι, notũ eſt.Is Iouem monuiſſe fertur ne cum Themide congrederetur.Scholiaſtes Apollonij Rhodij id figmentum retulit ad hiſtoriæ fidem.Ait enim ex Agreta neſcio quo ſcriptore rerũ Scythicarum, Promethei cor ideò abſumi ab aquila, iuxta poëtarum commenta,quòd ſuam regionem fluuius (cui nomen Aquila)frequenti eluuione corrumperet.Cùm verò Hercules quibuſdam foſſis fluuium auertiſſet,ex eo factum,vt diceretur aquilam abegiſſe, ac Prometheum liberaſſe. Alij ſecùs tradunt,Prometheum nempè cum præſtare non poſſet incolis Scythicis quibus præerat,ea quæ neceſſaria eſſent,ob inundationem fluuij Aquilæ,in vincula coniectum, neque ſolutum inde,donec Hercules fluuiũ in mare deduxiſſet. Quædam ſunt apud Aphrodiſæum in problematis, perdocta ſanè & ad mythologiam pertinentia.Cicero in Tuſcul.Prometheũ ait virum quendam perſpicacem fuiſſe,& in rebus arcanis apprimè verſatum,quas hominibus communicauerit:huic Iouẽ iratum,quòd veritas in profundo demerſa videatur.Iecur autem ab aquila exeſum ſignificat ſollicitudines & curarum ardores, quibus vel prudentiores irretiantur, quarum vinculis cùm ſe conantur expedire,in alias moleſtiores recidunt. Fulgentius in Mythologico,non ab aquila Promethei cor, ſed à vulture corrodi tradit: ídque perbellè interpretatus eſt: cui videtur aſſentiri Petronius Arbiter his hendecaſyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimáſque fibras,
Non eſt quem tepidi vocant poetæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hîc autem conuertitur fabula, vel in eos qui diuina Philoſophiæ myſteria neſcio qua mente ſubtiliùs conantur indagare: vel in eos, qui naturali iudicio, fidei Chriſtianæ oracula complecti, vel etiam ipſa arcana diuina (quæ ſcrutari periculoſiſſimũ eſt, vt quid planè ἄδυτον) diſcutere, déque iis humano ſenſu aliquid ſtatuere ſe poſſe putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen ſolis diurnum. Proinde Sapiens Prouerb. 25. Qui ſcrutatur maieſtatem, opprimetur à gloria. quò etiam ſpectat illud Euripidis: φρονεῖν δὲ θνητὸν οὐ χρὴ μέγα. i. Mortalem non decet altum ſapere. Scitu digna ſunt illa Arnobij lib. 2. contra Gent. Quæ nequeũt ſciri, neſcire nos confitemur, neque ea conquirere aut inueſtigare curamus, quæ comprehendi liquidiſſimum eſt non poſſe, quamuis mille per corda ſuſpicio ſe porrigat atque intendat humana. Et ideò Chriſtus cùm mortalium ſciret cæcam eſſe naturam, neque vllam poſſe comprehendere veritatem, poſitarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid ſibi eſſe ſuaſiſſet: & prorſus ſuſpicionibus hæſitare, litigioſas ſerere atque intendere quæſtiones: omnia iſta nos linquere & poſthabere præcepit, neque in res eas quæ ſint à noſtra procul cognitione dimotæ, infructuoſas immittere cogitationes. Et ibidem: Quid eſt, inquit, vobis veſtigare, conquirere, quiſnam hominem fecerit? animarum origo quæ ſit? quis malorum excogitauerit cauſſas? orbe ſit ſol amplior, an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, ac propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque ſcire compendium, neque ignorare detrimentum eſt: Remittite hæc Deo, atque ipſum ſcire concedite, quid, quare, aut vnde ſit. Veſtris non eſt rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res. hæc Arnob. Addam & aliud oraculum Minutij Felicis, Romani olim cauſſidici, qui in Octauio ita ſcribit: Quo magis mirum eſt, nonnullos tædio inueſtigandæ penitùs veritatis cuilibet opinioni temerè ſuccumbere, quàm in explorando pertinaci diligentia perſeuerare. Itaque indignandum omnibus, & indoleſcendum eſt, audire quoſdam, & hos ſtudiorum rudes, literarum profanos, expertes artium etiam ſordida-

Præclarus Arnobij locus in futurorum conſectores.

Minutij Felicis locus.

rum, certum aliquid de ſumma rerum ac maieſtate decernere, de qua tot omnibus ſeculis ſectarum plurimarum vſque adhuc ipſa Philoſophia deliberat nec immeritò: cùm tantum abſit ab exploratione diuina, humana mediocritas, vt neque quæ ſupra nos cælo ſuſpenſa ſublata ſunt, neque quæ infra terram profunda demerſa ſunt, aut ſcire ſit datum, aut ſcitari permiſſum, aut ſcrutari religioſum: beati ſatis, ſatíſque prudentes iure videamur, ſi ſecundum illud vetus Sapientis oraculum, noſmetipſos familiariùs nouerimus. Idem etiam Minutius paulò pòſt hac de re ita doctè & prudenter: Proinde, ait, ſi quid ſapientiæ vobis aut verecundiæ eſt, deſinite cœli plagas & mundi fata & ſecreta rimari: ſatis eſt pro pedibus aſpicere, maximè indoctis, impolitis, rudibus, agreſtibus: quibus non eſt datum intelligere ciuilia, multò magis denegatum eſt diſſerere diuina. Quamquam ſi philoſophandi libido eſt, Socratem ſapientiæ, principem, quiſquis veſtrûm tantus eſt, ſi potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cæleſtibus rogabatur, nota reſponſio eſt, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS. quod oraculum idem ipſe præſenſit, idcircò vniuerſis ſe præpoſitum: non quòd omnia comperiſſet, ſed quòd nihil ſe ſcire didiciſſet. Ita confeſſio imperitiæ ſumma prudentia eſt. Hoc fonte defluxit Arceſilæ, & multò pòſt Carneadis & Academicorum plurimorum in ſummis quæſtionibus tuta dubitatio: quo genere philoſophari, & cautè indocti poſſunt, & doctiglorioſè. Quid Simonidis Melici nónne admiranda omnibus & ſectanda cunctatio? qui Simonides cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quæreretur, primò deliberationi diem petiit: poſtridie biduum prorogauit, mox alterum tantum admonitus adiunxit: poſtremò cùm cauſſas tantæ moræ tyrannus inquireret, reſpondit ille, Quòd ſibi quanto inquiſitio tardior pergeret, tanto veritas fieret obſcurior. Mea quoque opinione, quæ ſunt dubia, vt ſunt, relinquenda ſunt: nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partem ferenda ſententia eſt, ne aut anilis inducatur ſuperſtitio, aut omnis religio deſtruatur. Sic Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui Aſtrologi iudiciarij vulgò nuncupantur, quorum animus quantis vagetur erroribus, alij viderint: Vel in quoſdam Philoſophos, qui quæ abſtruſa prorſus atque abdita Deus eſſe voluit, ſcrutati ſunt:

Simonidis cordatum reſponſum.

ac naturam rerum cæleſtium inueſtigarunt, quæ à nobis longè remotæ neque oculis conſpici, neque tangi manu, neque comprehendi ſenſibus poſſunt; & tamen de illarum omnium ratione ſic diſputarunt, vt ea quæ aſſeruerunt, probata & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc pertractat Heſiod. in Operibus: quam ad rei veritatem explicat in proœmio libr. vltimi naturalis Hiſtor. Plinius, & libro Problem. Alexandr. Aphrodiſ. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in ſexto, Lactant. libr. 2. ca. 11. Huc referenda diſputatio nobis Socratica ex Xenoph. 1. Comment. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Inſtitut. colligit.

ſacri præpetis vngue.] ſacri præpetis, id eſt, auis diuinæ: qua in ſignificatione vſurpatur à Virgil. 3. Æneidos:

Et volucrum linguis, & præpetis omnia pennæ.

Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Blondus præpetes dici ait, quæ ſe ante auſpicantem ferunt: nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Faſt. 6. Præpes.

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Qui cæli affectant.] Iophon Bacchis, vt refert in Eclogis Stobæus: Ἐπίςαμαι καὶ τάδε, ὅσα περ γυνὴ
Ὡς μᾶλλον ὅςις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν
Ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἧσσον εἴσεται.

In aſtrologos. EMBLEMA CIII.

ICARE, per ſuperos qui raptus & aëra, donec
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem, feruénſque reſuſcitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certà tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

Emblematis typus. ID videtur confinxiſſe ex Græco Ἰουλιανοῦ,

Ἴκαρε, κηρὸς μέν σε διώλεσε, νῦν δέ σε κηρῷ
Ἤγαγεν εἰς μορφὴν αὖθις ὁ χαλκοτύπος.
Ἀλλ' ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ' ἠέρα, μὴ τὸ λοετρὸν
Ἠερόθεν πίπτων, Ἰκάριον τελέσῃς. id eſt,

Cera tibi vitam prius abſtulit Icare, ſed nunc
Te cera finxit denuò docta manus.
Immotas liquidum ſeruato per aëra pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Icari fabulam prolixè ſatis perſecutus eſt Ouid. octauo Metamorph. & ſecundo De arte. Meminit & pluribus aliis in locis, totámque narrationem, ſi vacat, repete ex Diodoro Siculo, lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autē torquet in Aſtrologos *Aſtrologorū vanitas.*

logos

logos quoſdam falſarios & impoſtores, qui ſupra humanum captum conantur aliquid, quæque longiſſimè abſunt ab ingenio humano, vi mẽtis, & artis experientia ſe hariolari poſſe putant. Rectè ſanè Iſocrates dixit in orat. κατὰ τῶν σοφιςῶν· τὰ μέλλοντα προγινώσκειν οὐκ ἡμετέρας φύσεως ἐστί. Diogenes cùm mente agitaret Philoſophorum, virorum politicorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum ſocietate functiones, dicebat homine nullum aliud ſibi videri ſapientius aut abſolutius. Cùm verò contemplaretur aſtrorum inſpectores, diuinatores & coniectores, clarè pronunciabat nihil eſſe quod ſibi videretur homine ſtultius & ſtolidius. Attamen quotus quiſque eſt, qui non hodie plus propè fidei hariolis iſtis & coniectoribus, quàm ſacris oraculis habet? quis non ex ſua hora ſuorum euẽtorum ſeriem trahi putat, & rectè facta ac vitia ſideribus potiùs & ſtellarum curſibus, vt vocant, quàm ſibi aſcribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir ſapiens facillimè declinarit, ipſáque popularis multitudo portenta hæc reſpuere occeperit; ſi tandem fucum agnouerit ſibi factum. Hanc coniectorum doctrinam omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus. nam aut aduerſa fore dicunt (ait ille) aut proſpera: ſi proſpera dicant, & fallant, miſer homo fruſtra timendo fiet: ſi vera reſpondeant, eáque proſpera non ſint, iam inde aliquis miſer ex animo erit, antequã è fato fiat. ſi felicia promittant, eáque ſint euentura, tum planè duo erunt incommoda: nam & exſpectatio ſpei ſuſpenſum fatigabit, & futurum gaudij fructum ſpes iã deflorauerit. Elegãter Actius poëta ſe nihil credere auguribus dicit, qui aures verbis diuitãt alienas, ſuas vt auro locupletent domos, nullóque pacto huiuſmodi hominibus res futuras præſagientibus eſſe vtendum. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc illa teſtabor, me non ſortilegos, neque eos qui quæſtus cauſa hariolẽtur, ne pſychomantia quidem agnoſcere.

Non habeo denique nauci Marcum augurem.
Non vicanos haruſpices, non de circo aſtrologos,
Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomniũm.
Non enim ſunt ij aut ſcientia, aut arte diuini,
Sed ſuperſtitioſi vates, impudentéſque arioli;
Aut inertes aut inſani, aut quibus egeſtas imperat:
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam,
Quibus diuitias pollicentur, ab iis drachmam ipſi petunt.
De his diuitiis ſibi deducant drachmam, reddant cætera,

Atque hæc quidem ex Ennio. Aſtrologos & fatidicos eiuſmodi qui ſe deo plenos ſimulant, vti Paulus. 5. ſententiarum loquitur, ſed maximè qui alienã mortem prænunciant, non ſecus quàm parricidas exſecrata eſt antiquitas omnis: itaque & malefici dicti ob facinorum magnitudinem. Vitellius, vt eſt apud Xiphilinum, cùm diem prædixiſſet aſtrologis, quo excederent Italia, hi contrà, noctu præſcripſerunt ei diem quo ei moriendum eſſet: & intra illum diem mortuus eſt, Dione teſte, fortè non fato, ſed propter vaticinium. Ergo cùm ſæpe alias, imperantibus Auguſto, Tiberio, Vitellio, interdictum vatibus & mathematicis fuiſſet, ne vllo modo de cuiuſquam morte prædicerent (quòd id ſemper habitum ſit exempli peſſimi: & mortis metus ſæpe ipſa morte deterior, aut etiam nonnunquam mortem acceleret) tandem etiam à Domitiano Cæſare Aſcletario aſtrologus viuus comburi iuſſus, & Largius Proclus capite damnatus eſt, quia publicè prædixiſſent quo die imperator ſupremum vitæ diem clauſurus eſſet. Præclarus ſeſe mihi pridem obtulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. ca. 9. in Aſtrologos quem videtur vſurpaſſe hic noſter: Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui factitiis pennis cælo tenuiore ſe committens, in mare præceps datus eſt, Aſtrologos aiunt deſignari, qui pennis temerariæ profeſſionis in cælum ſe ſubtollentes, cùm de ſuis cæleſtibus dogmatibus, quibus ſublimari videntur, quid ſunt prædicturi, in pelagus ruunt mendaciorum. Occurrit etiam diuinatoris cuiuſdam Angli ſomnium. Is ex aſtris prædixerat Henricum ſeptimum Anglorum Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri. Rumor ſtatim ad ipſum delatus eſt. Iubet itaque hominem ad ſe vocari: à quo ſciſcitatus fertur, an ex aſtris certũ aliquid poſſet præcognoſci. Innuit, Sed túne, inquit Rex, eius artis peritus es? ſic eſſe reſpondit. Tũ Rex, an certo coniectas me hoc ipſo anno moriturũ? ſic eſſe ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his feſtis natalitiis (inſtabat enim natalis Domini dies) nam & hoc fortè te non fugit. Ego, ait, cum meis familiarib. & domeſticis lautè me victurum ſpero. At certè, ait Rex, artis tuæ ſum peritior quàm ſis ipſe: nam ſcio te futurum in carcere, ſimúlque hominem in vincula coniici iubet. Illic vbi iam ſatis diuinandi calor refrixiſſet, cum riſu dimiſſus eſt. Eiuſmodi hominum fatuitatem acerrimè perſtringunt Baſilius oratione 6. εἰς τὴν ἑξαήμερον. Euſeb. De præparatione

Locus ex Pico Mirandula in aſtrologos.

Angli diuinatoris vana prædictio.

Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex profeſſo in nugones eiuſmodi edito. Ad finem penè 4. Comment. Xenophon id ſub perſona Socratis eleganter & copioſè diſputat: quò ſpectant Lactantiana ex c. 3. libr. 3. Icarium lapſum Dio Chryſoſtom. oratione 4. de regno, ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de ſe concitant opiniones tranſtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè iſtuc eſt ſapere, dum alieno damno ſapimus. Publius Mimis:

Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum.

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

DVM turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Aeſopi de aucupe & vipera. Hic accepto viſco & arundinibus exiit aucupatum. Viſo turdo in alta ſedentem arbore compoſitis arundinibus ſurſum ſpectabat eum comprehenſurus. Verùm ignarus viperam dormientem incidit, à qua morſus, iamq́ue præ dolore vitam agens, dixit, Ah, alium capturus ab alio miſerè capior. Huic ſimile eſt Epigramma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe, qui cùm arcu & funda peteret aues, in altum ſpeculatus, ictus à dipſade interiit. Totum autem carmen eſt proſopopœia:

Prototypus Emblematis.

Ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα καὶ ἀρπάκτειραν ἐρύκων
 Σπέρματος ὑψιπετῆ Βιστονίαν γέρανον,
Ῥινοῦ χερμαστῆρος ἐΰστρεφα κῶλα πλαγίων
 Ἀλκιμένης πλανῶν εἶργον ἄπωθε νέφος·
Καί μέ τις οὔτησε περὶ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
 Σαρκὶ τὸν ἐκ γενύων πικρὸν ἐνεῖσα χόλον.
Ἠελίου χήρωσεν, ἴδ' ὡς τὰ κατ' αἰθέρα λεύσσων,
 Τοὺν ποσὶν οὐκ ἐδάην κῦμα κυλινδόμενον.

Hoc ſic vt cumque Latio reddidimus:

Qui ſturnum iactis ſementibus ante, rapacem
 Arcebam altiuolam, Biſtoniámque gruem,
Extenſis manibus, bubulæque id verbere fundæ
 Alcimenes abigens ipſe procul volucres;
Infligit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
 Lethiferóque nigrum virus ab ore vomit.
Méque dat ipſe neci, attentus dum ſidera ſpecto,
 Neſcius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælum contemplaretur, in ſcrobem decidit, quod ridẽs ancilla δίκαια παθεῖν ἔφη, ὡς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει. Id alij tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetraſtichis idem ſcribit, cuius hæc verba:

Ἄστροις περισκοπῶν τις ἀστεροσκόπος
Πίπτει λελυθὼς πρὸς φρέαρ· τυχὼν δέ τις
Ὁδοιπόρος, στενόντι ζῶντ' ἔφη λέγων.
Νοῦν θεὶς ἄνω, βέλτιστε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Aſtrologorũ reprehenſio.

Taxantur Aſtrologi, qui cùm cæleſtia, id eſt, corporum ſuperiorum inſpectionem ſe conſectari putant, ea tamen ignorant quæ propiùs ſunt admota: cúmque præſentia ferè ignorent, futurorum ſcientiã habere ſe gloriantur. Atqui, quod Pindar. habet Olymp. 12. τῶν δὲ μελλόντων τετύφλωνται φραδαί, id eſt, obſcuræ ſunt admodum & cæcæ futurorum cognitiones. In

eos Morus Epigramma hoc luſit lepidum & feſtiuum:

Saturnus procul eſt iámque olim cæcus, vt aiunt,
Nec propè diſcernens à puero lapidem.
Luna verecundis formoſa incedit ocellis,
Nec niſi virgineum virgo videre poteſt.
Iupiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars,
Daphnen Sol, Herſen Mercurius recolit.
Hinc factum, Aſtrologe, eſt, tua cùm capit vxor amantes,
Sidera ſignificent vt nihil inde tibi.

turdos.] Turdus inter primas à ſaporis bonitate inſignis. Martial. lib. 13. *Turdus.*

Inter aues turdus, ſi quis me iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius lib 10. cap. 42. & 53.

alaudas.] galeritas, de quibus Plin. lib. 11. cap. 37.

gruem.] De gruibus in ſuperioribus ſatis. Adnotanda ſynecdoche, qua poſuit ſpeciales quaſdam aues pro aliis quibuſcumque.

dipſada.] Dipſas, aſpidis genus, cuius morſu ſitis inducitur: & Græcè δίψα, ſitis eſt. Huius meminit Plin. lib. 23. cap. 8. & lib. 22. cap. 5. Solinus Polyhiſtor cap 30. Lege Lucian. præfatione De dipſadibus, & Pierium Hieroglyph. 16. *Dipſas ſerpens.*

Securus fati.] id eſt, ignarus & inſcius infortunij, quod ſibi mortem attulit. Sic Lactant. lib. 2. cap. 3. in philoſophos: Dum aliorum præcipitium vident, non proſpexerunt quid ante ſuos pedes eſſet. M. Tullius in 2. De Diuinat. ridens haruſpicinam.

Democritus non ſcitè nugatur, vt phyſicus.

quo genere nihil arrogantius: citátque illud ex neſcio quo poëta:

Quod eſt ante pedes, nemo ſpectat cæli ſcrutantur plagas.

Potentiſſimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

A S P I C E *vt inuictus vires auriga leonis,*
Expreſſus gemma puſio vincat amor?
Vtq; manu hac ſcuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtq; eſt in pueri plurimus ore decor.
Dira lues procul eſto: feram qui vincere talem
Eſt potis, à nobis temperet ánne manus?

Fons Emblematis. ID extulit ex Græco Argentarij, quod aſcribam:

Αὐγάζω τὸν ἄψυχον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα
Χερσὶ λεοντείαν ἀνιοχεῦντα βίαν.
Ὃς τᾷ μὲν μάστιγα κατ' αὐχένος, ᾷ δὲ χαλινοὺς
Εὐθύνει, πολλὰ δ' ἀμφιτέθηλε χάρις.
Φρίσσω τὸν βροτολοιγόν. ὁ γὰρ καὶ θῆρα δαμάσδων
Ἄγριον, οὐδ' ὀλίγον φείσεται ἀμερίων. id eſt,
Quid video in gemma hac? amor eſt, auriga leoni

Inſidet, & frenis ora ſuperba regit.
Vna manus flagro cædit, moderatur habenas
Altera: nulla magis ſigna placere queunt:
Sed metuo immitem puerum; mortalibus ægris
Quid faciet, qui ſic corda ferina domat?

Huc reſpexit Lucian. in Deorum Dialogis. Conquerentem enim Venerem apud Cupidinem filium facit & ſibi nonnihil reformidãtem, ne propter ſcelera quamplurima leonibus tandem obiiciatur, cui puer his ſatisfacit: θάῤῥει μῆτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη συνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτούς· οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι: Confide mater; leonibus enim ipſis iam familiaris ſum factus, & ſæpenumerò conſcendi eorum terga, & apprehendi iubas; equitis more inſidens illos agito: illi verò interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum inſertam ori receptant, lambuntque; deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidem ſchemate ſatis oſtenditur, quanta ſit amoris vis, qui de fortiſſimis etiam & ferociſſimis triumphare ſoleat. Leonum enim nomine ſignificantur viri graues, & alioqui ſanctimonia probitateque aliqua inſignes. Leones autem amore furere notat Plinius 8. hiſtoriæ mundi, cap 16. & Ariſtotel. hiſtor. animalium lib. 6. Sed non poſſum conniuentibus oculis tranſilire, quod ſcribit Plutarch. in Amatorio: ὁρῶν ὑμῶν ἐνίους τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα, τοὺς δ᾽ εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὑπερφυὲς, καὶ θεῖον ἀγαθὸν, οὐκ ἐθαύμαζον ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ κολούειν ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον. id eſt, Non ſum ductus admiratione à quibuſdam veſtrûm in conclauia virorum, ab aliis in gynæceum trahi amorem, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta ſit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab iiſdem augeatur & prædicetur. Sed hæc videri non ſatis aperta poſſunt, niſi exemplis illuſtrentur. Aelian. 12. Var. hiſt. narrat de Dioxippo Olympiis victore cùm pugilum more Athenas eques introiret magno populi concurſu, & alij rerum aliarum quæ in eo eſſent apparatu, pulchritudine caperentur, ipſe medio triumpho coniectis oculis in mulierem quandam formoſiſſimam, ab eius aſpectu non potuit abduci: quin etiam vultum ſæpe mutabat, vt facilè appareret eum telis

Luciani locus.

Leones qui.

Cupidineis ſaucium, iam non ſui fuiſſe compotem, quamobrem Diogenes Synopenſis ad populum: En, inquit, pugilem veſtrum magnum, vt à puella configitur! quaſi dixiſſet, turpe eſſe qui viros viciſſet, à muliercula ſuperari. At iocularis iſte reprehenſor ignorare ſe fingebat quanta ſit amoris vis, quamque efficax pulchritudo formaque decens corporis, quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem appellauit: Carneades, regnum quod nullis ſatellitibus egeat: Plato, naturæ priuilegium. Plutarch. in Hyperide retulit exemplum perquam venuſtum & memorabile de Phryne, pulcherrima femina, quæ impietatis accuſata, defenſa eſt ab Hyperide, oratore certè nobili, qui quòd videret eam iam damnationi proximam, commiſeratione vſus, vti quoquo modo iudices flecteret, mulierem produxit in medium, & diſciſſa veſte, nuda pectora iudicibus oſtendit. Qui mulieris admirati pulchritudinem, eam dimittendam cenſuerunt; ex quo & oratoris aſtũ, & iudicum inexpectatam miſericordiam, ipſiuſque reæ venuſtatem (id eſt τὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος, vt loquitur in Phœniſſis Euripides) ſpectanda proponuntur. Ariſtotelis memoratur dictum, pulchritudinem omni epiſtola commendatiorem, id eſt formam corporis habere maiorem perſuadendi vim quàm quæuis oratio vel epiſtola. Ex eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quæ pulchra eſſent, tam impenſè amarentur: dixit eam eſſe cæci hominis interrogationem. Mirari enim poſſit aliquis fuiſſe cæcum, qui nunquam antea quicquam vidiſſet, &

Qui nunquam viſæ flagraret amore puellæ,

de quo Iuuenalis, nos hæc miſſa facimus. Proclus omne pulchrum, dicit honeſtum eſſe idemque amabile, eo quòd naturę diuinæ aliquam imaginem habeat, ex quo τὸ καλὸν, à καλεῖν quidam deducant, quod eſt vocare: quia ad ſe vocet & alliciat hominum animos: quam etiam ob rem credibile eſt à veteribus, reges eos in primis creatos qui pulchritudine aliis antecellerent. Sic enim Homerus ſuos heroas à dignitate vultus ipſaque pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimum facit: quamuis enim Nireum nominet ex iis qui ad Ilium veniſſent formoſiſſimum, tamen ei Achillem præfert. Ita Virgilius de ſuo Aenea:

—— ipſe ante alios pulcherrimus omnes
Infert ſe ſocium Aeneas, atque agmina iungit.

De Lauſo verò, deque Turno ſic:

Filius huic iuxta Lauſus, quo pulchrior alter

Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

His conſentanea maximè ſunt quæ diſputantur ab Iſocrate in Helenę laudatione: vbi ſic pulchritudinem commendat, vt eam eſſe rem diuinam ſtatuat: ea enim ferè contemnuntur in quibus nulla pulchritudo: contrà quæ pulchra ſunt ſuſpiciuntur ab omnibus. Imò virtutem non alia de cauſa cenſet in precio haberi ſummiſque honoribus affici, quàm quòd pulcherrima quædam res ſit, denique alia omnia bona inuidiæ ſunt expoſita: nullus tamen eſt qui pulchris hominibus inuideat, quos potius admirantur omnes, dignoſque honore putant: cumque omnia fortitudo ſua dignitate antecedat, à pulchritudine tamen ſuperatur.

puſio.] paruus puer, παιδίον καὶ παιδάριον. Cic. 1. Tuſcul. in lib. Platonis, qui inſcribitur Menon, Puſionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturnos quoſdam inanes metus tecum ſemper puſio cum maiore ſorore cubitauit. Iuuenal. Satyra 6. Puſio.

— puſio dormit, Puſio qui noctu non litigat.

ſcuticam.] paruum flagellum è loris factum, à Græco σκύτος, quod eſt corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3. Scutica.

Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6. *— rubet ille flagellis,*

Hic ſcutica. —

plurimus ore decor.] Sic eum effinxit Lucian. in Amore fugitiuo.

Dira lues.] Epiphonema.

feram qui vincere talem.] à maiori ad minus.

Potentia amoris. EMBLEMA CVI.

NVDVS *Amor viden' vt ridet, placidumq́; tuetur?*
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera ſed manuum flores gerit, altera piſcem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

ID tranſtulit è Græco Epigrammate:

Emblematis fons.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
Οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος.
Τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

id eſt, *Nudus amor blandis idcircò arridet ocellis;*
Non arcus, aut nunc ignea corda gerit.
Nec temerè manibus florem, delphináque tractat:
Illa etenim terris, hac valet ipſe mari.

Legi alicubi Philoſtratum Cupidini roſam conferre. Nam ſicut illa recens mollis eſt, ita Cupido, cui aurei, non aliter ac roſæ, capilli tribuuntur: hic quoque ſpinas pro iaculis geſtat, pro facibus fulgorem, folia pro alis data ſunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autem hominum amaſius maris quietum ſtatum & tranquillitatem oſtendit, iramq́ue & commotionem fluctuum ibi emollitam

ſignat, vt docet Pierius in Delphino ſuo Hieroglyph. 27. Id videtur expreſſiſſe apertiùs in Hippolyto Euripides:

Ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
Ὀκυτάτῳ πτερῷ,
Ποτᾶται δ᾽ ἐπὶ γαῖαν εὐήχητον,
Θ᾽ ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. hoc eſt:

Ille pēnis ornatus variis vndique volitans alis velociſſimis, volat namque ſuper terram, ſuperq́ue ſonorum & ſalſum mare. Quod ſignificat omnia ſubiici imperio Amoris, qui nudus eſt, propterea quòd hic affectus debet eſſe ſimplex & apertus: ridet, quòd oblectationem præ ſe ferat: blandè aſpicit, vt perſuadeat: nullis armis inſtructus eſt, vt cum eo congredi non reformides. Plura lege apud Athenæum 13. cap. 5. & Platon. in Conuiuio. ***Amor omnia domat.***

Nec faculas.] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat, & animos conficiat. ***Fax Cupidinis.***

Cornua.] arcum, qui cornutus apparet, cùm potiſſimum tenſus eſt.

Scilicet vt terræ] Notiſſimum eſt illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Idem alibi:

Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipſe?

Item, *Omne adeò genus in terris hominúmque ferarúmque, &c.*

Scilicet vt terræ iura det, atque mari.] Lucretius initio primi libri: *Alma Venus, hominum, Diuûmque æterna voluptas.*

Idem eodem:

Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferenteis
Concelebras. Et deinde:
——— tibi ſuauis dædala tellus
Submittit flores: tibi rident æquora ponti.

Ouidius:

Tu ſuperos, ipſúmque Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipſúmque regit qui numina terræ,
Tartara quid ceſſant?

Et Propertius:

Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pauſanias in Corinthiacis apud Sicyonios extare nobilem Veneris ſtatuam ex ebore, quæ capite geſtet cæli orbes; altera manu teneat papauerum capita; altera verò malum quo ſignificaretur Veneris in animantia omnia potentia, inq́ue ipſos deos.

Vis amoris. EMBLEMA CVII.

ALIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne*
Dum demonſtrat vti eſt fortior ignis Amor.

EX lib. 4. Epigrammat. Græcorum ſumpſit illud:

Ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν ἰδὼν, ἄγνυσι κέραυνον,
Δεικνὺς ὡς κρεῖσσον πῦρ πυρὸς ἐστὶν ἔρως.

Tanta vis eſt amoris, vt ipſo fulmine concitatior ſit, & violentior: quippè qui nec ipſi Ioui cedat, quem multoties arcu petiiſſe Poëtæ referunt: quo ſignificatur amore ſtrenuo nihil vehementius eſſe neque inſuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud eſt diſtichon per proſopopœiam:

Amor fulmine ſuperior.

Perfringunt, penetrant, vrunt mea ſpicula fulmen:
Scilicet hinc nomen eſt mihi πανδαμάτωρ.

Quidam exſtant Euripidis verſus apud Stobæum, quibus Amorem Deum omnium potentiſſimum facit: hi ſunt:

Ἔρωτα ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
Καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
Ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὢν,
Οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Ouidius:

Regnat, & in ſuperos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clementis ἐ 6. στρωματ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρὸν μέλπομαι βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν. ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης, ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει: Amorem celebro delicatum florentibus plenum coronis: quippè qui & in Deos imperium obtineat, atque homines domet. Huc Augeriani octoſtichon, ſanè lepidum:

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat, *Lepidum epigramma Augeriani.*
Inter ſe ſuperi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrſo, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cùm viſus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accenſa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrſo Bromius, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Sed mirum fuit Ouidij ingenium in eo affectu exprimẽdo, eiuſque vi amplificanda: ſic enim 2. Amorum, eleg. 1.

In manibusque Iouem, & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro cælo mitteret ipſe ſuo.
Clauſit amica fores: ego cum Ioue fulmen omiſi,
Excidit ingenio Iuppiter ipſe meo.
Iuppiter ignoſcas: nil me tua tela iuuabunt:
Clauſa tuo maius ianua fulmen habet.

Et in ſecundo eiuſdem operis, eleg. 5. vbi conqueritur de amaſia, quę ſe alteri communicarat, quamque ideò verberibus cædere conſtituerat:

Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modò ſæuus eram, ſupplex vltroque rogaui,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Ioui.

Lilius Gyrald. hiſt. Deorum Syntagmate 13. repetit ex Plinio, fuiſſe in curia Octauiæ Cupidinem fulmen tenentem, cuius auctor neſciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuiſſe Principem forma in ea ætate, in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine concuſſum traduci ad id quod dici ſolet, Amore plus quàm vi effici: quod in quadam Epiſt. expreſſit D. Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter edu- *Plus amore* cata faciliùs verecundia quàm metus ſuperat. *quã vi effici.*

Aligerum fulmen.] Epitheti metaphora: fulmen cum telo Amoris comparat: ſed & fulmen telum vocatur Græcis, vt apud *Fulmen aligerum, & aliger amor*

Sophoclē: ἐγκατασκήψοι βέλος πάτερ κεραυνοῦ: & Herodotum, βέλος ἐνέσκηψε θεός. Fulmen aligerum dicitur propter celeritatem: ideoque pictores fulmini tribuunt alas, quod à Ioue immitti crederetur. Virg. 1. Aeneid.

Atque his aligerū dictis affatur Amorem. vt Græcis ἔρως πτερόεις.

Ignis amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. paſſim Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominumque ferarumque,
In furias ignemque ruunt.

Idem Aeneid. —— *& cæco carpitur igni.*

In Eclog. porrò.

At mihi ſeſe offert vltrò meus ignis Amyntas.

Ouid. epiſtola Paridis Helenæ:

—— quis enim celauerit ignem
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Scripſit & perelegans ſanè tetraſtichō Ioan. Secundus in Cupidinem camino inſculptum, eadem fermè cauſſa:

Flammiuomo Veneris quiſquis fuit ille camino
Qui ſculpſit puerum, credite, doctus erat.
Scilicet æternæ penes hunc cuſtodia flammæ:
Per quem ſopitus non queat eſſe focus.

Fortior ignis Amor.] Teſte Xenophonte, qui ait amorē ipſo igni torrentiorem, & feruidiorem: nam ignis tangentem ſolum vrit, & vicina depaſcitur: amoris ignis etiam in procul intuentes, & longo terrarum tractu diſſitos ardentes ſuos radios vibrat.

In ſtudioſum captum amore.

Emblema CVIII.

Immersvs *ſtudiis, dicundo & iure peritus,*
Et maximus libellio,
Helianiran amat, quantum nec Thracius vnquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

Ex Guicciardino Italo, ſcriptore hiſtorię diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati ſpeciatim ſcriptum fuiſſe in Hieronymum Paduanum, doctum quidem hominẽ, ſed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci poteſt in quoſdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi excæcati videre non poſſunt, quantum vitæ ſuæ & famæ detrahant. Pudet ſanè referre doctos homines quamplurimos, ſui nominis oblitos, qui hac perculſi non leuiter inſania, diſciplinarum liberalium (quibus ingenium perficitur, boniq́ue mores inſeruntur,) cultum natiuum turpiſſima Veneris labe infamarunt. Tales fuerunt apud Græcos Calli- *Origo Emblematis.*

machus, Sophocles, Philetas, quos ſecuti proximè Catullus, qui Leſbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius, qui Cynthiã: Naſo, qui Corinnam verſuum mira luxuria celebrarunt. Certamen eiuſmodi inter Palladem & Venerem etiam nunc durat, quodque crebrò accidat, pleriſque etiam viris bonis (qui eo fortaſſe non tam inuiti hærẽt) videtur eſſe ludus. Quo loco referre placet quæ Paulus Iouius, ætatis noſtræ hiſtoricus excellentiſſimus, de Auguſtino Nypho Philoſophiæ profeſſore retulit. Suſceptis enim liberis & vxore ſeneſcente ſeptuagenarius ſenex, puellæ citra libidinem impotenti amore correptus eſt vſque ad inſaniam, ita vt plerique Philoſophum ſenem atque podagricum ad tibiæ modos ſaltantem miſerabili pudore conſpexerint: vnde illi maturatum vitę exitũ conſtat. Melius quidem Panætius, qui adoleſcentulo quærenti an ſapiens amaturus eſſet: De ſapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à ſapiente longè abſumus, non eſt committendum vt aliquando incidamus in rem tam commotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem ſibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis vocatus ad ſecundas nuptias: Vix poſſem ego, inquit, eodem modo vxori & ſapientiæ ſtudio dare operam. Quo referã illud Chryſippi. Cùm enim dixiſſet quidam ſapiẽtem amore non capi, teſtimonio eſſe Menedemum, Epicurum, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille diſſolutus, & Epicurus inſenſatus, & Menedemus canis ac delirus (ſic enim ab Eretrienſibus dicebatur) amore capti non ſunt: nec ſapiens quidem eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus eſſe ex Gręco Pauli Silẽtiarij:

Qui inter doctos, amori operam dederunt.

Auguſtinus Nyphus philoſophus.

Ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἡδὺν ἐν ἥβῃ
  Οἰστροφόρου παφίης θεσμὸν ἀπειπάμενος.
Γυιοβόροις βελέεσσιν ἀνέμβατος ὁ πρὶν ἐρώτων
  Αὐχένα σοι κλίνω κύπρι μεσαιπόλιος.
Δέξο με καγχαλόωσα, σοφὴν ὅτι παλλάδα νικᾷς
  Νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ' ἑσπερίδων.

Senex eſt qui conqueritur ſe, cùm iuuenis eſſet, telo amoris inuiolabilem fuiſſe: ætate autem prouectum amoris iugo cogi. Epigramma ferè ita Latinè:

Acer eram, vt primus inuicta mente ſub annis
  Oeſtriferæ ſpreui dulcia iura Deæ:
Miſſilibus nec eram diris violandus amorum,
  Qui tua nunc canus ſub iuga vado Venus.
Suſcipe ouans, tetrica victa tibi Pallade ceſſit

Quàm

Quàm prius Heſperidum munere maior honos.

Vide num huc referre poſſis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me ſicut antea iuuat
Scribere verſiculos amore perculſum graui, &c.

Alio ſenſu ab Ouidio dictum memini elegia tertij Amorum, qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſamque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Amorem etiam ſuis deſtitutum armis deſcripſit initio eiuſdem operis amatorij his verbis:

Quis tibi ſæue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates, non tua turba ſumus.
Quid, ſi præripiat flauæ Venus arma Mineruæ?
Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Immerſus ſtudiis.] Ab aquis tranſlatio.

libellio.] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græcè γραμματεὺς dicitur. *Libellis.*

quantum nec Thracius vmquam.] Hac parium collatione turpem amorem ſignificat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris ſorori, ſtuprum intulit. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apoſtrophe gratiam addit, eaque tacitè ſignificat quàm ſint ad libidinem propenſi qui ab ea inprimis eſſe deberent alieniſſimi.

Cypri.] Cypris, vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro inſula, luxui deditiſſima. Iuſtin. lib. 18. D. Auguſt. Ciuit. lib. 4. ca. 10. aliique plures.

Ida eſt.] Ida mons editiſſimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

Ἀντέρως id eſt, amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

DIC vbi ſunt incurui arcus? vbi tela Cupido?
Mollia queis iuuenum figere corda ſoles.
Fax vbi triſtis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari eſt hoſpes cum Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum ſuccendo mentibus ignes
Diſciplinæ, animos aſtraque ad alta traho.
Quatuor eq; ipſa texo virtute corollas:
Quarum, quæ Sophiæ eſt, tempora prima tegit.

HOc decaſtichon tralatũ reperio ex Greço Mariani Scholaſtici, εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον, quod ſic eſt 4. Epigrãmat.

Ποῦ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
Πηγνύμενοι, μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες,
Ποῦ πτερά, ποῦ λάμπας πολυώδυνος, ἐς τί δὲ τρισσὰ
Στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις,
Οὐκ ἀπὸ πανδήμου ξένε κύπριδος, οὐκ ἀπὸ γαίης

Εἰμὶ, καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης·
Ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
Εὐμαθίης, ψυχὴν δ' οὐρανὸν εἰσανάγω.
Ἐκ δ' ἀρετῆς στεφάνους πισύρων πλέκω· ὧν ἀφ' ἑκάστης
Τοὺς δὲ φέρων πρώτῳ τῷ σοφίης στέφομαι.

Effingit Cupidinē ἄτοξον καὶ ἄστοχον, ſine arcu & ſine telis, erudito ſanè figmento dialogiſtico, quo quidem virtutis omnis diſtributionem aſſignat. Sed primùm aduertendum eſt ex Platone, in Sympoſio, duas eſſe Veneres, & totidem Cupidines: hæc antiquior & ſine matre, cælo nata, quam cæleſtem Venerem vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris & communis appellata. Eadē ratio eſt Cupidinis vtriuſque. Horum enim alter honeſtas cupiditates animis ingerit: alter verò affectus voluptuoſos & terreſtres inculcat. Prior ille ἀντέρως eſt, quaſi dicas, priori contrarius, qui hominem attollit ad ſuperiora & cæleſtia contemplanda, omnēque virtutem & honeſtatem præſtat. Hic itaque tres coronas manibus contrectat, vnāque circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex quibus omnis honeſti fons petitur) deſignantur. Prior illa corona caput ambiens (partem quidē Platoni in Timęo omnium corporis partiū diuiniſſimam, & certè principē) prudentiam repræſentat: prouidere enim & aliquid prudenter meditari, contemplationis eſt: tres aliæ, quas manibus continet, Iuſtitiam, Fortitudinem, & Temperantiā notant, quæ potiſſimùm in actione poſitę ſunt, manus enim actionis ſunt organa. Quòd perſpicuum eſt ex primo Officiorum Ciceronis: Qui maximè perſpicit, inquit, quid in re quaque veriſſimum ſit, quique acutiſſimè & celerrimè poteſt videre & explicare rationem, is prudentiſſimus & ſapiētiſſimus ritè haberi ſolet. Quocirca huic quaſi materia quàm tractet, & in qua verſetur, ſubiecta eſt veritas: reliquis autem tribus virtutibus neceſſitates propoſitæ ſunt ad eas res parandas tuendaſque, quibus actio vitæ continetur: quo ſanè loco differentem facit virtutem Prudentiam à reliquis tribus: ea enim poſita eſt in veri inueſtigatione & contemplatione, reliquæ ſunt actionis. De vtroque Amore Plato in Conuiuio. Ficinus Oratione 2. c. 7. & Orat. 7. ca. 8. in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντέρωτα Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corporibus abſtrahentē: qua in ſignificatione hîc vſurpatur. Alij duplicem Amorem ideò effictum eſſe narrant, quòd nullius frugis aut commodi poſſit eſſe amor, niſi mutuus ſit: qua

Duo Cupidines & totidē Veneres.

ἀντέρως.

Quatuor coronæ ad totidem virtutes relatæ.

Locus Ciceronis.

Duplex amor quid alius ſignificet.

de re Porphyrius Philoſophus hunc adfert Apologum. Cũm, inquit, Cupido infans parũ coaleſceret, Venus Themin Deã conſuluit: quæ Veneri reſpondit, Anterota neceſſariũ eſſe qui rependat vices, vt ſeſe mutuò iuuent. cui Venus acquieſcens, Anterota, quaſi Contracupidinem dicas, genuit: quo vix dum nato, Cupido, cœpit adoleſcere, & procerior euadere. Sed hæc fortaſſe παρέργως. Scio quidem apud Plutarch. in ἐρωτικῷ, duos Amores eſſe iuxta Aegyptiorum ſentẽtiam & Platonicorum, ἔρωτα πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id eſt, vulgarem, & cęleſtem amorem: ſed quia deflectit aliquãtum ab ea quam retuli ſententia Mariani, facilè prætereo. Apuleius tres amores facit libello quem De philoſophia ſcripſit (vbi Platonẽ auctorem appellat) vnum diuinum cum incorrupta mente & virtutis ratione conuenientem: alterum degeneris animi, & corruptiſſimæ voluptatis: tertium ex vtroque permixtum, mediocris ingenij & cupidinis modicæ. Animas autem fuſciores ait impelli corporum cupidine: vinum quod illis propoſitum eſt, vt eorũ vſura potiantur, atque eiuſmodi voluptate & delectatione ardorem ſuum mulceant. Illas verò facetas & vrbanas: eſſe animas bonorum deamare, & factum velle vti qui potiantur plurimum bonis artibus, & meliores præſtantioreſque reddãtur. Medias ex vtroque cõſtare: nec delectationibus corporis prorſus carere, & lepidis animarum ingeniis capi poſſe. Vt igitur illum amorem deterrimum, inhumaniſſimũ, atque turpem facit, non ex rerum natura, ſed ægritudine corporis, morboque natum: ſic illum diuinum, deorum munere, beneficioque conceſſum, aſpirante cæleſti cupidine in animos hominum venire credi. Tertiam ſpeciem amoris, quã mediam dicit, diuini atque terreni proximitate collectum, nexuque & conſortio parili copulatum: vtque rationi propinquus eſt diuinus ille, ita & terrenum turpitudini iunctum eſſe voluptatis. Hactenus Apul.

Fax amoru. *Fax vbi triſtis.*] triſtis, à conſequenti: Fax autem Cupidini tribuitur, quod indicarũt Aegyptij ſacerdotes, qui per ignem amorem exprimi voluerunt.

Ouid. 2. Amorum, eleg. 9.

Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?

Iſidorus non poſtremi ordinis auctor rationem reddit, quia nonnumquam amor cupiditate impatiẽtiùs exurat, nonnumquam verò præ ſatietate abuolet. Itaque apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem. Notum eſt illud Virgil.

cæco carpitur igni. &,*eſt mollis flamma medullas.*

Item: *Vritur infelix Dido.* vti iam diximus paulò antè.

vulgari cum Cypride.] Vulgaris illa Venus circa turpes amores verſatur: honeſta verò ad virtutem & honeſtatem amplexandam inflammat, & ad rerum cæleſtium contemplationem animos pertrahit. *Venus vulgaris.*

Apuleius apologia 1. pro ſe ipſo dicit item ex Platone geminam eſſe Venerem, quarũ altera vulgaris, quæ ſit percita populari amore, nõ modò humanis animis, ſed & pecuinis & ferinis ad libidinem imperitare: Alteram verò cælitem Venerẽ, quæ prædita ſit optimati amore: ſolis hominibus, & eorũ paucis curare: nullis ad turpitudinẽ ſtimulis, vel illecebris ſectatores ſuos percellẽtem, eius enim amore non amœnum & laſciuum, ſed contrà incorruptum & ſerium pulchritudine honeſtatis, virtutis amatoribus ſuis conciliare: & ſi quãdo decora corpora commendet, à contumelia eorum procul abſterrere. Neque enim quicquam aliud in corporum forma diligendum, quàm quòd admoneat diuinos animos eius pulchritudinis, quàm prius veram & ſinceram inter deos videre. Quapropter, vt ſemper, eleganter Afranius hoc ſcriptum reliquit:

Amabit ſapiens, cupient cæteri.

Ea de re multò fuſius Lucian. in dialogo, cui nomen ἔρωτες, vel ἔρως καὶ ἀντέρως, de quo ſcripſere ſingulares commentarios quidam recentium, vt Cęlius Chalcagninus, Auguſt. Nyphus ca. 19. 60. 98. de amore, alij plures.

Sed puris hominum.] Effecta pudici amoris: vbi notabis diligenti præparatione opus eſſe, priuſquàm aditum habere poſſis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum ſpeculationem.

animos aſtraque.] Hic raptus quomodo fiat, ſuperiùs docuimus ad Emblema, cuius inſcriptio eſt, *In Deo lætandum.*

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans.

Emblema cx.

Aligervm, aligeroque inimicum pinxit Amori
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemeſis.
Vt quæ aliis fecit, patiatur: at hic puer olim
Intrepidus geſtans tela, miſer lachrymat.
Ter ſpuit inque ſinus imos: res mira, crematur
Igne ignis, furias odit Amoris amor.

Amor quomodo ab Amore ſuperetur.

TRiumphus eſt Amoris pudici, qui de Cupidine Venereo ſpolia ampla referat. Nemeſis igitur vltionis Dea ſuperbientem Veneris filium voluit ab alio aduerſario Cupidine, ſeu oppoſito amore vinciri & cōſtringi: quo ſignificatur, turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatem poſſe ab honeſto quodam affectu & labore non modò imminui, ſed & ſopiri. Manifeſta eſt itaque alluſio ad prouerbium, Clauum clauo pellere: quò pertinet illud Hieronymi ad Ruſticum Monachum: Philoſophi ſæculi ſolent amorem veterem amore nouo, quaſi clauum clauo pellere. Cicero 4. Tuſc.

Loci deníque,inquit,mutatione,tanquam ægroti non conualeſcentes ſæpè curandus eſt. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tamquam clauum clauo eiiciendum putant. Id mihi in memoriam reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perditus adoleſcens temporibus belli Punici ſecundi,cùm captus flamen eſſet à Licinio Pontifice maximo, quo faciliùs à vita flagitioſa recederet, ad curam ſacrorum & ceremoniarum conuerſo animo, quantum priùs luxuriæ fuerat exemplum, tantum poſtea modeſtiæ & ſanctitatis ſpecimen euaſit,vt ait Val.Max.lib 9 ca. De mutatione morum. Tralatum eſt hoc carmen ex Epigrammate Græco incerti, quod ſic habet:

Archetypus Emblematis.

Πτανῷ πλανὸν ἔρωτα τὸν ἀντίον ἔπλασ' ἔρωτι
Α' νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμυνομένα.
Ὡς κε πάθῃ τάπερ ἔρεξεν· ὁ δὲ θρασὺς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
Δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
Ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσεν, ἆ μέγα θαῦμα,
Φλέξει τις πυρὶ πῦρ· ἥψατ' ἔρωτος ἔρως. id eſt,

Pennatum volucri puero atque vitricia pennis
Tela Cupidineis oppoſuit Nemeſis:
Vt quæ commiſit, ferret qui fortis & audax
Antè, modò expertus ſpicula amara gemit:
Térque ſinum ſpuit in medium, prô mira! quis ignem
Igne vret? flammas ſenſit Amoris amor.

Non eſt alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.

Quid ſi præripiat flauæ Venus arma Mineruæ?
Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Et eleg. 8. lib. 3 qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſámque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Pauſanias in Eliacis memorat Cupidinem depictum fuiſſe, qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere niteretur: quo volebant intelligi honeſtum amorem de amore Venereo victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait:

Alterius vires ſubtrahit alter amor.

Ἀντέρωτα certè id eſt ἀντίθεον, oppoſuerunt veteres ἔρωτι, vt interpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρως, in Hippolyto ἀντέρως erat, vt apud Naſonem in Apolline perſequente, & Daphne fugiente: cuius Poëtæ verſus hi noti:

Déque ſagittifera prompſit duo tela pharetra, &c.

Vt quæ aliis fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

Αἴκε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη δ' οἰ θεῖα γένοιτο. id eſt,

Si quis patiatur quæ aliis fecerit, iuſta pœna fuerit. & apud Pindari ſcholiaſten 4. Pyth.

Οἶά τ' ἀνὴρ ἔρξοι, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει. Alicubi & apud Pauſaniam: Iiſdem artibus capietur ille, quibus vſus eſt, ταῖς δὲ αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷσπερ ὑπῆρξεν. Lactantius lib. 1. c. 16.

Æquum eſt eum ea pati quæ in alios fecit.

Diuin. inſtitut. de Ioue loquens: An tandem, ait, illi venit in mentem, ab alio exſpectes alteri quod feceris: & timet ne quis ſibi faciat quod ipſe Saturno? Boëthius (quid enim verear adducere auctorem tam bonum?) De cōſolat. 2. Quid autem eſt, inquit, quod in alium quiſquam poſſit facere, quod ſuſtinere ab alio ipſe non poſſit? Buſiridem accepimus necare hoſpites ſolitum, ab hoſpite Hercule fuiſſe mactatum. Regulus plures Pœnorum bello captos in vincula coniecerat: ſed mox ipſe vinctorum catenis manus præbuit. Vllámne igitur eius hominis potentiam putas, qui quod ipſe in alio poteſt, ne id in ſe alter valeat, efficere non poſſit? hæc ille. Seneca longè antè vſurparat idem verbum, ſed alio tamen ſenſu, epiſt. 39. Quorum voluptatum impotentiæ atque inſanæ libidini ob hoc vnum poſſis ignoſcere, quod quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locum Cicero 2. de Oratore, alio tamē orationis filo: Vt ſementem feceris, ita & metes. Iuſtitia enim videtur poſtulare vt qui fecerit aliis iniuriam, ab alijs itidem accipiat iniuriam Hæc enim lex eſt talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo de Turno qui Pallantem Euādri filium interfecerat:

Neſcia mens hominum fati, ſortíſque futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis:
Turno tempus erit magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cùm ſpolia iſta diémque.

Oderit. etenim cùm Æneas Turnū proſtrauiſſet, illíq; parcere decreuiſſet, viſo Pallātis balteo, quo ſe Turnus cinxerat,

——— furiis accenſus & ira
Terribilis: Túne hinc ſpoliis indute meorum
Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam ſcelerato ex ſanguine poſcit.

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Megentius, quam in ipſum intulerat.

——— non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Proſpectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Glyca Annalibus ſcribit Adonibezecum, viuum captũ, extremíſque pedũ ac manuum partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedũ manuúmque partibus truncati, mea ſub menſa micas collegerunt. Quemadmodum in illos ego me geſſi, ita mihi diuinitùs eſt repenſum. Ælius Lamprid. in Alexandro Seuer. Vetronium Turinum, ait, fumi venditorem accuſari Alexander iuſſit: probatíſque per teſtes omnibus, & quibus præſentibus quid accepiſſet, & quibus audiẽtibus quid promiſiſſet, in foro tranſitorio ad ſtipitem illum ligari præcepit: & fumo appoſito, quem ex ſtipulis atque humidis lignis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vendidit fumum. Tribellius Pollio in Gallica: Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vẽdidiſſet eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, ſurripi quaſi ad Leonem venditorem iuſſit. Deinde cauea caponem emittit: mirantibúſque cunctis rem tam ridiculã, per Curionem dici iuſſit: Impoſturam fecit, & paſſus eſt. Deinde negotiatorem dimiſit. Lampridius in vita Seueri: Clamabátque ſæpius quod à quibuſdam ſiue Iudæis, ſiue Chriſtianis audierat & tenebat: ídque per præconem cùm aliquem emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum quod narrant Socrates hiſt. Eccleſ. lib. 6. ca. 5. & Sozomen lib. 8. cap. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Eccleſiam confugerant, vindictam ſumere vellet, ſtudioſè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur, qua vetaretur ne quiſquam ad Eccleſias confugeret; quin etiam vt inde abſtraherentur qui ad eas iam confugiſſent. Confeſtim pœna ſubſecuta eſt. Propoſita autem hac lege, haud diu poſtea Eutropius ipſe, quòd coniugi Imperatoris contumeliam intuliſſet, primus eam legem tranſgreditur, & ex palatio profugus ad Eccleſiam ſupplex accurrit. (Verùm Imperator Eutropium abſtrahi iuſſit) pœnáſque capite truncatus dedit, & lex quæ lata fuerat, prorſus è publicis commentariis expuncta eſt. hæc ille. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Caſſiodorus lib. 9. Variar. epiſto. 2. Pœna iſta peccati eſt, vt vnuſquiſque in ſe recipere poſſit, quod in alterum proteruus exercuit. Et huc quidem videtur pertinere titulus 2. Pandectarũ, Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, eodem iure vtatur.

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

Ter ſpuit inque ſinus.] Irati & abominãtis eſt geſtus. Tibullus Elegiar. 2. de ſene amatore loquens:

Spuere in ſinum.

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta:
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conſpuitúrque ſinus veram deprehendere meſſem
Si libet.

& apud Theocritum puella ruſticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in ſuum ſinum deſpuit: ait enim,

τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον.

edit Amoris amor.] eadem polyptoſis apud Ouid. 3. Amor. eleg. 10. *Cauſa fuit multis noſter amoris amor.*

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

MATRE *procul licta, paulum ſeceſſerat infans*
Lydius: hunc diræ ſed rapuiſtis apes.
Venerat hic ad vos placidas ratus eſſe volucres,
Cùm nec ita immitis vipera ſæua foret.
Quæ datis, ah, dulci ſtimulos pro munere mellis,
Prô dolor, heu ſine te gratia nulla datur.

APparet id eſſe tractum ex Antipatri, atque etiam Bianoris Epigrammatis eiuſdem penè argumenti, lib. 1. Anthologiæ, titulo εἰς θάνατον καὶ εἰς θανόντας. Sed Antipatri primum eiuſmodi eſt: *Origo Embl.*

Τὸ βρέφος ἑρμώνακτα διεχρήσασθε μέλισσαι.
(Φεῦ κύνες) ἑρπυστὴν, κηρία μαιόμενον.
Πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων ἐπιγνώμων ὠλέσατ' αἶ αἶ,
Κέντροις· οἱ δ' ὀφίων φωλεὰ μεμφόμεθα.
Πείθεο λυσιδίκη καὶ ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
Αἰνεῖν. χ' ἀκείναις πικρὸν ἔνεστι μέλι.

Bianoris verò ſic:

Κοῦρον ἀποπλανίην ἐπιμάζιον ἑρμώνακτα,
Φεῦ βρέφος ὡς ἀδίκως εἵλετε βουγενέες.
Ἠγνοίησεν ὁ δείλαιος ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
Ἐλθὼν, αἱ δ' ἐχίων ἦτε χερειότεραι.
Ἀντὶ δὲ οἱ θοίνης ἐσεμάξατε φοίνια κέντρα,
Ὢ πικραὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος.

Nos vtcumque ita ſumus interpretati:

Repentem per humum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicito matri:
Improbæ apes, melli cùm ſit amarities.

Alterum ſic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes.
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos
Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pungendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

Hoc autem ſub figmento, amoris naturam intelligere licet, qui, vt rectiſſimè Plautus ait, & melle & felle eſt fecundiſſimus: nam guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatẽ vſque aggerit. Quid enim voluptate blandius? ſed eadem quid triſtius? Cauendum eſt itaque, dum oblectamenta magno labore conquirimus, ne ſub dulci melle venena lateant. Exemplum præſto eſt in apibus, quæ mel dulciſſimum conficiunt: eædem aculeũ habent præſentaneum, ſi quis ſeſe propiùs admouerit. Hinc à Græcis γλυκύπικρος Amor dicitur, quod ſignificat Euripid. in Hippolyto his verbis: *Amoris mel & fel.*

Τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώπους ἐρᾶν;
Ἥδιστον ὦ παῖ ταὐτὸν, ἀλγεινόν θ' ἅμα. id eſt,

Amor γλυκύπικρος.

Quid hoc eſt quod dicunt homines amare? reſpondet nutrix: Iucũdiſſimum, ô filia: ſed idem calamitoſiſſimum. Verba ſunt Phædræ ad nutricem, cui ſuos in Hippolytum amores credit. Huc reſpexit Catull. ad Mallium;

Multa ſatis luſi, non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

Cæterùm Epigramma eſt Meleagri lib. 7. Græcorum Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tangat: Num ideò vt ei nunciet, quòd ipſa amoris dulcem & amarum ſtimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentum non incommodè reuocari poſſe ad

Ab apibus citius pungi nefanda pollutos libidine.

id quod Plutarchus ſcribit (ſi tamen verè dicendum id eſſe Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui ſtupro ſeſe commacularint: quòd id animal ſit munditiei & elegantiæ perſtudioſum, quippè quæ facilè odorentur, nec immunditiam libidinoſorum ſuſtineant, citaturque ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchiſen verba.

Cur Cupido Veneri adiungatur.

paulum ſeceſſerat.] Hîc figmento indulgetur. Nam Poëtæ omnes ſemper Cupidinem Veneri adeſſe faciunt. Rationem adfert Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas ſine amore nõ poteſt exerceri. Horat. 1. Carminum:

Liberum & Muſas Venerémque, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

Plato in Sympoſ. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3. præpar. Euangel. Euſebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

Lydi mollitie inſignes.

infans Lydius.] Periphraſis Cupidinis. Lydi populi ſunt in regione minoris Aſiæ, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & inſtitores fuerunt. Herod. libro 1. Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. cap. 29. itemque Athenæum Dipnoſoph. cap. 4. lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus oſtium clauſit: &, Lydus in meridie: & putant nonnulli verbum, ludere, à Lydis ductum.

diræ ſed rapuiſtis apes.] Enallage perſonæ, per apoſtrophen. expreſſit vim verbi εἵλετε, id eſt, ſuſtuliſtis de medio.

Prò dolor, heu ſine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

—— nulla eſt ſincera voluptas,
Sollicitúmque aliquid lætis interuenit. ——

Plautus in Amphit. *Eſt in ætate hominum (ita Diis placitum) voluptati vt mæror comes conſequatur*, & Horat. Odar. 1.

—nil eſt ab omni parte beatum.

Huc prouerbia, Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingant: &, Fecem bibat qui vinum bibit, itemque illud, In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim ſtudioſum admonitum: pro eo quod in Græco eſt, ὦ πικραὶ γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor heu, ſine te gratia nulla datur*: nimiùm obſcurè id quidem, vt omnes vnà mecũ ſentiunt. Ego verò fateor his verbis (*ſic ſic gratia mellis abit*) me non aſſecutum eſſe Græcæ concluſionis leporem, ſenſus is eſt; O apes, quæ non minus amaræ eſtis quàm mel ipſum dulce. Nam vox ἀντίπαλοι, ſignificat virium æqualium contrarietatem, aut æqualitatem virium quæ ſunt inter ſe aduerſæ: quaſi apertè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem, ſummumque bonum ſummo compenſari malo.

Ferè ſimile ex Theocrito.
EMBLEMA CXII.

*A*LVEOLIS *dum mella legit, percuſſit Amorem*
Furacem mala apes, & ſummis ſpicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Veneriq́ dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quòd apicula paruum

Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſſit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu, quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

HOc ferè idem cum ſuperiori, niſi quòd concinniùs & lepidiùs claudat Theocritus: quem ſua lingua loquentem audire non pigeat:

Eidyllion Theocriti.

Τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
Κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν
Δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν· ὁ δ' ἄλγεε, καὶ χέρ' ἐφύσῃ,
Καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, καὶ ἅλατο· τᾷ δ' Ἀφροδίτᾳ
Δεῖξεν τὰν ὀδύναν καὶ μέμφετο, ὅττι γε τυτθὸν
Θηρίον ἐστὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
Χ' ἁ μάτηρ γελάσασα, τί δ' οὐκ ἴσον ἐσσὶ μελίσσαις,
Χ' ὢ τυτθὸς μὲν ἔης, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς.

Anacreontis Oda. Quod ſanè ex Anacreonte tranſcripſit, cuius Ode ſic habet:

Ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι		*Inter roſas Cupido*
Κοιμωμένην μέλιτταν		*Apiculam iacentem*
Οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη.		*Non vidit, éſtque punctus:*
Τὸν δάκτυλον δὲ δηχθεὶς		*Manúmque ſauciatus*
Τᾶς χειρὸς, ὠλόλυξε.		*Mox eiulare cœpit.*
Δραμὼν δὲ καὶ πετασθεὶς		*Et curſitans volánſque*
Πρὸς τὴν καλὴν κυθήρην,		*Ad candidam Cytheren,*
Ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,	hoc eſt,	*Heu occidi, occidi, inquit,*
Ὄλωλα κ' ἀποθνήσκω.		*Vitámque mater efflo.*
Ὄφις μ' ἔτυψε μικρὸς		*En me minuta ſerpens*
Πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι		*Pennata vulnerauit:*
Μέλιτταν οἱ γεωργοί.		*Apem vocant coloni.*
Ἁ δ' εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον		*Tunc illa: Apis ſi acumen*
Πονεῖ τὸ τᾶς μελίττας,		*Tantum facit dolorem,*
Πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν		*Quantum putas dolere*
Ἔρως ὅσους σὺ βάλλεις;		*Quos tu feris Cupido?*

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quam plurimis conuerſum eſt. *quatit humum*] Doloris ſignum, pedibus terram percutere, eſt & indignantis, & grauiter ferentis. Homerus de Iro: — Σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας

Terrám pedibus quatere.

Λακτίζων ποδὶ γαῖαν.

Horatius etiam multis in locis pro ſigno lætitiæ poſuit. Hāc tamen calcitrationem non eſſe indignantis, ſed moribundi,

putat amicus meus Io. Frater Lauallenſis. Nam Irus ab Vlyſſe grauiſſimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulſat pedibus, vt 10. Aeneid. Virgilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
Tundit humum expirans. ——

Ouid. 1. artis:

Lydius æquatam ter pede pulſat humum.

ridens Venus.] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομειδῆ, id eſt, riſus amicam. Horat. 1. Carminum: *Venus amica riſus.*

Siue tu mauis Erycina ridens.

Tria genera riſus ponuntur à Clemente Alexandrino: μειδίαμα, riſum decorum: κιχλισμὸν, meretricium: καγχασμὸν, procacem & notas referentem libidinis.

qui das tot noxia vulnera.] huc ſpectat illud è 3. Eidyllio Theocriti:

Νῦν ἔγνων τὸν ἔρωτα, βαρὺς θεός· ἦ ρα λεαίνας
Μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε μάτηρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique deus eſt; & quidem leænæ mammam ſuxit, inque ſaltibus ipſum mater enutriuit. Sed propius eſt quod citatur ex Næuio:

Aedepol Cupido, cùm puſillus ſis, nimis multùm vales.

In ſtatuam Amoris. EMBLEMA CXIII.

QVIS ſit Amor, plures olim cecinere Poetæ,
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus:
Tela aláſque ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitúſque Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſſidet orbis opes.
Aut quî quæſo niues boreámque euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictáque prata gelu?
Si puer eſt, puerúmne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcræi carmina docta ſenis?
Inconſtans puer hic obdurans, pectora quæ iam
Trans adiit, numquam linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúrue tenet quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.

Serpit humi, ſempérque virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus, vitámque gerit, quid tania cæco
Vtilis eſt? ideò num minus ille videt?
Quiſve ſagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci ſpicula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt, verſátque in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda ſubit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi.
Verus quid ſit Amor, carmina noſtra ferent.
Iucundus labor eſt, laſciua per otia: ſignum
Illius eſt nigro punica glans clypeo.

FIgmentum de Amore vt ſibi repugnans & ἀδύνατον particulatim reprehendit, veramque Amoris definitionem ad extremum ſe tradere docet; ſub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorum vita miſerrima: quæ ſigillatim omnia explicabimus, ſi prius Marulli elegantem deſcriptionem ſubiecerimus:

Deſcriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris. plenæ quæ cauſſa pharetræ eſt?
Non bene prouiſus certa quòd arma mouet.
Cur ſine veſte Deus? ſimplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipſe ſenes.
Quis pennas humeris dedit? inconſtantia, quarè
Nulla Deo frons eſt? ſigna inimica fugit.
Quæ ſors eripuit lucem? immoderata libido.
Cur macies? vigiliæ cura, dolórque facit.
Quis cæcum præit? ebrietas, ſopor, otia, luxus.
Qui comites? rixæ, bella, odia, opprobrium.
Qui, cælo dignati homines, quæ cauſſa coegit?
Mitior auctore eſt credita culpa Deo.
Heu cutuum genus, & veri corda inſcia? quo ius
Fáſque, ſcelus miſeri ſi ſcelere abluimus?

Angeriani epigramma de Amore.

Addã & Augeriani poëtæ certè non illepidi eadẽ de re carmẽ:
Angelus inuicta qui cuſpide ſemper oberras.

Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui noſtra petunt delubra. Rubenti
Cur ſtant in dextra ſpicula? trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoſcumque ſagittis
Saucio, ſiue volans ignibus vro meis.
Ventoſas humeris cur fixit Iupiter alas?
Eſt quouis leuior flamine quiſquis amat.
Cur tecum facula? quia viuida corda fretúmque,
Et iuga montoſa, & ſcrupea ſaxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator,
Non ego: luce poli lux mea clara magis.
Paſceris ambroſia, ſeu nectare? p… ſcor amœnis
Blanditiis, riſu, ſedu itate, iocis.
Cur tibi pulchra parens? quia denſos forma calores
Ingenerat, formæ munere naſcor ego.
Cur maris è fluctu prognata eſt mater? amator
Vt mota in ſalſis fluctuat vnda vadis.
Dic, tua non vilis domus? an cultiſsima? nulla
Tecta colo; hiberno ſub Ioue dego miſer.
Dic vbi ſtas, dum laſſa tuo ſunt membra volatu?
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Sed & nonnulli è veteribus commentitiam iſtam Cupidinis diuinitatem doctè vereque perſtrinxerunt, vt Archias poëta,

Οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ᾽ ἀκόλαστοι,
Ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐσθ᾽ ὁ ἔρως πρόφασις.

Nõ amor eſt qui afficiat iniuria humanũ genus, ſed intemperantes: animis enim hominũ hanc occaſionẽ præſtat amor, quaſi diceret ſine vllo verborum circuitu: non amor qualis à poëtis celebratur, fictitius ille puſio, lædit homines, ſed intemperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

vario nomine.] propter diuerſa vel adiuncta vel effecta, quæ ſtudioſè in Syntagmatib. Hiſtoriæ Deorũ explanat Gyraldus.

Conuenit hoc, quod.] abſurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, eſt impudentia eum nudum pingere, cum Dij nulla premantur egeſtate. Ea tamen nuditas importunam & perpetuò vigilantem amantium pertinaciam arguit: vel manifeſtam eorum inſaniam prodit. Sic aliquis ex recentibus:

Nudus Amor cur?

Cur tecum nullo corpus velamine monſtras?
Stultitia inſani manifeſta pateſcit amantis.

Qui cunctas domiti.] Hinc dictus eſt πανδαμάτωρ, vt ſuperiùs annotauimus.

Aut qui quæſo niues.] Nil eſt quod timeant amantes, dum rebus amatis potiri ſe poſſe ſperant, ſic Plautus ſub amatoris perſona:

Neque vllà mihi obſtabit amnis, neque mons, neque adeò mare:
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neque grandinem:
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, ſolem, ſitim:
Non concedã, neque conquieſcam vſquam, neque noctu neque diu,
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inueſtigauero.

Nullum periculum detrectant amatores.

Tibull. item Eleg. 1.

Quiſquis amore tenetur, eat tutuſq; ſacerq;
Quà libet: inſidias non timuiſſe decet.
Non mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis;
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Propert. lib. 3. eleg. 15.

Non tamen eſt quiſquam ſacros qui lædat amantes.
Scironis media ſic licet ire via.
Quiſquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus eſſe volet.
Luna miniſtrat iter, demonſtrant aſtra ſalebras:
Ipſe amor accenſas percutit ante faces.
Sæua canum rabies morſus auertit hiantes.
Huic generi quouis tempore tuta via eſt.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire ſi iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non ſi per ignes, & infeſta agmina,
Cuncter paratis enſibus pectus dare.

puerúmne vocas.] Puer eſt ob amatorum varietatem & inconſtantiam, qualis ineſt puero.

Puer Amor cur?

Ouidius 1. Amorum, eleg. 10.

Et puer eſt, & nudus amor, ſine ſordibus annos.
Et nullas veſtes, vt ſit apertus, habet.

Moſchus de fugitiuo amore: ἐστὶ δ' ὁ παῖς μείσαμος.

qui Neſtora vincit.] ſenem quemque ſapientiſſimum. Heſiodus & Orpheus Poëtæ Græci vetuſtiſſimi, mortalium & immortalium mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Platon. Conuiuium. Sed id non eſt ſatis, niſi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cùm Neſtore ſit antiquior, Heſiodo teſte, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellu-

rem, Tartara, Amorem Deorum primos extitiſſe. Verba hæc Heſiodi ſunt:

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἠδ' ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

Πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα.

Ergo, qui Neſtora vincit, ſic interpretor, qui Neſtora vincit ætate, qui ſit Neſtore annoſior; denique qui ſenior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam ſuprà.

Error & inconſtantia Amoris.

Aſcræi ſenis.] Heſiodi, ab Aſcræo Bœotiæ pago in Helicone monte. *Inconſtans puer.*] Ad id reſpexit Ouid. de Arte:

Errat, & in nulla ſede moratur amor.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyt. Seneca:

Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Serò recuſat ferre quod ſubiit iugum.

Theophraſtus: ἔρως δέ ἐστιν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor eſt irrationalis cuiuſdam cupidinis exceſſus, qui velocem habet acceſſum, tardum autem diſceſſum, Id non poſſum docere commodiùs, quàm ex eius arte, qui ſe egregium doctorem præſtitit naturæ amoris explicandæ: ſic enim eleg. 10. lib. Amor. 3.

Luctantur: pectúſque leue in contraria ducunt:
Hac amor, hac odium: ſed puto vincet amor.
Odero, ſi potero: ſi non, inuitus amabo;
Nec iuga taurus amat quæ tamen odit, habet.
Sic ego nec ſine te, nec tecum viuere poſſum,
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantùm,
Me quoque velle, velis, ánne coactus amem?
Lintea dum potiùs, ventíſque ferentibus vtar:
Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg. 2. primi:

—— hæſerunt tenues in corde ſagittæ:
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.

& eleg. 18.

—— tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, tandem diſcede, puellæ:

In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi; lachrymis vix illa retentis,
Me miſeram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitque ſuos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oſcula mille dedit.
Vincor: & ingenium ſumptis reuocatur ab armis,
Réſque domi geſtas, & mea bella cano.

Eundem affectum expreſſit Catullus in Leſbiam:

Odi & amo: quare id faciam fortaſſe requiris:
Neſcio, ſed fieri ſentio, & excrucior.

quod idem apud Marullum reperio, ſed Muſa fuſiore:

Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi confiteor Camilla, ſed quam
Et odi, & magis in dies magíſque
Velim odiſſe: ſequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahitque:
Sic quem ſæuitia fugas proterua,
Tam raræ reuocas decore formæ.

At pharetras, &c.] Xenophon idcircò Cupidines ſagittarios fingi ait, quòd formoſi & formoſæ etiam è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipſis tamquam ſagittis eminus in rem amatam emiſſis, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι. Propertius: *Cur pharetratus Amor?*

Et meritò hamatis manus eſt armata ſagittis:
Et pharetra ex humero Gnoſſia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.

Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.

Moſchus in amore fugitiuo:

Καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντὶ
Τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κ' ἠμὲ τιτρώσκει.

Fert humeris auream pharetram: intus autem multæ cruentæ ſagittæ, quibus me ſauciat. Theocritus, in eidyl. ἔρως δ' ἐραστής, ait Amori pharetram tribui plenam telis, quia vulneret hominum animos multis certè modis. Origenes hoc figmentum allegoricôs exponit: ait enim pharetra ſignificari cor; telis cogitationes; arcu, os & labella, quæ habent aliquam cum arcu ſimilitudinem, adeoque ipſa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor. Huc facit illud Pindari ex Olymp. 2.

—— Πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ--

Νοσ ὠκέα βέλη.
Ε'νδον ἐστὶ φαρέτρας
Φωνᾶντα συνετοῖσιν: ἐς
Δὲ τὸ πᾶν ἑρμηνέων
Χατίζει. id eſt, Multæ mihi ſunt ſub cubito celeres ſagittæ intra pharetram ſonantes prudentibus: at apud vulgus indigent interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi ſenſa, quibus ſe fatetur ornatum & excultum,& oratione diſerta ad victorum laudes celebrandas. Sed de his ſatis.

Cur alatus Amor.

Alas cúrue tenet.] Cicero De nat. Deor. pennatum Cupidinem vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα; idque propter frequentiſſimas in eo viciſſitudines rerum, ait Pierius in Accipitre. Alexand. Aphrodiſeus problem. 87. rationem reddit, propter inſtabilitatem nempe.

Propertius Elegiarum 1.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Nónne putas miras hunc habuiſſe manus?
Hic primùm vidit, ſine ſenſu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtráque non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2 De arte:

Magna paro quas poſſit amor remanere per artes
Dicere, tam vaſto peruagus orbe puer.
Et leuis eſt & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.

Secundo amorum 9. eleg. ſic

Tu leuis es: multóque tuis ventoſior alis:
Gaudiáque ambigua dáſque negaſq; fide.

alloquitur Cupidinem.

Eubulus apud Athenæum lib 13. figmentum hoc ridet, cuius ſenarios propter elegantiam huc conferre non piget:

Τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα.
Ἠ' κηρoπλαστήσας ἔρωθ' ὑπόπτερον!
Ὃς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
Α'λλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
Ἐστὶν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥᾴδιος
Α'παλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
Βαρὺς δὲ κομιδῆ· πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;

Τοῦτο πρᾶγμα, λῆρος ἄν, φήσειέ τις. id eſt,

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines ſolùm ſciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec eſt enim leuis, nec eſt is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauiſque valde: qui fit alæ vt ſint ei?
Nugæ meræ ſunt hæc: quis ergo perferat?

Flectere tela iecur.] iecur, amoris ſedes. Horat. 1. Epiſtolarum:

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérue.

Serpit humi.] Repugnantia ſunt, quibus ſuperuacaneam Amoris εἰκόνα docet.

Si cæcus.] Amoris cæcitas impeditam hominis ratione͂ oſte͂dit: nec enim modò τυφλὸς, ſed & τυφλοποιὸς ἔρως. Teocritus Edyll. 10. τυφλὸς δ᾽ οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ ἀφρόντιστος ἔρως: hoc eſt, cæcus non ſolùm Plutus, verumetiam delirus Amor. Propert. Elegiarum 2. *Cæcus Amor curi*

Ante pedes cæcis lucebat ſemita nobis:
Scilicet inſano nemo in amore videt.

Ouidius epiſtolis: —— *quid deceat non videt vllus amans.*

tænia.] vittarũ extremitas, & pro tota vitta ſumitur aliquoties: hîc pro panniculo, quo velantur oculi Cupidinis, accipe.

ſagittiferum qui lumine.] Abſurdum aliud per collationem diſſimilium.

Igneus eſt.] ab effectis, vt iam dictum eſt.

De amore igneo, aut potiùs amoris igni, è multis quę mihi ad alia properanti occurrunt, pauca ſeligam. Antipater Sidonius:

Μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δόκει, τλήμβροτε, παύσειν,
Μηδ᾽ ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἀπιεές.
Χρυσὸς ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος. ἐσβέσθη δὲ
Οὐδὲ τότε ἐν πολλῷ πικτόμενον πελάγει.

circumferuntur hæc incerti cuiuſdam:

Αὐτὸ τὸ πῦρ καύσειν διζήμενος οὗτος, ὁ νύκτωρ
Τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον ἀναφλογίσαι.
Δεῦρ᾽ ἀπ᾽ ἐμῆς ψυχῆς ἅψον σέλας, ἔνδοθι γάρ μου
Καιόμενον πολλὴν ἐξανίησι φλόγα.

Quò ſpectant quæ Aul. Gell. retulit 19. cap. 9. ex Aedituo:

Quid faculam præfers phileros, quæ nil opu' nobis?
Ibi nus, hic lucet pectore flamma ſatis, &c.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autem qui amore corripiuntur, Paulus Silentiarius ita: —ἀντιτύποι γὰρ

Εὐθὺς ἀποθρώσκει κοῦφος ἔρως κραδίης.
Οἶστρος ὀλισθήεσσαν ἔχει φύσιν· ἤν τις ὀϊστοῦ
Ἄκρον ἕλῃ, φλογέου δύεται ἐντὸς ὅλος.
Ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι· γυιοβόρον γὰρ
Πῦρ ὑποριπίζει θυμὸν ἐφελκομένη.

Naiades quæ. *tumidis Naiadum.*] Naiades aquarum Deæ, per quas hîc caſtas & pudicas puellas matronaſque poſſis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri:

Δεινὸς ἔρως, δεινός· τί δὲ τὸ πλέον, ἢν πάλιν εἴπω,
Καὶ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως,
Ἦ γὰρ ὁ παῖς τούτοισι γελᾷ, καὶ πυκνὰ κακισθεὶς
Ἥδεται, ἢν δ' εἴπω λοίδορα, καὶ τρέφεται.
Θαῦμα δέ μοι, πῶς ἆρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
Κύματος, ἐξ ὑγροῦ Κύπρι σὺ, πῦρ τέτοκας. id eſt,

Sæuus Amor? ſæuus, quid tum, ſi talia mærens
Conquerar? atque iterum talia, ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuicia ridet, & ipſis
Gaudet, & inſultat iurgia ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progeneraſſe potes?

Ouidianum hoc conuenit 3. Amor. eleg 5.

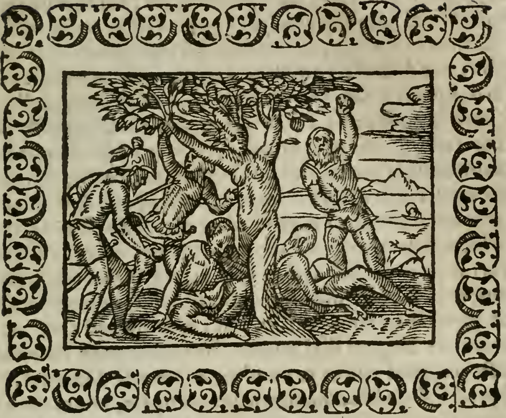
Flumina deberent omnes in amore iuuare:
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.

At tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandemque veram Amoris deſcriptionem vltimo perſtringit diſticho.

Iucundus labor eſt, laſciua.] Libidinis & obſcenæ voluptatis actum ſignificat, cuius ſchema eſt malum Punicum in nigra ſcuti planitie, quæ repræſentant ſimilitudine quadam ſexus vtriuſque γεννητικὰ μόρια: Punicum quidem dulci ſapore, ſed amaro cortice, mihi referre poteſt ἡδονὴν γλυκύπικρον. Nigra planities cæcitatem &caliginem,quibus implicantur qui turpiter amant. Cæterum vir doctus quiſpiam ait, hîc glande ſignificari partem obſcenam genitalium,quam Cornel. Celſus, Ariſt. & Galenus Balanon appellant, quod glandem ſignificat:eſtque virilis penis prior pars,quæ Latinis eſt mentula.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

IAMDVDVM miſſa patria, oblituſque tuorum,
Quos tibi ſeu ſanguis, ſiue parauit amor,
Romam habitas, nec cura domum ſubit vlla reuerti,
Aeternæ tantum te capit vrbis honos.
Sic Ithacum præmiſſa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

MInimè mihi dubiũ eſt, Alciatum id Emblema cùm ſcriberet, habuiſſe in manibus Ammianum Marcellinũ, & tum ad eum reſpexiſſe locum qui eſt lib. 14. quem integrũ apponam, & deinde ſententiã explanabo. Verba itaque Ammiani ſunt hæc: Illud autẽ non dubitatur, quòd cùm eſſet aliquãdo virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici baccarum ſuauitate lotophagi, humanitatis multiformibus officiis retentabãt. Et hęc quidem ille. In eos qui patriam obliuione delent, in alio quodam ſolo retenti, & fortuna quadam benigniore lactati, torquet Alciatus. Notiſſima eſt illa Teucri vox apud Ciceronem *Typus & ſẽs Emblematis.*

Patria eſt vbicumque bene eſt. Tuſc.5. Patria eſt vbicumque eſt bene: tum enim vel maximè patriã ipſumque natale ſolũ tradere ſolemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem cõditionem proponit. Sed certè hoc potiſſimũ in eos torquetur, qui cùm ad amplum aliquẽ dignitatis gradũ peruenerint, ſui ſuorumq; immemores facti, tumidas attollũt vertice criſtas, vt iis nihil intolerabilius eſſe poſſit, neque aſperius, quippè qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitẽt: ex quo perſpicuũ fit, quàm deſipiant, quamque vecordes ſint cùm non intelligant leuiſſimo caſu ſe poſſe deturbari: quãque temerarij & inſtabiles fortunæ fluxus & refluxus. At Oratorẽ audiamus licet: Si quam virtutis præſtantiã, aut ingenij, aut fortuę ſplendorẽ ſumus conſecuti, eã noſtris impertire eſt opus, & cum proximis communicemus: vt ſi parentibus nati ſimus humili & obſcuro loco, ſi propinquos habeamus imbecilliores, vel animo vel fortuna, eorum augeamus opes, eiſque honori ſimus & dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiam ſtirpis & generis in famulatu fuerint: cùm cogniti ſunt, & aut Deorum aut Regum filij inuenti, retinent tamen charitatem in paſtores, quos patres per multos annos eſſe duxerunt.

Sui & ſuorũ obliti.

Duo amicorum genera. *Quos tibi.*] Duo hîc amicorum genera notat, vnum eorũ qui ſanguinis coniunctione, alterũ qui vel vicinitate, vel ſtudiis quibuſdam paribus, vel commercio aliquo, aut vſu vitæque conſuetudine amicitia nobiſcum iuncti ſunt.

Romam habitas.] Poteſt hoc intelligi ſynecdochicôs, pro quauis vrbe celebri.

Roma, vrbs perexcellentiam. *Aeterna vrbis.*] Vrbs κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenę ἄστυ, & Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent: quod vidit Magius Miſcellan. lib. 4. c. 6. Alluſit autem ad priſcorum Romanorum opinionem, qui Romam & Romanum imperium ſemper duraturum credebant. Hinc illud eſt Iouis apud Virgil. Veneri perpetuum imperium pollicentis:

Aeterna Roma.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium ſine fine dedi. Et Auſonius:
Ignota æternæ ne ſint tibi tempora Romæ.

Idemque:

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino.

Romanæ vrbis elogia. Sed præter hæc, placet etiam quæ ſequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auctoritate qua potiores æternæ vrbis Epiſcopi, firmari deſiderio nitebatur ardenti. Idem lib. 16. Et vrbis templorum, forum-

que Pacis,& Pompeij theatrum,& Odæum,& ſtadium, aliaque inter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib 19. Difficultatē aduentantis inopiæ frumentorum vrbs verebatur æterna. Idē Ammian.lib.16.Romam ingreſſus,imperij virtutumq́ue omnium larem.& lib.17.Si ablatum vno templo miraculum Romæ ſacraret,id eſt in templo mundi totius, &c. Nec diſſimile eſt quod ait Caſſiodorus lib.1. Variar. epiſt. 32. Roma mater omnium dignitatum, & epiſt. 3 . Roma eloquentiæ fecunda mater, virtutum omnium latiſſimum templum, &c. Facilè hîc prætermitto quæ notat Alciatus ipſe Commentario De verb. ſignific. ad l. 87.

Ithacûm præmiſſa manus.]id eſt,multitudo Vlyſſis ſociorum, quos exploratum miſerat in Lothophagorum patriam: præclara hæc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem: ea enim tot populorum diſcordes feraſq́ue linguas, Latini ſermonis commercio ad colloquia contraxit ait Plinius.

dulcedine loti.]Polybius,hiſtoriæ ſcriptor ἀξιόπιστος ait in 12. Loton arborem aſperam,pumilam,ſpinoſam, frondibus viridantem ramo ſimilibus, cuius fructus initio candidis myrtidibus non ſit diſſimilis, mox increſcens palmeo colore,magnitudine rotundæ oliuæ,nucleo perpuſillo, è quo delicatus exprimitur latex, quo ſitis leuatur, ſine admixtu aquæ, ſed vltra diem decimum non durabilis. Theophraſt.4.lib.De plātis, ſcribit loton parem habere cum pyro magnitudinē, eiuſq́ue pomum fabæ ſimilem, quod dum maturеſcit variat colores vuæ inſtar: quo ex fructu memorant integrum quendam olim exercitum in Africa, commeatus inopia laborantem fuiſſe ad dies aliquot refectum Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. Hom. Odyſſ. 9. ait, Vlyſſis ſocios dulci quadam guſtata loto,reliqua neglexiſſe,ac præſenti voluptate delinitos noluiſſe ad nauim redire,niſi verberibus adactos. Pōticus Heraclides ait,ab Homero voluptatem deſignari per Lotophagorum regionem,quæ voluptas poſita eſſet in ea re perfruenda quæ dulciſſima putaretur: ἡδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν ὀδυσσεὺς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Symmach.in epiſtolis alluſit: Vt mihi,ait,quaſi apud ſcopulos hæſiſſe videaris. Aul.Gell.flexit in eos qui nimium immorentur in dialecticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum guſtare. De Lotophagis Strabo lib.17. Plin. lib. 13. ca. 17. Hanc fabulam plerique conuertunt in voluptuoſos,& libidine prurientes, qui guſtato ſemel dulci blandoq́ue turpium volu-

Lotus & Lotophagi quid.

ptatum veneno, ab eo non ferè abſtineant. Lucianus De mercede conductis. Meminit & Dio Chryſoſt. Orat. 35.

Sirenes. EMBLEMA CXV.

ABSQVE alis volucres, & cruribus abſque puellas,
Roſtro abſque & piſces, qui tamen ore canant,
Quis putat eſſe vllos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri ſed potuiſſe docent.
Illicium eſt mulier quæ in piſcem deſinit atrum,
plurima quòd ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucoſiáque viri.
Has Muſæ explumant, has atque illudit Vlyſſes:
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

ELegans eſt Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi fluminis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum Parthenope, Ligia, & Leucoſia. Virginea facie ſunt, & in piſcem deſinunt. alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incolerent, nautas prætereuntes, cantus & vocis amœ-

nitate pelliciebant, pellectos ſopiebant, ſopitos demergebant, & poſtea deuorabant: Vlyſſes cùm illac ſibi prætereundum eſſet,

Illeuit cera ſociorum callidus aures,
Atque ſuas vinclis præbuit ipſe manus.
Tranſiluit ſcopulos & inhoſpita littora claßis:
Illæ præcipites deſiluere freto.
Sic blandas vociſque notas, & carmina vicit,
Sic tandem exitio monſtra canora dedit.

Martialis huc alluſit lib. 3. ad Caſſianum:

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandáſque mortes, gaudiúmque crudele,
Quas nemo quondam deſerebat auditas,
Fallax Vlyſſes dicitur reliquiſſe.

Homerus Odyſſ. μ id pertractat. Meminit & Plato in Phædro, Virgil. Æneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Pleriſque dicuntur Σειρῆνες, ſed altiore ſenſu, αἱ τῆς ψυχῆς ἐναρμόνιοι καὶ μουσικαὶ δυνάμεις, vt Suidas: & in ſua Repub. Plato, cùm de ſphærarum cæleſtium volubilitate tractaret, ſingulas Sirenas dicit ſingulis orbibus inſidere, ſignificat motu ſphærarum cantum numinibus exhiberi, nam Siren dea canens Græco intellectu valet. Macrob. 2. Comment. in ſomn. Scipionis. Sirenes autem aues fabuloſas eſſe putat Plinius lib. 10. cap. 49. cui ſanè aduerſantur Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari ſe vidiſſe affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia tranſeuntes deducerent ad egeſtatem, his fictæ ſunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus, ait in Epiſtola quadam: Et nos ad patriam feſtinantes, mortiferos Sirenum cantus ſurda debemus aure tranſire. quò ſpectat illud Socraticum. δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: Voluptates oportet præterire tamquam Sirenes eũ qui virtutem vt patriam intueri percupit. Cæterùm in Vlyſſe typum ſapientiæ obſeruamus, qui & ſuos auocat à turpi voluptatum commercio, & ipſe ſibi eandem legem imponit. Cicero 5. De finibus, paulo aliter enarrat. ſic enim: Mihi quidem Homerus huiuſmodi quiddam vidiſſe videtur in iis quæ de Sirenum cantibus finxerit. Neque enim vocum ſuauitate videntur, aut nouitate quadam, & varietate cantandi reuocare eos ſolitæ, qui præteruehebantur: ſed quia multa ſe ſcire profitebantur, vt homines ad earum ſaxa diſcendi cupiditate ad-

Quid per Sirenes intelligendum.

Vlyſſes, ſapientiæ imago.

hæreſcerent. Mirum ſanè cur hîc Cicero per Sirenum cantus nil ab Homero ſignificari dicat, quàm diſcendi ſtudium, & ſciendi voluptatem: cùm Vlyſſes ne Sirenum cantibus caperetur, ligari ſe voluerit: quod non feciſſet, niſi inſignem quandam calamitatem & turpitudinem ab eis ſibi ſuiſque importatum iri cognouiſſet. Horatius Epiſt. 2. de voluptate turpi intellexit:

Sirenum voces, & Circæ pocula noſti, &c.

Me non fugit ab aliis variè trahi hanc Sirenum fabulam: vt cùm Pauſanias in Atticis ait, Sophoclem dictum fuiſſe nouam Sirenem. Siren etiam nominatus Bacchylides. εἰώθασι καὶ νῦν ἔτι ποιημάτων, καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνι εἰκάζειν. Synesius epiſtola quadam ad Herculianum: ἐγὼ μὲν οὐδὲ ἄλλο τι τὰς σειρῆνας ὑπὸ τῆς ποιητικῆς ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τῷ μελιχρῷ τῆς φωνῆς ἀπώλλυον προσπταιγόμεναι τὸν πιστεύσαντα. ἤκουσα δὲ τοῦ τῆς σοφῶν καὶ ἀλληγοροῦντος τὸν μῦθον: Σειρῆνας γὰρ αὐτὰς αἰνίττεσθαι τὰς ἀπολαυστικὰς ἡδονάς, αἳ τοὺς εἴξαντας καὶ καταγοητευθέντας αὐτῆς τῷ προσηκεῖ, μετὰ μικρὸν ἀπολύουσι. τί οὖν ἀποδέουσιν εἶναι Σειρῆνες αἱ τῆς σῶν ἐπιστολῶν ἡδοναί. Ego ſanè non aliam ob cauſam exiſtimo Sirenas malè à poëtis acceptas, quàm quòd vocis dulcedine adductos perderent. Audiui à quodam ex ſapientibus, qui allegoricè fabulam explicaret, Sirenas obſcurè ſignificare voluptates ſenſum oblectantes, quæ eos perdant qui ipſarum cantui & blanditiis aurem præbuerunt. Quid igitur impedit quominus tuarum epiſtolarum voluptates ſint Sirenes, &c. Horat. 2. Serm. aliò torſit, nempè ad deſidiam:

——vitanda eſt improba Siren Deſidia.

De Sirenum fabula poſt Platonem quid ſentiat Plutarchus, repete ex Sympoſ. 9. quæſtione 14. Aliò torſit & Xenophon 2. ἀπομνημ. Lege Lucianum Commentario de ſaltatione: & prouerb. Ceram auribus obdis.

Abſque alis volucres.] Eadem deſcriptio, qualis fuit in ſuperiori Emblemate de homine anguipede, ídque ænigmaticôs.
Eò pertinent Ouidiana hæc 5. Metam.

——vobis Acheloides vndæ
Pluma pedéſque auium, cùm virginis ora geratis?

Mulier, illicium. *Illicium eſt mulier.*] ab illiciendo, quòd blanditiis illiciat.
quæ in piſcem.] Abſurdum eſt. quo alludit ad illud Horatij:

—— vt turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſupernè.

Piſcis quid allegoricos. Per piſcem mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vi-

de Lucianum De Syria Dea, vbi mulierem ſupernè in caudam piſcis deſinentem viſam fuiſſe ait.

Plurima quod ſecum.] Quàplurimas certè calamitates ex libidine proficiſci nemo neſcit: tamen eius tres ſunt præcipuæ illecebræ. ſiquidem aut viſu, aut cantu, aut commercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus. *Tres ad voluptatem illecebræ.*

Aſpectu.] viſu naſcitur amor. Hinc illud Propertij vulgatiſſimum: *Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.* *Viſus, amoris initium.*

Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeor. facit:

Ὦ῎ρα πότνια κᾶρυξ ἀφροδίτας·

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.

Theocritus, ὡς ἴδον ὡς ἐμάνην.

quod Maro Ecloga 8. ſic eſt æmulatus:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abſtulit error.

Ouidius item in Epiſtolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi ſcire quis eſſes:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Et vidi & perij, nec notis ignibus arſi.

Idem 3. Amorum, eleg. 10. (alloquitur amaſiam)

Perque tuos oculos, magni mihi numinis inſtar:
Perque tuos oculos qui rapuere meos.

App. lib. 10. Cauſſa omnis & origo præſentis doloris, & eſt medela ipſa, & ſalus vnica, mihi tute ipſe es. Ipſi enim tui oculi per meos oculos ad intima delapſi præcordia, meis medullis acerrimum commouent incendium. Plato amoris vulnera radios eſſe quoſdam ait tenuiſſimos, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſſimus & calidiſſimus ſedem habet, viáque ſibi per oculos patefacta, ſubinde per amantis oculos illapſi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dialog. ἔρωτες: ἔρως πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἤδη, καὶ θεάσηται, ποθεῖ προσάγων ἐφάψασθαι. qua ratione Philoſtratus δαδούχους amoris oculos fecit: ὦ καινοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι μεθ' ἡμῶν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε. Itaque probatur ſententia Plotini, ἔρωτα deducentis, ἀπὸ τῆς ὁράσεως, lib. 3. De amore. Ex quo illud Propertij: *Amoris vulnera ex oculis.*

Cynthia prima ſuis me incautum cepit ocellis,
contactum nullis ante cupidinibus.
Aſſiduè creſcit ſpectando cura puellæ,
Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.

Seneca De remediis fortuitorum: Non intelligis partẽ inno-

centiæ eſſe cæcitatem Hinc oculi adulterium monſtrant, hinc inceſtum: hinc domum quam concupiſcat, hinc vrbem & mala omnia. Certè oculi ſunt irritamenta vitiorum, ducéſque ſcelerum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ κατὰ κάλλους: formoſos intueri iucundiſſimum: tangere autem & tractare ſine periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet, qui ignem tangunt, vruntur duntaxat: formoſi verò, quamquam procul diſtent, incendunt tamen. Eſt enim viſus, incitandi amoris occaſio. Græca ita ſonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνοι, μᾶλλον δ', ὥς φησιν ὁ ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον. οἱ δὲ καλοὶ, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσι. ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί.

Verba inflammant ad amorē. *verbis.*] Et verba certè non minorem vim habent ad pelliciendos animos quàm oculi: imò verò maiorem plerumque.

candore.] eloquentia compta ornatáque, qua vel pertinaciſſimi, vel etiam maximè refractarij molliri, & in aliam penè formam mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine vſurpatur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falsò traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Niſi candorem referre mauis ad illam Sirenē flexanimam, quam noſtri gratiam, animúmque purum ac ſimplicem & verè amabilem dicunt, qualis fuit mulieris cuiuſdam Theſſalæ gratia, cuius amore ita exarciſſe Philippum Macedonem aiūt, vt plerique ſuſpicarentur eum amatorio quodam philtro eò adactum. Quam ob rem Olympias Philippi vxor tantum operæ poſuit, vt tandem Theſſalam illam prehenderit: quam cùm diligenter intuita eſſet, eius formam certè bonam, verba omnia naturam ingenuam ſpirantia, præclaram educationem, faceſſant ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum habes: non alio faſcino capitur Philippus.

Trium Sirenum nomina vnde impoſita. *Parthenope.*] Trium Sirenum nomina non temerè impoſita ſunt. παρθένος virginem ſonat: Ligia, non à ligando, vt putant nonnulli neque ab illiciendo, ſed à Græco λιγεῖον, quod canorum ſonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad ſermonis & colloquij refertur illicium: Leucoſia, à λευκὸν, album, ab albedine, quæ in ſui admirationem rapit, mentíſque oculos quaſi faſcino aliquo decipit. Eâ enim ſignificatur verborum ornatus.

A Muſis Sirenas explumari quid. *Has Muſæ explumant.*] Per Muſas intellige literatos, qui cum voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuū autem libidinis antidotum eſt literarum ſtudium. Huc placet adiice-

adiicere fabulam Græcorum ſcholiaſtûm poëticam ſatis vulgatam. Suaſit aliquando Iuno Sirenibus, voce & cantus ſuauitate plus æquo tumeſcentibus, vt Muſas ad canendum prouocarent, & eas vincere niterentut. Muſæ conditionem, vbi aliquantum concertaſſent, non recuſantes, facili negotio de iis victoriam retul erunt. Nec verò mirum cuiquam videri debet, ſi tam facilè vicerint. Quis enim ſuauem & natiuum Muſarum modulum cum eo blando quidem, ſed fallaci & captioſo Sirenum cantu comparet? Muſæ igitur plumas Sirenibus auulſerunt, quibus ſibi coronas confecerunt in victoriæ ſignum. Mythologi Sirenum vocabulo, ſophiſticen: Muſarum nomine, ſolidam & expreſſam ſapientiam volunt intelligi: plumæ, ſcripta ſunt ridicula eorum qui adumbrata, non vera ſapientia ſeſe oſtentant: de quibus docti ſapientéſque viri facillimè triumphant. Hoc veterum figmentum Theodoretus De curandis Græcis affectionibus, ſtatim initio lib. 8. attigit, cùm ait ex Pythagoræ ſententia, aut eorum certè qui eius vitam ſcriptis tradiderunt, eſſe Muſas Sirenibus præferendas.

has atque illudit.] Antidotum eſt alterum in Amorem, nimirum peregrinatio. Ouid. 10. Metamorph. *Peregrinatio confert ad amorem declinandum.*

Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id verò ſuadet apertiùs 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas,
Turbáque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis.
Non facilè eſuriens poſita retinebere menſa,
Et multam ſaliens incitat vnda ſitim.

Scilicet eſt doctis.] Epimythion eſt: quò referendum videtur lepidiſſimum Platonis tetraſtichon, vt habet Laërtius: *Amare non capi Musas quid.*

Ἁ κύπρις μούσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
Τιμᾶτ', ἢ τὸν ἔρων ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
Χαὶ μοῦσαι ποτὶ κύπριν, ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
Ἡμῖν δ' οὐ πέταται τοῦτο τὸ παιδάριον. id eſt:

Hæc Venus ad Muſas: Venerem exhorreſcite Nymphæ:
In vos armatus aut Amor inſiliet.
Cui contrà Muſæ, Verba hæc age dicito Marti,
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorum, quòd ſpectat, vt ſignificetur, doctos, & laborioſa ſtudiorum mole preſſos, ſtulto amore non corripi: quod accidere ſolet iis qui otio ſeſe turpi dedunt, laborémque honeſtum refugiunt. quod Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, atque hæc ſtudia, de quibus diſputo, non facilè in eodē homine eſſe poſſe. Fieri enim non poteſt, vt animus libidini deditus amore, deſiderio, cupiditate ſæpè nimia copia, inopia etiam nonnumquam impeditus, hoc quicquid eſt quod nos facimus in dicēdo, non modò agendo, verùm etiam cogitando, poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis prę-miis eloquentiæ, tanta voluptate dicendi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci ſint, ſempérque fuerint, qui in hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates, relinquenda ſtudia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè omnium familiarium deſerendus: quæ res in hoc genere homines à labore ſtudióque dicendi deterret, non quò aut ingenia deficiant, aut doctrina puerilis.

Scilicet eſt doctis.] Carmen Theocriti eſt ex Eidyllio 9.

Οὔτ' ἔαρ ἐξαπίνας, γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
Ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν μοῖσαι φίλαι. οὓς γὰρ ὁρῶσαι
Γαθεῦσιν, τοὺς δ' οὔ τι ποτῷ δηλήσατο κίρκα. id eſt,

Neque ver ſubitum lenius eſt, neque apibus
Flores (tā dulces) quā mihi muſæ charæ [ſūt] quos enim aſpiciendo
Exhilarant, eos ſua potione non poterit faſcinare Circe.

Senex puellam amans.

EMBLEM CXVI.

DVM *Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam*
A quæſtu Archippen ad ſua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè inſana iuuentus
Ob Zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, ſuper vtque cadauera bubo
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

VVlgò apud noſtrates iactatur, vitia quædam eſſe, quæ Deo & Naturæ repugnant, hominibúſque valdè diſplicent: nimirùm adoleſcentis ignauia, inopis ſuperbia, & ſenis iam capularis libido intempeſtiua. tum enim vel maximè δὶς παῖδες οἱ γέροντες, cùm vitiis pluſquam iuuenilibus intempeſtiuè delectantur. Quantò enim quis ætate prouectior eſt, tã- tò à voluptatum corporis titillationibus remotior eſſe debet. Cicero in Catone maiore: At non eſt voluptatum tanta quaſi titillatio in ſenibus, credo, ſed ne deſideratio quidem. Benè Sophocles, cùm ex eo quidam iam cõfecta ætate quæreret, vteretúrne rebus Venereis: Dij meliora, inquit: libenter

Bis pueri ſenes.

Senes procul à voluptatibus corporis.

verò iſtinc tamquam à domino agreſti & furioſo profugi. cupidis enim rerum talium odioſum eſt & moleſtum fortaſſe carere: ſatiatis verò & expletis iucundius eſt carere, quàm frui. Idem retulit Plutarch. Commentario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max lib. 4. Ad id facit libr. 7. Epigrammat. Græcorum inſtitutum Philodemi poëæ iam ſenectute caſſi, qui fatetur ſe quondam amori dediſſe operam, ſicuti & alios, luſiſſéque cùm per tempus liceret: ſed tandem canitie admonitum, grauioribus curis & ſtudiis incubuiſſe. Modò, inquit, reiiciatur amor: canus enim adeſt pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludendi tempus eſſet, luſimus: cùm autem non amplius datur, ad meliores curas properemus licet. hactenus ille. Et certè, dum intempeſtiuos ſenum quorundam amores, & affectum libidinis huic ætati planè repugnantem aduertimus, facilè eſt colligere, veriſſimũ eſſe quod ait Plaut. Mercatore:

Senum amor vehemens.

— labant iuuenes, itidem rapiuntur ſenes.
Illi ſi amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò ſi amare ea ætate occeperint, multò inſaniunt acrius.

Tibullus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charæue puellæ
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta,
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Locus eſt elegans apud Plutarch. lib. contra Coloten, vbi docet ſenibus Venerem exercendam non eſſe: Minimè fefellit, Epicurum voluptates corporis, tamquam Eteſias ventos, vbi peruenerint ad ſuum incremẽtum, expirare: quod in cauſſa eſt vt inquirat, vtrum ſapiens ætate decrepita, qui res Venereas nequeat exercere, contactu formoſarum, & contrectatione adhuc gaudeat: longè aliter ſentiens quàm Sophocles, qui libenter iſtinc, vt à domino agreſti & furioſo, ſe profugiſſe dicebat. Sed cùm pleráſque voluptatum iſtarum ſenectute exareſcere videant, cúmque

Cytherea canos ſit peroſa milites,

multo potiùs debebãt homines voluptuarij, animi voluptates conquirere, ac velut cibaria quæ non putreſcunt, & incorru-

pta durant. Et ibidem: Obſoleto, intempeſtiuo, turpi remedio fatentur ſe vti, cùm recordatione priſtinarum voluptatum ſe ipſi recreant: & quia non ſuppetũt recentes, quibus vti queãt, veteribus illis, id eſt mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne, vt in frigido cinere, mouent aduerſante natura, ventilántque pauliſper fouendo: quippè qui in animo nullam habeant domeſticam voluptatem, dignam libero, conditam hilaritate. hæc ille. Sanè Iuuenalis in deſcriptione Senectutis oſtendit ſatis, quàm ſit aliena Venus à ſenibus. Cæterùm quantum ex hiſtoriis deprehendi poteſt, Sophocles Venereis rebus multum fuit addictus, & iam grandæuus Theorida meretricem deperiit. Idem ſenex admodum, Archippen adamauit ſcortum nobile, cuius prior amaſius, Smicrines nomine, à quodam rogatus quid ageret Archippe: reſpondit, Velut noctua tumulo inſidet. Athenæus Dipnoſoph. lib. 13. cap. 22.

Sophocles, amator ſenex.

Noctua tumulo.

quamuis affecta ætate.] id eſt, quamquam iam ſenex eſſet. Ouidius rectè:

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

inſana iuuentus.) aut quòd iuuenes à commercio Archippes auocarentur: aut id referas ad pæderaſtiam, qua notatus eſt Sophocles: Athenæus cap. 27. lib. 13. & Hieronym. Rhodius in hiſtoricis Commentariis meminit.

Ob zelum.) zelotypiam.

ſuper vtque cadauera bubo.] Senex morti proximus tumulum expectat, itidem mox cadauer futurus.

In colores. EMBLEMA CXVII.

INDEX mæſtitiæ eſt pullus color: vtimur omnes
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At ſinceri animi, & mentis ſtola candida puræ:
Hinc ſindon ſacris linea grata viris.
Nos ſperare docet viridis. Spes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.
Eſt cupidis flauus color, eſt & amantibus aptus,
Et ſcortis, & queis ſpes ſua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus,
Indicet & pueros erubuiſſe pudor.
Cæruleus nautas, & qui cæleſtia vates
Attoniti nimia relligione petunt.
Vilia ſunt giluis, natiuaq; vellera burrhis:
Qualia lignipedes ſtragula habere ſolent.
Quem curæ ingentes cruciant vel Zelus amoris,
Creditur hic fulua non male veſte tegi.
Quiſquis ſorte ſua contentus, ianthina geſtet:

Fortunæ æquanimis tædia quiq́; ferat.
Vt varia eſt natura coloribus in gignendis,
Sic aliis aliud: ſed ſua cuique placent.

COlores & eorum differentiæ non minimùm ſolent animos noſtros afficere, ob eamq́ue rem docti & indocti πάθηματα ea quæ ſunt in animis, paſſim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot ſignificationes eſſe poſſunt, quot ſunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propiùs accedunt, vel naturam rerum expreſſiùs declarant, eò pulchriores habentur: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi ſignificãdam. Viror, ſpei nota, vt dictum eſt in ſuperioribus, auaris, amantibus, & id genus aliis qui ſpem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit. Ruber tum militum, tum puerorum, quos verecundia maximè decet, ſymbolum eſſe poterit: vt cæruleus nautarum: giluus & burrhus, vilium, & eorum qui ſunt tenuis fortunæ. Meticuloſis denique & zelotypis, quòd animo ſint perturbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui ſua ſorte contenti viuunt. Colorum octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn. *Coloribus exprimuntur affectus animi.* *Colorum ſignificationes.*

Index mæſtitiæ pullus.) Nigro vel pullo colore in parentalibus vtuntur, quod ex hiſtoria Theſei proditum nobis eſt. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam, nigroq́ue velo per imprudentiam vteretur, pater Aegeus hoc ſigno tamquam lugubri & funeſto conſternatus, quippè qui filium extinctum eſſe crederet, ſe in mare præcipitem dedit. Quem colorem mæſtitiæ & doloris notam fuiſſe ſignificat Ouidius exul, ſuæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu ablegans his verbis: *Nigroris ſymbolum.*

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia ſucco:
Non eſt conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.

tumulis cùm damus inferias.) cùm mortuos ſepulchro mandamus. Inferiæ ſacrificia fuere, quæ Diis inferis ſolui dicebantur, & Inferias facere, eſt mortuorum animas ſacrificiis placare, vel iuſta defunctis perſoluere. Virgil. in 9. *Inferiæ.*

Abſenti ferat inferias, decoretq́; ſepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucúmque reuiſit.

Catullus:

Multas per gentes & multa per æquora vectus,
Aduenio miſeras frater ad inferias.

& deinde:

Nunc tamen interea priſco quæ more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias,

Gladiatorum prima inſtitutio.

Tradit Seruius morem fuiſſe in ſepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod poſtquam crudele nimium viſum eſt, placuit gladiatores ante ſepulchra dimicare, qui à buſtis buſtuarij dicti ſunt. Eorum ſi fortè copia non fuiſſet, laniantes feminæ genas ſuas effundebant ſanguinem. De hoc Inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. cap. 8. Contrà tamen, quod prætermiſſum nolim, Plutarch. libro Quæſtionum Romanarum, quærit quam ob cauſſam mulieres in luctu veſtibus albis vterentur: quod factum ab iis putat exemplo Magorum, qui aduerſus tenebras ipſumque Plutonem lucida & illuſtri veſte ſeſe obtegunt: vtque defuncti cadauer albo amictu tegitur, ſic putãt æquum eſſe amicos ac familiares veſtiri. At in luctu vilia maximè conuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta ſunt & ſuffuſa, luxum arguunt, & ſuperfluarum rerum apparatum. Cùm itaque ſolum album ſincerum ſit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabile, optimè putant iis conuenire qui ſepulturæ committuntur. Proinde & Socrates ſcribit, Argis veſtes albas in vſu eſſe dum lugent, quæ eædem ſint aqua elutæ. Sed enim tamen obſoleuiſſe morem idem Plutarch. ſcribit: nimirum deprauata conſuetudine, viros albas veſtes in luctu vſurpaſſe; quod ferè colligimus ex iis quæ Paulus Iulius ait, in tit. De ſepulchris & lugẽdis: Qui luget, abſtinere debet à conuiuiis, ornamentis & alba veſte. Cõſtat enim ex Varrone, de vita patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrum colorem ſolemnem habuiſſe: Amiculo nigello (inquit ille) capillo demiſſo ſequeretur luctum: alio loco: funere ipſo pullis pallis amictæ. Idẽ fuiſſe vſus traditur apud Græcos ex vltimo Iliados Homericæ, vbi Tethys futuram filij Achillis necem deflens velo nigro tecta Iouem adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrẽ Clytemneſtram monet, ne comam laniet ſuam ob mortem: ſuiſque vt renunciet ſororibus ne veſtibus nigris corpus eam ob rem contegant.

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vſæ.

Alboris ſignificationes.

At ſinceri animi.] Albedo, puritatis, fidei, caſtimoniæ, integri-

tatis,& aliarum generis eiuſdem virtutum nota, ideoq́ue religioni accommoda. Cic. 2. De legib. Color albus præcipuè decorus Deo eſt,cùm in cæteris, tum maximè in textili. Plutarchus lib. De Iſide & Oſiride, quærit cauſſam cur Sacerdotes linteis tantùm veſtibus vterentur. Id quidem factum ait, quòd immortalibus Diis omnia pura, mundaq́ue conueniunt. Non enim fas eſt (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaq́ue cùm linum maxime purum fiat, ſitq́ue ad eluendum expeditiſſimum, ſacrificis, & Deûm cultoribus præ cæteris conuenire cenſuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit,& alij nonnulli. Reperio & veſtem candidam, ſignum fuiſſe lætitiæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco ſcribit poſt Cannenſem cladem, qua maior virorum Romanorum pars abſorpta fuit, decretum fuiſſe ne matronæ vltra trigeſimum diem luctus extenderent,vt ab iis ſacra Cereris peragerentur. Hæ itaque abſterſis lachrymis, depoſitiſq́ue doloris inſignibus,candidam veſtem induerunt. Nec prætermittendus Romanorum mos in honorum petitionibus: qui enim magiſtratus ambibant,toga candida induti ſeſe commendabant populo: hoc cultu integritatem, probitatemq́ue ex colore omnium puriſſimo & ſimpliciſſimo ſignificantes, ſeq́ue pecunia minimè vſos qua populum corrumperent: ideò candidati à candore veſtis nominati, vel ſimplicitate, puritateq́ue animi potiùs.

ſindon.] Veſtis alba, vel amictus è lino Ægyptiaco.

Nos ſperare.] Spei color eſt viridis, quòd omnia ſpe duce vernent. Vt enim cùm vireſcunt ſegetes & arbores, ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea ſpes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid. *Viror, Spei nota.*

Fallitur augurio ſpes bona ſæpè ſuo.

& Plautus: *Ego ſcio qui ſperauerint, ſpem decepiſſe multos.*

Eſt cupidis flauus.] Auaris, amantibus, & iis qui meretricias artes ſectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo, rufo & viridi concretus eſt, qualis eſt color mellis, auri & ariſtarum. Auaris quidem, qui ſpem pretio non emunt, cùm ſint coloris flaui, ob inſatiabilem habendi cupiditatem: Amãtibus, ob flauedinem contractam ex amoris affectu, licet interdum propter conceptam in animo ſpem, vireant. Scortis denique, & turpium voluptatum ſectatoribus, qui præſentis opinione boni ducuntur. *Flauus color, quorum ſit.*

At ruber armatos] Rubor militum eſt: ardorem enim belli- *Ruboris nota.*

cum,cædem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in caſtris Annibalis rubeam veſtem Ducis tabernaculo protétam, vt aliis purpuream, indicium fuiſſe certaminis proditum eſt, quo viſo miles ad pugnam ſe accingeret, Scribunt Val. Maxim. & Plutarch. Lacedæmonios,non vt vulnerum ſuorum in bello cruorem diſſimularent & occultarent, Phœniceis in prœlio tunicis vſos: aut ne ipſis terrorem incuteret, ſed ne hoſtibus fiduciæ aliquid afferret.

Purpureus color, ſymbolum verecundiæ.

Indicet & pueros.] Purpureus color pudoris indicium. Hinc prætexta Romanos pueros admonebat, verecundiam in dictis factiſque ſeruandam. Notum eſt Catonis illud, cùm diceret ſibi magis placere adoleſcentes qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit; hic enim virtutis eſt color. Claudian. 1. de raptu Proſerpinæ: Vbi iuuenculam viro iam maturam deſcribit ab adiuncto pudore:

—— niueos infecit purpura vultus
Per liquidas ſuccenſa genas.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8. Aeneid. Cæruleus color maris eſt, à cuius Deo equum conſtat eſſe inuentum. Hunc cæruleum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhiſtor Plutarch. 1. de philoſophorum decretis, cap. 6. Sed vt eſt varia hominum mens, aliuſque aliorum ſenſus in colorum vſurpandis ſymbolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, publicè conſtituiſſe, nulli cæruleo colore veſtitum geſtare permitteretur, quòd tyranni ſatellites & corporis eius ſtipatores eo colore ſubligaculis fuiſſent vti ſoliti.

Byrrhus, giluus.

Vilia ſunt giluis.] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrrhum ſiue rufum, giluum ſiue melinum: de quibus Gellius cap. vlt. lib. 13.

Quem curæ.] meticuloſis, zelotypis, & iis qui omninò ſunt perturbati, fuluus amictus ex viridi & rufo permixtus poteſt eſſe peculiaris.

Lignipedes qui.

lignipedes.] Hi ſunt reſtigeri quidã Monachi, qui ex inſtituto ſeueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius ſoleis quibuſdam è ſubere vel ligno. Itali vocant Capuſſinos. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Violaceus color.

Quiſquis ſorte.) Violaceus ad eos pertinet, qui ſua contenti ſorte viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & roſæ ſignificare poſſunt, ἴα ϗ̀ ἄνθη.

Vt varia eſt natura.] Verba ſunt ipſius Alciati ex 2. Parerg. cap.1. Colorum omnes appellationes Latinè expreſſim oſtendere vix quiſquam poſſit, tam enim hac in re varia natura eſt, vt quod in aliis pleriſque accidit, rerum multitudo vocabula ſuperet.

ſed ſua cuique placent.] Homerus, ἄλλα παρ' ἄλλοις καλά. Suum enim cuique pulchrum, ait Cic. & ſic ſe res habet, te tua delectant, me mea. Virgil.

Trahit ſua quemque voluptas.

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBVS implicitis, geminis caduceus alis
Inter Amaltheæ cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandiq́; peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

HOc ipſiſſimum fuiſſe Alciati ſymbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem ſcripſit lingua ſua vernacula De notis armorum & amoris. Quod ſchema quàm bel- *Symbolum Alciati.*

lè Alciato conuenerit, facilè poſſunt intelligere, qui eius prudentiam iuris & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà ſecũ reputant. Id enim ſtudium, eaq́ue facultas effecit, vt magnos honores & honeſtas opes ad vitæ præſidium ſibi compararit. Idem Iouius me docet eodem dialogo, ſymbolum hoc, VIRTVTI FORTVNA COMES, fuiſſe vſurpatum antè ab Iaſone Mayno nobili Iuriſconſulto: quo, ſua ſe virtute ac ſtudio, lautam fortunam eſſe conſecutum oſtendebat. Sed id Emblema placet ad quoſcũque doctos & ſapientes homines trãſferre. His ſymbolis, virga nempè Mercuriali caduceo, duobus inter ſe connexis ſerpẽtibus, & duplici copiæ cornu ſignificatur, homines ſapientia & eloquentia prȩditos, rerum omniũ copiam facilè conſequi. Quò ſpectat Ariſtotelicum illud, Diuitem ſi velit eſſe poſſe, qui ſapientia fuerit excultus: quod quidem ſymbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus diſciplinæ, eloquentiæ, ſapientiæ, ſed & felicitatis notam habet, teſte Pierio lib. 15. De ſacris Ægyptiorũ literis. Cornu verò Amaltheæ, rerum omnium abundantia eſt. Hinc apud Stobȩũ Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus conſtitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, ſtudia legeſq́ue fiant optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, ſanctimonia, reuerentia. Enimuero.

Caduceus.

Amalthea cornu.

Quiſquis Palladias totis quinquatribus artes
Emit, & Aonij pocula ſacra iugi,
Huic nil deeſſe poteſt, hunc pleno copia cornu
Imperat Attalica conditione frui.

Ab hac ſentẽtia nõ multũ abſceſſit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. ἔστι γὰρ σύμβολον, ἄν μή τις ᾖ μάλθων, ἀλλ' ἐργάτης, πάνθ' ἕξειν τ' ἀγαθά. κατὰ μὲν τὴν ἀμαλθέαν, τοῦ μὴ μάλθωνος πεπλασμένου· κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι. βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται, ὅ τε ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. id eſt, Amaltheæ cornu ſic interpretabatur: eum quidem ſignificare qui minimè ſit diſſolutus, ſed operi intentus, genus omne boni conſecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal eſt laborioſiſſimum, virum operariũ intelligi: Vuas autem & ſimilia in cornu haberi, quia ex agricultura conſequimur quæcumque neceſſaria ſunt. Itaque ipſum geſtantes inducuntur bonus genius & bona fortuna. In Collectaneis ex Philemone de pecu-

Quid per Amalthea cornu ex Stobæo.

Bos, animal ad laborem natum.

nia idem intelligitur.

Τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
Οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός,
Ἀργύριον ἐστι τοῦτ᾽, ἐὰν ἔχῃς, λέγε
Πρὸς τοῦθ᾽ ἃ βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
Φίλοι, βοηθοί, μάρτυρες, συνοικίαι.
Putáſne Amalthea cornu huiuſmodi eſſe.
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum eſt, quod ſi habueris, petas
Ab ipſo quicquid voles, omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, teſtes, domuum multitudo.

Amalthea iſtud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio Chryſoſt. Orat. 1. De fortuna.

caduceus.] Virga Mercurij, qua dicitur vſus ad lites & iurgia tollenda, ad ſomnum inducendum, ad euocandas ex inferis animas, vel etiam immittendas: Homerus Odyſſ. ε. *Caduceus Mercurij.*

Εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ δ᾽ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ᾽ αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

Caduceus auté, à quo caduceatores legati, eſt κηρύκειον Græcis, cuius verbi meminit Marcianus, l. 8. de rerum diuiſ. Digeſtis. Horatius:

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaque leuem coerces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, has animas ille euocat orco
Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit,
Dat ſomnos, adimitque, & lumina morte reſignat.

Iulian. Imperator epiſtola quadam ad Iamblichum, Mercurij virgam, ad eloquentiæ vim doctè retulit, οἷον Ἑρμοῦ ῥάβδῳ κινεῖς καὶ διεγείρεις καθεύδοντας, quaſi virga Mercurij moues, atque dormientes expergefacis. Idem poſt: πρέπει δ᾽ Ἑρμοῦ λογίου μαθητήν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον ὄντα σε ῥάβδον οὐκ ἐν τῷ καθεύδειν ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ κινεῖν καὶ διεγείρειν μᾶλλον ἐθέλειν μιμεῖσθαι. Aequũ eſt te, qui ſis Mercurij eloquentiæ præſidis diſcipulus, aut ſi mauis alumnus, virgam non ſomni prouocandi gratia tractare, ſed illum imitari ad mouendum & excitandum. Hanc Mercurialem virgam κηρύκειον à Græcis appellari dixi, qua legati, fecialeſque vſi, prouidéque caduceatores nominati, vt notat Vlpianus interpres Demoſthenis, ad orationem contra Timo-

Serpentes caduceo implicati. cratem: quo loci ſtatuit duplices Cerycas, qui ius idem haberēt cum fecialibus, eandemq́ue pænè poteſtatem, vt belli denunciandi, pacis ineundæ: quos εἰρηνοδίκας, pacis ſequeſtros Dionyſ. Halicarn. interpretatur. De Serpentibus autem Caduceo implicatis, hæc eſt Mythographorum narratio. Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter ſe Dracones acerrimè concertantes offendit, quos interpoſito baculo ſtatim pacauit: qua de cauſa ne poſteri miraculum ignorarēt, Aegyptij virgam duobus interpoſitam draconibus Mercurio conſecrarunt, & Caduceum nominarunt. *Baculus quid.* Baculus hic eloquētiæ typus eſt: dracones ſapientiæ gerunt ſymbolum. Alij ad pacem referunt, quam plerumque legati ſiue caduceatores componunt. Huc reſpexit Iſidorus, Mercurius, inquit, virgam tenet quæ ſerpentes diuidit: nam bellantes & diſſidentes interpretum oratione ſedātur. *Serpētes dialectica ſymbolum.* Iamblichus in Epiſtola ad Deuxippū: Reuera Deus quiſpiam fuit, qui hominibus Dialecticam oſtendit, & è cęlo demiſit: vel, vt quidam dicunt, eloquens Mercurius qui in manibus Dialecticæ ſymbolum geſtat ſerpentes ſcilicet ſe inuicem reſpicientes.

Amalthea hiſtoria. *Amalthea cornua.*] Amalthea capræ nomen fuit cuius lacte Iupiter eſt enutritus, Adraſtes & Idę Nympharū miniſterio & opera. Cùm verò aliquando capra cornu, quod habebat ampliſſimum, in obiecta fregiſſet arbore, Nympha id ſuſtulit diuerſis pomis ac herbis onuſtum, & ad os ipſius Iouis detulit: cuius beneficij memor iam grandior factus, cornu ſeruatum Nymphæ, cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutum, vt *Acheloi cornu.* quicquid appeterent, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cornu referunt ab Hercule ereptū fuiſſe Acheloo ſeſe in varias figuras cōmutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Faſtor. 5. Strabo lib. 10. Lactant. lib. 1. ca. 21. Mythologi referunt ad regionē antea ſterilem & infecundā, quam labore & induſtria Hercules feraciſſimā reddiderit. Nos facultatum & omnium bonorum copiam hîc interpretamur, quæ virtutem & liberalē omnem eruditionem conſequi iure debeat: quod ſignificat huius Emblematis inſcriptio: cuius Cicero meminit in Catone Maiore his verbis: Te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt: quæ petita videntur ex Oeconomico Xenophontis. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite fortuna, ex Ciceronis Epiſtolis familiaribus.

Pollentes mente.] exprimit Gręcam locutionem νοῦν ἔχοντας, i. φρονίμους.

fundiq; peritos.] Ariſt. 1. artis dicendi appellat eos ἀπειρὶ δυνάμεις.

copia multa beet.] beare, eſt prodeſſe, inquit Vlpian. l. 49. D. de verb. ſign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, quòd beant, hoc eſt, beatos faciunt.

Fortuna virtutem ſuperans.

EMBLEMA CXIX.

CÆSAREO poſtquàm ſuperatus milite, vidit
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam,
Iam iam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore ſonos:
Infelix virtus, & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

INterfecto Iulio Cæſare à Bruto & Caſſio, vt libertatem ciuibus ereptam reſtituerent, res tamen non ceſſit vt ſperabant. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm Brutus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadentibus: Non certè pedibus, inquit, eſt fugiendum, ſed manibus:

Mors Marci Bruti. tandemque arrepto gladio prorſus deſperans ſe ipſum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Auguſto refert tum verſus hos pronunciaſſe, qui in tragœdia Herculi tribuuntur: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα ἄλλως· ἐγὼ δὲ ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρα ἐδούλευες τύχῃ. hoc eſt, O miſera virtus, quã tu res eras *Fons Emblematis.* nugatoria: equidem ſeriò in te exercebar, at tu fortunæ inſeruiebas. vel ſic: O miſera virtus, ergo nomẽ inane eras, ego verò te vt rem ſolidam exercui, quamuis interim fortunæ ſeruires. Significabat tunc quidem temporis plus momenti & virium fortunæ quàm virtuti fuiſſe, viroſque bonos improborum machinis fractos & extinctos: quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, cùm ait: Quis neget eximiam quoque gloriam ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? Alciatus Parergôn libro 2. cap. 7. retulit hanc Bruti ſententiam, vſurpauitque in Epitaphio à ſe conſcripto de Pyrrhi Anglebermæi Aurelianenſis Academiæ Iureconſulti morte, his omninò verbis:

Quis non malignas mortis accuſat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Viuaciores improbos coruis ſinens?
En Pyrrhus ille tot animi illuſtris bonis,
Latoque clauo eſt ante præreptus diem;
Fruſtra putauit eſſe te Virtus Deam,
Quæ fortuitis ſeruiebas caſibus?

† Deſperantis opinio quæ. At reuera hæc fuit Bruti, id eſt hominis pagani, nec verè Philoſophi, imò verò deſperantis opinio, qui quantũ in eo errarit, colligere eſt facillimũ ex ſcriptis Platonicorum & aliorũ, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè non *Virtutis vis.* multũ ei poteſt obeſſe fortuna, qui ſibi firmius in virtute quã in fortuna præſidium collocauit. Virtus enim omnia quæ in hominẽ cadere poſſunt, ſubtus ſe habet, eaque deſpiciens caſus cõtemnit humanos, culpaque omni carens, prẹter ſeipſam nihil cenſet ad ſe pertinere: vt rectè docet Cicero Tuſcul. 5. & Lactant. lib. 3. De falſa ſapientia ca. 28. Neque verò cenſen- *Fortis non eſt quiſe necat.* dus eſt fortis, & magno præditus animo, qui vt aliquod damnum, aut alioqui aſperam vitæ calamitatem effugiat, vitæ ſibi vſuram adimit: quod in Cleomene Plutarchus oſtẽdit. Cùm enim poſt miſeram acceptam cladem in bello contra Antigo- *Cleomenis verba grauiſſima.* num, Cleomenes rebus omnibus deſperatis admoneretur à Theryclone, vt ſe interficeret: Generoſum verò putas eſſe, inquit, magnique animi facinus, ſibi vitam adimere: quo vno

vno nihil facilius aut promptum magis eſſe poteſt? Id verò ignaui hominis & inconſulti maximum argumentũ eſt. Quis enim eum qui ſimile quidpiam in ſe receperit, nõ à ſua ipſius ignauia victum eſſe confitebitur? Minimè eſt oppetẽda mors, vt honeſtas actiones detrectemus, imò diligenter prouidendum, vt ipſa mors in ſe generoſi quidpiam & honeſti habeat: quia cum probo non minimo coniunctum ſit, aut viuere, aut mori ſui cauſſa velle. Quòd ſi aliquando cogitandum eſſe videatur (quod numquam tamẽ permiſſum fuit inſtituto Chriſtiano) id fortaſſe permittitur, cùm nulla ſpes ſuperſit amplius defendẽdæ patriæ. Rectè ille quidẽ, ſed veriùs tamen Poëta:

Rebus in incertis facile eſt contemnere vitam:
Fortiùs ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam:

Nolo virum facili redimit qui ſanguine famam:
Hunc volo, laudari qui ſine morte poteſt.

Idem ſic lepidè perſtrinxit Fannium:

Hoſtes cùm fugeret, ſe Fannius ipſe peremit:
Dic mihi, non furor eſt, ne moriare mori?

Rectè Ariſtot. 3. de Morib. ad Nicomach. τὸ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Cæſar in 7. de bello Gallico: Animi eſt iſta mollities, inquit, non virtus inopiã pauliſper ferre non poſſe, qui ſe morti vltrò offerant faciliùs reperiuntur, quàm qui dolorẽ patienter ferant. Idem pænè Curtius lib. 5. de Alexãdri geſtis: Fortium virorum magis eſt mortem contemnere, quã odiſſe vitã: ſæpe tædio laboris ad vilitatem ſui cõpelluntur ignaui. At in primis audiẽda vox Herodiani 6. χρὴ δ᾽ ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσπίπτοντα: Viros generoſos atque ſapientes decet optima quidem optare, ſed ferre quęcunque incidant. Laudata non temerè ſapientibus & conſultis hominibus M. Tullij ſentẽtia, qui cùm videret fractas omninò & extra ſpẽ poſitas eſſe Pompeianorũ copias, cum Cęſare & Craſſo ſentire maluit, quã iis quos vincere ſe minimè poſſe ſperabat, obſiſtere, aut etiã verbis moleſtus eſſe. Nam neque pugnandum ſibi arbitrabatur eſſe tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in eadem ſententia, cõuerſis rebus, ac bonorũ voluntatibus immutatis, ſed temporibus aſſentiendum. Numquã enim, vt ait ille, præſtãtibus in gubernãda Repub. viris laudata eſt in vna ſentẽtia

Ciceronis diſſimulatio poſt ciuile bellum Pompeianũ laudatur.

perpetua permanſio: ſed vt in nauigando tempeſtati obſequi, artis eſt, etiamſi portũ tenere nequeas: cùm verò id poſſis, mutata velificatione aſſequi, ſtultũ eſt eum tenere cum periculo curſum quẽ cœperis, potius quàm eo commutato, quò velis, tandẽ peruenire: ſic in adminiſtranda Republ. prudẽtibus viris propoſitum debet eſſe OTIVM CVM DIGNITATE: & non idem ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cùm eſſet eo ingenio iiſque moribus, vt ſeipſum mutare, & (vt Salluſtij verbo vtar) naturã verſare minimè poſſet, non modò ſuæ Reipub nihil profuit, ſed etiã valde obfuit? Eum quidẽ hominem cordatũ & fortem & temperatũ facilè patior fuiſſe, at non tam prouidũ neque tam circũſpectum video in iis, quibus erat in primis ea ætate eoque tẽpore prouidendũ. Vtque ſolis curſus non recto per cęlũ meatu fertur, ſed obliquo, leni, atq; moderato, tamẽ orbis vniuerſi machinam æquabili temperie calefacit: Ita Principes & magiſtratus ſeſe populi nonnumquam ſtudiis, vt ita dicã, obliquis accommodare debent, vt melius ſit iis conſultũ, quos regi par eſt nõ ſummo iure, ſed æquitatis vario eoq; mutabili pręſcripto. In quo Cicero, quamquã in cæteris vitæ partibus oculatus, infeliciter lapſus eſt ea quam in M. Antoniũ inſtituit miſera contentione. Nam quamquam non inuitus fatear illius cauſſæ, quam pro libertate ſuſcipiebat, optimam cõditionem fuiſſe, non poſſum tamen quin vnà cum Poëta dicam,

Catonis pertinax animus improbatur.

Infelix contentio M. Tullij in Antonium.

Heu nihil inuitis fas quemquam credere Diuis!

Putabat enim ſe Antoniũ tam facilè, & eo iure, poſſe de medio tollere, aut certè in ordinẽ cogere, vt quondã Catilinam, Verrem, & alios facinoroſos. Non videbat, inquam, ſe verſari in Romulidũ fece, & cùm alia vita eſſet, aliam eſſe vitam debere, vt non mirum videri debeat, ſi ei fato iniquiſſimo pereundum fuerit. Sed iam ſatis: ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortẽ ſpontaneam diſputat Seneca De beneficiis 2. ca. 20. & vndecimo Epiſtolarum ad Lucilium, 83. epiſt. Et D. Auguſt. Catonis factũ tribuit ignauiæ potius, quàm fortitudini.

Infelix virtus.] Manilius: *Quin etiam infelix virtus, & noxia felix.* quo ſenſu dicitur à Septim. Florente lib. aduerſus Valentinianos, deſultrix virtus, id eſt inſtabilis & motoria: tantùm quòd deſultricem & defectricem illam virtutem non vult. Ita Seneca in Hercule Oeteo:

Sine hoſte vincor, quodq; me torquet magis
(O miſera virtus) ſummus Alcidæ dies.

Huc pertinent Menandri quidam ſenarij,

Παύσασθε νοῦν ἔχοντες. οὐδὲν γὰρ πλέον
Ἀνθρώπινος νοῦς ἐστιν, ἀλλ' ὁ τῆς τύχης &c.
— Ἡ φρόνησις δ' ἡ θνητὴ, καπνός,
Καὶ φλήναφος πείθητε, κ' οὐ μέμψεσθέ με
Ἅπανθ' ὅσα νοοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
Τύχη 'στὶν ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.
Deſinite mentem habere, nam nil amplius
Humana mens eſt, tota fortunæ manet.
Mortalis autem fumus eſt prudentia
Nugæque, non vos pœnitebit, credite.
Quæcunque ſentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cùm det, nos quidem inſcripti ſumus.

ſolis prouida verbis.] In hoc ſequebatur quorundam dogma, qui aſſerebãt, Virtutem nihil aliud eſſe quàm verba & voces. cuius meminit etiam Plutarch. Comment. De ſuperſtitione, vbi hoc quod antè aſcripſi ferè, citat ex Poëta quopiam: *ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρα ἦσθα, ἐγὼ δ' ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν.* Idem ſcriptum tandem reperio (quid enim prætermittam quod ſeſe vltro offert?) in Epithome hiſtoriæ Romanæ, quæ L. Flori nomine circumfertur: Quãto eſt, inquit, efficacior fortuna quàm virtus? & quàm verum eſt quod moriens efflauit, Non in re, ſed in verbo tantùm eſſe virtutem? hęc lib. 4. ca. 6. Cæterùm ad eorum opinionem qui putarent virtutem, nihil aliud eſſe quàm verba, Horatius videtur alluſiſſe in Epiſtolis, cùm ait,

— virtutem verba putas, vt
Lucum ligna.

Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

DEXTRA tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas:
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

ADoleſcentis eſt ingenioſi proſopopœia, quę multis aliis communis eſt: quibus ſi quid ſuppeteret ad ſtudiorum progreſſum, nō ſanè in minimis hærerēt, ſed abſolutā aliquā perfectamque diſciplinarū cognitionem ſeriò contrectarent. At propter ſummam facultatum inopiam conſiſtunt, perpetuoque in infimo puluere volutari coguntur. Enimuerò vulgatiſſimum eſt illud Iuuenalis:

Haud facile emergunt quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Idemque: — *cantare ſub antro*
Pierio thyrſúmve poteſt contingere ſana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieq;

Corpus eget, ſatur eſt cùm dicit Horatius ohe.

Sed ne tranſiliam tam oſcitanter eam vulgarem & ſolemnem ſtudioſorum penè innumerabilium querelã, qui miſeram ſuã fortunã vitęque genus incuſant: quot quæſo iam olim & hoc noſtro tempore adoleſcentũ myriades eſſe conſtat, in quibus ea ſit ingenij dexteritas, vt ad liberalem omnẽ diſciplinã non imbuti, ſed ficti à natura eſſe videãtur? At in puluere cœnoq; miſero hærere cogũtur, & cùm meliores fruges nõ poſſint, ſiliquas affectantur, imò verò cum grauibus & moleſtis admodum colluctãtur difficultatibus, quia quamquã ingenij mentiſque penè diuinæ pennas expeditas & alacres habeant, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem, vel certè Mecenatem beneficum nanciſci poſſunt, qui nodum, qui ſaxũ illud egeſtatis adeò vrgentis, qui validum fortunæ impedimentum tollat. Quis laborioſum & induſtrium Cleanthem in hiſtoriis laude dignum non cẽſeat, qui noctis magnã partem in aqua haurienda impendebat, quò ſibi victum compararet, interdiu verò Chryſippi doctrinæ operam daret? Nam ne longiùs abeam, nullus noſtrûm eſt, cui compertũ non ſit vbiuis gentium permultos eſſe ſtudio addictos adoleſcentes, qui incredibili amore flagrẽt eas capeſsẽdi artes, quibus humanitas & eruditio comparatur, qui tamen arctiore, nimiſque violenta paupertatis remora ſic interdum prohibẽtur, vt cùm iis facultatibus omninò careant, quæ ad hoc iter conficiendum neceſſariæ ſunt, ad artes quaſdam ſordidas, tamquam in piſtrinum, fortunæ, vt ita dicam, tyrãnide compelluntur: vel ſi quid ſpei reliquum ſit, non tamen poſſunt emergere, niſi deuorent infinitas in ſtudio perſequendo moleſtias. Nam aut pædagogiæ onera ſuſtinent (qua conditione, ſi cum aliis conferatur, nulla alia miſerior) aut deterius aliquod ſubire munus & viliores quaſdam partes, imò verò labores indignos literatis hominibus perferre ac pati coguntur. Quæ ingenia certè acuta per ſe & viuida, ſed inopiæ tamen nimis moleſtiis ſopita nimium ac languida ſi quis liberali animo iacẽtia excitaret, non dubium eſt quin longè plures haberemus in rebus Theologicis exercitatos, graues profectò & eruditos Iuris vtriuſque cõſultos, fidos & perſpicaces Medicos, Doctores longè plures in omni literarum genere, Mathematicos, Phyſicos, Logicos, Oratores, Poëtas, Grammaticos, ad Reipub. non minimum & ornamentum, & adiumentum. Quod cùm ita queror, neſcio profectò an dicere auſim quæ mihi nunc in mentem veniunt:

Excurſus in miſeram adoleſcentum feliciſſimi ingenij conditionem.

Pædagogi miſeri.

nempè huic inopiæ diligenter, magnaque liberalitate fuiſſe iam olim occurſum noſtris maioribus, ſapiẽtibus certè ac piis hominibus, qui tot ſcholas hac in noſtra Pariſienſi Academia (vt de cæteris taceam) à fundamentis excitarunt, legibus & inſtitutis informarunt, reditibus etiam ac cenſibus annuis locupletarunt: quas opes rebus primùm iis quę ad Religionem pertinent, & pauperibus alendis, iiſque quibus nimis eſſet arcta ſupellex, aſſignari voluerunt. Quę pia certè & Chriſtianis hominibus digna beneficentia, inſtitutioque liberalis, mirum quàm hodie immutata ſit. Hunc enim adoleſcentum ſtudioſorum & pauperum cenſum neſcio qui ſcholarchæ malis artibus interdum occupant: ex quo fit, vt quæ iuſtè conferri debebant in vſus publicos, miſerè ab iiſdem & iniquè rapiãtur: nec iam inopes ij admittantur, quos ſolos participes eſſe par erat huius munificentiæ, ſed ignaui quidam ventres impunè ſanctos illos reditus depeculentur. Sed de his aliâs fortaſſe commodiùs. Lapis paupertatis eſt ſymbolum, propter grauitatem & difficultatem ponderis. Citatur à multis hic ſenarius:

Multa in Pariſienſi Academia ſchola.

Οὐδὲν πενίας βαρύτερόν ἐστι φορτίον:

Nullum pauperie moleſtius eſt onus. Dextræ etiam lapis adhærens, referri non incommodè poteſt ad impedimentũ ſcribendi. Nam præ inopia nihil eloqui poteſt, vel ſcriptis mandare adoleſcens, fortunæ bonis omninò deſtitutus. Et certè talis futurus erat Virgilius, taliſque Horatius, niſi liberalitatem Mæcenatis fuiſſent experti. Per alas ſiue pennas, vigorem ingenij & acumen intellige.

In Occaſionem.

EMBLEMA CXXI. Διαλογιστικῶς.

LYSIPPI hoc opus eſt, Sicyon cui patria. tu quis?
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis ſtas? vſque rotor, talaria plantis
Cur retines? paßim me leuis aura rapit.
In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc ſignum me magis eſſe docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic, cur pars calua eſt poſterior capitis?
Me ſemel alipedem ſi quis permittat abire,
Ne poßim apprenſo poſtmodò crine capi.
Tali opifex nos arte, tui cauſſa edidit, hoſpes:
Vtque omnes moneam, pergula aperta tenet.

ID ſumptum è Græco Poſidippi Epigrammate, quod ſic habet. *Fons Emblematis.*

Τίς πόθει ὁ πλάστης, σικυώνιος, οὔνομα δὴ τίς,
Λύσιππος. σὺ δὲ, τίς: καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.

Τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας, ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
Ποσὶν ἔχεις διφυεῖς, ἵπταμ' ὑπηνέμιος,
Χειρὶ δὲ δεξιτέρῃ τί φέρεις ξυρόν, ἀνδράσι δεῖγμα
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
Ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν, ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
Νὴ Δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει:
Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντα με ποσὶν,
Οὔτις ἔθ', ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
Τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
Ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Eraſmus eoſdem verſus paraphraſticôs reddidit, id eſt, muſa paulò fuſiore, in Prouerb. Noſce tempus. Auſonius in Epigrammatis eodem fermè argumento deſcripſit occaſionem, ſed huic comitem fecit metanœam, id eſt pœnitentiam. qua de re Politianus cap. 49. Miſcellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. *Vis occaſionis.* Admonemur hac icone occaſionem, cùm ſeſe offerat, ſtatim eſſe arripiendam: eius enim tanta eſt opportunitas, vt plerumque ex voluptate triſtitiam, ex damno lucrum, ex honeſto inhoneſtum parturiat: & contrà: breuitérque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuum habet momentum, vt non ab re veteres eam donaſſe diuinitate videantur. Occaſionem Cicero definit libris De inuentione, partem temporis in ſe habentem alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatē. Eam qui oblatam arripiunt, quíque cùm maximè tempus poſtulat aut dicunt aliquid aut faciunt, rectè illi ſapere dicuntur. Quædam enim ſunt eius generis, vt quanquam honeſta per ſe & vtilia videri poſſunt, niſi tamen tempeſtiuè fiant, planè vileſcunt. M. Cicero 3. Antoniana Cæſaris Octauij virtutem verbis auget, quòd opportuno tempore periclitantem Remp. iuuerit. Sic enim: C. Cæſar adoleſcens, incredibili ac diuina quadam mente, atque virtute, cùm maximè furor arderet Antonij, cúmque eius à Brunduſio crudelis & peſtifer reditus timeretur, nec poſtulātibus, nec cogitantibus, nec opinantibus quidem nobis (quia fieri poſſe non videbatur) firmiſſimum exercitum inuicto genere veteranorum militum comparauit. Idem oratione pro Pompeio: laudat eum imperatorem, quòd præter omnium ſpem breui tempore bellum contra piratas ſuſceptum confecerit. Prò dij immortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina virtus tam breui tempore lucem Reip. afferre potuit, &c. Et Æneas Virgilia-

nus Didonem laudat quòd ſola miſeris Troianis opem tulerit,quo tempore maximè opis indigerent.

O ſola infandos Troiæ miſerata labores,
Quæ nos relliquias Danaûm,terræq;,mariſque
Omnibus exhauſtos iam caſibus,omnium egenos
Vrbe,domo ſocias.——

Lyſippi hoc opus.] Lyſippus ſtatuarius ex Sicyone vrbe Peloponeſi, multis variiſque ſuæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit,ne à quoquam pingeretur, aut ſculperetur,præterquàm ab Apelle & Lyſippo. Horat. Epiſt. 2. *Lyſippus.*

Edicto vetuit, ne quis ſe,præter Apellem,
Pingeret,aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia.——

Idem Plutarch. lib. De Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Deſcriptio eſt Occaſionis. per articulum, punctum & momentum intellige breuiſſimum. Prouerb. Tēporis punctum.

Cur pinnis ſtas?] Hoc ſignificatur, volaticam eſſe & fluxam occaſionem,idcircóque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur. *Occaſio volatica.*

nouacula.] culter raſorius:quo etiam acutiſſimum momentum temporis exprimitur. *Nouacula Occaſionis.*

Cur in fronte coma?] Alludit ad illud:

Fronte capillata, ſed pòſt Occaſio calua eſt.

Nam poſt neglectam occaſionem, ea frui non amplius licet. καιρὸς recaluaſter occipitio à coma libero,capillis in ſupercilia diffluentibus olim pingebatur,talémque prius finxit Sicyonius ille plaſtes Lyſippus. Demoſthenes Epiſtolis de Concordia, eandem ſententiam Athenienſibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρῶν, ἑλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυνάμενον κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παρακρουσθέντων, οὐ ῥᾴδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ᾠήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι. Reſpexit huc Pindar. Pythior. 9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν: id eſt, Occaſio ſimiliter totius negotij perfectionē in ſe habet. Athenagoras pro Chriſtianis, οἱ μὲν γὰρ τὸν ἀεργατὸν διαλέγουσιν, οἱ δὲ καιρόν. Cic. 5. Philippica: Minimis momentis maximas inclinationes temporum fieri, cùm in omni caſu Reip. tum in bello Et in 6. Dies affert & hora magnas clades. Horat. primo Epiſt. ad Bullatium. *Calua Occaſio à tergo.*

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.

Ouid. 1. De remedio:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Idem alio loco:

Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Martialis item:

Non bene diſtuleris videas quod poſſe negari.

Prouerb. Premenda occaſio: &, Capere crines.

alipedem.] celerem & velocem, quaſi alas pedibus habentem. Auſonius, de ætatib. animalium, ceruam alipedem dixit.

Tali opifex.] Admonet ſpectatorem imago, docétque cuius rei gratia, & propter quam cauſſam locata ſit in loco vndique patenti, ſcilicet, vt omnes & quoſcumque obuios ſui negotij admoneat & doceat.

In ſubitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

EFFVSO cernens fugientes agmine turmas,
Quis mea nunc inflat cornua? Faunus ait.

Origo certiſſima Emblematis.

Pan dux Bacchi & eius inuentū.

EX Poliæni auctoris Græci Stratagematôn libr. primo tractū id Emblema video: ſententiam ita reddere ſum conatus: Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciem inuenit, quam phalangem nominauit. Dextrum etiam & ſiniſtrum cornu inſtituit: quæ cauſſa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hoſtes intercepit. Cùm enim aliquando qui miſſi fuerant exploratum, retuliſſent hoſtes in altera ſyluæ concauæ parte caſtra metari: Pan eo accepto nuncio ſuis præcepit, vt ingentem clamorem tollerent. quibus ita conclamantibus, locis cauernoſis ſonus exceptus multò quidem maior exauditus eſt, quare perculſi metu hoſtes, ſtatim ſe in pedes cõiecerunt. Quo ſtratagemate cùm Pã fuerit vſus, Echo Pani amica eſſe fingitur: ideóque vani nocturníque terrores Panici dicuntur, hæc ferè Poliænus. Alij verò ad hunc modum explicant, ſed non ita ſcitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana paſtorum Deum repentinos terrores, & animi conſternationes immittere vſque adeò impotentes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum non raro vſu venire ſolet in exercitu, cùm nulla mouente cauſſa equi atque homines perturbantur.

Panici tumultus ac terrores.

Phornutus Panicos terrores ait dici de repentinis & ſine ratione factis: ita enim nonnunquam greges atque armenta pauere videntur, cùm ſonitus aliquis vel ſtrepitus ſurgit in ſyluis, aut è ſpeluncis, aut ex terræ cauernis. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus eſt in M. Antonij vita: quo loco tractat expeditionẽ Parthicam: magnus enim metus inceſſit Antonij milites, ob aurea quædã vaſa Mithridati liberaliter ab Antonio data. Hic terror Gallos inuaſit, cùm Brẽno Duce Delphos prædaturi acceſſerãt. Terrores quippè, inquit, nulla certa cauſſa exiſtentes à Pane oriri produntur. Silius. li. 13. Punicorum, ſcribit hoc terrore Panico Annibalem fuiſſe perculſum, cùm ad vrbis mœnia acceſſiſſet eã expugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna defectũ eſſet paſſa tẽporibus Perſei, Macedonũ Regis: vulgo rumor increbuit, hoc quaſi oſtento regis mortem ſignificari. Quæ res effecit, vt Macedones conſternarentur, ipſique Romani animos ſumerent. Itaque ἀληθὲς ἐστὶ τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id ſignificat Cicero pro Cæcina Exercitus, inquit, maximi ſæpè pulſi fugatique ſunt terrore ipſo, impetúque hoſtium, ſine cuiuſquã non modò morte, ſed etiam vulnere. Huc refer prouerb. Panicus caſus: &, Inanis metus: &, Multa

belli inania: Diodor. lib. I. ea. de re nonnihil. Quid ſi quis referat ad eum pauorem, qui omnem ſapientiæ vim ex animo expectorat, vt ait ille? vel ad conſternationem terroremque, cui viri etiam fortiſſimi non poſſunt eſſe aliquando pares, non videbitur abhorrere fortaſſe à mēte Alciati. Rectè ſiquidem Pindarus:

—— Φόβος ἀνδρεδάμας
Ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν

Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit.

Effuſo agmine.] diſperſo exercitu & perturbato.

Faunus.) Pan, cuius cornua credebantur terrorem immittere.

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIII.

INGENTES Galatûm ſemermi milite turmas,
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm ſæua boum vis, ira, proboſcis,
Tum primùm hoſtiles corripuiſſet equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Inſuper & ſociis, Occideramus, ait,

Bellua ſeruaſſet ni nos fœdiſsima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

HIſtoria hæc refertur à Luciano in Apologia quadam, quæ inſcribitur Zeuxis ſiue Antiochus. Cùm non ignoraret Antiochus, cui cognomen Soter erat, & corporis viribus & audacia inſtructos eſſe Galatas, illorumq́ue multitudinem innumerabilem videret, ſpem valde malignam animo concipiebat potiundæ victoriæ, illis tamquam inuictis exiſtentibus. Itaque iam de fœdere ineundo paciſq́ue conditionibus petendis cogitabat, cùm Theodoras vir animi generoſi, & inſtruendæ aciei peritus iuſſit interea Elephantos, quos Antiochus vndecim habebat, clam occultiſſimè tenere, ne ex acie apparentes hoſtibus fierent conſpicui: vbi verò manus eſſent conferendæ, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, Elephanti in Galatas fecerunt impetum; ipſiq́ue equi ferociam Elephantorum non ſuſtinentes, ſeſſores dorſo excuſſerunt. Ad extremum itaque Antiocho ceſſit victoria: ideoq́ue Macedones regem victorem coronabant, lætumq́ue Pæana canebant. Ille tamen effuſis lacrymis dixiſſe fertur: *αἰσχυνώμεθα, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἑκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐπέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; ἔπειτα τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι·* hoc eſt, Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus ſalus in hiſce vndecim ſtetit belluis, adeò vt niſi ſpectaculi nouitas hoſtium animos terruiſſet, quid tandem in eos potuiſſemus? Itaque trophæum nullum aliud quàm Elephantem iuſſit ſculpere. Hoc exemplo belli duces potiſſimùm notantur, qui ſæpiſſimè honeſto vtile anteponunt. Antigonus rogatus, quo modo eſſent hoſtes aggrediendi, dixit: Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut inſidiis. Sed improbiùs Lyſander, qui exprobranti cuidam artes & dolos quibus in prœliis vteretur: Si, inquit, leonina pellis ſufficere non poſſit, induenda certè vulpina eſt. Innuebat quidem ad artes confugiendum eſſe, ſi quid virtute parari non queat. Huic quidem Chilonis aduerſatur ſententia, Damnum inquientis præferendum eſſe turpi lucro: ſiquidem illud ſemel dolemus, hoc ſemper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium,

—— dolus an virtus quis in hoſte requirat?

quod noſtris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortu-

Antiochi ſtratagema in Galatas.

Imperatores ipſique principes ſæpe honeſto vtile præferunt.

Lyſandri aſtus.

Excurſus in fœderum & fidei violatores principes.

na comes eſſe debuerat, magno noſtro malo plus quàm ſatis eſt, experimur. Quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Imperator Ethnicus & Barbarus faſſus eſt ſe ſuperaſſe hoſtes non vi, ſed dolo, vnde & trophæum iuſſit erigi: plerique verò Chriſtiani duces (quod grauatè dico) ſæpenumerò dolis & inſidiis hoſtem circumueniunt, idque virtuti bellicæ aſcribunt: nec eſt quod apud eos de vincendi via diſputetur, quælibet Martis alea vel aperta vel inſidioſa committitur: ſicque,

Cura quid expediat prior eſt, quàm quid ſit honeſtum.

Rex Sapor ſcribens ad Conſtantinum, apud Ammian. Marcellin. lib. 17. inter alia, tum hoc eleganter: Ideoque Armeniam recuperare cum Meſopotamia debeo, auo meo compoſita fraude præreptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod aſſeritis vos exultantes nullo diſcrimine virtutis ac doli, proſperos omnes laudari debere bellorum euentus. Iſocrates in Panathenaico iniuſta bella ita exagitat: θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γενομένας, μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι, καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστὰς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν σπουδαίων, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαιρουμένων· οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίημεν, ἢ τοὺς περὶ τὴν ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὁμοίους ὄντας· ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖν βουλομένων, θεῶν ἄν τις ἀμέλειαν εἶναι φήσειεν. i. Miror autem ſi qui ſunt qui prœlia & victorias præter ius & æquum partas, non eſſe turpiores, & pluribus plenas eſſe probris exiſtiment, quàm clades ſine ignauia acceptas: præſertim cùm ſciant magnos exercitus, quamuis ſceleratos, ſæpè ſuperiores eſſe viris honeſtis qui pro patria pugnare non dubitant: quos laudari multò ſit æquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mortem oppetere non recuſant, conductitiis militibus ſimiles, nam hæc facta ſunt hominum improborum. Quod verò boni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui ſtudent iniuriis inferendis, prœliantur, id Deorum incuriæ fortaſſis eſt tribuendum.

Galatæ qui.

Galatûm.] Galatæ ſiue Gallogræci, populi minoris Aſiæ, Phrygiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4. & Iuſtin. lib. 25.

ſemermi milite.] ſemiarmatis militibus.

fuderat.] diſiecerat. Liuius lib. 2. Exercitum fundit, fuſum perſequitur.

Lucarum boum.] Elephantorum, qui primùm ab Italis viſi ſunt in Lucanis, vt ſentit Plin. lib. 8. cap. 6. & Solinus polyhiſt cap. 28. itemque Vegetius lib. 3. cap. 26. Varro 6. de lingua Latina: Luca bos, elephas: cur ita dicta ſit duobus modis inuenio ſcriptum: nam in Caij Aelij commentario erat, à Libycis Lucas, & in Virginij comment. ab Lucanis Lucas, ab eo quòd noſtri maximam quadrupedem, quam ipſi haberent, vocarent bouem, & cùm in Lucanis Pyrrhi bello, primùm vidiſſent apud hoſtes elephantos, identidem quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi dicunt, ſunt cornua) Lucam bouem appellaſſe Si à Libya dictæ ſunt Lucæ, pantheræ & leones non Africanæ beſtiæ dicerentur, ſed Lucæ: ſi ab Lucanis dictæ, vrſi cur potiùs Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego potius Lucas ab luce: quòd longè relucebant propter inauratos regios clypeos, quibus eorum tum ornatæ erant turres. Vide Prou. Priùs locuſta Lucam bouem pariet. *Elephanti, Lucæ boues.*

proboſcis.] ἀπὸ τοῦ προβόσκειν, quod eſt antè paſcere. Pars eſt ſiue corporis porrectio naribus inhærẽs, qua vtitur Elephantus tamquam manu. Plin. cap. 7. lib. 8. *Proboſcis ſeu promuſcis.*

trophæa.] Trophæum ἀπὸ τοῦ τρέπειν, à conuertendo: quòd qui hoſtes in fugam conuerterat, trophæum merebatur; quod in loco publico conſpicuum erat, vt victoriæ ſignum; hinc illud eſt Virgilij vndecimo Aeneid. *Trophæum vnde.*

Mezenti ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes ſanguine criſtas.

Bellua fœdiſſima barrus.] Barrus, Elephas eſt, qui barrire dicitur: inde barritus, talis vox. Appul. Florid. 3. Vt eſt Taurorum grauis mugitus, Luporum acutus vlulatus, Elephantorum triſtis barritus, &c. ſed & pro clamore militari vſurpatur. Veget. lib. 3. cap. 18. Clamor, quem barritum vocant, prius non debet attolli, quàm acies vtraque ſe iunxerit. Corn. Tacitus: Sunt Germanis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem barritum vocant, accendunt animos, futuræque pugnæ fortunam ipſo cantu augurantur. Obiter admoneo, melius hìc fortaſſe legi *fidiſſima* quàm *fœdiſſima* ſed in hoc ſcrupo tantillo immorari nolim. *Barrus & barrire.*

Vt ſuperaſſe iuuat.] Alluſio ad illud, Lucrum pudori præſtat: & Plauti in Trinummo.

Vol pudere, quam pigere præſtat, totidem literis.

Rectè Theodericus apud Caſſiodorum lib. 1. Variar. ad Marcellum Aduocatum fiſci: Non quoties, ait, ſuperes, ſed quemadmodum vincas, inquirimus. Non quæras de poteſtate noſtra, ſed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur, &c. Non minus rectè Claudian. Honorium admonens, vt non quod liceat, ſed id quod deceat in vita priuata & publica ſpectet:

Non tibi quid liceat, ſed quid feciſſe decebit Occurrat.

Et Iuriſconſulti tradunt non modo quod liceat, ſed & quod honeſtum ſit, videndum eſſe, l. ſemper, De ritu nupt. & l. 197. de verb. ſign.

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

AEREAM propter creuiſſe cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriaſſe coma:
Cùm ramos complexa, ipſumq́; egreſſa cacumen,
Se præſtare aliis credidit arboribus.
Cui pinus, Nimium breuis eſt hæc gloria: nam te
Protinus adueniet, quæ malè perdet hyems.

Scribit

SCribit Guicciardinus Italus ſcriptor, id Alciati carmen affixum fuiſſe ianuæ cuiuſdā hominis Angli, qui factus inſolentior ob proſperos rerum ſucceſſus, permultis inuiſum ſe præbebat. Idem eſt apologus apud Petrum Crinitum De honeſta diſciplina lib. 2. cap. 14. Sata eſt olim, inquit, cucurbita iuxta pinum arborem editiſſimam: cucurbita verò cùm multis pluuiis atque cæli temperamento creuiſſet, laſciuire cœpit, & ramulos audaciùs porrigere: iamque in pinū ſerpebat, & ſuas in ramos frondes audebat inuoluere, prægrandia pōma & vireſcentia oſtentās. Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit, vt pinū auſa ſit aggredi: Et vides, inquit, vt te iam ſupero, vtque foliis & virore præſto? Tum pinus, quæ ſenili prudentia præſtabat, nihil mirata eſt cucurbitæ inſolentis audaciam, ſed reſpondit: Ego verò hîc multos calores & hyemes, variaſque temporis calamitates pertuli, adhuc tamē integra conſiſto: tu ad primos rigores minus habebis audaciæ, cùm & frōdes concident, & viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quandam felicitatē gloriātur, quique plus habent oſtentationis & pompæ, quàm facultatum aut virium. Itaque non mirum videri debet, ſi dum ſe aliis præferunt, magnique videri volunt, ſeſe aliis & quidem naſutis hominibus ridendos propinent, & tamquam ſicci quidā floſculi citiſſimè exareſcant ac decidant. Certè apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit, vtpotè quæ cùm ventricoſam admodum ſpeciem pręſe ferat, multumque identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamē tenue, & niſi condimēto aliquo iuuetur, egregiè fatuum eſt, vt refert Pierius lib. 58. Eodē planè modo ſeſe habent Thraſones illi, fortunæ ſuæ momentaneæ iactatores, vel qui ſecundis ventis plus æquo turgeſcūt, neque aduertūt ſeueriſſimā illam Nemeſim, quæ de ſuperbis & faſtuoſis vindictam ſumit. Id apertis verbis Pauſaniæ, Simonides ab eodem conuiuio lautiſſimè exceptus ſignificauit. Rogatus enim vt quidpiam ex arcanis Philoſophiæ adferret in mediū, videnſque Pauſaniam rebus ſuis nimium fidere, dixit: Memineris te in tanto rerum ſucceſſu hominem eſſe. At quæ eſſet verbi huius vis, quodque pondus, parum vidit Pauſanias. Itaque cùm ipſe iam in ſummo vitæ diſcrimine conſtitutus, mortem ſibi impendere intelligeret, exclamaſſe fertur: Quàm inani perſuaſione deceptus eram, qui Cœi hoſpitis ſaluberrimum conſilium ad me pertinere non putabam: vnde nunc miſerè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate ni-

Vnde Emblema petitum.

In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pauſanias inſolens.

Philippus Macedo ex inſolenti moderatus.

mia ſe efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demandauit, vt ſummo mane cubiculum ingreſſus pronunciaret, ἄνθρωπος εἶ Φίλιππε. cuius rei faciendæ occaſionem fortaſſe dederat Archidamus Ageſilai filius: qui cùm à Philippo poſt partam victoriam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas accepiſſet, huic reſpondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe, haud quaquam reperies illam factam maiorem, quàm erat ante victoriam. Aliud, ſed vitæ priuatæ apponam exemplum in Mæna liberto Pompeij, quem inſectatur Horatius Epod. 4. Oda: Hunc populus indignabundus Romanos ludos è primis quatuordecim ordinibus ſpectātem, nuper ſeruum, nec modò ſæpe vinctum, ſed & verberatum Ibericis funibus, duriſque compedibus peruſta latera cruraque habentem; quod etiam grauius eſt, magni alicuius delicti cauſa ſeruilibus affectum flagris: modò repenteque liberum, opulentum, ſuperbum, delicatum, præfectum claſſi aduerſus piratas. Carmen Horatianum quia ſit in omnium manibus, facilè prætermitto. Interea tamen ad hunc locum multa obſeruari facilè poſſunt: primùm, eos longè arrogantiores eſſe, qui nuper diuites euaſerunt, quàm qui in amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à maioribus, quod notat Ariſtot. ſecundo de arte dicendi. Deinde ſæpenumero fieri, vt diuitiæ mentem perſtringant, vt hominem inſolentem reddant, quamobrem noſter Flaccus, *Stultitiam patiuntur opes.* & Publij mimus: Fortuna quem nimiùm fouet, ſtultum facit, vt Cicero de amicitia dicit, nihil quicquam inſipiente fortunato intolerabilius; adeò verum eſt quod multorum eſt in ore, fortunam non ſolùm ipſam eſſe cæcam, ſed etiam eos quos amplexa ſit, cæcos efficere. Salluſt. Res ſecundæ animum etiam ſapientum fatigant. Virgil. 10. Aeneid.

Neſcia mens hominum fati, ſortiſque futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis.

Idem Ouid. 1. artis:

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis.

Adhæc nõ poſſe non indignari viros bonos & cordatos alioqui, cùm vident abiectos, viles, improbos in altum prouehi, opibus & honoribus augeri, potentiam conſequi, qua tamen indigni ſunt. Iuuenalis ſatyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.
Cum pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi

Criſpinus, Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile eſt Satyram non ſcribere. ſequitur,
Quid referam quanta ſiccum iecur ardeat irá, &c.

Sed in ſumma, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, captatum veniat: quod ſubinde debemus meminiſſe ne opprimamur incauti, nam fallacia ſunt & caduca quæcunque à fortuna pendent, opes, diuitiæ, honores, clientelæ, magiſtratus, potentiæ; affluunt ſubitò, repentè dilabuntur, nullo in loco ſtabili nixa radice conſiſtunt: ſed incerto flatu huc atque illuc acta quos extulerunt in ſublime, decurſu improuiſo deſtitutos miſerrimè immergunt. Seiani fatum atrociſſimum mihi occurrit, ſed quia iam alio loco adductum memini, facilè tranſilio. Venit in mentem quod Dion retulit de Narciſſo quodam liberto Claudij Cæſaris. Cùm expeditionem Britannicam legiones detrectarent, nec duci militiæ Plantio, laudato viro, parere vellent; Narciſſus ab Imperatore miſſus ſuggeſtūm conſcendit, verbaque facturus pro concione ad milites, prohibitus eſt omnium acclamationibus, vſurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia; quia in Saturnalibus ſerui herili cultu induti epulari conſueuerant. Hoc autem dicterium nonnumquam in eos torquebatur qui ſuæ conditionis immemores, inſoleſcebant. Non eſt igitur prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, ſed opus habet vt ſe propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præcipere videntur, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſummiſſiùs geramus: timenda eſt enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tantùm conſtans eſt in leuitate ſua, vt Naſo ait.

Aeriam.] editiſſimam, altiſſimam; vt Virgil. in 1. Ecloga:
Nec gemere aeria ceſſabit turtur ab vlmo.
& 3. —— *notaui*
Ipſe locum aeriæ quò congeſſere palumbes.

Aeriam propter.] i. prope aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hìc, propter hunc aſſiſte. M. Tull. in Piſonem: Hic vir clariſſimus qui propter te ſedet, L. Gellius, &c. Ouid. 8. Metamorph.
Propter humum volitat, ponitq; in ſepibus oua.
de perdice loquitur.

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

EMBLEMA CXXV.

DVM ſæuis ruerent in mutua vulnera telis,
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur ſpectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura ſua eſt.

Fons Emblematis. HOc petitum conſtat è Gabriæ apologis, ſic enim eſt tetraſtichon Senariis iambicis:

Λέων μάχην ἔστησε πρός ποτε κάπρῳ,
Γύπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπευον τὴν ἔριν,
Βρῶσιν τὸν ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα·
Φίλους δ' ὁρῶντες ἠστόχουν τῶν ἐλπίδων.

Quos ſic vtcumque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectabant lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Is tandem amicis tota ſpes prædæ excidit.

Principum Chriſtianorum rixis auctum eſt Turcicum imperium. Suſceptum tamen id videtur ſpeciatim in Principes Chriſtianos, qui cùm inter ſe non longè antè decertarent, Solimanus Turca quaſi ſpectatorem agens, ſuam non parum ditionem auxit, & in Germaniam irrupit, magna & ingenti totius Rei-

pub. Chriſtianæ calamitate & damno. Quod Geòrgius Sabinus hoc hexaſticho perſecutus eſt:

Mutua diſcordes faciebant prœlia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Niſus,
Vnguibus, & roſtro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt diſcordes prœlia reges,
Turcicus Europæ diripit hoſtis opes.

Ex quo facilè intelligimus, quãtum mali adferat inteſtinum diſſidium non modò ciuitatibus, ſed & imperiis tum labefactandis, tum etiam euertendis. Nihil enim ciuili bello periculoſius eſſe poteſt, nimirùm quod hoſti externo non paruas addat vires. Hîc ego non incommodè referam ex Iuſtini 8. hiſtoriam nobilem de Philippo Macedone, qui ſe vulturem præſtitit in diſſidio duorum Thraciæ regum. Sic enim Iuſtinus: Fortè euenit vt Philippum fratres duo reges Thraciæ, non contemplatione iuſtitiæ, ſed inuicem metuentes, ne alterius viribus accederet, diſceptationum ſuarum iudicem eligerent. Sed Philippus more ingenij ſui, ad iudicium veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, inſtructo exercitu, ſuperuenit, regno vtrumque non iudicis more, ſed fraude latronis ac ſcelere ſpoliauit. Incidi aliquando in eam, quam de iis belli temporibus Elegiam Chriſtianam ſcripſit Franc. Franchinus, homo Italus, eamq́ue adiicere non putaui alienum, neque ingratum ſtudioſis. Sic ergo: *Ciuili bello nihil exitioſius.*

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Tamq; animis, & tam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam ſanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet hoſtis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm ſemel vt pugnent hi duo Marte pari.
Sperat enim noſtris confractis viribus, omnem
Europam paruo poſſe labore premi.
Ne, Reges, ne tantæ animis diſcordibus iræ,
Ne gerite hoſtili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque ſuis.
Roma rogat, Paulusq; rogat, datq; arma, dat aurum
Paulus, & ad tantæ præmia laudis opem.

Tu Deus, ex alto qui proſpicis omnia cælo,
Quíque vides, maneat quanta ruina tuos,
Conſule militibus ſacris, & conſule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo ſunt hi lumina pacis:
Hi duo ſunt belli fulmina, magne pater.
Inſer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis:
E caſtris ambóſque iube diſcedere ab armis,
Cogе domum armipotens alter & alter eat:
Séque putet neuter victum, ſed iactet vterque
Victorem populis ſe rediiſſe ſuis.

dente timendus aper.] ſic Martial. lib. 13.

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum.

Et Ouid in Epiſt.

—— obliquo dente timendus aper.

Idem loco alio:

Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

Martialis:

Fulmineo ſpumantis apri ſum dente petita.

Conſtat apros cùm ira feruent, dentibus vrere, in iiſque aliquid igneum contineri, vt teſtatur Xenophon in Cynegetico.

prandia captat.] Captare prandia, eſt hîc, ni fallor, prædam expectare: quod explicat ſequenti diſticho, niſi tamẽ captare, altiorem quendam ſenſum habeat, vt apud Iurecõſultos; apud quos captare propriè dicitur qui dolis & illectamentis quibuſdam aucupatur lucrum. Sic hęreditatem captare dixit Vlpianus, pro eo quod dicimus, artificioſè niti ſtructiſque technis, vt eam præter defuncti voluntatem corradamus, l. 1. D. ſi quis aliquem teſt. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus eſt quo flagrant iniuſti quidam homines, ex morte alterius lucrum ſibi pollicentes, vitæque inſidias alij parantes, l. de fideicommiſſo, Cod. de tranſact. Martialis hoc verbum ita vſurpauit vt propriè ita lepidè:

Capto tuam, pudet heu, ſed capto Maxime, cœnam:
Tu captas alias: iam ſumus ergo pares.

Idem alio loco:

Dum me captares, mittebas munera nobis:
Poſtquam cepiſti, das mihi, Rufe, nihil.

Bonis auſpiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS res cœpta malis, bene cedere neſcit,
Felici quæ ſunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiendis. *Optima principia quid præſtent.*

Ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς
Καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐσθ' οὕτως ἔχειν.
Quicumque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certò ſperabis exitum.

οὐ γὰρ οἷόν τε, ait, Polybius, τοῦ τέλους τυγχάνειν, μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς εὐστοχήσαντα: Minimè enim fieri poteſt, vt finem ritè conſequatur, qui de principio non rectè primum coniecerit atque cogitarit. Tantam vim dicunt ineſſe bonis fauſtiſque negotiorum ſuſcipiendorum principiis, vt ea vix bene cadere poſſint quæ infelix initium ſortiuntur. Et ſanè omnia diligenter

aduertenda eſſe, graues nec pœnitendi auctores cenſuerunt. Rectè quidem & prouidè, modò abſit ſuperſtitioſa illa & inutilis obſeruatio, quæ humanos animos terrore neſcio quo afficit & torquet. Nam vt in re aliqua ſuſcipienda non parum conducit fauſtum felixque principium, quandoquidem vel Poëta teſte,

Facti dimidium qui bene cœpit habet.

Ita non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, ſi vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioſo principio negotium ordiaris: tum enim muſtelam, id eſt eſt, omen habere inauſpicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, necdum expiati purgatique animo obrepit ſiniſtra quædam cogitatio, quæ intimam conſcientiam verberet atque lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rem alioqui magnam auſpiceris. Rectè Aiax apud Homerũ, qui Deos inuocat ſeſe ad arma cõponens: neque enim putat ſibi felicius rei bene gerẽdæ auſpiciũ capere poſſe, quã ab inuocatione numinis. Cur poëticũ illud, vt verè Philoſophicũ celebratur, ἐκ διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principium Muſæ*? Cur Romani ſuorum conſiliorum & Senatus habendi ducebant initium à ſacro illo precationis carmine, cuius tam ſæpè mentio eſt apud ſcriptores: Sed & in delectu militum iidem, vt legionibus conſcribendis, operam dabant, vt qui primus vocaretur, auſpicatum nomen afferret. Neque verò ad vtramque confirmãdam partem (eorum nẽpè qui omnia & auſpicia vel neglexerint vel obſeruarint) multis verbis opus eſt. Exẽpla ſi quis euoluere velit, petat à Valerio Maxim. lib. 1. c. 4. Non ſolùm, ait Cic. 1. De diuinat. deorum voces Pythagorei obſeruarunt, etiam hominum quæ vocant omina. Quæ maiores noſtri quia valere cenſebant, idcircò omnibus rebus agẽdis, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET præfabantur: rebuſque diuinis, quæ publicè fierent, vt FAVERENT LINGVIS, imperabatur: inque feriis imperãdis, vt litibus & iurgiis ſe abſtinerent. Itemque in luſtranda colonia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exercitum, cenſor populum luſtraret, bonis nominibus qui hoſtias ducerent, eligebantur. Quod idem in delectu Conſules obſeruant, vt primus miles fiat bono nomine. Celebre eſt quod retulit Cedrenus, Græcus auctor, de Perſis, apud quos ſollemne fuit de nulla re graui & ſeria quicquam ſtatuere priùs, eamque auſpicari, quàm oratio & colloquium religioſè haberetur.

Muſtellam occurrere.

Aiax qualis apud Homer.

Sacrum carmen precationis.

muſtela tibi ſi occurrat.] Occurſum muſtelæ ominoſum fuiſſe tradunt auctores. Vnde nunc etiam apud quaſdam nationes infelix habetur omen, ſi cùm paratur venatio, aliquis muſtelam nominat: cuius etiam occurſus vulgò eſt inauſpicatus habitus. Eadem picta infortuniũ ſignificabat: animal enim putabatur infauſtũ eſſe, maliq́ue præſagij, iiſq́ue maximè, quorum domos habitet. Dicitur enim inſidiari domeſticis animalibus, pręſertimq́ue altilibus, eáſque ad internecionem vſque perſequi, ait Pier. lib. 13. idémque occurſum pleriſque religioſum haberi dicit. Adhæc in negotiis obeundis vel nomen ipſum, vt potè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege prouerb. Muſtelam habes. *Occurſus muſtelæ.*

Nihil reliqui.

Emblema cxxvii.

S CILICET *hoc deerat poſt tot mala, denique noſtris*
Locuſtæ vt raperent quicquid ineſſet agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, caſtráve Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium, farra omnia conſumpſerunt.
Spes & in anguſto eſt, ſtant niſi vota ſuper.

PAulum immorabor in illuſtranda huius emblematis epigrapha, antequã veniam ad explicationẽ carminis. Nihil reliqui itaque, prouerb. olet, ei ſimile quod vſurpauit Ariſtides, ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παραφθέγματος· οὐδὲν ἔτι ὤν, Nihil amplius. Sed hęc oratoris verba, vbi de Neſtore: τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, οὐδὲν ἔτι ὢν εἰς ταῦτα ὑπὸ γήρως: iuxta id quod dici ſolet, nihil amplius exſiſtere præ ſenio. Cui conuenit illud, Præter plorare nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius vſurparunt. Hæc ſatis: nunc ad carmen.

Hiſtoria de locuſtis. Deflet horribilem quandam calamitatem, qua fuit affecta Inſubrũ Longobardia circa annum, vt coniicere facilè eſt, 1541. Eleuata enim nube locuſtæ ex aëre dicuntur cecidiſſe, quę legumina, herbas, & grana fermè omnia depaſtę induxerunt famem, & quorundam deſperationem, quòd poſt tot tantaque infortunia nihil eſſet relictum. Habebant digiti longitudinẽ, turgida capita, vẽtres obeſos, & ſanie refertos. Itaq; extinctæ intolerabili fœtore aërem corruperunt, vt etiam corui, cornices, accipitres, aliæq; aues cadaueribus alioqui inhiãtes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Cõmentariis eorum qui noſtri temporis hiſtoriam congeſſerunt. Iidemque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilẽ fuiſſe eiuſmodi animalculorum multitudinem: nullas primò alas habuiſſe, ſed magnos dediſſe ſaltus: paulo pòſt quatuor adeptas, tantoque numero cõuolaſſe, vt duo milliaria in longum & latũ cubito tenus ita occuparent, vt ipſius quoque ſplendorẽ Solis à toto illo terrę ſpatio ſua denſitate excluderẽt: vnde colligere eſt facillimum, rebus humi naſcẽtibus damna innumerabilia inde ſubſecuta eſſe, quę ad radices vſque omnia depaſtę eſſẽt: Cùm verò ſuccreuiſſent alę, erãt digiti humani magnitudine, tumq; in fruges atrociùs graſſabãtur. Cęterùm hæ neque vi, neq; induſtria alia propulſari potuere. Hoc autẽ ei ſimile eſt, quod habetur Exod. 10. & apud Ioſeph. lib. Antiquitatũ 2. ca. 13. Locuſtarum etiam in Africa multitudinem prodigij ſimilẽ fuiſſe tradit Auguſt. in lib. De ciuitate Dei tertio, ca. vltimo, cùm iam populi Romani prouincia eſſet. Conſumptis enim fructibus & foliis lignorum, ingẽti nube in mare dicunt eſſe deiectam: qua mortua, ſecuta eſt aëris corruptio, quæ tantam aduexit peſtilentiam, vt in ſolo Maſiniſſæ regno octingenta hominum millia periiſſe referantur, & multo amplius in terris littoribus proximis. Hæc ille. De Locuſta ita ſcribit D. Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. cap. 24. Vſque ad locuſtam, ait,

quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto regionis cuiuſque occupauerit latitudinem, innoxio primùm fertur habitaculo, nec fructus inhoſpitali incurſione depaſcitur, niſi diuinæ ſignum præceptionis acceperit. Etenim ſicut in Exodo legimus, ea quoque cæleſtis vltionem offenſionis exequitur, piæ miniſtra vindictæ. Hanc quoque auis deuorat Seleucis. Sic enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data ad remedium malorũ, quæ locuſta cõſueuit inferre, cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt inſatiabili paſtu plagam ſuam poſſit extinguere: hæc Ambroſ. Hertmanus Schedel in Chronic. de damnis ab eodem animalium genere illatis ita commeminit: Lotharij Imperatoris tempore, ait à Carolo Magno tertij, locuſtæ innumerabiles ſex alas habentes & dentes duos lapide duriores in Gallia, veluti nix, terrã operuerunt: herbas, ſegetes & arbores, ac vniuerſa viriditatẽ habentia deuaſtarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad littora in terram eiectæ, ſecuta eſt magna putrefactio: & inde mortalitatem magnam, aërem inficientes, generalémque hominum interitum ſuſcitarunt. Idem auctor hac de re ſic alibi ſcriptũ reliquit: Tempore Caroli Burgũdionum Ducis, filij Philippi optimi, locuſtæ per Italiã vagatæ, Brixiæ agrum deuaſtarũt, cùm in Brixiano agro in maxima multitudine aduolarũt: quæ Brixianis & Mantuanis maximũ damnum intulerũt. Quibùs niſi Ludouici Mantuani Principis ſolicitudo obſtitiſſet, ſata quoqué in tota Lombardia corroſiſſent. Earum etiam meminere Imperatores in l.18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locuſtarum pernicie ſterilitatis vitium interceſſit, ſequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam conſuetudinem deberi conſtiterit, reddi tibi Prouinciæ Præſes iubebit. Locuſtam depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina ſurgunt
Vertice, cognatus dorſo dureſcit amictus.
Armauit natura cutem, dumique rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuêre rubores.

Ariſtotel. 3. Rhetoric. ex Steſichoro prouerb. vſurpauit, Cicadæ apud eos humi canent. οἷον εἴ τις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν: vt ſi quis dicat id quod Steſichorus in Locris extulit, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi canant. Voluit poëta vaſtationem rerum omnium, ruinámque extremam intel

ligere, adeò vt non ædificia modò, ſed ne arbores quidem ſtantes relinquantur, omniáque ſolo æquentur, vt cicadæ nihil habeant quo inſideant. Hoc inde ductum quod cicadæ arbuſtis maximè gaudeant. Exemplum eſt comminationis, quo ſignificatur cuncta arbuſta ſucciſum iri ſtirpitus ab hoſtibus, ita vt ſic truncatis ſtipitibus cicadæ neceſſariò cogantur humi cantillare. Apud Theocritum, puella depaſtrix alieni patrimonij χαλαμαία μάντις appellatur, id eſt locuſta, quæ meſſem intercipiat. Multa autem veteribus prodita remedia arcendis locuſtis, ſi vacat, lege apud Caſſium Dionyſ. De agricultura lib. 13. cap. 1.

Euro.] Eurus ventus eſt Orientalis calidus.

tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atyla. *Atylæ.*] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui poſt ſubactam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniam trāſiens multa vaſtauit: eius exercitus armatorū fuit 500000. cui dux Romanorum Ætius, & Theodoricus Hiſpanicorum Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt: vbi commiſſo prælio 180000. vtrimque cæſa ſunt Hunnis victis. Paucis verò interiectis annis, Ætij, deinde Valentiniani audita cæde rediit infeſtior, Aquileiáque deleta Romam properabat, ſed Leonis Pontificis Romani precibus deliuitus, dū nouis intentus eſſet nuptiis, vino nimio obrutus, effuſa è naribus ſangninis copia, eſt ſuffocatus.

Xerxes. *Xerxis erant.*] Xerxes rex Perſarum Darij filius, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia: de auxiliis trecenta: roſtratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta myriades, equitum octo. Claudian. 2. in Rufinum:

Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe vagos exercitus amnes,
Et telis vmbraſſe diem, cùm claßibus iret
Per ſcopulos, tectúmque pedes contemneret æquor.

Herodotus lib. 7. Lege Iuſtinum lib. 2. & Plutarc. initio libri, cui Parallela nomen fecit.

Farra omnia.] rei difficultas ſpondiacum fecit, priores editiones non, farra omnia, ſed, corda omnia, elegantiùs habebant. Corda autem non à voce, cor cordis, ſed à cordum cordi, quod eſt ſecundum fœnum poſt meſſionem primā germinans, vt ex Plinio liquet cap. 28. lib. 18.

Spes & in anguſto eſt.] Reſtat deſperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

ſtant niſi vota ſuper.] id eſt, nil niſi vota ſuperſunt, vt habet Ouid. lib. 1. Triſt. Elegia 2. Hîc enim notanda Tmeſis, & Anaſtrophe.

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEM CXXVIII.

MILVVS edax nimiæ quem nauſea torſerat eſcæ,
Hei mihi, mater, ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viſcera credas,
Qui rapto viuens ſola aliena vomis?

TEtraſtichon hoc paucis commutatis mutuatus eſt ex Gabriæ apologo, quod ſic habet: *Emblematis typus.*

Βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
Οἴμοι κέκληγ᾽, ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
Ἡ δ᾽ αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκν᾽, ἔφη,
Τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἐμεῖς † ἀλλοτρίων. † ἀλλότρια.
Puer die feſto bouis cùm viſcera
Voraſſet, Hei *mater, clamat, mea effluunt*

Inteſtina. at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hæc ſunt, ſola at aliena vomis.

In furaces & raptores. Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congeſſerunt, ægrè perdunt, ac ſi ſua eſſent. Proculdubiò non ab re dictum eſt à Chryſoſtomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde eſt Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi.* Hoc ſi veniret aliquando in mentem iis qui tam impenſè animo ſecum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerent, ne amittendi alea fortaſſe aliquando impotentiùs cruciarentur: aut ne iuſtam in ſe numinis iram prouocarent: aut ſaltem cogitarẽt, quàm hæc fluxa ſint, quámque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum cauſſa tot tantíſque curis diſtringuntur. Celebratum eſt iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquũ, aut iniqui hæredem. quod dictũ eſſe ſuſpicor in eos tantùm qui quicquid omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Qui verò fieri poteſt, vt opum facultatúmque tam expedita facilíſque, & pænè momentanea, vt ita loquar, adeptio, conquiſitio, poſſeſſio, iuſta eſſe & legitima cenſeri debeat? Iuuenalis optimè:

—— diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri: ſed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor eſt vmquam properantis auari.

His itaque violentis & iniquis harpyiis, id eſt furacibus hominibus, ſi quid aduerſa fortuna detrahat, aut alius quidam caſus eripiat (quod nonnunquam ſolet accidere) iacturam hãc non tam moleſtè ferre debent, quàm certè boni quique & honeſti viri in lucro eſſe deputarent, benéque cum mortalium rebus actum eſſe non tam grauatè dicerent, ſi quę iniuſtè poſſederunt iniqui illi captatores, ad veros tãdem poſſeſſores redirent. Eo de genere furum ſunt plerique forenſes rabulæ, atque importuni ſycophantæ, & maximè ærario publico nonnumquam præfecti, qui æquiſſima numinis vltione, aduerſa reflante fortuna, plerumque ſumptus faciunt, quos numquam putaſſent: & ſæpenumerò citiùs quam vellent, euomunt quod conquoquere non potuerunt. Id etiam vulgò tritum:

De malè quæſitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vſurpauit hoc Adagium Plautinum tranſtulítque in Antonij rapacitatẽ & ingluuiem, his verbis: At quàm inſolenter ſtatim heluo inuaſit in eius viri (Pom

peium intelligit)fortunas,cuiuſ virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus,iuſtitia charior?In eius igitur copias cùm ſe ſubitò ingurgitaſſet, exultabat gaudio , perſona de mimo modò egens, repentè diues:ſed vt apud Poëtam neſcio quem,Malè parta malè dilabuntur,incredibile ac ſimile portenti eſt,quonam modo ille tam multa,quàm paucis nõ dico menſibus,ſed diebus effuderit.Fortaſſe & huc referri poteſt illud Democriti,πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Heſiodus , mala lucra damnis eſſe ſimillima cecinit:

—Κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτῃσι.

Contrà laudat,χρήματα οὐχ' ἁρπακτὰ,quæque ſunt θεόσδοτα. Sed præſtat audire Euripidem:

Ἄδικον δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
Χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ' ἄδικα
Οἴκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id eſt,

Ne compares iniuſtè vllas opes,quas velis tibi eſſe diuturnas: quicquid enim iniquè domi cumularis , ſaluum eſſe minimè poteſt. Adhæc non prætermittam(quod attinet ad carminis enarrationem) Miluum in Hieroglyphicis locupletem deſignare & rapacem.quod in Phædone ſignificat Socrates , cùm eos homines qui auaritiæ ſtuduiſſent , & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac ſemper prompti fuiſſent , in miluos & lupos conuerti ait. Sed & in ſacris Miluus pro prædone ac graſſatore accipitur. Pier lib.17.Hieroglyph.

quem nauſea torſerat.]qui præ ingluuie vomebat.

viſcera ab ore fluunt.] Viſcera ſunt diuitiæ : vnde Penelope Ouidiana: *Viſcera. diuitiæ.*

Viſcera noſtra tuæ diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud noſtrates, Eum qui ſuum perdit, ſenſum perdere: vel Qui cenſum perdit,perinde videri,ac ſenſum profundere.Sunt enim χρήματα ἡ ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt eſt in quodam Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio: non pecuniam modò,verùm etiam hominis propinqui ſanguinem vitámque eripere conatur.

Semper præſto eſſe infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

LVDEBANT *parili tres olim ætate puellæ*
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato malè ceſſerat alea talo,
Ridebat ſortis cæca puella ſuæ:
Cum ſubito icta caput labente eſt mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
» *Rebus in aduerſis mala ſors non fallitur: aſt in*
» *Fauſtis, nec precibus, nec locus eſt manui.*

APologum hunc in primo Epigrammatum Græcorum reperi, de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænam prior fato conceſſura eſſet: quæ verò ſortem iactam viderat ſibi mortem portendere, riſu neglexit, cùm ſtatim tegula in caput lapſa riſui finem dedit. quod ſignificat Adagium, Mala
Mala veniunt etiam nõ vocata. vel inuocata veniunt: illúdque apud Græcos vulgatum, διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ μὴ διζημένοισι: hoc eſt, Mala vel etiam non quærentibus òbtingunt, bona vix acce-

accedunt etiam quærentibus. Idem reſpondit Diogenes rogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: Miſeram & infortunatam hominum conditionem eſſe dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant, cadant autem infortunia, non tantùm non quæſita, ſed præter omnem expectationem. Plautus Moſtellaria.

—vnum hoc ſcito, nimio celerius
Venire quod moleſtum eſt, quam id quod cupidè petas.

Græcum Epigramma eiuſmodi eſt, in titulo εἰς δυσπραγίαν·

Αἱ τρίσσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον *Character*
Κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην. *emblematis.*
Καὶ τρὶς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον· ἦλθε δὲ πασέων,
Ἐς μίαν, ἡ δ' ἐγέλα κλῆρον ὀφειλόμενον.
Ἐκ τέγεος δ' ἄρ' ἄελπτον ἀπωλίσθησε πεσημα·
Δύσμορος, εἰς ἀΐδην δ' ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
Ἀψευδὴς ὁ κλῆρος ὅτῳ κακὸν, ἐς δὲ τὸ λῷον
Οὔτ' εὐχαὶ θνητοῖς εὔστοχοι, οὔτι χέρες.

Cæterùm Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, *Aleæ ludo vita hominis comparata.* πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφον τινὰ τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον. οὐ γὰρ ἔστιν ἄνωθεν βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον, Aleæ ludo ſimilis eſt vita, & quicquid euenit, veluti quandam teſſeram deponere oportet. Non enim denuò iacere licet, neque teſſeram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis:

Sic in vita eſt hominum, quaſi cùm ludas teſſeris:
Si illud quod eſt maximè opus, iactu non cadit,
Illud quod cecidit ſorte, id arte vt corrigas.

Huc fortè non incommodè transferes illud Demoſten. σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν, ἀπροσδόκητον παθεῖν. *Modeſtia decet vel maximè fortunatos.* id eſt, proborum hominum officium eſt; cùm fortuna vtuntur maximè proſpera, tum ſummum habere modeſtiæ ſtudium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilantia præcaueri, neque vllum malum eſt, quin oſcitantibus euenire poſſit.

ad Stygias aquas.] id eſt, ad mortem. Styx inferorum fluuius, *Styx.* per quem veteres putabant animas tranſire poſt mortem. Lactant. lib. 1. cap. 11. Hanc phraſim mutuatus eſt ex Martiale: Nã in primo ſic 79. epigr.

Decreuit Stygios Feſtus adire lacus.

Idem 102,

Nec prius ad Stygias famulus deſcenderat vmbras. & dein.
Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias æquum fuerat patrem iſſe ſub vmbras.

Libro etiam 4.73.

Et iam per Stygias eſſet iturus aquas.

Denique vndecimo lib. 85.

Qui nondum Stygias deſcendere quærit ad vndas.

cæca ſortis,] ignara exitij futuri.

tecto.] tegula.

Rebus in aduerſis mala.] Prudens quiſque omnia quæ ſibi ſperanda ſunt, non in meliora, ſed in peiora conſtituat: vt ſi quid præter ſpem accidat, id tamquam lucrum reputet, vt monet Comicus Ouidius 4. De Ponto:

Tu quoque fac timeas: & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe puta.

Remedia in arduo, mala in prono eſſe.

Emblema cxxx.

ÆTHERIIS *poſtquàm deiecit ſedibus Aten*
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!

Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactumq́; nihil caſibus eſſe ſinit.
Ergo Litæ,*proles Iouis,hanc comitantur euntem,*
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia ſegnipedes,luſcæ,laſſæq́; ſenecta,
Nil niſi pòſt longo tempore reſtituunt.

GEneralis ea theſis, præfixa Emblemati, ad quaſcumque humanas calamitates & incōmoda poteſt accommodari: eáque niſi fallor, parœmia eſt medicis familiaris. Eam conferre placet cum aurea illa Nazarij ſententia, ex Panegyrico quem Cæſari Conſtantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm commodandi ſemper eſt via: vulnerare integrum, quàm ſauciato mederi: diſſipare rapta, quàm diuulſa componere. *Titulus Emblematis vnde ductus.*

Aetheriis] Homerus Iliad. 1. Aten Deā fingit mortales variis implicantem anguſtiis & perturbationibus, eorûmque mentes ſeducentē, variíſque opinionum monſtris afficientē: ad quæ mala ſarcienda placandáque Litæ Iouis filiæ opponūtur, quæ tamen non ſtatim poſſunt inſtaurare atque componere, quòd ab ea motum atque diſſectum fuit: ſed id longo tēporis interuallo fieri ait, vt poté quæ ſint luſcæ, tardis pedibus, & ſenio confectæ. Verſus Homericos huc adiiciemus: *Ate Homerica.* *Litæ.*

Καὶ γάρ τε λιταὶ εἰσὶ διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Χωλαί τε ῥυσαί τε, παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ.
Αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
Ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
Πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
Βλάπτουσ' ἀνθρώπους, αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
Ὃς μὲν τ' αἰδέσεται κούρας διὸς ἆσσον ἰούσας,
Τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐχομένοιο.
Ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
Λίσσονται δ' ἄρα ταί γε Δία κρονίωνα κιοῦσαι,
Τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc eſt,
Namque Litæ ſoboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugoſæ, obliquóque oculo, medeantur vt illi,
Aten ſectentur. celeri peruertitur omnes
Illa gradu, & paſsim damnum mortalibus affert.
Hæc verò actutum ſarturæ damna ſequuntur,
Conciliántque ſuis cultoribus optima ſemper.

At ſi quis reiicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt illicet Ate
Huic adſit, pænáſque ſuo det denique damno.

Res aduerſas ſtatim accedere, tardè recedere.

Eiuſdem Ates etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert, quòd eſſet deceptus à Iunone: Illam enim ea cauſſa capillis arreptam in terras præcipitem dedit, indixítque ne vnquam rediret in cælitum contubernium. Hoc quidem ſignificatur, aduerſa quæque ſtatim & ex improuiſo impetere, tardè autem recedere: illud enim eſt quod Gallorum vulgus ait, Mala & ægritudines in equis accedere, ſed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa eſt velociſſima, quæ propter motum celerem, infortuniorum aleam maximè ſubitam & improuiſam ſignificat. Hanc Chriſtianæ pietatis auctores φωσφόρον, i. Luciferum è cælo deturbatum interpretantur, vt maximè Iuſtinus Philoſophus ac martyr, Euſebius Pamphil. Suidas, & Budæus noſter ex Beſſarione Cardinale lib. 3 in calumniatorem Platonis. Stobæus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc diſtichon retulit, vbi emergentem è diis noxam facit:

Lucifer è cælo deturbatus.

Ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν Ζεὺς
Πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. id eſt,
Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipſe
Miſerit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & luſcæ cur.

Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis qui precantur, quòd genua flectant: quas rugis obſitas eſſe Poëtæ volunt ad deſignandam imbecillitatem. Has aiunt eſſe ſtrabis luminibus, quòd conniuere videantur in quibuſdã, ſed poſtremò neceſſitate ad ſupplicationes deflecti. Phornutus claudas eſſe tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos ſupplicandos, quos antè affecerint iniuria: rugoſas verò & ſtrabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueantur quos offenderunt, & à quibus veniam deprecentur: Iouis porrò filias, quòd venerabiles ſint. hæc ille. Itaque id transfertur ad latam cuipiam iniuriam, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardiſſimè ſeneſcit, & ferè vt niſi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omninò malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, ſoceri ſui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora ſunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augeſcunt, citò extinguuntur: ſic ingenia ſtudiáque faciliùs oppreſſeris, quàm reuocaueris. Sic Seneca Epiſtola 92. Eli-

Locus Cornelij Taciti.

git aliquid noui caſus, per quod velut oblitis vires ſuas ingerat. Quicquid longa ſeries multis laboribus, multa Dei indulgentia fluxit, id vnus dies ſpargit ac diſſipat. Eſſet aliquod imbecillitatis noſtræ ſolatium rerúmque noſtrarum, ſi tanto tẽpore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: feſtinatur in damnum: nihil publicè, nihil priuatim ſtabile eſt: tumultuantibus cauſſis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharum legati ſententia ex Curtio lib. 7. Quid tu? ignoras arbores magnas diu creſcere, vna hora extirpari? Ponticus Heraclides diſputatione De allegoriis Homericis, eodem penè modo intelligit: quo loco eos arguit imperitiæ, qui Homerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè deformi & mutilo corpore finxerit. His Poëta imaginem expreſſit eorum qui ſupplices ſunt. qui enim peccarunt, ex conſcientiæ verbere tardiores eſſe ſolent: eóſque verentur aggredi quos læſerunt, & à quibus veniam impetrare poſtulant: pudoris enim ſui ſunt ipſi continuò memores. Nec verò præſenti animo eſſe poſſunt, aut conſtanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque ſupplicum animus nullum præ ſe lætum ruborem admittit, vt qui pallidi ſint, demiſſo vultu, miſericordiam elicere conantur. Ea ergo cauſſa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Contrà valida eſt & pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehemens ſtultitia hominum non modò ceruicibus, ſed & animis impendeat. Nam toto impetu & ſine aliqua ratione fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde ſe geſſit, vt qui pictor eſſet humanorum affectuum, quos affectus Deorum nominibus allegoricôs effingere ſolet. Lege Lucian. in Imaginibus, & Tragopodagra.

Pontici Heraclidis allegoria de Ata & Litis.

Aten.] Ate eſt noxa, παρὰ τοῦ ἀάσομαι, lædo.

heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. De verb. ſignific. Noxam dixêre antiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detrimentum, noxa eſt. vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, id eſt à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoque qui contra legem Aquiliam alicui damnum dedit, noxa eſt. At noxia ſolummodo de maleficio ipſo dicitur, nec tam generali ſignificatione accipitur, ſicuti noxa. Cicero lib. 3 de Legibus, Noxiæ pœna par eſto, vt in ſuo vitio quiſque plectatur, vis capite, auaritia mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius: Quinetiam infelix virtus, & noxia felix.

Plautus in Bacchid. Sat ſit, ſuſpectus ſum, cùm careo noxia. Quo ſenſu & in Moſtellaria & in Pſeudolo vſus eſt: Terent. quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam, ſed & in Funucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos aſcripſiſſe quiſquam dixerit, cùm ratio carminis non conſentiret. Quæ adducere volui vt palàm fieret quàm iniquo iure Iuſtinianum in Elegantiis ſuis inſectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT *platani ramis ſua pignora paſſer,*
Et bene, ni ſæuo viſa dracone forent.
Glutiit hic pullos omnes, miſerámque parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc niſi mentitur Calchas, monimenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

PIndar. Olymp. ε. αἰδ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπά-
νατε μάρναται, πρὸς
ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον. id eſt,

Circa virtutes labor ſumptúſque perpetuò implicantur, vt opus difficultate obtectum aſſequare. Sed propiùs apud Plutarch. Bacchilides: πιςὸν γὰρ κῦδος ἔχει ἀρετά.

Crediderat platani.] Cùm in Aulide Bœotiæ portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantium claſſis aduerſo vento detineretur, Calchas augur peritiſſimus cum cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratam placaret, & ex ſerpentis vel draconis augurio (qui in arborem ſubrepens nouem paſſeris pullos vnà cum matre deglutierat) decimo tandem anno Ilium captum iri prædixit. Nam pro paſſeribus annos, pro angue tempus intellexit, vt explicat Pierius Hieroglyph. libro 20. Narratio eſt apud Homerum Iliad. β. & Cic. 2. De diuinat. quam eandem reperi in vita Homeri, quæ Plutarchi nomine à quibuſdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facile mihi eſſet adiicere Ciceronianos verſus, quos citat ipſe eodem De diuinatione: ſed liber eſt in omnium manibus. Locus Homeri ſic habet: *Hiſtoria ex Homero de vaticinio Calchantis.*

Τίπτ' ἄνεω ἐγένεσθε καρηκομόωντες ἀχαιοί;
Ἡμῖν μὲν τόδ' ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα ζεύς, &c.

quē eundē ſatis feliciter Ouidius eſt æmulatus Transfor. 12.

—— veri prouidus augur
Theſtorides, Vincemus, ait, gaudete Pelaſgi,
Troia cadet: ſed erit noſtri mora longa laboris,
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Hoc autem innuit, quòd præclarum ſit idem eſſe & arduum; & rebus maximis difficultatem quandam à natura eſſe propoſitam, ait idem T. Tull. Tuſcul. 3. Etenim nulla poteſt eſſe diuturna gloria, quam labor ſtrenuus & indefeſſus primùm non anteceſſerit. Quis enim magna coronari contendat Olympia, dulcis ſine puluere palmæ? Vulgo tritum id, τὰ καλὰ τὰ δύσκολα. Præclarè Xenophon ἀπομνημ. 2. αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες· λέγει δὲ τοῦ καὶ ἡσίοδος. *Nullam gloriam ſine labore parari.*

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
Ῥηιδίως· λείη μὲν ὁδὸς μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα. *Virtus difficulter paratur.*

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα

τ' ἀγαθὰ θεοί. id eſt, Curæ quidem laborioſæ efficiunt, vt ad pulchra & honeſta facinora perueniatur, ſicuti virorum optimorum habet adagium. Ait enim Heſiodus:

Amp ecti vitium cumulatim & ſumere promptum eſt:
Namque iter id facile eſt, nec eo vicinius vllum.
Dij quoque ſudorem virtuti præpoſuerunt,
Ad quam longa via eſt atque ardua, & aſpera multum
Offertur: tamen eſt vbi ad alta cacumina ventum,
Fit facilis, primò fuerat quæ tam ardua virtus.

Teſtatur autem Epicharmus, A diis omnia nobis vendi laboribus. Memoriæ ſuccurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ. ἐστι τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις· νῦν δέ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ᾧ μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας. quorum verborum hæc eſt ſententia: Fama eſt virtutis domicilium eſſe in quibuſdam rupibus, ad quas difficilis admodum ſit aſcenſus, eamque celerem incolere locum caſtum. Ea verò non conſpicitur quibuſcumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quiſquam perueniet, tamquam ad fortitudinis propugnaculum, niſi primùm ſudore ac labore animum afficiente ſuam induſtriam probarit. Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themiſtocles ſibi comparaſſent, niſi laborioſis & moleſtis expeditionum anguſtiis arduum virtutis iter ſibi conficiendum propoſuiſſent? οὐ γὰρ εὐτυχία τὰ ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως, ait in Craſſo Plutarch. id eſt: Non tam fortunæ proſper euentus Romanorum potentiam auxit, quàm egregia virtus, ac ſumma in laboribus aſperiſque in rebus tolerantia, aduerſis caſibus ſuccumbere neſcia. Illud etiam mihi ſuccurrit Pindari ex Olymp. ſexto: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι· πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι πονάθῃ, id eſt, Virtus periculorum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, ſi quid honeſti, laborioſè peractum eſt. Quid, vt hoc poſtremò, laudis Cæſar eſſet conſecutus, ſi facile illi fuiſſet Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum ſibi famæ cumulaſſet, ſi dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & ſudorem, ac non magna ſuorum cæde feciſſet? Rectè Naſo Triſtium 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et Popertius 4. Elegiarum:

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco incerti cuiuſdam Poëtæ, apud quem tamen non eſt eadem concluſio, cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum ſerpens deieciſſet & exturbaſſet, in eoque tandem igni ardenti combuſtus eſſet.

Crediderat.] commiſerat, nidificauerat.

ſua pignora.] pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ nido.

Saxeus.] Fatalis ſerpens eſt: necnon perpetuæ belli Troiani memoriæ per metamorphoſim ſerpentis in perpetuæ duritiei ſaxum, ſonat etiam ſaxeus, durum, crudelem, inexorabilem, quique nulla flecti prece poſſit. Huc pertinet quod alio loco memini retuliſſe me de illo angui qui Tarquinij Superbi animum ſtupefecit, attonitumque reddidit, cùm à colũnâ lignea repẽte lapſus omnes in fugam vertiſſet, rei miraculo conſternatos: nimirum portendebat ille ſerpens nouum & inexſpectatum principem, eundemque ætate florentem Iunium Brutum, de lignea columna, hoc eſt, ſtupore, quem diu ſimulauerat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum. *Serpens ſaxeus.*

Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

NEPTVNI tubicen (cuius pars vltima cetum
Aequoreum facies indicat eſſe deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inſerto mordicus ore tenet.
Fama viros animo inſignes, præclaraq́; geſta
Proſequitur; toto mandat & orbe legi.

Typus Emblematis. ID petitum apparet è Macrobio Saturnal. 1. cap. 8. Illud non omiſerim, ait, Tritonas cum buccinis faſtigio Saturni ædis ſuperpoſitos, quoniam ab eius commemoratione ad noſtram ætatem hiſtoria elata & quaſi vocalis eſt: antè verò muta & obſcura, & incognita: quod teſtantur caudæ Tritonum humi merſæ & abſconditæ. *Triton, Deus marinus.* Triton marinus Deus, Neptuniq́ue filius, & tubicen, hoc ſchemate ſerpentis circulo continetur: quod refertur quidem ad perpetuam & numquam intermorituram doctorum virorum memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota eſt, vt quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in ſe reuolutus, æternitatem deſignat, vt do-

cet Orus Niliacus in ipſo Hieroglyph. principio. Hoc ſignificat hiſtoriam rerum geſtarum ab Saturni commemoratione ad noſtra vſque tempora, quæ aliàs obliterata eſſet, notam & quaſi vocalem extitiſſe. Nam quæ ante Saturnum geſta ſunt, obſcura & incognita in tenebris delituiſſe: quod oſtendunt Tritonum caudæ ad humum inclinatæ, quæq́ue oculos effugiunt. Id Alciatus ipſe Annotationibus in Tacitum ſic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ianuis imagunculas Tritonum ſtatuebant, non aliam ob cauſſam, quàm vt ab eo cœpiſſe hiſtoriam, æternitatéque illis debere Deos oſtenderent, quorum præconio fuiſſent celebrati. Tibullus ſignificat his herbis:

Quem referens Muſæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid. 3. Triſtium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniq; bonis.
En ego, cùm patria caream, vobiſque domóque,
Raptáque ſint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc ſæuo vitam mihi finiat enſe,
Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.

Quò ſpectat Eudamidæ illud, qui rogatus cur Lacedæmonij ad bellum profecturi Muſis ſacrificarent, cùm nullum cum Marte haberent commercium: Vt inquit, poſt præclarè facta, memoria apud poſteros maneat. Et quidem docti, non ſolùm viui ac præſentes ſtudioſos diſcendi erudiunt atque docent, ſed hoc idem etiam poſt mortem literarum monimentis aſſequuntur, Cic. 1. Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. eo quem proximè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5.

Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarẽt.

cetum.] inferiore ſui corporis parte piſcem refert, ſuperiore deum. Plutarch. de Iſide commentario ait Amphitritem minoreſque Deos marinos, Tritonas dici. Eos deſcripſit vberrimè 4. Argonautic. Apollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pauſanias: ſunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habeam neceſſe: Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezentij:

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus hiſpida nanti
Frons hominem præfert, in Priſtin deſinit aluus.
Spumea ſemifero ſub pectore murmurat vnda.

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanenſis.

Emblema CXXXIII.

Pro tumulo pone Italiam, pone arma Duceſque,
Et mare, quod geminos mugit aduſque ſinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere fruſtrà,
Et mercede emptas in fera bella manus:
* al. & *Anguiger * eſt ſummo ſiſtens in culmine, dicat:*
Quis paruus magnam me ſuper impoſuit?

Galeacius.

EPitaphium eſt Ioannis Galeacij quem celebrat eo maximè nomine, quòd fortiſſimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus reſtiterit, & Remp. ſuam legum auctoritate compoſuerit. Huius hiſtoriam repete ex Sabellico Ennead. 9. lib. 9. ſed maximè Paulum Iouium conſule de Ducibus Mediolanen. Videtur autem Alciatus id confinxiſſe ad Græcorũ quorundam Epigrãmatum imitationem, vt eſt Germanici quoddam lib. 3. quo Themiſtocles rerum à ſe geſtarum commemoratione indicat, quo pacto à Græcis ſepeliri velit: alioqui nul-

Vnde petitũ Emblema.

ſum ſatis magnum & dignum ſepulchrũ ſuis virtutibus erigi poſſe: quò ſpectat & Parmenionis in Alexãdrum, cui pro magnitudine rerum non poſſe ſcribi dignum epitaphium, ſed Europam & Aſiam, quas ſubiugauit, eius eſſe ſepulchrũ tradit. Simile eſt quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quiſpiam: in quo Hector non vult cõparari ſepulchro aut tumulo, quippè qui vniuerſæ Græciæ reſtiterit, & cuius ampliſſimum ſepulchrum ſint Ilias, Homerus ipſe, Græcia, & Achiui fugientes. Eodem modo vt dignum Galeacio tumulus ad perpetuam nominis commendationem extruatur, ait Alciatus, deſcribendam eſſe Italiam vniuerſam, Duces ipſos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes: poſtremò conſtituatur Anguifer, qui ſymbolum habeat ſcriptum, ΤΙ' ΜΕ' ΜΙΚΡΟΙ`Σ ΤΟ'Ν ΜΕ'ΓΑΝ Ε'ΝΤΙ'ΘΕΤΕ: Sed huc apponam Germanici in Themiſtoclem epicedium, quod imitatus eſt, & fermè integrũ (vocabulis aliquot duntaxat immutatis) mutuatus eſt Alciatus, vt videre eſt:

Ἀντὶ τάφου λιτοῖο θὲς Ἑλλάδα, θὲς δ' ἐπὶ ταῦτα *Character Emblem.*
 Δούρατα, βαρβαρικᾶς σύμβολα ναυφθορίας.
Καὶ τύμβῳ κρηπῖδα περίγραφε Περσικὸν Ἄρη,
 Καὶ Ξέρξην. τούτοις θάπτε Θεμιστοκλέα.
Στάλα δ' ἁ Σαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
 Τὰ μά, τί με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε;

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem ſiue ſerpentẽ ſtemma eſſe Ducis Mediolanenſis: quod hoc loco nimis anxiè repetere, non video quàm ſit neceſſe. Hoc mihi reuocat in memoriam ſpecies vndecim honorum qui ab Ariſtotele ſtatuuntur Rhetoricorum primo, nempè ſacrificia, monumenta vel carmine, vel oratione ſoluta, præmia certa, luci, ſuperiores in ſedendo loci, ſepulchra, imagines, publicæ epulæ, & quibus vtuntur Barbari, habitus adorantiũ, & conſpectus euitationes, munera quæ apud quaſque gentes in precio ſunt. De quibus ſigillatim aliquid dicere nihil hîc neceſſe habeo. De ſepulchris & monumentis agimus, quæ inter honores non paruos poni ſolẽne iam olim fuit, exemplorum varietate obruor: vnum huc conferam vetus quidem & memorabile. Menandro Bactrorum regi homini mitiſſimo, in expeditione quadam vita functo, cunctæ regni ciuitates, cunctique populi inferias de more communique conſenſu ſoluerunt. Sed de reliquiis cùm

diu certatum eſſet, quibus in primis commendarentur, vix tandem inter omnes conuenit, vt æquè partitæ ſingulis diſtribuerentur rata pro parte, nempe quòd illius viri monumentum apud omnes pariter cum veneratione exiſteret: teſtis eſt Plutarch. commentario quo ciuilem hominem inſtituit.

Pone arma.] pro deſcribe, aut diſpone, non placet Fornerio noſtro, vt quòd à mera lingua Romana deflectat, quamquam Cicero initio quinto Antonianæ dixerit: Pacem vult Antonius, arma ponat. hîc enim, pro deponat, vſurpari liquet.

Et mare, quod geminos mugit.] Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

mugit.] A tauris tranſlatio.

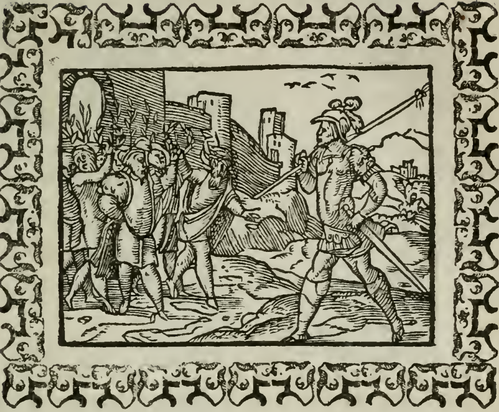
emptas manus.] exercitum mercede conductum.

paruis magnam.] Antitheton. Apud Caietam in ſepulchro marmoreo æneaque vrna, hæc inſcripta reperiuntur Scipioni Africano:

Deuicto Annibale, capta Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes.
Cui non Europa, non obſtitit Africa quondam,
(Reſpice res hominum) quàm breuis vrna premit!

Optimus ciuis.

EMBLEMA CXXXIIII.

DVM iuſtis patriam Thraſybulus vindicat armis,
Dumque ſimultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni inſtar muneris, illi
Palladiæ ſertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thraſybule, geras hunc ſolus honorem:
In magna nemo eſt æmulus vrbe tibi.

OPtimi ciuis eſt Rempub. ſuam non modò legum metu coërcere, ſed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occaſionem adimere. Præſto eſt exemplum Thraſybuli. Athenienſibus enim longiſſima obſidione preſſis à Spartanis, poſt longam famem, & aſſiduam peſtilentiam, pacem poſtularunt, quam tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Athenienſis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed tẽporis ſucceſſu horũ tanta tyrãnis & ſęuitia fuit, vt boni quique ciuitatisprincipes & opulenti, beneq́ue nummati homines exularunt: inter quos

Hiſtoria Thraſybuli qui tyrannos expulit.

Traſibulus vnus ex præſtantiſſimis, cum aliis in exilium abire eſt coactus. Itaque ille ſuo conſilio, & ſociorum ope, tyrannos omnes induſtria ſingulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt inter Athenienſes ciues pax ſtabilior eſſet, interpoſita fide publica, Thraſybulus legem

Lex ἀμνηστίας. ſanxit De abolendis præteritis iniuriis, quam *ἀμνηστίαν* nuncupauit: quocirca coronam ciuicam magno totius ciuitatis applauſu meruit. Hæc lex conformis eſt oraculo Euangelico de iniuriis remittendis & obliuione delendis. Huc Prouerbium. Ne malorum memineris. De Thraſybulo Aemilius Probus in eius vita, Iuſtinus in Trogum libro quinto & Valerius libro quarto capite primo. Marullus in eam fermè ſententiam ſcripſit Epigramma certè venuſtum:

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hoſtem
In patriam ſceleris conſcius ipſe ſui:
State viri, Traſybulus ait, victoria veſtra eſt:
Nec mihi, ſed vobis vicimus, & patriæ.
Dixit, per medioſque ruens enſeſque viróſque,
Parcendum paſſim ciuibus, ingeminat.

Palladiæ ſertum.]id eſt, ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciui qui ciuem in bello ſeruauerat: fiebatque ex oliuæ fronde, aut querna, interdum ilice. Gell. lib. 5. ca. 6. & Plin. lib. 16. cap. 4.

Strenuo-

Strenuorum immortale nomen.

Emblema CXXXV.

Aeacidae tumulum Rhœteo in littore cernis,
Quem plerumque pedes viſitat alba Thetis.
Obtegitur ſemper viridi lapis hic amarantho,
Quòd numquam herois ſit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quàm ſibi Mæonides.

Achillis ſepulchrum fuiſſe in Sigæo Troiæ promõtorio, ſcriptores tradunt. Id ſepulchrum amarãtho viridi ſemper ornatum, famam herouin perpetuò vireſcentem, & apud poſteros numquam intermorituram arguit. Rectè Sophocles in Philocteta περὶ εὐσεβείας, quod idẽ περὶ ἀνδρείας intelligere par eſt. ἡ εὐσέβεια, inquit, μηδὲ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται & Pindar. Iſthm. 5. non obliterari prolixum laborem virorum ait, οὔτοι τετύφλωται μακρὸς μόχθος ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrammatum ſimile reperio in Laërtæ tumulum: quod aſcribere placuit, quia eodem fermè ſpectat: *Fama numquam inter moritura.*

Ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, οὐδὲ σιδήρου
Φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δαπάνῃ.
Ὣς καὶ Λαέρταο τὸ δ' ἠρίον· ὃ σχεδὸν ἀκτᾶς
Βαιὸν ἄπο, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
Οὔνομα μὴν ἥρωος ἀεὶ νέον· οὐ γὰρ ἀοιδὰς
Ἀμβλύνειν αἰὼν (κἢν ἐθέλῃ) δύναται. id eſt,

Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,
Omnia ſed mollit tempore longa dies.
Laertæ ſic buſta terit quoque littora propter
Aethere de ſummo defluus imber aquis.
Immortale ſed, heu, nomen delere vetuſtas
Herois, Muſa vindice, nulla poteſt:

Apponam & illud argumenti eiuſdem:

Τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
Δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
Αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
Κυδαίνοιτο πάϊς τῆς ἁλίας Θέτιδος. id eſt,

Hic poſitus Graiis tumulus pugnacis Achillis,
Dardanidæ cuius membra ſepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus
Laudetur Thetidis contumulatus humo.

Amarãthus tumulis appoſitus. Cæterùm Philoſtratus ad tumulos exornandos ſcribit amaranthum vſurpatum fuiſſe, orto à Theſſalis initio, qui Achillis ſepulchrum eiuſmodi coronis redimirent. Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod in Attic. retulit Pauſanias de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud ſe poſt Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum foliis minorem, inſcriptum iiſdem, quibus Hyacinthum, literis. *Typus Embl.*

Rhœteum. *Rhœteo.*] Rhœteum oppidum & promontorium Troiadis, Aiacis ſepulchro à Poëtis celebratum, ſicut & Sigæum ſepulchro Achillis. Videtur idcircò Alciatus abuſus vocabulo, eſtque *μνημονικὸν ἁμάρτημα.*

Thetis. *alba Thetis.*] Dea maris, quæ quia ſemper in aquis habitet, pedes albiſſimos dicitur habere à Poëtis.

Amarãthus. *Amarantho.*] Amaranthus ab ἀ priuante, & μαραίνομαι, tabeſio; quod numquam ſiccetur neque marceſcat. Plin. lib. 21. cap. 8.

Graiûm murus.] id eſt, Græcorum munimentum & robur: elegans Metaphora, vt apud Maronem, duo fulmina belli Sci-

piadas, & Cicero in Paradox. Duo belli propugnacula. Eo ſenſu Pindarus in Olympiis Hectorem Troię columnam appellat, ὃς Ἕκτορ᾽ ἔσφαλε Τροίας ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα: id eſt, qui Hectorem ſubuertit, inexpugnabilem, immobilem columnam: de Achille loquitur: quò referri poſſunt allegoricôs à Iuuenale dicta in ementitos nobiles, qui iactant magnificos generis titulos:

—— miſerum eſt alienæ incumbere famæ
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.

nec Hectoris.] effectum pro efficiente.

Haud plus debet Mæonidæ] Tantum Homero debet Achilles (cuius Poëtæ beneficio virtus tam inſignis tranſmiſſa eſt poſteris) quantum Homerus ipſi Achilli. Niſi enim tam inſigne & præclarum virtutis exemplar Homerus ſibi nactus eſſet, fortaſſe ingenij admirabilis vim non ita exeruiſſet.

Nobiles & generoſi.

Emblema cxxxvi.

AVREA Cecropias nectebat fibula veſtes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico ſuberat cui lunula ritu,

Geſtatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd ſe adſererent, hæc ſigna tulerunt
Antiqua illuſtres nobilitate viri.

Qui Generoſi & qui Nobiles.

EX eruditis hominibus, iiſque maximè qui vetera diligenter obſeruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & Generoſos intereſſe nonnihil. Ariſtoteles animalium hiſtoriæ 1. εὐγενὲς ἐστὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖοι δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενοι τῆς αὐτοῦ φύσεως· Nobile id eſt, quod ex bono genere profectum eſt: generoſum, quod à ſua natura non degenerat. Exemplumque apponit in lupis, quos generoſos, & leonibus, quos nobiles eſſe dicit. Idem penè 2. De arte dicendi: quo loco ait præclarius eſſe generoſum quàm nobilem dici: nobilis enim maiorũ tantùm virtute gloriaque nititur: generoſus & virtute maiorum & ſua commendatur: itaque generoſos omnes eſſe nobiles ſed non contrà, nobiles generoſos omnes. Quidam enim nobiles, degenerant à virtute maiorum, & humili ac demiſſo animo fiunt, atque ad ignauiam ſocordes delabuntur. Cicero in Bruto, Scipionum ſtirpẽ generoſam vocat, quòd in ea multi excellentes viri fuerint: & Offic. 1. Pyrrhum Epirotam, generoſum & potentem dicit: vt in defenſione Cæliana, Clodiã impudicam mulierem, & nobilem & notã appellat. Idem 2. de Offic. ait Phalaridis præter cæteros nobilitatam crudelitatẽ, ex quibus apparet nobile, accipi etiam in malam partem: generoſum, non niſi in bonam. Cornel. Fronto, nobilẽ appellat rerum nobilitate, generoſum verò cognatione. Eam ſignificationem Cicero in Paradoxis obſeruat. Ipſius, inquit, libido lapſa eſt in muliere ignota, dolor ad pauciores pertinet, quàm ſi petulans fuiſſet in aliqua generoſa virgine ac nobili. Ea de re diſſertatio nobilis eſt euoluenda Phauorini apud Gell. ca. 23. lib. 13. Certè duo hęc tamquam ſynonyma cõiungi certò ſcio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tullium, Roſcij Amerini pater genere & nobilitate ſui municipij princeps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra:

Felix & ſapiens, & nobilis & generoſus.

& Ouidius in Heroidum epiſtolis:

Si te nobilitas, generoſaque nomina tangunt.

Sed, vt vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellãtur, qui vel familiæ nomine, vel alio tandem modo innotuerunt, generoſi verò ſpeciatim, qui è nobili genere ortum du-

xerunt. Apud Athenienſes Cicada nobilitatis inſigne fuit, aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt ſignificarent ſe indigenas eſſe & nobiles, id eſt (Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expreſſit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antiſthenes, vt refert Laërt. lib. 6. aiebat enim hoc illis eſſe cum cochleis & teſtudinibus cõmune, quippè qui aliunde non commigraſſent, nec vmquã ſolum mutaſſent. Hinc ergo τεττιγοφόροι, id eſt, Cicadigeri dicti Athenienſes: hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguebat: cuius rei cauſſam nonnulli adferunt, quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantur, quòd in ea regione, in qua naſcuntur, viuant & emoriantur: reliqua ferè omnia migrent aliò, neque ſedem vllam firmam habeant. In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoſcimus, quorum maiores pluribus antè annis in ſua patria claruerunt, ait Pierius lib. 26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno, Herodotus in Terpſic. Aelianus lib. 4. Varian. hiſtor. cap. 22. Scio ego per contemptum dici eos τεττίγων ἀνάμεστους cicadis opertos, glorioſi quidam iactatores, obſoletis iam & nimium vetuſtis vtentes. Romanos autẽ, qui nobilitate generis aliis excellerẽt, aiunt lunulas in calceis habuiſſe, fortaſſe vt ſignificarent Romani imperij cõditionem, quod ſenſim creuit, & temporũ lapſu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri ſolet. Alij putabant ſignum eſſe eius habitationis, quæ in luna eſſe dicitur, & quòd poſt mortem animi rurſus lunam ſub pedibus habebant. Vel ſuperbos homines admonebant rerum humanarum inſtabilitatis, cuius rei luna ſit exemplo, quæ ab obſcuro in lumen, inde in obſcurum redit. Philoſtratus de Herode ſophiſta narrat eum fratri de generis ſui claritate multa iactanti dixiſſe: Certè nobilitatem habes in talis, quod ſignificauit Iuuenalis, cùm de Fabio loquitur his verbis:

Cicada, nobilitatis inſigne Athenienſibus.

Lunulæ in calceis Romanorum.

> —— *& nobilis & generoſus*
> *Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ.*

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios geſtaſſe in vrbe calceos corrigiarũ inflexione, & formæ literæ, C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prætermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vſu fuiſſe, quo à diluuio Deucalionis primi ipſi lunam inſpexiſſe naſcentem ſe credidere, quodque putarent vniuerſum genus mortalium aquis obrutum periiſſe, & à ſe rurſus originem

Arcades lunam primi obſeruarunt.

propagationis emanaſſe, ait præter alios vetuſtiores Pierius lib. 44. De ſacris Aegyptiorum literis Apollon. Argonaut. 4.

Ἄρκαδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Strabo in 8. Geograp. δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων. Sic primo Faſtorum Ouidius.

Orta prior Luna (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Faſtor. huc reſpexit Naſo:

Ante Iouem genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque cùm ſe luna vellent antiquiores dici (adeò ſui generis antiquitatem iactabant) dicti ſunt à Thucydide initio hiſtoriæ προσέληνοι, id eſt, ante lunam editi. Plerique ad hiſtoriam naturæ referre malunt, quia lunæ curſum primi obſeruarint. *In ementitā nobilitatem.* Præter has rationes alias adfert Plutarch. in Problematis. Sed hæc quorſum attineant, non planè video, niſi ad communem locum retulero de nobilitate, quam ſibi longè multi tribuunt, vanis quibuſdam ſchematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis inceſſere debeam, planè non habeo. Quis enim ſuſtineat aliquem tollere criſtas, ſibíque arrogare quidpiam, quod tamen propriè non poſſideat? Atqui genus ſuũ qui laudat, quíque attollit animos ob maiorum nobilitatem, & alienum laudat, & falſis nominibus ſibi tribuit quod ad ſe minimè pertineat. Qui proculdubio mihi non videntur abſimiles fugitiuis iis qui præ metu cùm ad aras ſe receperint, tam diu latent, inque tuto ſe eſſe putãt, quamdiu eo perfugio vti poſſunt. At cùm inde fuerint eruti, quid iis ſupereſt quàm certa quædã crux, aut extremum aliquod diſpendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorum nomina crepant, ad quę ſola hærent ſuis diffiſi virtutibus, veraque gloria, quam nullam habent, non ſentiunt quàm miſeri ſint, & quanto in errore verſentur. Sed retineamus aſſenſionem cum iis qui nobilitatem in animo generoſo ſitam eſſe volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominum autem in vitæ motumque bonitate ponunt. Laudatur à Dione Chryſoſtomo, Thebanorum optimum & ęquiſſimum inſtitutum, qui eos ſeruorum numero non habebant, qui per vim & iniuriam belli ſerui facti eſſent: Cur ignobiles eos eſſe vulgari opinione iudicamus, quorum ſi virtutes ęſtimentur, ſi moderatio animi, ſi prudẽtia, ſi ſagacitas, alios quos vulgus admira-

tur,infinitis,vt ita dicam,ſpatiis anteuertunt? Magnum fuit & plenum æquitatis eorum quos proximè nominaui, iudiciũ atque conſilium,qui ſolos eos nobiles eſſe cenſebant, qui ad virtutem propenſi eſſent:neque tam curioſè,imò verõ ſuperſtitioſè quærebant,ex quibus orti parentibus eſſent, de quibus aliquid ſtatuẽdum videretur.Sic autem vnà ſecum rationes conficiebant: Antiquitùs vt in animalibus quibuſdã mutis,ita & in hominibus idem nomen perdurauit. Nam in canibus,equis,gallis etiã gallinaceis id facilè eſt aduertere:quia equũ ſi quis animoſum & ad curſum idoneũ facto periculo norit, non rogat an eius pater ſit ex Arcadia,an Theſſalia:ſatis enim eſſe putat,quòd equus animũ generoſum habeat.Ita cùm canis venaticus egregiè ad curſum valere intelligitur, nihil opus eſt ſcire an ortũ duxerit è Caria,vel Lacedæmone, ſed exiſtimatur eſſe ſatis,quòd generoſa illa canis ſit. Idem de gallis,déque aliis iudicium:idémque poſtremò de hominibus ſentiendum:ex quibus qui virtutum ſtudioſi ſunt,qui iuſtitiam colunt, qui humanitatis iura, qui religionem obſeruant,is reuera generoſus eſt & nobilis,tametſi parentes eiuſdem & auos nemo vnquã fortaſſe nouerit. Democritus, magnus inprimis & catus philoſophus iam olim,vt ait Satyr.

—— materiam riſus inuenit,ad omnes
Occurſus hominum,& cuius prudentia monſtrat
Summos poſſe viros,& magna exempla daturos
Veruecum in patria,craſſóque ſub aere naſci.

quod tortum eſſe conſtat in ſuperbos quoſdam ementitæ nobilitatis homines,qui orti ſtirpe Romana cæteros præ ſe nihili ducebant.Iactent itaque ſuum genus, qui de parentum virtute nihil habent præter imagines:quos nihilo tamen puto meliores eſſe quàm equus aliquis nõ re, ſed opinione vulgari generoſus habitus,quòd frenos aureos, quòd ſtragula, quòd ornamenta externa omnia exquiſitiſſima circumferat.

Aurea Cecropias.] Veſtes Athenienſes nectebantur fibula aurea,cui cicada circumligabatur.

Arcadico ritu.] ad morem Arcadum.

lunula.] parua luna ad morem hemicycli.

Indigenas.] Indigena,inde genitus,nec aliunde natus Græcè αὐτόχθον,& ἐγχώριος,cui opponitur aduena. *Indigena.*

Oblitus eram apponere huc quod Demoſthenes aduerſus Aeſchinem περὶ παραπρεσβείας,quo loco de Athenien.& Arcadibus verba facit,μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονες ἐστε καὶ Ἀρκάδες.

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario De exilio:

Ἡ πρῶτα μὲν λεὼς ἀ οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
Αὐτόχθονες δ᾽ ἔφυμεν. αἱ δ᾽ ἄλλαι πόλεις
Πεσσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖσαι βολαῖς,
Ἄλλαι παρ᾽ ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.

Primùm nec inquilinus nos populus ſumus,
Sed indigenæ, ciues at aliarum vrbium
Sunt comparandi teſſerarum iactibus,
Quæ aliis aliæ ciues mittunt identidem.

Hoc poſtremò quod mihi alia conquirenti occurrit ex Tzeze 301. Hiſtoria 10. Chiliad. vbi cicadas Athenienſium refert ad eorum nimiam loquacitatem:

Καὶ ὅτι λάλοι τέττιγες, κατάδηλοι τοῖς πᾶσιν
Οἱ ἀττικοὶ ὁμοίως δὲ πάλιν τῶν μακρηγόρων,
Λάκωνες βραχυλόγοι δὲ τούτοις ἀπεναντίως. id eſt,

Quòd cicadæ ſint loquaces compertum eſt omnibus,
Sunt eodẽ modo Athenienſes qui multi ſunt & garruli in perorãdo.
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbis.

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

ROBORIS *inuicti ſuperat facundia laudes:*

Dicta ſophiſtarum, laqueoſq; reſoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior vlla eſt:
Continuum ob curſum ſapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut ſœnore gaudet:
Vincit femineos ſpoliátque inſignibus aſtus:
Expurgat ſordes, & cultum mentibus addit;
Illicitos odit coitus, abigítque nocentes:
Barbaries feritaſq; dat impia denique pœnam:
Vnius virtus collectos diſſipat hoſtes:
Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

MVltos fuiſſe Hercules tradunt quamplurimi, ſed quem ex Alcmena ſuſcepit Iupiter, potiſſimùm celebrant ob varia certamina, virtutémque bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures perſequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur alij, quos hîc ſequitur Alciatus, quantum ad laborum numerum pertinet, quid per vnumquemque laborem ſit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexaſtichon reperi: *Multi Hercules.*

Ὤλεσα τὸν νεμέας θῆρ' ἄπλετον, ὤλεσα δ' ὕδρην
Καὶ ταῦρον, κάπρου δ' ἀμφετίναξα γένυν.
Ζωστῆρ' ἑλκύσας, πώλους διομήδεος εἷλον,
Χρύσεα μῆλα κλάσας, γηρυόνην ἔλαβον·
Αὐγείαν ἐδάμην, κεμὰς οὐ φύγεν, ἔκτανον ὄρνις·
Κέρβερον ἠγαγόμην, αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.

Duodecim labores Hercules.

Extinxi Nemees monſtrum, lernámque peremi,
Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equóſque cecidi,
Geryonem ſtraui, pomáque fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres,
Cerberus abductus, lætus in aſtra feror.

Sic in appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.
Aeripedis quarto tulit aurea cornua cerui.

Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.
Threiciam ſexto ſpoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ ſtabulis impenſa laboris.
Octaua expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Heſperidum diſtracta triumphum.
Cerberus extremi ſuprema eſt meta laboris.

Locus Heraclidis. Heraclidis Pontici diſputatio ad Homeri allegorias mirè ad hanc noſtram facit explicationem. Verba eius auctoris hæc ſunt: ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς δὲ χρόνοις, ἀλλ' ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας οὐρανίου μύστης, ὡσπερεὶ κατὰ βαθείας ἀχλύος, ἐπιδεδυκυῖαν ἐφώτισε τὴν φιλοσοφίαν, καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ στοϊκῶν οἱ δοκιμώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ' Ὁμήρῳ μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ περιαγαγεῖν ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦντας, ὅτι κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν. λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φοράν. κατ' αὐτὸ δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δεδηκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνίαν ἔλαφον. καὶ τίς ἀπρεπῶς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθηται, διακαθήραντος αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν. ὄρνεις δὲ τὰς συννενέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν. ἀποκέδυσε δὲ καὶ τὴν πολύχουν κόπρον, καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πάλιν ἤρχεται βλαστάνειν. ὥσπερ ἀνδρείαν τινὰ διὰ πυρὸς τῆς παραινέσεως ἐξέκοψεν· αὐτός γε μὴν ὁ τρικέφαλος δειχθεὶς ἡλίῳ κέρβερος εἰκότως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττεται, τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν, τὸ δὲ φυσικὸν, τὸ δὲ ἠθικὸν ὀνομάζεται. ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῆ κατὰ τὴν κεφαλὴν μερίζεται, περὶ δὴ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἰπὸν ἄθλων ἐν συντόμῳ δεδήλωται. quorũ ſententia verborum hæc eſt: Minimè putandum eſt Herculem corporis viribus olim tantum præſtare potuiſſe: at cùm prudens eſſet, & cæleſti ſapientia plenus, ceu profunda caligine demerſam Philoſophiam illuſtrauit: quæ ſententia etiam principum Stoicorum eſt. De aliis itaque certaminibus Herculis, quæ ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij oſtentationem multa præter rem verba facere? Aprum enim cepit, hoc eſt verſantem inter homines intemperantiam: & leonem domuit, nempè impetum temerè ruentem quo minimè decet. Eadem ratione cùm brutam iracundiam compeſcuiſſet atque frenaſſet, taurum cornupetam dictus eſt aſtrinxiſſe. Expulit etiam & propulſauit è vita metũ,

quod per Ceraunian ceruã oſtenditur. Et quoddam etiam certamen, quod nominare non conuenit, idem ſubiit, repurgata qua priùs tenebatur, animi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè ſpem inanem & ventoſam, qua hominum vita vtplurimùm lactatur. Adhæc plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram ſuperauit, quę abſciſſa renaſci non deſinebat. Hanc ſicuti ἀίδρειαν, id eſt imperitiam aliquam, igni excîdit, hoc eſt admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucem pertractus, non malè triplicem philoſophandi rationem innuit. Sunt enim Philoſophiæ partes, ea quæ rationis eſt, Logica: quæ naturæ, Phyſiologia: quæ morum, Ethica nominatur: & eæ quidem tamquam ex vna ceruice prognatæ, triplici etiã modo iuxta caput diſtribuuntur. Et hæc quidem de aliis laboribus dicta ſufficiant. Hactenus Heraclides, cum quo inſigni loco velim vnà conferri quæ diſputat Lactantius diuin. Inſtitut. 1. cap. 9. Cætera enim percenſere nihil attinet, niſi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arriſit nobilis diſputatio Dionis Chryſoſtomi, qui Herculis ἄθλους ſeu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerſo athletis opponat, & Principem fortiſſimum atque iuſtiſſimum faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones: neque enim carnibus onuſtus, vt athletæ potuiſſet Aſiam Europámque peragrare. Acutè videbat, acutè audiebat: neque hyemis aut æſtus vim curabat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdum fame correptus, bonis opem ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinem cogebat. Diomedem enim Thraciũ deliciis affluentem, & hoſpites afficientem iniuria, ſuóſque ſubditos miſerè ſeruire cogentem, claua percuſſum de medio ſuſtulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria poſſidentem, vt opulentia Principes omnes qui in Occidente eſſent, facilè ſuperaret, ſed tamen eundem nimia ſuperbia elatũ, vnà cum fratribus interfecit, eorúmque armenta corripuit. Idem cùm Buſirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitantem, ſibi vnicè placentẽ, quòd egregius luctator eſſet proſtrauit. Amazonum reginæ zonam ſoluit, quæ illum fuerat aſpernata: quo congreſſu oſtendit, ſe illius forma minimè fuiſſe ſuperatum, vel mulieris gratia potuiſſe vnquam à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendiſſe, fimum iacentem in-

Dionis Chryſoſtomi locus.

Augiæ ſtabulis, à multis annis collectum ſterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus eſſe ſibi aduerſus gloriam decertandum, quàm belluas & homines ſceleratos. Hæc penè Dio Oratione 8. De virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorum expulſionem, Oratione 5. Sed obiter admoneo, pleroſque exiſtimare, vt Lucianus (quemad- *Hercules, vir Gallus.* modum poſtea dicemus) Herculem virum fuiſſe Gallum, qui tum ſollerti quadam prudentia, tum admirabili eloquentia, qua maximè valebat, præclara facinora inſigni fortitudine ſit exantlatus, & ingenij dexteritate ſummas quaſque difficultates ſuperarit: quæ tamen omnia Græcia quamplurimum mendax, ad armorum gloriam conuertere maluit. Prætermiſeram Apuleij ἐπιμύθιον, quod imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Herculem Poëtæ olim memorant monſtra illa immania hominum ac ferarum virtute ſubegiſſe, orbemque terræ purgaſſe: ſimiliter aduerſum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libidinem, cæteráque animi monſtra ac flagitia Philoſophus iſte Hercules fuit. Eas peſtes omnes mentibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, ſeminudus & ipſe, & claua inſignis, etiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuiſſe memoria extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo rationem reddit, cur olim Herculi atque Muſis communis ara facta ſit: quia nimirùm Hercules Euandrum literas docuit, vt à Iuba memoriæ traditum eſt: honeſtum enim & liberale ducebant, ſi amici ac propinqui literarum & ſapientiæ cognitione perpolirentur.

Roboris inuicti.] Huic reſpondet primum Herculis certamen, *Leonis Nemeæ cædes, quid.* quod fuit leonis Nemeçi iuxta Cleonas internecio: quo intelligi datur, facundiam corporis viribus eſſe præſtantiorem. Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, prudentia, eloquentia. Nec verò aliquid magni momenti vires obire poſſunt, aut ſuſcipere, niſi conſilium & ingenij dexteritas anteceſſerit. Sunt qui aliter Nemeæi leonis cædem interpretentur, fuerunt enim qui è Lunæ globo decidiſſe vana perſuaſione crederent: nam & veteres monſtra immania in Lunæ globo putabant naſci. Hunc ergo leonem inermis Hercules interfecit, vt ait Piſander: hoc eſt iram cohibuit ac repreſſit quę in fortium virorum animis maximè regnat.

Dicta ſophiſtarum.] Secundo labore, hydram, ſeptem capitum belluam, in Lerna palude omnia vaſtantem pugna per-

difficili vicit,& ferro facibuſque oppreſſit, quo arguitur, virum ſapientem & facundum, multiplices ſophiſtarum argutias,& elenchos veritatis ſpecie adumbratos, ingenij viribus retundere. Hydræ vno capite reſecto ſeptem alia repullulabant: quod notat artis ſophiſticæ captionem. Si enim agas cum ſophiſta,vno argumento reprehenſo, multa alia tibi opponet,teque (ni diligenter caueris)ad abſurdum, vel ἀδύνατον adiget.Certamen hoc ad alios vſus conuertunt alij, vt ad diluuium,ad vitia,ad inuidiam,qua de re prouerbium eſt,Lerna malorum: &, Hydram ſecas.Socrates apud Platonem in Euthydemo fatetur ſe multò imbecilliorem Hercule,qui pugnare ſimul non potuit aduerſus hydram ſophiſticam,cui propter vnam ſapientiam pro vno ſermonis capite amputato multa repullulabant. Adhæc Pierium lib.16.euolue. *Hydra Lernaa.*

laqueos.] paralogiſmos & captiones.

Non furor aut.] Tertio, aprum terribilem in Erymantho monte Arcadiæ omnia vaſtantem cepit,& ad Euryſtheum,viuum perduxit,quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere,imò longè antecellere.Impetus enim & furor per aprum indicatur,vt docet Pierius Hieroglyph.9. *Aper Erymanthaus.*

Continuum ob curſum.] Quarto, ceruam aëripedem & celerrimam,aurea cornua geſtantem interfecit, quod ad ſapientem referendum eſt, cui & ditiſſimi cedunt & opulentiſſimi. Notum illud Ariſtotelis in Politicis, facile eſſe ditari Philoſophis,ſi velint:quò ſpectat adagium,Sapiens non eget. *Cerua aëripes.*

Spernit auaritiam.] Quinta pugna fuit, auium Stymphalidum expulſio, ſonitu ahenei cuiuſdam inſtrumenti: quod eſt lucrum inane,& auaritiam reſpuere, raptumque omnem putare nefas. Sed quæ poteſt eſſe volucrum cum auaritia collatio?Volucres per aërem volitantes, in quo tamẽ victum comparare non poſſunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis atque aliis opibus ſemper inhiantem, qui tamen nec partis bonis vtatur, ſed tenuiſſimo victu genium defraudet, & in quo conſiſtat non habet) ſatis oſtendunt, qui quoniam vel natura deprauata, vel vſu longo induratus eſt, ad reſipiſcentiam aliquando pertrahi poteſt quibuſdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur,aut à propoſito, malaque conſuetudine dimoueatur. Alij malunt hoc intelligi de ſcortillis quibuſdam & impuris mulierculis, quarum illecebras & inſidias detegimus æneo ſapientiæ crepitaculo, quod tanquam tuba in aures penetret, vt Baſilius loquitur: *Aues Stymphalides.*

vix enim alia fugantur ratione communes illæ peſtes adoleſcentium.

Vincit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earumq́ue reginam Hippolytam cepit, cui cingulum militare abſtulit, quod eſt aſtutiam muliebrem & dolos, fallaciaſq́ue coërcere & vafritiei materiam penitùs eripere. Amazon hîc mulier bellicoſa, meretricem refert, quæ vel fortiſſimum poſſit deuincere.

Augiæ purgatio.

Expurgat ſordes.] Labore ſeptimo Augiam repurgauit, quod arguit vitiorum errorumq́ue innatorum, vel etiam qui ſuccreuerunt aſſuetudine quadam longa, ab animo expulſionem. Nihil eſt enim tam horridum tamq́ue ſordens, quod eloquentia non poſſit excoli.

Cum tauro lucta.

Illicitos odit.] Octauo, taurum luctamine domuit: quod eſt ſontes abigere, & omne illicitum facinus ſceluſq́ue exſecrari: vel furorem aut truculentiam animi cohibere.

abigitq; nocentes.] hinc nomen habuit ἀλεξίκακος. nam & pleriſque dictus eſt natus ad homines iuuandos.

Diomedes victus.

Barbaries.] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudeliſſimum, qui ſanguine & carnibus humanis equos alere conſueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipſum ſuis equis dedit pabulum, quod ſignificat, Herculem eloquentiæ & ſapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus ſubmouiſſe.

Geryon tricorpor ſuperatus.

Vnius virtus.] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id eſt, collectam, & vnanimem hoſtium multitudinem ſua virtute compreſſit, indeq́ue & victor euaſit. De Geryone in ſuperioribus ſatis.

Poma Heſperidum.

Inuehit in patriam.] Vndecimo aurea mala Heſperidum, occiſo priùs dracone peruigili, ſuſtulit, quod eſt referendum ad illam, qua docti & ſapientes homines abundant, inſignem rerum copiam, qua eos ſua fortuna vitæq́ue conditio beat.

Cerberus triceps.

Docta per ora.] Duodecimo & poſtremo, Cerberum tricipitem ab inferis tractum ad auras deduxit, quod fortitudinem per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam, apud poſteros ſemper victuram perſpicuè ſignificat. Nam, vt eſt apud Diodorum, magnos multoſq́ue, dum vixit, labores & pericula ſponte adiit Hercules, vt pro ſuis erga omnes gentes beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tuſc. Abiit ad Deos Hercules: numquam abiiſſet, niſi cùm inter homines eſſet, eam ſibi viam muniuiſſet. Fa-

eſſe tranſilio Pindari locum, vt potè longiorem, de Hercule, 1. Nemeorum. Nonnulli hoc traduci malunt ad auaritiam theſauros in tenebris occluſos aſſeruantem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen ſi à viro gloriæ cupido coërceatur, & ex animi receſſu, in quo locum occuparat, expellatur, opeſque illæ conferantur ad vſus hominum, magnum certè momentum afferunt ad obtinendum nomen: licet enim vera gloria ſita non ſit in opibus & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnum adiumentum adfert.

In nothos. EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS *ſpurij ſemper celebretis honores:*
Nam veſtri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius eſſe Deus potuit, quàm ſugeret infans
Lac, ſibi quod fraudis neſcia Iuno dabat.

EOrum qui nati ſunt ex iniuſto concubitu miſera videri conditio poteſt; quanquam enim ex nobilibus orti parentibus, nobiles tamen dici non poſſunt, neque in ius hæreditatis ac familiæ ſuccedunt, niſi ſoluantur legibus, & à principibus agnoſcantur, quaſique adoptentur (quod vulgò dici- *Nothi nobiles.*

mus admouere)tunc enim ſuccedere in familiam poſſunt, ſed naturalem illam maculam delere minimè vnquam poſſunt. Qua de cauſa & Solon ſtatuit ſpurios nihil debere parētibus, à quibus infamiæ labem accepiſſent. Sed & Athenienſes locum quendam habebant, in quo ſpurij ſeorſum ab ingenuis exerceri eſſent ſoliti:eum Cynoſargem appellabant:nam contaminari nobilitatem putabant ſpuriorum conſuetudine. Themiſtocles tamen aſtuto ingenio vir, adoleſcentes ingenuos & nobiles ſenſim primus ad Cynoſarges blanditiis allexit,vt tolleretur ea ſpuriorum & legitimorum differentia. Sed ad rem.Rectè quidem & prouidè conſtitutum à ſapientibus fuit,vt parentes vaga vſi Venere, quaſi in filiis punirentur;& effrenes homines ſancti connubij quaſi cancellis vi legum continerentur: vtque diſcrimen ſeruaretur inter legitimos & illegitimos partus.Hi & honorum & bonorum paternorum hæredes iure fiunt, eoque admoueri debent paternæ virtutis:at illegitimis nihil ſæpenumero præter viuere triſte relinquitur, adeò vt conqueri poſſint quòd adeò infeliciter nati maleque accepti ſint. Sunt tamē permulti ex iis qui omni alia ope deſtituti,omnia ſua in ſeipſis ponunt,ſuamque induſtriam excitant. Nemini dubium eſt qui vel paulùm aſſueuerit in monumentis veterum, permultos fuiſſe ſpurios, qui fortitudine & animi dexteritate legitimis quibuſque liberis antecelluerunt, quique ſuſceperunt audenti magnoque animo, & certè perfecerunt, quæ legitimi ipſi liberi numquam exequi, nedum attingere potuere. Talis Hercules fuit, ipſique omnes Iouis filij,Poëtarum fabulis decantati. Eo de numero fuere Themiſtocles,Aeneas,Theſeus,Romulus, ſed & ipſe Alexander Magnus,totius fermè Orientis domitor: quibus adiiciam Conſtantinum Magnum, Theodoricum Gothum, Gulielmum Normanum,& alios quamplures; qui niſi hæreditate aliqua paterna freti eſſent,vix aut numquam pertingere potuiſſent tantos rerum ſucceſſus: vt ipſe Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuiſſet, id eſt, immortalem famam non ſibi eam comparaſſet, qua omnium voce prædicatur,niſi mammas Iunonis inſciæ ſuxiſſet,vt putarunt Thebani,teſtis eſt Cælius Rhodigin. lib. 21.cap. 21. Non piget huc congerere verba eadem Alciati ex 4. Parergôn iuris, cap. 3. Apud Græcos ſcriptum legi Iouem,nato Hercule, quòd ſpurius eſſet,nec in Deorum numerum poſſet admitti, dormienti coniugi ſuæ Iunoni eum clam ſuppoſuiſſe, & exucto de

Nothi nobiles.

Locus ex Alciati Parergo.

mammis

mammis ab ea lacte, infantem ceu natalibus reſtitutum, diuinitatis iura acquiſiuiſſe. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Collectanea rei ruſticæ Conſtantino Cæſari inſcripſit. Hincque factum eſt, vt nothi ad Cynoſarges, vbi templum eſt Herculis, exercerétur, quoniam is Deus illis præeſt, cuius rei & in Emblematis mentionem fecimus. Idem lib. De ſingulari certamine, cap. 19. Legimus in hiſtoriis Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperij titulum tranſtulit, ex Caroli Magni pronepotibus ſpurium fuiſſe. Fuerunt & in Cypro Reges, fuerunt vbique etiam approbatiſſimi duces, non abſimilibus orti natalibus: vt veriſſimum ſit illud Platonis oraculum, Seruos à Regibus, Reges à ſeruis oriri. *Ad Cynoſarges, quid.*

ſpurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati ſunt, vel qui nati ſunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæſiti, D. de ſtatu homin. & l. diui, D. de captiu. Spurij diſtinguuntur à vulgò conceptis: ſunt enim ij quorum pater eſt incertus, d. l. vulgò, vt qui naſcuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui patrem quidem certum demonſtrare poſſunt, ſed non eum quem habere liceat, veluti qui nati ſunt ex concubina, vulgò concepti, at impropriè tamen & tranſlatè dicuntur, d. l. vulgò quæſiti, & l. Adoptiuus D. de ritu nupt. Olim. ſpurij duabus literis S. P. depingebantur, quaſi qui ſine patre eſſent, rationes exquirit Plutarch. in Problem.

Nec prius eſſe.] De Herculis apotheoſi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35 cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Imparilitas. EMBLEMA CXXXIX.

Vt ſublime volans tenuem ſecat aëra falco,
Vt paſcuntur humi graculus, anſer, anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Pindarus ingens;
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Bacchylides:

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de ſe ipſe in Bacchylidem, Olymp. 2.

— Σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
Μαθόντες δὲ, λάβροι
Παγγλωσσίᾳ κόρακες ὡς
Ἄκραντα γαρύετον
Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον.

id eſt,

Sapiens multarum rerum gnarus eſt natura: at diſcentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriũt, aduerſus diuinum Iouis alitem, ad quem Scholiaſtes locum, ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, γέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής. Alius eſt etiam locus ad finem Nemeorum γ.

— Ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς,

Ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
Δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
Κραγέται δὲ κολιοὶ ταπεινὰ νέμονται.

id eſt,

Aquila in auibus velox eſt, quæ ſtatim corripit procul veſtigans pedibus cruentam prædam: clamoſi verò graculi res humiles paſcunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum ſe cum aquila conferre, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi ſimiles nunc cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scoliaſtes:

Δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην, ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ φιλονεικία πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ, κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην.

Ingeniorum inæqualitas. Similitudine docet Alciatus, aliquam ſemper obſeruari facilè in ingeniis inæqualitatem. Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præſtent, id eſt, qui ingenij viribus cæteris antecellant: ſunt & qui dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domeſticæ, quibus vna eſt cura vulgatiora tantùm conſectari, quod certè referendum eſt ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues cogunt ſiliquas: quique plura & magis ardua velint, quàm poſſint; cùm, vt imperiti pictores, nihil ſciant præterquàm ſimulare cupreſſum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tantùm conſectari dicitur. Poteſt non inconcinnè huc referri, quod in Oratore Cicero ait: Si quem aut natura ſua, aut illa præſtantis ingenij vis fortè deficiet, aut minus inſtructus erit magnarum artium diſciplinis, teneat tamē eum curſum quem poterit. Prima enim ſequentem honeſtum eſt in ſecundis tertiiſque conſiſtere. Nam in Poëtis non Homero ſoli locus eſt (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro, ſed horum vel ſecundis, vel etiam infra ſecundos. Nec verò Ariſtotelem in Philoſophia deterruit à ſcribēdo amplitudo Platonis: nec ipſe Ariſtoteles admirabili quadā ſcientia & copia cæterorū ſtudia reſtinxit. *Non omnes poſſunt tenere primas.* Reuera tamē ſuſpicor, id Alciatū traducere voluiſſe in quoſdam legum doctores ſibi nullo modo conferendos, à quibus tamen vel impeteretur, vel ſugillaretur; vt colligere eſt ex eius aliquot ſcriptis. Huic conuenit illud ex Olymp. 10.

—— Ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
Ὁδῶν ὁδοὶ περαίτεραι.
Μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε θρέψει
Μελέτα —

Viæ ſunt aliæ aliis excellentiores : eadem autem non omnes nos alit exercitatio. Auſonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aëdona parræ,
Caſtaneis coryos æques, viburna cupreſsis.

Aquila in nubibus. Cæterùm mihi videtur alluſiſſe Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationem ſtudioſus vbi euoluerit, nonnihil ſibi ad huius loci diluciditatem comparabit.

ſublime.] adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorum.

Pindarus imitationi inacceſſus. *Pindarus,*] Pindarus Lyricorum Poëtarũ princeps imitationi inacceſſus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29.

Humi ſerpere. *humi tantùm ſerpere.*] ſic Horatius in Arte:

Serpit humi tutus nimium, timidusq; procellæ,

& 2. Epiſtol.

—— nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, ——

Hi ſunt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchylidæ athletæ, vt ait Suidas. Tres fuiſſe Aelianus tradidit. hunc primum, alium Athenienſem, tertium Arcadem. Porrò mirum videri poteſt cur hîc Bacchylidem adeò eleuet, qui dictus eſt Siren ob carminis ſuauitatem: ſic enim in epigrammate 1. ἀνθολογίας.

—— Καὶ λάλε σειρὴν
Βακχυλίδη. quod imitatus eſt Politian. Nutricia,
Nec vulgare canit dulcis ab Iulide Siren
Bacchilydes.

Propterea Lactantius in Phœnice (ſi tamen eſt eius poëmation) Iuleas voces pro ſuauiſſimis & delicatiſſimis accepit, vocabulo ab Iülide, Bacchilydis melici patria, ducto.

In deſciſcentes. EMBLEMA CXL.

*Q*VOD *fine egregios turpi maculaueris orſus,*
In noxamq́; tuum verteris officium;
Feciſti, quod capra, ſui mulctralia lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

CVm quiſpiam fermè toto ætatis curriculo prudenter probéque ſeſe geſſerit, & in extrema ſenectute vel etiã poſt præclare facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec gloriæ debitum ſibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctram moto pede diſpergit, totumq́ue lac emiſſum, iamq́ue in mulctrali paratum effundit; vnde natum prouerb. Capra Scyria. Eiuſmodi ſunt qui è felici principio, id eſt, pueritia bene & liberaliter inſtituta, deflectunt ad mores corruptiſſimos, vitamq́ue deploratiſſimam, vt Nero, Tiberius, & ſimiles Rom. Reipub. peſtes, qui è præclaris initiis ſemper in peiora proceſſerunt, & vitam omnium infeliciſſimè clauſerunt. His annumerari poteſt Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentiſſimus, ad extremum iam ſenex in Hiſpania Conſul, fœdis indulſit voluptatibus. Idem euenit Hortenſio, & Lucullo, & apud Græcos ſapientiſſimo legiſlatori

Capra Scyria.

Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute.

Soloni, Antiocho magno, Xerxi, & aliis multis: &, vt etiam ex hiſtoria ſacra colligere eſt, Sauli, Salomoni & Samſoni, qui in peius progreſſi ſunt. Huc adagia referre poſſum, Auris Batava. &, Primùm Aegina optimos pueros alit: &, Mandrabuli more res ſuccedit. Exempla verò ex Val. Max. cap. De mutatione morum & fortunæ.

Quòd fine egregios orſus.] optimum principium. Liuius lib. 1. Vt orſis tanti operis ſucceſſus proſperos darent.

In noxamq; tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

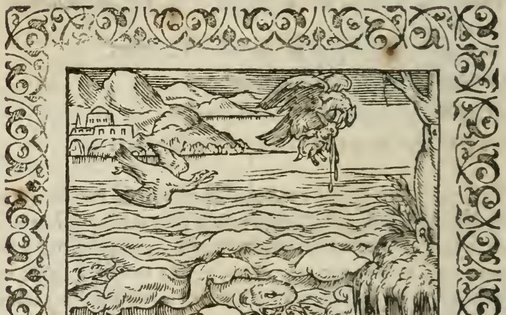
Mulctrale. *mulctralia.*] vas in quo mulgetur, quod & mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

——implebunt mulctralia vaccæ.

calce.] extrema pedis parte.

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM *miluus comitatur degener harpam,*
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Præteritáſque auidus deuorat ore dapes.

Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

AEgrè ferebat Alciatus æmulum quempiam eſſe ſibi ſyndromum, eum quidem legum interpretem auditores quoſdam malè affectos allicientem, qui quantũ poterat, operam dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: quem tamen vt imitatorem ignarum grauiùs pungat, perbella vtitur ſimilitudine, ac tum non ſibi temperat à cõuiciis, nempè in eum confictо nomine οἰνοχεράτης, quaſi dicas, vinipotens aut meripotor: & tandem lippum oculis appellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmodum, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantẽ, vt iis veſcatur ciborum reliquiis, quæ ex eius roſtro fruſtulatim concidant: vtq́ue ſargus marinus piſciculus mullum piſcem conſequitur, vt quę prętererit, arripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille, ludimagiſter bibax, qui relictos à me quoſdam auditores excipit: quo iidem vtuntur, tamquam lippo oculo, id eſt, nullius iudicij doctore, & imperito legum interprete, cui ſit Iuris ciuilis abſtruſa ſcientia penitus incognita. Eum itaque hominem maledicentiæ notat, vinoléntiæ, ſtultæ cuiũſdam imitationis & imperitiæ. Hunc fuiſſe Alexandrinum nomine, iuris interpretem Alciato infeſtum non leui cõiectura faſſus mihi eſt Germanus Andebertus, Regiis tributis Aureliæ præfectus: cuius viri certè docti & amici non poteſt non eſſe mihi gratiſſima iucundiſſimaq́ue recordatio, quem ſcio à permultis eruditis hominibus officioſè & honorificè cultum, & cum quo ſæpe de literis ſermones vltrò citroq́ue habui ſuperioribus anteactis annis cùm iuri ciuili operam darem Aureliæ. *Emblema ſcriptum in quendam σύνδρομον.* *Oenocrates.*

miluus.] auis rapaciſſima & guloſiſſima: de qua Plin. lib. 10. cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt ſuo Oenocrati accommodet, quaſi extra ordinem doctori, ſeu potius inerti & imperito leguleio. *Miluus.*

harpam.] Harpa auis voraciſſima, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dicta: de qua Plin. lib. 11. cap. 74. *Harpa.*

Mullum] genus marini piſcis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba inſignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. Huius mentio eſt apud Plin lib. 9. cap. 17. & 33. cap. 11. quomodo differant inter ſe fluuiatilis & marinus, notent curioſi. *Mullus.*

ſargus.] Sargus piſcis, de quo iam antè, in mari naſcens Ae- *Sargus.*

gyptiaco, vt eſt apud Feſtum: qui teſte Plin. eum quem Lutarium nominant, comitatur: & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus ſibi fructum & gloriam vſurpantem, & alienam, vt dicitur, meſſem demetentem, qui velint ſignificari, ſargum & mullum pingunt. Sequitur enim ſargi reliquias mullus, atque vbi ille excitato luto abierit (fodere enim poteſt mullus) deſcendit & paſcitur, vt retulit Pierius lib. 30.

deſerta curia.] Ironicôs dictum, pro decuria, vel auditorio deſerto.

lippo oculo.] Ipſemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Parergôn lib. 6. cap. 12. Vti tamquam lippo
Oculo lippo vti. oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere non poſſumus, cùm tamen damnoſa nobis ſit. Eleganter Plaut. ad ſeruos improbos traxit, quos quamuis dominum decipiant, tamen retinet dominus, & vt poteſt, eorum opera vtitur, cùm vt velit non poſſit. Eius carmen eſt in Perſa:

Ego neque libenter ſeruio, neque ſum hero ex ſententia,
Sed quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abſtinere quit tamen, quin imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus ſic ſenex loquitur:

Lippo ille oculo ſeruus eſt ſimillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo ſimilis.

Curia. *curia.*] De curiæ nomine, ſi vacat euolue ca. 16. lib. 1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias perſequi.

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis, vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXLII.

QVAE dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe priùs.
Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi:
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus,
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

ALbutij, cuius hoc Epigramma eſt, Aurelij Iureconſulti meminit Alciatus ipſe libro Prætermiſſorũ 2. Legi apologiam quandam eius nomine aduerſus Petrũ Stellam, & Lõgouallium legum doctores. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus & Italicis ſeſe ſubmoueat, & florentiſſimã Galliam petat, in qua futurus ſit commendatior. Sumit argumẽti materiã à pomi Perſici tralatione, quod in Perſide viru- Albutius i.c.

lentum fuit, in Italia verò cōſitum, loci mutatione toxicū habere deſiit. Eodem modo ſi patriā relinquat, in extera regione admirabilem futurū Alciatū ſperat: ſicque tacitè alludit ad illud Euangelicū, Non eſt Propheta ſine honore niſi in patria ſua. Simile eſt quod Eraſmus in quadam ad Alciatum epiſtola ſcribit: Pietatis erat, inquit, quòd patrię tuę potiſſimū bonum ciuem pręſtare volueris: ſed Deus voluit eruditionem tuā velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis ſplēdor neſcio quo pacto in ſua cuiq; patria ferè obſcurior obtingit. Quod apertius (vt carminis noſtri enarrationē habeamus magis perſpicuam) Alciatus ipſemet explicuit oratione quadā Ferrarię habita, his omninò verbis: Scio, inquit, pleriſque ſuſpectam eſſe poſſe tam frequentem mutationē meam, qui nunc Auenioni, nūc Biturigbus, nunc Ticini, nunc Bononię profeſſus ſim: nec deerunt qui inconſtantiæ hoc tribuant, tamquam nuſquam poſſim conſiſtere, & quod in carmine Horatiano eſt,

Locus ex Eraſmi epiſtola.

Locus ex Alciati quadā oratione.

Romæ Tybur amem, ventoſus Tybure Romam.

Etenim non bene compoſitæ mentis argumentū eſt, cùm quis huc atque illuc vagus diſcurrit, nec quieſcere poteſt. Cæterū mihi excuſatio eſt in prōptu, notiſſimūque omnibus eſt, me, dum bellicos tumultus ſubterfugio, tutāque ſtudiis meis ſedē perquiro, diutiſſimè eſſe peregrinatū, Principumque iuſſionibus huc atque illuc agitatum, certā ſedem tenere non potuiſſe. Idem Oratione Ticini habita ſic: Quam plurimi veſtrûm optimè ſciūt, vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trās Alpes profectus ſum: ibi profeſſorio muneri addictus, aliquot annos ſumma cum gratia moram traxi: quod an illorū humanitati tribuam, an qualibuſcumque noſtris ſtudiis, non ſatis ſcio. Tria certè magnifica hac in diſciplina tribus in celeberrimis gymnaſiis mihi contigerunt, quæ neſcio (quod citra arrogantiam dictū ſit) an cuiquam alij: primū vt Auenioni, cùm numquā ad eam diem cathedrā aſcendiſſem, ſtipendiū ſexcentorum mererer, & ætate longè impar, ſenioribus tamen æquarer: alterum in Biturigibus, quorum liberalitate magiſtratus Chriſtianiſſimi, ipſo Rege adiuuāte, ſecundo quā eò veneram anno duplicatū mihi eſt honorariū, & mille ducentiq; pręſtiti: tertium eſt, quòd tam à longinquis partib. in patriā ab excellentiſſimo Duce noſtro accerſitus, Senatoria dignitate ornatus, hanc acceſſionem ne quidem cogitans, tantum abeſt vt petierim, ſum conſecutus. Hactenus ille. Nec verò prętermittam hoc Perſici ſymbolū à Paulo Iouio explicari in eo Dia-

Alter locus ex eodem.

Locus è Paulo Iouio.

logo qui eſt De notis armorum & amoris, cum inſcriptione, *Tranſlata proficit arbos*, ipſique Alciato aſcribi. Sed & ponam Perſicum notam fuiſſe eius qui in alio cælo melior ſit, tradit Pierius lib. De ſacris Aegypt. literis 54.

Quæ dedit ho.] Cùm Perſæ aliquando in Romanos bellum gererent, multis in locis Italiæ Perſica implantarunt, quæ in Perſide venenũ prҿſentaneum ferunt. Hac tandem arbore hoſtes extinctum iri ſperabant: ſed in Italia murato ſolo naturam etiam mutauit qua in opinione eſt Columel. vbi refert, *Perſica pyrus vnde.*

—— pomis cùm barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis:
At nunc expoſiti paruo diſcrimine lecti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Id nõ videtur Plinio veriſimile lib. 15. cui tamen aduerſantur Galenus, Paulus Aegineta, Plutarchus, & alij.
Martial. 13. Perſica nux.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis perſica cara ſumus.

Tranſlatu facta eſt melior.] Quaſdam arbores mutare naturam pro regionum varietate, teſtis eſt Plutarch. eo libro quem inſcripſit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ.

Fert folium linguæ.] Plutarch. cõmẽtario De Iſide & Oſiride, Perſicam arborem Iſidi conſecratã fuiſſe ſcribit, quòd linguę folium habeat, fructũ cordi ſimilẽ. Eius hęc verba ſunt: *De perſica arbore.*
τῶν δ' ἐν αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν· διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμεν, ὅσια φρονεῖν, εὔχημα λέγειν: De ſtirpibus Aegyptiis maximè conſecratã Deæ aiunt Perſeã: quòd eius fructus cordis, folium linguæ ſpeciem referat Nam eorũ quæ in hominem cadere poſſunt, nihil diuinius eſt oratione, præcipuè verò de Diis: neque vlla res alia maius ad felicitatẽ affert momentum. Itaque hîc præcipitur ei qui ſit oraculum aditurus, vt ſanctè pieq́ue ſentiat, & mòdeſtè loquatur.

Tu procul à patria.] Virgiliana imitatio è 10. Ecloga:
Tu procul à patria (nec ſit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, dura niues. ——

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII quoties conturbant æquora fratres,
Tum miſeros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt poſſit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores geſtare inſignia Reges,
Anchora quod nautis, ſe populo eſſe ſuo!

EPigraphe ſimilis mihi videtur ſententiæ Marcellini Ammiani, qui 29. lib. grauiter pronunciauit, Imperium curam eſſe ſalutis alienæ. Principes enim debent habere perſpectum ſe ſibi minimè natos eſſe, ſed ſui populi commodo & vtilitati. Plin. lib. 18. ait, Delphinum futuram tempeſtatem præſagire. Quocirca vt φιλάνθρωπος ſi nauem ventis agitatam offenderit, tutiùs vt figatur, anchoram quaſi humano quodam inſtinctu dirigit: ſic Princeps quiſque ſuorum maximè ſtudioſus eſſe debet, potiſſimùm verò ſæuiente tēpeſtate & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impēdente, ne Reipub. ſtatus poſſit aliquo modo perturbari, aut etiā comminui. Cæte-

Delphin φιλάνθρωπος.

tùm Delphinum anchoræ alligatum pro inſigni & ſtemmate publico geſſerunt olim nõnulli Principes & Imperatores laudatiſſimi, vt Auguſt. Cæſar, T. Veſpaſian. Seleucus & Nicanor: noſtróque ſæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos typographus. qua de re eſt elegãtiſſima παρέκβασις. in Prouer. Feſtina lentè, apud Eraſmum. Noſtris etiam tẽporibus Gallici Imperij Thalaſſiarchus, id eſt, Admiralius, inſigne hoc circũfert, vt nuper laudatus ille noſtrorum patrũ ætate Philip. Chabotius. In ſcuto Vlyſſis Delphinum depictum fuiſſe ſcribit Plutarch. ad finẽ diſputationis, qua quærit, Vtra animaliũ plus rationis habeant an terreſtria, an aquatilia. Apponam & id Xenophont. è 3. ἀπομνημον. vbi facit Socratem diſputantem cum Dionyſiodoro: Quam ob cauſſam, inquit, Homerus appellat Agamemnonẽ ποιμένα λαῶν: niſi quòd vt paſtor ſuarum ouiũ curam habere debet, quo habeant quæ ſunt ad victum neceſſaria: ſic etiam Principem curare eſt neceſſe, quæ populo expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt κρατερὸς αἰχμητὴς, ſed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθὸς, qui nõ ſe modò bene regeret, ſed etiam ſuis felicitatis cauſſa eſſet. καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ πράττωσι: Rex non eligitur vt ſui curam habeat, ſed vt per ipſum qui eum elegerunt, in felicitate viuant. *Delphinus alligatus anchora.* *Anchora Thalaſſiarchi Gallici.* *Praclarus locus Xenophontis.*

Titanij fratres.] venti, qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni fratre, Gigantes robuſtiſſimi, qui pro ventis vſurpantur à Poëtis. *miſeros.*] Epitheton conueniens, vt illud eſt Lucani lib. 8. — *miſeros fallentia nautas*
Sidera non ſequimur. — *Titanus.*

Anchora iacta iuuat.] Prouerb. Anchoram ſacrã ſoluere. Fuit autem anchora præſidij & ſalutis typus. Pierius lib. 45. Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Iſthmiorum: Si quis, inquit, hominum ſumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præſtat, & ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id eſt, Felicitatis iacit anchoram diuino honore auctus. Quid ſi huc reuocemus aureũ Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut anchora firmari ciuitatem? Memini & Euripidem in Hecuba, Polydorum gentis familiæque ſuæ anchoram nominare, ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρά τ' ἐμῶν. qui iam ſolus generis ſupereſt anchora noſtri. Ariſtides oratione Panathenaica prima, dicit Græcos omnes ſibi viſos fuiſſe in portu quodam duabus nixos anchoris, quaſi gemino fultos præſidio. *Anchora quid.*

In Senatum boni Principis.

EMBLEMA CXLIIII. *Dialogiſmus.*

EFFIGIES *manibus truncæ ante altaria diuum*
Hinc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa poteſtatis ſummæ, ſanctique Senatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.
Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant ne xenia, nec ſe
Pollicitis flecti muneribúſve ſinant.
Cæcus at eſt princeps, quòd ſolis auribus abſque
Affectu, conſtans iuſſa Senatus agit.

Fons Emblematis. ID agalma Iudicum Thebanorum è variis auctoribus peti poſſe ſcio. Certè Plutarchus attigit libro De Iſide & Oſiride: quod idem Sermone 44. Stobæus retulit ex eodē Plutarc. his verbis: ἐν θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν: id eſt, Thebis imagines conſpiciuntur

Iudicum manibus carentes:at ſummi Iudicis imago conniuet oculis:eò quòd iuſtitia nec muneribus capi, nec hominum vultu flecti debeat. Alciatus ipſe Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hæc ait: Chryſippus Iuſtitiæ imaginem ita expreſſit, vt puellari virginis forma, aſpectu vehementi, luminibus oculorum acerrimis conſpiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto eſſe iudicio, ſanctum, ſeuerum, contra improbos inexorabilem, vi ac maieſtate æquitatis, veritatíſque terrificum eſſe oporteat. Quapropter memoriæ eſt traditum, magiſtratuum ſtatuas à Thebanis ita ſolere formari, vt ſine manibus eſſent: Principum verò clauſis oculis, nimirùm eam iuſtitiæ naturam eſſe oſtendentes, vt incorrupta ſit, nec pretio precibúſve, aut alienæ vlli voluptati cedat. Non verebor in vſum rapere meum quæ retulit auctor induſtrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. libr. 3. Thebani, inquit, vt incorruptam iuſtitiam ſignarent, nec variari gratia, Iudicum imagines ſine manibus, Principis verò ſine oculis in foro propoſuere, vt ſignis oſtenderent, Iudices affectibus capi non oportere, cauſſáque definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis abſtinere debent: idcircò hîc truncis manibus pinguntur. quod non prætermiſit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Preſes ipſe captus eſt oculis, ne affectu quodam moueatur. ſiquidem, vt ait Cicero Officiorũ 3. neque contra Rempub. neque contra iuſiurandum ac fidem amici cauſſa vir bonus faciet, ne ſi iudex quidem erit de ipſo amico. Ponit enim perſonam amici cùm induit iudicis. Nam ſi omnia facienda ſint, quæ amici velint, non amicitiæ tales, ſed cõiurationes putandæ ſunt, quocirca non oculis vtatur, ſed auribus, ne citò moueatur: & cùm ipſi dicenda eſt ſententia, meminerit ſe Deum habere teſtem, id eſt, mentem ſuam, qua nihil ipſe dedit homini diuinius. Adhæc omnes ſedent, quòd animus eorum debeat eſſe optimè compoſitus, nec hinc atque hinc flecti, quòd eſt leuitatis: ſedendo etenim & quieſcendo fit anima prudens, ait Philoſophus. Euſtathius ad Iliad. ζ. notat ſtatuas Mineruæ olim omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas. Interdum enim ſedere idem eſt quod conſilium capere, vt apud Plautum is qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. Vulgatúmque eſt illud, Romanus ſedendo vincit, id eſt conſultando. Pierius lib. 43. Lubens huc referrem quæ de iuſtitiæ imagine olim à Carneade expreſſa

Locus ex Alciati oratione.

Cur ſedent indices.

Gellius adnotauit libr. 14.c.4.ſed quia liber eſt in omnium manibus, facilè tranſeo. Velim potius id obſeruari diligenter, quæ conciſè lib. 14. Hiſtor. var. ſcripſit Aelian. Olim apud Aegyptios eoſdem fuiſſe iudices, qui ſacerdotes erant: quorum Princeps natu proximus in omnes ſtatuendi ius habebat: quem omnium optimum atque æquiſſimum eſſe oportebat, Is circa collum imaginem é ſapphiro gemma cõfectam geſtabat, quæ Veritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem non tam in lapide ſculptam aut expreſſam circumferre, quàm in animo mentéque inſitam & infixam habere debet.

Sedere quid habeat myſterij.

Cur reſident.] Cicero ad finem procemij Dialogi De claris orat. Sed quò inquit, faciliùs ſermo explicetur, ſedentes, ſi videtur, agamus. Cùm idem placuiſſet illis, tum in propatulo conſedimus. hæc ille. Perſonæ Dialogorum ſedere vel dicuntur, vel intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratoriis, in quæſt. Acade. in libr. De nat. Deorum, in Phædro Platonico: Intelliguntur libris De finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & multis Platonis Dialogis. Certè M. Tullius videtur ſemper ambulare, cùm Peripateticum agit, vt 5. De finib. 1. De diuinat. 1. De legib. aliàs, vt Academicum, vult ſedere, quo ſignificet aliquid ſtabiliùs diſſeri. Conſtat ex veteribus iudices ſedere ſolitos, cùm quid ſtatuendum eſſet. Ita enim

Iudices cur ſedeant.

Iuſtinianus in Nouella 8. De iudicibus: Sedebunt autem, ait, hi pedanei iudices continuè & nunc in regia baſilica, in quibus & tunc domunculis iudicant, &c. Idem in Nou. Vt ab illuſtrib. & qui ſuper eam dignit. Secundum quod ait, datum eſt eis ſuper hoc priuilegium, ne cogantur aut ſedere cum iudicibus cùm iudicant, aut ſtare rurſus tamquam litigantes. Marcianus l. 7. D. Quod met. cauſ. Confeſtim autem pro tribunali te ſedentem adiit. Sic in l. 2. D. Ad ſenat. Tertull ſedere dicitur Prætor: Confeſtim autem ſic erit accipiendum, vbi primum potuit, id eſt, Prætoris copiam habuit huic rei ſedentis. Et in l. 7. D. De in integ. reſtit. Confeſtim autem pro tribunali te ſedente adiit. Bonifacius in cap. fin. De ſentent. & re iudic. in vi. Sententia, ait, quam ſcriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipſo ſtando, non ſedendo proferri contingit, nullius penitus eſt momenti. Gellius lib. 7. De Scipione: Et quodam die, ait ius in caſtris ſedens dicebat. Plinius libro 5. Epiſtol. Sedebant iudices, centumuiri venerant, obuerſabant aduocati, ſilentium longum, &c. Cicero

Pro Rabir. Accuſaui de pecuniis repetundis, iudex ſedi. Ad hanc verò rem Plautus in Moſtellaria:

Nimio plus ſapio ſedens.

quia mente graues.] Huc illa Calliſtrati verba aptanda, quæ habentur l.19.D.De offic. Præſid. Sed & in cognoſcendo, ait, neque excandeſcere aduerſus eos quos malos putat, neque precibus calamitoſorum illacrymari oportet. Id enim non eſt conſtantis & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit. hæc ille. *Affectus ſedati in iudicibus.*

capiant ne xenia.] Prohibetur enim 1.& 6. Deuteronomij, Eccleſiaſt. 42. & Prouerb. 24. multíſque aliis in locis. Refert Plinius 8. Epiſto. Iulium Baſſum accuſatum repetundarum, quòd in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus accepiſſet. Lex enim dona & munera à magiſtratibus accipi, imò verò & quid emi vetat, niſi victus quotidiani cauſſa. Hoc tamen addamus licet: Non in totum xenijs abſtinere debet proconſul, (ait Vlpian. in l 6. de offic. proconſ.) ſed modum adiicere: vt neque moroſè in totum abſtineat, neque auarè modum xeniorum excedat. qua de re verba hæc ſunt Seueri & Antonini: Quantùm ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus prouerbium eſt: οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. Nam valdè inhumanum eſt à nemine accipere; ſed paſſim viliſſimum eſt, & per omnia auariſſimũ, &c. Qua ratione Plin. epiſtol. 5. ad Seuerianum, ait in cauſis agendis & exercendis iudiciis non modò pactione, dono, munere, verùm etiã xenijs ſe ſemper abſtinuiſſe, vbi rectè ſubiicit oportere quæ ſunt inhoneſta, parúmque decora non quaſi illicita, ſed quaſi pudenda vitiare. Sic Spartian. tradit Peſcennium Nigrum ſalaria iudicibus è publico dari voluiſſe, ne cui eſſent oneri: adieciſſéque, iudicem nec dare debere, nec accipere. *Munera non debent à iudicibus capi.*

Cæcus at eſt Princeps.] Oculus in Hieroglyph. pro gratia, ſeu, vt ita dicam, fauore vſurpatur, vt tradit lib. 33. Pierius. Non eſt quòd ſuſpicionibus aut coniecturis aliquid vſpiam tribuat ipſe iudex, nec litigantium verbis hæreat, ſed probationibus manifeſtis veritatem inueſtiget. Quod elegãti complexus eſt monoſticho Poëta neſcio quis:

Μηδὲ δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς:

Ne de lite pronuncies, niſi vtrámque partem priùs audieris. Decretum id dicitur propriè quod cauſa cognita pronũciatur à iudice: nec enim decretũ dici poteſt niſi vtraque audita parte. Tertull. Apologetico: Reſpondendi, altercãdíque poteſtas

patet,quando nec liceat inauditos & indefenſos omninò dãnari. Huic conuenit l.1.Cod.de condemn.reis: & veterum cõſuetudo qui reos niſi auditos condemnabant, quoniam qui auditi non eſſent,pro indamnatis habebantur, ex Lycurgi legibus: vt tradit Val. Max.cap. De ſapiẽter dictis & factis. Tritum id è Solonis elegiis: Ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως.

Magiſtratum gerens audi & iuſta & iniuſta.

quòd ſolis auribus abſque Affectu.] Memini legere me, Athenienſes iudicia de cædibus habituros,ad Areopagum, Martis vicum,ire noctu ſolitos:iiſque qui cauſas dicerent,affectibus abſtinendum fuiſſe teſtatur Iſocrates Areopagitico. Nolebant enim iudices miſerabilium perſonarum intuitu, vocíſque lenocinio,quod magnas ad flectendum, perturbandúmque vires habet,commoueri. Longè alia Romanorũ cõſuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad iracundiam vel miſericordiã flectebant:quod Cicero facere ſolet in perorationibus. Celebre eſt exemplũ Sergij Galbæ,qui reus à Libone trib. pleb. accuſatus,quòd prætor contra fidem Luſitanos quoſdam interfeciſſet,cùm nihil haberet quo ſe purgaret,paruos ſuos liberos flens commendare cœpit:quo facto ita iudices permouit, vt nihil in eum grauius ſtatuerint. Hanc rationem producendi reorum liberos Fabius lib.6. cap.1. memorat, vt & Val Max.8.cap.1.eámque ter vſurpatam memini à M.Tullio, nempe pro Flacco,pro Sylla,pro Seſtio. Idem in Plãciana ſic: Non opibus contendo,non auctoritate,non gratia, ſed precibus,ſed lachrimis,ſed miſericordia,mecúmque vos ſimul miſerrimus & optimus obteſtatur parens: & pro vno filio duo patres deprecamur. pro Fonteio: Tendit ad vos virgo veſtalis manus ſupplices eaſdem, quas pro vobis Diis immortalibus tendere conſueuit:cauete ne periculoſum ſuperbúmque ſit,eius vos obſecrationem repudiare,cuius preces ſi Dij aſpernarentur,hæc ſalua eſſe non poſſent. Quibus ex locis intelligimus quàm graues illæ motuum faces admoueat, vt iudicum animos ad lenitatem & miſericordiam impellat.

Conſiliarij Principum. EMBLEMA CXLV.

HEROVM genitos, & magnum fertur Achillem
In ſtabulis Chiron erudiiſſe ſuis.
Semiferum doctorem, & ſemiuirum Centaurum,
Aſsideat quiſquis Regibus, eſſe decet.
Eſt fera, dum violat ſocios, dum proterit hoſtes:
Eſtq; homo, dum ſimulat ſe populo eſſe pium.

CHiron Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) ſuperiore ſui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pædagogus, ſub quo diſciplinas liberales excepiſſe tradunt. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum: id eſt,

—Διδασκέμεναι τάδε πάντα
Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ferina in Chirone natura variis modis exponitur à Mythologis: ſed hîc notantur maximè Principum Regúmque conſiliarij, qui ferinam quidem & pluſquam belluinam naturã referunt, cùm ſuo principi praua cõſilia ſuggerũt, vt populares ſuos pecuniis emungant, vel ſuo commodo, Reipub. procurẽt *Ferina Chironis natura quid.*

incommodum. Speciem humanitatis habent, cùm iuſtitiæ & pietatis imagine populum ſibi deuinciunt. Quod itidem explicatum eſt ab ipſo Alciato lib. 9. Parergôn, cap. 13. his omninò verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Centauro Achillem, aliósque Regum filios eruditos fuiſſe fingi, quòd ſoleant, doctores & conſultores Principum natura quidem feri eſſe, & promptum ad aſperiora ingenium habere: humanitatem verò in ſpeciem tantùm præ ſe ferre. Idem diſputat Macciauellius, autor Italus (de quo quid ego cum aliis multis in totum ſentiam, nihil habeo dicere, niſi quòd exiſtimem eum in ciuilibus negotiis alioqui perſpicacem & magni certè ingenij virum, ſed in quo tamen parum aut nihil planè fidei eſſet & veræ religionis, vt eius ſcripta quædam teſtãtur) ille itaque ferè ſic diſſerit c. 18. eius libri, quem de Principe lingua ſua edidit: Primùm quidem Principi fidem hoſti & aliis cum quibus rem habet, ſeruandam eſſe dicit, ſed ea tamen lege, ne obeſſe poſſit. Si quid enim noxæ importatum iri ob fidem datã Princeps metuat, ei ſuadet ad fraudem & aſtus eſſe recurrendum. Docet perſpicuè concertationem omnem legibus vel fraude inſtitui atque perfici: has quidẽ hominum eſſe, hanc verò belluarum. Sed quia interdum leges non ſatis eſſe firmæ ac ſtabiles videantur, inclinandum animum ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt humanam & belluinam naturam prę ſe ferat. quod à veteribus figmento quodam expreſſum notat in Achillis educatione, quem à Chirone Cẽtauro inſtitutum tradunt, vt ſignificarent Principem quemcumque hac natura duplici præditum eſſe debere. E belluis autẽ duas in primis proponendas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hanc aſtu & vafritie permultum valere: illum, vt incautus eſt, non rarò ſe in retia temerè coniicere: hanc quia non ſatis virium habeat, fallaciis vti. Quibus argumentis, parũ quidem Philoſophicis, ne dicã impiis, Principem eum qui res magnas & periculoſas aggrediatur, eáſque tutò ad exitum perducere velit, fraude inſtructiſſimum eſſe debere, docet non tam πολιτικὸς ἀνὴρ, quàm ἄθεος.

Macciauellius Italus.

Huc ferè pertinet Ciceronis illud ex primo lib. Offic. Duobus modis fit iniuria, aut vi, aut fraude: fraus quaſi vulpeculæ, vis leonis videtur: ſed fraus odio digna maiore.

Magni cognomẽ quibus tributũ.

genitos.] liberos.

magnum Achillem] Diximus in ſuperioribus, Magni cognomen paucis quibuſdam, & iis illuſtribus, tributum eſſe, vt

Alexandro, Pompeio & aliis. Plutarch. in Pompeio.

Semiferum Centaurũ.] De Centauris ea mihi minimè repetenda ſunt, quæ ſtudioſè tradit Palæphatus eo, quem ſcripſit, libro De non credendo fabulis. Id duntaxat è Plinio, lib. 7. c. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Theſſalorum inuentum eſt, qui Centauri appellati ſunt, hinc nata fabula quòd biformes dicantur, διφυεῖς ab Iſocrate, inferiori parte referentes equum, ſuperiore hominem. Dicuntur autem Centauri, κένταυροι, ſtimulatores, à κεντέω, ſtimulo, ſic enim & ἱπποκένταυροι, equorum ſtimulatores Luciano nominantur., id eſt, equites, nec modò qui vehuntur equis, ſed qui ſunt aſſuetj prædis: quales ſunt & aulici permulti, & alij quidam reguli: vt & vicani illi præfecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur. Aliunde ducit etymon centauri Tzezes 7. Chiliad. Hiſtoria 99. nimirum à κεντεῖν καὶ αὖρα, ſed nihil ad hoc noſtrum argumentum. *Centauri qui.*

Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI *quod ſplen eſt corporis, in populi re*
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.

Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus.
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

Lien quid & eius officiũ. SImilitudine oſtendit opulentiam tyranni, cauſſam eſſe ſubditorum inopiæ. Vt enim in corpore humano ſi ſplen ſit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibus inducit. Rationem adfert Ariſtot in Problem. Quòd ſplen multam ad ſe trahit materiam, quæ tranſire in alimentum debebat. Conſtat enim, ait ille, homines parui ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra animalis parte, ſuccos ad ſe attrahens craſſos & melancholicos in hepate genitos. Lienem Latini vocant, de quo Galenus lib. 4. De vſu partium cap. 15. Id verò Traiani Cæſaris apophtegma fuit: ſiquidem *Traiani dictum.* fiſcum lienem appellabat, quòd eo creſcente reliqua membra tabeſcerent. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auarus naſcitur, cui nimirum cenſus publici, & vectigalia plus æquo placeant. quo fit, vt miſerrima plebecula cogatur ad egeſtatem & extremam pauperiem, cùm tyrannus in ſuorum poſſeſſionem violenter irruit, eorúmq; peculium depeculatur. Certatim à doctis illud Tiberij celebratum eſt: Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόρους, qui ſuis abradunt quicquid poſſunt, & ſic importuniùs in fiſcum ſuum conuertunt, vt à miſera plebecula non pellem modò, ſed & carnes ipſas detractas velint. Eandem ſententiam, ſed aliis verbis expreſſam ab Alexandro Macedone, literis proditam habemus. Huic enim cùm diſplicerent exactiones, eorúmque potiſſimùm qui à ſubditis ampliores vectigalium reditus, quàm per fortunas hominum liceret, extorquebant, apud ſuos dictitabat, κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qui radicitus herbas conuellit, atque ab ima ſtirpe arbores excîdit. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm auferre magis eſſe regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàm ditem eſſe, conuenientius eſſe regi. Notum illud, Lucri bonus eſt odor ex re qualibet. Sed ad illuſtrationem hæc quæ ſequuntur, placuit, adiicere. Theodoricus ſcribens ad Marcellum Aduocatum fiſci, apud Caſſiodor. Variar. lib. 1. Epiſt. 22. Nõ quoties ſuperes, ait, ſed quemadmodũ vincas inquirimus: *Locus præclarus è Caſſiodoro.* non quæras de poteſtate noſtra, ſed de iure victoriæ: quando laudabilius à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur. Nam ſi dominus vincat, oppreſſionis inuidia eſt: æquitas

verò creditur, ſi ſupplicem ſuperare contingat. Et libro 4. Epiſt. 37. Crementa fiſcalium tributorum iuſtiſſimo ſunt penſanda iudicio: quia ſeruientium imminutio eſt huius illationis acceſſio, quantumque pars illa proficit, tantum ſe hæc à firmitate ſubducit. Sed à nobis, qui fiſci vtilitatem ſtabili volumus diuturnitate conſiſtere, excludenda eſt diſpendioſa ſemper enormitas, ne augmento ſuo tumens ſumma deficiat, incipiatque magis deeſſe, quia immaniter viſa eſt accreuiſſe. Rectè itaque idem Caſſiod. lib. 1. Fit interdum cauſſa mala fiſci, vt bonus Princeps eſſe videatur. Raro enim (vt eiuſdem Caſſiodori verbis vtar) vtrumque ſub admiratione perfectum eſt, vt & fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret. Ex Alciati lib. Parergôn 8. cap. 6. notanda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria eſt, ſæpè vincitur fiſcus: cuius mala cauſſa numquam eſt, niſi ſub bono Principe. Iulius Capitolinus in M. Antonini vita, fiſco in cauſſis compendij numquam iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Conſtantij, ſeu Iuliani vita: Pompeia Plotina incredibile dictu eſt, quantum auxerit gloriã Traiani: cuius procuratores cùm calũniis prouincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletum quemque ita conuenire, Quæ habes? vnde habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpans, quòd gloriæ ſuæ eſſet incurioſus, talem poſtea reddidit, vt exactiones improbas deteſtans, fiſcum lienem vocaret, quòd eo creſcente reliqui artus tabeſcunt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla ſunt. Hactenus Alciatus. 2. *Locus ex Alciati Parergo.*

fiſcum.] Fiſcus, receptaculum nummorum eſt, proprieque principis, l. 1. § hoc interdictum, D. ne quid in loco publ. Res fiſcales, ait Vlpian. quaſi propriæ & priuatæ principis ſunt: à fiſcis, id eſt ſportulis, vt apud Aſconium 2. Verrina, quæ nummorum receptacula ſunt ad maioris ſummæ pecunias capiendas. Hinc confiſcare deflexum verbum, pro deferre ad fiſcum principis. Et apud Sueton. in Auguſto confiſcata bona, quæ fiſco ſunt adiudicata. Aerarium verò publicum eſt, populique Romani, quod Plinius Iunior teſtatur in panegyrico. *Fiſcus quid.*

arguitur ciuica pauperies.] Conſtans Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis clauſtrum reſeruari. Nec alienum eſt ab eo quod ad Nicoclem ſcripſit Iſocrates: σημεῖον ἔστω, In-

quit, σοὶ τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν: Argumentum hoc tibi ſit imperij rectè honeſtéque adminiſtrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curaque locupletiores & ditiores factos.

Quod non capit Chriſtus, rapit fiſcus.

Emblema CXLVII.

Exprimit humentes, quas iam madefecerat antè
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad ſummum fures, quos deinde coercet,
Vertat vt in fiſcum quæ malè parta ſuum.

Commentum Principum auarorum. PRincipes auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingenioſos & ſtrenuos eſſe norunt: qui ſi aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatum transfundant (quales potiſſimum ſolent eſſe qui fiſci rationes tractant) ita vt populum & regiones ſibi commiſſas expilent, ſæpenumerò damnantur capitis, maleque parta bona fiſco addicuntur, ſuntque tamquam ſpongiæ, quæ pro arbitrio nunc humectantur, aut areſiunt. Exempla quam plu-

rima ſunt in monumentis antiquitatum, ſed & noſtris Galliæ annalibus; quæ non placet huc adducere, quòd peruia ſint. Satis autem nunc erit ſubiicere quod Suetonius de Flauio Veſpaſiano ſcripſit: Solus eſt in quo meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: non enim contentus omiſſa ſub Galba vectigalia reuocaſſe, noua & grauia addidiſſe: negotiationes quoque vel priuato pudendas propalam exercuit. *Veſpaſiani aſtus & auaritia.* Creditur etiam procuratorum rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promouere, quò locupletiores mox condemnaret: quibus quidem vulgò pro ſpongiis dicebatur vti, quòd quaſi & ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Cæterùm neminem latere velim epigraphen huius tetraſtichi tractam eſſe ex cauſſa XVII. q. 7. can. Maiores, ſic enim ſcriptum reperio: Maiores noſtri ideò copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant, & Cæſari *Locus à Pontificio iure.* cenſus reddebant: modò autem quia diſceſſit deuotio Dei, acceſſit indictio fiſci. Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autẽ tollitur totũ. Hoc tollit fiſcus, quod non capit Chriſtus.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus, fortè non malè, arcta manus ſumetur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] i. depeculatores. Furum enim nomen generis eſt.

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIII.

VESPARVM *quòd nulla vnquam Rex ſpicula figet,*
Quodq́ue aliis duplo corpore maior erit:
Arguet imperium clemens : moderataq́ue regna,
Sanctaq́ue iudicibus credita iura bonis,

Veſpa pro apibus abuſiuè. *Apum natura.*

VEſparum vocabulum pro apum nomine hîc ſumi καταχρηστικῶς docti quidam homines coniiciũt. Alij non minus eruditi citra figuram id ſcribi arguũt. Harum itaque hæc natura eſt, vt quem ſequantur, Principem habeant aliis proceriorem, & quaſi honore potiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret, quod his teſtatur verbis Baſilius homelia 8. in Hexaëmeron: ἐστὶ κέντρον τῷ βασιλεῖ μελισσῶν, ἀλλ' οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμοι τινὲς εἰσὶν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. id eſt, Regi apum aculeus eſt, ſed eo ad vlciſcendum non vtitur. Sunt hæ naturæ leges non ſcriptæ, vt quiſque maxima eſt potentia præditus, ita tardum ad puniendum eſſe oportere, hæc Baſil. Eadem ferè retulit D. Ambroſ. Hexaëmer. lib. 5. cap. 20. Aelia. hiſtoriæ animal. 1. &

5. Dio Chryſoſtom. Orat. de regno, 4. Sed audiamus Principem Stoicorum Senecam. Sic enim lib. De clementia: Maiorem poteſtatem non oportet eſſe noxiam, ſi ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta eſt regem, quod ex aliis animantibus licet cognoſcere, & ex apibus, quarum regi ampliſſimum cubile eſt, medioque ac tutiſſimo loco. Et ibid. Præterea inſignis Regi forma eſt, diſſimiliſque cæteris, tum magnitudine, tum nitore. Hoc tamen maximè diſtinguitur. Iracundiſſimæ, ac pro corporis captu pugnaciſſimæ ſunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipſe ſine aculeo eſt. Noluit illum natura nec ſæuum eſſe, nec vltionem magno conſtaturam petere, telumque detraxit, & iram eius inermen reliquit. Exemplum hoc magnis Regibus ingens eſt. Eſt enim illi mos exercere ſe in paruis, & ingentium rerum documenta minima agere. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores, cùm tanto hominum moderatior animus eſſe debeat, quanto vehementiùs nocet. Vtinam quidem eadem homini lex eſſet, & ira cum telo ſuo frangeretur, nec ſæpius liceret nocere quàm ſemel, nec alienis viribus exercere odia, hæc ille. Et hoc optimo Principi ſymbolum propoſitum eſt, vt inter alias virtutes, quibus opus habet ad ſuæ Reipubl. adminiſtrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi facultas, etiamſi maior ſit quàm in aliis, minimè tamen ſæuire debet, iiſque quibus præeſt, terrificum ſe præbere. Nam inter virtutes alias, quæ Principem maximè deceant, clementia eſt. M. Antoninus, qui Philoſophi cognomen non ab re eſt conſecutus, nihil quicquam eſſe dicebat, quod Imperatorem Romanum magis deceret, quàm clementiam: eamque ob cauſſam neque in rebelles ſuos ſæuitum voluit. Rectè apud Claudianum Theodoſius Honorio filio ſalubre hoc conſilium ingerit: *Clementia vera principis virtus.*

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Ouid. 1. de Ponto eleg. 3.

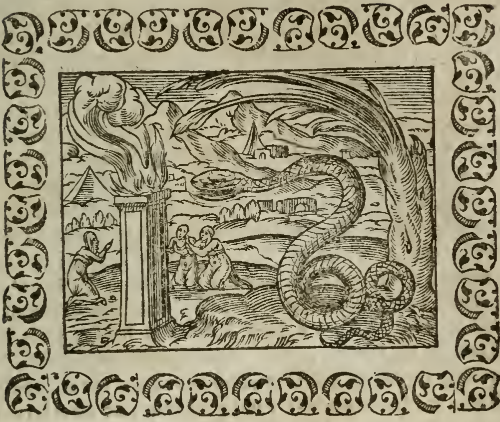
Sed piger ad pænas princeps, ad præmia velox:
Quique dolet, quoties cogitur eſſe ferox.

Compertum eſt Cæſarem Iulium Deorum numero aſcriptum, quòd clemens ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriam bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Auguſtum conſecrauit: Pij cognomen dedit, alioſque permultos immor- *Iulij Cæſaris clementia.*

Boni piique Imperatores.

talitate donauit. Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irriſus erat, & conuiciis impetitus, illæſos abire ſiuit, cùm vnus ex iis reſpondiſſet id vini cauſſa contigiſſe. Celebratur eò plus Auguſtus Cæſar, cuius gratia cùm Senatus iis adempturus eſſet ius teſtādi, qui eum cōtumeliis & probris affeciſſent, non eſt paſſus id decerni, vt eſt apud Suetonium. Eam ipſam patientiam initio imperij finxiſſe Tiberium, teſtis eſt Cornelius Tacitus. Nam libellos famoſos & dicta in ſe mordacia diſſimulauit, eorūque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vſurpabat enim illud ſæpenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas eſſe debere: & ſi quando hæc aperta feneſtra eſſet, nullas alias in Senatu fore lites, & accuſandi occaſiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perſtrinxerat, Is cùm veniſſet in Philemonis poteſtatem, ſtatim miniſtro cuidam Philemon præcepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret. ſed clam, vt nudo enſe ceruices attingeret, moxque vt eum illæſum abire ſineret, eique daret nuces, talos, pilam, & alia quædam ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, ſe aculeū quidem habere, ſed eo vti minimè velle, deque potētiore maledicere, magis eſſe puerorum quàm virorum. Eam regiam virtutem & actionibus aliis permultis certè heroicis, ſic reſcripto egregiè probarunt Theodoſius, Arcadius, & Honorius: cuius reſcripti ad Rufinum hæc formula: Si opprobrium ex leuitate proceſſerit, negligendum: ſi ex furore & inſania, condolendum, ſi ab iniuria, remittendum.

Salus publica. EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA *erectis Epidaurius inſidet aris*
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniatque ſalutifer orant,
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

AEſculapius inſignis Medicus, Dianæ precibus Hippolytum ab equis diſcerptum in vitam reuocauit: quam ob rē Iupiter iratus eum fulmine percuſſit. Poſt mortem Deus eſt habitus, & ſub ſerpentis imagine diuinis honoribus affectus. Adhæc tali cultus effigie Romam graui peſtilentia laborantē dicitur liberaſſe, ad quam tandem deductus eſt à fano ſibi ſacro, quod erat quinque millibus ab Epidauro paſſuum. Hiſtoriam hanc fuſiùs pertractant Valer. Max. c. De miracul. libro 1. Plin. 24. cap. 4. Diuus Auguſt. De ciuit. 3. cap. 17. meminit & Lactantius variis locis ex quo notum illud Sereni: *Æſculapius cur Deus habitus.*

Qui colis Aegeas, qui Pergama, quique Epidaurum,
Qui quondam placida tectus ſub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petiſti,
Depellens tetros præſenti numine morbos.

Hoc ſerpentis inuolucro nihil aliud verius & expreſſius intelligi datur, quàm Seruator noſter Chriſtus, verus animarum *Serpēs quid.*

noſtrarũ Aeſculapius, & ſalutis humanæ vindex, qui ſub ſerpentis figura in deſerto à Moſe legiſlatore appenſus, omnes omnium morbos & vulnera ſanitati reſtituit, & in cruce tandem omnes noxas & crimina expiauit. Cæterùm non immeritò ſalutis notam ſerpens ſibi videtur vindicaſſe, à quo nimirum multa in humanum genus remedia proficiſcuntur: qua de re pluribus lib. 16. De ſacris Aegyptiorum literis Pierius. Aeſculapium etiam, præter alios, Medicorũ præſidem Plutar. Sympoſ. 9. quæſt. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artemidori lib. De ſomniis qui ait, per Aeſculapium in tẽplo erectum, & in baſi ſtantem, ſignificari quoddam bonum præſagium. Qui ſi moueatur, aut accedat, morbum & peſtem portẽdit: tum enim maximè hominibus eo Deo eſt opus. His autem qui ægrotant, ſalutẽ prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum eſt. In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio ſedentis, pateram tenentis, iuxta quam erat ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. Plerique noſtra ætate viri eruditi coniiciunt ab Alciato hîc tacitam eſſe factam alluſionem ad Ambroſianum illum anguem, qui Mediolani viſitur in marmorea columna erectus ipſa æde D. Ambroſij.

Serpẽs ſalutis ſymbolũ.

Anguis Ambroſianus Mediolani.

Epidaurius.] ab vrbe notiſſima Peloponneſi in ſinu Saronico, ex qua in ſerpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius:

> *Eſt Deus extinctum Creſſis Epidaurius herbis,*
> *Reſtituit patriis Androgeona focis.*

Lege Ouid. lib. 15. Metamorph.

Annuit, atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Faſtorum:

> *Efficiatque ratas vtraque Diua preces.*

Reſpublica liberata. EMBLEMA CL.

CÆSARIS exitio, ceu libertate recepta,
Hæc ducibus Brutis cuſa moneta fuit.
Enſiculi in primis, queis pileus inſuper aſtat,
Qualem miſſa manu ſeruitia accipiunt.

OCciſo in Senatu Iulio Cæſare à Bruto, Caſſio, & cæteris cõiuratis, ij ceu libertate populo reſtituta, fabricari numiſma voluerũt, in quo ſculpti erãt duo pugiones adiecto pileo. Pugio cædem patratam omninò ſignificabat: pileus verò libertatem, vt refert Dion lib. 47. Vulgare olim prouerbium fuit, Vocate ad pileum, cuius meminit Noctium Atticarum 7. c. 4. Gellius, & Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor ſcribit, mortuo Nerone ſic cunctas prouincias, omnemque Romam exultaſſe, vt plebs induta pileis manumiſſionum, tamquã ſæuo exempta dominio triumpharet. Compertum habemus libertatis indicium pileum fuiſſe: vnde & qui ſerui libertate donabantur, pileum geſtabant raſo capite. Longum eſſet auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt. *Numiſma M. Bruti.* *Pileus, ſignũ libertatis.*

miſſa manu ſeruitia.] Serui manumiſſi, liberi facti, aut libertate donati. Seruitiorum nomen pro ſeruis, præter cæteros in Catilinario vſurpat Salluſtius, & Cicero ſæpè. *Seruitia.*

In vitam humanam. EMBLEMA CLI.

Plvs ſolita humanæ nunc defle incommoda vitæ,
Heraclite: ſcatet pluribus illa malis.
Tu rurſus, ſi quando aliàs, extolle cachinnum,
Democrite: illa magis ludicra facta fuit.
Interea hæc cernens meditor, qua denique tecum
Fine fleam, aut tecum quo modò ſplene iocer.

Heracliti fletus & riſus Democriti.

Heraclitus quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu ſolebat excipere, quòd omnia illi miſera & deploranda viderentur: contrà Democritus eadem de cauſſa ridebat effuſiùs, quòd humanas actiones ludicras & ſtultas conſpiceret: qui ſi hodie reuiuiſcant, ampliorẽ quidem & vberiorẽ vel luctus vel riſus materiã offendent, quàm vnquam antea, cùm omnia in dies deteriora fiant: quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Verè Horatius:

Damnoſa quid non imminuit dies?
Aetas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Dubium itaque relinquitur, vtrum ſequi ſit ſatius, cùm ſit vtrumque

trumque nec planè tutum, nec omninò probatum. Seneca in lib. De tranquillitate vitæ,1.ca.15. opinionem Democriti meliorem fuiſſe, & ad imitandum accommodatiorem, quàm Heracliti fletum,ait. In qua ſententia fuit etiam Satyra 10. Iuuenalis. Sed præſtat audire Philoſophum eundem lib. 2. De ira, ſic diſputantem: Heraclitus, quoties prodierat,& tantum circa ſe malè viuentium, imò malè pereuntium viderat, flebat: miſerebatur omnium qui ſibi læti feliceſque occurrebãt: miti animo, ſed nimis imbecillo & ipſe inter deplorandos erat. Democritum contrà aiunt numquam ſine riſu in publico fuiſſe: adeò nihil illi ſerium videbatur eorum quæ ſeriò gerebantur. Vbi iſti hîc iræ locus eſt? Aut ridenda omnia, aut flenda ſunt. Non iraſcetur ſapiens peccantibus: quare? quia ſcit neminem naſci ſapientem,ſed fieri: ſcit pauciſſimos omni æuo ſapientes euadere, quia conditionem humanæ vitæ perſpectam habet. Nemo autem ſanus naturæ iraſcitur. Quid enim ſi mirari velit non in ſylueſtribus dumis poma pendere? quid ſi miretur ſpineta ſenteſque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo iraſcitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque ſapiens & æquus erroribus, non hoſtis, ſed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo: Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidinoſi, multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia iſta tam propitius aſpiciet, quàm ægros ſuos medicus. Cæterùm Emblema ſumptum eſt ex incerti Poëtæ Græci Epigrammate, quod eiuſmodi eſt: *Pulcher Senecæ locus.*

Typus Emblematis.

Τὸν βίον, Ἡράκλειτε, πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
Δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος.
Τὸν βίον ἄρτι γέλα δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρίν,
Νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
Εἰς ὑμέας δὲ καὐτὸς ὁρῶν τὸ μεταξὺ μεριμνῶ·
Πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

Heraclite.] Heraclitus Philoſophus Epheſius, cuius vitam repete ex Laërtij lib. 9. *Heraclitus.*

extolle cachinnum.] deride, naſo ſuſpende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum eſt à ſono riſus. Eſt enim riſus elatus, & ſolutus. Perſius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.

Democrite.] Democritus Abderita fuit, de quo Plinius variis locis, & lib. 9. Laërtius. Gelaſinũ fuiſſe cognominatum ob riſus petulantiam notant veteres plerique. Iuuenalis: *Democritus.*

Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus.

ſplene iocer.] abunde rideam. Lien ſiue ſplen, ſedes eſt riſus. Perſius Satyr. I.

— ſum petulanti ſplene cachinno.

Aere quandoque ſalutem redimendam.

Emblema CLII.

Et pedibus ſegnis, tumida & propendulus aluo,
Hac tamen inſidias effugit arte fiber.
Mordicus ipſe ſibi medicata virilia vellit,
Atque abicit, ſeſe gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo diſces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hoſtibus æra dare.

Caſtoris ſeu fibri ſolertia. APologus eſt AEſopicus de Caſtore, quem proditum eſt in venatione deprehēſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atque eos proiicere, gnarum ſe eorum præcipuè cauſſa peti: Idq́ue ſignat, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται, hoc eſt, Viros prudentes ſuę

ſalutis gratia non debere vllam pecuniarum rationem habere: id eſt, non ægrè ferendam eſſe pecuniæ iacturam. Potiſſimùm verò vrgente neceſſitate non magni eſt ducendum nummorum diſpendium facere, ſi modò vitæ hoc pacto poſſit conſuli. Id Ariſtippus ſuo exemplo demonſtrauit, qui cùm in eadem naui ſeſe cum piratis verſari cognouiſſet, ſuas omnes pecunias de induſtria in mare proiecit, imprudenter ſe id feciſſe ſimulans: præuiderat enim ſe ab iis quibuſcum nauigabat, ſpoliatum, & in aquas propter pecuniam præcipitem datum iri. Vt itaque abeſſet effectus, cauſſam ſuſtulit. Idem Crates Thebanus cùm theſaurum ſponte perderet, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ, ſatius enim eſt à me vos demergi, quàm ego à vobis ipſe. Simile quid apud Plutarch. traditur de Philoxeno, qui cùm opulentiſſimam hæreditatem nactus eſſet, & peſtiferas aduenarum delicias obſeruaſſet, Per deos, inquit, me illa non perdent, ſed ego illa potiùs. *μὰ τοὺς θεοὺς ἐμὲ ταῦτα τ᾽ ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ᾽ ἐγὼ ταῦτα.* Non ſecùs quàm Catullus ille, de quo Satyra 12. Iuuenalis, qui maximo in diſcrimine tempeſtatis, partem ſuarum rerum quibus nauis onerabatur, proiecit in pelagus, quo nauis facta leuior, commodiùs portum appelleret. *Ariſtippi cautio.*

Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum, adeò medicatum intelligit inguen.

Cui poteſt eſſe affine Ouidianum illud primo De remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes,
Arida nec ſitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

propendulus.] propter pedum tarditatem, & ventrem pendulum.

Mordicus.] ὀδὰξ, morſicatim, mordendo. Id tamen Plinius negat lib. 32. cap. 3. non enim teſtes eorum, quæ vocantur Caſtorea, ab ipſis amputari cenſet, ex Sextij cuiuſdam rei medicæ diligentiſſimi ſcriptoris ſententia, ſed paruos eſſe *Cõtrouerſum an fiber ſibi teſtes exſcindat.*

ſubſtrictoſque & adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe. Sic Aelianus hiſtoriæ animal. lib. 6. cap. 33. ait à Caſtore cauſſam ab inſequentibus venatoribus, cur tam cupidè petatur, non ignorari: idcircò mordicus ipſe premens vſque incumbit ad elidendos teſtes, quouſque abſciderit, & ſic eos abiecerit, tamquam homo ſumma prudentia in latrones incurrens, quæcumque portat, ad ſe redimendum exponit. Quòd ſi poſteaquàm exectus & ex periculo ſeruatus fuerit, ab inſectantibus iterum vrgeatur, hic ſeſe alleuans, atque quamobrem inſequi vlteriùs pergere non debeant, cauſſam oſtendens, ad reuertendum, quòd iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè etiam nunc teſticulis præditus, cùm à venatorum conſpectu ſe longiſſimo curſu remouerit, eam partem deſideratam ita aſturè comprimit & occultat, vt non habere viſus inſectatores fallat. hæc ille ferè. Sed & Apul. lepidiſſimè in lib. 1. Aſin. aur. apud quem Socrates quidam loquens de Meroë anu ſaga: Amatorem, ait, ſuum, quòd in aliam temeraſſet, vnico verbo mutauit in ferã Caſtorem: quòd ea beſtia captiuitatis metuens, ſe ab inſequẽtibus repræciſione genitalium liberat, vt illi quoque ſimile, quod Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed referam hnc hiſtoriam nobilem Conſtantini Manaſſis ex Annalib. quòd ad hunc locum faciat: Michaëlus quidem Imperator audita tyranni ferocia, impetu, defectione, ſuamet ſponte throno imperiali ceſſit, hoc ipſo facto diuinis Chriſti iuſſis ſatisfaciens, & erga perſecutorem non aliter ſeſe gerens, atque caſtor ſiue fiber facere conſueuit. Legimus enim in priſcis illis monumentis eorum, qui de animalibus ſcripſere, fibrũ animal eſſe, quod in vtroque viuat elemento, & teſtes habeat arcẽdis quibuſdam morbis ſanè grauibus conducibiles. Quod cùm plerique venatores norint, animal canibus longè velociſſimis inſectantur. Huius pugnæ cauſſam cùm ipſe fiber etiam cognitam habeat, perhibent eum morſu reſectos teſtes abiicere, atque ita currentem ſaluti ſuæ conſulere: quo facto, venatores feram perſequi deſinant. Sic nimirum Michaëlus quoque volens imperium reſignauit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia, &c. Commodè obtulit ſeſe mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Ammiano Marcellino, ex 17. lib. quo loco faſtuoſus Rex Sapor Conſtantio Imperatori ſuadebat, vt regni parte vltrò cederet: Poſtremò, inquit, ſi morem gerere ſuadenti volueris

Locus Apuleij.

Ex Conſtantino Manaſſe, hiſtoria de Michaele Imp.

Ex Ammiano Marcell.

recte, contemne partem exiguam ſemper luctificam & cruentam, vt cætera regas ſecurus: ac prudenter reputans medelarum quoque artifices vrere nonnumquam & ſecare, & partes corporum amputare, vt reliquis vti liceat integris: hocque beſtias factitare, quæ cùm aduertant cur maximoperè capiantur, illud propria ſponte amittunt, vt viuere deinde poſſint impauidè. Hæc Ammian. quo manifeſtè alluſum conſtat ad Caſtorem.

medicata.]medicinis apta, vt apud Martialem, medicata pocula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6. *Medicata.*

——— adeò medicatum intelligit inguen,

vt paulò antè Iuuenalis. Has partes Caſtoris genitales, vocant medici Caſtorea, quæ medentur multis morbis, vt vertigini, tremulis neruorum vitiis, paralyticis, iis qui affecto ſunt ſtomacho, iſchiadicis, aliiſque. Quidam referunt, poſt genitalium amputationem, ſi Caſtor iterum petatur à venatoribus, erigere ſe, & oſtendere nihil expectandum amplius.

ſeſe gnarus ob illa peti.]Verba Plinij ſunt lib. 8. cap. 30. quòd eaſdem partes ſibi ipſi Pontici amputant fibri, periculo vrgente, ob hoc ſe peti gnari.

æra.]pecunias: materia pro materiato.

vitam vt redimas.]vt qui, apud Saluianum, contemptis diuitiis vitiis non ſuccubuerunt, auri & argenti cupiditate non victi, ſparſis, quod dicitur, redemerunt crimina nummis.

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

ÆACIDÆ moriens percuſſu cuſpidis Hector,
Qui toties hoſteis vicerat antè ſuos,
Comprimere haud potuit vocem, inſultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Diſtrahite vt libitum eſt: ſic caſſi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

Locus Homeri. ID ſumptum eſſe liquet ex Homericę Iliados χ. Græci Hectorem ab Achille iam interfectum circumſtantes imperebant, & mortuo inſultabant, nec erat quiſquam qui extincto vulnus non infligeret Sic enim Homerus:

—— Ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες ἀχαιῶν,
Οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
Ἕκτορος. οὐδ' ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc eſt,
At reliqui Graij accurrunt cinguntque cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formamque ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

Cæterùm videtur diſtichon Emblematis tertium è quodam incerto auctore petitum, cuius tale eſt Epigramma:

Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ἐν περὶ καὶ αὐτοὶ
Νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί.

quod ſonat,

Poſt mortem, Danai, noſtrum configite corpus:
Et lepores audent cæco inſultare leoni.

Verba ſunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditatem & *μικροψυχίαν* ab ingenuis bellatoribus omninò alienam perſtringit. Alluſum eſt autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Mortuo leoni lepores insultant: &, Cum laruis luctari. Quibus monemur, ne quid maledicentiæ in vita functos effundamus, aut iis obloquamur. Quemadmodum enim in bellis maximè ridiculum eſt & inauditæ cuiuſdam feritatis argumentum, ſi quis proſtratos atque iam interemptos feriat, aut quoquo modo afficiat: ſic intemperantiæ eſt, & certè dementiæ maximæ, mortuos iniuriis probríſque lacerare: vt ſunt qui vel libris editis, vel priuatis aut publicis colloquiis, priſcorum, aut etiam clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dente lacerant. Laërtius Chilonem ait vetuiſſe de mortuis malè loqui: quòd ignauum videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſent: ac turpe eſſet cum vmbris & laruis luctari, nam id eſt ſepultum quodammodò refodere. Philoſtratus Aelianum ſcitè coërcuit qui accuſationem cuiuſdam tyranni, ſed iam mortui ſcripſerat. Inſtitutum iſtud tuum laudarem equidem, ait ille, ſi viuum accuſaſſes, viuentem namque tyrannum inceſſere, viri eſſe duco: at mortuo inſultare, cuiuſuis. *τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς εἶναι νομίζω, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ, παντός.* Sic Munatius Plancus cum audiſſet in ſe orationes quaſdã factas ab Aſinio Pollione, quas tamen nolet ante mortem edere, cum mortuis non niſi laruas luctari reſpondit. Contra Leptinem Demoſthenes ait, Nemini mortuo maledicendum eſſe. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclij Imperatoris funus efferretur, Epiphaniam filiã, quòd ſpuiſſet in cadauer, viuã rogo impoſitã & exuſtam fuiſſe. Laudatur Lycurgus, qui cadauera hoſtiũ nudari vetuerit: rectè profectò, quippè qui humanitatis memor eſſet. Vituperatur contrà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus põtis loco vſus dicitur. Et Verris crudelitas à M. Tullio inceſſitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non modò vita priuaſſet, ſed & eorum cadauera ſepelienda non priùs parentibus reddidiſſet, quàm ab eis certam mercedem accepiſſet. Rectè Homer.

Non maledicendum mortuis.

Οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ᾽ ἀνδράσιν εὐχετάασθαι:

Non ſanctum eſt viris interfectis inſultare.

Virgilius vndecimo:

Nullum cum victis certamen & æthere caſsis.

Qui toties hoſteis.] Ouidiana eſt imitatio, ex primo De arte:

Qui toties ſocios, toties perterruit hoſtes.

Dum curru.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus eſt circa Troiæ mœnia. Virgil. I. Æneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora *muros.*

caſsi luce leonis.] lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen pro vita vſurpatur.

Barbam vellere. *Conuellunt barbam.*] Alludit ad illud, Barbam vellere, quod irriſionis ſignum eſt. Perſius Satyra I.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

& Horatius primo Sermonum:

——barbam tibi vellunt

Laſciui pueri. ——

De Morte & Amore. EMBLEMA CLIIII.

ERRABAT ſocio Mors iuncta Cupidine: ſecum

Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.

Diuertere ſimul, ſimul vna & nocte cubarunt:

Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
Alter enim alterius malè prouida ſpicula ſumpſit,
Mors aurata tenet, oſſea tela puer:
Debuit inde ſenex qui nunc Acheronticus eſſe,
Ecce amat, & capiti florea ſerta parat.
Aſt ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniiciunt & mihi fata manum.
Parce puer, Mors ſigna tenens victricia parce:
Fac ego amem, ſubeat fac Acheronta ſenex.

GVicciardinus libello quodam Italico, quo res quaſdam memoratu dignas, eáſque veteres & nouas, tum etiam alicubi feſtiuas & ioculares, exſcripſit, hoc carmen ab Alciato fuiſſe ſcriptum teſtatur, quo tempore in Italia vehemens peſtilentia ita graſſata eſt, vt permulti iuuenes extremum vitæ diem clauſerint, & ſenes ferè illæſi atque incolumes permanſerint. Quod facilè mihi probari poteſt. Sed tamen Emblematis huius materiam video ſumptam eſſe ex antiqua Græcorũ fabula, quam Gallicis ſcriptis mandauit Ioannes Marius, Illuſtrationum Galliæ ſcriptor ſua ætate nobilis. Figmento enim lepido ſanè ac feſtiuo tradit, cur plerique ſenes amori placido ſuccumbant, quibus potiùs de fato imminente cogitandum erat: contrà iuuenes immatura morte decedant, quorum potius fuerat hilarem vitam ducere, & amorem conſectari, habita præſertim ætatis ratione. Hoc expreſſit non inconcinnè aliquis, ſed ἀνώνυμος:

Ex Guicciardino detecta Emblematis veriſsima origo.

Ioan. Marius Belga.

Fortè locum horroris plenum, variique timoris,
Et Mors, & penna præpete venit Amor.
Dum trepidant animis ignita Cupidinis arma,
Mors capit, & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues noſtros irrepſit in annos:
Hinc amat ipſe ſenex, hic perit omnis amans.

Nec verò pigebit aſcribere Ioachimi Bellaij Epigramma in hanc ſententiam, quod in eius tumulis & poëmatiis Latinis aliquando legiſſe me memini:

Ioachimus Bellaius.

Mutarunt arma inter ſe Mors atque Cupido:
Hic falcem geſtat, geſtat at illa facem.
Afficit hæc animum, corpus ſed conficit ille.
Sic moritur iuuenis ſic moribundus amat.

Vt ſecat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, ſic iubet iſte mori.
Diſce hinc, humanæ quæ ſint ludibria vitæ:
Mors thalamum ſternit, ſternit Amor tumulum.
Tu quoque diſce tuas, Natura, inuertere leges:
Si pereunt iuuenes, depereuntque ſenes.

Offea tela mortis. *Mors aurata.*] Ab effectis & conſequentibus Morti oſſea tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectent, videátúrque mente captis in aliquo eſſe pretio.

Senex Acheronticus. *ſenex Acheronticus.*] Hũc loquendi modum videtur ex Plauto mutuatus, apud quem ſenex Acheronticus capularem & morti proximum ſignificat.

Aſt ego mutato.] Adoleſcentis eſt proſopopœia de Amore conquerentis, quòd ab eo mortifero telo ſit affectus. Et ſanè ferè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arceſſat: quod potius imprudentiæ & inſaniæ iuuenili quàm Cupidinis ſagittis aſcribendem eſt.

fac Acheronta.] Quid Acheron ſignificet, explicat Plutarch. Conſolatione ad Apollonium, & lib. De primo frigido.

In formoſam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

CVR *puerum Mors auſa dolis es carpere Amorem,*
Tela tua vt iaceret, dum propria eſſe putat?

EIuſdem eſt argumenti cum ſuperiori, quo deflet cuiuſdã formoſæ virginis immaturum obitum. Increpat itaque mortem tamquam huius funeſtiſſimi mali cauſam, nimirùm quę Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectũ eſt, vt poſtmodum lethiferis pro blandis lætíſque vteretur. Quod quidem ſæpenumerò contingit, vel cùm puellæ amore captæ deſperantes expirant, mortémque ſpontaneam aliquando malint, quàm ab aliqua ſpe incerta ac dubia lactari diutiùs: aut cùm corporis aliqua ęgritudine, vel cauſſa alia minimè cognita, quo tempore de coniugij negotiis agendum erat, antè mori diſcant, quàm viuere inceperint. Sic enim amor ille cæcus reuera & impatiens, imò verò exſpes corripere tela mortis dicitur, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut ſe falli ſentiunt, aut nihil ſpei fore intelligunt in eo quem ardenti animo concupiuerunt. Memini me aliquando epigramma luſiſſe in gratiam nobilis cuiuſdam adoleſcentis, qui magno ſuo dolore amicam, lectiſſimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmatura morte ſibi ereptam, lugebat: cuius carminis hæc fuit pars quædam: **Puellarum mors præpropera.**

Ah virgo infelix quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoſo digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus, quo tempore primas
Coniugij tedas ipſe parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit iſtud Amoris:
Mors aberat, mortem cuſpide fecit Amor.
Sic maleſuadus Amor, Mortis qui ſpicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed nil nos queſtúſque iuuant, molléſque ſuſurri:
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miſerè ante diem Parcarum ſtamine rapta
Conderis in tumulo, digna puella thoro!

In mortem præproperam. EMBLEMA CLVI.

Qui teneras forma allexit, torſitq́; puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Areſti,
Quàm tibi, cui caſto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
Aſtruis, & querulis vocibus aſtra feris.
Me ſine abis, dilecte? neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in ſtudiis otia grata teres?
Sed te terra teget, ſed fati, Gorgonis ora,
Delphineſq́; tui ſigna dolenda dabunt.

DEflet amici cuiuſdam præmaturum obitum, eumq́ue commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & amoris cum Areſtio adoleſcente, æqualitate: huncq́ue Areſtium præ cæteris tanti infortunij luctus debere perſequi ait; quippè qui cum eo & ſtudiis, & vitæ neceſſitudine fuerit maximè coniunctus, idcircò tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam ſuperſtitem profert hoc cænotaphio, epitaphio, ſub quo Delphinum & Gorgonæ imagines emineant. Delphin.

quidem φιλάνθρωπος, & hominum amaſius, hîc notam amicitiæ præfert. Gorgoneum Meduſæ caput pro mortis ſigno apud quoſdam vſurpatur, proque ſtupore & admiratione ἀναίσθησιν inducente, vt apud Pierium lib. 16. Hieroglyph. diligenter explicatur. Philoſtratus de Perſeo: τὸ δεῖμα τῆς γοργοῦς, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ, λίθοι γίνωνται: Sepoſito Gorgonis terriculamento, ne homines lapideſcerent ipſi occurrentes. Heliodorus hiſtoriæ Aethiopicæ 4. ἡ δ' ὥσπερ τὴν γοργοῦς θεασαμένη κεφαλὴν, ἤ τι τῶν ἀτοπωτέρων ὀξύ τι καὶ μέγα ἀνέκραγεν: Illa autem nō ſecus quàm facie conſpecta Gorgonis, aut alio terrifico monſtro, altùm vociferata eſt.

nulli mage flendus.] Horatianum iſtuc imitatur è 1. Carminum:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi Virgili.

Terminus. EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM *infoditur firmiſſima teſſera ſaxum,*
Stat cirrhata ſuper pectore imago tenus,
Et ſeſe nulli profitetur cedere: talis
Terminus eſt, homines qui ſcopus vnus agit.

Eſt immota dies, præfixaq́; tempora fatis,
Deq́; ferunt primis vltima iudicium.

Mors ineuitabilis. HIc Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem ſignificat, quæ ineuitabilem habet in res quaſcumque neceſſitatem: ad quam cùm peruenimus, tum ſolent hominum qui ſuperſtites ſunt, liberæ de nobis eſſe opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quæque & poſtremò facta, *Quid viuendo cogitandum.* imò verò interdum cogitata tam lynceis oculis inſpici ſoleant; tamq́ue ſecurè ac ſeuerè accipiantur, noſtræ partes ſunt, ne noſtrapte culpa in conficiendo vitæ huius noſtræ curſu aliquid agamus, aut etiam moliamur, ex quo ſiniſtri quidpiam de nobis homines iudicare poſſint. Quod facilè conſequemur, ſi Terminum, id eſt, extremum vitæ diem perpetuò, aut quidem ſæpe ob oculos ponamus; qui Terminus *Terminus mors.* cùm minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat; quid de nobis infima conditione hominibus exiſtimandum? Quidam ſuſpicantur his verbis, Eraſmi (vt loquuntur) immodeſtiam modeſtè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum ſcio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cum *Eraſmi Terminus.* inſcriptione, NVLLI CEDO: quaſi ſignificaret hoc ſymbolo in literarum cognitione ſe nemini cedere. Eam ob rem eum plerique ſugillarunt, interq́ue cæteros Caruaialus Franciſca- *Caruaialus in Eraſmū.* nus quadam Apologia in Eraſmum: cuius hîc verba malo aſcribere quàm aliquid de meo fingere. Malè habet Eraſmū, inquit ille, quòd Eccleſiæ doctores & Euangeliſtæ ad numerum quaternarium ſint redacti, quòd videat ſe non poſſe inter illos computari, neque credit ſe illis eſſe inferiorem, qui nulli cedit: hoc enim elogio ſua ſcripta claudit Eraſmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas ſit ignorare hãc Eraſmi præcipuam inſaniam, apponit Dei Termini effigiem cera ſignatam, qui Deus nec ipſi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Eraſmi inſolentia omnes eius inſolentias ſuperat? Non cedis Eraſme Budæo? non cedis Capnioni, Clitoueo, Pico, aut Angelo? Cedo, inquit, nulli. Non cedis Auguſtino, Ambroſio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactantio, aut Origeni? nulli. O felix ſæculum, cui talis homo datus eſt! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgenti, nimiaque animi impotentia debacchanti, animoſè ſatisfecit Eraſmus, his planè verbis: Vt doceat me diſcruciari,

quòd non annumerarer quatuor Eccleſiæ doctoribus, profert ſymbolum annulli mei, in quo eſt figura Termini: adieci, *Concedo nulli Terminus.* Et eſt Iambicus dimeter: ſi inuertas, Trochaicus eſt totidem pedibus, *Terminus concedo nulli.* At in fuſili Termino habet, ὅρα τέλος μακροῦ βίου: item Latinè, Mors vltima linea rerum, indicans mortem nulli cedere, meque ipſum admoneo inſtare ſupremum vitæ diem, quemadmodum Prudent. *Eraſmi reſponſio ad Caruaialũ.*

Inſtat terminus, & diem
Vicinum ſenio iam Deus applicat.

Idque ſcripto quoque vulgato declaraui. Hîc itaque Terminus dicit omnibus, Concedo nulli, non Eraſmus. At me ferociter appellat Pantalabus: Quid ais Eraſme? non concedis Clitoueo, non Hilario, non Cypriano, non Budæo, non Nebriſſenſi, non Thomæ, non Auguſtino? Si vis vt meo nomine reſpondeam, nemini non concedo. Si poſtulas vt Termini, id eſt, mortis nomine, reſpondeam, dicam, Non concedo leonibus, non elephantis: non cedo Monarchis & ſummis Pontificibus: non ceſſi Prophetis & Apoſtolis: denique nec ipſi Franciſco ceſſi. Eat nunc, & iactet Termini mei ſuperbiam, hactenus Eraſmus. Certè apud auctores colligere eſt, Terminum ſublimitatis & gloriæ ſymbolum eſſe, atque etiam diſciplinarum cognitionem interdum pro ſymbolo referre. De Termino plura Ouid. Faſt. 2. D. Auguſt. De ciuit. Dei 4. cap. 13. Gyrald. Syntag. 1. Qui enim ſtrenuè decurſo ſpatio in literis profecerit, & ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, vndecumque prudentiſſimus effectus, neque ſecundis intumeſcit inſolenter, neque aduerſis perturbatur, atque in vtramque fortunam ita ſe comparat, vt æquum & indomitum ad omnes caſus animum præ ſe ferat. Pierius lib. 3. 8. & 49.

Stat cirrata.] Cirrati, ſunt qui capillos habent cirratos, cincinnos, calamiſtratos. Cirrus, ad contorquendos capillos comparatum inſtrumentum: quaſi in circum tortus.

Martialis 9. lib 30.

Nec matutini cirrata caterua magiſtri,

Perſius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas?

Terminus eſt talis.] Huc ænigma de Termino, apud Gellium lib. 12. cap. 6. quod ſoluit Politianus in Miſcell. cap. 36.

Eſt immota dies.] Seneca Epiſt. Vnus dies de omnibus fert ſententiam,& Plin.hiſt.nat.7. cap. 40. Ita eſt profectò, alius de alio iudicat dies , & tamen ſupremus de omnibus. Quid enim huc aggeram illud Pind.Olymp.

Ἁμέραι δ' ἐπίλοιποι
Μάρτυρες σοφώτατοι.

dies poſteriores,teſtes ſapientiſſimi.

Opulenti hæreditas. EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM *falſis rapiunt hinc Troës in armis,*
Hinc ſocij,atque omnes turba pelaſga vetat.
Obtinet exuuias Hector,Græciq; cadauer.
Hæc fabella agitur,cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur,tandem ſed tranſigit hæres,
Et coruis aliquid, vulturibuſq; ſinit.

Patroclus quid allegoricos. Patrocli ſub falſis armis ab Hectore interfecti , mythologicè hiſtoriam enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipſe eius exuuias ſibi retinuit , Græci verò corpus interemptum, vt ſepulturæ beneficio donaretur , magna pecunia redemerunt: ſic diues poſtquàm ſupremum vitæ diem clauſit, concertationem , rixamq́ue inter hæredes de poſſeſſione relinquit, vnde

vnde vulturij illi,togatæque curiæ hoſpites,imò verò & ipſi rabulæ forenſes partem prædæ aucupantur. Cadauer ipſum humo à ſacerdotibus pro pietatis ratione mandatum, impenſarum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum eſt typus,qui falſis armis non propriis belligerant:id eſt,opibus & diuitiis,quæ externa non propria bona ſunt, ſuccumbit tandem & proſternitur, quòd eiuſmodi præſidiis homo ſuam metiri felicitatem minimè debeat.

Falſis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtiadem falſis cecidiſſe ſub armis,

Exuuias.] Hîc exuuias pro præda quæ hoſti detrahitur, vſurpat.

Et coruis aliquid.] Teſtamentorum captatores vulgata trāſlatione vultures appellari obſeruamus, quòd ſenibus orbis aut aliis ſibi conſanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis: *Vulturis qui.*

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epiſtolis: At ſi hæreditatis cauſſa id facit, vultur eſt, cadauer expectat. Et Dinarchus apud Plautum in Truculento:

— vide vt iam quaſi vulturi triduo
Priùs prædiuinant,quo die eſuri ſient,
Illum inhiant omnes. —

Cicero pro Sextio:Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturij paludati. Intelligit autem Piſonem & Gabinium,quos inimicos ſibi maximè infenſos dicit. Appuleio togati vulturij,cauſſidici & patroni forenſes ſunt: in qua ſignificatione hîc accipi palam eſt.

Amicitia etiam poſt mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

ARENTEM ſenio, nudam quoque frondibus vlmum,
Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitq́ue vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.
Exemploq́ue monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.

Typus Emblematis. ID è Græco Antipatri Epigrammate tranſtulit, cuius carmen eſt eiuſmodi:

Αὔην μὲ πλατάνιστον ἐφερπύζουσα καλύπτει
Ἄμπελος, ὀθνείῃ δ' ἀμφιτέθηλα κόμῃ.
Ἡ πρὶν ἐμοῖς θαλέθουσιν ἐνιθρέψασ' ὀροδάμνοις
Βότρυας, ἢ ταύτης οὐκ ἀπιπιλοτέρη.
Τοίην μέντοι ἔπειτα τιθηνείσθω τις ἑταίρην,
Ἥτις ἀμείψασθαι καὶ νέκυν οἶδε μόνη.

Significatur autem hac vite vlmum vigore iam deſtitutam comprehendente ac ſuſtinente (à qua nimirum ipſa prius cùm tenera eſſet, & quaſi pubeſcens incrementi occaſionem materiamq́ue ſumpſerat) amicos nobis eſſe deligendos, qui

nec temporum diuturnitate, nec locorum diſtantia, ſed ne quidem poſt mortem amare deſiſtant. Illudq́ue eſt quod Phocion dixit, vt refert Stobæus, ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, Comparandos eſſe liberos & maritum & amicos, qui ad mortem vſque conſtantes ſint. Virgilius in obitum Mæcenatis: *Amici qui deligendi.*

Et decet, & certè viuam tibi ſemper amicus,
Nec tibi qui moritur, deſinit eſſe tuus.
Ipſe ego quicquid ero, cineres interque fauillas
Tunc quoque non potero non memor eſſe tui.

Huius amoris eſt quidam apud Propertium character lib. 2. his verbis:

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius magnos ſol agitabit equos,
Quàm poßim noſtros aliò transferre calores,
Huius ero viuus, mortuus huius ero.

Arentem ſenio.] Vlmis adiungi vites fuiſſe in more poſitum, vt etiam hodie in Italia, notius eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam. Porrò aduerte an huc traduci poſſint Catulli verſus hi quodam Epithalamio: *Vlmis adiũcta vites.*

Vt vidua in nudo vitis quæ naſcitur aruo,
Numquam ſe extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At ſi fortè eadem eſt vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci.

coma.] foliis, pampinis.

vices naturæ.] quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene ſenex citiſſimè fiat.

parenti.] vlmo, à qua ſuſtentata eſt, & incrementum cepit. Horatius:

Et vitem viduas ducit ad arbores.

Idem:

—— adulta vitium propagine
Altas maritat populos.

Ouid. 3. De ponto, eleg. 8.

Non hîc pampineis amicitur vitibus vlmus:
Nulla premunt ramos pondere poma ſuos.

Idem 2. Amor. eleg. 16.

Vlmus amat vites: vitis non deſerit vlmum:
Separor à domina cur ego ſæpe mea?

Catullus in nuptiis Iuliæ & Manlij:

Lenta quin velut aſsitas
Vitis implicat arbores,
Impli abitur in tuum Complexum, &c.

Claudian. 2. de raptu:

— hîc pampinus induit vlmos.

Mutuum auxilium. EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM ſublatum humeris fert lumine captus:
Et ſocij hæc oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors ſic præſtat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

Fons Emblematis. APparet ſumptum id eſſe è Græco: ſic enim libro I. Epigrammatôn reperi:

Τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
Ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
Ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
Τοὐλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.

Cæcus claudum humeris geſtat: pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coeunt: ſed corpus in vnum,
Quódque deeſt, ſocio præſtat vterque ſuo.

Et illud eiuſdem omninò argumenti, auctore Antiphilo.

Ἄμφω μὲν πηροὶ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψεις,
Ὃς δὲ, βάσεις· ἄλλου δ' ἄλλος ὑπηρεσίη,
Τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
Ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβατεῖ.
Ἡ μία δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις· ἐν γὰρ ἑκάστῳ
Τοὔλλιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἠράνισαν. hoc eſt,

Ambo mendici cæcus, claudusq; fuere:
Alter at alterius ſuſtulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat,
Claudi oculos dubiam tentat inire viam.
Coniunxere ſimul quod ſors vtrique negarat:
Natura ambobus ſic ſatis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem ſpectantia, quæ à doctis certatim conuerſa huc non adiicio: ſed illud tantùm breuius ex Politiano aſcribam, quòd nonnihil leporis habeat:

Τυφλὸς ἄπους τ' ἤτην ἀλλήλοιιν θεράποντες,
Τυφλὸς ὁδηγεῖτο, νωτοφορεῖτο δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur, ad ſuſtentandam ſubleuandamque humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim non omnis fert omnia tellus, ſic quiuis non abundat quibuſlibet, vnde peruulgatas habemus parœmias, Vnus homo, nullus homo: Manus manum fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiuſdem. Exiſtimo quidem hîc alluſionem eſſe quandam ad συνδυασμὸν, qua homines quibuſdam veteribus appellati ſunt συνδυαστικοὶ, quippè quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales eſſent, & bini agerent Ex quo & Platoni dicuntur ζῶα πολιτικὰ, id eſt, animalia ciuilia, & ad ſocietatem nata: quandoquidem eo genio ſint, vt ſola viuere nequeant. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur ſi ſola viuat, ita natura hominis ea eſt, vt ſine opera mutua & ſocietate vitam traducere nullo modo poſſit: vtque manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam neceſſitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per ſe ſapiat, tantaſque habere facultates putatur, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida omnium matre profectum ſit, vt ſinguli quibuſdam rebus ad vitæ præſidium & ornamentum indigeant, quo eas ab aliis mutuò capiant, vt ipſi meminerint aliquod ſuum officium eſſe mutuò & viciſſim rependendum: certè nullus no-

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

Homines ſoli minimè viuere poſſunt.

ſtrum eſt, quin vel cæci vel loripedis agat partes, vt quà ſit eundum, minimè videat, aut quà progrediendum vlteriùs, planè non habeat. Quid, cæce, conſilij capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac moleſtæ coniicies: quid, inquam, homo quantumuis diues ac opulente, conſilij capies, vt te poſſis tandem expedire ex inopiæ anguſtiis, quæ non ſinunt te vltrà progredi, niſi ducatum tibi præſtet aliquis oculatus? At, claude, & pedibus caſſe, quò te proripies? imò verò erudite licet ac Muſarum alumne, an te loco mouebis, niſi primùm firmis cuiuſdam opulenti beneque nummati humeris ſuſtenteris? Sed quotus quiſque eſt, cui non perſpicuum ſit quàm longè lateq; pateat officij huius mutui vſus? Nullum omninò rerum genus eſt, quod aut auulſum à cæteris per ſeipſum conſtare, aut vim ſuam atque æternitatem conſeruare poſſit. Stoici quæ in terris gignuntur, aiunt ad vſum hominum creata eſſe: homines autem hominum cauſſa genitos, vt ipſi aliis alij prodeſſe poſſent: qua in re neceſſe eſt naturam ducem optimam ſequi, & vtilitates omnes in medium conferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & cæteris eiuſdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominum inter homines ſocietatem deuinciendo. Iam verò illa ſapientia, vt ſapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerum ſcientia eſt, in qua continetur Deorum & hominum ſocietas quædam & communitas inter ipſos. Quod cùm ita ſit, meminerimus ad extremum, quod antè dictum eſt, vnum hominem pro nemine habendum: vnum inquam nihil ferè, duos ſimul iunctos permulta facere & conſequi poſſe.

Auxilium numquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

BINA pericla vnis effugi ſedulus armis,
Cùm premererque ſolo, cùm premererque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit: idem
Naui fragum apprenſus littora aduſque tulit.

HOc è Græco Iulij Leonidæ Epigrammate expreſſit Alciatus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcutum ſuum celebrantis. Græcum ſic habet: *Emblematis fons.*

Εἰν ἑνὶ κινδύνους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
Τὸν μὲν ἀριστεύσας, τὸν δ᾽ ἐπινηξάμενος.
Ἄρηος ὅτ᾽ ἔδυσε νεὼς τρόπιν· ἀσπίδα δ᾽ ἔχον
Σωθεὶς κεχειμένῳ ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Effugi geminum clypeo diſcrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans.
Arripui clypeum depreſſa flamine puppi
Fluctibus oppreſſum, belligeriſque viris.

Huc refer & alia eiuſdem argumenti Epigrammata lib. I. tit. εἰς ναυάγους. Scutum hoc nuſquam in quouis periculo deficiēs, ſed etiam in iis auxilium præſtans, quæ videntur alioqui

Veri amici typus. abhorrere ab vſu proprio & naturali,typus eſt amici veri nũquam non ſuppetias ferentis, vel etiam in iis quæ videntur à ſua facultate penè omninò aliena eſſe. Hoc etiam poteſt commodiſſimè transferri ad literarum ſtudia nuſquam non oportuna, *Studia nuſquam non oportuna.* nuſquam non iucunda, quibus nimirùm non modò ab aduerſariorum telis & hominum iniuriis tuti ſumus, & tamquam oppoſito clypeo munimur, ſed & eorũ miniſterio vſuque è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillũ otij portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipſemet oratione *Zenonis naufragium.* quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philoſophum,cùm naufragiũ feciſſet, dixiſſe,ſe numquam feliciùs nauigaſſe,quàm cùm rebus amiſſis vacare Philoſophiæ deinde cœpiſſet.Idem & vſurpare ego poſſum, qui cùm in patria otio quondam, nimiaque tranquillitate ferè marceſcerẽ, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cœpi,& ad hanc diſciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, *Myrtili clypeus.* quod Prouerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus. Fuit is ingentis animi miles,ſcuto pugnare ſolitus, qui cùm ad maritimam expeditionem nauigaſſet, ſubmerſa fortè naui eidem clypeo innixus in tutum portum delatus eſt. De quo hunc in ſenſum Leonides Poëta ſcripſit:

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premererque ſolo,cùm premererque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit idem
Naufragum apprenſus littus aduſque tulit.

Sic mihi hæc egregia profeſſio omni in tempore,omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu ſenectuti veſtræ viaticum, vt & vos comparetis,hortor ſuadeoque. Hæc ille.

Gratiæ. EMBLEMA CLXII.

TRES *Charites Veneri aſsiſtunt, dominamque ſequuntur:*
Hincque voluptates, atque alimenta parant:
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem,
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat: minimi gratia tarda preti eſt.
Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus
Fenerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter iis genitor, cæli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

COnſtituitur hîc Charitum proſopographia, qualẽ fermè & pictores & ſtatuarij veteres expreſſerunt. Tres ſunt æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem ſibi adhærcant: Nudæ quidem, quia beneficia non oportet eſſe fu- *Deſcriptio Charitum ex adiunctis.*

Nudæ. Virgines. Iunctæ.

cata, in quibus ſimplicitas & puritas animi maximè requiritur: Virgines autem & iuuenes, quòd nuſquam ſeneſcere debeat aut intermori accepti beneficij recordatio: Sibi connexæ & adhærẽtes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quodq́ue debeat eſſe perpetuum, & quaſi continuum beneuolentiæ

Talaria pedum. Vnā duæ aliæ conſpiciunt.

fœdus. Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam eſſe non liceat. Poſtremò vnam auerſam duæ aliæ conſpiciunt, quod pro accepto beneficio duplicem, & quaſi cum fenore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynome Iouem ſuſcepiſſe ferunt, vt affectum eiuſmodi non tam humanum quàm diuinum eſſe intelligas. Huius picturæ Pauſanias in Aeliacis diuerſis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficiis, cap. 3. Porrò huc non grauabor ad-

Cur filiæ Iouis & Eurynomes.

ſcribere in Charitum eiconem Epigramma non illepidum, quod etiamnum extare Romę, teſtis eſt Lilius Gyraldus Syntag. 8. aſcripſitq́ue Alciatus ipſemet cap. vndecimo libri primi Parergôn:

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua columna ſuis ædibus intus habet.
Par tribus eſt facies, qualem decet eſſe ſororum:
Par tribus eſt ætas, par quoque forma tribus.
Grata Thalia tamen geminæ conuerſa ſorori,
Implicat alternè brachia nexa modis.
Iuppiter eſt genitor, peperit de ſemine Cæli
Eunomia & Veneris turba miniſtra fuit.
Inde alitur nudus placida ſub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites vnde dictæ.

Charites.] ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à lætitia, vt Phornutus ait: ſed & notiſſimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι σπένδειν, Gratiis ſacrificare, ij iubentur, qui triſtes & ſolliciti ſunt.

Gratiæ iunctæ Veneri cur.

Veneri aſſiſtunt.] Teſtis eſt in Aeliacis poſterioribus Pauſanias, & Cælius lib. 28. ca. 18. vt ſignificaretur, quæ voluntas ferret ſine pugna, citraque contentionem vllam, & qui dat, & qui accipit, tranſigerent.

Euphroſyne.

Lætitiam Euphroſyne.] Notatio eſt nominum Euphroſyne lætitiam ſonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τοῦ εὐφραίνειν, lætum reddere.

Aglaia.

Aglaia.] Splendorem, dignitatem & honeſtatem ſonat: hinc ἀγλαΐζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro orno.

Thalia & Suada.

Suadela eſt Pithus.] Thaliam intelligit, quæ Suada ſiue Suadela, perſuaſionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cicero

in Bruto: Vt hominis decus eſt ingenium, ſic ingenij ipſius lumen eſt eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi homines florem populi eſſe dixerunt: Suadæque medulla, πειθὼ, quam vocant Græci, cuius effector eſt orator, hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethegum medullam fuiſſe vult, vt quam Deam in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeſſitaſſe, huius hic medullam noſtrum Oratorem fuiſſe dixerit: hæc ille. πειθὼ verò (ait Suidas) eſt ἡ πεισμονὴ, cui ſacrum nihil aliud quàm oratio, quam etiam Græci ψυχαγωγὸν appellabant: quòd animum ducat quò velit. Eo ſenſu eloquentia flexamina dicitur Ennio. πειθώ.

atq; arcula inanis eſt Charitum.] Huc referendũ videtur quod de Simonide retulit Stobæus: Σιμωνίδης παρακαλοῦντος τινὸς ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, δύο εἶπεν οὗτος ἔχω κιβωτοὺς τὴν μὲν χαρίτων, τὴν δ' ἀργυρίου. καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην: Simonides rogante quodam vt ſibi conſcriberet encomium, & gratiam ſe relaturum dicente argentum autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo, vnam Gratiarum, alteram argenti: & cùm neceſſitas exigit, Gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipſam reperio, alteram verò ſolam mihi commodam. Sed hoc videri poſſet illiberale: nam libebera & vltronea debet eſſe gratia, non coacta, aut illiberalis. Adde, quòd pulchrius & magnificentius eſt beneficium conferre, quàm affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: Ἐπίκουρος, τοῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν οὐ μόνον κάλλιον ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναι φησί. χαρᾶς, γὰρ οὐδὲν οὕτως γόνιμόν ἐστιν, ὡς χάρις γὰρ ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, ἀγλαΐην, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν. τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν, πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον. διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις. ἀεὶ γὰρ ἀγάλλονται, τῷ εὖ ποιεῖν. hoc eſt, Epicurus ait, non modò pulchrius eſſe beneficio afficere, quàm affici, ſed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudium, vt beneficentia. Sapiebat autem qui indidit Gratiis nomina, Aglaïæ, Euphroſynæ, & Thaliæ: ſiquidem exultatio & lætitia in dante maior eſt & purior. Itaque multi pudore ſæpè ſuffunduntur, cùm beneficium accipiunt: ſemper autem gaudent, cùm beneficium præſtant. Non mihi temperare poſſum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. Aut operâ fit benignè indigentibus, aut pecuniâ, &c. quamquam in vtroque ineſt

Arcula Gratiarũ inanis

gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitióque quæ fit ex re familiari, fontem ipſum benignitatis exhaurit.

Bis dat qui citò dat.

bis dat qui citò dat.] Prouerbiale eſt ex Publij Mimis:

Bis eſt gratum, quod opus eſt vltrò ſi offeras. Itémque,

Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

vulgatum eſt etiam in hanc ſententiam Luciani diſtichon:

Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι· ἢν δὲ βραδύνῃ,
Πᾶσα χάρις κενὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

id eſt, vt Auſonius reddidit:

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia: namque
Cùm fieri properat gratia, grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

vlnis.] brachiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extenſorum accipitur.

Gratia vt referenda.

remanent vna abeunte duæ.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis neceſſarium. Quòd ſi quædam acceperis vtenda maiore menſura, ſi modò poſſis, reddere iubet Heſiodus, & imitari agros fertiles, qui multo plus reddũt quàm acceperint. Cic. 1. Officior. Grauiſſimè dictum à Valerio Max. dandi & accipiendi beneficij commercium (ſine quo vix hominum vita conſtat) perdit & tollit, quiſquis bene merito parem ſaltem referre gratiam negligit.

Eurynome.

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè patentis patrimonij ſit beneficia diuidere. Alij Eurynomẽ quaſi latis paſcuam, à ſpatioſis paſcuis interpretantur. Alio porró nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: aliis Eurymeduſa, à μέδω, quod rego ſignificat. Heſiodus in Theogonia: *τρεῖς δ' οἱ Εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρήους.* Huius meminit Homerus Iliad. 18.

In detractores. EMBLEMA CLXIII.

A V D E N T *flagriferi matulæ, ſtupidique magiſtri*
Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? redámne vices? ſed nonne cicadam
Ala vna obſtreperam corripuiſſe ferar?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatius, perdere quod nequeas.

VEram ſcribendi huius Epigrammatis occaſionem mutuatus ſum è libro, cui Iuriſperitorum nomenclatura nomẽ, auctore incerto. Is ergo cùm ſcripta Zazij enumerauit, hæc quæ ſequuntur ſubiicit: Sanè multum profuit Zazij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Franciſco Florido ſugillata: in quem nomine ipſius Zazij, Budæi, Alciati, & cæterorum titulo, In Ranciſcum Olidum accepimus apologeticum, quod ſic habet:

Epigramma id primò nominatim ſcriptum in Franciſcum Floridum.

Audent flagriferi matulæ, ſtupidique magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúſue vicem opprobriis? ſed nónne cicadam
Ala vnaobſtreperam corripere iſtud erit?

Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flagris?
Negligere eſt ſatius, quod nequeas regere.

Homines certè liberáliter inſtituti contumeliã impotentius ferunt quæ ſit illata à contempto quodam & inerti conuiciatore: cum quo congredi vel turpe ſit, vel indignum putetur. vt apud Aelian.in 14.Var. hiſt. Ariſtides Locrenſis morſus à muſtella Tarteſia dixit ſe dolere vt qui maximè, quòd moreretur à beſtiola tam contempta ictus: multóque honeſtiorem mortem fuiſſe, ſi id ſibi obtigiſſet ex morſu leonis vel pardalis. Itaque acerbiùs cauſam mortis, quàm mortem ipſam ferebat. Et quidem, vt facilè poſſum coniicere, vnà cũ Florido illo, alioqui docto homine, ſed certè parum verecundo, vt eius ſcripta teſtantur, malè feriati pædotribæ & inepti magiſtelli Alciato nonnihil detraxerant, adeò ſolet intabeſcere inuidia, ſucceſſus hominum videndo, vt cum Naſone loquar. Vix enim vt ſine fumo ignis emicat: ſic excellẽs quædam gloria comitem inuidiam vt plurimùm habet. Qui vir certè magnus, cum ægrè ferret ſe ab huiuſmodi literatoribus & magiſtellis importunè traduci, ſcripſit hoc Emblema, dictante indignationis affectu, quo reddit rationem cur pluribus non reſpondeat: quippè cum exiſtimet cum iis concertare ſibi planè indecorum eſſe, quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iuſtum nec ingenuum ſit. Quo in loco notanda eſt verborum energia vehemens, & Satyricæ comparationes, ſuccinctæ quidẽ ſed acres admodum, & quæ plurimum neruorum habeant.

Flagriferi. *Flagriferi matulæ.*] Per contumeliam flagriferos appellat eiuſmodi ſciolos & impudentes obtrectatores. Eodem modo Plautus in Pſeudolo dixit: Eo ingenio hi ſunt flagritribę, qui

Matulæ. hæc habent conſilia. Matula porrò vas eſt, in quod vrina excipitur, & nonnumquam metaphoricôs vſurpatur pro homine fœtido & impuro, vt apud Plautum in Perſa:

Numquam ego te tam matulam eſſe credidi.

Bilem euomere. *Bilem euomere.*] Allegoria ab his qui concoquere nequeunt certos quoſdã cibos præ ſtomachi debilitate, quod prouer. citatur ex Ariſtoxeno Muſico apud Plutarch. Sympoſ. 7. ca. 8.

Quid faciam? reddámne vices?] addubito, an par pari referam, Sic addubitare Ciceronem memini 13. ad Atticum, num ſibi contemnenda contumelia ſit à ſororis Attici filio illata, & diſſimulanter concoquenda: vel an ſit euomenda ſemel & apertè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc ſunt. Nunc me iuua,

mi Attice, conſilio, πότερον δίχας τεῖχος ὕψιον, id eſt vtrum apertè hominem aſperner & reſpuam, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. vt enim Pindaro, ſic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omninò moribus meis illud aptius: ſed hoc fortaſſe temporibus. Tu autem quod ipſe tibi ſuaſeris, idem mihi perſuaſum putato.

cicadam ala corripuiſſe.] Reſpexit ad Prouerb. Cicadam ala corripuiſti. Animalculi hoc genus naturâ garrulum ala ſi corripueris, clarius obſtrepet: ita ſi maledico præbeas occaſionē odij, non modò non tacebit, ſed & importuniùs effutiet, & omnem bilem euomet. *Cicadam ala corripere.*

muſcas operoſis pellere flabris.] Doctum virum dedecet cum imperitis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autem ad Prouerb. Muſcas depellere, cui & illud cōuenit: Aquila non captat muſcas. Muſca autem in Hieroglyph. impudētiam & improbitatem ſignat: quòd etſi crebriùs abigatur, nihilominus redeat. Lege Pierium lib. 6 & Orum lib. 1. *Muſcas pellere.* *Muſca quid allegoricè.*

Negligere eſt ſatius, &c.] γνώμη. Non eſt quòd te tam excrucies in eo vel perſequendo, vel fugiendo, quòd vitare nullò modo poſſis.

Inanis impetus. EMBLEMA CXLIIII.

LVNAREM *noctu, vt ſpeculum, canis inſpicit orbem:*

Séque videns, alium credit ineſſe canem,
Et latrat: ſed fruſtra agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

Carpere facilius quam imitari.

CArpit æmulos quoſdã imitatores, ſeu, vt dixerim veriùs, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandã gloriam in magno aliquo & excelſo viro conſpiciant, conuiciis eum proſcindunt citius quàm imitantur. Eſt enim illud vulgo notum, πολλὰ μωμήσασθαι ῥᾷόν ἐστιν ἢ μιμήσασθαι, in multis Momum agere & reprehendere longè facilius quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixiſſe videatur 2. Commentar. οὐ πάνυ γε ῥᾴδιον ἐστι εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν, χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τε ποιήσοντας, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Non facile eſt, ait, vt reperiri aliquod opus poſſit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. Eſt enim arduum ita quicquam perficere, vt non alicubi pecces. Quòd ſi etiam ſine aliquo errore quidquam peragat aliquis, difficile eſt non pati, aut inuenire aliquem iniquum iudicem. Sumpta eſt ὁμοίωσις à cane in Lunam latrante, ſuámque ipſius vmbram temerè conſpicante, ſed qui eò plus ægrè ferat, quòd ſuo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum curſum ſiſtere videat. Eodem prorſus modo exercendi ſunt importuni illi ſycophãtæ, vt & alienæ famæ captatores, quos non modò animum deſpõdere, ſed in rabiem agi deprehendes, cùm ab iis qui læſi ſunt, habentur contemptui, & eos reſponſo aliquo minimè dignentur. Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiuſmodi aculeis afficiaris, danda tibi eſt opera, ne ſubitus iræ impetus animum à ſua ſede & ſtatu dimoueat: ſed diſſimulandum, fingendáque vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea ſint, quæ falſò & temerè in te feruntur. Sic enim fiet, vt tua hac tolerantiâ, calumniarum artifices deſinant, maledicta & noſcant ſua: vel impotenti quodam dolore perculſi rumpantur, quòd obeſſe tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutarch. in Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarum Senecæ monitum ex 2. De ira: Non vt in beneficiis honeſtũ eſt merita meritis repenſare, ita iniurias iniuriis: illic vinci, turpe eſt, hîc vincere. Inhumanum verbum eſt, & quidem pro iuſto receptum, Vltio: & à contumelia non differt, niſi ordine.

Nihil eſt quod reprehendi non poſſit.

Canis orbem Lunæ conſpiciens quid.

Æmulatum in obtrectationem.

Qui

Qui dolorem regerit, tantùm excuſatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percuſſit imprudens, quis enim illi ſciens faceret iniuriam? Poſtea ſatis facienti Cato: Non memini, inquit, percuſſum me. Melius putauit nõ agnoſcere, quàm vindicare. Nihil, inquis, illi poſt tantam petulantiam mali factũ eſt? Imò multũ boni: cœpit Catonem noſſe. Magni animi eſt iniurias deſpicere. Vltionis contumelioſiſſimũ genus eſt, non eſſe viſum dignũ, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altiùs ſibi demiſere, dum vindicãt. Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum ſecurus obaudit. Audiamus tandem conſultorem optimum in primis iuxtáque lepidiſſimum Comicum Philemonem:

Ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
Ὅστ', ἢ δύνασθαι, λοιδορούμενον φέρειν.
Ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
Μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

quod ita Latinè ſonat.

Iucundius nihil eſt, neque etiam concinnius
Eſt, quàm poſſe conuiciantem ferre:
Nam qui conuiciatur, eo in quem conuicium iacitur,
Diſſimulante tacentéque, efficit vt ſibi ipſe conuicietur.

Cenſet nullam auribus iucundiorem muſicam, quàm tacere alterum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, ſed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati poteſt, efficit ille quidem diſſimulando, vt maledicus ſibi maledicat, id eſt ſuũ morbum prodat, vt ſibi potiùs quàm alteri noceat. Cæterùm hîc perbellè Canẽ inuidum & obtrectatorẽ propoſuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidam poſuerunt, vt etiam pro adulatore & ſcurra. Pierius lib. 5. Annotat. *Canis pro inuido.*

Lunarem orbem.] Lunam. Puto alluſum eſſe ad id quod in Pharmaceutria Theocrit. vbi ait canem terreri Hecate ſubterranea: compertum eſt autem canes vel ferociores terreri ſpectris nocturnis.

canis.] Canem accipi pro conuiciatore, impudenti & maledico obtrectatore notũ eſt. Apud Homerum, ab Achille Agamemnon inceſſitur, vt κυνὸς ὄμματ' ἔχων, qui caninis ſit oculis. *Canis quid in Hieroglyphicis.* Ea enim canis natura eſt, vt eum nihil pudeat. Itaque Iulius Pollux Oculum is habere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens eſt. Plautus Menæchm. Hecubam ait ex eo appellatam canem, quòd in quoſcumque intueretur, conuiciatrix & maledica eſſet. Itaque & M. Tullius Oratione pro Roſcio

Amerino, alios Oratores clamare ait, non etiam nocere; alios latrare, qui etiam mordere poſſint Cur verò canis Diogenes eſt nuncupatus, niſi quòd mordax eſſet & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appellatio, & vox Homerica κυνώπις. Apud Terent. Eunucho, canis os durum, & impudentiam ſignificat. Catullus in quandam: —— *ruborem*

Ferreo canis exprimamus ore.

Seque videns.] ſuam vmbram. *ventis.*] Catullus:

Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factáque
Ventos irrita ferre ad nebulas aërias ſinis.

Idem Argonauticis:

Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ.

Et ibib. Ariadna de perfidia Theſei conquerens, ait ſe ſperaſſe

—— optatos hymenæos,
Quæ cuncta aerij diſcerpunt irrita venti.

Tibullus lib. 3 Eleg. 4. ad finem:

Hæc Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.

ſurda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas

Aliquid mali propter vicinum malum.

Emblema CLXV.

RAPTABAT *torrens ollas, quarum vna metallo,*

Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit ſibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque ſiſtat aquas.
Cui lutea, Haud nobis tua ſunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam ſeu te nobis, ſeu nos tibi conferat vnda:
Ipſa ego te fragilis ſoſpite ſola terar.

INſignis eſt apologus, quo admonemur cum potentioribus aut improbis ſocietatem non eſſe ineundam: quia ſi quid infortunij damníue acciderit, in infirmiorem ſemper reclinari ſoleat. Apologus Aeſopo aſcribitur. Titulus Emblematis ſumptus eſt ex Plauti Mercatore, ait enim Lyſimachus: *Nunc ego verum illud verbum eſſe experior vetus, Aliquid mali eſſe propter vicinum malum.* Pindar. Nem. ᾠδ. 3. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, ſi ſit idem & amicus: contrà, ſi ſit inimicus & malus, damnum iacturámque. Quod bellè expreſſit Heſiodus: *Cum quibus non ſit ineunda ſocietas.* *Vicini boni ſumma commoditas.*

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demoſthenes aduerſus Calliclem de prædio, nihil moleſtius eſſe dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. Quò etiam illud Virgilianum ſpectat:

Mantua væ miſeræ nimium vicina Cremonæ.

quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit ſola Cremonenſium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedoniis & Byzantinis, itémque Aetolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & diſſenſionibus ſeſe confecerunt. Itaque apud noſtros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonum vicinum habeat. Cato ſenior eos qui prædia empturi eſſent, admonebat, vt præ cæteris aduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themiſtoclis apophthegma. Cùm quis enim prædium venale haberet, iuſſit præconem adiicere, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας, quaſi longè vendibilius eſſet vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recuſat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te eſſe hominem diuitem,

Factioſum: me item eſſe hominem pauperum pauperrimum.
Nunc ſi filiam locaſſim meam tibi, in mentem venit
Te bouem eſſe, & me eſſe aſellum, vbi tecum coniunctus ſiem.
Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego aſinus in luto,
Tu me bos magis haud reſpicias, netus quaſi nunquam ſiem:
Et te vtar iniquiore & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid diuortij fuat:
Aſini me mordicùs ſcindant, boues incurſent cornibus.
Hoc magnum eſt periculum, ab aſinis ad boues tranſcendere.

Torrẽs quid. Cæterùm hac ficta deſcriptione rapidus torrens repræſentat humanæ vitæ conditionem torrentis inſtar fluxam & celeri momento euaneſcentem. Etenim more fluentis aquæ labuntur tẽpora, vt cecinit Ouid. *Olla ænea quid.* Olla ænea diuites opum congerie onuſtos & graues: *Olla terrea.* terrea verò pauperes ſignificat, eos quidẽ facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes, & pericula grauiora effugientes. Videtur ſanè Apologus ex Eccleſiaſt. 13. expreſſus cùm ait Sapiens: Pondus ſuper ſe tollet qui honeſtiori communicat. Et ditiori tu ne ſocius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur. Diues iniuſtè egit & fremet: pauper autẽ læſus tacebit. Fabellam ſic redditam à Faërno huc aſcribam, quòd videatur admodum lepida:

Duas trahebat amnis ollas, æneam
Vnam, alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio prægrauata pondere,
Sibique porrò præcauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet ſibi,
Quò rapidum aquarum ſuſtinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas
Non admodum placet, ſoror.
Nam ſiue te mihi vnda, ſiue me tibi
Propè adnatantem illiſerit,
Vt ſoſpitem te dura præſtabit cutis,
Fragilem meam ſic conteret.
Sic, *Potentiorum ſemper eſt vicinitas*
Vitanda tenuioribus.

Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis numquam ceſſerint, quippè qui eos non deſinant exſugere, dum ad nihilum redegerint, naturam cardami referentes, qui herbarum in

propinquo naſcentium humorem attrahit, vnde illas arere poſtea ſit neceſſe. Notandum id Naſonis monitum: *Cardamus noxius vicinis herbis.*

Et quamquam ſoli poßint prodeſſe potentes,
Non proſunt: potius plurimum obeſſe ſolent.

Altera erat figuli, &c.] id eſt, erat fictilis, ἀργίλλιος.
tua commercia.] tua conſuetudo. Metaphora à mercibus.

In eum qui truculentia ſuorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

DELPHINEM *inuitum me in littora compulit æſtus,*
Exemplum infido quanta pericla mari.
Nam ſi nec propriis Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus eſſe putet?

TOtũ hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marinis fluctibus eiectus conſultorem quendam virúmque Principem, vel etiam nota aliqua probitatis inſignem, à populari turba beneficij loco iniurias, ludibria, mortémque ipſam referentem arguit: quales fuiſſe legimus Socratem, Ariſti- *Delphin in mari abſorptus quid.*

dem, Phocionem, Demoſthenem, M. Tullium, & alios quã-plurimos, qui poſt præclarè facta innumeráſque difficultates, & pericula nomine patriæ exãtlata, honoris & præmiorũ vice iniuſtum exilium durámque mortẽ perferre coacti ſunt. Delphin φιλάνθρωπος, vt qui ſuis bene conſultũ velit: Pelagus ipſum, in quo piſces à piſcibus afficiantur & abſumantur, orbis huius anguſtias multiplices & dãna innumerabilia refert, nimirùm in quo nemo ſibi deterius quàm ab homine nocumẽtũ impendere videat. Hoc tetraſtichõ video petitum ex 3. Epigram. nempe incerti cuiuſdam hexaſticho, quod tale eſt:

Κύματα καὶ τρηχύς με κλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυρεν
　Δελφῖνα, ξείνης κοινὸν ὄνειδος τύχης.
Ἀλλ' ἐπὶ μὲν γαίης, ἐλέῳ τόπος. (οἱ γὰρ ἰδόντες,
　Εὐθὺς πρὸς τύμβον μ' ἔστεφον εὐσεβέες)
Νῦν δὲ, τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε. τίς παρὰ πόντῳ
　Πίστις, ὃς οὐδ' ἰδίης φείσατο συντροφίης.

Id ita reddere ſum conatus:

Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
　Ludibrium cunctis, ſorte volente, tulit.
Præſidium at pia terra dedit: me namque videntes
　Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit. ergo age ponto
　Quanta fides? natos perdit & ipſe ſuos.

me in littora compulit.] id vno verbo deſtituere dicitur, vt me admonet perſpicaciſſimi vir ingenij Fornerius. quin etiam adducit hoc Virgilianum:

Et freta deſtituent nudos in littore piſces.

Exemplum infido.] Locus eſt huic accommodatus in 7. Controuerſ. Senecæ declamat. 1. O maria iuſtiora iudiciis, ait ô mitiores procellæ patre, &c.

Nam ſi nec proprius, &c.] Collatio maioris ad minus. Porrò inter ſummas difficultates nauigationem poſuere veteres, vnde præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Ariſtagoras, ὅτι πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id eſt, ex æquo periculoſum eſſe mare, licet appellationes habeat varias: cui conuenit illud ex Hecyra Comici: *Maris pericula.*

O fortunate, neſcis quid mali præterieris, qui numquam
　ingreſſus es mare!

Ouid. 2. Amor. eleg. vndecima:

Nauita ſolicitus & ventos horret iniquos,
　Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.

Quòd ſi concuſſas Triton exaſperet vndas,
Quàm tibi ſit toto nullus in ore color.

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, Emblema CLXVII.

Bellorum cepiſſe ferunt monumenta viciſsim
Scutiferum Aiacem, Hectoraq́ Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius enſem,
Inſtrumenta ſuæ cepit vterque necis.
Enſis enim Aiacem confecit, at Hectora functum
Traxere Aemoniis cingula nexa rotis.
Sic titulo obſequij, quæ mittunt hoſtibus hoſtes
Munera, venturi præſcia fata ferunt.

Svmptus eſt hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait ſe, poſtquàm ab Hectore inimiciſſimo accepiſſet enſem muneris loco, nihil præter damnum atrociſſimum à Græcis habuiſſe. Itaque poſtquàm multis eſt conqueſtus, ſic poſtremò infert:

Ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, δ' οὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiaſtes elicit, ab amicis dona quælibet vel etiam pretij minimi, boni eſſe cõſulenda: ab hoſtibus verò & inimicis ne pretioſiſſima quidem expetenda, vtpotè pernicio-

ſa & noxia. δῶρα enim ἄδωρα, ſunt κακόδωρα, id eſt, infelicia dona, vt μήτηρ ἀμήτωρ. Plautus Milite:

In mala uxore, atque inimico, ſi quid ſumus, ſumptus eſt:
In bono hoſpite atque amico quæſtus eſt quod ſumitur.

Emblematis character. Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

Πικρὴν ἀλλήλοις Ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φέρασπις
Αἴας, ἐκ πολέμου μνῆμ' ἔπορον φιλίης.
Ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λαβών, ξίφος ἔμπαλι δῶκεν.
Τὼ δὲ χάριν δώρων πείρασαν ἐν θανάτῳ.
Τὸ ξίφος εἷλ' Αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
Εἵλκυσε Πριαμίδην δίφρεια συρόμενον.
Οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
Ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subiiciam & breuius Epigramma, eiuſdē omninò argumenti:

Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ' Αἴας
Ζωστῆρ'· ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατον.
Οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
Ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Aiaci datur enſis ab Hectore, balteus Aiaco
Hectori, vtrique ſuum donum erat exitio.
Atque ita ab hoſte hoſti veniunt lethalia dona,
Quæ ſtudij ſpecie fata necémque ferunt.

Hectoris & Aiacis fœdus. Narratio eſt apud Homerum Iliad. η. Hector & Aiax inito inter ſe fœdere vltro citroque miſſis donis, de amicitia firmanda ſtatuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare miſit; ſed vtrique ſuum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlyſſe (in contentione armorum Achillis) & cognitis iis quæ per inſaniam dixerat & fecerat, eodem gladio ſeipſum interemit. Hector verò per occaſionem cinguli iuxta Ilij muros ab Achille occiſus, & ter circum mœnia tractus eſt. Ex quo perſpicuum apparet veriſſimum eſſe quod ait Euripid.

Κακοῦ μὲν ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.
Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona eſſe inutilia pernicioſaque, quod Laocoon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum dolo relictum nequaquam in vrbem recipiendum cenſet, his quidem verbis:

—— ô miſeri, quæ tanta inſania, ciues?
Creditis auectos hoſtes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm, &c.

& deinde, *Quicquid id eſt, timeo Danaos, & dona ferentes.*
Et alibi de Capi ſic:

At, Capis, & quorum melior ſententia menti,
Aut pelago Danaûm inſidias ſuſpectáque dona,
Præcipitare iubent, ſubiectíſque vrere flammis.

Huic conuenit monoſtichon Græcum,

Κακόν γε δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημία.

Sæpe nihil intereſt, inquit Seneca, inter amicorum munera, & hoſtium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horum intẽpeſtiua indulgentia impellit atque inſtruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.] φερεσάκης αἴας, vt φερεσάκης ἀθλών, à Poëtis dicitur. De nobili Aiacis ſcuto alibi iam ſatis.

Hectoráq; Iliacum.] Troianorum fortiſſimum.

Baltea Priamides.] Baltea, in accuſandi caſu, quaſi à recto Balteus, nullo modo placet, vt neque tolerari in patria Romana poteſt, id in Alciato noſtro peccatum, ſeu erratum potiùs, Grammatici noſtræ ætatis doctiſſimi obſeruarunt: ſicuti & ab Vrſino Velio, erudito ſanè viro, idem penè admiſſum notant verſu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcorum Latinis numeris expreſſo, ſic,

Balteon arripui, Thraciſq; armenta cecidi.

Sed quid? in re tam vera manus dare cogimur, verumq́ue fateri quod Fabius ait initio lib. 10. Inſtitut. orat. doctos etiam viros labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum Demoſthenes, Horatio etiam Homerus ipſe videatur; ſummi enim ſunt, homines tamen.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] à Telamone, ad differentiam Aiacis Oilei.

Inſtrumenta ſuæ, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iuſſu tractum eſt: Aiax gladio ſibi ab Hectore donato ſeipſum confodit.

Aemoniis rotis.] id eſt, Theſſalis, Græcis. Æmonia Theſſalia eſt, ab Æmone filio Deucalionis. Æmonia interdum etiam pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

A minimis quoque timendum.

Emblema CLXVIII.

Bella gerit ſcarabeus, & hoſtem prouocat vltrò:
Robore & inferior, conſilio ſuperat.
Nam plumis aquilæ clam ſe neque cognitus abdit,
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat,
Ouaq́ confodiens, probibet ſpem creſcere prolis:
Hocq́ modo illatum dedecus vltus abit.

Muſca etiã ſplenem habet, & formica bilem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χόλος, vt eſt in Adagio vetere. Sed & Pindar. Iſth. 4.

Ἔστι δ' ἀφάνεια τύχας
Καὶ μαρναμένων,
Πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι.
Τῶνδε γὰρ διδοῖ τέλος,
Καὶ κρέσσον' ἀνδρῶν χειρόνων
Ἔσφαλε, τέχνα καταμάρψαισα. id eſt,

Eſt tamen incertitudo fortunæ vel hominum ſtrenuè pugnãtium donec ad ſummum finem perueniant: his enim qualemcumque vult finem dat fortuna: & meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac ſupplantantur. Sumptum

autem id eſt ex apologo Aeſopi, qui petitus apparet ex perpetua cõtrouerſia, quæ naturæ vi quadam intercedit inter aquilam auium principem, & ſcarabeum viliſſimum inſecti genus. Ille enim vt illatam ſibi ab aquila iniuriam vindicet, cùm ſe viribus haudquaquam parem eſſe norit, confugit ad dolos: clam enim ſe in plumis aquilæ recondit, vt eo tandem modo ad nidum aquilinum perueniat, eaque poſtmodùm abſente oua eius omnia confodiat. Cuius fabulæ apud Ariſtophan. mentio eſt, ſic enim: *Diſsidium aquilæ & ſcarabei.*

Ἐν τοῖσιν αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
Μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
Ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
Ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς.
Ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτέ,
Ὦ' ἐκκυλίνδων, κ' ἀντιτιμωρούμενος. hoc eſt,

In fabulis id eſt repertum Aeſopicis,
Adiiſſe Diuos vnicum ex volucribus.
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater,
Adiiſſe Diuos animal obſcœnum atque olens.
Peruenit olim inquam ob ſimultatem aſperam,
Quæ illi fuit cum aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoſte mutuas.

Hoc quidem admonemur, hoſtem, quamuis infimæ fortunæ, non eſſe contemnendum, nec quemquam vel omnium minimum & contemptiſſimum eſſe prouocandum, ſiquidem, vt in Mimis Publius ait, *Nullus eſt paruus hoſtis.*

Inimicum quamuis humilem, docti eſt metuere.

Braſidæ illud memoratur, quem cùm ficus legẽtem ſorex momordiſſet: O bone Iupiter, inquit, nullum eſt tam minutum animal, quod ſui defendendi, aut periculum vitandi, cùm ſit opus, occaſiones non perquirat. Eòdem recidit quod vulgus noſtrâs ſæpè vſurpat: Cauendum ab iis quibus nihil eſt quod perdant, ab iis enim citiùs iniuriam & damnũ acceperis, quàm ab aliis, quibus aliquid eſt in loculis. Timent enim vt plurimùm aliquẽ prouocare, ne quid vel famæ vel fortunis detrahatur. Homunculi verò illi ſortis infimæ, ſed dolis & fraude inſtructiſſimi, improbi non minùs quàm ſcarabei, neque minus putidi, neque abiecti min⁹, pertinacis ingenij malitia quadam, cùm nemini ferè prodeſſe queant, magnis tamẽ viris ſæpenumerò faceſſunt negotium. Nam territant nigrore (quæ vna improbi animi nota;) obſtrepunt ſtridore (qui *Deſcriptio improborum quorundam tenuis fortunæ hominũ.*

nemini non moleſtus eſt,) fœtore ſuo commaculant obuios quoſque, circumuolitant, hærent, inſidiantur, vt non paulò ſatius ſit cum præſtantibus aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quàm hos laceſſere turpiſſimos ſcarabeos, quos pudeat etiam viciſſe(quæ enim victoriæ tam pudendæ moleſtæq́ue ſpes? quod præmium? qui finis?) quóſque nec excutere poſſis, cùm maximè velis, neque conflictari cum illis queas, niſi diſcedas cõtaminatior. Huc prouerbium: Scarabeus aquilã quęrit. Certè Alexander, quamquam potentiſſimus, dexteritatem Ptolemæi ſuſpectam habuit, Arrij turbulentiam, & Pythonis nouarum rerum ſtudium reformidabat. auctor Aelian. ſub finem 14. Var. hiſt.

ſumma per aſtra.] per aëra ſummum. Aquilam in editiſſimis locis nidificare, teſtis eſt Plinius, & alij nonnulli.

ſpem creſcere prolis.] ſpem creſcendæ prolis. Infinit. pro gerundiuo, locutio Græca.

dedecus.] iniuriam & damnum.

Obnoxia infirmitas. EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS *Aurata rapit medio æquore ſardas,*
Ni fugiant pauidæ, ſumma mariſque petant.
Aſt ibi ſunt mergis fuliciſque voracibus eſca.

Eheu intuta manens vndique debilitas!

VT nullo non loco ditiores, & qui ſunt ampliori fortuna, tutum in præſidium ſe recipiunt: ita miſeri & aliqua parte infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocumque fugiant, eque Scylla, quod dicitur, in Charybdim, decidunt: vt litigatoribus accidit iis, qui nullis opibus, nulliſque amicis fautoribus adiuti, à iudice ad iudicem temerè fruſtraque prouocant, non minorem ab vno quàm ab alio gratiam inituri. Sic enim dum cadere cauſſa timent, in diſpendium nocentius & grauius vt plurimùm veniunt, tametſi iure diſceptent, & ex æquo bonoque, non dolo vel fraude aliqua, de ſua in integrum reſtitutione agitent. Enimuerò, quod ait Comicus, pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio, non ſolùm contemnitur, ſed etiam aduerſus veritatem opprimitur. Ad id illuſtrandum meo quidem iudicio huc reuocanda erit hiſtoria Hipperidis Oratoris, cuius exilium miſerum Plutarch. in vita decem Rhetorum deſcribit. M. Varro apud Nonium, *Diuitũ ſemper tuta ſtatio, pauperũ non item.*

Natura humanis omnia ſunt paria.
Qui pote plus vrget, piſces vt ſæpe minutos
Magnu' comeſt, vt aues enecat accipiter.

de piſcium mutua laniena loquitur, idque torquet in intolerabilem potentiorum inſolentiam in tenuis fortunæ homines, quos bonis omnibus deglubere ſolent, miſereque ſpoliare, Sed huius Emblematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc diſticho conuenit:

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum:
Imbelles damæ quid niſi præda ſumus?

Aurata.] marinus piſcis ab auri colore dictus, quem aiunt omnium timidiſſimum in maris reflexu ſub littoralium arborum radicibus ſeſe occultare ſolitum, ibique frondium agitatione exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial. 13. *Aurata.*

Non omnis pretium laudemque Aurata meretur,
Sed cui ſolus erit concha Lucrina cibus.

Lege Plin. lib. 32. ca. 5. & 11.

ſardas.] Sarda, quæ & Sardinia, piſcis exiguus, de quo Plin. eodem 32. cap. vltimo. *Sarda.*

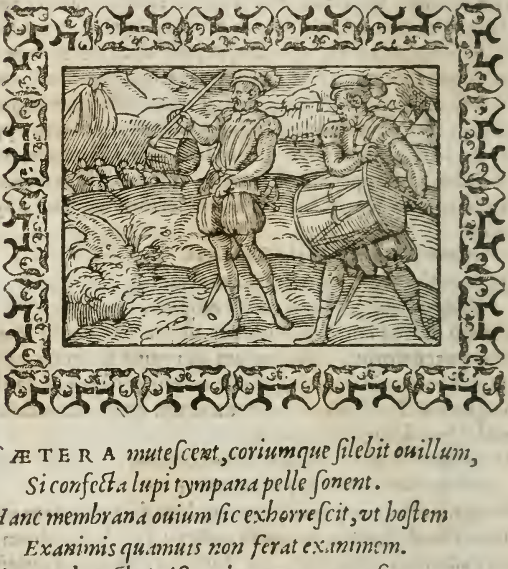
mergis.] Mergus, auis à mergendo dicta, cibum enim in aquis captans ſe aſſiduè immergit: de qua Plin. lib. 11. cap. 37. Pro- *Mergus.*

uerb. Mergorum inſtar, de ingluuie inexplebili.

Fulica. *Fulicis.*] Fulica, ſiue fulix, auis marina, vel ſtagnenſis, paulò ſupra columbæ magnitudinem: de qua lib. 18. cap. 35. Plinius.

Vel poſt mortem formidoloſi.

Emblema CLXX.

C ÆTERA *muteſcent, coriumque ſilebit ouillum,*
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.
Hanc membrana ouium ſic exhorreſcit, vt hoſtem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziſcas, in tympana verſus,
Boemos potuit vincere pontifices.

Amabiles poſt mortem. VT nonnulli ob virtutum ſplendorem, vel etiam morum facilitatem, poſt mortem ſui memoriam acceptam poſteris amabilem relinquunt: ſic alij morum ferocitate, & inſigni quadam crudelitate, quamquam pridem extincti ſint, ſui vnica memoria terrorem animis incutiunt: vt apud Turcas Ioannis Hunniadis ducis fortiſſimi ſuperſtitem famam *Terrifici poſt mortem.*

permultùm formidabilem extitiſſe, hiſtoriarum monumentis proditum. huius enim nomen vſque adeò terrificum fuiſſe dicitur, vt nutrices ad ſiſtendum puerorum vagitum Hunniadē adeſſe ſimularent. Sanè exemplum Ziſcę Boëmi memorabile eſt ac ſtupendum, qui etiam poſt mortem ſuos hoſtes inſolito planè modo terrefacere & fugare potuerit. Quod antequàm explicemus, quædam ſunt à nobis prælibanda, vt Epigrammatis ipſa ἀπόδοσις apertior ſit, eſt enim ſimilitudo perelegans. Multa quidem in maieſtate naturæ recondita latere concedendum eſt, quæ ingenioſi & ſollertes homines nondum ſatis videntur excuſſiſſe. Quapropter Alexander Aphrodiſæus in Præfat. Problem. quæſtiones ait quaſdam eſſe penitùs inexplicabiles, ſoli Deo cognitas, qui ſcilicet earū exiſtentiæ auctor ſit. Hę à Medicis occultę proprietates appellātur: de quibus cùm mentio fit in ſcholis Medicorum & Philoſophorum, feſtiui quidam & iocoſi homines vulgari ſcommate, Pontem aſinorum appellant. Prauè autem nonnulli harū ſolutiones quaſdam proponunt, quæ nec ratione nec probabilitate nitūtur. Earum enim cognitio excedit ingenij humani captum: neque verò hactenus repertus eſt, qui cauſſam teneat cur palea ſuccino attrahatur, cur ferrum magnete: & neque ſatis eſt, ſi arcanam quādam vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Apponere poſſumus exempla in concordia vel diſcordia multorum animalium, vel etiam animantium, in quibus ſentiēdi facultas non eſt: quibus tamen, quia longū eſſet, prætermiſſis, attingam tantùm quæ ad hunc locū propriè attinent, quæque auctores non pœnitendi ſcriptis mandarunt. Odium luporum & ouium tam naturale eſt, vt ſi lupina pelle tympanum conficiatur, oues non longè aſtātes ſonum exhorreſcant, ac ſi lupus prope gregem conſiſtat. Sunt etiam qui aſſeuerent harmoniam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tenſis ad concentum viſceribus. Adiiciunt præterea, ſi lupina pellis in ouili pendeat, oues pauore conterritas omninò paſtum negligere: vtque leonina inficit aliorum animalium pelles, ſic ouinam à lupina exedi & conſumi. Quod ſanè fit virtute quadam interna & nemini cognita. Quare qui rei tam abſtruſæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, ſed, vt Siſyphus verſans ſaxum, ſudabit nitendo, neque tamen proficiet hilū. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confectum ſi pulſetur, aliud ex ouillo corio adiacens exhorreſcit, vt propemodum nullum ſonitum

Ioan. Hunniades.

Multæ rerū cauſſæ hominibus incognitæ.

Occultæ proprietates.

Diſſidium luporum & ouium.

edat, tametſi ouis membrana lupum mortuũ non ſentiat: Eodem modo Ziſcas in tympanum verſus, quibus in vita fuerat in bello formidoloſus, poſt mortem etiam eiſdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut vnde iſte terror ipſiſſima terroris ſublata cauſa? id quidem in opinione poſitum nemo non videt. Seneca 9. Controuerſ. 5. Cùm Polyxene eſſet abducta, vt ad Achillis tumulum immolaretur, Hecuba dixit,

—— cinis ipſe ſepulti
In genus hoc pugnat.

poterȧt hoc contentus eſſe Scaurus auctor, adiecit tamen,

—— tumulo quoque ſenſimus hoſtem.

Idem eſt in declamationib. lib. 4. 5. Et apud Tragicum Senecam Troade, conqueritur Hecuba, quòd poſtuletur ad mortem tumulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum:
Adhuc rebellat.

de Achille mortuo loquitur, ſed qui tamen adhuc ſpirare videatur vltionem. Ad eum modum Cicero in Miloniana queritur de curia incẽſa Clodij buſto, quam culpam omnem confert in Clodium quaſi poſt mortem furentem & bacchantem, vt cùm in viuis eſſet: Excitate, excitate, inquit, eum ſi poteſtis ab inferis: frangetis impetum viui, cuius vix ſuſtinetis furias inſepulti? Et illud ex eadem oratione: Quid vultu extimuiſtis? quonam modo vos ille viuus affecerat, qui mortuus inani cogitatione percuſſit?

coriumque ſilebit.] Corium pro pelle abuſiuè, quòd pelli corium adiaceat.

Membrana. *membrana.*] ſuperior pellis. Ea & charta pergamena dicitur, quòd eius primùm vſus Pergami, Eumene regnante, cœperit.

Exanimis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata nòn ſentiat exanimatum lupum.

Ziſca vel Ziſcas Bohemus. *Sic cute detracta Ziſcas.*] Ziſca, vel Ziſcas, dux bellicoſiſſimus, in Teutones & Boëmos diu ſatis acri Marte conflictatus eſt. Itaque Sigiſmundus Imperator cùm videret Ziſcæ cuncta ex animi ſententia proſperè ſuccedere, & iam illum eſſe vnum, ex quo res Boëmiæ penderent, clam ſibi eum conciliare tentauit. Ille opimis conditionibus ab Imperatore oblatis annuens dum ſe itineri accinxiſſet, peſte tactus expirauit. Ferũt illum cùm ægrotaret, rogatum quo loco mortuus vellet ſepeliri, iuſſiſſe cadaueri ſuo pellem adimi, carnes volucribus ac feris

feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoq́ue duce bella geri, indeq́ue arrepturos fugam hoſtes, quumprimùm eius tympani ſonitum audirent. His adiecit Albertus Crantzius, feciſſe amicos quod ille iuſſerat, & reperiſſe quod promiſerat. Hoc vnũ præclarè aiunt ab eo factũ, quòd ſectam Adamitarũ deleuerit. Notũ eſt, eum partibus Huſſitarum prorſus fauiſſe: Pragæ loca ſacra tẽplaque deleuiſſe: in Catholicos, potiſſimũ ſacerdotes, crudelem & implacabilem animum geſſiſſe, idq́ue Catholicis, quod Aſſur Iudæis, fuiſſe. Inſignis bellator, quãquam cæcus. Inter laudatiſſimos Principes, reiq́; bellicæ gloria illuſtres haberi poterat, niſi quædã flagitia laudem obſcuraſſent. Retulit Aeneas Syluius 3. Comment. De rebus geſtis Alphonſi, & poſt eum Cochlæus lib. 5. hiſtoriæ Huſſitarum.

Iuſta vindicta. EMBLEMA CLXXI.

DVM reſidet Cyclops ſinuoſi in faucibus antri,
Hæc ſecum teneras concinit inter oues:
Paſcite vos herbas, ſociis ego paſcar Achiuis,
Poſtremumque Vtin viſcera noſtra ferent.
Audiit hæc Ithacus, Cyclopaque lumine caſſum
Reddidit: en pœnas vt ſuus auctor habet.

Polyphemus. VLyſſes, Troia iam exciſa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliam pulſus, ad Polyphemi ſedes appulit. Hic Gigas fuit vnoculus, ingentis magnitudinis, feritate implacabili, qui hoſpites ſoleret enecare, eorumq; carnibus pro cibo veſci. Vlyſſes itaque cum ſociis captus, vbi aduerteret iam aliquot ex ſuis abſumptos à Cyclope de vino Maronio ei dedit: & rogatus ab eodem quod ei nomen eſſet, οὔτιν ſe vocari Vlyſſes aſſeruit *Vlyſſis aſtus.* Gigas naturæ vini neſcius, alto iam ſomno preſſus, ſuique penitus immemor, ab Vlyſſe (cui pollicitus erat vnum ſe poſtremumque poſt ſocios omnes peremptum & voratum iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum in fronte habebat, acriter læſus eſt, eodem effoſſo conſternatus: *Exoculatus ab Vlyſſe Polyphemus.* qui vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, vt alios Cyclopas inſolito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo, quis vulnus inflixiſſet, & οὔτιν (quæ vox Nullum, vel Nemine ſonat) dixiſſet, riſerunt, eumque velut furentem reliquerunt. Sic enim loquitur apud Euripidem:

Οὖτις μ' ἀπώλεσεν.

Chorus reſpondet,

Οὐκ ἄρ' οὐδεὶς ἠδίκει.

Deinde illud:

Οὖτις μὲ τυφλοῖ βλέφαρον. χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totum hoc fuſiùs apud Homer. Odyſſeas 1. Ouid. 14. Metam. Virg. 3. Aeneid. Compara feſtiuum Luciani dialogum κύκλωπος καὶ ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur, quod vt breuiter, ſic appoſitè ſcripſit Heſiodus:

Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipſum ſe lædit alium qui lædere quærit.

Qui aliis malũ fabricat, ſibi arceſſit. &, quod eſt in prouerbio, Ruinã ſibi fabricat, aliis qui fabricat. Vel ſpecialiùs in eos torqueri poterit δημοβόρους tyrannos, & Reipub. peſtes infeſtiſſimas, qui diuina tandẽ ira vitali lumine priuantur, vel ad exitium mortè grauius, aut infamiam, & maximam capitis diminutionem præcipites ruunt, cùm interea quibus potiſſimùm terrori fuerant, rideantur & cõuiciis proſcindantur. Meminit, ſed aliorſum, Brodæus Miſcellan. 2. cap. 7. hoc tandem obiter. Seruius ad 3. Aeneid. aliò torſit fabulam de exoculato Cyclope. *Cyclops quid ſermo.* Cyclops, inquit, vir fuit ſapientiſſimus, & ob hoc oculum in capite habuiſſe dicitur, id eſt, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlyſſes eum prudentia ſuperauit, & ob hoc fingitur eum excæcaſſe. Plutarchus Apophtegmatis refert Oratorem Demadem, Alc-

xandro mortuo, dixiſſe, Macedonum exercitum Imperatore carentem ſimilem ſibi videri Cyclopi excæcato. Non percurram Græcorum ſcholiaſtum allegorica placita, ſed Heraclidis Pontici dumtaxat explicationem ad Homericam Odyſſeam: qui ait Cyclopem nominari affectum ratione priuantem: κύκλωψ ὠνόμασται ὅτι τοὺς λογισμοὺς ὑπολαβών.

ſinuoſi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit 6.

Veſtibulum ante ipſum, primiſque in faucibus Orci.

& hic noſter in Emblemate primo:

— ſinuoſi è faucibus anguis.

Achiuis.] Achiui, ἀχαιοί, Græci & nonnumquam pro quolibet populo ciuili. Horatius: Achiui.

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam ſimulac feſſis dederit fors copiam Achiuis.

Poſtremumq; Vtin, &c.] Οὔτινα ſe poſtremò voraturum bellè prædixerat, & οὔτινα, id eſt neminem, vorauit: imò ab eo, qui quamquam eſſet οὖτις, aliquis erat, exoculatus eſt. Vtis, οὖτις.

lumine caſſum.] cæcum. Virgil. 2. Aeneid.

— nunc caſſum lumine lugent. Caſſus lumine.

Idem:

Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.

& Lucretius:

Nunc potis eſt cerni quod caſſum lumine fertur.

Auſonius Parentalib.

Saucius extincto corpore caſſus eras.

ſic enim poëtæ interdum vſurpant lumine caſſum, & luce carentem pro mortuo: vt & lumina lucemque relinquere. Virgil. in 4.

Quò magis inceptum peragat, lucemque relinquat.

Catullus: *Nobis cùm ſemel occidit breuis lux.* Lucretius:

Lumina ſic etiam Solis bonus Ancu' reliquit.

en pœnas vt ſuus auctor habet!]

— non eſt lex iuſtior vlla,

Quàm necis artifices arte perire ſua.

Alludit ad alia quæ ſequenti Emblemate conſultò adferemus.

Iuſta vltio. EMBLEMA CLXXII.

RAPTABAT *volucres captum pede coruus in auras*
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna! aliis qui fata parabat,
Ipſe perit, propriis ſuccubuitque dolis.

Coruus ſerpentem. SImile eſt apud Aeſopum de Coruo cibum quæritante, & ſerpentem in aprico dormientem corripiente, à quo lethiferum ſpiculum ſentiens, iuſtam in ſe vltionem animalculi viliſſimi ſenſit, quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, ſuo demum magno malo diſcunt, malè parta malè diſperire. Et ferè fit, vt, quod vulgò dici ſolet, captores ipſi capiantur, raptoréſque ab aliis etiã viciſſim correpti decidãt & illaqueentur: *Captores ſæpe ipſi capiũtur.* vt cùm à veneficis falſarij, calumniatores, adulteri, & id genus alij tolluntur è medio, vel cùm latrones à prædonibus prehenduntur, & ſpoliantur. Quò ſpectant adagia, Cornix ſcorpium: &, Suo ipſius laqueo captus: &, Coruus ſerpentem. Carmen ipſum ex Archiæ Græco petitum eſt, lib. I. Græcor. Epigram.

Εἴ ποτε παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι νωμῶν, *Emblematis typus.*
Σκορπίον ἐκ γαίης οἶδε θορόντα κόραξ.
Ὃν μάρψων ὤρουσεν. ὁδ᾽ ἀίξαντος ἐπ᾽ οὖδας,
Οὐ βραδὺς, εὐκέντρῳ πέζαν ἔτυψε βέλει,
Καὶ ζωῆς μιν ἄμερσεν. ἴδ᾽ ὅσσον ἔτευχεν ἐπ᾽ ἄλλῳ,
Ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id eſt:

Scorpius è terra prorepſerat, idque vidente
Coruo, qui cælo victitat in liquido:
Corripuit viſum, fugitque: ſed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis inſidioſa parabat,
Inde ſibi acciuit ipſa necem miſera.

aliis qui fata parabat.] Fuere qui ſemet eodem illo pugione, quo Cæſarem violauerant, interemerunt. Suetonius in Cæſare. Quod de Cæſare memoriæ traditum eſt, hoc etiam de Gordiano Cordus eueniſſe ſcribit. Nam omnes quicumque illum gladio appetiuerunt, qui nouem fuiſſe dicuntur, poſtea interemptis Philippis ſua manu, ſuiſque gladiis, & iiſdem quibus illum percuſſerant, interiiſſe dicuntur. Iul. Capitolin. in Gordianis tribus, ſub finem. Salluſt. in fragment. hiſtor. praua incepta conſultoribus ſunt noxæ. Lucretius lib. 5. *Memorabile fatum.*

Circumretit enim vis, atque iniuria quæque,
Atque vnde exorta eſt, ad eum plerunque reuertit.

Ouid. 1. De arte:

Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus, in laqueos quos poſuere cadunt.

Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe.

EMBLEMA CLXXIII.

PRÆCONEM lituo perflantem claßica, victrix
Captiuum in tetro carcere turba tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſono læſerit enſe latus.
Huic illi: Quin ipſe magis timidißime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

Tubicen in bello captus, cur ſe excuſarit. EX Aeſopi apologo, de tubicine in bello capto, qui ſe inſontem prædicabat quòd nullum occidiſſet, ſed neque in quemquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit: διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς πάντας πρὸς μάχην ἐγείρεις. Sed ideò magis tibi moriendum eſt, qui cùm pugnandi ſis expers, alios omnes ad pugnam concitas. Etenim (quod aiunt Iureconſulti) Qui agunt, & qui aſſenſum *Agentes & conſentientes pari pœna puniendi.* præbent, pari ſupplicio afficiendi ſunt, & ſatis ipſe facit qui per alium facit. Hoc in eos torquetur potiſſimum, qui oratione & conſilio Principes ad ſuſcipienda bella inflammant,

cùm ipſi pugnam detrectent, nec vlli ſeſe periculo patriæ aut Principiſ nomine committunt: quibas quidem certè nullus probabilis eſſe poteſt conſilij tam nefarij prætextus, cùm ipſi reuera ſint nocentiores, maiúſque detrimentũ eminus linguâ cæteris adferant, quàm qui cominus gladiis decertant. Nulla enim fortè irreperet Martis violentia, niſi antecederet eiuſdẽ committẽdi perſuaſio. Vel de iis intelligitur, qui cruore quidem manus non tingunt, at nihilominus parricidij faciendi conſilium ſuggerunt. Occurrit illud Demoſthen. de patre cuiuſdã ſacerdotis, quem Brautoniam appellat. Is, cùm alterum quiſpiam occideret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominẽ mortuum ne digito quidem ab eo tactũ, ſed ab occiſore duntaxat, ita vulgò iudicabatur nõ teneri cædis. Sed Areopagitarum aliud iudicium fuit, qui cenſuerunt eũ qui ſuadendo iuuiſſet, eodẽ obſtrictum ſcelere. Nã conſtat homines audaciores fieri adhortatione: nec ſolùm manu, ſed etiam voce & proclamatione opem & auxilium ferri. Itaque ille damnatus, & in exiliũ pulſus eſt. Ariſtot. 1. Rhetoric. argumentum citat quo vſus eſt orator Leodamas aduerſus Calliſtratũ: dicebat enim eum qui conſiliũ dediſſet, magis in culpa eſſe, quàm qui ſcelus commiſiſſet: quia ſcelus admiſſum nõ eſſet, niſi eius auctor & conſultor aliquis extitiſſet. Ciceronis exemplum vnum proferam ex oratione in Piſonem. Quid interfuit inter Catilinam, & eum cui tu ſenatus auctoritatem, ſalutem ciuitatis, totam Remp. prouinciæ præmio vendidiſti? Quæ enim L. Catilinam conantem conſul prohibui, ea Pub. Clodium facientem conſules adiuuerunt, voluit ille ſenatum interficere, vos ſuſtuliſtis: leges incẽdere, vos abrogaſtis: interire patriã, vos adiuuiſtis. Quid eſt vobis Coſſ. geſtũ ſine armis? incendere illa coniuratorum manus voluit, vrbem: vos eius domum, quẽ propter vrbs incenſa non eſt. Ac ne illi quidem, ſi habuiſſent veſtri ſimilem conſulem, de vrbis incendio cogitaſſent. Huc facit M. Quintilian. declamatione 270. Satis oſtendit ipſa pæna, inquit, eum teneri qui idem commiſerit, quod ſi occidiſſet. Neque enim grauius quicquã aduerſus eũ, qui ſua manu interfecerit, conſtituere potuit legum lator, quàm aduerſus eũ qui cauſam præſtitiſſet. Ergo & ſimilitudine pænæ etiam crimen par exigere debetis. Hęc ille. Cæterùm cum hoc noſtro Emblemate magis conuenit quod Leodamas, de quo proximè dicebat, eum in maiore culpa eſſe qui facinus commiſerit, quàm qui conſilium dederit. conſilium enim

Bellorum ſuaſores.

Locus Demoſthenes.

nullius eſt momenti, niſi ſit qui illud ſequatur. Et interitus cauſam, non interitum ſpectari oportere, dixit in Miloniana diſertus orator. Vlpianus etiam, vt eſt in l.11. de iniuriis: Non ſolùm is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam, hoc eſt qui percuſſit, verùm ille quoque cõtinetur qui dolo fecit, vel qui curauit vt cui mala pugno percuteretur. Eôdem recidit l.15. ad l.Cornel. de ſicariis, vbi idem Vlpian. ait, Nihil intereſſe, occidat quis, an cauſſam mortis præbeat.

Lituus. *lituo.*] Lituus, genus buccinæ incuruæ. Feſtus ex Ennio:

Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.

Et Ouid. 3. Faſt.

Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat.

Claßicum belli. *perflantem claßico.*] claſſicum canentem. Claſſicum canere, ſignum eſt dare quò milites pugnare incipiant. cui opponitur, Canere receptui. Virgil. ad finem 2. Georg.

Necdum etiam audierant inflari claßica.

victrix turma.] victrices copiæ.

clangore æris.] tubæ ſonitu. Metonym. in dictione, æris, pro tubæ.

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIIII.

ARRIPIT *vt lapidem catulus, morſuq; fatigat,*

Nec percuſſori mutua damna facit?
Sic plerique ſinunt viros elabier hoſteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

PLærique ſunt, qui cùm non poſſint iis noxam inferre à quibus ſe læſos putant, vt aceptam iniuriam vlciſcantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, ſi fieri poſſit, ſuorum aduerſariorum amicos adoriuntur, impotenti quidem & iniquo conatu, qui mos perinde eſt ac puerulorum, qui ſubita iracundia perculſi, virgas adurunt quibus plexi ſunt. Eiuſmodi ſunt, qui cauſſas adiuuantes vel per ſe omninò ad agendum ineptas pro efficientibus imperitè vſurpăt, vt Medeæ nutrix, dum culpam conferret in trabes abigenas è nemore Pelio auectas, quibus Argo nauis facta eſſet, in qua Medea cum Iaſone aufugiſſet. Sed vt ad noſtros mores ſermonem conuertă, omnibus in confeſſo eſt, quot quantáque infortunia in dies nobis impendeant, & interdum grauiter vrgeant: quorũ cauſſam inconſultò reiicimus in eos fortaſſe, qui nullo modo ſunt in cauſſa, cùm potiùs errores & lapſus noſtros agnoſcere, & pia ſinceráque μετανοίᾳ contractas vitiorum ſordes eluere deberemus, nec vt canes in lapidem ſæuientes, incuſare iuſtiſſimã ſupremi & incorrupti iudicis Dei animaduerſionẽ. Id ſi placet ad iræ iniuſtitiam conuertere, vnà etiã Senecam audiemus ita diſputantem 1. De ira: Iam verò ſi affectus iræ damnáque velis intueri, nulla peſtis humano generi pluris ſtetit. Et deinde: Id non eſt ira, ſed quaſi ira: ſicut puerorum, qui ſi ceciderunt, terram verberari volunt, & ſæpè neſciunt quidem cui iraſcantur, ſed tantùm iraſcuntur ſine cauſſa & ſine iniuria, nõ tamen ſine aliqua iniuriæ ſpecie, nec ſine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur itaque imitatione plagarum, & ſimulatis deprecantium lacrymis placantur, & falſa vltione falſus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. cap. 16. iram oſtendit ita impotentem eſſe, vt ſæpè infeſta patrono, reum damnet: & ſi veritas oculis appareat, inquit, tamen errorem tuetur, & in malè cœptis honeſtior illi videtur pertinacia quàm pœnitẽtia. Apponit exemplum in Piſone quodam, qui cùm iratus duci eum iuſſiſſet, qui ex commeatu ſine commilitone redierat, quaſi interfeciſſet quem non exhibebat: roganti tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus eſt, & iam ceruicem porrigebat, cùm ſubitò ille cõ-

Impotentum hominum affectus.

Inſignes Senecæ loci.

milito apparuit qui occiſus videbatur. Tunc centurio ſupplicio præpoſitus, condere gladium ſpiculatorem iubet, damnatum ad Piſonem reducit, redditurus Piſoni innocentiam: nam militi fortuna reddiderat. Ingenti concurſu deducuntur, complexi alter alterum cum magno caſtrorum gaudio commilitones. Conſcendit tribunal furens Piſo, ac iubet duci vtrumque, & eum militem qui non occidit, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribant. Piſo adiecit & tertium. Nam illum centurionem, qui damnatum reduxit, duci iubet: conſtituti ſunt in eodem loco perituri tres ob vnius innocentiam.

catulus.] canis.

morſu fatigat.] mordet.

mutua damna.] talem iniuriam.

veros hoſtes.] ipſiſſimos aduerſarios, à quib⁹ orta eſt iniuria.

Noxia. *noxia.*] Noxia de maleficio dicitur. Noxam dixere antiqui quod nocet: & eſt detrimentum, culpa, pœna Lege ipſummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer. ſignific. l. 237. quem locũ & nos ſuprà citauimus ad Emblema, cui⁹ titulus,

Remedia in arduo, mala in prono.

dente petunt.] iniuriis vel conuiciis proſcindũt. quod vnum iniuſtitiæ non paruum facinus, quia iniquum eſt aliquem alieno odio prægrauari, ait Imperator Iuſtinianus in l. Si quis ſuo, §. legis autem, Cod. de inoffic. teſtam. Et Calliſtratus l. 26. D. de pœnis. Crimen, vel pœna paterna nullam maculã filio infligere poteſt, nam vnuſquiſque ex ſuo admiſſo ſorti ſubiicitur, nec alieni criminis ſucceſſor conſtituitur. Quod ſi ad vindictam publicam id protendere liceat, audiamus Arcadij & Honorij reſcriptum, ex l. 22. Cod. de pœnis: Sancimus ibi eſſe pœnam, vbi & noxia eſt. Propinquos, notos familiares procul à calumnia ſubmouemus, quos reos ſceleris ſocietas non facit. Nec enim ſocietas vel amicitia nefarium crimen admittunt, Peccata igitur ſuos teneant auctores: nec vlterius progrediatur metus, quàm reperiatur delictum.

Inſani gladius. EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI *medius ſtabat gregis enſifer Aiax,*
Cæde ſuum credens cædere Tantalidas.
Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea pœnas
Pro Laërtiade, pro caueáque dabat.
Neſcit obeſſe ſuis furor hoſtibus: errat ab ictu,
Conſiliique impos in ſua damna ruit.

HOc quidem arguitur temerarius furentum hominum impetus, qui non aduerſariis, ſed ſibi maximè nocent, quòd iræ præcipiti omnia committant, omnémque viam rationi præcludant: vnde fit, vt, quod ait Horat. *Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit.*

Vis conſilij expers mole ruat ſua.

Is enim furentis animi affectus ſic hominis animum è ſua ſede dimouet & exturbat, vt non ſecus atque Circe altera hominem in belluam ferociſſimam transformet: quo fit, vt qui talem hoſpitem excipiat, non aliter faciat, ac qui ſeſe vnà cum ipſis ædibus incendio perdat: eóque deterior eſt, quòd ita tumultu, caligine, fumóque cuncta intus errore mentis compleat, vt nec cernere integrum ſit, nec eos audire qui volunt

Aiacis inſania. opitulari. Id quidem ob oculos poſuit Homerus Iliad. ζ. & Odyſſ.α. ſub perſona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quem tanta inceſſit rabies ob Achillis arma Vlyſſi adiudicata, vt in porcorum gregem furibundus inſilierit, eoſque trucidarit, exiſtimans ſe Græcorum copias proſternere. Ille itaque cùm duos quoſdam maximos ſues de trabe ſuſpẽſos flagris cecidiſſet, hoc eſſe Agamẽnonem & Vlyſſem putans (quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potiſſimùm erat infenſus) ſuibus ita ſuſpenſis multo cum riſu inſultauit, addens cõuicia quæcumque bilis ſuggerebat. Poſtquam autem reſipuiſſet, facti pudore ſibi mortem conſciuit, qua de re pulcherrima eſt Sophoclis tragœdia, quæ inſcribitur αἴας μαστιγοφόρος. Horatius 2. Sermonum:

— inſanus quid etiam Aiax
Fecit, cùm ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis.

&, *— cur Aiax heros ab Achille ſecundus*
Putreſcit, toties ſeruatis clarus Atridis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamusq; inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere ſepulchro?
Mille ouium inſanus morti dedit, inclytum Vlyſſem,
Et Menelaum vnà mecum ſe occidere clamans.

Et deinceps: *Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos.*

Locus ex Cornelio Celſo. Cornelius Celſus de re medica lib. 3. cap. 18. inter inſaniæ genera illud longè maximum ponit, & longiſſimum, quod vitam ipſam non impediat, idque robuſti corporis eſſe conſueſcat. Huius ſpecies duas: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem inſanientem Aiacem vel Oreſtem fabulæ ferunt: quidam animo deſipiunt, &c. Seneca 2. De ira, cap. 36. videndum illud quàm multis ira per ſe nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas & ſanguinem: ſupra vires elatus clamor egeſſit, & luminum ſuffudit aciem: in oculos vehementius humor egeſtus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad inſaniam via eſt. Multi itaque continuauerunt iræ furorem: nec quam expulerant mentem, vnquã receperunt. Aiacem in mortem egit furor, in furorem ira. Mortem liberis, egeſtatem ſibi, ruinam domui imprecantur, &c. Hæc Seneca. Ad illuſtrationem argumenti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ appetitione doctè Lactantius diſputat libro 6. Diuin. inſtitut. cap. 18. Hiſtoriam pete ex Ouid. Transform. 13. & lege Prouerb. Aiacis riſus.

Setigeri gregis.] porcorum:

enſifer Aiax.]in ſuperioribus Aiacem ſcutiferum, hîc enſiferum vocat,ab affectu mortis vltroneæ,quæ eſt conſecuta.

Cæde ſuum.]porcorum internecione.

Tantalidas.] Græcos,qui à Tantalo Iouis ex Plota Nympha filio traxerunt originem.Iupiter Tantalum genuit: Tantalus filium Pelopem habuit:Pelops pater Atrei:Atreus Agamemnonis.Itaque Iupiter fuit Agamemnónis abauus. Id epitherō vſurpat opportunè Ouid.oratione Aiacis, qua heros ille Vlyſſis ortum genus à Tantalo , tāquam probrum,obiicit. *Græci tantalidæ.*

Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea,&c.] Sues erāt tamquam victimæ, quæ pænas luebant pro Græcis iudicibus & Vlyſſe. Succedanea autem hoſtia olim dicebatur , quæ ſecundo loco fiebat. Si enim primis hoſtiis litatum non fuiſſe putaſſent ſacrifici,aliæ hoſtiæ poſt primas eductæ cædebantur duæ , quæ prioribus iam cæſis luendi piaculi cauſſa ſubdebantur. Gell. lib. 4.c.6.ſuccidaneas,non ſuccedaneas eſſe dicendum ait , ob vocabuli compoſitionem. *Succedanea hoſtia.*

pro caueáque.]Cauea,polyſemū eſt.Hîc Iudicum cōſeſſum intellige. Eſt autem Metonymia , pro iudice Agamemnone. Olim Cauea pro ſubſelliis equitum & populi.Virg.5.Aen. *Cauea quid.*

Hîc totum caueæ conſeſſum ingentis,& ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cicero in Lælio:Qui clamores tota cauea nuper hoſpitis , & amici mei M.Pacuuij in noua fabula?

Neſcit obeſſe , &c.] γνώμη.Iracundus & mente captus non iis quos odio proſequitur, ſed ſibi nocet:non inquā eos quos maximè vellet afficit iniuria,ſedſe ipſe lędit &interdū enecat.

Neſcit obeſſe ſuis furor.] furor,mentis cæcitas definitur à M. Tullio 4. Tuſcul.ea eſt μανία Græcis. In paradoxo contra Clodium,exagitatur is animi morbus, quo docet omnes ſtultos furere,id eſt cæco mentis impetu in omni ſcelere verſari, quæ perturbatio ſæpè à nimia ira proficiſcitur.

in ſua damna ruit.] Seneca Hercule furente:

— in ſe ſemper armatus furor.

ibidem, *— quodq; habet proprium furor*
In ſe ipſe ſæuit.

Pax. EMBLEMA CLXXVI.

TVRRIGERIS humeris, dentis quoque barrus eburni,
Qui ſuperare ferox Martia bella ſolet,
Suppoſuit nunc colla iugo, ſtimuliſq́ ſubactus,
Cæſareos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoſcit concordes vndique gentes,
Proiectiſq́ armis munia pacis obit.

Vſus elephãtorum in bellis. ELephantorum in bellis vſum olim fuiſſe celeberrimũ, notius eſt quàm vt confirmare opus habeam: vnde apud pleroſque pro belli ſymbolo reperio, vt hîc etiã pro pace, diuerſa tamen ratione & fine: Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui ſui horrendo ſpectaculo milites ipſos conturbabat, quiq́ue eburneo dente pugnantum hominum *Elephantus in triumpho.* equos corripiebat, pace parta, collum iugo ſuppoſuit, & Cęſaris currum triũphalem ad templum vehit, quaſi agnoſcens initam inter populos concordiam, ideoq́ue ad pacis munia obeunda ſeſe ſubiiciens. Quod ſanè intelligi licet de ferociſſimis quibuſque, & fortiſſimis belli ducibus, qui truculentos ipſi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt: eoq́ue fit, vt ſeſe poſtea conuertant ad ea quæ ad

religionem, vel publicam ciuitatis adminiſtrationem pertinent: quæ quondam inter arma vel ſilebant, vel conſopita penéque oppreſſa miſero ſitu iacebant. Caſſiodor. Variar. formul. lib. 3. epiſt. 1. populorum ferocia corda longa pace molleſcunt. Hæc quidem ita enarrari velim, niſi malis Epigrammatis huius literam referri ad Iulij Cæſaris triumphum, de quo Suetonius agit. Ait enim eum aſcendiſſe capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra atque ſiniſtra lychnuchos geſtantibus, idque in ſignum pacis bello partæ. Elephantis etiam Pompeium Magnum triumphaſſe teſtatur Plinius lib. 8. quod priùs India victa Libero patre factum memoratur. Seneca De vitæ breuitate cap. 14. ait, Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnum omnium Romanorum ante currum centum & viginti captiuos elephantos deduxiſſe. Et Capitolinus de Gordiano iuniore: Quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ ſunt, vtpote qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet. Cæterùm non prætermiſero Græcum hexaſtichon φιλίππου, quod hîc Alciatus Latio reddit, ſed περιφραστικῶς:

Iulij Cæſaris triumphus.

Seneca locus.

Οὐκ ἔτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δηΐων
 Ἄσχετος ὁρμαίνει μυριόδους ἐλέφας,
Ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους,
 Ἄντυγα διφρουλκεῖ καίσαρος οὐρανίου.
Ἔγνω δ' εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν, ὄργανα ῥίψας
 Ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Typus Emblematis.

Sed præclarus ſeſe locus offert ex Panegyrico, qui Conſtantino Auguſto Conſtantij filio dictus eſt, nobiſque tranſmiſſus incerto nomine. Huncenim locum quia puto gratum fore ſtudioſis rerum antiquarum, totum aſcribam, ſic itaque: Quid egeras Imperator? in quæ nos fata proieceras? niſi te diuina virtus tua vindicaſſet, quæ hæc eſt impatientia? aut quò tibi manus noſtras, ſi verſa vice pugnas ipſe pro nobis? Hæc ego non dicerem Imperator, neque ab aliis dicta memorarē, niſi beneficio tuæ lenitatis tutior eſſet noſtra in verbis, quàm tua in armis audacia. Noua enim quadam varietate naturæ, confuſoque virtutum temperamento, idem es in prœliis ferociſſimus, & parta ſecuritate mitiſſimus. Cùm enim dato obſeſſis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque de legatis eorum ac ſupplicibus recepiſſes, cunctique ſe tibi dediſſent, quod obſidendo ſeruaueras, ignouiſti omnibus, & vitam quam deſperauerant, reddidiſti, & quidem

Locus è Panegyrico Cōſtantini.

iuſſiſti arma deponere, vt multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ ſuæ merita ſentirent, corripi eos vincirique iuſſiſti, non ad ſupplicium, ſed vitam, ne conſcientiæ timore diffugerent, grauiterque delinquerent, conſeruarique iterum non mererentur, ſi ſeruati non fuiſſent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus poſſent? Stupere milites qui producendos ſuſceperant, & cuſtodiæ curam abnuere, & prorſus neſcire quid facerent. Ipſi etiam, qui tibi in conſilio erant, ipſe etiam Præfectus hærere, cùm tu diuino monitus inſtinctu, de gladiis eorum gemina manibus aptari clauſtra iuſſiſti, vt ſeruarent deditos gladij ſui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis ſubiici debuiſſet, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hoſtibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem ſuis armis alligare, atque etiam vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te geſſerant, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te diſtrinxerat hoſtis infeſtus, ipſe domini ſui manus tenuit, & paratus ad cædem cuſtos factus eſt ad ſalutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe ſurgentium diſcurſum apparatumque deſcribit,

Et curuæ, inquit, *rigidum falces conflantur in enſem.*

Locus hic cũ Emblemate noſtro mire conſentiens. Triſte nimium tempus id, cùm inſtrumenta cultui pecudum præparata, in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferique mucrones in ſalutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, ſed coërcent, deditoſque hoſtes gladij ſui colliſi obtuſique tutantur, qui nihil illis prodeſſe integri acutique potuerunt. Omnium ergo armorum miniſteria ad diuerſos effectus arbitrio tuo ſeruiũt Imp. tibi vincunt gladij, tibi ſeruiunt, te pugnante feriunt, te ignoſcente cuſtodiunt, vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulmine ſuo nunc triſtes, nunc lætos nuncios mittit, ita eadem ſub numine tuo tela inimicos, aut ſupplices tuos, pernicie aut conſeruatione diſcernunt.

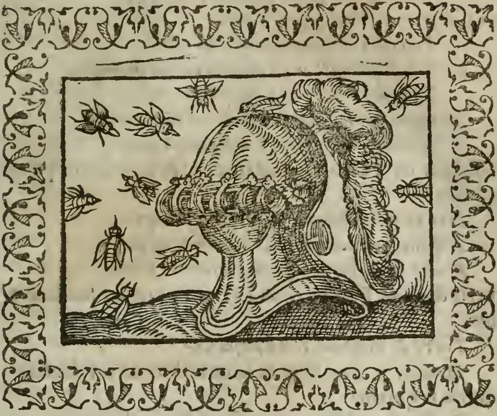
Turrigeris humeris.] Expreſſit epitheton πυργώδεις, turribus oneratus, id eſt, πυργοφόρος. Lege Plin. 8. Cur autem barrus dicatur, iam explicuimus Emblemate, cuius tit. *In illaudata laudantes.*

Qui ſuperare ferox, &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῄειν ἄσχετος ὁρμαίνει, phalangibus pugnans indomitus impetuoſè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie ſtans.

Vel

Vel fera cognoſcit.] de particula, vel, quædam Alciat. noſter ad l. 96. de verb. ſign. § prædia.

Ex bello pax. EMBLEMA CLXXVII.

En galea, intrepidus quam miles geſſerat, & quæ
Sæpius hoſtili ſparſa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis conceſſit in vſum
Alueoli, atque fauos, grataq; mella gerit.
Arma procul iaceant: fas ſit tunc ſumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

EIuſdem materiæ diuerſa & contraria poſſunt eſſe inſtrumenta, vt cùm ex galea, enſe, vel ægide militari cōflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατὰ προσωποποιΐαν de falce ex enſe Martialis exprimit in Apophoretis: *Signa redēpta pacis.*

Pax me certa ducis placidos curuauit in vſus:
Agricolæ nunc ſum, militis antè fui.

At Virgil. bellum ſignificans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in enſem.

Ouid. item Faſtor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro:

Idemque alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior enſis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabant, verſique in pila ligones,
Factáque de raſtri pondere caſsis erat.

Et deinde pacem, his ſequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum deſunt hoſtes, deſit quoque cauſſa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coerceat arma:
Canteturque fera nil niſi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc reſpexit, ſigna partæ paci memorans:

Non iam delectus miſeri, nec falce per agros
Depoſita, iaculum vibrans ignobile meſſor:
Non tentat clypeum proiectis ſumere raſtris.

Bacchilidis Lyrici venuſtus locus. Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho:

Τίκτει δὲ θνατοῖσι εἰρήνα μεγάλα ———
Πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde ſequitur:

Ἐν δὲ σιδαροδέτοισι πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχναν
Ἐςοὶ πέλονται ἐγχεά τε λογχωτὰ,
Ξίφεάτ' ἀμφάκεα εὐρὼς δάμναται χαλκέων
Οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
Ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὃς θάλπει κέαρ: id eſt,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telæ ſunt, haſtaſque cuſpidatas, & enſes ancipites ærugo conſumit: ærearumque non amplius tubarum clangor, neque ſubripitur mellitus ſomnus à palpebris, noſtrum qui cor fouet Huc etiam referam Eſaiæ vatis illud: Contundent, inquit, gladios ſuos in ligones aut vomeres, & lanceas haſtaſque ſuas in falces; neque vltrà aut bellum addiſcent, aut prœlio aſſueſcent. Sic Caſſiodorus in quadam ad Valerianum præf. prætorio epiſtola lib. 12. Variar. Arripiant ferrum, inquit, ſed vnde agros excolant: ſumant cuſpides, bouum ſtimulos, non furoris. Quæ ideò adduximus, vt non modò Emblematis ἐπιγραφὴν, ſed & duo priora diſticha per ſe alioqui clara, explicemus apertiùs, his enim oſtendit temporis quandam conuerſionem & viciſſitudinem, cùm ex bello pacem arguit ſub galeæ ſymbolo, quæ belli tempore ſæpiùs hoſtium ſanguine tincta, nunc de-

mum pace, in apum aluearium commutaretur. Eodem fermè modo Marius Molſa de roſtris naualibus, cuius carmen propter affinitatem aſcribere non piget: *Marij Molſæ lepidũ epigramma.*

Ferrea roſtra olim preſſis erepta carinis,
Quæ Nili fractas teſtificantur opes,
Ecce apibus paruis pandas præpandimus aulas:
Congeſta redolent,(quis putet?) æra thymo.
Cæſaris hæc ingens laus eſt, quo vindice, pacis
Iucundos fructus arma inimica ferunt.

Porrò ab armis diſſuadet, nec ea omninò ſumenda vult, niſi alia ratione in pace ac quiete viuere non poſſimus. Rectè Cicero dixit temerè in acie verſari, & manu cum hoſte confligere, immane quiddam, & belluarum ſimile: ſed cùm tempus neceſſitaſque poſtulat, decertãdum manu eſſe, & mortem ſeruituti turpitudinique anteponendam. Certè bellum non tam facilè ſuſcipiendum, quàm putant quibus, inexpertis potiſſimùm, dulce: nec de vlla re alia magis deliberandum eſt, neque religioſiùs conſultandum, aut maturiùs aliquid ſtatuendum quàm de bello: cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, ſic damnoſa maximè, & omni parte periculoſa: quandoquidem & qui vicit, & qui victus eſt, ſuo damno de ſuo gradu decidit: ille quidem magno fortè ſui ſuorumque diſpendio victoriam eſt mercatus: hic, quòd ſpes irrita ceciderit, quàm ægrè ferat, quantoque dolore contabeſcat, omnibus coniectandum relinquo. Principes itaque, magnates, aut etiam magiſtratus, nunquam niſi tamquam ineuitabili neceſſitate preſſi, aleam belli mouere vel minimùm debent: ſed omnibus primùm tentatis remediis, ſic ſe gerant, vt de ſuo iure quicquam decedat potius, quàm ſua auctoritate tale aliquid committatur. Notum eſt illud Africani Scipionis, turpe eſſe in re militari dicere, Nõ putaram, quòd inemendabilis error ſit, qui violentia Martis committitur. Facillimum eſt enim arma ſumere, at eadem ſumpta deponere, non æquè facile. Nec verò vt inficias iuerim belli principiũ penes Principes eſſe, ſic exitus ſanè à diuina prouidentia pendêre certò dixerim. Quòd ſi quiſque, vt decet, per ſe coniiceret, quàm interſit leui de cauſſa bellum mouere, agnoſceret quàm periculoſus ſit Principum ludus, quibus tam parui eſt momenti clades & ſtrages populi multitudine innumerabilis, ruina, vaſtitaſque: ſed & indigna locorum permultorum vaſtitas, ſolitudo, conflagratio. Valeant itaque

Quanta debeat eſſe cautio in bellis ſuſcipiendis.

Principum ludus periculoſus.

quibus tam placet belli fortuna, cuius etiam vel proſperè geſti euentus ipſum pœnitere Principem decet, ſi modò vel minimùm ſapiat, aut niſi ab humanitate prorſus abhorreat. Addam etiam & illud (quòd inteſtina hæc & plus quàm ciuilia bella Gallica nobis tam ſæpè tamque diu bilem moueant) nullum regnum, nec vllam Remp. diu manere incolumem potuiſſe, quæ arma crebrò mouerit. Meminerint quibus dulce bellum eſt, quoties in extremum diſcrimen venerint Athenienſes quondam feliciſſimi & potentiſſimi, tot tantiſque bellis attriti, & poſtmodùm deleti, quorum nempè ciuitas à Perſis incẽdio perdita, à Laconibus affecta ſæpiſſimè, ac mœnibus ipſis exuta, à Philippo Alexandri patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à Rege Põti Mithridate cædibus & cruore infecta, à Sylla propemodum concuſſa & diruta. Quid Lacedæmonij? quamquam diu ſatis floruiſſe viſi ſunt, idem tamen, quod aliæ florentiſſimæ monarchiæ, & oligarchiæ, ſunt experti; quarum quidem exitium non ab externis, ſed certè inteſtinis potiſſimùm odiis atque diſſidiis eſt profectum. Nihil illa inclyta Roma clarius aut admirabilius, vt quæ

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedæmoniorum bella inteſtina.

Imperium terris, animos æquauit olympo.

cuius tamen quantò aliis gloria & præcellens dignitas eminentior fuit, tantò ruina caſuſque grauior & periculoſior. Si verò tanti imperij labefactati cauſam inueſtigemus, bellorum aleæ acceptum eſſe referendum citra negotium iudicabimus. Ea enim Romana ciuitas primùm à Porſena obſeſſa, à Pyrrho territa, ab Annibale identidem concuſſa, à Tatio capta, à Brenno expugnata, & Gallis incenſa: denique viribus ipſa ſuis miſerè proſtrata, & penitus fracta, quid poſteris Gothis aut Vandalis reliqui habuit, quod labefactãdum aut concutiendum daret? Porrò credibile eſt tantum imperium tam citò non fuiſſe lapſurum, ſi primores ipſi, quique Reipubl. clauum tenebant iis temporibus, in iis quæ parta erant, conſeruandis citiùs elaboraſſent, quàm alienas tanto impetu & ardore animi prouincias inuaſiſſent, vel in exteros, aut etiam ſeipſos ferrum ſtrinxiſſent.

Romanorũ bella.

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

atque fauos grataq; mella gerit.] Sic ex pace vbertas, quod dicet in ſequenti, vt colligas omnium fructuum prouentum ex pace, contrà ex bello vaſtitatem omnem & calamitatem. Quò pertinet etymologia Grammaticorum, qui πόλεμον, quaſi ἀπὸ τοῦ τὰς πόλεις, ἢ τοὺς πολλοὺς μειοῦν, ἢ ὀλλύειν, quod ciuitates, multoſque homines concutiat, perdat, labefactet.

fas ſit tunc ſumere bellum, &c.] Cicero 1. Offic. Suſcipienda bella ſunt, vt in pace ſine iniuria viuatur, & Vegetius lib. 3. cap. 1. Qui deſiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam cupit, milites imbuat diligenter. Adhæc ſcripſit Ariſt. τὸ τοῦ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶναι. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem nolo, ſed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare ſi pace frui volumus, bellum gerendum eſt: ſi bellum amittemus, pace nunquam fruemur. Caſſiod. lib. 3. Variar. epiſt. 1. Tunc vtile ſolum eſt ad arma concurrere, cùm locum apud aduerſarium iuſtitia non poteſt inuenire. D. Auguſtinus Epiſt. 1. ad Bonifac. in cap. Noli exiſtimare, c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis eſt: bellum autem debet eſſe neceſſitatis, vt liberet Deus à neceſſitate, & conſeruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, ſed bellum geritur vt pax acquiratur. Eſto ergò bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatem vincendo perducas. Idem can. Apud veros, cap. c. & q. Apud veros Dei cultores, inquit, etiam ipſa bella pacata ſunt: quæ non cupiditate aut crudelitate, ſed pacis ſtudio geruntur, vt mali coërceantur, & boni ſubleuentur. Ariſtot. Politic. 7. cap. 9. ait neceſſe eſſe arma domi neceſſariò poſita in armentario iis qui Reipub. præſunt, tum propter eos qui detrectant imperium, tum propter exteros qui iniuriam conantur inferre. Reperio & apud Cornel. Tacitum, lætiorem fuiſſe Tiberium imperatorem, quia pacem ſapientia firmauiſſet, quàm ſi bellum per acies confeciſſet. Addam hoc poſtremò, dignum certè memoria exemplum. Victruuius cap. 7. lib. 2. at veteres Hetruſcos quò ciuibus ſuis perſuaderent, arma inueniſſe, vt iis aduerſus hoſtes, non ad ciuilem diſcordiam vterentur; qui ædem Martis ad campum, & extra vrbem non, vt aliorum Deorum, intra mœnia conſecrarunt.

Quando bella ſuſcipienda.

Ex pace vbertas. EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS ex ſpicis tenues contexe corollas,
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His comptæ Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucreſq́ fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Aequorei ſi rex alitis inſtar erit.

Emblema è Baſilio tractum.

HVius carminis fontem lubẽs repeto è Baſilij Magni Hexaëmero, quamquam ſciam idẽ apud alios certè veteres legi: ſed mihi admodum placet viri huius ſanctiſſimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaëm. ἀλκυὼν ἐστὶ θαλάττιον ὄρνεον· αὕτη παρ' αὐτοὺς νοσσεύειν τοὺς αἰγιαλοὺς πέφυκεν, ἐπ' αὐτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη καὶ νοσσεύει κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα, ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαράσσεται· ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι· ἡσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζει τὰς ἑπτὰ ἡμέρας· ἐν τοσαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττούς· ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτοῖς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θεὸς τῷ μικροτάτῳ ζῴῳ παρέχετο, ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο, καὶ ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι. ταῦτα σοὶ εἰς προτροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς

περὶ τὰ ἄλογα τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται. τί οὐκ ἂν γένοιτο τῶν παραδόξων ἕνεκεν σοῦ, ὃς κατὰ εἰκόνα γέγονας τοῦ θεοῦ: ὅπουγε ὑπὲρ ὄρνιθος οὕτω μικρᾶς, ἡ μεγάλη καὶ φοβερὰ κατέχεται θάλασσα ἐν μέσῳ χειμῶνι γαλήνην ἄγειν ἐπιταχθεῖσα. Quorum verborum *Alcyonis ſolertia.* hæc eſt ſententia: Alcyon auis eſt, quæ mare accolit: quæ cùm ſit in maris littore parere ſolita, deponit oua in arena, & media hyeme nidum componit, quo maximè tempore ventorum impetu mare tempeſtuoſum eſt. Sed tum venti ſe remittunt: compeſcitur ipſum mare, cùm Alcyon ſeptem diebus incubat: excludit enim pullos totidem, qui cùm cibum appetunt, ſeptem alios dies ad pullorum incrementum minutiſſimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaque qui ſe mari committunt, id obſeruant, eoſque dies Alcyonios nominant. Quæ tibi conceſſa ac tradita ſunt à diuina prouidentia, cuius etiam vis eluceſcit in iis animalibus quæ rationis expertia ſunt, vt te commonefacerent ad ea petenda ab eo quæ tibi ad ſalutem conferrent. Quidnam etiam, quæſo, vel quod fidem excedat alioqui, non eſt tua paratum cauſſa, qui ad Dei factus imaginem ſis, cùm propter eam tam minutam auem vaſtum illud ac terrificum mare ſedetur, & hyeme media Dei iuſſu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc hiſtoriam accommodat Alciatus ingenioſè ad pacis optimæ prouentum: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobæi adiicerem, niſi putarem ſatis eſſe ea de re ſtudioſos admonere. Significat enim optimi Principis officium in id incumbere penitùs debere, vt populum in ſuis regionibus & prouinciis neceſſario prouentu inſtructis foueat & tutetur, habita primùm *Officiũ boni principis.* ratione tempeſtatum, earumque calamitatum quæ ſolent in dies accidere: ſinatque ventos remittere, & tandem procellas ebullientes hoſtium conquieſcere, vt ſecuriùs in pace *Alcyonum ſolertia in nidificando.* poſtea viuatur: idque Alcyonum more, qui in medio mari nidum conficiunt admirabili quadam ſolertia, paulùm eminentiore, & perquàm anguſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine, qui ferro non poſſit intercidi, nec vnde configatur inueniri, tradit Plinius. Quidam ex ſpinis aculeatis, alij ex ſpicis ſegetum & vitium pampinis, eum confectum eſſe nidum volunt. Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides ideò vocantur, totidemque pòſt diebus pariunt: quo tempore mare tranquillum creditur nauigantibus, qui eos dies obſeruãt accuratè. Varro De lingua Latina 6. Alcedo Grecè ἀλκυὼν hæc hyeme quòd pullos dicitur tranquillo mari facere, eos

dies Halcyonios appellant. Vnde Pacuuius.

Halcyonis ritu littus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32. Plutarch. quo libro diſputat, vtrum animalia prudentiora, terreſtriáne an aquatilia.

Halcyones.] Halcyones Grammatici rectè deducunt ab ἅλς καὶ κύειν, quòd in mari pariant, id eſt, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν. & τὸ ἁλκυόνιον marina ſpuma qua nidum congerunt Halcyones, ait Dioſcorides in 5. cap. 136. Theophraſt. libro primo capite octauo περὶ αἰτίων φυτῶν. Dies ſereni quibus Alcedo fœtificat, à re ipſa nomen inuenere ἁλκυονίδες καὶ ἁλκυονίτιδες. dicuntur & Ariſtoteli αἱ ἐνδεκαταὶ ἡμέραι, Hiſt. animal. 5. cap. 8.

comptæ.] ornatæ, ſuaues, gratæ: vel ad nidum, vel ad tranquillitatem refer. Plutarch. dixit alicubi bonam valetudinem idem eſſe voluptatibus, quod cæli tranquillitatem Halcyonibus, quoniam eis concedit vt tutò & ſecurè incubent.

tranquilli marmoris.] id eſt, in marmoreo vel ſaxeo ſcopulo, quò aqua marina alluit: vel potiùs marmor pro mari pellucente & æqualiter ſtrato accipitur.

inuolucres.] nondum apti ad volatum, impuberes.

Inuolucres.

Lætus erit Cereri, Baccho quoque.] Prouentus & vbertas erit annonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati maximè neceſſariæ ſunt: cui diligẽter eſſe prouidendũ Principibus & Magiſtratibus ſapientes monent, ne victus annuus ciuitati deſit. Noti ſunt populares Romæ tumultus ob annonæ caritatem: itaque frumentum ſæpe aduehebatur ex Africa, Sardinia, Sicilia: quas tres prouincias, tria Rom. populi frumentaria ſubſidia Cicero appellat in ea quæ eſt pro lege Manilia. idem quarta Verrina, Siciliam nominat cellam penariam Reipubl. nutricem Romanæ plebis. Et præfectus annonæ creabatur, qui frumentum vndique coëmendum curaret, & in vrbem aduectum iuſto pretio venire iuberet.

Aequorei ſi Rex alitis inſtar erit.] ſi ſeſe habeat in ſuos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Eſt enim Principis virtus maxima non modò noſſe, ſed & tutari ſuos. Quod quamquam perſpicuum ſit omnibus illuſtrandæ tamen huius pulcherrimæ ſententiæ cauſſa, repetam grauem ſanè & cordatam Dionis Chryſoſtomi diſputationem de regno, qua Regum officium & conditionem ponit ob oculos. Sic ergo

Dionis Chryſoſtomi præclarus locus.

primùm: Principem continuis laboribus & vigiliis intentum eſſe decet. Nam in naui licet vectoribus abſque cura plerumque deſidere, & ne aſpicere quidem marinos fluctus, imò verò neque ſcire, quod aiunt, vbinam terrarum ſint. Sic enim permulti hoc modo pontum ſecuri traiiciunt, talis ludunt, canunt, conuiuantur totos dies, & tempeſtate ipſa vndique imminente inuoluti expectant euentum: alij oppreſſi altiſſimo ſomno non antè ſurgunt, quàm ad portum appulerunt. At gubernatori neceſſe eſt mare ipſum continuò obſeruare, aërem cælumque intueri, ad terram aſpicere: neque ignorare quæ in fundo ſunt, niſi velit allidere ad ſcopulos qui in aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dormit aliis altè ſtertentibus: interdiu autem ſi breuem ſomnum aliquando ſuffuretur, tamen dubius hæret, neque præſenti animo id facit, vt ſæpè ſuos adhortetur aut contrahenda vela, aut clauum ſiſtendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam inter dormiendum nihilo ſegniùs officium faciat, cùm aliis impunè omnium capere liceat. Eadem ratio eſt expeditionũ: militum quiſque ſui dumtaxat curam ſuſtinet. At ducis munus longè maius eſt atque difficilius, nempè vt omnes & ſinguli bene armati ſint, habeantque veſtium ſatis: nec modò vt illis ciborum ſatis ſit, ſed & vt equi diligenter inſtructi ſint. Quod ſi ſecus videat quàm par ſit maiore triſtitia ille afficitur, quàm ſi quibus ipſemet indigeret: quippè qui ſuorum ſalutem non minoris æſtimet quàm ſuam ipſius. Et quidem reliqua pulchra reuera ſunt: ſed hæc hactenus ſatis.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID rapis heu Progne vocalem ſæua cicadam,
Pignoribuſque tuis fercula dira paras?
Stridula ſtridentem, vernam verna, hoſpita lædis
Hoſpitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædam: nam muſica pectora ſummum eſt
Alterum ab alterius dente perire nefas.

ET hoc ἄδηλον ex I. Græcorum Epigrammatôn traxit. ſic enim habet Græcus:

Ἀτθὶ κόρα, μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
Τέττιγα πτανοῖς δαῖτα φέρεις τέκεσιν.
Τὸν λάλον, ἁ λαλόεσσα, τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα,
Τὸν ξένον, ἁ ξεῖνα, ἀρινὸν ἠαεινά.
Οὐχὶ τάχος ῥίψεις, οὐ γὰρ θέμις, οὐδὲ δίκαιον
Ὄλλυσθ' ὑμνοπόλους ὑμνοπόλοις στόμασιν.

Character Emblematis.

Rixa & cõtentiones à ſtudioſis alienæ.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad paſtum corriperet: quo orationis inuolucro doctos mutuò ſeſe prouocantes arguit: his enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullum aliud per-

nicioſius malum ſuboriri poſſit. Si quo cõuicio docti ab ignaris & rerũ inſciis impetantur, non debet haberi nouum aut inſolẽs, cùm vt plurimùm audax eſſe ſoleat ignorãtia, qua nullũ aliud malũ aut intractibilius aut difficilius. At cũ doctus doctum, & Chriſtianum Chriſtianus iniuriis, contumeliis, clamoſis diſputationibus, vel etiam famoſis libellis impetit, quod bonis literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius eſſe poteſt? quæ clades, imò quod naufragium præſentius, cùm in mediis fluctibus irato mari concertatio naſcitur inter nauis ductores, aut etiam gubernatores ipſos, à quibus eorũ qui ſunt in eadem naui, vel vita, vel mors pendeat? Nullum certè miſerius accidere detrimentũ ſocietati humanæ poteſt, quàm cùm eruditi eruditos (à quibus certè pendere debet popularis multitudo, vt eorum ductu ſeſe in officio cõtineat) nigro dente conuellunt: quo fit interdum, vt diutiùs altercando veritatem opprimant. Num verò abſurdum & odioſum maximè omnibus videri debet, eos, quos par eſt inter ſe ſe omninò conuenire, mutuiſque officiis animos inuicẽ ſibi deuincire, nimirùm quòd iiſdem ſacris initiati ad vtilitatem communem liberales diſciplinas excolere ex officio decet, quas tamquam communi quodam vinculo, & quaſi cognatione inter ſe contineri nemo neſcit: nónne, inquam, prorſus ridiculum eſt, eos ſeſe mutuis iniuriis proſcindere, in vitam moreſque debacchari, & falſis criminationibus æmulos onerare, qui alios coërcendi ius habent: quoties aliqua vel leui occaſione rixantur & decertant? Quæ ſanè contumeliæ eò nocentiores ſunt, quo in plures deriuantur: ex iis enim non minimum famæ detrahitur eorum potiſſimum, qui, vt loquitur Horatius, hoc ſucco lolliginis, & ærugine mera tinguntur. Non inuitus quidem fatebor in concertationibus eiuſmodi quædam certè, nec obſcura ingeniorum videri ſpecimina, id tamen generis eiuſdem ſemper iudicaui non tam laborioſæ quàm periculoſæ plenum opus aleæ, in quo ſæpenumerò vbi quis commendationem nominis aucupatur, neſcio quo fato famæ iacturam ruit. Certè vt hoc adiiciam, neminẽ vnquam fuiſſe credo, qui maledictis & conuiciis in alium iactis honeſtiorem famam mercari vnquam potuerit. Quæ porrò cæcitas in hiſce decertationibus ad iudicem confugere omnium corruptiſſimum & iniquiſſimum, nempè turbam popularem? cùm dubium non ſit, quàm non videat, quamque cæcutiat, vt aduertere nequeat.

Nullus è maledictu famã captat.

Aedibus in propriis quæ recta aut praua gerantur?

Itaque quî fieri poſſit, vt ſano mentis oculo quæ captum excedunt ſuum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicam) temporibus noſtris exulceratiſſimis ſæpenumerò vidimus, non modò in iis diſciplinis quæ ad humanitatem pertinet, ſed & in diuinis omninò ſcriptis, atque pietatis Chriſtianæ oraculis: quorum auctoritati apud quamplurimos non parum detractum eſt, quòd de iis importunè & intempeſtiuè doctores pleroſque digladiari viderint. Ex quibus mutuis diſſidiis nihil certè rei literariæ fructus, aut ornamenti acceſſit, ſed de pietate & bonis moribus non minimum deceſſit, dũ non eſt qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter ſtudioſos contentio, ſed abſit à maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt ſunt expertes inuidentiæ Muſarum fores, quemadmodum ex veteribus plerique dixerunt, ſic ne admittant quidem iurgia, vel animorum diſtractionem aliquam inducant. Scitè Chryſippus: Qui ſtadium currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè poſſit, vt vincat; at eum cum quo certet, aut ſupplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: ſic tota animi contentione licet ex literis indefeſſo curſu ſplendorem, & nominis celebritatem aucupari, ſed ſocij aut riualis curſum dolo quodam malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinam (niſi prorſus mala ſit) mordaci aceto conſpergere, quò vel deſiſtat, vel habeatur contemptui, non modò hominis eſt diſſoluti & inuidi, ſed & animi puſilli & planè illiberalis.

Progne.] hirundo, de qua dictum eſt ſuprà.

vocalem.] canoram, λάλον.

pignoribus.] pullis.

Stridula ſtridentem, &c.] In Græco eædem ſunt πολυπλώσεις. Nam τὸν λάλον ἀλαλόεσσα reddit, ſtridula ſtridentem: ἀοιδὸν ἠχεῦνα, vernam verna, id eſt, vere cantillantẽ: τὸν ξεῖνον ἁ ξεῖνα, hoſpitam hoſpita: vtraque enim non abhorret ab hominum hoſpitiis. altera enim prope lares patrios nidificat, altera vel in hortulis noſtris exauditur. τὸν εὔπτερον ἀπτερόεσσα, aligeram aligera, aliger ales. Permultum illuſtrabit hoc Emblema quæſtio 7. Sympoſ. 8. Plutarchi, quæ eſt de nota ſeu ſymbolo Pythagorico, quo hirundinem hoſpitam recipi vetabat Samius ille ſenex. Carnem depaſci ſolet hirundo, inquit, venatúrque ſacras illas Muſis canoras cicadas: σαρκοφάγος γάρ ἐστιν ἡ χελιδὼν καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς καὶ μουσικοὺς

Hirundo carniuora.

ὕλας ἀποκτίννυσι καὶ σιτεῖται. vide reliqua.

abice.] abiice, Syncope.

nam muſica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλυς, id eſt, canentes ſtridorem emittentes cicadas. Muſica autem pectora dixit interpres, quia plerique docent, omnes aues canoras dici Muſarum volucres. Cicadas verò ob cantum Apollini ſacras eſſe volunt, iuxta Ariſtophan. Scholiaſten. ἐν νεφέλ. οἱ τέττιγες μουσικοὶ ὄντες ἀνάκεινται τῷ Ἀπόλλωνι. & Troianos oratores cicadis comparauit Homerus Iliad. γ. Cæterùm hîc γνώμη eſt, qua innuit abſurdum eſſe, & fermè impium, eiuſdem ordinis viros ſeſe mutuò conficere, tum enim vel maximè periculoſa eſſe tempora ferunt, quibus lupus lupinam eſt: & quamquam, vt loquitur Iuſtin. libro 16, aſſiduum inter pares diſcordia malum ſit, tamen id locum habere non debet inter doctos, & ſtudioſos Muſarum cultores, inter quos vna & conſtans animorum conſenſio & concordia neceſſaria eſt. Huc facit Themiſtius, oratione quadam, quo loco ait Muſas inter ſe numquam rixari, ſed optimè illis cum Apolline conuenire: ita etiam poëtas minimè à poëtis debere diſſidere. Græcè ita, καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα συγχωρεύουσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστὶ, μηδὲ αὐτὴ μόνη προσεύχονται οἱ ποιηταί. Huc Prouerb. Canina victitans Cynocephalum oppugnas.

Muſarum volucres.

Periculoſa tēpora quando maximè.

Eloquentia fortitudine præſtantior.

EMBLEMA CLXXX.

ARCVM læua tenet, rigidam fert dextera clauam,
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quòd vetus, & ſenio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
Queis fiſſa facileis allicit aure viros?
Anne quòd Alciden lingua, non robore Galli
Præſtantem populis iura dediſſe ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis duriſſima corda
Eloquio pollens ad ſua vota trahit.

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

HÆc ἀνδρειαντογραφία Herculis expreſſa eſt Luciani quadam præfatione, qua oſtendit Celtas, id eſt Gallos, olim Herculem ὄγμιον nominaſſe, eúmque eloquentiæ ſapientiæq́; Deũ exiſtimaſſe. apud quos ita effingebatur, vt ſenex, caluus & rugoſus, inculto capite & glabro, cuiuſmodi ſeniores nautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextera clauam tenens, arcũ ſiniſtra, pharetram ex humero pendulam habens, confertiſſimam quandam hominum multitudinem

trahens catenulis ex auro & electro tenuiſſimis, linguæ ſuæ extremitate perforata inſertis, eámque non inuitam, ſed vltrò ſequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo reſtitantes, vt huic aſſentiri videas, ducentem ſe Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquẽtia & fortitudine præſtantem, diſſipatos olim Gallos & efferatos, ad iuſtitiam, & mitiorem vitam viuæ viribus eloquentiæ reduxiſſe: cuius facti tam inſignis hiſtoriam mendax Græcia figmentis eſt perſecuta, & ad armorum ſtupenda facinora poſtea conuertit, atque ad ſuum Herculem Iouis ex Alcmena filium retulit; quod Herculi Gallo diuinæ cuiuſdam naturæ viro propter ſagacitatem, prudentiam ſingularem, & admirabilem eloquentiã peculiare fuit. Putant nonnulli ex philologis, nec leuibus ſanè coniecturis aſſerunt, Gallos veteres tum eloquentiæ, tum linguæ Græcæ fuiſſe perſtudioſos. Ioan. Annius in Beroſum (niſi me nomen Beroſi fallit) de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuiſſe: apud quos quàm domeſtica fuerit eloquentia, pluribus contẽdit Budæus noſter 1. De aſſe, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De ſeru. corrupt. §. Quod ait prætor. Quin audiamus ipſum Lucianum ſua loquentem lingua: Τὸν ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ. τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ ἡρακλέους, καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι καὶ ὅλως ἡρακλῆς ἐστι. καὶ τοὶ τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος. ὁ γὰρ δὴ γέρων ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους. δεσμαὶ δ' εἰσὶν οἱ, σειραὶ λεπταὶ, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις, καὶ ὅμως ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι, πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες, ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναι μοὶ, ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν. οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψειε ταῖς σειραῖς τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχὰς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπταί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν.

Quid Hercules ille Gallicus.

Galli veteres ſapientiæ Græcæ periti.

ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαιδεύτως τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς ἑλλάδα φωνὴν ἀφιείς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια, ἐγώ σοι ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα, πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ κελτοὶ, οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες, ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλὰ ἡρακλῆ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς. μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν, εἴ γε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται, τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέτοι καὶ τοῦ νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν, εὐανθῆ τινά, λείρια γὰρ καλεῖται, εἴγε μέμνημαι, τὰ ἄνθη. ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς, ὁ λόγος ἕλκει, μὴ δὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτόν, εἰ ταυτῇ τετρύπηται. μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν

* al. ὑμῶν. τινῶν ἰαμβείων, παρ' * ἡμῖν μαθών. τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη. τὸ δ' ὅλον, καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ καὶ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι εἰσίν, οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc eſt: Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant. eius autem Dei ſimulacrum monſtroſum & abſurdum repræſentant. Apud eos ſenex eſt, inculta glabráque canitie, obrugata cute, & nigro admodum colore, vt marinos nautas eſſe compertum habemus: atque eiuſmodi cùm ſit, tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim eſt tergore leonis, dextera clauam tenet, pharetram humeris aptatam, ſiniſtra protenſum arcum prætendit; denique omni ex parte Hercules eſt. Verùm quod in imagine admirandum maximè mihi viſum eſt, ſenex ille Hercules confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahit, omnes auribus vinctos. Vincula ſunt tenues quædam catenulæ auro electróve fabrefactæ, ſpirulis collaribus pulcherrimis ſimiles. At hi certè tam exilibus vinculis ducti, ne de fuga quidem cogitãt, tametſi facilè poſſint: nec omninò reſtitãt aut pedibus in diuerſum renituntur quaſi reſupinantes, ſed hilares lætíque ſuum ductorem laudant, ſponte feſtinantes omnes, vt ſtudio præueniendi laxa etiam vincula relinquant, perinde ac triſtes futuri, ſi eiuſmodi vinculis eximãntur. Quod autem abſurdiſſimum mihi viſum eſt, non pigebit referre. Cum enim

enim pictori reliquum iam nihil eſſet, vnde catenarum extremitates innecteret, dextera nempè claua ferenda occupata, ſiniſtra verò arcu tenendo, ſummam Dei linguam perterebratam eſſe voluit, ex eáque religatis catenis eos trahi fecit, ipſe nimirùm ad eos qui ducebantur, ſe conuertẽdo arridebat. Hęc ego quidem cùm diu conſiſtendo eſſem contemplatus, admirabundus, hæſitans & indignans: Gallus quiſpiam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus rerum noſtrarum, vt qui linguam Græcam exactè doctus eſſet. Philoſophus, vt opinor, ex iis qui in Gallica ſunt regione: Ego tibi, hoſpes inquit, picturæ huius explicabo rationem: videris enim nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli ſermonem & orationem, vt vos Græci, dicimus eſſe Mercuriũ, ſed Herculi eã tribuimus, non quod hic Mercurio longè robuſtior fuerit. Quòd autem ſenex fingatur, non eſt quod mirere. Solet enim eloquentia in ſenectute demum ſuum omnem vigorem † oſtendere, ſi modò vera ſunt quæ Poëtæ veſtri dixerunt: Iuniorum mẽtes inſtabiles & volucres eſſe, ſenectutem autem doctius ſcire dicere, quàm iuuentus ipſa poſſit. Hinc certè ex Neſtoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum oratores floridam quandam vocem emittunt, id eſt, lirioeſſam: nam liria, quantũ commemini, vocantur flores. Proinde quod auribus homines ad linguam vinctos trahit ſenex ille Hercules, id eſt ſermo, nõ eſt quod mireris, cùm ſcias linguæ auriúmque eſſe cognationem. Neque verò ad contumeliam illius hoc dicitur: memini enim, ait, iambos quoſdam comicos è veſtris didiciſſe: loquacibus extrema in parte omnibus lingua eſt pertuſa. Cæterùm opinamur Herculem oratione omnia perfeciſſe, virum quidem ſapientem, qui perſuadendo facundia quamplurima ſubegerit: ſiquidem tela ipſius acutos, certos, celeres, & animas ſauciantes ſermones interpretamur: hinc enim pennata verba vos etiam dictitatis. Et hæc Lucian. Nolim equidẽ tranſilire quod Seruius 6. Æneid. annotat ad illud,

Gallus Hercules philoſophus, lingua Græca gnarus.

Hercules apud Gallos, orationis numen.

Senectus eloquentior.

† *al.* exerere.

Homines vincti auribus.

Herculis eloquentia.

Tartareum ille manu cuſtodem in vincla petiuit.

quo loco ait, Herculem à prudentioribus mente magis quàm corpore fortem habitum, adeò vt duodecim eius labores ad aliquod excellens virtutum opus referendi eſſe videantur. Huc pertinet quod de Porphyrio eloquenti homine dixit Eunapius Sardianus libro De vita ſapientum, quo loco ſumit catenam Mercurij, pro facundi & diſerti hominis lingua, his planè verbis: ὁ πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀν-

Locus Seruij.

ϑρώπυς ἐπιεύϰται διὰ ποικίλης παιδείας πάντα ἐς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγειλεν. Porphyrius, vt catena quædam Mercurialis ad homines tracta, produxit omnia claré puréque variæ doctrinæ arcana.

Arcum læua tenet, &c.] Idem omninò cultus eadémque figura ac Herculis illius, quem Poëtæ Græci leonis exuuio, claua & aliis armis inſtructum faciunt.

Leo Nemeæus ab Hercule occiſus.

Contegit & Nemees.] In inſula Nemea leonem occidit Hercules, cuius pellem aiunt vice thoracis induiſſe. eo autem indumento eum fuiſſe vſum, & talem fingi, vt homines antiqui cultus admonerentur, ait Feſtus lib. 14. Sed hæc parerga.

non conuenit illud, &c.] Huius abſurdi & ἀπορήματος cauſſam ex Luciano repete.

tempora cana.] caput canum effecta ſenij.

Cedunt arma togæ, &c.] Hemiſtichium Ciceronianum, quo ſe Orator ipſe δημοτικὸς, pacis ſemper fuiſſe ſtudioſum declarabat. Verſus hic,

Verſus Ciceronis à multis reprehēſus.

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.

Locus ex oratione in Piſonem.

à permultis obtrectatoribus reprehenſus eſt, quo nomine Cicero laborauit inuidia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex oratione contra Piſonem: Non vlla tibi, inquit Piſo, nocuit inuidia, ſed verſus tui. Nimis magna pœna, te Conſule, conſtituta eſt, ſiue malo Poëtæ, ſiue libero. Scripſiſti enim verſus, *Cedant arma togæ.* Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excitauit. At hoc nuſquam opinor ſcriptum fuiſſe in illo elogio, quod, te Conſule, in ſepulchro Reipubl. inciſum eſt, Velitis, iubeatis, vt, quòd M. Cicero verſum fecerit: ſed quòd vindicarit. Verumtamen quoniam te non Ariſtarchum, ſed Phalarim Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum verſum, ſed Poëtam armis proſequare: ſcire cupio, quid tandem iſto in verſu reprehendas, *Cedant arma togæ.* Tuæ dicis, inquit, togæ ſummum Imperatorem eſſe ceſſurum. Quid nunc te, aſine, literas doceamus, non opus eſt verbis, ſed fuſtibus. Non dixi hanc togam, qua ſum amictus: nec arma, ſcutū, & gladium vnius Imperatoris: ſed, quod pacis eſt inſigne & otij, toga: contrà autem arma, tumultus, atque belli: more Poëtarum locutus, hoc intelligi volui, bellum ac tumultum paci atque otio conceſſurum. Quære ex familiari tuo, Græco illo Poëta: probabit genus ipſum, & agnoſcet, neque te nihil ſapere mirabitur. At in illo altero, inquit, hæres, *Concedat laurea laudi.* Imò herculè habeo tibi gratiam. Hærerem enim,

niſi tu me expediſſes. Nam cùm tu timidus ac tremens tuis ipſe furaciſſimis manibus detractam è cruentis faſcibus lauream ad portam Eſquilinam abieciſti, indicaſti, non modò ampliſſimæ, ſed etiam minimæ laudi lauream conceſſiſſe. Atque iſta ratione hoc tamen intelligi, ſcelerate, vis, Pompeium inimicum mihi iſto verſu eſſe factum: vt, ſi verſus mihi nocuerit, ab eo quem is verſus offenderit, videatur mihi pernicies eſſe quæſita Omitto, nihil iſtum verſum pertinuiſſe ad illum: non fuiſſe meum, quem, quantum potuiſſem, multis ſæpè orationibus ſcriptíſque decoraſſem, hunc vno violare verſu. Sic Cicero. Hic autem γνώμη eſt, & ἐξήγησις τῆς προσωπογραφίας, nimirùm quòd Hercules hic noſter (& Orator quiſque inſignis) non quidem viribus corporis, ſed eloquentiæ laude auditores trahat quò velit. Id Cicero locis quamplurimis confirmat. Nam & Orpheum aiunt citharæ dulciſonæ modulo feras & ſaxa mouiſſe: quod eſt referendum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam & Ennius flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 9. & 10.

Facundia difficilis. EMBLEMA CLXXXI.

ANTIDOTVM *Aeææ medicatæ in pocula Circes*
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.

Moly vocant:id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos,lactis & inſtar habet.
Eloquij candor facundiaque allicit omnes:
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

Moly herba quid deſignet. HOmerus Odyſſ. κ. moly herbam à Mercurio Vlyſſi datã ait, tanquam amuletum præſentiſſimum aduerſus omnia veneficia. plerique deflectunt παρὰ τὸ μωλύειν τὰς νόσους, à ſedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De viribus herbarum, cap. 48. Herbam hanc nigræ radicis, ſed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio eſt apud Plin. lib. 25. cap. 4. Sic autem habet Homerus:

Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' εἴκελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Id figmentum non rarò intelligitur de virtute omnique eruditione, ad quam primus aditus arduus eſt ac ſudoris plenus, ſed ſuauiſſimus omnium fructus. τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλὰ, vt habet vetus adagium. Hîc autem eloquentiam primò quidẽ abſtruſam & difficilem, deinde multo labore & diligentia partam, iucundiſſimos adferre fructus, hominéſque ſui candore allicere intelligitur.

Antidotum.] remedium, ex ἀντὶ καὶ δίδωμι. datur enim contra venenum.

Aeæa Circes.] Virgil. 3. Aeneid.

Infernique lacus, Aeææq; inſula Circes.

Sed multi res eſt tanta laboris opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc fuſiſſimè & eloquentiſſimè docet. Quis non iure miretur, inquit, ex omni ætatum memoria, vt temporum, ſic & ciuitatum tam exiguum oratorum numerum inueniri? Sed nimirum maius eſt hoc quiddam, quam homines opinantur, &c. Vult autem M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri, quia conſtet rerum pulcherrimarum ſcientia? compoſitione apta verborum: motuum cognitione: iocorum & facetiarum eruditione: ſubtilitate reſpondendi & laceſſendi: vrbanitate: hiſtoria: prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficultatem eloquentiæ ipſemet alis locis, ſed in ea maximè pro Cælio: An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ tam pauci ſint ſempérque fuerint qui in hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt

omnes voluptates: relinquenda ſtudia delectationis: ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè omnium familiarium deſerendus: quæ res in hoc genere homines à labore ſtudióque dicendi deterrret.

Antiquiſſima quæque commenticia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE ſenex cui forma eſt hiſtrica, Proteu,
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ ſpecies ratio te vertit in omnes,
Nulla ſit vt vario certa figura tibi?
Signa vetuſtatis, primæui & præfero ſecli,
De quo quiſque ſuo ſomniat arbitrio.

COnuertit Protei πολυμόρφου fabulam in ſcriptores quoſdam rhapſodos, & rerum antiquiſſimarum, quæque extra omnium memoriam poſitæ ſunt, narrationem è variis & ſæpè pugnantibus inter ſe petitam concinnantes: qui cùm ſibi non conueniant, & pro arbitrio ſomnient de rebus à ſe remotiſſimis, & ingenij humani captum excedentibus, pro germana naturalíque rerum varietate tenebras quaſdam fabularum *Scriptores rhapſodi taxantur.*

offundunt, & portentoſam hiſtoriæ formam è variis petitã, ſeu, vt dixeris veriùs, indigeſtam quandam miſtámque, nulláque penè ſibi parte cohærentem farraginẽ nobis obtrudunt, vt reuera Proteum quendam in eiuſmodi ſcriptionibus oſtendant. Quod antequàm doceã apertiùs, referam Arnobij verba ex lib. 1. contrà Gẽtes: Falſitatis, ait, arguitis res noſtras: & nos veſtras arguimus falſitatis. Sed antiquiora, inquitis, noſtra ſunt, ac per hoc fidei & veritatis pleniſſima: quaſi verò errorũ non antiquitas pleniſſima mater ſit, & non ipſa pepererit res eas quæ turpiſſimas Dei notas ignominioſis concinnauerunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem non potuerunt falſa & audiri, & credi? aut non ſimillimum veri eſt, fidem vicinis & finitimis, quàm ſpatiorũ ineſſe longinquitate diſtantibus? Teſtibus enim hæc, illa opinionibus aſſeruntur: & procliuius multò eſt, minus eſſe in recentibus fictionis, quàm in antiqua obſcuritate ſubmotis, &c. Gẽtes enim pleræque & nationes ignarę vetuſtatis, & verę perpetuæque ſeriei temporũ, fabuloſas quaſdã origines confinxerunt: vt Theſſali, qui ex lapidibus ortũ ſuum repetebant: Arcades Luna ſe antiquiores exiſtimabant? Athenienſes αὐτόχθονας eſſe ſe cùm oſtenderẽt, gloriabantur ſuũ genus, Ionica gente, quæ originem habuit à Iaphet Noëi filio, vetuſtius, ideóque celebrius. Fuit is Proteus marinus Deus, vaticinij peritiſſimus, in quálibet formam ſe mirabiliter tranſmutans: nam fiebat

Arnobij locus.

—— aper, modò ſaxum, & cùm vellet, arbor:

inquit Horatius. Quin. & Virgil. 4. Georg.

—— fiet ſubitò ſus horridus, atráque tigris,
Squamoſúſque draco, & fulua ceruice leæna,
Aut acrem flammæ ſonitum dabit: atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapſus abibit.

Talem deſcribit Empuſam Ariſtophan. in Ranis:

Ariſtophanes de Empuſa.

Καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν Δία θηρίον μέγα
Ποῖόν τι; δεινὸν παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
Τότε μὲν βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεὺς, τότε δ' αὖ γυνὴ
Ὡραιοτάτη τις· ποῦ 'στι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω,
Ἀλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γυνή ἐστιν, ἀλλ' ἤδη κύων.

Atqui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur ſtatim.
Nunc mula, nunc bos, fitq́; rurſum fœmina
Valde venuſta. vbi eſt? ad eam me confero.
Sed rurſus illa haud mulier, at iam fit canis.

Plato in Euthydemo Proteum ait Ægyptium fuiſſe ſophiſtam, qui præſtigiis quibuſdam incautos falleret. Diodor. Siculus, in 2. ait conſuetudinem regibus Ægypti traditam, Græcis cauſam huiuſmodi tranſmutationis præbuiſſe, nam regibus Ægyptij mos erat leonis, tauri, vel draconis priorem partem ferre in capite, principatus inſignia: quandoque verò arborem, aliquando ignem, nonnunquam redolentia ſupra caput vnguenta, & aquas: hæc enim ſpectabant ad ornatum, tum ſtuporem ac ſuperſtitionem quandam inſpicientibus iniiciebant. Alij ſunt qui hanc transformationem conuertant ad variarum diſciplinarum peritiam. Interpres Arati Proteum φυσικῶς aërem eſſe dicit, ideoque apud Homerum, in ignem atque aquam conuerti. At Platonici exponentes illud Orphei de Proteo,

— Πόντου κλῆδας ἔχοντα: volunt Proteum eam eſſe mentem, à qua formæ defluant. Claues enim ponti, generationem rerum eſſe volunt. Certe Ponticus Heraclides ſub Protei fabula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς ſignificari ait: cuius verba huc referam vel obiter. εἶθ' ἡ πολυπρόσωπος εἰς ἅπαντα ἃ βούλεται πρωτέως μεταμόρφωσις ποιητικοὶ καὶ θεράσιοι μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μή τις οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμπίους ὁμήρου τελετὰς ἱεροφαντήσειε· τὴν οὖν προμήτορα τῶν ὅλων ὑφίσταται γένεσιν, ἀφ' ἧς τὸ πᾶν ῥιζωθὲν, εἰς ὃ νῦν βλέπομεν, ἥκει κατάστημα· παλαιοὶ γὰρ ἦσαν ποτὲ χρόνοι, καθ' οὓς ἀτύπωτον ἡ ὑπόλιμον ἦν, οὐδέπω κεκριμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς· οὔτε γὰρ γῆ τῇ τῶν ὅλων ἑστίᾳ κέντρον ἐπεπήγει βέβαιον, οὔτε οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτο· πάντα δ' ἦν ἀνήλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγὴ, καὶ πλέον οὐδὲν ἦν ἢ κεχυμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ἡ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ κοσμοτόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τῷ βίῳ τύπον, τὸν κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸν γῆς, ἐχώριζε δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης· τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥιζα γέννα, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο· τούτων δὲ προμηθῶς κιρναμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τὴν ἄμορφον ὕλην· πρωτέως δὲ θυγάτηρ εἰδοθέα δικαίως εἴδους ἑκάστου γινομένη θέα. διὰ τοῦτο μία τὸ πρὶν ὢν φύσις ὁ πρωτεὺς, εἰς πολλὰς ἐμερίζετο μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμενος.

Ἤτοι μὲν πρώτιστα λέων γένετ' ἠϋγένειος,
Αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς.
Γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

διὰ μὲν οὖν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ. δράκων δ' ἐστὶν ἡ γῆ· τὸ γὰρ αὐτόχθων αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦτο

Heraclidis locus.

σημαίνει δένδρα γε μὴν ἅπαν αὐξανόμενον, καὶ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μετάρσιον ἀεὶ λαμβάνον, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα· τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰς ἀσφαλεστέραν ὧν προὐνίξατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανερωτέρου παρέστησεν εἰπὼν, γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ· ὥστε εὔλογον τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην πρωτέα καλεῖσθαι, τὴν δ' εἰδωλοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόνοιαν, εἰδοθέαν, ἐξ ἀμφοῖν δὲ πᾶν διακριθὲν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ προστακτικὰ τῶν ὅλων χιωθῆναι· πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα διέπλασεν, φάρον ὠνόμασεν. ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρσαι, τὸ γεννῆσαι, καὶ τὴν γῆν ἀφάρωτον, ὁ καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄγονον, ἀφάρωτος οἷον γυνή· φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον ὠνόμασε φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ὃ μάλιστα ἐβούλετο σημήνας. Pontici Heraclidis locum ex interpretatione Geſneri apponam, ne ſtudioſos noſtra paraphraſi remoremur. Narratur multiformis, in quaſcumque res voluiſſet, Protei mutatio: quæ omnia Poëticæ & monſtroſæ fabulæ videntur, niſi quis diuina Homeri myſteria, veluti ſacra, mente cæleſti tractet. Etenim hac fabula primigeniã vniuerſi originem conſtituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, illam quam nunc videmus, ſpeciem effecerunt. Erat enim olim mundus informis & cœnoſus, nondum diſcretis rerum notis integritatem ſuæ formæ adeptus. Nam neque dum tellus centrum ſuum pro fundamento rerum omnium ſtabilierat, neque cæli perpetuus motus certa ſede voluebatur; ſed omnia ſine ſolis vſu immota, triſtique ſilentio depreſſa languebant: aliud extabat nihil, quàm informis diffuſæ materiæ ſegnities, antequàm principium illud, à quo producta & conſtituta ſunt omnia, ſalubrem vitæ modum depromens, mundum mundo redderet, cælumque à terra, & pelagus à continente diſtingueret: quo tempore primùm elementa quatuor, ex quibus ſeu radice ac generis principio nihil non gignitur, ordinem ſuum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur cùm diuina prouidentia diſpoſita ſint, numen illud quod informem priùs indiſcretamque materiam certis formis obſignauit, ab Homero Protei filia Eidothea nominatur, idque meritò, vt quæ εἴδους ἑκάστου θέαν, hoc eſt ideæ ſeu formæ cuiuſuis inſpectionem exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas deinde ſpecies à prouidentia formatus diuiditur.

Eidothea filia Protei.

Principio eſt viſus ſpeciem ſubiiſſe leonis,
Mox aper, inde draco fieri, fera pardalus inde.
In latices etiam ſe vertit, & arbore formam
Mutauit priſcam ramis ac frondibus alta.

Per leonē, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus eſt, vtpotè indigena & è terra natus. Arbor autem quæuis cùm augeatur, & à terra ſemper in ſublime natiuo motu feratur, ſymbolum aëris eſt. Aquam verò vt clariùs ænigmatis vim demonſtraret, ſuo nomine manifeſtò vocat, inquiens, *Leo quid, Draco quid. Arbor quid. Aqua.*

In latices etiam ſe vertit.

Proinde conuenit informem materiam Proteum appellari, Eidotheam verò prouidentiam, quæ ſingulis formam effigiemq́ue ſuã addidit, & vniuerſam molē ab vtriſque diſcretã in continuas ſibi & perficientes mundum partes diuiſam eſſe. Probabiliter verò & inſulam, in qua hæc facta ſunt, Pharum appellauit. Nã φέρσαι generare ſignificat: & Callimachus ſterilem terram, ἀφάρωτον dixit, ἀφάρωτος οἷον γυνὴ, id eſt, ceu mulier ſterilis. Itaque naturaliter locum parentem rerum omnium, nuncupauit Pharum, per vocis etymologiam à fecunditate ductam, quid ſibi vellet inſinuans. Hæc Heracl. Ponticus. Clemens Alexand. Pædagog. 3. cap. 1. retulit Proteum ad cupiditatem animi humani in varias ſeſe mutantem formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus dæmon, &c. Iulianus Epiſtola quadam ad Iamblicum de ſapiente quodam, qui ſuam eruditionē tegeret, intelligi maluit. πρωτέα μὲν δὴ τὸν αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις, ὡς ἦν σοφὸς, ἐκφήνας· ἐγὼ δὲ εἴπερ ἦν οὗτος σοφὸς πρωτεὺς, καὶ οἷος πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει τῆς μὲν ὧν ᾔδει φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ, τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι· διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ᾽ ἀπατεῶνος ἔργον ἐποίει, κρύπτων ἑαυτὸν, ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ. id eſt, Aiunt Proteum illum Aegyptium ſe in varias formas commutaſſe, quaſi qui vereretur ne per imprudentiam hominibus requirentibus ſapiētem ſe eſſe demonſtraret. Si autem verum eſt eum fuiſſe ſapientem, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus teſtatur) ſcientiæ quidem nomine laudari mihi poteſt, ob ingenium verò minimè. Non enim viri boni, & liberaliter inſtituti, ſed impoſtoris improbi partes agebat, cùm ita ſe fingeret occultando, ne hominibus prodeſſe poſſet. Baſilius Magnus oratione πρὸς νέους, ad inconſtantiæ fugam conuertit. φευκτέον οὖν, inquit, τῷ σωφρονοῦντι τῷ πρὸς δόξαν ζῆν καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τοῦ ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου· ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. τὸν γὰρ μὴ οὕτως ἔχοντά τι τοῦ Αἰγυπτίου σοφιστοῦ φήσομεν ἀπολεί-

Proteus, materia informis.

Clement. Alexand. locus.

Iamblici locus.

πειν, ὡς φυτὸν ἐγένετο, καὶ θηρίον, ὁπότε βούλοιτο, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα σχήματα. Quorũ verborum hic eſt ſenſus: cauendum igitur ſapienti homini ne ad opinionem viuat, & ad ea quæ populo placent, ſed rectam rationem, vitæ ducem, referat. Si ergo ſe omnibus opponere, ſi malè audire, ſi periclitari oportuerit pro honeſto, nec vlla vnquam ratione abducatur à vera ſententia. Quod ni ita fecerit, quid ni dicemus eum ſimilem eſſe ſophiſtæ illi Aegyptio, qui modò in arborem, modò in feram, aliquando in ignem & alium quempiam habitum ſeſe transformabat? Sed iam ſatis; imò verò plus ſatis. Alij ad alia referunt, vt Iſacius Commentariis in Lycophronem. Certè vt id poſtremò, quæ antiqua ſunt, & extra hominum memoriam aut certè coniecturam poſita, quæ inquam παλαιὰ, non malè Proteum Pallenæum referunt: de quo varij varia καὶ παλαιὰ καὶ ποικίλα referunt. Plerique vatem faciunt, alij Oratorem, vel Sophiſtam, quidam ſaluatorem, alij marinum Deum: ſunt & qui eum regem aut tyrannum fuiſſe velint. Sed haſce tam varias & prodigioſas opiniones recenſere nihil hîc aliud mihi videretur, quàm Proteum quendam hîc affingere. Si qui Proteum denique ad πρώτην ὕλην reuocant, ſentiũt cum Heraclide: ſi qui probabilem hiſtoriam, cum Diodoro libro 2. Quò pertinet adagium: Pellenæa tunica: &, Proteo mutabilior.

Pallenæ ſinex.] Valer. Probus Proteum facit Aegyptium, quem propter inſignem quandam crudelitatem Buſirim nominatum ait; etſi Virgil. Pallenium faciat. Pallene autẽ vrbs eſt Thraciæ. Poëta ſic:

Proteus Buſiris.

Hic nunc Aemathiæ portus, patriamq; reuiſit,
Pallenen.

ad eam enim reuerſus fertur, ob ſcelera filiorum Telegoni & Polygoni ab Hercule poſteà occiſorum.

forma hiſtrica.] varia & multiplex, qualis hiſtrionum, qui pro rei, quam fingunt, varietate varium cultum aſſumunt.

Inſignia Poëtarum. EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES *clypeos ſunt qui in Iouis alite geſtant,*
Sunt quibus aut ſerpens, aut leo, ſigna ferunt:
Dira ſed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctaq́; ſuſtineat ſtemmata pulcher Olor.
Hic Phœbo ſacer, & noſtræ regionis alumnus:
Rex, olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

COnfert inſignia Poëtarum cum aliis ſtemmatis & ſymbolis gentilitiis, ceu κατ' ἐναντίωσιν καὶ ἀντίθεσιν. Sunt enim qui Aquilam circunferant, ſunt qui Vulturem, alij Draconem, & alia eiuſdem generis, quibus animorum diritas, immanitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis Olor eſt candidus, Phœbo ſacer, quique Regi quondam nomen dedit; animi puritatem præſentat, qualis in Poëta ſacro debet eſſe, qui ſuos omnes labores ad Phœbum literarum Præſidem, &, vt loquuntur Græci, μουσαγέτην referre debet, vt cantus dulcedine poſteritatem ſibi deuinciat, nec minus in admirationem rapiat, ac cygni paulò antè mortem cantio, de qua illud Martialis: *Inſignia varia quid notent.* *Inſignia Poëtarū cycnus.*

Dulcia defecta medulatur carmina lingua

Locus Platonis de cycno ante mortem canente.

Cantator cycnus funeris ipſe ſui.

Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phædone: ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν. οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν ᾄδοντες, καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ εἰσὶ θεράποντες: hoc eſt, Vt apparet, ad diuinandũ videor vobis eſſe cycnis deterior: Illi quidem quãdo ſe breui morituros agnoſcunt, tum magis admodum, & quidem dulciùs modulãtur quàm antea conſueuerint, & quòd ad Deum, cuius erãt famuli, tunc ſint migraturi congratulãtur. Hîc non me mouet,

Qui negent cycnum ante mortem canere.

quod Aelianus 1. ποικίλ. ἱστορ. & Plin. ca. 23. lib. 10. negant cycnum canere: id enim diſcutere nõ eſt noſtri inſtituti: ſed certè obiter adnotabo Aegyptios, cùm muſicum ſenem ſignificarent, cycnum pinxiſſe: quòd, inquit Orus, ſeneſcens cõcentum

Cycnus quid ſignificet.

edat ſuauiſſimum. Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi cãdorem, & Apollinem deſignari ſcribit: quem lege lib. 23. Artemidorus, vt poſtremò id adnotem, lib. 2. De ſomniis, Cycnorum ait muſicum ſignificari, atque adeò muſicam ipſam: occulta is detegit, coloris ratione, &c.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur eſſe hypallage, pro, Alitem Iouis in clypeis, &c.

ceras.] imagines cera expreſſas. Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent vndique cera
Atria, &c.

: maiorum imaginibus cereis memini me quædam ſcripſiſſe ad orationem Syllanam M. Tullij: itaque hîc nihil repetam.

Cycnus Phœbo ſacer.

Hic Phœbo ſacer.] Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τε εἰσὶ καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror, diuinatione præditi præſagiunt alterius vitæ bona, adeoq́ue cantant alacrius, geſtiuntq́ue ea die, quàm ſuperiori tempore. Poëtæ μουσῶν ὄρνιθες dicuntur Theocrito: vt & Latini Poëtæ cycnos pro Poëtis accipere non raro ſolent, vt in eclogis Virgil.

Cantantes ſublime ferent ad ſidera cycni.

qua ratione Pindarum, Dircæum cycnum appellat Horatius, quo ſenſu luſciniam Muſarum, ἀηδόνα μουσῶν Palamedem Euripides dixit: ſed hæc obiter. Non verebor Octauij Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè acceſſit, lepidos ea de re verſus apponere, è lib. De Poëtarum cœtu:

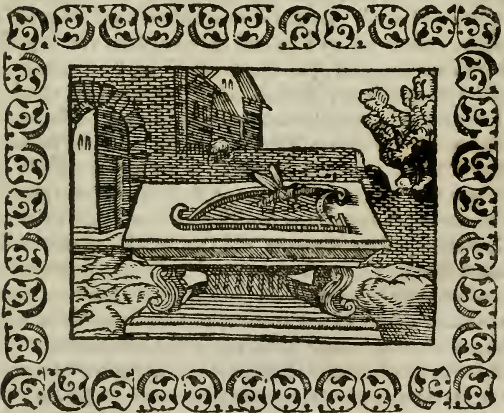
Interea niueos liquidum prope flumen olores

Audio cœleſtes edere voce ſonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur ſacraſſe vetuſtas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos.
Candida fama viget nullo violabilis æuo,
Nec mors huic nigras iniicit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres,&c.]Cycnus Ligurum Rex,in Gallia tranſpadana,Muſicæ laude clarus: qui cùm deceſſiſſet,ab Apolline in ſui nominis auem mutatus creditur, ait Pauſanias in Atticis. Aliam cauſſam 2. Metamorph. Ouid.adfert. Cycnumq́ue alterum Neptuni filium,in auem ſui nominis mutatum facit, eius operis 12. *Cycni regis hiſtoria.*

Muſicam Diis curæ eſſe.

EMBLEMA CLXXXIIII.

LOCRENSIS *poſuit tibi* Delphice *Phœbe cicadam*
Eunomus hanc, palmæ ſigna decora ſuæ.
Certabat plectro Spartyn commiſſus in hoſtem,
Et percuſſa ſonum pollice fila dabant.

Trita fides rauco cœpit cùm ſtridere bombo;
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum citharæ argutans ſuauis ſeſe intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæque allecta, ſoni ad legem deſcendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.
Ergo tuæ vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicadæ,
Pro cithara hic fidicen æneus ipſa ſedet.

Fons Emblematis.

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam: ἐδείκνυτο δ' ἀνδειὰς ἐν τοῖς λοκροῖς εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ, τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ τίμαιος πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένους τοῦτόν τε καὶ ἀρίστωνα ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου, τὸν μὲν δὴ ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ' εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζώων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν. νικῆσαι μέντοι τὸν εὔνομον καὶ ἀναχθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id eſt, Oſtenditur apud Locros Eunomi citharœdi ſtatua, quæ inſidentem citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Ariſtone Rhegino veniſſe in contentionem, vter præmium ſortiretur. Ariſtonem fuſis precibus Delphorum ciues rogaſſe, vt ſibi adeſſent: maiores enim ſuos ipſi Deo Apollini conſecratos, & à Delphis Rhegium miſſam coloniam norat. Eunomum autem dixiſſe illis numquam de muſica ab eorum primordio certamina fuiſſe, cùm quidem apud eos cicadæ cunctorum animaliũ cantu ſuauiſſimæ omninò ſonum non haberent. Nihilominus Ariſtonem ſpe victoriæ ad laudem aſſequendam ſtrenuum: Eunomum tamen victorem declaratum, ſtatuam, quam diximus, in patria collocaſſe. Cùm enim inter certandum chorda vna fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans adfuit, quæ ſupplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum & aliquot verſibus ab Alciato coërcitum, legere eſt in ſectione quarta Græcorum Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδοὺς, quod huc aſcribam.

Statua Eunomi.

Εὔνομοι, ὦ πολλὸν, σὺ μὲν οἶσθά με πῶς ποτ' ἐνίκων *Typus Emblematis.*

Σπάρτιν ὁ Λοκρὸς ἐγὼ, πευθομένοις δ' ἐρέω.

Αἴολον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον. ἐν δὲ μεσεῦσα

ᾨδῇ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπεκρέμασεν.

Καί μοι φθόγγον ἑτοῖμον ὁπανίκα χορδὸς ἀπῄει,

Εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν τὸν τρεκὲς οὐκ ἔμενεν.

Καί τις ἀπ' αὐτομάτω κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀναστὰς

Τέττιξ ἐπλήρου τὸν τρεκὲς ἁρμονίης.

Νεῦρα γὰρ ἑξετίνασσον· ὅτ' ἑβδομάτας δὲ μελοίμαν

Χορδᾶς, καὶ τήνω γῆρυν ἐπιχεόμεθα.

Πρὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς οὔρεσιν ᾠδὸς

Τῆνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθηρμόσατο.

Καὶ μὲν ὅκα φθέγγοιτο, σὺν ἀψύχοις τόκα νευραῖς,

Τῷ μεταβαλλομένῳ συμμετέπιπτε θρόῳ.

Τοὔνεκα συμφώνῳ μὲν ἐγὼ χάριν. ὃς δὲ τυπωθεὶς

Χάλκεος, ἀμετέρας ἕζετ' ὑπὲρ κιθάρας.

Meminit huius hiſtoriæ Clemens Alexandrinus initio ſtatim orationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Eius narrationis ἐξήγησιν continet ἐπιγραφὴ, nimirum Muſicam Diis eſſe curæ: quod & ſignificat Homer. Iliad. 1. cùm induxit Deos cithara vtentes poſt contentionē de Achille: quod & certè non modò paganorum ſcripta teſtantur, ſed maximè libri ſacri continēt, quanta fuerit lege diuina Muſicæ commendatio, vt 1. Reg. 16. & apud regium Pſaltem variis in locis. Conſule & D. Auguſt. De ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripſit Plutarch. elegans de Muſica commentarium, cuius vires attingit poſteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda iracundia. Athen. item 12. cap. 4. & 14. cap. 11. Sed & Muſicæ pulchra laudatio eſt apud Caſſiod. lib. Variar. 2. epiſt. 40. Quantum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicada: &, Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Eraſm. Sed ſi quis plura volet, ad illuſtrationem huius Emblem. cōduxerit fortaſſe legere Plutarchi tractatum de animæ procreatione, ad finem. Sed vide num huc conciliare poſſis Strabonis illud ex lib. 10. εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν· ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι. τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι: Rectè quidem dictum eſt, mortales tum maximè Deos imitari, quando benefici ſunt: rectiùs verò quis dixerit, cùm beati fuerint: quod ipſum eſt gaudere, feſtos dies agere, & philoſophari, & muſicam attingere,

Muſica magna vis.

Locus Strabonis.

Sed nimis fortaſſe verboſe hactenus. Nos ne otioſi omninò in hac explicatione ſimus, quatuor potiſſimùm ex hac hiſtoria certè nobili colligimus.

1. Primùm quidem apud veteres Muſicam in magna laude habitam fuiſſe, & eius vſum in magnis quibuſque conuentibus, conuiuiis, ſacrificiis proſecutum.

2. Deinde veteres illos, quamquam vera Dei cognitione deſtitutos, putaſſe tamen quædam eſſe numina, quorũ opem in rebus aduerſis ſe ſperabant impetraturos: vtque hominũ multæ variæque conditiones eſſent, ſic peculiares eſſe Deos, credidiſſe.

3. Tertiò, iis qui temeraria quadam proteruia contẽderent, & ſuis æqualibus debitam omnem laudem eripere conarẽtur, ſępenumero malè cedere: iis verò qui modeſtè de ſe ſentirent, Deum vltrò frequenter occurrere, adeò vt præter omnium ſpem de fortioribus victores euadant.

4. Quartò & poſtremò, prodigia quædam & quaſi arcanorum ſuorum receſſus, Deum in rebus penè omninò deſperatis oſtendere: vnde memoria ſempiterna tranſmeet ad poſteros.

Phœbus Delphicus. *Delphice Phœbe.*] à Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Delphicus dictus eſt, in qua nimirùm oraculum fuit toto orbe celeberrimum.

plectro.] inſtrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur. Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

in hoſtem Spartyn.] in aduerſarium Spartanum, id eſt, Ariſtonem. Spartyn, Græcus accuſatiuus. Græcum epigramma, vt habent vulgati codices, ſecutus Alciatus, in errorẽ potuit impingere. Quod eo dico, quia vox, σπάρτιν, videri ſuſpecta, non temerè poteſt: ſic legendum putat Nicolaus Gulonius, literarũ Græcarum profeſſor Regius: πατρίδ' ὁ λοχρὸς ἐγὼ, &c. pro eo quod diceremus, κατὰ τὴν πατρίδα. ὁ λοχρός. ſic enim recta erit carminis ſententia. Eunomus enim Locrenſis erat, non Spartanus, niſi fortè putet aliquis σπάρτιν, eſſe agnomen quoddam vel cognomen, quod neſcio an probare debeam.

Trita fides.] rupta.

ſtridere.] diſſonare.

bombo.] ſono.

argutans ſuauis ales.] cicada ſuauiter canens.

deſcendit ad legem ſoni.] aptauit ſeſe ad inſtrumenti muſici concentum.

ab aliis

ab altis ſaltibus.] à ſyluis, & relictis nemoribus, in quibus potiſſimùm frequentia eſt cicadarum.

ô ſancte.] Phœbe.

tuæ cicadæ.]tibi ſacræ:quo de ſuprà.

Pro cithara hic fidicen.] Ne tanti miraculi memoria temporis vetuſtate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea inſidente conſecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Græci epigrammatis particulam poſtremam ita corrigit Gulonius meus, τοὔνεκα συμφώνων μῶν ἔχω χάριν, quæ lectio, vt facilior, mihi probatur.

Litera occidit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

VIPEREOS Cadmus dentes vt credidit aruis,
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu,
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextraque iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notaſque magiſtris

Tradidit, iis ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui dirimuntur ope.

EPimythion eſt elegantiſſimum, quo literatorum æmulatione͂, quæ ſæpenumero rixarum plena eſſe ſolet permultas vnà ſecum aduehere difficultates, & contentionum tricas arguit. Id quia non minus varium quàm ingenioſum ſit, haud ego quidem poſſum vel paucis verbis ſoluere, vel vno, quod aiunt, faſce co͂plecti. Quia enim multa ſimul occurrunt, auſpi-
Cadmi hiſtoria. candum eſſe video à Cadmi fabula. Is Agenoris Phœnicum regis filius, à patre miſſus in remotas terras Europam ſorore͂ quæſiturus, iuſſuſque Phœniciam non redire priùs, quàm illa͂ vnà ſecu͂ reduceret, Apollinis oraculu͂ dicitur adiiſſe, vt quid ſibi eſſet agendum, certò noſſet, eumque reſponſum habuiſſe, vt indomitæ bouis ductum ſequutus, ibi tandem ſiſteret, ſedemque figeret, quo loco illa procumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas Bœotias condidit, Harmoniam Martis ex Venere filiam duxit vxorem. Dracone͂ Caſtalij fontis cuſtodem Marti ſacrum interfecit, cuius de͂tibus (ſuaſu Palladis) humo, vt ſata quęda͂ mandatis, armatorum militum legiones prodiere, quæ ſe mutuò confecerunt: demptis quinque reliquis, qui Palladis conſilio fœdus & pacem inierunt: quibus ita tandem conciliatis, & quaſi aliquo certo fœdere ſociatis, auxiliu͂ Cadmo tulerunt in Thebis inſtaura͂dis. Ex quo factu͂, vt poſt aliquantum temporis in numeroſum populum excreuerint, totamque Græciam ſuo genere & præclarè geſtis co͂plerint. Sed de fabula plus ſatis. Hiſtoriam fuſius 3. Transformationum
Sati dentes quid. Ouid. eſt perſecutus. Sati dentes labore Cadmi, literæ ſunt per totam Græciam primùm ſparſæ, quas ille ingenioſus & induſtrius admodum artifex Græcis ipſis primus tradidit. Quod omninò vel de ſermone literarum monumentis comprehenſo, vel de contentionibus hominum literatorum eſt accipien-
Draco vnde dictus, & quid ſignificet. dum. Draconem primùm παρὰ τοῦ δέρκεσθαι, id eſt, acutiſſimè videre nominatum aliàs admonuimus: quo ſapientiam intelligimus, & diſciplinarum circulum literarum contentum monumentis. Nemo enim eſt qui neſciat liberalem omnem doctrinam ſermone vt plurimùm & ſcriptis quacunque lingua
Sermo vnde dicatur. communicari. At ea liberalis cognitio ſermone communicatur & ſcriptis. Sermonem quidem à ſerendis verbis eſſe

dictum Grammatici nos admonent; qui ſermo qua parte literis continetur, ſedecim primùm characterum notis conſtabat, tot enim Draconis eſſe dentes aſſeuerant, qui naturæ arcana inueſtigarunt: & ij quidem characteres non modò parum inter ſe conſentiunt, ſed & ſeipſos mutuò quaſi tollunt: id eſt, coaleſcere, aut ſignificare quicquam non poſſunt; niſi quinque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio redeunt in gratiam, id eſt articulatam orationem faciunt. Armatorum haſtas & gladios poſſumus transferre ad accentuum vel ſpirituum ſedes ſiue notas: quæ non niſi Palladis, id eſt, intelligẽtiæ beneficio, bene inter ſe componi & conciliari queunt. Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, ſtudioſorum quorundam factiones oſtendunt, qui liuore quodam, & ęmulatione grauiore moti, ſibi mutuam inferunt internecionem, dum ſcriptis vltro citróque editis, vel etiam verborum cõcertationibus, id eſt, λογομαχίαις rixantur, ſuorum σιωδρόμων & eorum qui verſantur in eodem circo laboribus detrahunt, eorumque doctrinam importuniùs vellicant. Vidit plus quàm ſatis eſt eius rei exempla noſtra ætas, quæ vt politiorẽ concinnioremque non modò artium, ſed totius philologiæ tradendæ viã ac rationem ſummo dei beneficio reſtitutã habuit: ſic certè plura, & quidem nocentiora eò monſtra parturiit, ſic vt verò verius dictum ſit, Vbi mel, ibi fel: &, Vbi vber, ibi tuber ſuccreſcere. Porrò numerus perexiguus à Minerua ſapientiæ Præſide in gratiam redire iuſſus, & qui tandem in infinitum numerum excreuerit, ſtudioſorũ conditionẽ notat, qui cùm ſe mutuò iuuant, vberrimum doctrinę prouentum referunt: ſed quã pauci ſint qui animi candore & ingenuè id faciant, non eſt meum hoc loco dicere. Hãc fabulam ingenioſè & lepidè traducit Anulus in typographos Lugdunenſes, refertque dentes ſerpentis ad ſedecim literas, quæ tot primùm fuerunt Cadmi tempore: ex quibus conſonas ſeſe interficere ait, quòd nihil vitium habeant ſi ſingulæ ſpectentur: quinque vocales, quæ per ſe vocem faciunt, quæque aliis ſoni vim communicant, referre quinque milites, qui mutuò in pacem conſpirarunt: poſtremò typographum elementorum typos, qua Cadmum ſerpentis dentes diſſeminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanitatem perueniant. Carmen Anuli hoc eſt:

Haſtæ gladij quid.

Inuidia literatorum.

Bartholomæus Anulus.

Cui iaculum, iaculoque animus præſtantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præſtans facundia, & armis

Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humanæ circulus eſt Sophiæ:
Quarum quinque (aliis ſe collidentibus vltrò)
Plena vocales integritate manent.
Ac terreſtribus has animis inſeuit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes ſparſiſſe draconis,
Exque ſatis natos dentibus eſſe viros:
Qui ſe occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Poſt reliquos cæſos, quinque ſuperſtitibus.
Ex quibus eſt hominum pòſt multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.
Huius ad archetypum, literas qui ſpargit in vrbe,
Quæ nomen, vires, ſtemma leonis habet,
Quique libris homines ſapientes perficit: an non
Iure pari poßit dicere chalcographus?
Semino ſerpentis dentes in pelle leonis,
Hoc eſt Lugduni, qui Leo Gallicus eſt.

Vipereos dentes, &c.] Totam hanc narrationem Ouid. retulit 3. Metamorph. Lege Plin. lib. 7. cap. 56. Solin. cap. 13. Vipereos autem dentes dixit, pro ſerpentinis, συνεκδοχικῶς, ſpeciei pro genere. Meminit Corn. Tacit. lib. vndecimo Annal. Alluſit Plutarch. ad fabulam Cadmi, qua dicitur ſerpentis dentes proſeminaſſe, initio diſputationis, Cur oracula dare Pythia deſierit. Sed fortaſſe conduxerit ſtudioſos euoluere Sympoſiacôn 9. eiuſdem, quæſt. 3. & 4. quo loco quærit cur A, literarum prima ſit accepta. Aliò flexit hanc fabulam Dio Chryſoſt. orat. 23. quem conſule, ſi vacat.

credidit aruis.] mandauit ſolo.

Aonio ſolo.] in Græcia. Aonia dicta Græcia, ab Aone Neptuni filio, rege Bœotiæ.

monitu Tritonidos.] ſuaſu Palladis. Ouidius:

Et ſua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiã ſumpſerunt Poëtæ, quòd Cadmus literas Græcas à Phænicia acceptas in Græciam detulerit, vti iam à nobis dictum eſt.

Dicta ſeptem ſapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

H Æ C *habeas, ſeptem ſapientum effingere dicta,*
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus eſt, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, ſiue libella docet.
Noſcere ſe Chilon Spartanus quemque iubebat.
Hoc ſpeculum in manibus, vitraque ſumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
P*ulegium admotum naribus efficiet.*
P*ittacus, at ne quid, dixit, nimis: hæc eadem aiunt,*
Contracto qui gith ore liquefaciunt.
Reſpexiſſe Solon finem iubet: vltimus agris
Terminus haud magno ceſſerit ipſe Ioui.
Heu quàm vera Bias, Eſt copia magna malorum:
Muſimoni inſideat effice Sardus eques.
Ne præs eſto, Thales dixit, ſic illita viſco
In laqueos ſociam parra, meropſque trahit.

Septem Græciæ ſapientes qui.

SEptem ſapientum tāta fuit apud priſcos auctoritas, vt propter vitæ integritatem & ſententiarum quarundam paucis verbis comprehēſarum pondus & grauitatē, ſoli omniū σοφοὶ dicerētur. Vitæ quidē inſtituto & moribus ab aliis differebāt, & ſeriis quibuſdam ſententiis & apophtegmatis aliorum mores informabāt. D. Auguſtinus De ciuitate 8. & 18. eos ait claruiſſe poſt Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabilia quędam hominibus præſtitiſſe, nullumque monumentū, quod ad literas attinet, poſteris reliquiſſe, niſi quòd Solon quaſdā leges Athenienſibus dederit, Thales verò Phyſicus ſuorum dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegmata permulti doctè copioſeque ſermonibus illuſtrarunt. In Græcorum Epigrammatôn collectaneis octoſtichon extat, de ſeptem horum ſententiis inſignioribus, & de cuiuſque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatē aſcribere non grauabor. Adde quòd eædem ipſæ ſint, quas Alciatus illuſtrat ſymbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inſeruiat:

Ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
Μέτρον μὲν, κλεόβουλος ὁ λίνδιος εἶπεν, ἄριστον.
Χίλων δ' ἐν κοίλῃ λακεδαίμονι, γνῶθι σεαυτόν.
Ὃς δὲ κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, περίανδρος.
Πιττακός, οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ μιτυλήνης.
Τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο, σόλων ἱεραῖς ἐν ἀθήναις.
Τοὺς πλέονας κακίους δὲ βίας ἀπέφηνε πριηνεύς.
Ἐγγύην φεύγειν δὲ θαλῆς μιλήσιος ηὔδα.

Nomina, dicta, vrbes ſeptem canimus ſapientum.
Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognoſce ipſum, Lacedæmonis incola Chilon,
Quique Corinthius eſt, iram rege, ait Periander:
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon, vitæ, inquit, reſpice finem,
Non ſpondere, Thales Mileſius vtile cenſet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

Apud Auſonium pleniùs eadem apophthegmata Gręcè & Latinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem ſapientum videre eſt. Cætera percurramus.

Cleobulus.

Cleobulus.] Hic ex Pindo vrbe Rhodi inſulæ, patre Euagora, in Aegypto didicit. Dicebat, cauendas eſſe inimicorum inſidias, & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laërt. lib. 1. Huius inſigne dictum fuit ἄριστον μέτρον, Optima menſura, vel, Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς deſignandum

trutina ſiue lanx adhibetur: eâ enim quæque ponderantur. Idem habet Heſiod. 1 ἔργων.

Chilon.] Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magiſtratus à tribunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit pauciloquus, in ſermone conciſus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconiſmus. Elogio proditum eſt, ſeptem aliorum fuiſſe ſapientiſſimum. Eius inſigne apophthegma γνῶθι σαυτὸν, quod per ſpeculum intelligitur. Plura Laërt. lib. 1. Plin. lib. 7. ca. 32. & Eraſm. in Adag. Noſce teipſum. Sententiam hanc tribuit Æſopo Plutarch. ad finem Sympoſij ſeptē ſapiētum. Sed quid ſpeculum cum ſui cognitione? Inuēta ſunt ſpecula, inquit Seneca 1. quęſtionum naturalium, cap. 17. vt homo ſe ipſe noſceret, Multa ex hoc conſecuta: primò, ſui notitia, deinde & ad quædam conſilium. formoſus, vt vitaret infamiam: deformis, vt ſciret redimēdum eſſe virtutibus quicquid corpori deeſſet: iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus eſſe diſcēdi, & fortia audendi: ſenex, vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. At hoc rerum natura facultatem nobis dedit noſmetipſos videndi. Hæc ille. *Chilon.*

Periander.] Hunc aiunt tyrannum fuiſſe immodica quadam iracundia, quique ciuitatem auro ſpoliarit, & inceſtus non non nominandos perpetrarit. vnde plerique negant hūc fuiſſe vnum è ſeptem ſapientibus, ſed alterum quendam nomine Periandrum Ambraciæ natum. Dictum celebre *Iram cohibendam*: quod freno ori admoto intelligi datur apud quoſdam ſcriptores. Sed hîc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem purgat, & admotum naribus medetur lipothymiæ. Vide Plin. 20. cap. 4. & lib. 26. cap. 9. *Periander.*

Pittacus.] Hiradió patre Thrace natus, vir amans libertatis, iuſtiſſimus & fortiſſimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν, & γνῶθι καιρὸν: quorum altero mediocritatem, altero tempus eſſe cognóſcendum, id eſt, temporis habendam eſſe rationem admonebat. Symbolum autem prioris eſt gith, nigerrimum ſemen optimúmque, excitatiſſimi odoris, quo minimo ſumpto in cibis dat ſaporis gratiam, largius autem, venenum exhibet. Plerique ſuſpicantur eſſe minutulum piper, quod poyuretum noſtri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib. 20. cap. 17. Melanthion & melaſpermon nominat, de cuius ibidem viribus ſatis, & lib. 19. cap. 8. *Pittacus.*

Solon.] In Salamine inſula natus, quæ iuris erat Athenienſium, parentibus nobiliſſimis ortus, leges Draconis ſanguine, *Solon.*

non atramento ſcriptas mitigauit, aliis promulgatis certè mitioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatum dicendum, ſed expectandum vitæ finem dicebat. quod Ouid. 3. Transformat. retulit his verbis:

—ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini, dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremáque funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem ſuprà iam ſatis expreſſimus.

Bias. *Bias.*] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius inſigne dictum à plurimis celebratum: *Omnia mea mecum porto*: & illud noſtrū, οἱ πλέιυς κακοὶ, quo taxabat vitiorum inter homines omni parte ſcatentium multitudinem: quod figuratur per Sardum hominem muſimoni inſidētem. Muſimones, aſini, muli, aut equi breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius:

Sardi. *Muſimones.*

Pretium emit qui vendit equum muſimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij ſunt habiti. Notatur itaque rerum malarum copia ſub duobus hiſce, quibus abundat Sardinia. Lege Plinium 8. cap. 49. De Biante Laër. Valer. Max. lib. 7. & Gell. lib. 5.

Thales. *Thales.*] nobiliſſima ortus familia Mileti, Geometriæ & Aſtrologiæ peritiſſimus. Inter eiuſdem graues ſentētias eſt ea, qua monebat ſponſionem non eſſe faciendam ἐγγύα πάρα δ' ἄτη, qui enim ſe vadem ſtatuit, ſibi ſeruitutem, alteri libertatē parat. Clemens Alexandrinus 6. Stromatum, Sponſionem eſſe noxæ filiam dicit (ex Thalete) ſponſionis verò mulctam: id eſt, ἐγγύα ἄτας θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζαμία. Symbolum eſt parra vel merops, quæ pedibus aut viſco captæ conſocias attrahunt. Tales enim ſunt debitores, qui vt ſeſe explicent irretitos, alios quos poſſunt fide iuſſores aucupantur. Parra quidem auis inauſpicata, quæ galarita vel alauda dicitur. Plin. 11. cap. 37. Merops, quòd apes comedat, apiaſtra, idem lib. 10.

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD monſtrum id? Sphinx eſt. Cur candida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſſa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, ſunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quid Delphica littera poßit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Namque vir ipſe bipéſque tripeſq́; & quadrupes idem eſt,
Primáque prudentis laurea, noſſe virum.

VT minùs prouectis aliquantiſper conſulam, pauló altiùs repetam carminis huius argumentum ex ſententia Diodori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt, Agenoris ex Labdaco nepos & Iocaſtæ filius: quem pater cùm ex oraculo futurum cognouiſſet, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recèns natum paſtori dedit interficiendum. *Oedipi vita & fatum.*

Ille ſuſpenſum traiecta reſti per vtrumque pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus paſtor regius, tum fortè miſericordia motus, ad Regem ſuum Polybum detulit: qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedum Oedipum nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuiſſet iam corpore robuſtus & animo forti, ſui generis ignarus, Apollinis oraculum de patre conſuluit: à quo reſpõſum habuit ſe parricidam futurum, & ſuæ matris maritum. Itaque Corinthum repetere noluit, viámque ingreſſus qua Thebas proficiſceretur; obuium parentem (à quo, quòd non ceſſiſſet, ſceptro fuerat percuſſus) interfecit. Regio Thebana tunc temporis infeſtata erat cladibus, & latrociniis Sphingis. Monſtrũ id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma ſolebat proponere, eóſque qui id neſcirent diſſoluere, de ſaxis præcipites dabat. Hoc verò tale fuiſſe traditur ænigma: *Quod animal eſſet & quadrupes, & bipes, & tripes.* quod Auſonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus eſt his verbis:

Qui bipes & quadrupes foret, & tripes omnia ſolus,
Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon Thebanorum Imperator eam ob cauſſam edictum per vniuerſam Græciam promulgari iuſſit, eſtque pollicitus, vt qui Shingis ænigma diſſolueret, ſuam illi ſororem daret vxorem. qua fama excitatus Oedipus, ad montem Spinthium profectus, ænigma ſoluit, déque humanæ vitæ partibus interpretatus eſt. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: ſenex autem tripes, quòd ſæpiùs vtendum baculo ſit ea ætate, quæ aliquid vietum habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia ſe ex edito monte præcipitem dedit. Hanc fabulam variis modis à ſcriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Heſiod. in Theogonia: ſuntque qui aſſerant Sphingem eſſe ex genere ſimiarum, vt Diodorus. At Albertus magnus 22. De animalib. & Solinus cap. 30. Polyhiſt. ſimias eſſe volunt. Alia Plin. ſcribit lib. 8. cap. 21. & 11. cap. 72. & 35. c. 12. ex quibus locis petẽdam eſſe veram Sphingis deſcriptionem plerique cenſent. Sabellic. principio Ennead. 7. lib. 1. credit Sphingem perniciosum quendam hominẽ fuiſſe qui ſua calliditate multos peremerit. Sed hæc miſſa faciamus, & ad mythologicam tractationẽ veniamus. Sphinx

Sphingis deſcriptio.

triformis (vtpotè quæ puellari forma ſit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiam arguit, in editiſſimo huius vitæ monte, & quaſi theatro locatam, infinitam hominum multitudinem ſua feritate opprimere non alia de cauſſa, niſi quòd ſeſe non agnoſcant, id eſt, ſe homines eſſe ignorẽt. Triplex autem monſtri forma refertur ad tres primarias cauſſas efficientes ignorantiæ. Nam virginea facies voluptatem repræſentat, fœdámque libidinem, quæ hominem ita excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerem in belluinam fermè naturam commutet, quo fit vt ab omni vera diſciplina rectáque inſtitutione penitùs abhorreat. Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quaſi obſidetur, leuitatem & inconſtantiam animi ſatis apertè declarant, quæ quidem cùm rationis principatum, vel naturæ vel cõſuetudinis vitio præripuit & occupauit, quid in homine reliqui eſt, quod firmum aut conſtans eſſe vel videri poſſit? Cæterùm pedes, quales ſunt leonis, indicant ſuperbiam arrogantiámque: quæ cùm falſam de rebus opinionem habeat, ſéque ſcire putet quod neſcit, non mirum eſt ſi turpiter impingat, & longiſſimè abſit à perfecta rerum cognitione. Prima itaque ignorationis cauſſa eſt ingenij leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè ſe deceat, non videt. Altera eſt corporis voluptas, primo quidem aſpectu blandiens, ſed aſperrima, triſtíſque, poſtquàm guſtaueris: De qua ſic antè,

Virginis facies in Sphinge.

Plumæ ſphingis.

Leonini pedes.

Ingenij leuitas.

Voluptas corporis.

—— meretricius ardor

Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Tertia cauſſa omnium pernicioſiſſima, & ad nocendum imprimis efficax, eſt animi elatio & arrogantia: de qua, quia iam in ſuperioribus, verbum non amplius addam.

Superbia.

Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia.] Quia hîc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur eſſe tractum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipſiſſima verba huc traduco ad maiorem fidem: ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προὔβαλλε τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο. εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπόλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστίν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθόν, τί κακόν, τί οὔτ' ἀγαθὸν, οὔτε κακόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐχ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρείᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν

Sphinx, ignorationis ſymbolum.

ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. id eſt: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Sphinge proponebatur hominibus. Qui enim illud intellexerat, ſalutem quidem conſequebatur; qui verò minimè, in exitium incidebat. Eo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim eſt hominibus inſipientia. Hæc autem proponit quid bonum, quid malum; quid neque bonum, quid neque malum ſit in vita. Quæ ſi quis minus intellexerit, ab eo interimitur: neque id ſemel, ſicut is qui depaſtus à Sphinge moriebatur, ſed per omnem vitam paulatim abſumetur, vt qui perpetuis ſuppliciis addicti ſunt: contrà verò ſi quis agnouerit, occiſa tandem inſipientia, ſalutem ipſe cõſequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit, hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermiſſum) Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ad ingenij ſolertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Aelian. de hiſtoria animal. lib. 2. cap. 7. Retulit ad iuſtitiã Dio Chryſoſtom. Orat. 10. ſub finem, & torquet ad ſophiſtarum genus.

Noſſe ſeipſum quam vim habet.

At quibus eſt notum, &c.] Plato in Charmide, & Plutarch. variis locis tradunt aſcriptum fuiſſe pro foribus templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id eſt, NOSCE TEIPSVM, in quo omnis ſapientiæ neruos eſſe ſitos permulti auctores tradiderunt: quod Alcibiadi apud Platonem Dialogo De natura hominis, omnium difficillimum videtur, eiuſque difficultatis rationem explicat Anton. Zimara lib. Problematôn. Hanc ſententiam diuino beneficio in terram ad homines delapſam plerique exiſtimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidem diuini præcepti vires, vt copioſè, ſic & eruditè tractat M. Tullius De legibus 1. Qui ſeipſum norit, inquit, primum ſe aliquid habere ſentiet diuinum, tantóque munere Deorum ſemper dignum aliquid & faciet & ſentiet: & cùm ſeipſe perſpexerit, totumque tentarit, intelliget quemadmodum natura ſubornatus in vitam venerit, quantaque inſtrumenta habeat ad obtinendam, adipiſcendamque ſapientiam: quemadmodum principio rerum omnium, quaſi adumbratas intelligentias animo ac mente conceperit, quibus illuſtratus, ſapientia duce, bonum virum, & ob eam ipſam cauſſam cernat ſe beatum fore. Nam cùm animus cognitis perceptiſque virtutibus, à corporis obſequio indulgentiaque diſceſſerit, voluptatemque, ſicut labem aliquam dedecoris oppreſſerit, omnemque mortis dolorisque timo-

rem effugerit,ſocietatemque carnis eiecerit, tum omnibus ſe naturâ coniunctum duxerit,cultumque Deorum & puram religionem ſuſceperit,& exacuerit illam vt oculorum,ſic ingenij aciem ad bona eligenda & reiicienda contraria: quæ virtus ex prouidendo eſt appellata prudentia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idemque cùm cælum, terras, maria, rerùmque omnium naturam perſpexerit, eaque vnde generata,quò recurrant,quando,quomodo obitura,quid in his mortale & caducum? quid diuinum æternumque ſit, viderit, ipſumque ea moderantem & regentem penè prehenderit, ſeque non vnis circundatum mœnibus popularem alicuius definiti loci,ſed ciuem totius mundi, quaſi vrbis vnius agnouerit,in hac ille magnificentia rerum,atque in hoc conſpectu,& cognitione naturæ,Dij mortales,cùm ſe noſcet(quod Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm deſpiciet, quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgò dicuntur ampliſſima! Atque hæc omnia quaſi ſepimento aliquo vallabit, differendi ratione,veri & falſi iudicandi ſcientia, & arte quadam intelligendi,quid quamque rem ſequatur,& quid ſit cuique cõtrarium. Idem Cicero 1. Tuſcul. Eſt illud vel maximum,ait,animo ipſo animum videre: & nimirùm hanc habet vim præceptum Apollinis;quo monet,vt ſe quiſque noſcat:non enim, credo, id præcipit,vt membra noſtra aut ſtaturam,figurámve noſcamus: neque nos corpora ſumus; neque ego tibi hæc dicens, corpori tuo dico.Cùm igitur,Noſce te,dicit, hoc dicit,Noſce animum tuum.Nam corpus quidem quaſi vas eſt,aut aliquod animi receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur,id agitur à te.Hunc igitur noſſe,niſi diuinum eſſet,non eſſet hoc acrioris cuiuſdam animi præceptum, ſic vt tributum Deo ſit, hoc eſt ſeipſum poſſe cognoſcere: & hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2.artis de ſuo templo:

Eſt tibi diuerſum fama celebrata per orbem
Littera,cognoſci quæ ſibi quemque iubet.

Auſonius eidyllio 4.

Quamquam difficile eſt ſe noſcere, γνῶθι σεαυτόν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

Hanc porrò ſententiam Thaletis eſſe vult Laërt.lib.1.Chilonis verò Plinius lib. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribus, Stobæi ſermonem περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. Macrob.1. Saturn.cap. 6. Adagium,Noſce te; multoſque alios qui auream hanc cæleſtemque gnomen ſcriptis commendarunt, & quantum ha-

beat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera.] Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. ſub perſona Socratis. Platonis iſtud mihi occurrit è Philæbo : τῆς πάσης πονηρίας ἐστὶ τὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων· τὸ γνῶθι σαυτὸν λέγεις, ὦ σώκρατες.

Præcipitis monſtri.] ignorantię, quæ eſt reuera θηρίον ἄλκιμον, καὶ δυσπέλαστον κακὸν, vt loquitur Sophocles περὶ ἀμαθίας. Præcipitis monſtri, id eſt deiecti, deturbati, ruentis. Vel mōſtrum præceps, idem eſt atque periculoſum, eo quòd in præcipitiis ſaxorum vel montium pericula maiora eſſe putentur.

Tres ætates. *Namque vir ipſe bipesq́;, &c.*] Tres hîc notantur ætatis humanæ partes, infantia, virilis ætas, & ſenectus. Alij aliter diſtribuunt: ſed non eſt inſtituti noſtri cuncta perſequi.

Primus ad ſapientiam gradus. *Primáque prudentis laurea.*] Primus ſapientiæ gradus à veteribus celebratiſſimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM; vt rectè pieque monuerunt quidam Philoſophi Chriſtiani.

Laurea.] victoria, gloria. Martialis 7. lib. 4.

—— veniat laurea multa licet.

Idem in ſecundo dixerat, initiò ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua eſt.

Auſonius eidyllio 9.

Hæc profligati venit modò laurea belli.

noſſe virum.] Oraculum id, γνῶθι σαυτὸν, præter cæteros explicat Plutarch. libello De diſcrimine adulatoris & amici: quo loco ait, Deum ſequi, & ſeipſum noſſe, ſalutis eſſe ſummam. Et Clemens Alexandr. ſtatim initio 3. lib. cui Pædagogo nomen indidit, pulcherrimam & maximam diſciplinarum omnium ait eſſe, ſeipſum noſſe: quia qui ſeipſum norit, Deum cognoſcit, &c. vide reliqua. Nemo inſipientium (inquit Dio Chryſoſt. 4. Orat. de regno) ſeipſum nouit. Neque enim id Apollo præcepiſſet in primis, niſi cuique difficillimum viſum eſſet. Nónne putas inter morbos nullum magis perniciosum inſipientia? eumq́ue qui ſit inſipiens, ſibi ipſi nocentiſſimum? an etiam plurimorum cauſſam malorum aliis eſſe?

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

INGRESSA vulpes in Choragi pergulam,
Fabrè expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret.
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait,
O quale caput eſt! ſed cerebrum non habet.

ID ex Aeſopi apologo de vulpe & capitis humani ſimulacro, quod cùm offenderet, artem quidem & vultus efficti laudauit elegantiam; ſed nihil eſſe duxit, quia cerebro careret, quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, κατὰ δὲ ψυχὴν ἀλογίστους, vel in quoſdam formoſulos & elegantiore cultu adoleſcentes, cætera verò prorſus obtuſos nulliuſque frugis qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quod dici ſolet, In aurea vagina gladium plumbeum, vnde conqueſtus eſt neſcio quis Græcorum his quidem verbis: *Forma nihil, ſi ſola forma eſt.*

Πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενὴς,
Ὁ νοῦς δ᾽ ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται. id eſt.
Multis mortalium aſpectus liberalis:

Mens autem in ſe ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandum non eſſe in facie exornanda, ſed potiùs in actionibus & ſtudiis honeſtis pulchritudinem eſſe quærendam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad. γ. qui κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν, eorum qui ad Ilium venerunt formoſiſſimus: ſed, vt ille ſubiicit, ἀλαπαδνὸς ἔην, imbellis erat, & in cæteris inutilis: cuius ſemel dumtaxat Homerus meminit in nauium catalogo; vt perſpicuè oſtenderet eam corporis formam ad res excellentes, & quæ laude dignæ ſunt, minimè idoneā. Eſt itaque operæ pretium, iuxta Socratis præclarū monitum, quemque virtutis & honeſti ſtudioſum τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν. εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷ δὲ μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς. id eſt: ſuam ipſius formam in ſpeculo debere conſpicere, vt ſi forma bona ſibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna ſunt: vt putet admodum abſurdum eſſe in pulchro corpore animum deformem continere: quòd ſi deformis ſit in iis quæ corporis ſunt, eo magis curandum ſibi nitendúmque, vt pulchritudinem animi conſequatur. Cæterùm Philoſophi permulti animæ ſedem in cerebro, tamquam in arce ſumma poſuere: vnde vecordes & inſipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Nireus formoſiſſimus.

Socratis dictum ſapiēs.

Cùm facies peiora ſenex, vacuúmque cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita ſcitè redditum huc apponam:

Mimi ingreſſa domum vulpes dum ſingula rerum
Viſendi ſtudio, ſcenæ inſtrumenta reuoluit,
Formoſi laruam ſimulacrum repperit oris:
Inq; manu ſumens, animóque & lumine luſtrans,
O quàm inſigne caput, ſpecie quàm, dixit, honeſta,
Sed rationis inops, caſſoq; informe cerebro.
Sordet honos formæ, niſi cui ſapientia iuncta eſt.

Fabrè.] id eſt, affabrè, ingeniosè, artificio quodam ſingulari, δαιδαλέως.

Ò *quale caput eſt, ſed cerebrum non habet.* ὦ καλὴ κεφαλὴ, ἀλλ' ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. Græcè lepidiùs.

Diues indoctus. EMBLEMA CLXXXIX.

TRANAT aquas reſidens pretioſo in vellere Phryxus,
Et flauam impauidus per mare ſcandit ouem.
Ecquid id eſt? vir ſenſus hebeti, ſed diuite gaza,
Coniugis, aut ſerui quem regit arbitrium.

HVc pertinet Diogenis apopthegma, cùm diceret indoctum diuitem, arietem eſſe in aureo vellere; & Socratis, *Aries in aureo vellere.* qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circumtectos appellabat. Hîc verò notantur potiſſimùm locupletes illi, qui cùm ſint hebeti & obtuſo prorſus ingenio, ducuntur trahunturque pro vxorum arbitrio, vt eorum negotia è famulorum ductu regulaque pendeant: nec ſecus ac infantes anniculi è nutricis amplexu, illi quid loquantur, quidque ſtatuant, non habent, quòd illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torqueri ſolet:

Πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος,
Ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

Xenophontis locus 4. Comment. ſatis eſſe poteſt ad id Emblema illuſtrandum: nempè ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δι' ἀγνοίαν, καὶ πλούσιοι. quæ Socratis diſputatio eſt cum Euthydemo. Vt au- *Serui homines ob imperitiam.* tem Phryxi fabulam attingam, ille nouercæ inſidias vnà cum

Helle ſorore fugiens viſus eſt per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauem fuiſſe paratam fugienti, cuius inſigne aries erat.

Aureũ vellus. *pretioſo in vellere.*] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. & Iuſtinus in Trogum lib. 42. Sũt qui aurei velleris pellem interpretentur fuiſſe librum quendam veterum more in pelle conſcriptum, in quo auri conficiendi ſcientia traderetur: cuiuſmodi libros cùm Diocletianus ſummã diligentia perquiſiuiſſet apud Aegyptios (qui huius peritiſſimi cenſebantur) omnes flamma conſumpſiſſe fertur, ne diuitiis ita comparatis Aegyptij Romanis inferre bellum auderent, atque ex eo tempore artem hanc publico Cæſaris edicto ſemper habitam fuiſſe flagitioſam. Sed dum alios pleroſque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potiſſimùm, explicantque, vti iam admonui de arte, quam χημείαν Græci appellant. Alij verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos eſſet, à principibus quibuſdam viris congeſtam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucaſi montis, auro abundabat, vel teſte Strabone, qui ſcribit multos fontes ex Caucaſo manare, ſcaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorum aciem effugiat, eamque colligi ab incolis, pellibus quibuſdam lanoſis in aquam iniectis. Hinc enim ſuſpicari poſſumus locum eſſe fabulæ datum: pelles enim, ſubſidente in iis arena, ſpeciem aurei velleris præ ſe ferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat. παρὰ τούτοις δέ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάῤῥους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετρημμέναις, καὶ μαλλωταῖς δοραῖς ἀφ' οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Meminit Corn. Tacit. 6. Annalium.

ſenſu hebeti.] qualis eſt ouis, animalis ſtolidi & inſipientis prorſus, vnde illud, προβατίου βίον ζῆν, & προβάτου ἦθος. Pierius libro 10.

Coniugis aut ſerui quem regit arbitrium.] is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, καὶ δουλοκρατούμενος.

In fidem vxoriam. EMBLEMA CXC.

ECCE puella, viro quæ dextrâ iungitur: ecce
Vt ſedet, vt catulus luſitat ante pedes!
Hæc fidei eſt ſpecies: Veneris quam ſi educat ardor,
Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris ſunt, ſic Scheneida vicit
Hippomenes, petiit ſic Galatea virum.

DVo ſunt quæ matrimonio iunctis maximè conueniunt, idque ſtabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem ſymbolum, canis fidiſſimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugium ſiquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, fide conſtantiaque fouetur imprimis atque conſeruatur. Porrò autem Veneri conſecrata, cui nimirum *Malum, Veneri ſacrum.* aureum Heſperidum fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalantam vicit Hippomenes, & Galatea ſuum amaſium malo petiit. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio:

Τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ μὲν ἑκοῦσα φιλεῖς με, &c.

Malo ego te ferio; cape, ſi me diligis, illud.

dextra iungitur.] Dextra, fidei ſymbolum, vti ſuperiùs explicuimus.

catulus.] canis, catellus, qui etiam fidei notam repræſentat. *Canis, fidei nota.* Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obſequium & fidem putat præſtandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenent. Et in C. Mamilij numo, qui aliquando S. C. præfectus eſt limitibus metandis, eſt canis allatrans, qui notat fidem eſſe præſtandam ei qui eiuſmodi operæ præficitur. Pierius in Cane, vel lib. 5.

in læua.] parte ſiniſtra.

Hippomenes vicit Atalãtam. *ſic Scheneida vicit Hippomenes.*] Atalanta Schenei filia ſuis procis certamen curſus proponebat, ea lege vt eum qui vinceretur confoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, curſum cum puella inſtituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum, deinde alterum, & tandem tertium iecit; quare capta pomorum tam rara pulchritudine, anteuertit curſum Hippomenes, & puellam vicit Ouid. 10. Metamorph.

Galatea. *petiit ſic Galatea virum.*] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quàm 3. Ecloga Maro celebrat:

Malo me Galatea petit laſciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

Reuerentiam in matrimonio requiri.
EMBLEMA CXCI.

CVM furit in Venerem, pelagi ſe in littore ſiſtit
Vipera, & ab ſtomacho dira venena vomit:
Murænamq́; ciens ingentia ſibila tollit,
At ſimul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alternum debet coniugi & obſequium.

HOc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obſeruent inſtinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc eſſe deteriores. Baſilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ita fermè ex anguis & muræmæ congreſſu, quales coniugum mores eſſe debeāt, oſtendit. Vipera, infeſtiſſimum animal eorum quæ ſerpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, ſibiloq́ue ſe adeſſe ſignificans, ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata beſtia copulatur. Quorſum hæc ſpectat oratio? vt intelligamus, ſi duris & feris moribus ſit vir, eum eſſe vxori ferendum, nec coniugium vlla ex cauſſa dirimendum. Obiurgator eſt at vir: vi- *Fons Emblematis.*

nolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & moroſus, at iam membrum tuum eſt, atque omnium præſtantiſſimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipſum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclementiã & inhumanitatem, coniugalem copulam reueritus, non depones? An aliam etiam nobis vtilitatem adfert viperæ exemplum, quòd adulterium quoddam eſt naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Diſcant igitur ij qui in aliena coniugia inuadunt, cuiuſmodi beſtiæ ſint ſimiles. Hæc fere Baſil. Græca ſi quis malit, propter viri tanti auctoritatẽ huc placet adiicere. ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἀπαντᾷ τῆς θαλασσίας μυραίνης, καὶ συριγμῷ τὴν παρουσίαν σημήνασα, ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν· ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ. τί βούλεταί μοι ὁ λόγος; ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ καὶ ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος, ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης; ἀλλ᾽ ἀνήρ. πάροινος; ἀλλ᾽ ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος; ἀλλὰ μέλος ἤδη σόν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον. ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως· ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον· σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως. ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύει, ὅτι μοιχεία τις ἐπὶ τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή; διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταπῷ εἰσὶν ἑρπετῷ παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. inſtitut. 23.

Cùm furit in Venerem.] dum coitum appetit.

Viperæ partus & fetus qualis.

Vipera.] à vi pariendo dicta, vt Græcis Echidna παρὰ τοῦ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου. Refert enim Herodotus in Thalia, quòd in concubitu mas in os feminæ caput inſerit: at illa poſt rem peractam illud præcidit, mox paritura diſrumpitur: nec niſi effractis lateribus erumpunt nati quos paritura eſt. Nam non oua, vt plerique ſerpentes, ſed catulos fermè viginti parere dicitur. Ergo non niſi parentum cæde fetus in lucem prodeunt. Ferunt autem ita cauiſſe naturam, ne tam noxij animalis ſpecies ſupra modum augeſceret. Ait enim Solinus viperam inſanabili eſſe morſu, eiuſque venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum eſt, ideoque magis noxium. Lege Plin. lib. 10. cap. 62.

Murænamq; ciens.] De Muræna Plinius lib. 9. quo nomine Lampetram intelligi pridem exiſtimaram, ſecutus quorũdam opinionem: à qua me facilè reuocat Ioan. Frater, vir exacti iu-

dicij, amicus meus: ſiquidem Lampetra, murena fluuiatilis appellatur, ſed propter ſimilitudinem quam habet cum Pliniana muræna, non quòd eadem ſpecie dici debeat: nemo enim vnquam in dubium reuocauit quin mas eſſet in Lampetrarũ genere & cum feminis non difficiliùs & rariùs capi. Is verò captus, numquam viſus eſt dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de murænis carniuoris, præſertim cùm Plinius cap. 23. lib. eiuſdem 9. tradat in murænis documentum ſæuitię Vedium Pollionem Romanum inueniſſe, qui viuariis murænarum damnata mancipia immergeret, ac ſi ad id terrarũ ferę non ſufficerent. Quod Lampetræ non poteſt accommodari. Cæterùm fabulam hanc ſeu hiſtoriam mauis, de murænæ & ſerpentis concubitu, lepidè & copioſè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Aelian. 1. de animalib. ca. 50. & 9. vlt. Verba hæc Pliniana è 32. ca. 2. Licinius Macer murænas tantùm feminei ſexus eſſe tradit, & concipere è ſerpentibus, ob id ſibilo à piſcatoribus tamquam ſerpentibus euocari & capi. Quam ipſe ſententiam refutarat antè lib. 9. his verbis: Muræna quocumque tempore parit, cùm cæteri piſces ſtato tẽpore pariant. In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat. Ariſtoteles Myrinum marem appellat qui generat: diſcrimen eſſe quòd Muræna varia & infirma ſit: Myrinus vnicolor & robuſtus, denteſque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus eſt Iuuenal. illud è Satyr. 14.

Maxima debetur puero reuerentia, ſi quid
Turpe paras. ——

coniunx Alternum debet, &c.] Idipſum eſt quod ait D. Paulus: Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: itemque vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vxor.

In fecunditatem ſibiipſi damnoſam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM pueris lapides iacientibus, hoc me
In triuio poſuit ruſtica cura nucem:
Quæ laceris ramis, perſtrictoque ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu,
Infelix, fructus in mea damna fero!

PRoſopopœia eſt nucis arboris, de pueris & viatoribus cõquerẽtis, quòd vndique lapidibus obruatur, Propter vberem ſuarum nucum prouentum: vnde colligit noxæ & diſpendio ſibi fertilitatem eſſe. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habẽt vſque adeò perditos & profligatos vt damnum atrociſſimum & infamiam iis arceſſant, à quibus ſunt molliter educati. Tales ſunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo inſignes cenſura corripit, aut coërcet magiſtratus, non ſine parentum dolore incredibili. Ea enim vox eſt ſub perſona matris apud Ouidium:

Mollius educati liberi damnum parentibus arceſſunt.

Nunc vterus vitio eſt, quæ vult formoſa videri,

Raraque in hoc æuo eſt quæ velit eſſe parens. *Locus è Nuce Ouidiana.*
Certè ego ſi numquam peperiſſem, tutior eſſem:
Iſta Clytæmneſtra digna querela fuit.

Itemque:

Fructus obeſt, peperiſſe nocet, nocet eſſe feracem:
Quæq; fuit multis, hæc mihi præda malo.

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, vt alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Elegia de Nuce videtur ſumpta: ſic enim habet Græcus:

Εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν *Typus Emblematis.*
Παισὶ λιθοβλήτου παίγνιον εὐστοχίης.
Πάντας δ' ἀκρεμόνας τε, καὶ εὐθαλέας ὀροδάμνους,
Κέκλασμαι, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
Δένδρεσιν εὐκάρποις οὐδὲν πλέον. ἦ γὰρ ἔγωγε
Δυσδαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβριν ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati verſionem, hæc mihi quondam non pœnitenda occurrebat:

Quid me quiſque petit, cur in me deſtinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam prope iuncta viæ.
Sunt mihi rami omnes, ſunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta miſsilibus.
Quid mihi profuerit, quòd ſim fecunda, parenſq;?
Me miſeram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri poſſunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

ruſtica cura.] ruſticus laborioſus, vt Horat. 2. Carm. dixit,
Iuuenumque prodis publica cura.

ardua.] altiſſima, ingens.

perſtricto libro.] rupto & ſciſſo cortice. Librum vſurpat in primaria ſignificatione. Vide Caſſiodorum lib. vndecimo, epiſt. 38. Variarum.

fundis.] inſtrumentis ad lapides eiaculandos.

petor.] dilapidor.

Amor filiorum. EMBLEMA CXCIII.

ANTE diem vernam boreali cana palumbes
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, ſibi vellicat alas,
Queis nuda hiberno deficit ipſa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortem
Cum volucris propriæ prolis amore ſubit?

Matrũ quarundam in fetus impietas.

HOc ſuſceptum eſt in quaſdam ferreas & abhorrentes ab omni humanitate matres, quæ fetus enecant, aut etiam incuria perire ſinũt: quas certè tanti flagitij vel eò magis pudere deceret, cùm quę rationis expertia ſunt, id numquam admittant: certumque ſit ex iis aliqua, &, vt veriùs dixerim, præter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruulos educare & tutari, vt ſe non foueant accuratiùs. Nemo eſt profectò qui neſciat tantã non eſſe belluarum feritatem, vt quorũdam hominum, qui ſua pignora relinquęre non verentur, aut etiam perdere non exhorrent, quæ communis omnium parentis inſtinctus & pietas ſeruare iubet, iiſdemque curare quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt. Quibus itaque verbis,

aut quibus, quæſo, diris deuouebimus eiuſmodi flagitium, non dicam parentum, ſed carnificum impiiſſimorum, qui naturæ ius vel etiam honeſti repagulum præcipuum diſſoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum ſcelus, tantumque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicam ignotis aut exteris, ſed iis qui quaſi ſui corporis membra ſint, imò reuera expreſſiſſima, non muta aut adumbrata, vt ſic dixerim, ſimulachra? Id fortè fit, vt famæ conſulatur, & ne ob hanc labem culpamque teterrimam apud eos, quibuſcum viuunt, ruborem contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſſas.

Etenim quæ hæc vita eſſe poteſt, quæ aſſiduò ſibi malè conſcia nocte dieque ſuum portet in pectore teſtem? Tantùm verò abeſt vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdum aluerint: & pro viribus immunes à damno fecerint: cuius rei teſtes habemus hiſtorias tum Græcorum, tum Romanorum. Hic autem exemplum proponit palumbis, quæ ſæuiente frigore nidificans, & partum emittens, ſibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipſa ſæpè mater gelu contabeſcat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatum mulieri excuſſerit, extremo ſupplicio puniendum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ ſua ipſius viſcera (horrendum dictu factuque impium) euiſcerat? Succurrit ad hanc rem grauiſſimum Tertulliani teſtimonium: Cùm nobis homicidium ſemel interdictum ſit etiam conceptum vtero, dum adhuc ſanguis in hominem delibatur, diſſoluere non licet. Homicidij feſtinatio eſt, prohiberi naſci: nec refert natam quis animam eripiat, an naſcentium diſturbet. Homo eſt & qui eſt futurus: & fructus hominis iam in ſemine eſt. Qua ratione mulier quædam Mileſia quòd medicamentis partum abegiſſet, damnata eſt capitis: quanquam enim eum qui nondum eſſet homo, expuliſſet, ſuſtulerat tamen ſpem parentis memoriam nominis, ſubſidium generis, hęredem familiæ, deſignatumque ciuem Reipub. vt Cicero in Cluentiana. Ouidius alicubi deteſtatur facinus idem matrum, quæ in ſuos fetus ita crudeles ſunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos vita priuent. Sic enim ait:

Palumbes ſe ad fouendos fetus explumat.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

Præclarus Ouidij locus in matres conſultò abortientes, aut fœtum enecantes.

Quæ prima inſtituit teneros auellere fœtus,
Militia fuerat digna perire ſua.
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus vuis,
Pomáque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura ſua: ſine creſcere nata:
Eſt pretium parua non leue vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubiectis viſcera talis.
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida diſperſam puerorum ſanguine culpam,
Atque ſua cæſum matre querantur Itym.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iaſon
Figere ſollicita corpora veſtra manu?
Hæc neque in Armeniis tigres fecere latebris,
Perdere nec fœtus auſa leæna ſuos.

Typus Emblematis.

Cæterùm ex Antipatri Græco tralatũ eſt Alc. hoc hexaſtich.

Χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα πτθὰς ὄρνις,
Τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
Μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν. ἦ γὰρ ἔμεινεν
Αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
Πρόκνη καὶ μήδεια κατ᾽ ἄϊδος αἰδέσθητε
Μητέρες, ὀρνιθῶν ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta ſit, eáque naturalis in liberos στοργὴ parentũ, doctè Xenophon diſputat 2. Commenta. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Euripidis citatur illud,

Ἅπασιν ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα.
Cunctis hominibus liberi ſunt, anima.

Philoſtratus ſic: ζώοισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα: animalibus liberi ſunt animæ inſtar. Is affectus à M. Tullio epiſtolis ad Attic. nominatur ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα.

Ante diem vernam.] Palumbes poſt ſolſtitium parere Plin. docet lib. 10. cap. 35.

boreali frigore.] ſæuiente Aquilone, qui frigidiſſimus eſt.

Colchi.] ἀποστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Iaſone ſuſceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.] Hæc Itym filium ex Tereo trucidauit, & patri comedendum appoſuit. De vtraque Iuuenal. Satur. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne. ——

Pietas filiorum in parentes.

Emblema CXCIIII.

P E R *medios hoſteis patriæ cùm ferret ab igne*
Aeneas humeris dulce parentis onus:
Parcite, dicebat: vobis ſene adorea rapto
Nulla erit, erepto ſed patre ſumma mihi.

HOc etiã extulit è Græco auctoris innominati, quod tale eſt: Ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δοριπτῶν, μέσον ἥρπασεν ἥρως *Typus Emblematis.*
Αἰνείας, ὅσιον παιδὶ βάρος πατέρα.
Ἔκλαγε δ' ἀργείοις, μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρη
Κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα.
Sic conatus ſum aliquando reddere:
Suſtulit Aeneas Graiûm per tela, per ignes
Inualidi ſanctum quando parentis onus,
Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.
Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poëtæ reuera politi & elegantis carmen, quod in gemmam ſcripſit è Sinuiſſæ ruinis erutam: qua in gemma ſculptus Aeneas Anchiſen patrem & Aſcanium

humeris ſuſtollens conſpiciebatur. Id eſt eiuſmodi.

Epigramma Sannazarij.

Hæc mihi quæ roſeos iuſsit ſordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor ſtat Troicus vrbe,
Anchiſéſque ſenex, Aſcaniúſque puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit ſemiſepulta ſolo.
Tu tamen obrueras, nec te Sinueſſa pudebat
Hoc decus, heu, terris occuluiſſe tuis.
Scilicet Aeneam, natúmque patrémque gerentem,
Ignibus ereptos obrueréſque Deos:
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubitem Belgáſque feros, rigidóſque Britannos
Hac comite ignotos & penetrare ſinus?
Hæc eſt Iliacos pietas ſpectanda per ignes,
Cùm verita eſt profugos lædere flamma Deos.

Aeneæ pietas. Aeneas potiſſimùm commendatur ob ſummam in patrem Anchiſen pietatem. Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cunctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrem humeris è media flamma ſuſtulit: quod hoſtes Græci cùm vidiſſent moti pietate tam inſigni, ei quod ſibi dari poſtulabat, conceſſere, & abeundi quò vellet, facultatem non intercluſere, fatẽtes illi quidem hoſtilitatis remitti iura, & mãſuetudinem eſſe adhibẽdam, aduerſus eos potiſſimùm qui ita verecundè ſe in Deos & parentes gerant. Refert Aelian. 3. ποικίλ. ἱστορ. Hoc certè monemur, quanta obſeruantia quantóque amore debeamus afficere parentes, à quibus ſecundum Deum vſuram vitæ cõmunis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædã veræque imagines communis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς διὸς, teſte Proclo: dixítq; Herocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς, Stobæus retulit ſerm. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis nõ malè quadrabit oraculum hoc loco. ſic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horum parentes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacent, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrum vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι, ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτοῦ τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων μᾶλλον κύ-

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

ειν ἐστασθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύει ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optãtes. Nec deſunt tam pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Aeneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutúmque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex nõ ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid non pietas poteſt? Lege Val. Max. 5. cap. 4. *Pulcher Senecæ locus.*

Per medios hoſtes.] per medias Græcorum militum copias.

patriæ.] Ilij.

ab igne.] incendio. prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Apelle genethliaco: ἐκ μέσου, φασὶν, πυρὸς τὸν ἄνδρα σώζειν: è medio quod dicitur, incendio ſeruare virum: pro eo quod eſt, è maximo periculo liberare.

dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Déque viri collo dulce pependit onus.

de Lucretia loquitur. Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

adorea.] gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appellabant, quia glorioſum eum putabant veteres, qui farris copia abundaret, vt tradit Feſt. Pompeius. Ammian. Marcel. 20. Laborum factorúmque vehens adoreas celſas. Sidonius Apollinar. Epiſt. 7. Poſſet triumphalibus adoreis familiæ tuæ defatigari? Apuleius Aſini aurei 3. Iam & ipſe poſſum mihi primam iſtam virtutis adoream numerare, & 7. Vt, quod aiũt, domi foríſque fortibus factis adorea plenè gloriaretur. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet. Claudian. de laudib. Stiliconis in fine: *Adorea quid.*

Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.

rapto, erepto] Obſerua diſcrimen ſignificationis inter ſimplex & compoſitum, vt illud eſt in ſuperioribus:

Viris rapimur, piſcibus eripimur.

Mulieris famam, non formam, vulgatam eſſe oportere.

EMBLEMA CXCV.

ALMA Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Teſtudo, molli quam pede Diua premis?
Me ſic effinxit Phidias, *ſexumq́ue referri*
Femineum noſtra iuſſit ab effigie:
Quódque manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

Fons Emblematis. PLutarchi hæc ſunt ex eo quem De mulierum virtutibus libello ſcripſit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν, ὁ μὲν γάρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ᾖ παρὰ τοῖς ἐκτὸς ψόγου πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστοι εἶναι καὶ ἀνένδοξοι. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Lõgè aliter ego de mulierum virtute ſentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudandam eſſe mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonam aut in malam partem rumor. Etenim

cenſet

cenſet optimè vt corpus, ita & famam ſapientis feminæ domi eſſe incluſam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, ſed famam vult multis eſſe notam. Hæc Plutarch. Ariſtotel. in Oeconomicis, nec veſtium elegantiam nitorémque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris commendationem ait, quantum modeſtia valeat & probati mores. Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis: *Locus Ariſtotelis.*

Non illis ſtudium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla ſatis forma, pudicitia.

Aegyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo domi ſe continere quodammodò cogerentur. Et Valer. Maximus teſtis eſt quoſdã ſuas vxores repudiaſſe, quò cum aliis fuiſſent collocutæ. Itaque Phidias Elieñſibus Venerem finxit, quæ pedibus teſtudinem premeret: idque innuebat matrem familiâs à domeſticis parietibus nuſquam oportere diſcedere, vtpotè cuius omne munus intra domeſticos parietes contineatur: eámque tacitam, vel certè pauciloquam eſſe debere, Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides:

Γυναιξὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν
Κάλλιστον, εἴσω δ' ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alij permulti qui de œconomia & officio matris familiâs ſcripſerunt. Sed illud Propertij ſubinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyßis,
Et quæcunque viri femina limen amat.

Sic Maro 2. Georg. *Caſta pudicitiam ſeruat domus*. Olim putabant non ſatis dignum matris fammiliâs nomine, ſi in publico verſaretur: quamobrem Conſtantinus l. Nemo, Cod. de off. diuer. iud. vetuit ne materfamiliâs in publicum protraheretur, nempe ob verecundiã ſexus, l. 2. §. 1. Cod. de his qui ven. ætat. imp. Sed & mulieres virorum cœtibus immiſceri non conuenit, ait Bonifacius, in c. mulieres, De iudicijs, in 6. Succurrit exemplum nobile & graue imprimis Sulpitij Galli, qui vxorẽ dimiſit, quòd eam aperto capite foris verſatam cognouerat. Lex enim, inquit, tibi meos tãtum prefinit oculos, quibus formã tuam approbes. His decoris inſtrumenta compara, his eſto ſpecioſa, horum te certiori crede notitiæ. Vlterior tui conſpectus ſuperuacua irritatione accerſitus, in ſuſpitione & crimine ſubhæreat neceſſe eſt. Val. Max. lib. 6. cap. de ſeueri-

Silentium mulierem decere.

tate. Quantùm autē attinet ad mulieris ſilentiū, Epicharmus aiebat ſermonis parcitatem in muliere probitatis eſſe argumentum: Nicoſtratus, caſtitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illúdque Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis:

Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt eſt apud Euripidem, quæ apud viros tacere non poſſunt, ſeſe dedecore aſpergunt. Silentium vxoris, ego neque ſuſpectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian.) decet hoc matronalem pudorem: & ſi ducta fuerit ad magiſtratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat. Hoc etiam agalma Phidiæ eodem penè modo Emblemate lepido expreſſit Hadrian. Iunius, rariſſimum Galliæ Belgicæ decus:

Teſtudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obſtruendo dentium ſepto altera.
Ne vaga diſcurſet coniux, neu futilis eſto,
Ipſámque cura opum tuendarum addecet.

Columellæ locus.

Idem annotauit Pierius 28. lib. Hieroglyph. Multa ſunt apud Plutarch. libello De præceptis quibus coniuges inſtituuntur. Interea tamen non tranſiliam id Columellæ è prooemio 12. De re ruſtica: Cùm & operam & diligentiam ea quæ propoſuimus deſiderarent, nec exigua cura foris acquirerentur, quæ domi cuſtodiri oporteret, iure à natura comparata eſt mulieris ad domeſticam diligentiam, viri autem ad exercitationem forenſem & extraneam. Itaque viro calores & frigora perpetienda: tum etiam itinera & labores pacis ac belli, id eſt ruſticationis & militarium ſtipendiorum diſtribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domeſtica negotia curanda tradidit. Et quoniam hunc ſexum cuſtodiæ & diligentiæ aſſignauerat, idcircò timidiorem reddidit quàm virilem. Nam metus plurimum confert ad diligentiam cuſtodiendi.

Teſtudo.

Teſtudo.] à tegendo, vel quòd teſta tecta ſit, ait Varro. Hanc φερέοικον, id eſt, domiportam appellat Heſiodus 2. ἔργων. Cicero 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum:

Aenigma de teſtudine.

Sanguine caſſa, domiporta, terrigena traditur,
Quadrupes, tardigrada, agreſtis, humilis, aſpera,
Capite breui, ceruice anguina, aſpectu truci,
Euiſcerata, inanima, cum animali ſono.

& alius quiſpiam alludens ad noſtrum Emblema:

Tardigrada, herbigrada, domiporta, & ſanguine caſſa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pinxit Apelles.

Phidias.] à Plinio nominatur artifex numquam ſatis laudatus, excellens ſtatuarius: cuius opera præſtantiſſima repete ex Plin. cap. 8. lib. 34. & cap. 5. lib. 36. *Phidias.*

ſexúmque referri femineum.] Venus pro vxore, amica, & matrefamiliâs alicubi reperitur. Virgil. 3. Eclog. *Venus, vocabulum polyſemum.*

Parta meæ Veneri ſunt munera.

Macrob. etiam Satur. 1. pro generandi facultate accipit, vt apud Pompeium Feſtum, Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præſideat, quòd Græcè κύειν parere ſit.

In Pudoris ſtatuam. EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE *deſponſa ſequi cupiebat Vlyſſem,*
Ni ſecus Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten, manet anxia virgo,
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo ſedens velat vultus, obnubit ocellos:
Iſta verecundi ſigna pudoris erant.
Queis ſibi prælatum Icarius cognouit Vlyſſem,
Hocq́; pudori aram ſchemate conſtituit.

Fons Emblematis.

ID ſumptum eſt ex Pauſaniæ 3. qui Laconica inſcribitur, vbi agit de Pudoris ſimulacro, quod Icarij patris Penelopes donum fuiſſe ferunt: Græciq́ue hiſtoriã de hac re huiuſmodi conſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtrà contendiſſet vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ perſuadere conatus eſt, cumq́ue acriùs inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſſit vt ea ſponte ſequeretur quem vellet, aut cum patre, ſi grauaretur, Lacedæmona rediret. Penelope obtecta facie, nihil quicquã reſpondebat. Quare pater, intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumẽtum eo loco Pudoris ſimulacrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. 1. hiſtoriæ Deorum. Id quidem arguit, mulierem debere magnam parentibus gratiam & pietatem, ſed maritum præ cæteris ſequi & obſeruare: quod & ſacræ literæ præcipiunt; ſiquidem homo relinquat patrem & matrem, & vxori adhæreat eſt neceſſe, ſintq́ue duo in carne vna. Videturq́ue huc referendum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyſſem ſcribere fingitur his verbis:

Mulier parenti virum præferre debet.

Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, & immenſas increpat vſque moras.
Increpet vſque licet, tua ſim, tua dicar, oportet:
Penelope coniux ſemper Vlyſsis ero.
Ille tamen pietate mea, precibusque pudicis
Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.

Cui fortè diſſimile non eſt quod ſcribit Euſtathius interpres Homeri: ἔχειν γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνὴρ, ἔχεσθαι δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinent illa Quintil. declam. 259. Virgo ad patrem: nupta ad maritum pertinet. Eiuſdem ſtatuæ mẽtio eſt apud Lucianum in Imaginibus.

Ithaca.

Ithacam] Vlyſſis patriam, inſulam in mari Ionio, vnde ipſe Ithacus & Ithacenſis cognominatur à Poëtis.

Sparten.] id eſt, Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo pro muliere quauis.

Virgo] Penelope. quod vocabulum non ita ſtrictè accipitur, vt ſomniant plerique. Lege Vallam lib. 6. & apud Iuriſconſultos, virgo pro femina viripotente accipitur, vt l. Mulieris, D. de verb. ſign.

obnubit ocellos] Hoc ſimpliciter referri poſſe videtur ad verecundiam pudicæ mulieris, quæ rectà viros non aſpiciat, ſed cùm loqui neceſſe habet, demittat: qualis apud poëtam Dido κατὰ τὸ πρέπον, lib. 1.

Tum breuiter Dido vultum demiſſa profatur.

& in 3. de Andromache,

Deiecit vultum, & demiſſa voce locuta eſt.

vnde dictum olim, pudorem in oculis eſſe, ait Ariſtot. 2. De arte dicendi. Sed conciicio noſtrum hunc non temerè verbo obnubit, vſum fuiſſe, vt alluderet ad veterem nuptiarum ritũ: dictæ enim nuptiæ ſunt à nuptu, hoc eſt opertione: nubere eſt velo tegere: mulier enim nupta, id eſt obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus eſt quòd terras & mare obnubat, vt cælum nubes. Id probant apud Feſtum Pomp. Cælius & Ciutius, quòd nubentis caput flammeo obuolueretur.

Hoc ſchemate.] hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine. σχῆμα, παρὰ τοῦ ἔχειν, ἔχημαι. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta ſignificat.

Nupta contagioſa. EMBLEMA CXCVII.

DII meliora piis, Mezenti, cur age ſic me
Compellas? emptus quòd tibi dote gener.
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud, dic mihi ſæue pater,

Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferáque Etruſci facta nouare ducis?

Puellæ querela de patre inhumano.

CONqueritur hìc puella ingenua de patre perquàm difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miſerè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia ſimili lue conſumpto. Quod facinus illi ſimillimum eſſe dicit, quod fuit olim ſollemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate ſolebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tabe ſenſim animam infeliciter exhalarent. Perinde ſeſe habent crudeles illi patres, qui ſuas filias egregia forma, integras, & bona valetudine, matrimonio (à quo diſſolui poſtea nefas) copulare non horrent hominibus lepra & podagrâ confectis & ſæpiùs Neapolitana ſcabie corruptis, iis quidem viuis cadaueribus, qui mortuis eo quidem peiores, quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vſque, & interdum etiam diuturnæ finem maneat: illorum verò celeriùs animum debilitãdo enecet. Eiuſmodi coniugium tam impar vt eruditè, ita & feſtiuè depinxit Eraſmus in Dialogo, cui titulus eſt ἄγαμος γάμος: ex quo placet huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam deſcribit. G A. Quid ego tibi depingam puellam non incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit ornatus natiuo decori? Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe: nihil illam non decebat. Interim nobis prodiit beatus ille ſponſus, trunco naſo, alteram trahẽs tibiam, ſed minus feliciter quàm Suiſeri ſolent, manibus ſcabris, habitu graui, oculis languidis, capite obuincto: ſanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femore geſtat anulos. P E. Quid parẽtibus accidit vt talem filiam tali portento committerent: G A. Neſcio, niſi quòd hodie pleriſque videtur adempta mẽs. P E. Fortaſſe prædiues eſt. G A. Eſt affatim, ſed ære alieno. P E. Si puella veneno ſuſtuliſſet ambos auos & auias quod grauius ſupplicium de illa ſumi poterat? Si minxiſſet in patrios cineres, ſatis pœnarum datura fuerat tali monſtro vel oſculum dare coacta. Mihi ſanè factum hoc crudelius eſſe videtur, quàm ſi illam nudam obieciſſent Vrſis aut Leonibus, aut Crocodilis. Nam aut feræ peperciſſent tan inſigni formæ, aut ſubita mors finiſſet cruciatum. mihi plan

Eraſmi locus è dialogo, cuius titulus, Coniugium impar.

5. Aeneid.

videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro,

—— iungebat corpora viuis,
Componens manibúſque manus, atque oribus ora.

quamquam nec Mezẽtius, ni fallor, tam immanis erat, vt tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer eſt, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc ipſum quod ſpirat, merum venenum eſt: quod loquitur, eſt peſtis: quod contingit, mors eſt, hæc ille. Huc refer etiam Prouerb. Malè coniugati.

Dij meliora piis.] Optandi formula per apoſiopeſin, ſumptum id ex 3. Georg. Virgil.

Dÿ meliora piis, erroremque hoſtibus illum.

Græci ſic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: & εὐφήμει ὦ ἄρες, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipſum agimus, nequis poſthac eiuſmodi quicquam poſſit polliceri. Ouid. Epiſt. Helenes: *Dÿ meliora.*

Dij melius: ſimilis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

—— procul, ô procul omina, dixit,
Talia dij pellant.

Et Epiſtola Laodameiæ Proteſilao:

Dÿ, precor, à nobis omen remouete ſiniſtrum.

Amorum 2. eleg. 10. idem:

Hoſtibus eueniat vita ſeuera meis:
Hoſtibus eueniat vacuo dormire cubili.

Et 3. eiuſd. operis:

Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.

Tibullus 3.

Dij meliora ferant, nec ſint inſomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Poſtumij (qui Conſul ſub iugum miſſus ad Caudinas furcas, diſſuadebat fœdus à ſe ictum cum Samnitibus) Quid tandem? ſi ſpopondiſſemus vrbem hanc relicturum populum Roman. ſi incenſurum, ſi ſub regibus futurum? Dij meliora. Quæ loquendi formula plena eſt affectus & energiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

emptus quòd tibi dote gener.] emptus gener, vt apud Virgil. 1. Georg. *Téque ſibi generum Thetys emat omnibus vndis*: in quo alluſum ad matrimonij ſpeciem, quæ veteribus coëmptio dicebatur; de qua Cicero in Topic. & Seruius. Quintilian.

declam. 257. Securus ſis pater: petiti ſumus: empti ſumus.

Morbus Neapolitanus, & lues Hiſpanica.

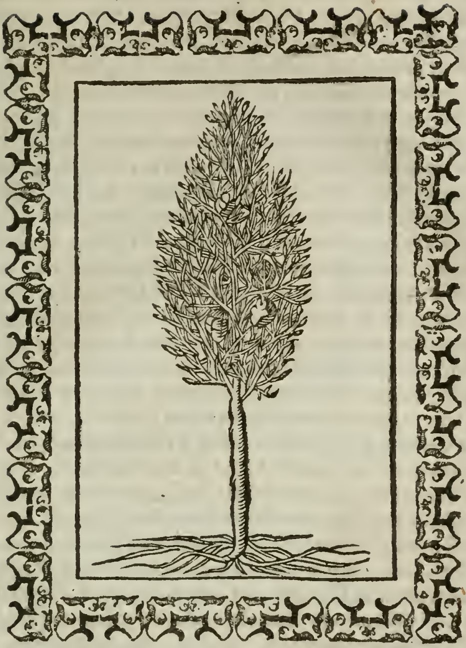
Gallica quem ſcabies.] Morbus hic Neapoli allatus, nondum ſuum nomen vnicum eſt ſortitus: nominatur interdum Indicus, quandoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hiſpanica ſcabies: ea eſt ſuperbiſſima, quæ nec lepræ, nec elephantiaſi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, ſi res veniat in certamen. Hanc luem ex Indis profectam tradunt auctores, cum qua in illa Hiſpanienſi India infantes naſcuntur. Alij aliò referunt: ſed certò conſtat in iſtas regiones inuectam non multo abhinc tempore; nimirùm ignota fuit ante glorioſam, ſed parùm felicem expeditionem Neapolitanam ſub Carolo 8. Gallorum Rege.

Mentagra.

mentagra.] Morbus eſt à mento ſic dictus. Nam à mento per faciem, collum, pectus & manus, fœdo & inſolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap. 1. lib. 26. Grauiſſimum, inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine, Latinè quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primum laſciuia, vt eſt procax natura multorum in alienis miſeriis, mox & vſurpato vocabulo, mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantùm immunibus, deſcendentem verò in colla pectuſque ac manus fœdo cutis furfure.

Etruſci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ, quæ regio eſt Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

Cupreſſus.

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT effigies metæ, nomenque cupreſſi
Tractandos parili conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA eſt arbor, procerum monumenta Cupreſſus,
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCHRA coma eſt, pulchro digeſtæq́ʒ, ordine frondes:
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Indicat.] Multi Cypariſſum vocatam aiunt διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν πλείσους κλαδούς τε καὶ καρπούς, à fructuum æqualitate, pa- *Cupreſſus unde nomina-*

tus & eius natura. riterque ramorum quos producit. Siquidem Cupreſſus ab radice ad ſummitatem recto ſtipite conſurgit, ſuaque brachia, omnia pari æqualitate in coni figuram ad faſtigium protẽdit. Hoc quidem admoneri poteſt Magiſtratus & Princeps, vt in Repub. & prouinciis ſibi ſubiectis æqualitatem ſeruent atque tueantur. Meminerit etiã optimus quiſque paterfamiliàs ſuorum liberorum æquam habere procurationem, cùm ſint omnes æquè legitimi, quod tamẽ in pleriſque noſtræ Gallię prouinciis iure patrio non obſeruari palàm eſt. Caſſius Dionyſ. lib. 11. cap. 5. Cupreſſi duplex nomen habet: & Charites, hoc eſt Gratiæ appellantur ad delectationem: Cupreſſi verò, ſiue (vt *Locus D. Ambroſij.* Græci rectiùs appellant) Cypariſſi, quòd ferè pariles geſtẽt & producant tum ramos, tum fructus. Ambroſius Sermon. 4. in Pſal. 118. de Cupreſſo verba faciens: (quid enim me pudeat auctorẽ tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam admittit viriditatem ſuam hyeme. Iuxta ver & æſtatem comam paſcit, nec diuerſo colore mutatur. Solã hanc arborem ventus ſuo numquam honore deſpoliat: ſola numquam vetere exuitur amictu, aut nouo flore veſcitur. Sic Apoſtolica quoque gratia neſcit defectũ, ſed vetuſtate ſui floret. Cæterum quod hìc ſcribit Alciatus de æqualitate, quæ patribus in liberos obſeruanda ſit, illuſtrari non minimum poſſunt his Ambroſij eiuſdem verbis in Hexaëm. lib. 5. c. 18. Quis docuit niſi homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrũ iura? quis inter naturæ fraternæ conſortia fratres impares fecit? Vnius diuitiis filij diuerſa ſorte ceduntur. Alius totius paternæ ſortis adeptione inundatur, alius opulentæ hæreditatis patriæ deplorat exhauſtam atque inopem portionem. Nunquid natura diuiſit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad naſcendi atque viuendi poſſint habere ſubſtantiam. Iſta vos docent non diſcernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquaſtis. Etenim quibus dediſtis communiter eſſe quod nati ſunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura ſubſtituti ſunt inuidere, &c.

Metæ: *metæ.*] Meta, ſtrues in acutum tendens, Græcis χῶρος. Virg.

Hic viridem Aeneas frondenti ex ilice metam
Conſtituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & coniferas cypariſſos appellat. Citat & iſtuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectoſq; cupreſſos.

Cupreſſum autem à Cypariſſo puero nomen habuiſſe, eo qui-

dem Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem ſui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Funeſta eſt.] Cupreſſus Diti ſacra, ideoq́ue pro ſigno funebri ad domos poſita. Plin. lib. 6. cap. 33. Hæc enim procerum magnatumq́ue, ſicuti Apium plebeiorum, ſepulchris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorum vtrumque ſimili propemodum folio, colore, odore, facultate naturaq́ue ſit. Sunt autem qui ramos cupreſſinos ante defunctorum ædes poni ſolitos velint, nequis per imprudentiam ingreſſurus pollueretur In funeribus autem adhibebatur quòd ſemel exciſa nunquam renaſcatur: vel vt humanũ corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs ſeruaretur, atque incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. Vide Cupreſſum Pierij, id eſt lib. 52. *Cupreſſus adhibita funeribus.*

Funeſta.] funeribus deſtinata, vel pro mortis ſigno adhibita: Ideò enim Horatius Cupreſſos appellat funebres Ode 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales. ſic enim ait:

—— cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales ante cupreſſos.

Idem 3. Aeneid.

—— ſtant manibus aræ
Cæruleis mæſtæ vittis, atráque cupreſſo.
Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus.

Ouid. 3. Triſtium, elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſu Conuenit.

Claudian. 2. de raptu Proſerp.

Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupreſſus.

comere.] ornare, hinc comptum dicimus ornatum.

comere fronde.] hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus: Dum poliuntur, dum comuntur, annus eſt. Claudian. in laude Serenæ:

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Pulchra coma, &c.] Huc refer dictum Phocionis in Leoſthenem Oratorem multis & magnificis promiſſis Athenienſes ad bellum concitantem: eius enim orationem cupreſſis eſſe ſimilem aiebat, quæ cùm pulchræ ſint & proceræ, nullum tamen fructum referant. Dicitur autem in eos, qui cùm membris ſint elegantibus & apprimè comptis, nullius tamen frugis ſunt, neque ſuis alicui commodo eſſe poſſunt. Refer huc adag. Cypariſſi fructus. *Leoſthenis in Athenienſes dictum.*

Quercus.

EMBLEMA CXCIX.

GRATA *Ioui eſt quercus, qui nos ſeruatque fouetque:*
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, ſola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque ſic arbos officioſa Iouis.

Quercus, ſacra Ioui.

Grata Ioui, &c.] Quercus Ioui ſacra, qui Deus habebatur Opt. Max. in ea enim reddebat oracula in Dodona ſylua. Virg. 2. Georgic. —— *nemorumque Ioui quæ maxima frondet.*

Eſculus, atque habitæ Graiis oracula quercus.

Claudian. 2. de raptu:

Quercus amica Ioui. ——

Huius autem glandibus priſci veſcebātur ante frumēti vſum: fiebat etiam è fronde querna ciuica corona, quàm ciuis ciui, à quo ſeruatus eſſet in prœlio, tamquam vitæ teſtem, ſalutiſq; perceptæ monimentum dabat. Fiebat etiam ex ilice: quod genus ſuperiori non admodum diſſimile eſt. Gellius ca. 6. lib. 5. & Plin. cap. 4. 16.

Seruanti ciuem.] Lucan. in primo:

Seruati ciuis referentem præmia quercum.

Glande aluit veteres.] Veteribus quernæ glandes victum prębuere: nunc verò arbor ipſa ſola vmbra prodeſt: quod cōuerti poteſt ad veterem illam legem populo Iudaico à Moſe propoſitam, qua æterni patris filius & ſeruator noſter CHRISTVS expectabatur: cuius quidem ſpei fidem certiſſimā cùm nobis Chriſtianis dederit, poſſumus atque priſci illi ſubinde repetere, ἅλις δρυὸς, reperta tandem, vel potius cuique noſtrū gratis conceſſa fruge omnium optima diuiniſſimaque, quam ab Euangelio decerpimus. In eam ſententiam luſi aliquando Epigram. *Glandes, veterum cibi.*

Glande patres aluit quercus, faguſque vetuſtos:
Sed modò non cibus eſt, proficit vmbra tamen.
Glandibus antiquis tantùm fuit vſa vetuſtas:
Frugibus inuentis vtimur: at quid id eſt?
Tradidit in ſacro quæcumque volumine Moſes,
Glans erat, & veterum pabula priſca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et miſſa palea plurima grana dedit:
Vmbra licet nobis lex ſit vetus atque Prophetæ:
Sed noua lex CHRISTI *verior eſto cibus.*

Salix.

EMBLEMA CC.

QVOD frugiſperdam ſalicem vocitarit Homerus,
Clitoriis homines moribus adſimilat.

Salix ſemen amittit.

HOmerus Odyſſ. κ. ſalicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophraſtus 3. De plantis, ca. 2. & 2. cap. 13. De cauſſis, ὠλεσίκαρπον γένος appellat, quòd ſemen ocyſſimè amittat, antequam omninò maturitatem ſentiat, vt enarrat Plin. 16. cap. 29. ideóque hydropotarum pōteſt eſſe ſymbolum, quò referes illud: Aquam bibēs nihil boni parias. Sic autem Homerus, μακραί τ' ἄιγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Retulit idem ex Homero Stobęus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio ſentit, ſalicis fructū cum vino propinatum, ſterilitatem inferre, genitale ſemen

extinguere, ac libidinis impetum marcore afficere. Pierius Hieroglyph. 52. idem omninò, & alia quædam de ſalice notauit: vt Aelianus de hiſt. animal. 4. ca. 22.

Clitoriis moribus.] qui vino non vtuntur. Plin. enim 31. cap. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam habere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aſpernentur. Ouid. 15. Metamorph. *Clitorius lacus abſtemios reddit.*

Clitorio quicunque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetque meris abſtemius vndis.

Itaq; homines clitoriis moribus appellamus abſtemios. Memineram quidem, κλειτοριάζειν, obſcenum verbum, idem eſſe ac τὰ τῶν γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζεσθαι ἢ τούτοις καθάπτεσθαι, muliebria contrectare: nam κλειτορὶς, vt traditur ab Heſychio, eſt τοῦ γυναικείου αἰδοίου ἡ ὑποδερμὶς (mendoſè ὑποδερεὶς, vt legitur in vulgatis Heſychij exemplaribus) καὶ νύμφη, καὶ μύρτος, καὶ κλειτορὶς, caruncula quædam muſculoſa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nempe non tam ὠλεσίκαρποι, vt ſalaces, quàm τὸ σπέρμα διαφθείραντες, qui venere licẽtiùs abutuntur, prouideque ad generandũ inepti fiunt. Quem ego germanum puto huius diſtichi ſenſum: non vt accipit iactabundus neſcio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis ſibi ante annos aliquot audacter & impunè vindicarat. Is, vt ſibi videretur ingenioſior, κλειτοριάζειν verbum ad venerem maſculam retulit, Eraſmi auctoritate ductus: ſed in eo tamen dubius eſt Eraſmus, neque id perſpicuè aſſerit, vt qui dumtaxat ſuum coniectaneum afferat.

Abies.

EMBLEMA CCI.

APTA fretis abies in montibus editur altis:
Eſt & in aduerſis maxima commoditas.

Abies. PLinius cap. 10. lib. 16. In montibus editiſſimis naſcitur abies, ceu maria fugerit: quod hîc transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedem conſequantur, pericula ſubire non refugiunt.

abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga:

Fraxinus in ſyluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.

Idem 2. Aeneid.

— *etiam*

—— etiam ardua palma.
Naſcitur, & caſus abies viſura marinos. Et Claudianus:
Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

in aduerſis.] locis contrariis: dum enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere ſibi contrarium. Sic Plinius, Abies nauigiis expetita; ſitus in excelſo montium, ceu maria fugerit, nec forma alia: materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Non piget Ambroſij ea de re huc ſententiam è 3. Hexaëmeron ca. 11. adiicere: Abies, inquit, non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice, etiam caſus maritimos tuto ſubitura remigio: nec ſolùm ventis, ſed etiam fluctibus certatura proceſſit.

Picea.

EMBLEMA CCII.

At picea emittat nullos quòd ſtirpe ſtolones,
Illius eſt index, qui ſine prole perit.

Picea. PIcea, quæ nullos emittit è ſua ſtirpe ſtolones, hominē arguit, qui ſine liberis vitam agat. De hac arbore ſatis multa Plin. lib. 16. cap. 10.

Stolo. *ſtolones.*] Stolo, virgulta eſt ex arborum radicibus, aut trunco producta.

Cotonea.

EMBLEMA CCIII.

POMA nouis tribui debere Cydonia nuptis
Dicitur antiquus conſtituiſſe Solon.
Grata ori & ſtomacho cùm ſint, vt & halitus illis
Sit ſuauis, blandus manet & ore lepos.

PLutarch. in γαμικοῖς παραγγέλμασιν ita ſcribit: Ὁ σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλον κυδώνιον κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν εὐάρμοστον εἶναι πρώτην καὶ ἡδεῖαν: Solon iubebat ſponſam cum ſpõſo concubituram, prius edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam concinnam debere eſſe & ſuauem. Idem in Problematis ferè tradit. De Cotoneis Plin. 15. cap. 11. & 17. de eorum ſapore & odore eiuſdem lib. cap. 28. *Cotonea cur noui nuptis ederentur.*

Hedera.

EMBLEMA CCIIII.

HAVDQVAQVAM areſcens hederæ eſt arbuſcula, Ciſſo
Quæ puero Bacchum dona dediſſe ferunt:

Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt ſua tempora ſertis:
Palleſcunt ſtudiis, laus diuturna viret.

Baccho ſacra hedera. PIndarus in Olympiis, Bacchum κισσοφόρον, id eſt hedereũ, vel hederaceum aut hederigeram appellat, quòd ei hedera dicata ſit. Tradunt autem nonnulli Ciſſum adoleſcentẽ Liberi patris hiſtrionẽ ſaltatoremque fuiſſe: qui cùm Deo præſente Thyaſos exerceret, in quendã terræ hiatum caſu lapſus interiit. Tellus autem cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adoleſcenti cognominem. Legitur quidem primo Epigrammatôn: *Ciſſus, hiſtrio Bacchi.*

Κίσσῳ μὲν διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δὲ ζεύς.

Bacchus amat hederas, & Iuppiter ægide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pauſanias κισσὸν διονύσιον Bacchũ appellatum, quòd in ea Atticæ regionis parte, id eſt Acharnis, primũ hedera viſa ſit: quo loco ſtatuæ etiã ſunt hedereæ. Sed & Homer. in hymnis κισσοκόμην διόνυσον, id eſt, heredicomã vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone ſacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari ſolita. Liber autem cum Muſis & Apolline eſſe perhibebatur, idcircoque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata eſt ei hedera, quòd vt ea ſemper viret, ſic ille ſemper iuuenis, vt diximus initio: quamquam plerique referant ad ea ſerta ſeu corollas, quas poſt expeditionem Indicam circumtuliſſe Bacchus dicitur, Plinio teſte lib. 16. ca. 4. vnde & Dionyſiaca hedera dicta eſt, & Bacchica Ouid. Faſtor. 6.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Locus Plutarchi. Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Sympoſiac. 3. ſectione 2. Hederã dicit à Baccho ſumptam, non vt auxilium eſſet aduerſus ebrietatem, aut vt vino aduerſam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum ſonat, ſeſe appellari voluit: ſed vt vinoſi vino vero deſtituti, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædam ſibi vina conficiũt: ita qui hyeme deſideraret coronã viteã, quòd tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentem, ob ſimilitudinem quandam, hederam eſt amplexus. Non poſſum conniuentibus oculis ſubticere quod didici ex Poëtis Græcis, & eorundem ſcholiaſtis, nempè vates appellari δαφνηφάγους, id eſt lauriuoros, vel lauro veſcentes, aut laurum edentes: quò

reſpexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit, *Poeta & vates δαφνηφάγοι.*

— laurumque momordit.

Poëtis autẽ hederas decretas eſſe, cum Pierio, & aliis quibuſdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiſcerẽtur, non tam vt perpetuus vtriuſque viror, qui diuturna eorũ ſcripta repræſentaret, in cauſſa fuit, quàm vt oſtenderetur eos, qui digni hederis euaſiſſent, laureamq́ue meruiſſent, & arte & ingenio excelluiſſe. *Digni hederis.* Siquidem per laurum intelligebant inſitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberẽ atque locupletem: per hederam verò artem & induſtriã peruigili labore partam. *Lauro, quid intelligebant veteres. Hedera quid.* Huius quidem rei indicium eſt, quòd hedera ſuapte natura ſit tam imbecilla, vt ſemper repere neceſſe haberet, niſi vel muro, vel plantæ, aut ſaxis hæreret, & pertinax conatu ſeſe attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. Eſt autem operæpretium, vtroque (arte ſcilicet & ingenio) ſi quis velit aliis antecellere, quandoquidem mediocribus eſſe Poëtis, non homines, non dij, non conceſſere columnæ, vt habet ille. Sed & iſtuc aduertendum,

— ingenium cui ſit, cui mens diuinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *— ego quod ſtudium ſine diuite vena*
Nec rude quid poſſit video ingenium alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

Procax.] Donat. ad Hecyram Terent. procax petacem ſignificat, procari enim nihil aliud eſt quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius. Hinc procacitas, ſeu procacia, vt in l. ſi traditio, C. de action. emp. *Hedera nigra.*

Exterius viridis.] Intelligit hederam nigram quę florem croceum habet, pulla folia. Id eſt hederæ nigræ folia parte altera vireſcunt, altera palleſcunt. Ne quid ad hæc requiras, conſule Plinium lib. 16. cap. 34.

Hinc aptis.] Horatius 1. Carminum: *Hedera poetis ſacra.*

Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miſcent ſuperis.

Idem in epiſtol.

Prima feres hederæ victricis præmia. —

Virgilius in Eclogis:

Paſtores hedera creſcentem ornate Poetam.

Quod ridet in Satyrarum veſtibulo Perſius: ait enim,

Heliconidaſque pallidamque Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt

Hederæ ſequaces. —

Fama doctorum.

Palleſcunt vndique.] Sicuti errabunda tenaxque hedera ſenſim altum conſcendit, exteriùs vireſcens, in cæteris pallida, & aureos corymbos ex ſe producit: ita Poëtę ſuis laboribus humo pededētim ſeſe efferūt: & quamquā aſſiduo ſtudio pallidi ſunt, fama tamen ex ſcriptis & ingenio concitąta ſemper virēt: quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant.

Ilex.

EMBLEMA CCV.

DVRITIE nimia quòd ſeſe rumperet ilex,
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

MVtuatus eſt huius diſtichi argumentū ex Ariſtot. Rhetoric. lib. 3. Pericles, inquit ille, Bœotios ilicibus eſſ

ſimiles dixit, vt enim ilices ſeſe viciſſim frangunt: ita Bœotios inter ſe prœliari. Græcè ita: καὶ εἰς Βοιωτοὺς ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις. τούς τε γὰρ πρίνους ὑπ' αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλους μαχομένους.

Seditioſi duræque ceruicis homines, quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas, ſuo magno mala efficiũt quod ilex, cuius tanta durities eſt, vt non niſi magna difficultate proſcindi queat, niſi etiam per ſe fatiſcat & diffindatur. Proterui enim, quibus ſeditio & turbatus Reipublicæ ſtatus, cordi eſt, cùm numquam poſſint cum aliis conuenire, ſæpenumero à reliquo ciuitatis corpore quaſi agmine facto, diſcedunt: & tandem cùm nonnihil diſſentiunt à ſua factione, facillimè corripiuntur, ſuorúmque flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris repete ex Plinij 16. cap. 8. *Ilex, nota ſeditioſorum.*

Malus Medica.

EMBLEMA CCVI.

AVREA ſunt Veneris poma hæc: iucundus amaror
Indicat, eſt Græcis ſic γλυκύπικρος amor.

MEdica malus, quæ & Citrus, & apud noſtros ob aliquam cum auro ſimilitudinem nomen reperit, non inconcinnè amoris poteſt eſſe nota. Eſt enim coloris aurei, dulcis quidem & auſteri nonnihil ſaporis habet, ſed amari corticis: ita turpis voluptas primò blandiens aſpectu, tota videtur aurea, ſed vbi guſtu dulce dedit, amarum ad ſatietatem vſque aggerit, quod γλυκυπικρȣ nomen indicat. Plato itaque, vt ſcribit Marſilius in Sympoſium, amorem rem amaram vocat, nec certè iniuria, quia moritur quiſquis amat. Hũc & Orpheus γλυκύπικρον, id eſt, dulce amarũ nominat: quippè cùm amor mors voluntaria ſit. Vt mors eſt, amara res eſt: vt voluntaria, dulcis. moritur autem quiſquis amat. Hæc Marſ. Ficinus.

Citrus, Amoris ſymbolum.

Amor γλυκύπικρος.

iucundus amaror.] Paronomaſia elegans, quam lepidè vſurpauit aliquis è recentibus ita:

Non amor antiquo fuerat, ſed amaror ab æuo
Dicendus, cùm ſit ſemper amarus amor.

γλυκύπικρος *amor.*] ſic Muſæus:

Ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Idm & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

& apud Hephæſtionem Sappho ait:

Ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον,
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

voluptas eadem rationē γλυκυθυμία dicitur. Huc Prouerbiũ, *Amaro dulce miſtum.* De amore qui γλυκύπικρος appellatur, Plutarchus 5. Sympoſ. prob. γ.

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

PERPETVO viridis, criſpóſque cacumine buxus,
Vnde eſt diſparibus fiſtula facta modis,
Deliciis apta eſt teneris & amantibus arbor:
Pallor ineſt illi, pallet & omnis amans.

BVxus quorundam amantium vitam & cõdicionem refert. Vt enim eſt fronde ſemper viridi & pallida, ex cuius etiã ligno fiſtulæ optimæ cõficiuntur: ita interno quodam vigore & vernantis ætatis affectu viuunt quicunque ſe amori dedũt, *Amantium conditio per buxum repræſentata.*

pallorẽ tamen contrahunt, huic affectui peculiarem, quòd ſingulis penè momentis reformident, ne ſpe concepta cadant, vel turpem quam ſibi fingunt, repulſam patiantur. At quidẽ nihilominus hilarem præ ſe vultum ferunt, vt blandũ & feſtiuũ ſermonem, ſempérque aliquid cantuum aut legunt taciti, aut meditantur ſtudio, vel etiã ſcribunt aut recitant ad pellẽdos ex animo mærores, aut exprimenda ea quæ ipſi concipiunt.

criſpóque cacumine buxus.] Huic proximum illud Claudiani 2. de raptu.

— hîc denſo criſpata cacumine buxus.

diſparibus fiſtula.] Virg. 2. Ecloga:

Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula. —

Ouid. 8. Metamorph.

— ſic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longáque multifori delectat tibia buxi.

Deliciis teneris.] amoribus blandis, & aliquando turpibus voluptatibus. Ouidius ſe tenerorum luſorem amorum vocat.

pallor ineſt illi.] Martial. 12. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo.

Amantes pallidi dicũtur.

pallet & omnis amans] Cur amantes palleant, rationem aperit Ficin. Commentar. in Platonis Conuiuium. In Priapeiis,

Vuis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior, nouáque cera.

Ouid. 2. Metamorph.

— cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt, buxóque ſimillimus ora
Pallor obit. Et 4. Metamorph.

— oráque buxo
Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatoriis:

Palleat omnis amans: color hic eſt aptus amanti.

Catullus de amaſio quodam:

— inaurata pallidior ſtatua.

Horat. 3. Carmin. 10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

Locus D. Ambroſii.

D. Ambroſius lib. 3. in Hexaëmeron cap 13. hæc de Buxo: Buxus elementorum apicibus vtilis exprimendis: leui materia vſum manus puerilis informat. vnde ait Scriptura Scribe in

buxo,ſimul vt admoneat te ipſa materia quæ ſemper viret, nec vnquam foliis exuitur ſuis:ne vnquam ſpei tuæ diſſimulatione nuderis,ſed ſemper tibi per fidē germinet ſpes ſalutis. Apul.1.De Aſino aur.Eúmque auidè eſitantem aſpiciens,aliquanto inferiore macie atque pallore buxeo deficientē video. Idē lib.8.At ille modicū commoratus,refert ſeſe buxantique pallore trepidus,mira ſuper cōſeruo ſuo renuntiat. Claudiani illud non eſt alienū à pallore amantum, qui de nuptiis Honorij & Margratus amantum pallor. Et Naſo 4. Metam.

—— *Palles: facit hunc amor ipſe colorem.*

Amygdalus.

EMBLEMA CCVII.

CVR *properans foliis præmittis amygdale flores?*
Odi pupillos præcocis ingenij.

Pueri præcoci ingenio.

FLoret prima omnium amygdala menſe Ianuario, Martis verò pomum maturat. Plin. 25. cap. 16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox genus, quod non temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab. lib. 1. cap. 3. Sunt enim pueri, qui ſtatim primoq́ue omnia diſcant, memoriterq́ue teneant, qui tamen quanto ætate fiunt pronectiores, tanto minus complectuntur, ita vt ad ſolidam eruditionem vix aliquando perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus ſit ingenium tam præcox & præmaturum, aut inſanos fore, aut non diu victuros. Proinde Actius apud Gell. lib. 13. c. 2. ait, in iuuenilibus ingeniis itidem ſibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipſa placet; ea enim demum matureſcere (maturitas enim tempeſtiuam adfert ſuauitatem) reliqua ante tempus putreſcere. Id quidem obſeruatum maximè fuiſſe in Hermogene tradunt, cui vix dum pubeſcenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuiſſe dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conſcripſerit, quæ ab omnibus admodum commendatur: quem etiam declamantem aliquando Muſonius Philoſophus grauiſſimus audire non refugit, quemadmodum nec M. Imperator. At cùm annum quartum & viceſimum attigiſſet, mēte lapſus dicitur: omniumq́ue penè rerum oblitus nulla euidenti cauſſa. Præclara Lyſiæ vox oratoris, cùm diceret ſe nolle cōſcribere quæ feſtinatio præcipitaſſet, οὐ βούλομαι ἔγωγε συντάττειν ἐσπευσμένα. quod tortum apparet in eos qui nimirum præcipitante ſtylo edunt, ſeu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Syneſius cùm diceret eos qui ſibi in ſtylo indulgerent, cæca & ſubuentanea parere: nec enim incubando fouere orationem eos quibus neceſſe eſt vomere, fieri namque ſtylum euanidum & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat: nam quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit; eoq́ue fieri ſolet, vt abortus eiuſmodi nihil pariat quod ſit vitale, integrum, diuturnum. Philoſtratus tradit in Sophiſtis, cùm M. Antonius fama excitus Ariſtidis Smyrnæi, audire ipſum diſſerentem vellet, dixiſſet: Hodie proponito, & cras audito; neque enim ſumus è numero vomentium, ſed exacta cura elaborantium. id eſt, τήμερον πρόβαλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. Huc ſpectant adagia, Ante barbam doces ſenes: &, Odi puerulos præcoci ſapientia, cuius poſtremi meminit Apul. 2. orat. pro ſe, ſed aliò torquet.

De Hermogene Rhetore mirum.

Cur properans.] Properare aliud eſt quàm feſtinare, ait Nonius: qui enim vnumquodque maturè tranſigit, is properat: qui multa ſimul incipit, neque perficit, is feſtinat. Si omnino Cato, oratione De ſuis virtutibus, vt apud Gell. legimus, lib. 16. cap. 14.

præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. cap. 11.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

S E R I O R *at morus numquam niſi frigore lapſo*
Germinat: & ſapiens nomina falſa gerit.

MOrus quaſi μῦρος quibuſdam dicitur, quòd nigra ſit: alij à mora, id eſt, tarditate deriuant, quòd arborum *Morus v... dicta ſit.*

poſtrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morum quaſi μῶρον appellatam exiſtimant, id eſt, ſtultam, cùm præ cæteris prudentiſſima eſſe videatur, Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25. Nouiſſima, inquit, vrbanarum germinat, nec niſi exacto frigore, ob id dicta ſapientiſſima arborum: ſed cùm cœpit, in tantum vniuerſa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum ſtrepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentiæ gerit ſymbolum, ait Pierius lib. 52. quòd, ne aëris iniuria lædatur, tempeſtiuam & commodam occaſionem præſtolari videatur. Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ ſpirauere, erumpunt germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage ob temporis inconſtantiam. Ne autem pruina lædi poſſit, quem hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapſum fuerit, atque ad amœniſſima adulti veris tempora peruentum omnino ſit. Ita vir prudens grauiora negotia, & conſilia omnia conſultò prorogat: neque ante tempus ſeſe effert, ſed maturam occaſionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit prouerbium, Maturior moro.

Prudentiæ ſymbolum, morus.

Laurus.

EMBLEMA CCX.

PRÆSCIA *venturæ laurus fert ſigna ſalutis:*
Subdita puluillo ſomnia vera facit.

APhthonius Rhetor Laurum vaticinij ſymbolũ eſſe prodidit: iccircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini diuinationis Deo ſacram putarunt. Si enim ſtrepitu quodam in igne crepuiſſet, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo ſuppoſita dormientium, ſomniorum veritatem conciliare putatur, vt libris magicis proditum accepimus. Et quidem olim in maleficiis amatoriis incendi laurus, & aliqua religione in ignem coniici ſolebat, tamquam amantium querimonias repræſentans, adag. Clamoſior lauro ardente: quod

Laurus, vaticinij nota.

videtur ſignificaſſe his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni*, ſi verò tacita conflagraſſet, habebatur inauſpicatiſſimum, vt ipſemet ait:

Et tacet extincto laurus adusta foco.

δάφνη. vnde dicta.

Plerique hinc *δάφνην* dictam putant, à *δα* intenſiua particula, & *φωνέω*, quod eſt cano & voco, quòd in igne ſonitum & crepitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendēdi, & vro, vt ſignificatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro ſexto Saturn. cap. 4.

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.

Præſcia venturæ] ſic videtur legendum potiùs,

Præſcia venturi laurus, fert ſigna ſalutis:

Vt apud Claudian. 2. de raptu Proſerp.

——venturi præſcia laurus
Fluctuat.

Aliud.

D E B E T V R *Carlo ſuperatis laurea Pœnis:*
Victrices ornent talia ſerta comas.

CArolo V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs geſtabant. Plinius 15, cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbaroſſæ, ſuoque regi tandem reſtitutam à patribus non ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circunferuntur.

Pœni Thuni.

Pœnis] Pœni fuere Carthaginenſes: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenſes, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit, vt ſcriptores quidam tradunt, quorum in numero eſt Pacchimerius: qui tamen erroris conuincitur ab aliis quibuſdam ſtudioſis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemæo eſt *τύνητις*: Straboni *τύνις*, vt Tunienſe oppidum Plinio.

Populus

Populus alba.

EMBLEMA CCXIII.

HERCVLEOS crines bicolor quòd populus ornet,
Temporis alternat noxq́; diesq́; vices.

POpulum albam Herculi ſacram Plinius tradit c.1. lib.12 & lib.16.cap.23. Hæc quòd ſit folio ſemper tremulo, ſupernè candicanti, & inferiori parte viridi, temporis motum continuum in diem clarum,& obſcuram noctem diſtributum repræſentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur,minima folio,ac nigerrima, fungiſque enaſcentibus laudatiſſima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi indigeni ſacram, idē Plin.ſcribit,& Virgil.Ecloga 7. *Populus alba, Herculi ſacra.*

Tt

Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm. 17. hiſt. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehendit, qui tradunt eos ſola lauro coronari ſolitos, qui ad aram maximam Herculi ſacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

—— Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitque, comas foliiſque innexa pependit.

Et paulò pòſt:

Populeis adſunt euincti temporaramis,

Populus arbor, temporis ſymbolum. Hoc quidem vidit diligentiſſimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tempus ſignificari ait, quòd ſit bicoloribus foliis, quippè quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hęc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur, nec vllo argumento certiùs intelligitur ſidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt ſunt oleæ, ſalices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera denſior atque coloratior habeatur. In populo verò alba præſertim, candor vna ex parte penè niuens ac ceruſſatus, ex altera porracei folij inſtar viridiſſimus. Eius arboris coronam geſtaſſe Herculem narrant, cùm ad inferos deſcendit, eamque partem quæ foris eſſet conſpicua, fuligine tetri chaûs obſcuratam, quæ condebatur interiùs, ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe. Secus habet Pauſanias. Sed omnes haſce opiniones ſigillatim recenſere vt non eſt animus, ſic nõ video quàm ſit neceſſe.

FINIS.

GRÆCORVM EPIGRAMMATVM, ſententiarum, verſuum, hemiſtichiorum quæ paſſim occurrunt in iis ad Alciati Emblemata commentariis, EXPLICATIO AD VERBVM.

EPIGRAMMA D. GVLONII, LINGVÆ GRÆCÆ REGII PROFESSORIS, ad verbum ferè,

NOVEM annos magni Iouis fuit Minos auditor
Gnoſſi rex, vt Homerus ait:
A quo prudentiam edoctus, & valdè prudens conſilium
Subiectis ſanctas Cretenſibus ſanxit leges.
Hunc verò noſtrum Minoem Muſæ educarunt, & eædem
Dederunt ei ſacrum ramum edere,
Atque potare fontis Heliconij diuinam aquam,
Qua ſatiatus ſortem diuinam retulit.
Ideóque ſiue oratorum enthymemata declarat,
Aureo ex ore latices limpidi manant:
Seu veterum monumenta ſonat virorum (i. hiſtorias enarrat veteres)
Non iuuenilis, ſed mens ſenilis ſapit:
Siue explanat occultorum ænigmata verborum,
Vates veritatis Oedipum ſuperat.
Emiſſa ſcripta in hæc Alciati artificioſa emblemata
Intrepidè meum teſtantur ſermonem (i. fatentur eſſe vera quæ dico.)

Ad Emblema 23.

Εἰπέ τι σοὶ, ξυνὸν, καὶ Παλλάδι, &c.

Dic, quid tibi commune (eſt) cum Pallade? nam ei iacula,
Et bella, tibi verò placent compotationes.
Ne temere, ô hoſpes de Diis talia ſcruteris,
Sed ſcito quibus [ego nominibus] ſimilis Deæ huic ſim.
Etenim mihi bellorum amica (eſt) gloria: hoc ſcit omnis mihi
Orientalis domitus Indus ab Oceano.
At certè hominum genus donis ornauimus, illa quidem oliua,
Ego autem dulcibus racemis vitis.
Quinetiam nec mater (mea) propter me dolores partus perpeſſa eſt,
Sed ſolui ego quidem femur paternum, illa verò caput.

Ad Emblema 24.

Παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, &c.

Palladis ego planta: Bromij cur me affligitis rami

Tollite racemos: virgo ego non ſum ebria.

Ad Embl. 25. in ſtatuam Bacchi.

Α᾽ Νύμφαι τὸν Βάκχον &c.

Nymphæ Bacchum, cùm ex igni proſiliit infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum:
Ideò cum Nymphis Bromius ſuauis: ſi verò ipſum prohibeas
Miſceri, capies ignem vtique ardentem.

Ad idem Embl.

Ο᾽ γὰρ οἶνος, &c. Non enim vinum hoc, neque Bacchus facit, ſed immoderatus potus, & vltrà quàm decet, & ſatis eſt. Cæterùm ſi quis immoderatè bibat, hilarior quidem & iucundior fieri ſolet.

Ad idem Embl.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, &c.

Vini menſura optima quæ non nimia, neque minima:
Eſt enim vel doloris cauſſa vel inſaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipſe,
Tunc enim thalamis [i. iugalibus amoribus] promptiſſimus.
At ſi multus ſpiret, euertet quidem amores,
Mergetúrque ſomno vicino morti.

Η᾽ Νέμεσις προλέγει, &c. Ad Embl. 27.

Nemeſis præmonet & cubito & freno,
Neque immoderatum quid agendum, neque effrenatè loquendũ.

Η᾽ Νέμεσις πῆχυν, &c.

Nemeſis [ego] cubitum contineo: cuius [rei] cauſſa? dices:
Omnibus mandatum annuncio, nihil præter modum agendum.

Ad Embl. 28.

Α᾽σπὶς Αχιλλῆος, &c.

Clypeum, qui Hectoris ſanguinem biberat
Laertiades, Græcorum obtinuit iniquo iudicio:
Naufrago [Vlyſſi] autem mare detraxit & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.

Καλὰ Ποσειδάων, &c.

Recte Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua,
Et iudicium Græcorum odioſum [iniquum] oſtendit mare.
Scutum in littoribus clamat, & monumentum agitat
Ipſum te vocans [ô Aiax] dignum ſcuto bellatorem,
Exſurge ô fili Telamonis, habes ſcutum Aeacidæ.

Ad Embl. 33.

Ο᾽ρνι Διὸς Κρονίδαο, &c.

Auis Iouis Saturnij, nuncia quam ob cauſſam ſtas

Ferox, ſuper magni tumulo Ariſtomenis?
Nuncio hominibus, quod quantùm præſtantiſsima
Volucrum ſum, tantùm hic ſemideorum (fuit.)
Pauidæ quidem pauidis aßidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.

Ζεὺς κρονίδης, &c.

Iupiter Saturnius fecit iuſtius & melius,
Virorum Heroum, *diuinum genus, qui appellantur*
Semidei. ——

Ad Embl. 42.

Οὐδ᾽ ἢν Ὠκεανὸς, &c.

Non ſi Oceanus omnem inundationem excitarit,
Non ſi Germania totum Rhenum biberit,
Romæ vel tantillum labefactabit robur, donec manebit
Cæſaris dextra ad imperandum ſtrenua.
Sic & ſacræ Iouis quercus firmiter radicibus
Stant, ex foliis autem ea quæ ſunt arida decutiunt venti.

Ad Embl. 48.

Ἁ δ᾽ ἐγὼ ἁ τλάμων, &c.

Illa ego miſera Virtus huic aßideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus.
Animum dolore magno ſaucia quod Græcis
Fallaciarum machinatrix fraus, res præſtantior me iudicata eſt.

Ad Emb. 51.

Σῆμα τόδε Ἀρχιλόχου, &c.

Sepulchrum hoc Archilochi littoreum, qui quondam amaram
Muſam ſerpentina primus tinxit bile.
Qui cruentauit Helicona manſuetum, nouit (id) Lycambes
Lugens trium nexus filiarum.
Senſim verò tranſi, viator, ne fortè huius
Moueris tumulo fucos inſidentes.

Ad Embl. 54.

Αἶαν ὅλην νήσους, &c.

Terram omnem inſulaſq; peruolitans, tu hirundo,
Medeæ in picta tabula pullos alis.
Speras autem pullis implumibus fidem tuis hanc ſeruaturam
Colchidem, quæ neque propriis pepercit liberis?

Ad Embl. 64.

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων, &c.

Lupum propriis vberibus nutrio inuita,
Sed (ad id) me cogit paſtoris imprudentia:

Qui vbi creuerit ex me, contra me rurſum fera erit:
Gratia mutare naturam non poteſt.

Ad Embl. 66.

Τῶν ἀμηχάνων,&c. Impoſſibilium cupido multos fecit re præſente fruſtrari. Ad Embl. 67.

Ὁ τύμβος οὗτος,&c.

Sepulchrum hoc non habet intus mortuum,
Mortuus hic extra non habet tumulum,
Sed ipſe ſui mortuus eſt & tumulus.

Ad Embl. 70.

Τί σοὶ θέλεις ποιήσω,&c.

Quid tibi vis faciam
Quid tibi, loquax hirundo?
Pennas tuas leues
Vis abreptus forfice reſecem?
Aut potiùs internam hanc
Linguam, vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos ſomnos
Matutinis vocibus
Eripuiſti Bathyllum?

Ad Embl. 71.

Ὁ φθόνος ἐστὶ,&c.

Inuidia eſt malum: habet autem aliquid boni in ſe:
Tabefacit enim inuidorum oculos & cor.

Ad Embl. 76.

Τὴν Κίρκην οὐ φημὶ,&c.

Circem non dico, vt dixit Homerus,
Pro viris feciſſe aut ſues, aut lupos.
Ad ipſam diuertentes, meretrix cùm eſſet vafra,
Hamo ineſcatos pauperrimos efficit.
Et humanam vbi prædata eſſet rationem,
Dein (fecit) vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens inſtar animalium expertium rationis,
Prudens autem cùm eſſet Vlyſſes iuuentutem vitans,
Non (tam) Mercurij (quàm) naturæ propriæ donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium.

Ad Embl. 85.

Πολλὰς μυριάδας,&c.

Multas myriadas computat Artemidorus,
Et nihil impendens viuit vitam mulorum.

Qui ſæpe auri pretioſum onus habentes,
Multum ſuper dorſo fenum edunt ſolum.

Ad Embl. 89.

Φῶρές ὅτ' εἰνάλιοι, &c.
Fures quando marini Tyrrhenum prope vorticem
Citharædum de naui poſuerunt gurgite mergendum,
Statim eum cum cithara arguta ſuſcepit delphin
Seſſorem: ex profundo autem enatauit emergens,
Vſque ad Iſthmum *appulit Corinthium : certè mare*
Piſces hominibus tum habuit æquiores.

Ad Embl. 89.

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ, &c.
Quiſquis ambitioſum & auarum ingenium habet,
Nihil ſapit iuſtè neque vult,
Difficiliſque amicis eſt & toti ciuitati.

Ad Embl. 94.

Παμφάγος ἑρπυστὴς, &c.
Omniuorus, repenſque per ædes heluo mus
Oſtreum conſpicatus labris patens,
Barba madida ſpurcam momordit carnem,
Statim vero teſtacea crepuit domus,
Aptata (i. clauſa) cruciatibus: at mus in clauſtris ineuitalibus
Captus, ſui interfectorem tumulum contraxit.

Ad Embl. 103.

Ἴκαρε, κηρὸς μὲν, &c.
Icare, cera quidem te perdidit, nunc vero te cera
Reuocat in formam rurſum ſtatuarius.
Sed agedum, ne pennas tolle per aerem, ne lauacrum
Ex aere cadens, Icarium faciat.

Ad Embl. 104.

Ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα, &c.
Qui prius ego et ſturnum et rapacem arcens
A ſemine alteuolantem et Biſtoniam *gruem,*
E corio fundæ tortilia brachia intendens
Alcimenes *(ego) volucrum arcebam procul multitudinem.*
Et me quædam vulneratrix iuxta talos dipſas vipera
Cuti (meæ) è mandibulis amaram immittens bilem,
Sole(me)priuauit(i. me interfecit) ecce vt ad æthera ſpectans
Pedibus non videbam malum obuolutum (i. proximum.)

Ad Embl. 105.

Αὐγάζω τὸν ἄψυχον, &c.

Contemplor ineuitabilem in ſigillo cælato Amorem,
Manibus leoninum qui moderetur robur.
Qui hac quidem manu flagellum ad ceruicem, illa verò frenos
Dirigit: multa autem circumfloret gratia.
Horreſco homicidam: nam qui etiam feram domet
Atrocem, neque imbecillibus ignoſcet hominibus.

Ad Embl. 106.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο, &c.
Nudus Amor obridet & placidus eſt,
Quia non habet arcum neque ignita tela.
Haud ſanè fruſtrà manibus tenet delphinum & florem,
Hac enim terræ, illa verò mari imperat.

Ad Embl. 107.

Ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν, &c.
Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Oſtendens quòd fortior ignis fulmine ſit Amor.

Ad Embl. 108.

Ἡ πρὶν ἀμαλθάκτοισι, &c.
Qui priùs duris in præcordiis iucundam in pubertate
Oeſtriferæ Paphiæ legem recuſaui,
Membriuoris telis imperuius qui priùs eram amoribus
Collum tibi inclino, ô Venus (ego) ſemicanus.
Suſcipe me lætabunda, ſapientem quia Pallada vincis
Nunc magis, quàm olim pomo ex Heſperidum.

Ad Embl. 109.

Πῦ σοι τόξον, &c.
Vbi tibi arcus ille reflexus, vbi à te
Transfixæ medium in cor ſagittæ?
Vbi pennæ? vbi fax triſtis? ad quid tres
Coronas manibus tenes, in capite aliam fers?
Non (ego ſum natus) à vulgari, hoſpes, Cypride, neque à terra
Sum maternali genitus voluptate:
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honeſtæ doctrinæ, mentem verò in cælum induco:
Ex virtutibus autem coronas quatuor necto, quarum ab vnaquaque
Eaſque ferens, primá quæ eſt ſapientiæ coronor.

Ad Embl. 110.

Πτανῷ πτανὸν ἔρωτα, &c.
Pennato pennatum Amorem contrarium finxit Amori
Nemeſis, arcu arcum vlciſcens.
Vt quæ mala fecit, patiatur: audax verò qui priùs (&) intrepidus

Lacrymat, amara vbi ſenſit tela.
In imum ter ſinum conſpuit: quàm valde mirum,
Accendet quis igni ignem? attigit Amorem Amor.

Ad Embl. 111.

Τὸ βρέφος ἑρμώνακτα, &c.
Recens natum Hermonactem occidiſtis, apes,
(Ah canes) reptilem, fauos inquirentem.
Sæpe ex veſtris punctum perimitis ah ah!
Aculeis, quæ ſerpentum latibula ſpernitis.
Dic Lyſicidæ & Amyntori (parentibus tuis) neque apes
Laudare debes, etenim illis amarum ineſt mel.

Ad idem Embl.

Κοῦρον ἀποπλαχέντ', &c.
Puerum aberrantem (&) adhuc lactantem Hermonactem
Ah, infantem, vt iniuſtæ percuſſiſtis, ô bouigenæ (apes)
Ignorabat miſer ad vos, ſicuti ad apes
Cùm veniſſet: vos autem viperis eratis peiores.
Proque comeſtione (mellis) impreſſiſtis rubros aculeos,
O (vos) diræ, dulci aduerſariæ eſtis gratiæ (i. non minus amara quàm mel dulce eſt.)

Ad Embl. 112.

Τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα, &c.
Furem olim Cupidinem noxia punxit Apis
Fauos ex aluearibus prædantem, extremos autem manuum
Digitos omnes confixit: at ille dolebat, manibuſque tumebat,
Et terram percutiens exiliit, atque Veneri
Oſtendit dolorem, & queſtus eſt quòd tam exilis
Beſtiola [cùm] eſſet apis tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid, inquit, an non tu ſimilis es apibus,
Et cùm tam paruus ſis, tamen vulnera tanta facis?

Ad idem Embl.

Ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι, &c.
Amor aliquando in roſis
Iacentem apem
Non vidit, & vulneratus eſt:
Inque digitis morſus
Manus, eiulauit.
Currens itaque & volitans
Ad pulcram Venerem,
Perij, mater, inquit,
Perij & emorior.
Serpens me percuſſit.
Alatus, quem vocant
Apem ruſtici:
Illa autem dixit, ſi aculeus
(tam) lædit apiculæ,
Quantùm putas dolent,
Amor, quos tu feris?

Ad idem Embl.

Σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας,&c. ſimul autem excuſſit dentes calcitrans pede terram.

Ad Embl. 113.

Δεινὸς ἔρως, δεινὸς,&c.

Sæuus Amor,ſæuus:quid vero ampliùs?ſi rurſus dixero,
Et rurſum, plorans ſæpe,ſæuus Amor.
At enim puer his ridet,et ſæpe vituperatus
Gaudet,ſi autem dixero contumelias,inde inſultat.
Mirum autem mihi,quomodo vtique,è glauco vbi apparuiſti
Fluctu,ex humido,Cypri,tu ignem peperiſti.

Ad Embl. 115.

Ἁ Κύπρις μώσαισι, &c.

Venus Muſis(hæc ait) ô puellulæ Venerem
Honorate,aut Amorem in vos armabo.
At Muſæ ad Cyprim : Marti ſtulta hæc blateramenta(i. iaciantur hæc in Martem,qui ſæpe ab Amore correptus eſt:)
In nos autem non volat iſte hic puerulus.

Ad Embl.121.

Τίς πόθεν ὁ πλάστης, &c.

Quis vnde plaſtes? Sicyonius:nomen verò quod?
Lyſippus:tu verò quis? Occaſio omnia domans.
Cur verò ſummis pedum vnguibus incedis? ſemper rotor:quid verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.
Manu dextra quid fers nouaculam?hominibus documentum,
Quòd acie omni acutior ſum.
Coma verò quid verſus faciem; vt à præueniente capiar.
Per Iouem,poſteriores partes(capitis) ad quid caluæ ſunt?
Nam ſemel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit veſtri gratia,
O hoſpes,& in veſtibulis poſuit adhortamentum.

Ad idem Embl.

Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν, &c. Cùm autem videam hanc nunc eſſe occaſionem,quæ ſi recta conſilia caperetis,ſimul & ſalutem & libertatem poſſit comparare,non modò vobis,ſed & aliis omnibus Græcis:ſin erraueritis deceptiue fueritis,non facilè eandem occaſionem recuperari : exiſtimaui quam de his haberem ſententiam,in medium eſſe proferendam.

Ad Embl. 125.

Λέων μάχην ἔστησε, &c.

Leo pugnam aliquando inſtituit in aprum,

Vultures autem ex alto loco obſeruabant certamen (vt) pàbulum eum
qui vinceretur facerent ſtatim. (ſibi)
Amicos autem cùm vidiſſent (eos eſſe factos) exciderunt ſpe.

Ad Embl. 128.

Βοὸς φαγὼν, &c.

Bouis puer cùm ediſſet die feſto viſcera,
Hei mihi, gemebat, quia inteſtina mater emitto;
Illa autem ridens, ne time, fili, inquit,
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.

Ad Embl. 129.

Αἱ τρίσσαι ποτὲ, &c.

Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima itura eſſet ad inferos,
Et tres quidem è manibus emiſerunt talum: venit autem ex omnibus
Ad vnam: ridebat autem ſortem delitam.
E tecto verò inopinatus lubrico lapſu ruit caſus,
Infortunata in Orcum deſcendit, vt erat ſortita.
Non fallax (eſt) ſors cui malum (imminet:) ad bonum autem
Neque preces mortalibus (ſunt) peritæ iaculandi, neque manus.

Ad Embl. 130.

Καὶ γάρ τε λιταὶ, &c.

Etenim Litæ (i. Preces) ſunt Iouis *filiæ magni,*
Claudæque rugoſæque ſtrabæque oculis,
Hæ & poſt Noxam curant euntes:
Noxa verò robuſtaque & pedibus integris ideò omnes
Longè præcurrit: anteuertit autem omnem per terram
Lædens homines: hæque medentur tandem.
Qui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
Hunc valdè iuuant, & exaudiunt precantem:
Qui autem abnegarit & proteruè recuſarit,
Precantur *quidem hæ Iouem Saturnium euntes,*
Hunc *vt Noxa ſimul ſequatur, quò læſus pœnas luat.*

Ad Embl. 133.

Ἀντὶ τάφου λιθοῖο, &c.

Pro ſepulchro lapideo pone Græciam, pone adhæc
H*aſtas barbarici ſymbola naufragij:*
Et tumuli (in) apice circumſcribe Perſicum Martem,
Et Xerxem: in illis humo conde Themiſtoclem.
Columna verò Salamis ſuperimponatur, geſta referens
H*æc mea: quid verò paruis magnum imponitis?*

Ad Embl. 135.

Ψήχει καὶ πέτρην,&c.
Cauat & petram longum tempus, neque ferro
Parcit, ſed vnâ omnia perdit conſumptione.
Sic etiam Laërtæ tumulus, qui prope littus
Paululum abeſt, frigidis liquitur à pluuiis:
Nomen quidem herois ſemper florens, non enim carmina
Obſcurare æuum, etiamſi velit, poteſt.

Ad Embl.137.

Ὤλεσα καὶ νεμέας,&c.
Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcuſsi maxillam.
Cingulum detraxi, pullum equinum Diomedis ſuſtuli,
Aurea mala poſtquam fregi, Geryonem cepi.
Augiam noui.[i.repurgaui] cerua non effugit: interfeci aues:
[Stymphalidas]
Cerberum extraxi, ipſe Olympum habeo.

Ad Embl.151.

Τὸν βίον, ἡράκλειτε, &c.
Vitam, Heraclite, multò plus quàm cùm viueres
Defle, nunc enim vita eſt miſerabilior.
Vitam nunc ride Democrite, plus quàm anteà,
Nunc nunc vita eſt omnium maiore riſu digna.
In vos autem & ego contemplans, interea cogito
Quomodo ſimul tecum lugeam, quomodo vnà tecum rideam.

Ad Embl.153.

Ἄλλοι δὲ περίδραμον,&c.
——alij autem accurrerant filij Achiuorum,
Qui & admirati ſunt ſtaturam & formam ſpectabilem
Hectoris, neque ei quis ſine vulnere aſtitit.

Ad Embl.159.

Αὔην με πλατάνιστον,&c.
Aridam me platanum irrepens tegit
Vitis, externâ autem circumuireſcens coma.
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos, hac ipſa eram non minus frondoſa.
Talem quidem certè poſthac conſtituat [ſibi] quiſque amicam.
Quæ rependere mortuo norit ſola.

Ad Embl.160.

Τυφλὸς ἀλητεύων,&c.
Cæcus errans claudum pede ſuſtulit
Oculis alienis mutuum accipiens:

Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati ſunt,
Defectum inuicem retribuentes [i. accommodantes, ſeu præbentes operas mutuas.]

Ad idem Embl.

Ἄμφω μὲν πηροὶ, &c.

Ambo quidem mutili & errones, ſed alter quidem oculis,
Alter verò ingreſſu: alterius autem alter ſubminiſtratio (erat) i. alter alteri ſeruiebat.
Cæcus enim claudi ſuperhumerale onus tollens
Viam alienis oculis ſummis pedibus ibat.
Vna verò vtriſque ſufficiebat natura: in vnoquoque enim
Defectum inuicem ad totum mutuata eſt.

Ad idem.

Τυφλὸς ἄπους, &c.

Cæcus, pedibúſque mancus erant ſibi inuicem miniſtrantes:
Cæcus per viam, deducebatur (à claudo) dorſo ferebatur pedib. mancus.

Ad Embl. 161.

Ἐν ἑνὶ κινδύνους, &c.

Vnis pericula duo effugi (ego) Myrtilus armis,
Vnum quidem fortiſsimè dimicando, alterum verò natando.
Argeſtes (ventus) quando ſubiit nauis carinam, clypeum habui
Seruatus deſtinatum aquis & pugnæ.

Ad Embl. 165.

Πῆμα κακὸς γείτων, &c.

Detrimentũ (eſt) malus vicinus, quantùm bonus eſt magnũ cõmodũ:
Neque bos perierit, niſi vicinus malus adſit.

Ad Embl. 166.

Κύματα καὶ τρηχὺς, &c.

Fluctus & aſpera tempeſtas ad terram traxerunt
Delphinem externæ commune ſpectaculum fortunæ.
Sed in terra miſericordiæ locus (repertus eſt) nam videntes
Statim ad tumulum me coronarunt pij (viri:)
Nunc verò quod (me) genuit mare perdidit, quæ tandem ponto
Fides, qui neque propriis parcit alumnis!

Ad Embl. 167.

Πικρὴν ἀλλήλοις, &c.

Acerbam inter ſe Hector graciam atque ſcutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ.
Hector enim cingulum cùm accepiſſet, enſemque viciſsim dediſset.
Hanc quidem gratiam, donum experti ſunt in morte,

Gladius interfecit Aiacem inſania correptum, & rurſum cingulum
Traxit Priamidem bigis raptatum.
Sic ab hoſtibus mortem vltrò afferentia mittuntur dona,
[quæ] ſub gratiæ prætextu fatalem mortem contineant.

Ad idem.

Ἕκτωρ αἴαντι, &c.

Hector Aiaci enſem obtulit: Hectori autem Aiax
Cingulum, ambobus donum [fuit] vna mors.

Ad Embl. 172.

Εἴ ποτε παμφαίνοντι, &c.

Aliquando conſpicuo in æthere, nigrior ſe vibrans
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
Quem correpturus irruit: at ille [ſcorpius] eius qui irruiſſet ad ſolum,
Non tardus multùm aculeata pedem percuſſit ſagitta,
Et vita eum priuauit. ecce quantùm [quiſque] fecerit in alium,
Ex illo miſer ipſe accepit necem.

Ad Embl. 176.

Οὐκ ἔτι πυργωθεὶς, &c.

Non iam turritus, phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes elephas:
Sed metu contrahens humilem ceruicem ad lora ſubiugia
Currum trahit Cæſaris diuini.
Nouit autem pacis etiam fera gratiam, inſtrumentis deiectis
Martis, æquitatis viciſſim vehit patrem.

Ad Embl. 179.

Ἀτθὶ κόρα, &c.

O Attica, decenti forma, cantu nutrita [cur] vocalis vocalem diripiens
Cicadam, pennatis in prædam fers pullis?
Garrulam garrula, & volucrem plumis prædita,
Hoſpitam hoſpita, vernam verna?
Non cita conflicteris. non enim fas, neque iuſtum [eſt]
Perdere canoros canoro ore (i. vt animalia canora deglutiant & abſumant ea quæ ſunt ore vocali & canoro.)

Ad Embl. 181.

Τυφλὸς ἀλητεύων, &c.

Radix quidem nigra erat: lacti ſimilis flos:
Moly autem ipſum vocant Dij. difficile verò (eſt) effodere
Viris mortalibus: Dij autem omnia poſſunt.

Ad Embl. 184.

Εὔνομοι ὦ πολλοι, &c.

Eunomum, ô Apollo, tu quidem noſti me, quando vincebam
Patria Locrenſis ego, interrogantibus autem dicam.
Æolium in cithara modum reſonabam: at in medio
Cantu, mihi chordam plectrum ſuſpendit (i. fregit)
Et mihi ſonum verum (i. paratum) quando occaſio poſtulabat,
Ad aures numerorum non verè reddebat.
Atque (tunc) quædam vltrò citharæ ad cubitū (ſiue, iugum) exurgēs
Cicada complebat veram harmoniam.
Neruos enim pulſabam, quando ſeptimæ curam haberem
Chordæ, huius voce vtebamur.
Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix
Illum paſtoricium ſonum accommodauit.
Et quidem cùm ſonaret, vnà tum inanimatis neruis
Mutato ſimul congruebat ſono.
Huius rei cauſſa congruam habeo gratiam: ſic autem formata [i. expreſſa cicada)
Aere, noſtra ſedet ſuper cithara.

Ad Embl. 192.

Εἰνοδίην καρύην, &c.
Viæ iunctam nucem me prætereuntibus ſeuerunt
Pueris ludibrium, lapidum iaculatricis peritiæ (qua nempe petitur ſcopus, id enim ſonat εὐστοχία)
Omnes autem ramos & virentes ſurculos
Fracta ſum, crebris lapidibus dum petor.
Plantarum frugiferarum nihilo melior eſt condicio: nam ego quidem
Miſera, in mei noxam, fructum retuli.

Ad Embl. 193.

Χειμερίαις νιφάδεσσι, &c.
Hibernis niuibus conſperſa, cicur auis,
Pullis cubitorias circumfundit plumas.
Donec ipſam aerium frigus peremerit: ſiquidem permanſit
Aeris reluctatrix cæleſtium imbrium.
Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,
Matres, auium affectus addiſcentes.

Ad Embl. 194.

Ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, &c.
Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas, pium filio pondus, patrem.
Acclamabat autem Argiuis: Ne tangite, exiguum ad Martem
Lucrum ſenex: at (mihi) ferenti, magnum.

AD calcem huius Commentarij, admonitum eſſe volui philologum me de induſtria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram ſuperioribus anteactis annis, tranſiliiſſe vnum Emblema, cuius argumentū mihi diſpliceret, ipſáque ſententia tum quòd mihi non faceret ad ſtomachum, tum etiam quia non videbatur caſtis auribus cōmittenda, cenſebatur indigna quæ mea explicatione illuſtraretur. Ne tamen ſtudioſos omninò defraudem qui me vrgent & certè cogunt, vt ſi nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, ſaltem ipſum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum; ne quis offendatur. Epigrapha ſeu titulus carminis ſic habet, *Aduerſus naturam peccantes*: carmen verò ita:

Turpe quidem dictu, ſed & eſt res improba factu,
Excipiat ſi quis chœnice ventris onus.
Menſuram legiſque modum hoc excedere ſanctæ eſt,
Quale ſit inceſto pollui adulterio.

Video alluſum fuiſſe ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, ídque comparatione oſtendit ſed hæc ſatis. Ceterùm id apparet eſſe tractum ex Heliodor. 5. De inſomniis eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἑάλω ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος. μέτρον γὰρ ἡ χοῖνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε, τρόπον οὖν τινα παρενόμει, παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita ſonant: Quiſpiam ſibi viſus eſt in chœnicem aluum exonerare, conuictus de eo quòd cum ſorore cubitaſſet, damnatus eſt: menſura enim eſt chœnix: at quidem menſura legi ſimilis eſt. quodam itaque modo legem tranſgreſſus erat, qui nimirum admiſiſſet aliquid præter leges toti Græciæ communes.

FINIS.

EMBLEMATVM INDEX IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOſorum commoditatem digeſtorum.

Numerus ad Emblematis cuiuſque refertur ordinem.

INſignia ducatus Mediolanenſis. *Emblema* 1.
Mediolanum. 2
Numquam procraſtinandũ. 3

DEVS, ſiue RELIGIO.

In Deo lætandum. 4
Sapiẽtia humana, ſtultitia eſt apud Deum. 5
Ficta religio. 6
Non tibi, ſed religioni. 7
Quà Dij vocant eundum. 8

VIRTVTES.

FIDES.

Fidei ſymbolum. 9
Fœdera. 10
Silentium. 11
Non vulganda conſilia. 12
Nec quæſtioni quidem cedendum. 13

PRVDENTIA.

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, hoc eſt, fortiores & deceptores. 14
Vigilantia & cuſtodia. 15
Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιςεῖν, ἄρθρα, &c. 16
Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; 17
Prudentes. 18
Prudẽs magis quã loquax. 19
Maturandum. 20
In deprehenſum. 21
Cuſtodiendas virgines. 22
Vino prudentiam augeri. 23
Prudentes vino abſtinent. 24
In ſtatuam Bacchi. 25
Gramen. 26

IVSTITIA.

Nec verbo, nec facto quemquam lædendum. 27
Tandem, tandem iuſtitia obtinet. 28
Etiã ferociſſimos domari. 29
Gratiam referendam. 30
Abſtinentia à muneribus capiundis. 31
Bonis à diuitibus nihil timendum. 32

FORTITVDO.

Signa fortium. 33
Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 34
In adulari neſcientem. 35
Obdurandum aduerſus vrgentia. 36
Omnia mea mecum porto. 37

CONCORDIA.

Concordiæ ſymbolum. 38
Concordia. 39
Concordia inſuperabilis. 40
Vnum nihil, duos plurimùm poſſe. 41
Firmiſſima conuelli non poſſe. 42

SPES.

Spes proxima. 43
In ſimulacrum Spei. 44
In dies meliora. 45
Illicitum nihil ſperandum. 46

Pudicitia. 47

VITIA.

PERFIDIA.

In victoriam dolo partam. 48
In fraudulentos. 49
Dolus in ſuos. 50
Maledicentia. 51
In receptatores ſicariorum. 52
In adulatores. 53
Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere. 54

STVLTITIA.

Temeritas. 55
In temerarios. 56
Furor &, rabies. 57
In eos qui ſupra vires quidquam audent. 58
Impoſſibile. 59
Cuculi. 60
Veſpertilio. 61
Aliud. 62
Ira. 63
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat. 64
Fatuitas. 65
Obliuio, paupertatis parẽs. 66

SVPERBIA.

Superbia. 67
Impudentia. 68
Φιλαυτία. 69
Garrulitas. 70
Inuidia. 71

LVXVRIA.

Luxuria. 72
Luxurioſorum opes. 73
Tumulus meretricis. 74
In amatores meretricum. 75
Cauendum à meretricibus. 76
Amuletum Veneris. 77
Inuiolabiles telo Cupidinis. 78
Laſciuia. 79

DESIDIA.

Deſidia. 80
Deſidiam abiciendam. 81
In facilè à virtute deſciſcentes. 82
Ignaui. 83

AVARITIA.

Auaritia. 84
In auaros. 85
In aulicos. 86
In ſordidos. 87
In diuites publico malo. 88
In auaros, vel quibus melior condicio ab extraneis offertur. 89

GVLA.

Gula. 90
Ocni effigies. 91
In paraſitos. 92
Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere. 93
Captiuus ob gulam. 94
In garrulum & guloſum. 95
Doctorum agnomina. 96

NATVRA.

Natura. 97
Ars naturam adiuuans. 98
In iuuentam. 99
In quatuor anni tempora. 100

ASTROLOGIA.

Scyphus Neſtoris. 101
Quæ ſupra nos nihil ad nos. 102
In aſtrologos. 103
Qui alta contemplantur, cadere. 104

AMOR

Potẽtiſſimus affectus, amor. 105
Potentia Amoris. 106
Vis Amoris. 107

In ſtudioſũ captũ amore. 108
Ἀντέρως, id eſt amor virtutis. 109
Ἀντέρως, amor virtutis alium Cupidinem ſuperans. 110
Dulcia quandoque amara fieri. 111
Ferè ſimile ex Theocrito. 112
In ſtatuam Amoris. 113
In obliuionem patriæ. 114
Sirenes. 115
Senex puellam amans. 116
In colores. 117

FORTVNA.

Virtuti fortuna comes. 118
Fortuna virtutẽ ſuperans. 119
Paupertatẽ ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur. 120
In Occaſionem. 121
In ſubitum terrorem 122
In illaudata laudantes. 123
In momẽtaneam felicitatem. 124
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 125
Bonis auſpiciis incipiẽdũ. 126
Nihil reliqui. 127
Malè parta, malè dilabuntur. 128
Semper præſto eſſe infortunia. 129
Remedia in arduo, mala in prono eſſe. 130

HONOR.

Ex arduis perpetuũ nomẽ. 131
Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri. 132
Tumulus Io. Galeacij. 133
Optimus ciuis. 134
Strenuorum immortale nomen. 135
Nobiles & generoſi. 136
Duodecim certamina Herculis. 137
In nothos. 138
Imparilitas. 139
In deſciſcentes. 140
Aemulatio impar. 141
Albutij ad Alciatum, &c. 142

PRINCEPS.

Princeps ſubditorum incolũmitatem procurans. 143
In ſenatũ boni principis. 144
Conſiliarij principum. 145
Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum. 146
Quod non capit CHRISTVS, rapit fiſcus. 147
Principis clementia. 148

RESPVBLICA.

Salus publica. 149
Reſpublica liberata. 150

VITA.

In vitam humanam. 151
Ære quandoque ſalutem redimendam. 152

MORS.

Cum laruis nõ luctandũ. 153
De morte & amore. 154
In formoſam fato præreptã. 155
In mortem præproperam. 156
Terminus. 157
Opulenti hæreditas. 158

AMICITIA.

Amicitia etiam poſt mortem durans. 159
Mutuum auxilium. 160
Auxiliũ numquã deficiẽs. 161
Gratiæ. 162

HOSTILITAS.

In detractores. 163

Inanis impetus. 104
Aliquid mali propter vicinũ malum. 165
In eum qui truculentia ſuorum perierit. 166
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 167
A minimis quoque timendum. 168
Obnoxia infirmitas. 169
Vel poſt mortẽ formidoloſi. 170

VINDICTA.

Iuſta vindicta. 171
Iuſta vltio. 172
Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe. 173
Alius peccat, alius plectitur. 174
Inſani gladius. 175

PAX.

Pax. 176
Ex bello pax. 177
Ex pace vbertas. 178

SCIENTIA.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe. 179
Eloquentia fortitudine præſtantior. 180
Facundia difficilis. 181
Antiquiſſima quæque commenticia. 182
Inſignia poëtarum. 183
Muſicam Diis curæ eſſe. 184
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 185
Dicta ſeptem ſapientum. 186

IGNORANTIA.

Submouendã ignorantiã. 187
Mentem non formã plus pollere 188
Diues indoctus. 189

MATRIMONIVM.

In fidem vxoriam. 190
Reuerentiam in matrimonio requiri. 191
In fecunditatem ſibi ipſi damnoſam. 192
Amor filiorum. 193
Pietas filiorũ in parentes. 194
Mulieris famam, non formam vulgatam eſſe oportere. 195
In Pudoris ſtatuam. 196
Nupta contagioſo. 197

ARBORES.

Cupreſſus. 198
Quercus. 199
Salix. 200
Abies. 201
Picea. 202
Cotonea. 203
Hedera. 204
Ilex. 205
Malus medica, 206
Buxus. 207
Amygdalus. 208
Morus. 209
Laurus. 210
Populus alba. 211

FINIS INDICIS EMBLEMATVM.

AD ALCIATI EMBLEMATA

LAVDATIO, VICE PRÆFATIONIS AD EMBLEMATUM EXPLANATIONEM.

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum ſchola, 9. Kalend. Maias, 1576.

ETSI, auditores optimi, non eſt meæ conſuetudinis, quo tempore ad aliquem egregiũ ſcriptorem explicandum aggredior, initio meæ profeſſionis tam anxiè rationem reddere, cur hunc potius quam illum ſumam in manus, propterea quòd ſtudioſis omnibus meam induſtriam & conſilium in officio meo perſoluẽdo, reque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, ſed recenti nimis fortaſſe, vt mihi obiicitur, cauſa proponenda eſt, cur hunc enarrandum publicè, meiſque cõmentariis illuſtrandum inſtituerim, ne quid à me temerè & inconſultò factum eſſe videatur. Sunt enim nonnulli, non quidem mali & improbi, neque alieni à literarũ meliorũ vſu & dignitate, qui dicant me non facere ſatis conſtãter, qui neſcio quo animo intermiſſis antiquis auctoribus, & iis à quibus ſolida puraq; doctrina petitur, mutato priore conſilio, ad recentiorẽ iſtum diuertã: ac ſi priſci illi ſapientes, & iam longa ſeculorũ diuturnitate probati mihi non ſatis arriderent. Ego, Auditores, de me nihil poſsum excellens aut magnificum polliceri: ſed auſim tamen dicere me non ita eſſe plumbeum, vt pulchrã & vtilem veterum hominũ doctrinã tam parui faciam, qui nullis vnquã laboribus & vigiliis peperci, vt ex eorum quaſi pomœriis & fertilibus agris, ſtudiorũ aliquem fructũ tandem aliquando demeterem. Quia tamẽ ab ineunte ætate cognitionem rerum & antiquitatis (nedũ verborum floſculos, in quibus alij permulti ætatem exigunt) mihi primùm comparandam eſſe duxi, operæpretium me facturum putaui, ſi per varias melioris notæ ſcriptorum areas, libero & quieto animo exſpatiarer: nulloque auctore inſalutato, qui aliquid ſelectioris doctrinæ habere videretur, copiã quandã vberem rerum, quæ cognitione digniſſimæ ſunt, mihi compararem, & è meliorum maximeque locupletum, primæque dignitatis hominum Græcorum & Latinorum fonti-

bus meos hortos irrigarem. In quo negotio conficiendo numquam in animum induxi meum, vt veteres potiùs quàm vetera conſectarer, atque ita quorundam religioni me addicerem, vt nullo iudicio in cuiuſdam magiſtri verba iurarem. E multis tamen quoſdam delibandos, non omninò deuorandos eſſe iudicaui, & ex iis ea ſublegenda vidi, quæ ad ſtudiorum liberiorem progreſſum faciant: non modò vt qui lacunas ædium complent, quibus vnum ſtudium eſt vt ea quæ ſunt hiucula obturent, ſed vt locupletes lautique homines, qui cùm habeant quod eſt ſatis, & quibus vita ipſa carere tam facilè non poteſt, abundant etiã innumerabili eaque varia rerũ copia, quippè qui ex magno aceruo quidpiã ſumere putét eſſe multò iucundius. Quod cũ dicere apud vos inſtituo, ſcio certè quã facilius ſit ea de re initiũ reperire quã exitũ: tamen ne videamur in immenſum tela iaculari, & de rebus quæ ad inſtitutum hoc noſtrum ſtudium non pertineant, longum & odioſum procemiũ texere, meam omnem orationem in duo capita conferam: quorum primo, de Alciato quæ dicenda hoc tempore arbitror: altero verò de meo ipſius ſtudio atque conſilio pauca dicturus, quæſo diligenter attendite. STATIM vbi primùm ex pueris exceſſit Andreas Alciatus, atque eas diſciplinas cœpit imbibere, quibus tenella ætas ad humanitatem ſolet informari, ad ius ciuile animum applicauit, primùm quidem Mediolani (nam ibi natus eſt loco nobili, & celebri vrbe & copioſa, doctiſque hominibus affluenti) naturæ bonitate celeriter omnibus antecellere ingenij gloria viſus eſt. Erat Italia his temporibus plena liberalium artium, in qua nempè ſtudia omnia, quibus ingenij cultus capitur, mirificè tum colebantur. Itaque cùm Alciati iam fama in aperto eſſet, ad quamcumque ſe Academiam nobilem conferre vellet, ſic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenij expectatio hominis, expectationem ipſius aduentus admiratióque ſuperaret. Qua propter hunc magna laude & ſumma omnium oblectatione apud ſe doctorem habuere Bononienſes, Ferrarienſes, Ticinij, eumq́ue ampliſſimis præmiis donauerunt: & omnes quotquot in Europa de ingeniis aliquid iudicare poterant, cognitione atque hoſpitio dignum exiſtimarunt. Hac tanta nominis celebritate cum eſſet etiam exteris notus, patriam primùm ſibi chariſſimam armis & factionibus oppreſſam ad tempus deſerere cogitauit, & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus ſibi

demandatum, ſtipendio ſexcentorum ornatus, magna ſua laude ſuſtinuit. Deinde à Biturigum magiſtratibus accitus, ipſo etiam Rege Chriſtianiſſimo procurante, ſecundo quàm eò venerat anno, duplicatum habuit honorarium, & mille ducentis eſt donatus. Fuit illis temporibus iucundus Antonio à Prato Galliarum Nomophylaci, Ioanni Seluæ principi Senatus ampliſſimo, multíſque legationibus in primis illuſtri ac nobili: cultus tum à Budæo, tum ab Eraſmo, quorum alterum rariſſimum Franciæ lumen non iniuriâ poſſumus appellare: alterũ, literatorum huius temporis in Germania primum: adamatus à Bembo, Cardinale doctrinæ laude commendatiſſimo: cultus denique ab omnibus iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant: quos omnes, quamdiu vixit, deuinctos ſibi conſuetudine tenuit. Sed confecto tam longo itinere à ſuo tandem Principe reuocatus (ferè fit enim vt ipſa virtus in proprio & natali ſolo non niſi ſerò admodum cognita, ad extremum excipiatur, excepta reficiatur, refecta præmiis exornetur) à ſuo, inquam, Principe in patriam reuocatus, poſt ancipites varióſque caſus & labores nomine publico exantlatos, in ordinem Senatorum honorificè cooptatus eſt: quam acceſſionem, vt ipſe affirmabat, ne quidem cogitans, honore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præſtantis ingenij & eruditionis famam permultùm auxit libris editis, quibus & ſuæ ætatis hominibus & poſteris conſulere ſibi propoſuerat. Et quidem intelligebat eos qui verè docti eſſent, non ſolùm cùm viui ſunt ac pręſentes, ſtudioſos diſcẽdi erudire atque docere, ſed hoc idem etiam poſt mortem monumẽtis literarum aſſequi. In quo ſuam fidem & ſtudium tam mirificè probauit, vt nullus hodie ſit eleganti & polita cognitione tinctus, quin huius ingenium ſuſpiciat. Neque profectò hac parte video, quàm ſit æquum opinionem ſequi vel M. Antonij Oratoris, aut C. Lucilij, tametſi doctus & vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur ſuas orationes edi nollet, probabilem rationem reddere ſolitus, id à ſe ita fieri dicebat, vt ſi fortaſſe quædam minimè aliis placerent, infitiari poſſet: alter verò, quæ ſcriberet, neque à doctis, neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm ſe, hi autem nihil intelligerent. At qua fronte aliquis noſtrum artifici huic tam laborioſo ſuccenſere auſit, quis candido animo ſcripta non exceperit, quæ & doctis iucunda, & indoctis profutura ſunt? Neque enim exiſtimandum nobis eſt veriora illa & ſimpliciora cen-

ſenda, quæ viua voce dicuntur, quæque ſimulari, fingíque poſſunt, quàm quæ omnium ſubiecta oculis, quaſi ad publicum quoddam examen proponuntur. Et hæc quidem, Auditores humaniſſ. neceſſariò primùm dicenda videbantur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lepidum támque terſum & egregiè doctum, eumq́; ſtudioſis adoleſcentibus proponere, niſi iuſtam aut certè probabilẽ conſilij mei rationem primùm redderem. Occurrunt enim viri non imperiti quidem & ignari rerũ, ſatíſne conſtanter facere videar, qui relictis, aut certè ſepoſitis iis auctoribus, qui priſco & meliore ſeculo floruerunt, vnum è recentioribus aſſumam potiùs, & ad eum explanandũ aggrediar, cùm alios penè innumerabiles, eóſque maximè quos poſteritas communi conſenſu approbauit, explicare hoc tempore, pro mea conſuetudine & ex officio, debeam. Ego verò, AVD. non ſum is, qui veteres, vti iam dixi potiùs quàm vetera eáque præclara vnquam probarim: ac ſi antiquã & recoctã doctrinam, temporum ratione citiùs, quã dignitate & vſu æſtimarẽ. Quis enim tam alienus eſt à recta ratione & iudicio, qui hominum ætatibus, non autem ſuo pretio aliquid æſtimandũ, magníq; ducendum putet? Sed eò prolapſa eſt hominũ inuidentia & cæca opinio, vt noua penè omnia. quamquã ſapientum iudicio præſtantiſſima, non modò faſtidiant, ſed etiam apertè damnent. quod idem ſuo ſeculo non temerè videtur ille conqueſtus:

Eſſe quid hoc dicam (inquit,) *viuis quòd fama negatur,*
Et ſua quòd rarus ſecula lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Quæ quamquam nos interdum moueant, retinenda tamen eſt cum rectè ſentientibus perpetua conſenſio, vt numquam iniquis imperitorum quorundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuium Virgilio, quis Lucano Andronicum Liuium, quis M. Tullij orationibus omni dicendi lepôre ac copia tinctis forenſes & horridas actiones M. Catonis ſenioris anteponat? Equidem ſcio quàm non facilè ſe nouitas apud quoſdam inſinuet, vt honorificum aliquem locum obtineat. adeò:

—nos noſtráque liuidus odit,
—— & niſi quæ terris ſemota, ſuíſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit:

non quòd rectius in ea re iudicium adhibeat, neque quòd eo modo literarum dignitatem augeri velit,ſed quia non niſi ægrè patiatur ſe vltimo haberi loco,ſi res in certamen veniat: & induſtriã excitare ſe nihilo plus poſſe ſperet. At id quàm ab æquo & bono,quàm à recta ratione alienum!

Si enim tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis,quid nunc eſſet vetus?aut quid haberet
Quod legeret, tereretque viritim publicus vſus?

Quàm multi multa poſſint obiicere, vltrò mihi in mentem venit:ex iis enim moroſi quidam & tetrici caſtigatores, quæcumque ſe vetuſtate commendant.ea penè ſola & in primis omni honore habenda putant: nouis auctoritatem omnem fidémque detrahunt.In quo vt ſibi mirè placent, ita Plautinam cautionem in pergulis,in conuiuiis,in balneis,penéque dixerim in medio ipſo foro perſonant:

Qui vtuntur,inquiunt illi, *vino vetere,ſapientes puto,*
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Aequum placere eſt antiquas fabulas:
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multò ſunt nequiores quàm numi noui.

Agnoſco inquam ego Comici verba, teneo mentem, ni fallor:non tamen boni illi viri mihi vnquam perſuaſerint id in omne ſcripti genus eſſe torquendum, quod de ſolis fabulis Poëta ille perſpicuè & apertè pronunciauit. Quibus nimium ſeueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponam teſtem,Lyricorũ Principẽ Pindarũ,quæſo, audiant: αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Vinum vetus laudãdũ eſſe vult,at etiam recentiorũ flores hymnorum ſuam etiã laudem mereri grauiter ac verè teſtatur.Ita quidem doctrinã veterem ac eruditam nullus non laudat:quis tamen floridas, vt ita dicã,recentium quorundam hominũ ſcriptiones,&quaſi tenellas nouáſque Muſarum corollas labore ac ſtudio concinnatas non aliquo putabit honore dignas,non etiam debita ſua laude ornandas exiſtimabit?Vultis itaque vno verbo dicã quid ſentio, Auditores,non poſſum faciliùs quàm Plinij iunioris arguta ſanè & opportuna ſentẽtia:Sum ex iis qui mirer antiquos,inquit ille;non tamen ita vt ingenia noſtrorũ temporum deſpiciam,neque enim in gignẽdis optimis laſſa eſt & quaſi effeta natura.Sit ergo recẽs Alciatus,dũ tamen antiquã eius doctrinam eſſe conſtet. Quid enim excellentem illam,

& eruditorum omnium calculis probatam prudentiam Iuris, quid eloquentiam, qua aliis præſtitit, in medium adducam? Sic enim iam olim nō temere didicimus hanc pulcherrimam Iuris dicundi facultatem reuera πολυμαθίαν eſſe, & multiplicem atque vberem rerum optimarum pænéque innumerabilium cognitionem, veram profectò, & in actione poſitam, nō vmbratilem quandam & in puluere latentem decertationem, ſed in omnium oculis ac luce poſitam ſapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, déque literariis monumētis ab eo editis, quæ omnia non augeri verbis, nedum illuſtrari poſſe certò ſcio? Quanquam enim quidā è veteribus eleganter & acutè dixerit, facillimum eſſe laudare ſolē, cùm vbique præſto & ſemper eſſe poſſint laudationum argumenta penè innumerabilia: Ita cùm difficile non ſit hominem commendare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceāt: mihi tamen verendū eſt, ne quis obiiciat illud olim à Phauorino nobili philoſopho vſurpatum, Vituperari ſatius eſſe, quàm remiſſè laudari. Adde quòd ſi mihi aliquando ſtatuendū eſſet, vt Alciatum quadam inſigni meritáque laudatione exornarem, putarem equidem non alio eloquendi genere mihi opus eſſe, quàm eo quo celebritatem nominis Alciatus eſt cōſecutus: vt qui olim ad laudandum commodè Pindarū, non alia quàm Pindari lyra ſibi opus eſſe cēſebat. Quamobrē ſi certò teneam, numquam, aut raró admodū, parem gloriam eſſe in dicente vel ſcribente, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamen rei difficultate nullo modo deterritus, non poſſum quin pro ingenij mei tenuitate Alciatum commendem: quod ipſum tamē cùm pro tantilla mea facultate vix conſequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis teſtes aduocabo potentiſſimas & nobiliſſimas in Europa gentes, à quibus raram & exactam Doctoris huius ornatiſſimi eruditionem probatam fuiſſe à patribus accepimus. Primùm, teſtis eſt Italia, bonorum ingeniorū parens, quæ hunc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini, ſumma omnium admiratione de ſuggeſtu fulminantem, ius ciuile magno applauſu paríque auditorum concurſu & frequentia docentem audiuit: Teſtis Gallia, quæ cum Biturigibus per quinquennium aluit regiis allectum ſtipendiis: Teſtis Germania, quæ præ cæteris ſemper induſtrios & ſollertes homines habuit: quorum opera factū, vt literarum cultus & exercitatio, pridē extincta Gothorum incurſionibus, cœperit hac tandem mundi ſenectute reuiuiſcere. Teſtes exteræ nationes omnes, in

quibus tamen eſt aliqua humanitas atque inſtitutio liberalis: quæ omnes vno ore, vnóque conſenſu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt vlnis amplexantur, adamant, exornant. Et certè ea fuit egregij hominis ſuadela, vt etiam populos immanitate barbaros, multitudine innumerabiles, ſic etiam exteros abſentes demulſerit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris ſtudium fuiſſe diuinitùs excitatũ. Quæ cùm dico, non eſt quod veſtrum quiſpiam expectet à me, vt nobiles huius noſtræ ætatis Iuris doctores inter ſe conferam: neque enim id meum eſt: & quamquam mihi permiſſum ac conceſſum eſſe videretur, tamen ſcio in primis id & permoleſtum & odioſum iis, qui ſeſe poſtponi aliis non tam facilè ferunt, quíque vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in quo ſi putarem eos ne verbo quidem mihi fore moleſtos tamen vt verè & ingenuè fatear,

—— non meus audet

Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.

Sed quid immoror in iis quæ omnibus eruditis hominibus probata eſſe confido? Enimuerò, Auditores, non eſt mihi animus calculum adiicere meũ ad eas diſputationes, quas magna ſua laude ſcripſit Alciatus ad Ius illuſtrandum: de Emblematum libello nunc tẽporis habeo dicere: de eo inquam libello, qui, vt vident omnes, perexiguus eſt, ſi molem ſcripti conſideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, ſi pretium, ſi dignitatem, ſi officinã rerum omnium ſelectiſſimarum, quęque ſtudio & cognitione omninò dignæ ſunt, egregiè inſtructam, ſi vt vno dicam verbo, bonorũ mare aduertamus. Auſim equidem affirmare, nihil omninò eſſe quod Philologi alioqui moroſi in eo deſiderent ſunt enim non pauci, qui longiores verborum ambitus, qui prodigioſas, vt ſic dicam, foliorũ & paginarum amplitudines, qui prolixam in doctrina farraginem non temerè faſtidiant. Quis enim tam patienti animo tam librorum molem euoluerit? an tantum nobis relictum eſt temporis, an otij, an vitæ denique, quam tamen breuiſſimã eſſe datam nemo non conqueritur, vt ad alia etiam præclara, & in quibus plus vtilitatis eſſe intelligimus, non primo quoque tempore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus & iure quidem dicebat, magnum librum, magnũ eſſe malum: vt intelligamus homines inſigni reuera magnóque damno mulctari, quibus libri tã multi atque ampli euoluendi proponuntur. At vt permulti ſunt qui prolixitatẽ auer-

ſentur, ſic profectò alij quidam nominari hoc loco poſſunt non illiterati, non inertes, neque poſtremo in numero ponendi, qui ſimilitudinem, ſatietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt ſibi quaſi onus quoddam grauiſſimum impoſitum humeris, vt è multis multa conquirant, & non niſi labore indefeſſo moleſtoque ſtudia perſequantur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus teruntur, in quibus ſingulis non niſi fortaſſe ſingulas virtutes reperire eſt: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus abſolutum perfectumque numeris reperiri à nobis poteſt. Scio alios quoſdam doctos & vtiles eſſe libros, è quibus res memoria dignas exprimimus: alios qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios denique qui nonnumquam vtile dulci permiſceant. Nihil dico de iis qui nihil niſi ſpinas habẽt, aut iis qui propter obſcurum dicendi genus, aut inſperſas opiniones erroneas pium & cordatum lectorem ſæpenumerò à legẽdo reuocant. Quis verò in hac Emblematũ officina, & quaſi locuplete rerum optimarum penu breuitatem non laudet? quis varietatẽ rerum iucundiſſimam, & exactam pulcramque copiam nõ amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli theſaurum exigua mole cõprehenſum non putabit excolendum, & nocturna diurnaque manu verſandũ? Vt enim de prima illa virtute, qua breuis eſt, primo loco: certè Homerus ingeniorũ vertex, quos egregios & ſapientes viros effingit, eoſdem etiam in dicendo parcos eſſe dicit: quantumque mea mens diuturna lectione repetere poteſt, & veterem hiſtoriam recordati, non ægrè reperio, quãdiu manſerunt incorrupti hominum mores, ſermonem fuiſſe parciſſimum & breuiſſimum. Quod iis perſpicere facillimum erit, qui priorum temporum auctores cum iis qui poſteri ſucceſſerunt, vnà conferre volent: vt Orpheum, Linum, & alios cum Homero, cum Heſiodo: Socratem, Platonem cum Chryſippo: cum Galeno Hippocratem. Veterum enim ſapientum fuere ſententiæ perbreues, quaſi decreta quædam & placita, vt illa celebrata omnibus Pythagoræ ſymbola, Socratis, & aliorum quorundam ſapienter & argutè, doctè grauiterque reſponſa quæ hodiè circumferũtur, quibus quid eruditius, quid neruoſius, quid àdmirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Athenienſium, Lycurgi Spartanorum: nihil de duodecim Tabulis, quibus mira breuitate contractis tam diu Romani vſi ſunt, vt non videam quid amplius poſteris acceſſe-

rit, cum Philoſophia primùm loquax eſſe cœpit: vt ad rem Poëtæ illud hoc loco exclamare lubeat,

laudato ingentia rura, Exiguum colito,

Prætermiſeram Epictetum, in quem permulta confertur laus, quòd duobus verbis ἀνέχου καὶ ἀπέχου vniuerſam Philoſophiam complexus eſt. Quod tamen ita nolim ſeuerè accipi, vt omninò exulare velim dicendi copiam, non vtilem modò, ſed etiam neceſſariam: at vt veſtrûm quiſque intelligat Alciatum ſua illa breuitate concinnum & gratum omnibus non iniuria videri. Iam verò quis breuem illam & argutam priſcæ doctrinæ ſyluam non pluris habendam ducet, quàm immanes ſcriptorum quorundam paginas, quæ mihi perinde videntur ac cibi neſcio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum multò plus, vt in cochleis & teſtudinum genere capitur? Sed pergamus quæſo ad varietatem illam qua ſe commendat, qua in deliciis habetur, qua ſtudioſos paſcit animos, qua eruditam cogitationem ſuſpenſam tenet. Quod cùm meditor vnà mecum, exiſtimo eos ineptos eſſe minimeque diligentes, qui ſemper idem aut legunt, idemque ſemper canunt, neque varietate rerum, quam nobis natura ipſa commendauit, ingenium perpoliunt. Quid enim morer Senecæ, acuti hominis, vitæ tamen inſtituto planè Stoici, monitum conſiliumque grauiſſimum, quo non obſcurè variam lectionem, vt alienam à ſtudiis inſectatur? Reuera hic magni nominis Philoſophus non ſine iudicio videtur ſuam ea de re ſententiam dixiſſe: ſed nos naturæ certiſſimum quoddam præſcriptum ſequimur, eique paremus: quo nomine nullus eſt, opinor, qui nobis moleſtus eſſe debeat. Nam quocumque oculorũ aciem flectamus, quamcunque in partem ſeſe mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quàm infinitate diſtinctum deprehendemus. Plantarum enim, florum, herbarũm magna eaque admirabilis eſt in omni genere varietas: tam diuerſa animalium facies, ea colorum certè innumerabilium diſtinctio, imò verò terram ipſam videmus hac parte montibus eminentem, illa vallibus lacunoſam, fontium quadam perennitate, fluminum, lacuum, vaſtoque Oceano irriguam: & certè à terra ſecretam, vt ipſa ſui maximum omnibus vbique ſpectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam ſapientis & prouidæ ſolertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati ſunt, iis præcipuè rebus quæ literarum monumentis continentur, etenim rectiſſimè putarũt ingenium humanum non

eſſe ita ſterile & infecundum, & quaſi cancellis circumcluſum, vt ſua vi non continere poſſet ea omnia, quæ abundans & opulenta natura educere voluiſſet. Ne tamen vos morer pluribus, Auditores, ſi conferre libeat hunc tantillum libellum cum aliis longè plurimis: & ſi maturè iudicium adhibere par ſit; quis non capietur admiratione, vbi obſeruarit in eo vno innumerabiles opes contineri, quæ non niſi magna difficultate ſummoque ſtudio in permultis aliis commodè obſeruari poſſint? Vt enim id aliqua parte reuocem quaſi ad calculos, in Alciato puram, terſam, & antiquam dictionem nullus, vt opinor, deſiderabit: acumen logicum non abeſt à præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarum: non iudicium & ordo, quo res tam variæ colligerentur: non hiſtoria rerum permultarum: non philoſophia morum & naturæ, quæ tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quemadmodum in Homero plerique veterum dixerunt eſſe diſciplinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in Alciatum liberrimè concurrunt, quæ hominis eruditi & ingenioſi laudatam aliquam ideam poſſint effingere. Quæ certè omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis veſtrûm putet me tam libera & aperta laudatione meos qualeſcunque in hunc authorem labores venditare cupere: quod profectò quàm alienũ ſit à meo ſenſu, facilè quiuis intelliget, ſi verecundũ animum meum, ſi meę vitæ rationẽ, ſi minimum penéque nullum ſtudiorũ progreſſum viderit, neque verò is ſum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem raramque doctrinam cum mea tenuitate conferre audeam. Ille enim vir πολυΐςωρ καὶ πολυμαθὴς iocando liberè, relaxandoque animum, Emblemata omni ſale & lepôre Attico tincta effudit: nos induſtria, ſtudio, cogitatione, ſenſu denique omni nullum non lapidem mouemus, vt ſi pro dignitate non poſſumus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, ſaltem tamen admiratione quadam rapti, coniectanea noſtra qualiacumque potiùs, quàm ſeriæ doctrinæ fructum aliquem proponamus. Ille, vti ſe res offerebat (quando maximè à Iuris profeſſione honeſtam & liberam ceſſationem impetrabat) in medio ſuo otio negotium literarium conſectatus, rem quidẽ pulcerrimam, dignamque omni regio apparatu, eruditorum hominum oculis ſpectãdam propoſuit: ego verò, vt libelli huius guſtum aliquem meo arbitratu perciperem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod certè audeo

dicere, diligentia & voluptate animi deuoraui, eamque continuam operam in perquirendo fixi atque locaui, vt qui Siſyphus verſat ſaxum, ſudans nitendo, ſed neſcio tamen an hilum profecerim. Et hæc mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, poſſim adoleſcentiæ lapſum deprecari, fateor enim neſcio quo ætatis feruore ante annos ſeptem contuliſſe & ſublegiſſe me in libelli quandam formam aliquas minutias; quas cùm amicis aliquot meis oſtendiſſem, mihi aûctores fuerunt, vt de iis edendis tum primùm cogitarem, & in publicam edi lucem paterer. Id certè, ne quid ego diſſimulem, mihi tum valde placuit, vt qui meorum ſtudiorum aliquod vel minimum ſpecimen non ægrè ferrem ſtudioſis eſſe conſecratum: ad eamque rem citiùs quàm licebat, neque tam maturè, vt oportebat, ad Chriſtophorum Plantinum, ciuem Antuerpienſem, regium typographum, ſcripſerunt amici meo nomine, vt quemadmodum is ipſe mihi coràm pro ſua facilitate primùm hîc Lutetiæ pollicitus erat: deinde per literas idem non inuitus confirmarat, libellus prelo committeretur: quod tamen, vbi exemplar ad eum miſiſſem, penè omninò αὐτόγραφον, & reuera κακόγραφον, diuturna & moleſta negotiorum mole auocatus, tam citò præſtare non potuit, vt ipſe conſtituerat. Sed ea tandem edita ſcholia, immatura penè omninò, neque digna ſatis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cum applauſu à ſtudioſis, mihi animos admouerunt, vt quæ inculta parumque terſa eſſe ſcirem, ſumpto quodam otio libero corrigerem. Meæ itaque partes ſunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus ſim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non ſemel habuerunt, de caſtiganda illa editione cogitem: tum vt reſpondeam hominum de me bene meritorum expectationi, tum vt adoleſcentum ſtudia quacumque tandem ratione iuuare pergam. Quod negotium citiùs confeciſſem, & alacri ſtudio maturaſſem, niſi profeſſionis meæ continua cura & laborioſa contentio, in qua ceſſatori eſſe non licet, me penè omninò à ſubſeciuis ſtudiis abſtraxiſſet: niſi inquam me toto iam ſexennio exercuiſſet. Neque verò tam facile eſt ei qui noſtræ huius profeſſionis munus ſuſtineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare: quem certè magnum & arduum

laborem ſi qui tam facilem eſſe putant, vehementer admodum errant. Nullius enim planè animus eſt vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid eſt quod facere debemus ex officio, qui non modò agendo, verùm etiam cogitando poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tanto honore quo maximè artes aluntur, tam pauci reperti ſunt hactenus, qui in hac profitendi laborioſa contentione pro dignitate verſati ſint? Non eſt longè repetenda ratio: ſunt enim omittendæ voluptates, prætermittenda ſtudia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, cõfabulationes omnium penè familiarium deſerendæ, quæ res vt plurimùm ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honeſtoque conatu ſtudiorum humanitatis auocat, & interdũ omninò abſtrahit. Non longè abiero, dicamque hoc tempore quod tacitus nullo modo prætermittere poſſum: noſtra hæc profeſſio longè grauior eſt, magiſque ſeria, quàm ſuſpicari vnquam aut percipere poſſunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla ſiquidem ars eſt digna hominis liberaliter educati ſtudio, cuius nõ aliqua cognitione opporteat tinctũ eum eſſe, qui munus hoc aliqua laude & hominum approbatione ſuſtinere meditetur. In quo ego docendi munere obeundo quantò magis in dies prouehor, tantò etiam magis intelligo quàm abſim à perfectione ſummorum operum, huiuſq; profeſſionis dignitate: vt quamquam videar pleriſque nunc extra laboris aleam poſitus aliqua mea induſtria & exercitatione, imò verò hominũ eruditorum approbatione; tamẽ haud dubiè fateri cogar, me fundamenta quæ cogito, nondum bene iecisse. Et hæc quidem quamquam veriſſima eſſe conſtet, ſcio tamen quàm imperitis & parùm cautis adoleſcentibus arrideant exoterica potiùs quàm acroamatica: quàm placeant, non ſollertes & induſtrij, non laborioſi & ingenui doctores, ſed clamoſi quidam & importuni ardeliones, vt etiam fumorum venditores, qui audacia quadam impudenti & intolerabili, iuuentutem ſibi deuinciunt, eoque nomine literarum gloriam inſigni quodam faſtu complere non verentur. Quid enim nos, nos inquam laborioſi & induſtrij, non vbicumque fæci ſcholaſticæ probamur? quia faſtum omnem præcludimus: quia malumus ſtudere vtilitati audientium quàm voluntati: non pendemus ab aura populari: huic multorum capitum belluæ non obſequimur, & hinc illę lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum ſit, cùm etiam Iupiter ipſe, vt eſt in adagio vetere, ne quidem placere omnibus poſſit.

poſſit. Sed vna tamen optimè factorum conſcientia, & doctorum quorundam hominum de noſtris ſtudiis grauiſſimo iudicio ſuſtentamur atque animum colligimus: quamquam nihil ſit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominum qui ab euétu metiuntur omnia, fortunam incuſare velim. Licet enim minimè gloriari poſſim, vt ille cui mille Siculis errabãt in montibus agnæ: neque cantare audeam quæ

— ſolitus ſi quando armenta vocaret
Amphion Dircæus in Actæo Aracintho:

tamen mea ipſe ſorte contentus, ſi fas eſt, ſi licet, Auditores, dicam ingenuè:

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cùm placidum ventis ſtaret mare, numquam ego Daphnim
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum commemoratione vereor ne quis exiſtimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vendere, quod ſi facio, mei planè ſum immemor, vt qui naſutis hominibus me ridendum propinem. At ne patiar vos hinc non ſatiatos diſcedere, néve aberrem à ſcopo, quem mihi primùm propoſueram, vtque vno quaſi faſce complectar quæ hactenus à me dicta ſunt, quæſo, ſtudioſi Adoleſcentes (vos enim iam alloquor, in quorum gratiam noſtri hi labores inſtituti ſunt) quæſo inquam, noſtri huius auctoris antiquam doctrinam diligenter obſeruemus & exoſculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam conſectemur: ſuccinctum dicendi genus eodem cum doctis hominibus conſenſu approbemus: varietatem certè gratiſſimam iucundiſſimámque venemur: cuius ſingulas eaſque admirabiles virtutes ſi penitius intuemur, theſaurum habemus nullo auro nulliſque gẽmis conferendũ: multóque magis admirabilem, ſi eius vnius ſelectiſſimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè permultorum floſculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illuſtrando, non puto me omninò malè bonas horas collocaſſe: quamquam id dictum nolim, vt cornicibus, quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos efferam impenſiùs, quod neque veſtra de me expectatio, neque meus pudor vnquã pateretur: Sed hoc vnum contendo: excuſetur quæſo (id enim mihi non ſemel deprecandum) excuſetur inquam nimius adoleſcentiæ meæ feruor, qui libellum quaſi è nido implumem; vt ita loquar, & vt immaturum fetum emitti permiſerim: excuſetur denique nimia

fortaſſe tarditas, quæ effecit vt nondum ſatis mihi facere potuerim, neque ſupremam admouere manum in eo diligenter emendando, eò quòd continuum mearum prælectionum penſum ab eo quod tamdiu mihi propoſueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodam animi propoſito ſtatui, vt quamdiu mihi liberè ac quietè verſari hac in Academia licuerit, efficiam vt qui eruditis hominibus rationem mei otij conſtare velim. Quid enim verear apud vos meas hîc fateri delicias? ADOLESCENTES optimi,

Muſæ noſter amor Permeſſides. —

in quarum ſtadio quamquam moleſto & ærumnarum pleno, honeſto tamen & laudabili, ſic me contineo, ſingulari Dei beneficio, vt nullus vnquam fuerit adoleſcens, qui me toto iam ſexennio profitentem de ſuggeſtu audierit, cui tamen modeſtia commendata ſit, cui honeſti cultus, cui denique humanitatis literæ, qui idem mihi ex animo non fuerit obſecutus. Nihil moror aliorum ſtudia & labores certè multos ſollicitudinum plenos, per me licet, oblectentur alij cæcis quibuſdam cupiditatibus: alij fori iurgia conſectentur: hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos ſeſe dedant: alij lucris inhient, & opima ſacerdotia vel prece vel pretio, ſi poſſint, aucupari non deſinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra fero ardenti perculſus amore,
Accipiant, cœlique vias & ſidera monſtrent.

DIXI.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR.

Abdomen 308
Abies apta fretis 641
Abſtemius 105
Abſtinentia. 148. *à muneribus capiundis* 138
Abſtinentiæ officia 148
Acheloi cornu 398
Achillis ſcutum ad ſepulchrum Aiacis delatum 126
de Achillis armis contentio 127
Achillis arma malè Vlyßi adiudicata 556
Achilles vt tractarit Hectoris cadauer 603
Achillis ſepulcrum 449
Achiui 547
Actæon in ceruum mutatus 199
Actæones venatores 199
Adonis ab apro interemptus 268
Adonis lactucæ foliis occultatus 267
Adorea quid 623
Aduerſas res ſtatim accedere, tardè recedere 436
Adulator vt Chamæleon 203
Adulatorum mores. 208. *& ſeq.*
Ægyptiorum ἱερογλυφικὰ 29
Ægyptij quid per leonē deſignabant 77. *quid per ſerpentem* 22
Aëllo harpyia 142
Æluri feminæ ſalacitas 273
Æneæ pietas 622
Ænigmatum lex 5. *&* 68
Ænigma de teſtudine 625
Æſchylus bibax 104
Æſculapius cur Deus habitus 493
ſub forma ſerpentis cultus ibid.
Ætates tres 606
Æthiops non albeſcit 217
Æthiopem dealbare ibid.
Affectus moderandi 207
Affectus ſedati in iudicibus 481
A fronte & à tergo 90
Agamemnon 189
Ambitioſus 214
eius clypei ſymbolum 216
Agathocles peripateticus arrogans 244
Agentes & conſentientes pari pœna puniendi 550
Ageſilai cordatum conſilium 61
Aglaia 522
Aiacis & Vlyßis contentio 126
Aiacis inſania 555
Aiacis tumulus 188
Aiax qualis apud Homerū 424
Aiax ſe interfecit 558
Alauda in gramine nidificat 119
Alboris ſignificationes 392
Albutius iuriſconſultus 474
Albutij ad Alciatum ibid.
Alcæa, cauda leonis 227
Alce fera ſeptentrionalis 30
Alciati ſymbolum. 395. *Epigramma in detractorem* 470
in pædotribas 525
Alciati laus in aliena patria 474
eius Emblemata philologis omnibus probata * 13
Alciatæ gentis inſignia 30
Alciatus iꝰ ciuile profeſſus in Gallia. 28. *quid reſponderit ſciſci-*

tantibus qua methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum 85
Alcibiades aſſentator 203
Alcimenes auceps 340
Alcyonis ſolertia 567. in nidificando ibid.
Aleæ ludo vita hominis comparata 433
Aleuadæ Theſſali 151
ALEXAND. Magno acceptum emblema 31. pellæus iuuenis 31
eius præclarus ortus 24
mater Olympias 22
filius Iouis Ammonis ibid.
eius apohpthegma 33
ſumma celeritas in bellis 31
Pyratæ ad Alex. reſponſũ 162
inſatiabilis 210
iræ deditus: nam ira percitus amicum interfecit 226
Alius peccat, alius plectitur 516
Amabiles poſt mortem 542
Amalthea cornu 398
hiſtoria ibid.
quid per Amalthea cornu intelligendum 396
Amantes buxo ſimiles 649
Amantes cur palleant ibid.
Amaranthus 450
tumulis appoſitus ibid.
Amaſidis fatum 163
Amator, vt aries ſtolidum animal 258
Amatores meretricum 258
Amatores nullum periculum detrectant 347
Ambages 133
Amens 65
Amicorum duo genera 378
Amici qui deligendi 515
Amici veri typus 520
Ἀμνηςίας lex 448
Amor affectus potentiſſimus 342
Amor in gemma ſculptus 343
Amor leonum domitor ibid.
Amor, roſæ ſimilis 346
Amor nudus, ridens, nullis armis inſtructus 347
Amori fax tributa 347
Amoris potentia 346
Amoris vis 349
Amor πανδαμάτωρ omnia domat 347
fulmine ſuperior 348
Amor ignis ibid.
Amore captus ſtudioſus 350
Amore non capi Muſas quid 315
Amor ſine arcu & telis 355
Amores duo ibid.
Amor duplex quid aliis ſign. 355
Amoris honeſti agalma 355
Amoris cæleſtis effecta 356
Amor turpis vt pellatur 358
Amoris natura 363
Amoris mel & fel ibid.
Amor γλυκύπικρος 364
Amoris ſtatua 367
Amor aliger 370
Amor cur nudus 370
puer, ibid. inconſtans 372
pharetratus & ſagittifer, alatus, 374. pennatus. 373. cæcus 368.
Τυφλὸς καὶ τυφλοποιὸς, igneus. ibidem.
Amoris ſcutum & ſymbolum ibidem.
Amorem tribus rebus induci 383
Amoris vulnera ex oculis ibid.
ad Amorem inflammant verba & cantus 385
Amoris antidotum ibid.
Amor caſtus & pudicus 56.
Amor laqueos vndique tendit ib.

Amor ſui peßimus 240
in Amãdo delectus & cõſiliũ 260
in Amorem turpem amuletum ſiue remedium efficax 270
Amor vt inhiberi & ſopiri poßit, 270. *quomodo ab amore ſuperetur* 358
ab Amore turpi quomodo cauendum 260
plus amore quàm vi effici 349
Amphiſbænæ ſerpentes 25
Amuletum in obtrectationẽ 528
Amygdalus 651
Ἀναισθησία *& ſenſuum vacuitas* 258
Anas prodit anates 196
Anchora quid 477
Anchora delphino iuncta ibid.
Anchora Thalaßiarchi Gallici ib.
Ἀνέχου καὶ ἀπέχου 147
Angerona, ſilentij Dea 66
Angli diuinatoris vana prædictio 338
Anguilla lubrica 98
Anguillas qui dicãtur captare 297
in aqua turbida piſcari ibid.
Anguis quid ſignificabat 23
ſinuoſus 24
Anguis Ambroſianus Mediolani 494
Animalium genera 319
quorundam ſolertia 119
Animi contemplatio quæ 36
Animi amor Diis gratus ibid.
Animi puritas Deo gratißima 38
Anim⁹ an ĩ cerebro an in corde 318
Animus ab externis minimè pendens 158
Animus vt auriga 207
Animi ſedes 318
Anni quatuor tempora 326
Ἀντέρως, *amor virtutis* 355
Anteuorta & Poſtuorta 91
Ἀντιάνειρα, *virago* 72
Antiochi Soteris in Galatas ſtratagema 413
Ἀντιπελαργία 135
Antiquißima quæque commenticia 581
M. Antonij facinus 228
Antonius tyrannus & peſtis ſuæ patriæ 131
Aper Erymantheus 461
Apes citiùs pungũt nefanda pollutos libidine 364
Apirius guloſus 304
Apollo & Bacchus cur iiſdem aris iuncti 324
Apum natura 490
Aqua 585
Aquæ vitreæ 298
Aqualis & malluuium 138
Aquilæ cognomen habuit Pyrrhus 146
Aquila, auium regina & Iouis miniſtra 38
Aquila in nubibus 468
fortitudinis nota 146
pro ſtemmate Imperatoris 144
inſigne Romanorum 146
Aquilæ omen 147
præſtantia 146
Aquilæ ſacræ aues quibus 146
Aquilæ & ſcarabei diſsidium 539
Aquilino naſo homines 146
Arabum aſſentatio 203
Arbor quid 585
Arbuſtum vnum non alit duos erithacos 310
Arcades lunam primi obſeruarunt 453
Archilochus poëta maledicus 197
Arcula Gratiarum inanis 523
Ardea 287

Ardeliones 285
Ardelionum ſtudia taxantur ib. & 286
Ardeola ſtellaris 287
Ariadne à Theſeo relicta, à Baccho rapta 110
Aries vir gregis 259
Aries in aureo vellere 609
Arion citharœdus à delphino ſeruatus 301
Ariſtides iuſtus 223
Ariſtippi cautio 499
Ariſtomenes Meſſenius 145
Ariſtotelis φιλαυτία 245
ingratus in Platonem 229
Arrogantes 244
Ars naturam adiuuans 320
Ars ſua cuique pro viatico ibid. & 321
Aruum genitale 268
Aſini encomium per Cornelium Agrippam 50
Aſinus portans myſteria 48
Aſinus quid in Hieroglyph. 49
Aſſentationis malum 243
Aſtrologi iudiciarij 340
in Aſtrologos 338
Aſtrologorũ error & cæcitas 337
Aſtydamas hiſtro 244
de Ata & Litis Ponti Heraclidis allegoria. 437
Ate Homerica 436
Athenarum laus 43
Athenæ doctæ 42
Athenæ ſub Mineruæ tutela 94
Athenæ vnde nominatæ 93
Athenienſes αὐτόχθονες 453
Athenienſium inſigne, cicada ib.
bella periculoſa 564
Athei 41
Ἀθέων hominum vituperatio ib.
Atyla 428
Auaritia ſummum malum 301
Auaritiæ quanta pernicies 301
Auarus Tantalus ibid.
Auari conditio 289
Auari aſino comparati 291
in Auaros 291. 298
Auarorum principum commentum 488
Audentes quid ſupra vires 214
Augiæ purgatio 462
Auguſtinus Niphus ſenex philoſophus 352
Auguſti Cæſaris dictum 56
Auguſti mater Actia quid ſomniarit 24
Auium induſtria naturalis 118
Aulicorũ ſeruitus miſerrima 294
Aurata piſcis 541
Auxilium mutuum 516
Auxilium numquam deficiens 519

B

de BACCHI ortu fabula ad quid 114
Bacchi ſtatua 109
Bacchi nuda ſimulacra cur 113
Bacchi nutrices Nymphæ ibid.
Bacchi mater Semele ib.
Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. 105. cur eadem ara locantur 103
Bacchus pater vnde dictus 105
Bacchus Bromius dictus 107
Bacchus cur iuuenis 110
cur ei adiunctũ tympanum ib.
nudus, cornutus, rubeus, igneus 111. 112
Bacchus inſutus femori patris quid ibid.
Bacchus liber pater 109
Bacchus Lyæus. 159

Bacchus κισσοφόρος 644
Bacchus Nymphis temperandus 113
Bacchylides lyricus 562
Baculus quid 398
Barbam vellere 504
Barrus & barrire 415
Bartholomæus Annius, vir eruditus pictæ poëſeos auctor 595
Battiades Callimachus 295
Bella Principium Chriſtianorum quàm peruerſa 420
Bellaria 156
Bellerophon 74
vnde dictus 75
Belli comes feſtinatio 31
Belli Troiani augurium 439
Bellorum ſuaſores 551
Ex bello pax 561
Bellum ciuile 165
nihil exitioſius 421
Bellum non facilè ſuſcipiendum 564
quando bellum ſuſcipiendū 565
in Bellis ſuſcipiendis quanta debeat eſſe cautio 564
Beneuolontia ciuium firmiſsima cuſtodia 60. & 61
Biantis apophthegma 758
Bias 600
Bilem euomere 526
Bilis duplex 227
Bis dat qui citò dat 524
Bis pueri ſenes 387
Biturigum inſigne veruex 29
in Biturigum Academia profeſſus eſt Alciatus 29
Biturix Galliæ ciuitas 29
Boni euentus ſimulachrum 182
Boni piiq; Imperatores 492
Bonis auſpiciis incipiendum 423
Bos, animal ad laborem natū 396
Botrus, βότρυς 107
Βουκέρων καὶ δικέρως *Bacchus* 111
Boues Lucæ 415
Bromius Bacchus 107
M. Bruti numiſma 495
Brutus & Caſsius 399
Brutus ſeipſum occidit 400
Buſtum 146
Buxus 649
Byrrhus giluus 374

C

CACHINNVS 497
Cadmi hiſtoria 594
Cadmus dentes draconis vt ſeminarit ibid.
Caduceas 396
Caduceus Mercurij 397
Caduceo implicati ſerpentes 398
Cæcus claudum humeris geſtat 517
Cæcitas animi maxima 242
Cæſaris interfectores 127
Cæſar occiſus à Bruto ibid.
Cæſar imitatus Alexandrum 31
Cæſar occiſus in ſenatu 130
Cæſaris Borgiæ inſolentia 185
Καιρὸς *recaluaſter* 409
Calais & Zetes Argonautæ 134
Calchas augur præſtātiſsimus 439
Callimachus poëta 296
Cancri fluuiales 308
Canis quid in Hieroglyph. 529
Canis fidei nota 612
Canis ad lunam allatrans 527
Canis orbem lunæ conſpiciēs quid 528
Canis pro inuido 529
Capra lupri catulum lactans 228
Capra meretricem ſignificat 261
Capra Scyria 469
Captatores ſæpe ipſi capiūtur 548

Caput egregium, ſed cerebrum non habens 607
Cardamus noxius vicinis herbis 515
Carneadis apophthegma 152
Caroli Burgūdiæ ducis factū 211
Caroli Quinti Imper. ſymbolum, VLTERIVS 183
Carolus magnus vt factus Auguſtus 162
Carpere facilius quā imitari 528
Caruaialus in Eraſmum 511
Caſſus lumine 547
Caſtor & Pollux 177
Caſtor & Pol. quid allegorice 176
Caſtor ſiue fiber ſibi teſtes abſcindit 499
Caſtoris ſeu fibri ſolertia 499
Catonis pertinax animus improbatur 402
Cauea quid 557
Cauſſa occulta 187
Cauſſæ rerum multæ hominibus incognitæ, 543
Cecrops διφυὴς cur dictus biformis 40 ibid.
Cecrops idolatriæ inuentor 42
Cecrops rex Atticæ 42
Celæno harpyia 142
Celeritas nimia fugienda 95
Celeritatis & diligentiæ laus 32
Centauri qui 485
Cerberus triceps 462
Cerua aëripes 461
Ceuere verbum obſcenum 287
Chærephon appellatus Veſpertilio & Noctua cur 220
Chamæleon 203
Chamæleontis natura ibid.
Charites vnde dictæ 522
nudæ, virgines, iunctæ pedibus habent alata talaria, vnam duæ aliæ conſpiciunt 522
cur filiæ Iouis & Eurinomes ib.
Chilon 413. 599
Chimæra victa à Bellerophōte 75
Chimæra quale monſtrum & quid 75
Chimæra cur triformis 75
Chiron Centaurus Achillis inſtitutor 483
Chironis natura ferina quid 484
Chœnici non inſidendū quid 279
CHONRADVS *Peutinger Auguſtanus, eiuſque laus* 16
Chriſtianorum Principū rixis auctum eſt Turcicum imperiū 421
Cicada nobilitatis Athenienſium inſigne 453
Cicada garrula 526
Cicadam ala corripere 527
Cicero ab amicis ad ſecundas nuptias ſollicitatus philoſophiæ & amori ſimul operam ſe dare non poſſe dixit 352
Cicero ſua emendare veritus non eſt * 12. *ſi qui dies ad ruſticandum darētur, ad eorū numerum accōmodabat quæ ſcribebat* 45
Cicero à M. Antonio interfectus 131
Princeps eloquentiæ 131
Φίλαυτος ibid.
Ciceronis verſus à multis reprehenſus 578
Ciceronis infelix cōtentio in Antonium 482
Ciceronis diſsimulatio poſt ciuile bellū Pompeianū laudatur 401
Ciconiæ nidus, eius pietas 134
effigies in ſceptris 136
Circe venefica & meretrix 264
Circe filia Solis 265
eius fabulæ quid ſignificēt ibid.

Ciſſus, hiſtrio Bacchi 644
Ciuili bello nihil exitioſius 421
Claßicum belli 552
Clauum clauo pellere 359
Clemētia vera principis virt⁹ 491
Cleobulus 598
Cleomenis verba grauißima 400
Clitorius moribus homines 639
Clitorius lacus abſtemios reddit 639
Clypeus Myrtili 519
Clytum interfecit Alexander iratus 226
Κόκκυξ, *cuculus* 218
Color viridis 180
albus 204
Color niger, albus, viridis, flauus, rubeus, purpureus, cæruleus, &c. 204. 391
in Colores 390
Colorum ſignificationes 391
Coloribus exprimuntur affectus animi 391
Columba ſignum timidorum 145
Commentaria in Alciati emblematata ſcribēdi, quod fuerit inſtitutum & conſilium Minoi. * & 12 &c.
Comparatio Reip. cum naui ventis agitata 175
Compedes aureæ aulicorum 294
Concordia vnde dicta 60
Concordiæ vis 168
Concordiæ ſymbolum 161
Concordia per lyrā deſignatur 61
Cōcordiā vt ſuaſit Heraclitus 83
Concordiam ciuium principes curare debent 161
Concordia inſuperabilis 168
Conſcientiæ malæ tormenta 332
Conſilia non vulganda 67
cur occultanda in bellis ibid.
Conſilij & fortitudinis vis 74
Conſilij ſui conſcium nolebat eſſe aliquem Metellus 68
Conſilio & virtute ſuperari fortiores & deceptores 74
Conſilium cùm viribus coniunctum 169
Conſultor res ſacra 68
Cor ne edito 251
Corinthij χοινικομέτραι 280
Cornicum concordia 161
Cornicum & vlularum dißidium 94
Cornicis vox, cras, cras 181
Cornix quid 163
Cornix inauſpicata 256
Cornua Amalthea 395
Cornua audaciam ſignificant 111
Cornutus Bacchus 112
Corona ciuica 636
de coronis quæ ſtatuis deorum appendebantur 53
Coruus à ſcorpione ictus 548
Cotonea iuſſa comedi, à Solone, nouis nuptis 643
Credulitas fugienda 81
Crepido 256
Cuculi 218
Cuculi nomen quibus tribuendum ibidem
Cucurbita quid allegoricè 417
Cucurbita audacior ad pini ramos ibid.
Cui non credendum 207
Culina parua duobus ganeonibus non ſufficit 309
Culpa reiecta in infantes 561
Cupido cur Veneri adiungatur 364
Cupidinis fax 347
Cupidines duo & totidem Veneres 355 v. de Amor.

Cupreſſus vnde nominatur 634
Cupreſſus ſymbolum funerum 635
eius natura 634
Curculio 304
Curia 473
Cyclops quid Seruio 546
quid Heraclidi ibid.
Cycnus Phœbo ſacer 588
quid ſignificet 588
de Cycno ante mortem canente Platonis locus 588
qui negent cycnum ante mortem canere 588
Cycni regis hiſtoria 589
ad Cynoſarges quid 465
Cypria Venus 268

D.

DAEDALVS faber ingenioſiſſimus 70
Damnum præferendum turpi lucro 413
ex Damno alterius, alterius vtilitas 420
Δάφνη vnde dicta 655
Defraudare genium 293
Dei arcana non opus eſt ſcrutari 334
Dei oraculum nemo fallit 138
In Deo lætandum 33
Delphinus remoræ adiunctus quid 283
anchoræ alligatus 476
Delphinus hominum amaſius, φιλάνθρωπος 476
Delphinus in mari abſorptus quid 533
Demarati ſapiens reſponſum, 64
Democritus riſor humanæ ſtultitiæ 496
Deprehenſus interceptus eſt 98
Deſcriptio improborum quorumdã tenuis fortunæ hominũ 539
Deſidere 277
Deſidere in modio ibid.
Deſidiam abiiciendam 279
Deſperantis opinio quæ 400
Deſpondere animum 187
Deucalion ſeruatus gruum beneficio 89
Deus omnia vel tectiſſima nouit 122
Dextra fidei ſymbolum 57. & 165
Dextram iungere ibid.
Dialectica ſymbolum, ſerpentes 398
Dicta ſeptem ſapientum 597
Digni hederis 645
Dij meliora 629
Dij quã vocant eundum 51
qui Dij veteribus habiti 103
Dij multi iiſdem aris poſiti ib.
Diligentia omnia perfice 31
Diomedes 171
Diomedes victus 462
Diomedis & Vlyſſis effigies iunctæ quid 170
Dione Veneris mater 58
Dionyſius nepos & guloſus 304
Dipſas ſerpens 341
Diſcordia Dea 163
Diſſidium aquilæ & ſcarabei 539
luporum & ouium 543
Diues indoctus 609
Diues aut iniquus aut iniqui hæres 430
Diuites publico malo 297
Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item 541
Diuinatoris Angli vana prædictio 337
Doctorum virorum diſſidia 572

Doctorum agnomina 315
certamen 596
fama 646
Doctos doctis obloqui nefas 570
Dolus an virtus quis in hoſte requirat? 413
Dolus in ſuos 195
Dolus, malus quid 193
Dona hoſtium non dona 535
Draco quid 585
vnde dictus 100. & 594
Draco peruigil 100
Dracones & Vlulæ Palladi conſecrantur 101
Dulcia quandoque amara fieri 363
Δύσκολα τὰ καλὰ 440

E

ECHENEIS 283
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα 535
Eidothea filia Protei 584
Εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ 169
Elementa quatuor totidem Deorum nominibus intellecta 34
Elephanti, Lucæ boues dicti 414
Elephāti, ad vſum bellorum 414
Elephantus in triumpho ibid.
Elephas pictus in trophæo ab Antiocho 413
Eloquentia fortitudine præſtantior 574
Elpidius 180
Emblema quid & vnde dicatur 13
quid differat agnome, parabola, & enigmate 14
Ἔμβλημα poteſt eſſe ἄφωνον 14
Emblemata cur inuenta ibid.
Emblemata quamquā varia, tamen ad tres ordines reuocari poſſunt ibid.
Emblemata qui ſcripſerint p. 13
Emblematon Alciati laus ibid.
Emblematon dignitas pa. ſeq.
Emblematum quorundam primi interpretes pag. ſeq.
in Emblematis quid requiratur 14
Eniti 29
Epaminondæ laus 64
Ephyre 258
Epicharmus poëta & philoſophus 84
Epictetus 149
eius doctrina & lucerna 145
Epicurei, vitæ futuræ contemptores 40
Epidaurius ſerpens 23
Epigramma Augeriani de amore 399. *Sannazarij* 353
Epiſcopi duo munera & officia 78
Equi ſolis 210
Equitandi petitia qua ratione in principibus eſſe debet 151
Equus neſcit adulari 154
Eraſmi Terminus 511
Eraſmi reſponſio ad Caruaialum 511
Erithacus auis 310
Errores eorum qui literas addiſcunt 85
Eruca 254
Eſſæi Iudæi 277
Euentus bonus 183
Eunomi Locrenſis & Ariſtonis certamen 590
Euphroſyne 522
Eurynome mater Gratiarū 522
Excurſus in fœderum & fidei violatores principes 414
Excurſus in miſeram adoleſcentum feliciſsimi ingenij conditionem 4[illegible]5

Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute. 469

F.

FAB. Max. corona ciuica donatus 118
cunctator appellatus ibid.
Fab. Quintil. ſua ipſe correxit errata 15
Facē accenſam tegere quid 277
Facundia difficilis 580
Fama doctorum 646
Fama nūquā intermoritura 449
Fatuitas 230
Fatum memorabile 549
Fauces 24
Felices qui 37
Felicitas momentanea 417
Femina iners animal 181
Ferociſſimos etiam domari 129
Ferocitatis ſigna 214
Fibri ſolertia 499
an Fiber ſibi teſtes exſcindat, cōtrouerſum ibid.
Ficedula 310
Fidendum quatenus vel diffidēdum 81
Fides non habenda ei qui fidem violarit 206
Fides vxoria 611
Fides in dext. 80. Fides quid 56
Fidei ancipitis homines 224
Fidei fallacis homines vt retinendi 98
Fidei ſymbolum dextra 164
Fidiculæ vel fides 72
Fidij ſimulacrum 56
Fidius qui & Piſtius Deus 56
Firmiſſima cōuelli non poſſe 172
Fiſcus quid 487
Fiſcus rapit quod Chriſtus non (capit 488
Flagriferi 525
Flauus color, quorum ſit 393
Fœdera 58
Forſex 308
Forma nihil, ſi ſola forma eſt 607
Forma deflore ſcit ſenectute 258
Formoſa fato prærepta 507
Fortis non eſt qui ſe necat 400
Fortium ſymbolum 144
Fortuna comes Virtuti 396
Fortuna cur inſideat orbi 318
Fortuna momentanea 321
Fortuna virtutem ſuperans 399
Fortunæ deſcriptio 321
imago 322
rota 211
Fraudulenti 189
Frigilla 327
Fruendum præſentibus 236
Fugax tandem deprehenſus 98
Fulica piſcis 542
Fulmen aligerum 349
Fuluio male ceſſit ob detectum principis arcanum 68
in Furaces & raptores 430
Furor & rabies 214
in Futurorum coniectores 333

G.

GALATÆ qui 413
Galatæ vt victi ab Antiocho 413
Galatea 612
Galea in vſum aluearis 561
Galeatii tumulus & geſta 444
Galli veteres ſapientiæ Græcæ periti 575
Gallica ſcabies 631
Gallica lingua vetus 29
Gallus Hercules philoſophus, linguæ Græcæ peritus 577
Gallus cur ſacris turribus ſtatuatur 77
Gallus vigilantiæ ſymbolum 76. & 77
Ganeones & decoctores 39

Γάννυσθαι μήδεσι quid 38
Ganymedes cur raptus à Ioue 37
Ganymed. fabula variè accepta 36
Ganymedis nomẽ vnde 38 & 39
quid per Ganymedem intelligimus 36
Garrire 196
Garrulitas 246
Garruli odioſa importunitas 247
in Garrulum & guloſum 313
Γαστερόπληξ 308
Γαστρίμαργος 313
Generoſi & nobiles qui 452
Γενετικὰ μέρεα 367
Germaniæ ſeptem Primates ſeu Electores 162
Germanorum Principum victoriæ de Turcis 173
Geryon vnde dictus 167
cur triceps & tricorpor ibid.
Geryon tricorpor ſuperatus 462
Geſtus boni viri æquè magnam vim habet ac oratio 82
Gigantes qui, & vnde dicti 43
Gladiatorũ prima inſtitutio 392
Glandes, veterum cibi 637
Glaucus Deus factus comeſo gramine 118
Γλαῦξ ἵπταται 92
Gloriam nullam ſine labore parari 439
Γλωσσογάστωρ 313
Γλυκύπικρος Amor 364. 648.
Gnoßia ſeu Gnoßis Ariadne 110
Gnoſſus 70
Γνῶθι σεαυτὸν 604
Gorgoneum Meduſæ caput 509
Gorgonis caput in clypeo 100
Græci Tantalidæ 557
Gramen tutelæ, præſidij, & ſalutis ſymbolum 117
Gramen cur Saturno & Marti ſacrum 120
in Gramine nidificat alauda 118
Graminea corona quæ & obſidionalis 119
Gratia referenda 524
Gratiæ earumque deſcriptio 521
cur Veneri iunctæ 522
Gratiarum arcula inanis 523
Grex ſimus 262
Grus cum lapillo depictus prudentiæ ſymbolum 87
Gruum ſagacitas ibid.
Gruum beneficio Deucalion ſeruatus 85
Gula 303
Gula in ſeruitutem pertrahi 311
Guloſi inſigniores 304
ob gulam capti 311
Guloſorum imago 303

H.

HALCYON, vide Alcyon.
Hannibal 118
Halieutica lyræ forma 61
Harmonia vnde dicta 62
Harmonia in Repub. ibid.
Harpa 471
Harpagare 135
Harpocrates ſilentij Deus 66
Harpocrates Serapidi præpoſitus 66
Harpocratẽ reddere & facere quid 66
Harpyia quid 142
Harpyiæ quot et vnde dictæ 142
cur plumis præditæ & volucres 142
nomina Harpyiarum quem ſenſum habeant 142
Haſtæ, gladij quid 644
Hector ab Achille cæſus 502
Hectoris & Aiacis fœdus 536
Hedera quid 645
Hedera nigra 645

Hedera Baccho ſacra & poëtis 645
Hedui & Auguſtoduneſes, olim Romanorũ fratres appellati 29
Heduorum ſchema 28
Hẽricus ſeptimus Angliæ rex 363
Heraclitus defleuit hominũ ſtultitiam 496.497
Heraclitus concordiam vt ſuaſerit 83
Herculis labores 457
Hercules vt vicit Geryonem 463
Hercules maximus animo & corpore 216
Hercules nothus 463
Herculis Olympij ſtatũa 575
Hercules vir Gallus 459
quid Hercules ille Gallicus 460 575
Hercules apud Gallos orationis & eloquentiæ numen 577
Herculem Pygmæi adoriũtur 215
Hercules multi 457
Hereditas opulenti 512
Hermæ Mercurij figuræ 52
Heſiodus Aſcræus 181
Hiroglyphica *Ægyptiorum* 129
Hieronymus Paduanus vir eruditus amore captus 352
Hippocomon 154
Hippocrates ſua emendare non erubuit *p.15
Hippomene vicit Atalantã 612
Hircus libidinis ſymbolum 319
Hirundo 327
Hirundo quid 248
Hirundo cicadam corripiens 572
Hirundo carniuora 572
Hirundo nidificans ad ſtatuam Medeæ 206
Hirundinem ſub eodem tecto non habeas 248
Hiſtoriarũ ſcriptores rapſodi 581
Hodius & Hegemonius cur dicti Mercurius 51
Homerus Mæonius cur 38
taciturnos prudentes facit 64
Hominis deſcriptio, eiúſque natura triplex. 318
Hominis partes duæ ibid.
Homines vincti auribus 577
Homines συνδυαστικοὶ *cur appellati* 517
Homines ſoli minimè viuere poſſunt ibid.
Homines impuri & ſordidi 203
Hominum lapſus triplex 86
Homo, Dei imago 371
Homo qua maximè re à mutis animalibus differt ibid.
Honoris imago 55
ex Honoris & Reuerentiæ coniugio Maieſtas nata 57
Honos 56
Honos, Deus 56
Horatij ſcholiaſtæ, Acron & Porphyrio *p.14
Hoſtia ſuccedanea 557
Hoſtium dona, non dona, ſed noxæ potius 535
Hugo Capetus 162
Humi ſerpere 557
Humum pedibus quatere 366
Hunniadis ducis fortiſſimi apud Turcas terrificum nomen 543
Hunnorum deſcriptio 158
Hydra Lernæa 461
Hydra ſophiſtica ibid.

I.

IANVS biceps & cur 90
Ianus idem qui Noëus 90
Sol ibid.
Iaſon Pagaſæus 271
Ibis auis 296

Icari fabula 336
Ἰχνάιν Nemeſis 124
Ἱερογλυφικὰ Ægyptiorum 29
Ἱερογλυφικὰ Pierij Valeria. 32
Ignaui 279
Ignaui & otioſi è ciuitatibus eiecti 280
Ignorãtia δυστέλαςοι χακὸν 244
Ignorantia ſubmouenda 601
Ignorantiæ cauſſæ primariæ 603
Ilex nota ſeditioſorum 646
Imperatores ipſiq; principes ſæpe honeſto vtile præferunt 413
Imperatoriæ virtutes 31
Imperiti φίλαυτοι 241
Impoßibile 321
Impotentium hominum affectus 553
Improbi non flectuntur obſequiis 229
Impudentia 238
Inceſtus 187
Inconſtantes 282
Indigena 455
In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt 417
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat 228
In eum qui truculentia ſuorum perierit 535
Inferiæ 392
Infirmitas obnoxia periculis 541
Infortunia ſemper præſto 432
Ingenij leuitas 603
Ingeniorum inæqualitas 467
Ingrati 229
Ingratitudo ſummum vitium 229
Innocentia mentis Deo gratiſſima 38
Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit 555
Inſigne Biturigum veruex 27
Inſigne Eduorum ſus ibid.
Inſigne Medionali ibid.
Inſignia ducat' Mediol. 20. et 21
Inſignia varia quid notent 587
Inſignia gentilitia 24
Inſignia poëtarum cycnus 587
Inueſtis 144
Inuidia 250
eius effecta, & adiuncta 251
Inuidia literatorum 595
Inuidi maledicentia 252
pallor ibid.
Inuolucres 558
Ioachimus Bellains 505
Ioan. Hunniades 543
Ioan. Marius Belga 505
Iocus intempeſtiuus 64
Iphicrates 73
Ira 226
Ira cohibenda ibid.
Ita percitus Alexander amicum interfecit 226
Irati deſcriptio ibid.
Iſis Dea 50
Iſocratis in compoſitione nimia diligentia improbata *8
Ithaca 628
Iudeorum ritus in manibus abluendis 139
Iudices abſtineãt à munerib' 481
Iudices cur ſedent 480
Iudicis æquiſſimi ſymbolum 137
officium ibid.
virtutes 138
Iudicium in ratione 122
Iugum quid 133
Iulij Cæſaris celeritas 31
clementia 491
triumphus 559
Iupiter quid 37
Iupiter Piſtius, Sãctus, Sagus 56
cur amnon ab arena dictus 25

Saturnius 145
Iuriſperiti veteres artem ſuam vulgarem eſſe noluerunt 34
Ius dicere 34
Iuſti qui 256
Iuſtitia tandem obtinet 126
Iuſtitia in voluntate 122
Iuſtitia premitur, non opprimitur 127
Iuſtitiæ imago 123
Iuſtitiæ nomine quid Plato intelligat 256
Iynx, qui & motacilla 270

L.

LABRA *vnde dicta* 66
Labyrinthus Minotauri 68. & 69
Lacedæmoniorum bella inteſtina 421
Lactucæ folia 267
vis ibid.
Lactucarum vſus 267
Lais formoſiſsima 257
Laidis meretricis ſepulcrum 257
Lanugo 110
Lapides inſulæ Cicladicæ integri natant 166
Lapis in Hieroglyphicis quid 259
Lapis paupertatis ſymbolũ 404
Larus 303
cum Laruis non luctandum 502
Laſcinia 273
Larex 47
Latrones magni à laqueo immunes 298
in Laudantes illaudata 412
Laurus & hedera poëtis tribuendæ 645
Laurus vaticiniis apta 656
Laurus victoriæ ſignum ibid.
Lauro quid intelligebant veteres 645
Leæna meretricem ſignificat 258
Leænæ meretricis patiẽtia in tormentis 258
Legum inuentio ad Deos relata 245
Legumlatores primi 245
Lembus 61
Lentigo 194
Leodegarius Agathochronius vir pius & doctus 14
Leo quid 77. & 79. 133. & 685
Leo cuſtodiæ ſymbolum & vigilantiæ 77
terroris ſymbolum 215
Leo flagellans cauda catulos quid 225
Leo Nemeæus ab Hercule occiſus 625 *eius cædes quid* 460
Leones qui 343
Leones amore furere ibid.
Leonis imago ad ſacra clauſtra cur 79
Leonis irati ſigna 226
Leonis pedes 603
Leoſthenis in Athenienſes dictũ 635
Lex cur primùm lata 299
Lex ἀμνηςίας 448
Lex in mente 122
Libellio 353
Liberales quàm illiberales artes ſequi ſatius 320
Liberi, *pignora* 44
Liberi molliùs educati damnum parentibus arceſſunt 618
Liberorum amor ibid.
Libidinis ſymbola 253
Libidine nefanda pollutos ab apibus citius pungi 364
Libidinoſi Satyri 255
Lien quid & eius officium 486
Lignipedes 394
Lĩgua effrenata ſtultitiæ ſym. 64

Litæ Homericæ 435
claudæ & luſcæ cur 436
Litera occidit, ſpirit⁹ viuificat 593
ex Literarum ſtudiis immortalitas 442
Lituus 552
Locuſtæ in Inſubriam lapſæ 426
Laquaciores qui 248
Lotus & Lotophagi quid 379
Lucæ boues elephanti 415
Lucifer è cælo deturbatus 436
Lucro turpi damnum præferendum 426
Lunulæ in calceis Romanorũ 453
Lupata 154
Lupi ceruarij obliuio 232
Luſcinia 249
Luſorum tria genera 45
Luxuria 253
Luxurioſorum opes 364
Lydi mollitie inſignes 364
Lydius infans Amor 364
Lyra ſeu teſtudo 61
Lyræ inuentio ibid.
Lyra quid in Hieroglyphicis 60
Lyſandri aſtus 413
Lyſippus ſtatuarius 409

M

MACCIAVELLVS *Italus* 484
Magni cognomen quibus tributum 484
Mæander 316
Maieſtas ex Honoris & Reuerentiæ coniugio 57
Male dicentia 197
Malignitatis notæ quibuſdam animalibus 192
Malluuium 139
Malè parta, malè dilabũtur 429
Mala vel non vocata veniũt 433
Mala in equis accedere, pedibus verò et lento gradu recedere 437
Mala nomina 222
Malum Veneri ſacrum 611
Malus medica 648
Mancipare 231
Manus oculata quid 81
Manus abluere quid olim 138
Marci Bruti mors 400
Marcor 246
Maris pericula 534
Matrimonio reuerentia requiritur 613
Matrum quarundam in fetus impietas 618
in Matres conſultò abortiẽtes aut fetum enecantes 620
Matronarum ornatus nimius 273
Matronæ Rom. vinum non attingebant 106
Matulæ 525
Maturandum, & maturitas quæ virtus 96
Maximinus Iunior 24
Medea Colchica 205
Μηδὲν ἄγαν, *celebrata ſententia* *12
Μηδὲν ἀναβαλλόμενος 31
Medicata 501
Mediolanenſis ducatus inſignia 47. & 48
Mediolanũ vt extructũ & à quibus, & vnde nominatum 28
Megabizus reprehenſus à Zeuxide 64
Melãthius poëta eiuſq; votũ 304
Membrana 544
Menelaj breuiloquentia & oratio cordata 64
Mentagra 632
Mentem non formam plus pollere 607

in Mente lex 122
Mercurij caduceus 397
efficacia 52
Mercurius interpres Deorum, ſermonis Deus 51
viatorum numen 51. & 52
ideò Hodius & Hegemonius dictus 51
Mercurij imago 323
Mercurij in manibus quid lyra ſtatueretur 61
Mercurij inuentum lyra ibid.
Mercurius geminus, eiuſq; ſimulachrum 170
Mercurij deſcriptio 320
Mercurius qualiter effictus 322
Meretricis tumulus 257
Meretricum amatores 258
à Meretricibus cauendum 263
Mergus piſcis 541
Meſſalina libidinoſiſſima 273
Metelli Macedonici ſapiens dictũ 67
Mezentius crudeliſſ. 630
Michaëlus Imperator 213
ſuamet ſponte throno imperiali ceſſit 500
Miluus 471
Mineides 221
Minerua armifera 92
virgo 101
Minerua cur armata è Iouis cerebro proſiliit 93
Minerua & Pallas vnde dicuntur 26
Minerua inuita nil ſuſcipiendum 52
Minerua cur ſacra Noctua 92
Minerua Dea panoplia 100
Minerua rami implicati viti 106
Mineruæ ſacra cur olea 105
Mineruæ ſtatuæ draco cur appoſitus 100
à Minimis quoque timendum 538
Minoides ſorores ibid.
Minois conſilium in his commentariis *14
Minotaurus 71
Minotauri effigies ſignis militaribus 68
Modeſtia decet vel maximè fortunatos 433
Moly herba quid deſignet data Mercurio 580
Monſtra hominum ſycophantæ 76
Monſtri deſcriptio prodigioſa 40
Morbus Neapolitanus & lues Hiſpanica 632
Mores vel animum mutare difficile 217
Morus 651
Mors nemini parcit nec vitatur 258.510
Mors & Amor mutant tela 506
Mortis tela fracta 180
oſſea 506
in Mortem præproperam 508
poſt Mortem formidoloſi 542
Mortuis non maledicendum 503
Motacilla quæ auis 271
Motacilla à Venere Iaſoni tradita 271
ex Motacilla fieri amuletum ad Venerem inhibendam 271
Mulctrale 470
Mulier parenti virum præferre debet 228
Mulier illicium 382
Mulieris famam non formam vul-

gatam eſſe debere 624
Mulieres ſuffitu vtentes 274
Mulieres ſuperbæ 237
Mulierum mollities in cultu 273
Mullus 472
Mundus muliebris 306
Munera oppartunè perſonis vt mittenda 46
Munera non debent capi à Iudicibus 481
Mus albus 273
Muris ſalacitas ibid.
Muſcas pellere 527
Muſca quid allegoricè 527
Muſca etiam ſplenem habet & formica bilem 538
Muſcus Arabicus 273
Muſæ Sirenas explumant 384
Muſarum volucres 573
Muſicam Diis curæ eſſe 591
Muſicæ magna vis ibid.
Muſimones 600
Muſtelæ occurſus 425
Myrtili clypeus 520
Myſteria vnde appellata 50

N

NAIADES aquarum Deæ 376
Narce herba 240
Narciſſi metamorphoſis ibid.
Natura 317
Naturam ducem optimam ſequẽdam 52
Nemeſis ſeu Rhamnuſia Dea vltionis 122. 123. & eius imago ibid.
Nemeſis in imaginatione 123
Neſtor eloquens, einſque oratio qualis 64
eius ſapientia 319
Neſtoris crater 329
Nicæi colloquij tempus 175
Nigroris ſymbolum 391
Nihil eſt quod reprehendi non poſſit 528
Nihil procraſtinandum 30
Nihil tam durum quod frangi non poſſit 130
Nihil reliqui 425
Niobe 236
eius fabula, metamorphoſis & ſepulchrum 234
Nireus formoſiſſimus 608
Νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν 79
Nobilitatis armorum iactator otho 230
in Nobilitatem ementitam 454
Noctua prudentiæ ſymbolum 92
cur Athenarum ſymbolum 92
Mineruæ cur ſacra, reiecta cornice 93
Noctua tumulo 389
Nola ſeu tintinnabulum 79
Non es Deus aſelle, ſed Deum fers 48
Noſſe ſeipſum quam vim habeat 611
Nothi & ſpurij quidam & celebres 464
Noui doctores reprehenſi 241
Noxia 554
Nullus eſt paruus hoſtis 539
Nullus è maledictis famam captat 571
de Numine bene ſentiendum 236
Nupta contagioſo 629

O.

OBLITI ſui & ſuorum 377
Obliuio paupertatis parens 233
Obſcura obſcuris deſcripta 41
Obſidionalis corona 118
Obſtruere luminibus quid 141

Occaſio calua à tergo 409
volatica ibid.
Occaſionis vis 408
nouacula 409
Oceanus pater quid allegoricè 174
Ocni effigies 305
Ocni funiculum torquere ibid.
Ὄχιος καὶ ὀχινεὺς quid ibid.
Oculata manus 80
Oculi ad amorem conciliandum illices 383
Oculo vti lippo 472
Oculus in Hieroglyph. quid 480
Ocypete Harpyia 142
Oedipi vita & fatum 601
Oenocrates 471
Οἶνος vnde dicatur 111
Olea quid Mineruæ ſacra 105
Olla ænea quid 532
Olla terrea quid ibid.
Ollæ amicitia 213
Omnia mea mecum porto 157
Onocrotalus 313
quid referat 314
Ὄνος ἄγων μυστήρια 48. & 49
Opulenti hereditas 512
Ornatus matronarum nimius 273
Oſcen 194
Oſſea tela mortis 507
Otho ab Otide 231
Otis auis ibid.
Ὠτὶ qui ibid.
Otium fugiendum virginibus 99
Otus fatuus 231
Ouidius in Ibin 296
Οὖτις 547

P

ex PACE vbertas 565
Pacis redemptæ ſigna 561
Pædagogi miſeri 405
Pagaſa & Pagaſæus Iaſon 271
Paleutrio 196
Παλεύτριαι ibid.
Palla 180
cur Palladis ſimulachrum draconem premeret 90
Palladi conſecrantur dracones & vlulæ 114
cur Pallas cũ Marte diſsideat 34
quære reliqua in Minerua
Pallium 100
Pallor inuidi 252
Palma 165
Palmæ natura 155
victoriæ ſignum ibid.
vnde Prouerb. Palmã ferre ib.
Palmula 298
Palpum obtrudere 154
Palumbes ſe ad fouendos fœtus explumat 619
Pan ſeu Faunus 411
Pan, Deus 317
homo ibid.
Pan dux Bacchi, & eius inuentum 411
Panici tumultus ac terrores 411
Pandoræ pyxis 181
in Paraſitos 307
Paraſiti licentia nimia 308
Parentibus quantum debeamus 134
Parentibus damnũ arceſſunt melius educati liberi 616
in Pariſienſi Academia multæ ſcholæ 406
Parma quid 46
Παραβύστες vnde 101
Paſſeris pullos deglutiit ſerpens ante bellum Troianum 439
Paſtoris eccleſ. duo munera 76
Patiantia 14

Patientia quorundam in tormentis 71.72
Patientia quid doceat 149.156
Patres Senatores 118
Patriæ obliuio 377
Patria eſt vbicumq; eſt bene 378
Patroclus occiſus, eiuſque exuuiæ 512
Patroclus quid allegoricè ibid.
Pauli Iouij Dialogus de ſymbolis armorum & amoris 46
Paupertas vbiq; tuta 158
Paupertas grauiſsimũ onus 405
Paupertatẽ obeſſe ingenioſi 404
Pauſanias inſolens rebus ſecundis 413
Pax 564
Pedere & eructare obſcena verba 42
Pegaſus equus alatus 75
Pegaſus quid allegoricè ibid.
Πειθὼ 523
Pellæus Alexander 24
Pellex 194
Πέμματα, *bellaria* 156
Penelope ſequi Vlyſſem maluit quàm patrem 628
Peniculus vel penicillus 179
Penus 312
Peplum 47
Peregrinatio confert ad amorem declinandum 385
Periander 399
Periculoſa tempora quando maximè 573
cur Perſica arbor Iſidi conſecrata 475
Perſicum pomum in Perſide virulentum ibid.
eſt nota eius qui in alio cælo fit melior ibid.
Peſtis patriæ 132
Petaſus quid 46
Phaëthon decidens è plauſtro paterno 216
Φαντασία, *phantaſia* 246
Phariſæi 47
Phidiæ ſtatua 627
Φιλαυτία *morbus maximus* 241
& quanta inde pernicies ibid.
quæ ſequantur φιλαυτίαν 244
Philippus Macedo ex inſolenti moderatus 418
eius ſcrinium ibid.
Philippides comicus 68
Φιλομειδὴς *Venus* 367
Philomela vt mutata in auẽ 248
Philoſophia vetus qualis 35. & 36
Philoſophia Epicteti duobus cõprehenſa verbis 148
Philoſophi 40
Philoſophi veteres quæ mõſtra ib.
eorum nugacitas ibid.
Philoſophi cæci 222
Φίλαυτοι 245
Philoſophorum cum poëtis comparatio 35
Philoxenus guloſus 303
*Phineus ab Harpyiis infeſtat*⁹ 142
Phœbus Delphicus 592
Phryxi aureum vellus 609
Picea 641
nullos ſtolones emittit ibid.
Picus in auem mutatus 265
Pierij Valeriani opus ἱερογλυφικῶν 32
Pietas in Parentes 117
Pietas ciconiæ ibid.
Pignora cariſsima liberi 138
Pilatus iudex iniquiſsimus 138
Pileus libertatis inſigne 495

Pindarus imitationi inaceeſſus 468
Pipinus vt creatus rex Francorum 162
Piſcari in aqua turbida 298
Piſcis allegoricè mollitiem & voluptatem ſignat 383
Πίστιος ϗ πιστὸς *Iupiter* 56
Pittacus 599
Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, &c. 84
Platonis modeſtia 245
Plebis concordia principi neceſſaria 161
Pleiades 330
Pœni 118
Poëſis tota ænigmatis plena 34
Poëtæ quem ad finem figmentis vſi ſunt 34
Poëtæ & vates δαφνηφάγοι 645
an Poëtæ philoſophis poſteriores 34
Poëtæ nomine, re philoſophi 34
Poëtæ ſe vulgo faciliùs accommodant 34
Poëtarum inſignia 588
Poëtas qui ſpernunt, imperiti & ἄμουσοι 35
Poëtica figmenta tribus explicari modis 34
Poëtica eadem ac philoſophia 36
Poëticæ laus & vis 35
Poëticæ allegoriæ ratio 34
Pollux & Caſtor 177
Polybides vnde dictus Glaucus 110
Polyphemus 545
ab Vlyſſe excæcatus 546
Poma Heſperidum 462
Pomum aureum 46
Popilius Lænas Ciceronis occiſor 150
Popularis rebellio vnde ſæpe 151
Populus lenitate retinendus 152
Popularis conſenſus, regum ſtabilitas 162
Populi conſenſu Reges primi ibidem
Populus alba, arbor, ſymbolum temporis 655
Porci natura 183
Porphyrionis auis natura mira 186
Præcidere 180
Præpes auis 335
Præſtigium amoris præſtigio non pellitur 270
Praxiteles 110
Princeps ignarus iniquo equiſoni comparatus 151
Princeps iuſtus ex philoſophia 162
Principem decet clementia 154
Principes fatui & temerarij 210
ab aſſentoribus perditi 153
Principia optima quid præſtent 424
Principis incolumitas ſubditorũ procuratio 476
Principis boni ſenatus 478
Principis clementia 154
Principis boni ſignum 487
Principis optimi officium 567
Principis optima cuſtodia quæ 61
Principum ludus periculoſus 563
Principum conſiliarij quales 478
Principum præfecti ac miniſtri 49
Principum quorundam rapinæ 298
Proboſcis ſeu promuſcis 413
Prodiga mulier 275
Prodigi 201

Proditorum mores & fraudes 195
Proditores ancipitis fidei 223
Prognes fabula 620
Prometheus 332
Promethei fatum 331
quid per Prometheum Caucaſo alligatum ibid.
Proprietates occultæ 543
Proteus materia informis 585
Proteus Buſiris 586
Proteus multiformis 581
Protogenis nimium ſtudium *8
Prudens magis quàm loquax 92
Prudentes pauciloqui 64
Prudentes vino abſtinent 106
Prudentiæ nota 90
Prudentis officium 90
Pſeudochriſtiani 47
Pſeudoſophi 46
Pudoris ſtatua 627
Puellarum mors præpropera 507
Puellæ querela de patre inhumano 630
Pulegium ſobrietatis nota 83
Puræ manus 139
Purpura vnde 47
Purpureus color, ſymbolum verecundiæ 394
Puſio 345
Pygmæi qui 214
Pygmæi Herculem adoriuntur 214
Pyrrhus Epirota 233
Pyrrhus Aquila dictus 146
Pyrrhus comparatur inepto luſori 233
Pythagoras 89
Pythagoræ aurea carmina 86
ſymbola 281
Pythagoreorum ſilentium 64

Q.

QVÆDAM nulla arte corrigi poſſunt 217
Quæ ſequantur φιλαυτίαν 244
Quæ ſupra nos, nihil ad nos 332
Quercus annoſa ventis non excutitur 174
Quercus quid in Hieroglyphicis 174
Quercus grata & ſacra Ioui 636
vetus veterum cibus ibid.
Quæſtioni ne quidem cedendum 71
Qui aliis malum fabricat, ſibi arceſſit 546
Qui alta contẽplãtur, cadere 339
Quid viuendo cogitandum 510
Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris 361

R.

RABVLA 314
Rapto & fraude viuentes 430
in Ratione iudicium 122
è Rebus minimis parum lucri 310
Reges primi philoſophorum conſenſu 162
Regis optimi typus 90
Regna magna, magna latrocinia 162
Regum in ſceptris ciconiæ effigies & cur 162
Reip. cum lyra comparatio 59
Reipub. Romanæ concordia 82
Religio homini propria 44
Religio falſa & ficta 45. & 46
Religionis expertes philoſophi 40
in Religione ſummum hominis bonum 48
Religionem cum ſapientia coniũgendam 40

Religioni debetur honos 48
Reſpubl. Chriſtiana cum naui cõparatur 175
Ramnuſia vindex 179
Rhea vitam præfert 34
Remedia in arduo, mala in prono 409
Remedium efficax in amorẽ 271
Rhemnius Palæmon 244
Remora ſeu Echeneis quid 283
Rex ſeu princeps iuſtus ex conſenſu populi 161
aut Regem aut fatuum naſci 215
Rhœteum 450
Rixæ & contentiones à ſtudioſis alienæ 571
Roma ſuis ipſa viribus ruit 378
Roma terra Martia 165
Roma vrbs per excellentiam 378
æterna ibid.
Roma vt exciſa ibid.
Romam ſemper duraturam credebant veteres 378
Romanæ vrbis elogia 378
Romanæ mulieres in luctu quo habitu vſæ 392
Romanorũ lunulæ in calceis 426
Romanorum bellorum breuis catalogus 564
Romulus vino ſemper vſus parciſsimo 106
Roſcius adhuc infans ſerpentis amplexu circumplicatus 23
Ruboris nota 393

S.

SABINI præfigurarunt ſacroſanctam τϱιάδα 56
Sacerdotes honore afficiendi 48
Sacrum carmen precationis 424
Salix frugiperda 639
Salus publica 493
Salus ære redimenda 498
Sanctus Fidius & Semipater 56
Sanna 91
Sapiens an amaturus ſit 352
diteſcere poteſt ſi velit 396
Sapientes pauciloqui 93
ſeptem Sapientes Græciæ qui 598
Sapientum ſeptem Græciæ auctoritas ibid.
Sapientia humana cur ſtultitia dicatur 39. & 44
ad Sapiẽtiam primus gradus 608
Sapientiæ imago, Vlyſſes 381
Sarda piſcis 541
Sardi 600
Sargus piſcis 471
Sargus quid 260
vt decipiatur 260
caprarum amaſius ibid.
Sartaginum pernicies, paraſiti 309 & 310
Sati dentes quid 43
Saturnus 34
mentem diuinam præfert ibid.
Satyrus ſeu Faunus 253
Satyri libidinoſi ibid.
Scarabeus aquilam quærit 538
Sceptrum regni Hieroglyphicum 161
Sciluri factum 167
Scipionis cordata vox 152
Scriptor maledicus 197
Scriptores rapſodi taxantur 581
Scurra Philippi Macedonis 203
Scurræ deſcriptio 308
Scutica 345
Scutum 100
Scylla quid 260. & 287. biformis
Scylla in monſtrum marinum mutata 238
Scyllæ duæ 239

Sedere 47
quid habeat myſterij 480
cur Iudices ſedeant ibid.
Sedere in dolio vel modio 182 & 277
Semidei, qui 145
Senatores patres 118
Senectus eloquentior 577
Senenſes bello Italico, &c. 224
Senes, bis pueri 387
Senes procul à voluptatibus corporis ibid.
Senex puellam amans ibid.
Senex Acheronticus 506
Senum amor vehemens 388
Serapidis ſimulacro præpoſitus Harpocrates 66
ſermo vnde dicatur 594
Serpens ſeu draco in ſaxum mutatus 442
Serpens cultus olim quid 493
Salutis ſymbolum ibid.
quid per Serpentem Ægyptij deſignabant 22
quid per Serpentem qui caudam mordicus teneat ibid.
Serpentes quoſdam ore parere 25
Serpentes dialecticæ ſymbolum 398
Serta 52
Serui homines ob imperitiã 609
Seruitia ibid.
Seruius Grammaticus non omnibus ſatis fecit ſuis in Virgilium commentariis 26
Seuerus Imp. 23
Sicariorum receptatores 199
à Signatis cauẽdum, prouerb. 192
Silentium, eius vis, &c. 63. & 64
commendatiſſimum 92
Silentium mulierem decere 626
Simonidis cordatum reſponſum 334
Simplicitas puerilis Deo grata 38
Simus grex 262
Sirenes quæ, & quid iis ſignificetur 381
Sirenas à Muſis explumari quid 384
Sirenum trium nomina vnde impoſita ibid.
Siſtrum Iſidis ſacris adhibitum 112
Sobrietas animi robur 81
Sobrietatis præceptum & laus 16
Societas cum quibus ſit ineunda 532
Socrates ſapientiſſimus 243
eius modeſtia ibid.
eius dictum ſapiens 608
Solis equi 210
Solimanus Turcus 173
Solon 599
Solonis lex de non admittendis neutris in ſeditione 223
Sonipes 154
Sophiſtæ 244
Sophocles, ſenex amaſius 389
Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarent 443
Spectare ſidera quid 179
Speculum Veneri dicare 258
Spei effecta & deſcriptio 179
Spes Dea, eiúſque ſimulacrum ibid.
Spes viridi veſte induta 180
Spes vigilantium ſomnium 182
Spes & Nemeſis eodem in altari 184
Σπεῦδε βραδέως Auguſti Cæſaris dictum 96
Sphingis deſcriptio 603

in Sphinge virginis facies ibid.
Sphingis plumæ ibid.
Sphinx ignorationis ſymbolū ibi.
Splen quid 487
Splen ſeu lien vbi augetur, tabida alia membra facit 486
Spuere in ſinum 362
Statua Eunomi 590
Stellio 191
è Stellionibus malum medicamentum fieri ibid.
Stellionatus crimen 192
Stemma quid 24
Stemmata gentilitia ibid.
Stragula 159
Studia nuſquam non opportuna 510
Studioſus amore captus 351
Studioſos amore non capi 385
Studioſi deterrentur laborum difficultatibus 155
Stulti principes 130
Stymphalides aues 461
Styx 433
Suada ſiue Suadela quæ & Thalia 522
Superbia 603
Succedanea hoſtia 557
Sui & ſuorum obliti 378
Sycophantæ, hominum monſtra 76
Συμβόλος, ἱερὸν χρῆμα 69
Σύντε δύ' ἐρχομένω 170
de Symbolis & notis, earúmque vſu 1
Symbola ἄφωνα 83
Symbola ſcutorum ēt armorū 46

T.

TÆNIA 365
Tantalus vnde dictus 290
auari imago ibid.
Tarditas nimia vitanda 95
Taurus patientiſsimum & abſtinentiſsimum animal 148
Tauri ſymbolum 148
Tauri ſymbolo quid ſignificetur 149
cum Tauro lucta 462
Techna 71
Telum velocitatis nota 96
Temeritas 214
in Temerarios ibid.
Tempeſtiua 306
Temperantiæ ſymbola 124
Temporum viciſsitudo 306
Tereus, Thraciæ rex 249
Terminus Deus 510
& Terminus Eraſmi ſymbolum 510
Terminus mors ibid.
Terrifici poſt mortem 542
Terror ſubitus 410
Terroris ſymbolum, leo 213
Teſtamentorum captatores vultures dicti 513
Teſtudo 626
Φερέοικος, domiporta ibid.
de Teſtudine ænigma ibi.
Thales 600
Thales irriſus ab ancilla 340
Thalia quæ & Suada ſiue Suadela 522
à Thebanis quomodo iuſtitia repræſentata 479
Thecla D. Pauli diſcipula martyr 29
Therſites Homericus 64
Therſitis oratio qualis ibid.
Thetis 450
Tiberius Cæſar 24
Thomas Morus Anglus eiúſque mors 130
Thraſybuli factum prudens 447

Thraſybulus tyrannorum expulſor ibid.
Thraſylaus inſanus vt ad ſe redierit 245
Timendum à minimis 538
Titanes 477
Torrens quid 532
Torulus quid 46
Traiani dictum 486
Trames 54
Τελὰς *ſancta Sabinis præfigurata* 56
Triogenia dicta Pallas 100
Triton Deus marinus, Neptuni tubicen 442
Tritonij imagines ibid.
Troiani belli augurium 439
Trophæum vnde 415
Tubicē in bello captus cur ſe excuſarit 550
M. Tullij laus 132
Tumulus 53
Tumulus meretricis 257
Turcarum exercitus ad Viennam Auſtraſiæ fuſus 173
Tardus 341
Turpia verba decent rem turpē 42
Tympanum cur adiunctū Baccho 110
luxuriæ inſtrumentum ibid.
Tyrannus quis 153
Tyranni Thryſi clades & mors inſignis 162
Tyranni opulentia, paupertas ſubditorum 485

V.

*V*AFER 44
ad Valetudinem duo conducentia 324
Vaticiniū Tireſiæ de Narciſſo 240
Vellus aureum 610
Venandi ſtudium multos opibus ſpoliauit 201
Venatores Actæones 200
Venatores otioſi 201
Veneres duæ 355
Veneri poma conſecrata 611
Veneri ſpeculum dicare 258
Veneris amuletum 267
Venus, vocabulū polyſemum 627
Venus vulgaris 357
Venus cur Amori iuncta 364
amica riſus 367
nata mari ibid.
Phidiæ teſtudinē premens 624
Veneficia & incantationes nihil poſſunt 269
Vento viuere, prouerb. 203
Verba inflāmant ad amorem 384
Veritas, mater fidei 56
Veritas Dea quomodo picta 57
nuda cur 57. & 58
Veritas, & ius, premitur, non opprimitur 127
Veritatis magna vis ibid.
Verſipelles 223
Veſpa Archilochi tumulo 198
Veſpæ pro apibus abuſiuè 490
Veſpæ obtrectatores 198
Veſpaſiani aſtus & auaritia 489
Veſpertilio 220
Veſpertilio qui vocatus ibid.
Veſpertilionis deſcriptio 222
Veſpertilionis nomen in quos quadret 223
Veterum induſtria 200
Viatorum numen Mercurius 51. 716
Viatores homines hac in vita 52
Vicinus malus 530
Vicini boni ſumma cōmoditas 531

Victoria dolo parta 188
Victus ratio moderata quid conferat 268
Vindicta iuſta 545
Vini incommoda 110
vſus 111
Vini diluendi prima inſtitutio 112 & 20
Vini modicè ſumpti vtilitas 111
Vini temperans Romulus 106
Vino prudentia augetur 102
eius vires 103
Vino prudentes abſtinent 106
Vino ſapientiam obumbrari, ibid.
quomodo vtendum 115
Vino vſi apud Locros, niſi medico iubente, morte affecti 107
Vinum acuit ingenium 103
Vinum non attingebant Romanæ matronæ 107
quibus vinũ interdicebatur ib.
Vinum inſanire facit ſanos 120
Vinum cur οἶνος Græcè 111
Vinũ qnatenus Plato laudet 103
Violaceus color 394
Viperæ partus & fetus qualis 614
Viperæ cũ murana congreſſus ib.
Virago, ἀντιάνειρα 72
Vir gregis 260
Virgines cuſtodiendas 99
Virginum cuſtodia 100
Virgo pro muliere quauis 628
Viror ſpei nota 393
Virtus ad Aiacis tumulum deflens 188
Virtus difficulter paratur 439
Virtus ſolis prouida verbis 436
Virtus, verba & voces 403
à Virtute facilè deſciſcere 282
Virtutem vitia imitantur 46
Virtutem lugere quid 189
Virtuti fortuna comes 395
Virtutis efficacia 400
Virtutes quatuor amoris honeſti obiecta 355
Viſcera, diuitiæ 431
Viſus, amoris initium 383
Vita humana peregrinatio 51
Vita humana miſerrima 497
aleæ comparata 433
Vitæ humanæ lapſus in tribus 85
Vites vlmis adiunctæ 515
Vitia potius quàm virtutes obſeruari 315
quæ Vitia maximè pernicioſa 47
Vltio iuſta 548
Vlulæ & Dracones Palladi conſecrantur 100
Vlularũ & cornicum diſsidiũ 94
Vlyſſes 170
Vlyſſes quid ibid.
Vlyſſes Polyphemum Cyclopem vt excæcarit 546
moly herbam accepit à Mercurio 679
cum Aiace contendit de armis Achillis 126
reſtitit poculis Circæ 263
ſapientiæ imago 381
Vlyſsis oratio vehemens 64
aſtus 546
Vlyſsis & Diomedis effigies iuncta quid 170
Vlyſsis ſocij qui 264
à Circe in belluas transformati 263
Vngaria occupata à Turcis 171
Vnum nihil, duos plurimum poſſe 168
Vnus vir nullus vir 170
in Voluntate iuſtitia 122
Voluptas corporis 603

Voluptas malorum eſca 260
ad Voluptatem tres illecebræ 388
Vpupa 249
in VpupamTereus trãsformatus, ibidem
Vrceolus & malluuium in tumulo Iudicis quid 159
Vrceus ibid.
Vrere 159
Vrſa maior & minor 336
Vtis οὖτις 546
Vultures qui 513
Vxoria fides 611

Z.

ZELOTYPVS 193
Zenalis 171
Zeno ſenex inter pocula taciturnus 65
Zenonis naufragium 520
Zethes & Calais Argonautæ. 143
ad quid relata nomina ibid.
Zibellus 274
Ziſca ſeu Ziſcas, Boëmus 544

FINIS.

PARISIIS,

EXCVDEBAT CAROLVS RO-
GERIVS ANNO DOMINI
1583. OCTAVO CAL.
FEBRVARII.

VIRTVTIS ET GLORIÆ

COMES INVIDIA.

556 29